BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

ÖN SÖZ

Denetimli serbestlik hizmetlerinin ceza adalet sistemimize dâhil oluşunun 20. yılı, Türk Ceza Adalet Sistemi'nin önemli bir dönüm noktasıdır. Bu sürecin her aşamasında, bireylerin topluma yeniden kazandırılmasında büyük bir rol üstlenen denetimli serbestlik uygulamaları, yalnızca infaz sisteminin bir parçası olmakla kalmayıp aynı zamanda suçun önlenmesi ve bireylerin toplumsal hayata yeniden entegrasyonu için de vazgeçilmez bir mekanizma hâline gelmiştir.

20 yıl önce başlayan bu yolculuk, denetimli serbestliğin, gözetim, takip, rehberlik, rehabilitasyon ve eğitim süreçlerini bir arada sunarak çok boyutlu bir sistem haline gelmesini sağlamıştır. Bu süreç, yalnızca bireylerin suçtan arınmasını hedeflemekle kalmamış, aynı zamanda onların psiko-sosyal ihtiyaçlarını gözeterek toplumla uyumlu bir yaşam sürmelerine olanak tanımıştır.

Denetimli serbestlik uygulamalarının geldiği nokta, kurumsal olarak sağladığı olgunlukla birlikte, ceza adalet sistemimizin daha modern ve bütüncül bir yaklaşımla işlerlik kazanmasına katkı sağlamıştır. Bugün, Türkiye genelinde 149 merkezde 6.362 personel ile sunulan denetimli serbestlik hizmetleri, ulusal düzeyde ve uluslararası alanda pek çok başarılı iş birliği ile desteklenmektedir. Bu gelişim, sistemin etkinliğini artırmış ve bireylerin topluma kazandırılmasında önemli bir araç olmuştur.

Bu özel dönemde, denetimli serbestlik hizmetlerinin güçlendirilmesine yönelik katkı sağlayacak tüm akademisyenleri, uzmanları, uygulayıcıları ve paydaşları bir araya getirecek olan kongremizi düzenlemekten büyük bir mutluluk duyuyorum. 1–3 Aralık 2025 tarihlerinde Antalya'da gerçekleştirilecek bu Uluslararası Kongre'nin denetimli serbestliğin geleceğine dair yenilikçi düşüncelerin, bilimsel çalışmaların ve uygulama deneyimlerinin paylaşıldığı verimli bir platform olacağına inanıyoruz.

Hizmetin kurumsallaşması, bilimsel bilgi üretimi ve uygulama alanındaki yenilikçi yaklaşımlar noktasında önemli bir adım olacak bu Kongreye katkı sağlayan herkese; denetimli serbestlik uygulamalarının gelişmesini destekleyen tüm paydaşlara teşekkür ederim.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde ceza adalet sistemimizi yenilikçi reformlarla ileri taşımaya devam edeceğiz.

Yılmaz TUNÇ

Adalet Bakanı

TAKDİM

Denetimli serbestlik hizmetlerinin ülkemizde uygulanmaya başlanmasının 20. yılını geride bıraktığımız bu dönemde, toplumsal güvenliğin güçlendirilmesi ve bireylerin yeniden topluma kazandırılması yönündeki çabalarımızın ulaştığı noktayı görmek hepimiz için büyük bir gurur kaynağıdır. 20 yıllık süreç, ceza adalet sistemimizin yalnızca infaz alanında değil, aynı zamanda sosyal uyum, rehabilitasyon ve toplum temelli uygulamalar açısından da önemli bir dönüşüm geçirdiğini açıkça göstermektedir.

Bugün denetimli serbestlik, modern infaz anlayışının ayrılmaz bir parçası olarak; risk yönetimi, bireysel ihtiyaçlara yönelik müdahale programları, psiko-sosyal destek hizmetleri ve kamu güvenliğini önceleyen uygulamalarıyla bütüncül bir yapıya kavuşmuştur. Bu gelişimin merkezinde ise, ülkemizin dört bir yanında 149 müdürlükte görev yapan, bilgi, tecrübe ve özveriyle hizmet sunan personelimiz yer almaktadır. Emekleri ve kararlılıkları, bu kurumsal yapının en büyük güç kaynağını oluşturmaktadır.

Bu yıl, denetimli serbestliğin kurumsal gelişimini bilimsel perspektifle değerlendirmek, ulusal ve uluslararası iyi uygulamaları paylaşmak ve geleceğe yönelik stratejik adımlarımızı planlamak amacıyla 1–3 Aralık 2025 tarihlerinde Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfı Antalya Eğitim ve Sosyal Tesislerinde düzenleyeceğimiz Uluslararası Kongre, teşkilatımız için önemli bir organizasyondur. Kongremizin; akademik dünyayla uygulayıcıları buluşturarak yeni yaklaşımların tartışılmasına, yeni fikirlerin üretilmesine ve denetimli serbestliğin geleceğinin ortak akılla şekillendirilmesine önemli katkılar sağlayacağına yürekten inanıyorum.

Bu vesileyle, kuruluşundan bugüne kadar denetimli serbestliğin gelişimine katkı sunan tüm çalışma arkadaşlarıma, akademisyenlere, araştırmacılara ve paydaş kurum temsilcilerine teşekkür ediyor; iş birliği ve dayanışma kültürümüzün önümüzdeki yıllarda da güçlenerek devam etmesini diliyorum.

Ramazan CAN

Adalet Bakan Yardımcısı

TAKDİM

Denetimli serbestlik hizmetlerinin ülkemizdeki 20. yılını kutladığımız bu anlamlı dönemde, sistemin geçirdiği dönüşümü, elde ettiği kurumsal olgunluğu ve geleceğe yönelik güçlü vizyonunu paylaşmanın gururunu yaşıyoruz. 20 yıllık süreç, yalnızca bir infaz yönteminin uygulanmasından ibaret olmamış; bireylerin toplumla bağlarını koparmadan yeniden sorumluluk üstlenebildiği, denetim, rehberlik ve rehabilitasyonun bir arada yürütüldüğü modern bir infaz modeli oluşturmuştur.

Bugün denetimli serbestlik, şüpheli, sanık ve hükümlü bireylerin yeniden topluma kazandırılmasında üstlendiği kritik rolle, ceza adalet sistemimizin vazgeçilmez bir ayağı haline gelmiştir. Risklerin doğru yönetilmesi, suç tekrarının önlenmesi, psiko-sosyal ihtiyaçların karşılanması ve kamu güvenliğinin toplum temelli uygulamalarla desteklenmesi; sistemimizin güncel infaz anlayışıyla uyumlu olduğunu göstermektedir.

Ülke genelinde görev yapan personelimiz; mesleki bilgi birikimi, fedakârlığı ve özverisiyle bu kurumun gerçek mimarlarıdır. Teşkilatımız, disiplinler arası yaklaşımlar, akademik çalışmalar ve uluslararası iş birlikleriyle her geçen yıl daha güçlü ve daha kapsayıcı hale gelmektedir. Bu gelişim, denetimli serbestliğin sadece bir uygulama alanı değil, aynı zamanda sürekli öğrenen, yenilenen ve toplumsal faydayı önceleyen bir kurumsal kültür haline geldiğinin de açık bir göstergesidir.

Bu doğrultuda, 1–3 Aralık 2025 tarihlerinde Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfı Antalya Eğitim ve Sosyal Tesislerinde gerçekleştireceğimiz ulusal ve uluslararası katılımlı Kongre'yi büyük bir heyecanla düzenliyoruz. Kongremizin; bilimsel bilgi üretimine katkı sunacağına, uygulama alanında karşılaşılan güçlüklere çözüm üreteceğine, yenilikçi modellerin paylaşımına zemin hazırlayacağına ve denetimli serbestliğin geleceğini hep birlikte inşa etmemize katkı sağlayacağına yürekten inanıyorum.

Bu özel yıldönümünde; güçlü destekleri ve vizyoner liderliği için başta Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz Tunç'a şükranlarımı sunar, sistemimizi daha ileriye taşımayı hedefleyen tüm akademisyenlere, uygulayıcılara, araştırmacılara ve kurum paydaşlarına gösterdikleri ilgi ve katkılar için şimdiden teşekkür ederim.

Teşkilatımızın başarılarla dolu yolculuğunun devam edeceğine olan inancımı vurguluyor, emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarıma kolaylıklar dilerim.

Enis Yavuz YILDIRIM

Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü

KONGRE DÜZENLEME KOMİTESİ'NİN SUNUŞU

Denetimli serbestlik hizmetlerinin Türk ceza adalet sistemine entegrasyonunun 20. yılı, yalnızca infaz politikaları açısından değil, aynı zamanda toplumsal bütünleşme, suçu önleme ve rehabilitasyon odaklı müdahale yaklaşımlarının gelişimi bakımından da kritik bir eşiği ifade etmektedir. Bu süreç, modern infaz teorilerinin ve toplum temelli uygulama modellerinin ülkemizde kurumsallaşmasına zemin hazırlayan önemli bir dönüşüm sürecine işaret etmektedir.

20 yıllık kurumsal tecrübe göstermiştir ki denetimli serbestlik, gözetim, takip, psiko-sosyal müdahale, rehabilitasyon ve eğitim bileşenlerini bütüncül bir çerçevede bir araya getiren çok katmanlı bir yapıya evrilmiştir. Bu yapı, bireyin yalnızca suçtan uzaklaştırılmasını değil; aynı zamanda risk ve ihtiyaçlarına uygun olarak belirilenen kişiselleştirilmiş müdahale programları aracılığıyla toplumsal uyum sürecinin bilimsel temelli yöntemlerle desteklenmesini hedeflemektedir. Böylece denetimli serbestlik, sadece ceza adalet sisteminde yer alan bir tedbir olmaktan çıkmış; suçun tekrarını azaltan, toplumsal güvenliği pekiştiren ve bireyin sosyal sermayesini güçlendiren normatif bir yapı olarak ön plana çıkmıştır.

Ülkemizde denetimli serbestlik hizmetleri, kurumsal kapasite, interdisipliner yaklaşım, veri temelli değerlendirme süreçleri ve ulusal–uluslararası iş birlikleri bakımından önemli bir kurumsal olgunluğa ulaşmış durumdadır. Bu gelişim, infaz süreçlerinin kanıta dayalı yöntemlerle yeniden tanımlanmasına, suç olgusunun bireysel ve çevresel bileşenleriyle ele alınmasına ve kamu güvenliğinin toplum temelli modeller aracılığıyla sürdürülebilir biçimde desteklenmesine olanak sağlamaktadır.

Bu kapsamda, 1–3 Aralık 2025 tarihlerinde Antalya'da düzenlenecek olan Kongre; disiplinler arası etkileşimi güçlendirmeyi, akademik bilgi birikimi ile uygulama alanındaki deneyimleri bütünleştirmeyi ve denetimli serbestliğin geleceğine yönelik yenilikçi yaklaşımları bilimsel bir platformda tartışmaya açmayı hedefleyen önemli bir bilimsel etkinliktir. Kongrenin, yeni kuramsal çerçevelerin geliştirilmesine, alternatif müdahale modellerinin değerlendirilmesine, infaz politikalarının bilimsel temelli bir perspektifle yeniden ele alınmasına ve denetimli serbestlik alanında sürdürülebilir bir stratejik yönelim oluşturulmasına değerli katkılar sunacağına inanıyoruz.

Bu doğrultuda, denetimli serbestlik alanının bilimsel ve uygulamaya dönük gelişimine katkı sunacak bu önemli Kongre'yi düzenlemekten iftihar duyuyor, tüm katılımcılara şimdiden teşekkür ediyoruz.

Kongre Düzenleme Komitesi

KONGRE DÜZENLEME KOMİTESİ

Yılmaz Tunç	Adalet Bakanlığı	Adalet Bakanı
Ramazan Can	Adalet Bakanlığı	Adalet Bakan Yardımcısı
Enis Yavuz Yıldırım	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürü
Fatih Güngör	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdür Yardımcısı
Dr. Hüseyin Şık	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Denetimli Serbestlik Daire Başkanı
Jana Spero Kamenjarin	Avrupa Denetimli Serbestlik Konfederasyonu	Avrupa Denetimli Serbestlik Konfederasyonu (CEP) Genel Sekreteri
Canan Karaaslan	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Tetkik Hâkimi
Emrah Onur Öztürk	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Tetkik Hâkimi
Prof. Dr. Yasser Khazaal	Lozan Üniversitesi	Lozan Üniversitesi Bağımlılık Psikiyatrisi Bölümü Öğretim Üyesi ve İsviçre Bilişsel Psikoterapi Derneği Başkanı – ISAM Yönetim Kurulu Üyesi (İsviçre)
Doç. Dr. Hamed Ekhtiari	Minnesota Üniversitesi	Minnesota Üniversitesi Psikiyatri Bölümü Öğretim Üyesi ve Bağımlılık Üzerine Tıbbi Keşif Ekibi'nin Yardımcı Direktörü – ISAM Yönetim Kurulu Üyesi (ABD)
Dr. Michael Bisch	Fransız Bağımlılık Tıbbı Federasyonu	Fransız Bağımlılık Tıbbı Federasyonu Başkan Yardımcısı ve ISAM Batı & Güney Avrupa Bölgesel Konsey Temsilcisi (Fransa)

Dr. Olubusayo Akinola	Afrika Birliği Komisyonu	Afrika Birliği Komisyonu, Sosyal Refah, Uyuşturucu Kontrolü ve Suçun Önlenmesi Dairesi Başkanı (Nijerya).
Prof. Dr. Ali Emrah Bozbayındır	Boğaziçi Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Ahmet Gökcen	Marmara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Asaf Varol	University of Tennessee at Chattanooga	Akademisyen
Prof. Dr. Ayşe Nuhoğlu	İstanbul Medipol Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Berrin Akbulut	Selçuk Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Cumhur Şahin	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Elif Gökçearslan	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Esra Akı	Hacettepe Üniversitesi	Akademisyen

Prof. Dr. Ezgi Aygün Eşitli	Başkent Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Gönül Demez	Akdeniz Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Harun Işık	Erciyes Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. İclal Attila	Marmara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk	Medipol Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Mehmet Sağlam	İnönü Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Muharrem Özen	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Mustafa Bilici	Marmara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Mustafa Necmi İlhan	Gazi Üniversitesi	Akademisyen

Prof. Dr. Müdriye Yıldız Bıçakçı	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Nebile Dağlıoğlu	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Neslihan Göktürk	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Neslihan Karataş Durmuş	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Nevzat Tarhan	Üsküdar Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Neylan Ziyalar	İstanbul Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Olgun Değirmenci	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Öznur Özdoğan	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi	Akademisyen
Prof. Dr. Rabia Bilici	Bağımlılık Psikiyatri Vakfı (BPV)	Akademisyen

Prıof. Dr. Sevil Atasoy	Üsküdar Üniversitesi (Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB Başkanı)	Akademisyen
Prof. Dr. Yahya Mustafa Keskin	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Yusuf Genç	Sakarya Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Zehra Arıkan	Lokman Hekim Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Ahmet Bozdağ	Gaziantep Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Başak Gülbağı Ünübol	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Fahri Gökçen Taner	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Hakan A. Yavuz	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Hüsnü Sefa Eryıldız	Atatürk Üniversitesi	Akademisyen

Doç. Dr. Mualla Yıldız	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Rahime Erbaş	İstanbul Ünivarsitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Umut Kırlı	Ege Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Yeter Erol Öztürk	Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Kimya İhtisas Dairesi	Akademisyen
Dr. Gülen Soyaslan Akdemir	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Akademisyen
Dr. Hüseyin Nergiz	Hacettepe Üniversitesi	Akademisyen
Dr. Nedim Havle	İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Akademisyen
Dr. Pınar Bacaksız	Dokuz Eylül Üniversitesi	Akademisyen
Dr. Sevcan Kılıç Akıncı	Ankara Üniversitesi	Akademisyen

Dr. Vehbi Kadri Kamer	İzmir Bölge Adliye Mahkemesi	İzmir Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı
Osman Atalay	Türkiye Cumhuriyeti Yargıtay Başkanlığı	Yargıtay 1. Ceza Dairesi Üyesi
Celil Cihan	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Şube Müdürü
Sevgi Serdar Kahveci	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Şube Müdürü
Cihan Arı	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Şube Müdürü
Muhammet Yayla	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Şube Müdürü
Melis Bilecen	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Özel Kalem Müdür Yardımcısı
Esma Evşen Aydemir	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Şef
Fatih Oktay	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Şef

Elçin Kilecioğlu	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Şef
Hakan Bozkurt	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Sosyolog
Fatma Türkmen	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Sosyolog
İsmail Aykutlu	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Sosyolog
Ece Anlar	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Sosyolog
Zuhal Ahmetoğlu	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Sosyolog
Elmas Sinem Tüncar Yıldırım	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Psikolog
Burcu Diktaş Kartal	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Sosyal Çalışmacı
Sinem Akçadağ	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Psikolog

Cansu Ceylan Günaltay	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Psikolog
Eylem Üstünbaş	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Sosyal Çalışmacı

KONGRE BİLİM KURULU

ADI SOYADI	GÖREV YERİ	GÖREVİ/ALANI
Prof. Dr. Yasser Khazaal	Lozan Üniversitesi	Lozan Üniversitesi Bağımlılık Psikiyatrisi Bölümü Öğretim Üyesi ve İsviçre Bilişsel Psikoterapi Derneği Başkanı – ISAM Yönetim Kurulu Üyesi (İsviçre)
Doç. Dr. Hamed Ekhtiari	Minnesota Üniversitesi	Minnesota Üniversitesi Psikiyatri Bölümü Öğretim Üyesi ve Bağımlılık Üzerine Tıbbi Keşif Ekibi'nin Yardımcı Direktörü – ISAM Yönetim Kurulu Üyesi (ABD)
Dr. Michael Bisch	Fransız Bağımlılık Tıbbı Federasyonu	Fransız Bağımlılık Tıbbı Federasyonu Başkan Yardımcısı ve ISAM Batı & Güney Avrupa Bölgesel Konsey Temsilcisi (Fransa)
Dr. Olubusayo Akinola	Afrika Birliği Komisyonu	Afrika Birliği Komisyonu, Sosyal Refah, Uyuşturucu Kontrolü ve Suçun Önlenmesi Dairesi Başkanı (Nijerya).
Prof. Dr. Ali Emrah Bozbayındır	Boğaziçi Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Ahmet Gökcen	Marmara Üniversitesi	Akademisyen

Prof. Dr. Asaf Varol	University of Tennessee at Chattanooga	Akademisyen
Prof. Dr. Ayşe Nuhoğlu	İstanbul Medipol Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Berrin Akbulut	Selçuk Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Cumhur Şahin	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Elif Gökçearslan	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Esra Akı	Hacettepe Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Ezgi Aygün Eşitli	Başkent Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Gönül Demez	Akdeniz Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Harun Işık	Erciyes Üniversitesi	Akademisyen

Prof. Dr. İclal Attila	Marmara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk	Medipol Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Mehmet Sağlam	İnönü Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Muharrem Özen	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Mustafa Bilici	Marmara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Mustafa Necmi İlhan	Gazi Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Müdriye Yıldız Bıçakçı	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Nebile Dağlıoğlu	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Neslihan Göktürk	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	Akademisyen

Prof. Dr. Neslihan Karataş Durmuş	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Nevzat Tarhan	Üsküdar Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Neylan Ziyalar	İstanbul Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Olgun Değirmenci	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Öznur Özdoğan	Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi	Akademisyen
Prof. Dr. Rabia Bilici	Bağımlılık Psikiyatri Vakfı (BPV)	Akademisyen
Prof. Dr. Sevil Atasoy	Üsküdar Üniversitesi (Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Kurulu (INCB Başkanı)	Akademisyen
Prof. Dr. Yahya Mustafa Keskin	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Akademisyen
Prof. Dr. Yusuf Genç	Sakarya Üniversitesi	Akademisyen

Prof. Dr. Zehra Arıkan	Lokman Hekim Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Ahmet Bozdağ	Gaziantep Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Başak Gülbağı Ünübol	Sağlık Bilimleri Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Fahri Gökçen Taner	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Hakan A. Yavuz	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Hüsnü Sefa Eryıldız	Atatürk Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Mualla Yıldız	Ankara Üniversitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Rahime Erbaş	İstanbul Ünivarsitesi	Akademisyen
Doç. Dr. Umut Kırlı	Ege Üniversitesi	Akademisyen

Doç. Dr. Yeter Erol Öztürk	Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu Başkanlığı Kimya İhtisas Dairesi	Akademisyen
Dr. Hüseyin Şık	Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	Denetimli Serbestlik Daire Başkanı
Dr. Gülen Soyaslan Akdemir	Çankırı Karatekin Üniversitesi	Akademisyen
Dr. Hüseyin Nergiz	Hacettepe Üniversitesi	Akademisyen
Dr. Nedim Havle	İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Akademisyen
Dr. Pınar Bacaksız	Dokuz Eylül Üniversitesi	Akademisyen
Dr. Sevcan Kılıç Akıncı	Ankara Üniversitesi	Akademisyen

KONGRE PROGRAMI

TÜRK DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİ
20. YIL ULUSLARARASI KONGRESİ
1-3 ARALIK 2025
ANTALYA
2. GÜN - 2 ARALIK SALI
Bildiri Sunumları*
09.00- 17.00
Tema 1 Bağımlılıkla Mücadele
Tema 2 İyileştirme ve Topluma Kazandırma
Tema 3 Kırılgan Gruplar ve Çocuk
Tema 4 Gelecek Projeksiyonu ve Dijitalleşme , Onarıcı Adalet
Tema 5 Uluslararası Yaklaşımlar
Tema 6 Yurtdışı Katılımcıların Bildirileri (Bağımlılıkla Mücadele, Dijitalleşme, Gelecek Projeksiyonu, Medyada Kamuoyu Algısı, Onarıcı Adalet, Uluslararası Yaklaşımlar
3. GÜN - 3 ARALIK ÇARŞAMBA
Bildiri Sunumları*
09.00- 14 .30
Tema 1 İyileştirme ve Topluma Kazandırma
Gelecek Projeksiyonu ve Dijitalleşme , Onarıcı Adalet
Tema 2 İş Birliği ve Medyada Kamuoyu Algısı
Tema 3 Uluslararası Yaklaşımlar
İyileştirme ve Topluma Kazandırma, Çocuk Adalet Sistemi
Panel ve Atölye Çalışmaları*
09.00- 12.45
Tema 1 İyileştirme ve Topluma Kazandırma
Çocuk Adalet Sistemi
Kırılgan Gruplar
Tema 2 İyileştirme ve Topluma Kazandırma
Uluslararası Yaklaşımlar
13.45- 15.15
Tema 3 İyileştirme ve Topluma Kazandırma
Uluslararası Yaklaşımlar
15.30-16.00
Değerlendirme ve Kapanış
Poster sunumları 2. ve 3. gün fuaye alanında yapılacaktır.
*Akademik sunumlara ilişkin detaylı program ektedir.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ II

TAKDİM III

TAKDİM IV

KONGRE DÜZENLEME KOMİTESİ'NİN SUNUŞU V

KONGRE DÜZENLEME KOMİTESI ..... Vİ

KONGRE BİLİM KURULU XIV

KONGRE PROGRAMI XX

PANEL OTURUMLARI **28**

Panel 1:Probation and Restorative Justice:Interactions and Perspectives Based on the Italian Experience 28

Panel 2: The Probation System of The Republic of North Macedonia 31

Panel 3: Şiddet Suçundan Hükümlü Kadınlarda Duygu Düzenleme ve Kriminal Düşüncenin Rolü: Rehabilitasyon İçin Öneriler 33

Panel 4: Uluslararası Perspektifle Denetimli Serbestlikte Ruh Sağlığı Sorunları: İngiltere-Türkiye Karşılaştırması, Çözüm Önerileri ve Kurumsal Entegrasyon 35

Panel 5: Denetimli Serbestlikte Psikodrama Uygulamaları 38

Panel 6: Denetimli Serbestlikte Sanat Çalışmalarının İyileştirici Etkisi 41

Panel 7: Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünce Çocuk Teslimi, Destekleyici ve Önleyici Tedbirler, Çözüm Önerileri 43

ATÖLYE ÇALIŞMALARI **45**

Atölye 1:Current Issues of Probatıon Implementatıon Under Martıal State: The Experıence of Ukraine 45

Atölye 2: Managing Reactivity in Corrections: Innovative Approaches for Aggression Regulation 47

Atölye 3: Probation in Ukraine: Current Status and Challenges During Wartime 49

Atölye 4: Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçları Önleme: Nedenlerini Anlama, Risk Değerlendirmesi ve Müdahale Stratejileri 51

Atölye 5: Denetimli Serbestlikte Gönüllülük Temelli Katılım Modelleri: Hollanda Deneyiminden Türkiye'ye Yansımalar 54

SÖZLÜ BİLDİRİLER **56**

Denetimli Serbestlikte Madde Kullanımına Yönelik Dijital Uygulamaların Psikososyal Açıdan Uygulanabilirliği: Avantajlar ve Sınırlılıklar 56

Türkiye'de 2024 Yılında Aile İçinde İşlenen Eş Cinayetlerinin Betimsel Analizi 58

Denetimli Serbestlik Konulu Kamu Spotlarının Alımlama Analizi 59

AİHM Kararlarında Denetimli Serbestliğin Sınırları 60

Diyanet İşleri Başkanlığının Denetimli Serbestlik Müdürlüklerindeki Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri 62

Genç Yetişkinlerde Denetimli Serbestlik Tedbiri 63

Ahlaki İkilem Simülatörü: Yapay Zekâ Destekli Değerler Senaryoları ile Etik Karar Verme Eğitiminin Denetimli Serbestlik Sürecine Entegrasyonu 64

Kullanmak İçin Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Almak, Kabul Etmek veya Bulundurmak ile Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanmak Suçlarında (TCK Md. 191) Uygulanan Erteleme ve Denetimli Serbestlik Sistemi ve Bu Sistemin Suçun Tekrarının Önlenmesindeki Etkinliği 66

Denetimli Serbestlikte Psikodrama Uygulamaları 68
Denetimli Serbestlik Sürecinde Olan Bireylerde Ergoterapi Müdahalelerinin Serbest Zaman Tutumu Üzerine Etkisi 69
Denetimli Serbestlik Kapsamındaki Bireylerin Öz Yönetim ve Zaman Yönetimi Becerilerinin İlişkisinin İncelenmesi 71
Hükümlünün Suçu Terk Etmesi Açısından Unutulma Hakkı 73
Dijital Dönüşümün Risk-İhtiyaç-Tepkisellik Modeli Çerçevesinde Türk Denetimli Serbestlik Sistemindeki Olası Uygulama Alanları ve Faydaları 75
Denetimli Serbestlik Kapsamındaki Çocuk ve Gençlere Yönelik Bütüncül Müdahale Modeli: "ÇAM'da Hayat Var" Projesi Örneği 76
Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezanın İnfazında Elektronik İzleme: Özel Hayatın Gizliliği Açısından Bir İnceleme 81
Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Denetimli Serbestlik Sistemi ve Müdahale Modelleri 82
Cezalandırmanın Amaçları Bağlamında Denetimli Serbestlik 84
Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Yapay Zekânın Kullanımına İlişkin Avrupa Konseyi Yaklaşımı 86
Oyunlaştırma Tabanlı Yaklaşımların Suç Önleme ve Güvenlik Eğitimindeki Rolü 88
Türkiye'de Denetimli Serbestlik Kapsamındaki Bireylerde Sentetik Kannabinoid Kullanımının Lc-Ms/Ms ile Belirlenmesi 90
Zaman Bankası ve Yetenek Takası: Hapishaneye Alternatif Bir Ceza İnfaz Yaklaşımı 91
Türkiye'de Suça Sürüklenen Çocuklar 93
Bağımlıların Damgalama Durumu ve Aile Aidiyeti İlişkisi 94
Pathways of Reintegration for Returning Foreign Terrorist Fighters in Europe: Challenges and Practical Perspectives 95
Adli Para Cezası ve Denetimli Serbestlik 97
Prison Education: Exploring Barriers, Benefits and Suitable Models for Diverse Prison Populations 99
Denetimli Serbestlik Tedbiri Olarak Kamuya Yararlı İşte Çalıştırma 100
Impact of Prison Security Breakdown on Rehabilitation 102
Israrlı Takip ve Taciz Suçuna Yönelik Denetimli Serbestlik Uygulamaları: Mağdur Güvenliği ve Fail Rehabilitasyonu 104
Engelleri Aşan Adalet: Engellilere Yönelik Denetimli Serbestlik Uygulamalarında İnsan Odaklı Yaklaşım 106
Denetimli Serbestlikte Risk Değerlendirmesi: Yapay Zekâ Tabanlı Algoritmalar Üzerine Normatif Bir İnceleme 108
Bağimlılıkla Mücadele Programlarinda İnsan Hakları Standartları: Tibbi Gereklilik, Rıza Ve Zorunlu Tedavi 109
Digitalising Probation Wıth Geospatial AI: Street-Level Human Perception in İstanbul's Fatih District 111
Madde Bağımlılarının Tedavisinde/İyileştirilmesinde Başvurulan Temel Yöntemler ve Yeni Arayışlar 112
Uyuşturucu Madde Bağımlılarının Analizi 114
Türkiye'de Suça Sürüklenen Çocuklarin Rehabilitasyonlarindaki Yetersizlikler ve Alternatif Arayişlar 116
Olta Terapi: Denetimli Serbestlik Kapsamında Çocuklara ve Yükümlülere Yönelik Balık Tutma Temelli Terapi Programı 117
Denetimli Serbestlik Sisteminde Hayvan Destekli Terapi (Pati Terapi) Programı: Yükümlülerin Rehabilitasyonunda Yenilikçi Bir Yaklaşım 119
How To Deal With Terrorism: Toward A Restorative Paradigm in the Era of Global Insecurity 121
Eski Hükümlülerin ve Denetimli Serbestlik Yükümlülerinin İstihdamı Üzerine Nitel Bir Araştırma 122
Denetimli Serbestlik Tedbiri Kapsamında Bağımlılık Tedavisi Devam Eden Bireylerde Aile Desteğinin Önemi 124
Digital Educational Programmes for the Resocialisation of Foreign Offenders Through Learning English and Ukrainian: Challenges and Opportunities 126
Türkiye'de 25 Yaş Altı Gençlerin Uyuşturucu Madde Kullanımı ve Kentsel Farklılıkların Denetimli Serbestlik Bağlamında Sosyolojik Analizi 128
Sex Offenders on Probation: Supporting Reintegration While Effectively Managing Risk in The United Kingdom 129

Üniversitelerde Denetimli Serbestlik Konusunda Hazirlanan Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi 131
Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezanın İnfazı ve Almanya Uygulaması 132
İslam Ceza Hukukunda Şahsa Kefâlet ve Modern Ceza Hukukunda Denetimli Serbestlik: Fıkhî ve Hukukî Bir İnceleme 133
Cinsel Suçlardan Hüküm Giymiş Kişilerin Denetimli Serbestlik Programları Kapsamında Değerlendirilmesine Yönelik Araçlar 134
Ceza İnfaz Kurumları ve Denetimli Serbestlik Müdürlüklerinde Görev Yapan Psikologlarda İkincil Travmatik Stres ile İlişkili Faktörler 136
Ceza Popülizmi Perspektifinden Sosyal Medyada Denetimli Serbestlik Algısı 137
Denetimli Serbestlikte Yaratıcı Beceriler Programı 139
Hapis ve Adlî Para Cezalarına Alternatif Yeni Bir Ceza Türü Olarak "Denetim Cezası" 141
Topluma Kazandırma Sürecinde Multidisipliner Bir İş Birliği Modeli: Niğde Denetimli Serbestlik Biriminin Üniversite Ve Stk'larla Yürüttüğü Eğitim, Rehabilitasyon Ve İstihdam Uygulamaları 142
Hükümlülerin Toplumsal Uyumu ve Özel Sektör İstihdamı İçin Dijital Rehabilitasyon: Uzaktan Eğitim ve Kamu-Özel Sektör İş Birliği Modeli 144
Cezaevlerinde Yasadışı Madde Kullanımının Denetimi: Kaçakçılık Yöntemleri, Analitik Yaklaşımlar ve Mücadele Mekanizmaları 146
Toplumsal Uyum Mekanizması Olarak Denetimli Serbestlik Sistemi: Hükümlü Deneyimleri Üzerinden Bir Değerlendirme 147
Restoratıve-Led Solutıons to Hate and Extremısm: Potentıal for Innovatıve Rehabılıtatıon and Effective Solutions 149
A Continuum of Assessment and Prevention to Prevent Radicalisation: Through-The-Gate and Communıty Driven Approach to Extremısm Prevention in Post-Release Settings 150
Suç Tekrarının Önlenmesinde Eski Hükümlü Sosyal Uyum Programlarının Rolü: Sosyal Hizmet Perspektifinden Bir Değerlendirme 151
Saliverme Sonrasi Destek Mekanizmalari: Hükümlülerin Topluma Adaptasyonu ve İyi Uygulama Örnekleri 153
7550 Sayili Kanun, Cezasizlik ve İnfaz Hukuku 154
Madde Kullanım Bozukluğunda Relaps Önleme Yaklaşımları: Denetimli Serbestlik İçin Uygulama Önerileri 155
Alman Gençlik Mahkemeleri Kanunu Uyarınca Almanya'da Çocuklara Yönelik Denetimli Serbestlik Uygulamaları-Yasal Düzenlemeler 157
Denetimli Serbestlik ve Adli Kontrol Tedbirleri Kapsamında Uygulanan Programların Sosyoekonomik Faktörler Bağlamında Tekrar Suç İşleme Üzerindeki Etkisi 158
Kurumdan Bireye, Bireyden Topluma: Denetimli Serbestlik Uygulamalarında Psikososyal Uyum ve Medya Temsilleri Üzerine Tematik Bir İnceleme 160
Denetimli Serbestlikten Yararlanan Bireylerin Toplumsal Bütünleşmesinde Yerel İstihdamın Rolü: Hakkâri'de Bir Dikim Evi Modeli 162
Eski Hükümlülerin Topluma Yeniden Kazandırılmasının İyileştirilmesi: Zorluklar ve Denetimli Serbestlik Deneyimleri 164
Ceza Hukukunun Amacı Olarak Suçlunun Ahlaklı Bir Bireye Dönüştürülmesi 165
Suça Sürüklenen Çocuklarda Okul Temelli Müdahalenin Önleyici Rolü: Denetimli Serbestlik Gözlemleri ve Kurumsal İş Birliği Gerekliliğine Dair Değerlendirme 167
Denetimli Serbestlik Personelinin Üniforma Giymesinin Çok Yönlü Değerlendirmesi 168
Sahadaki Göz, Kurumun Hafızası: Denetimli Serbestlik Personelinin Politika Geliştirme Süreçlerine Katılımı 169
Türk Denetimli Serbestlik Hizmetlerinde Dışsallık Kavramı 170
Alman Hukukunda Bir Denetimli Serbestlik Yükümlülüğü Olarak Belirli Eşyalari Bulundurma Yasağı 173
Denetimli Serbestlik ve Medyadaki Temsili Üzerine Bir İnceleme: Uluslararası Çalışmaların Bibliyometrik Analizi 174
Denetimli Serbestlik Sürecinde Aile İlişkilerinin Rolü: Yükümlülerle/Eski Hükümlülerle Boylamsal Niteliksel Bir İnceleme – İnegöl Örneği 175
Cinsel Suç Hükümlülerinde Tedavi Yükümlülüğü: Adli Tip Perspektifinden Olgu Serisi 177
Denetimli Serbestlikte "Gönüllü Çalışan" Uygulamasının Yeri ve Önemi 179

Türkiye'de Denetimli Serbestlik Sisteminin Ekonomik Etkinliği: Fayda–Maliyet Analizi Çerçevesinde Bir Değerlendirme 181
Denetimli Serbestlik Grup Müdahalelerinde Uygulayıcı Faktörü: Aynı Program, Farklı Sonuçlar 182
Denetimli Serbestliğin Bir Türü Olarak Belirli Yerlere Gitmekten veya Belirli Etkinlikleri Yapmaktan Yasaklanma 184
Umut ve Uyum: Türkiye Denetimli Serbestlikte Kapsamli İyileşme Sermayesi Geliştirme Modeli 186
Adalet Bakanlığı Yataklı Denetimli Serbestlik Tedavi Merkezi (YDSM): Yapılandırılmış Bir Model Önerisi 187
Uyuşturucu Mahkemelerinin Türkiye Denetimli Serbestlik Sistemine Entegrasyon Potansiyelinin Değerlendirilmesi 188
Eğitim mi İnfaz mı? Alman ve Türk Hukukunda Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Ceza ve İnfaz Politikaları 189
Medyada Hatalı Hukuki Dil Kullanımının Oluşturduğu Damgalar ve Cezasızlık Algısı 190
Madde Bağimlilarinin Rehabilitasyonunda Uyuşturucu Mahkemeleri Modeli 192
Türkiye Ceza İnfaz Sisteminde Dijital Denetim 194
Genç Yetişkinler Açısından Denetimli Serbestlik ve İnfaz: Karşılaştırmalı Sistemler ve Türkiye İçin Model Önerisi 196
Bir Denetim Mekanizması Olarak İdari Gözetime Alternatif Yükümlülükler 198
Sanat Işiğinda Umut ve Gelecek Projesi Kapsaminda Sanat Atölyelerine Katılan Üniversite Öğrencileri ve Eğitimcilerin Görüşleri 199
Denetimli Serbestlik Uygulaması ve İslâm Hukuku Açısından Yeri 201
Denetimli Serbestlik ve Yaşam Boyu Eğitim: Türkiye'de Sosyal Uyum ve Rehabilitasyon Üzerine Bir İnceleme 203
Manevi Rehberlikte Musıki Temelli Değerler Aktarımı: İstanbul Anadolu Denetimli Serbestlik Müdürlüğü Uygulaması 204
Suç İşleme ve Yeniden Suç İşlemenin Toplumsal Nedenleri 205
Suçlulari Islah Etmek Mümkün mü? Cezalandırma Odaklı mı? Yoksa Rehabilitasyon Odaklı Bir Yaklaşım mı Daha Etkili? 206
Motivation Fo Change and Social Adaptation of Prisoners: Effective Methodologies of Work 208
Artificial Intelligence As A Tool To Support Probation Specialists: The Experience of Implementing Automated Psychological Diagnostics 210
Türk Hukukunda Yabancıların ve Yabancı Ülkede İkamet Eden Türk Vatandaşlarının Denetimli Serbestlik Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme 212
Media As An Instrument of Reintegration: Overcoming Stigmatization and Supporting (Ex-)Convicts213
Preventing Radicalisation in Prisons and Probation: Strengthenıng The Continuum of Rehabilitation and Reintegration Through The EU Knowledge Hub on Prevention of Radicalisation 215
Etik Perspektifinden Uluslararası Medyanın Değerlendirilmesi 217
A Best Practice Example in Informal Probation-Prison Cooperation in Romania`s North-Western County 219
TCK'nın 191/4-A Bendinde Düzenlenen Israr Şartının Yargıtay Kararları Işığında Değerlendirilmesi 220
Measures For Providing of The Presence of Child Offenders During Criminal Trials 222
Virtual Reality As A Tool For Reducing Reactive Aggresiıon in Prisons: Evidence From North Macedonia 223
Ceza Adalet Sisteminde Yapay Zekanin Yararları, Riskleri ve Hukuki Sorumluluğu, Bu Konudaki Tartişmalar, Uluslararasi Düzenlemeler Ve Mahkeme Kararlari 224
Akıl Hastalarının Topluma Yeniden Kazandırılması 226
Toplumun Gözünde Denetimli Serbestlik: Yeniden Suç İşleyen Hükümlülere Dair Medya Yorumlarının İncelenmesi 228
Çocuk Suçluluğunu Önlemede Bütüncül Yaklaşimlar 229
Medyanın Suç ve Cezaya Bakışı: Algı, Reyting ve Etik Sınırlar 231
Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırma Yükümlülüğünün Hükümlü ve Toplum Üzerindeki İyileştirici ve Dönüştürücü Etkisi 233
Denetimli Serbestlik Kararının Geri Alınması (CGTHK M. 105a/6-7): Mevzuat, Uygulama ve Yargı Kararları Işığında Bir İnceleme 235
Değer Odaklı Manevi Güçlenme ve Bakım (DOMAB) Programı'nın Ankara Batı Denetimli Serbestlik Müdürlüğünün Denetim Serbestlik Tedbiri Altında Bulunan Bireylerdeki Etkisinin İncelenmesi 236

Gözetim Altında Ücret Karşılığı Çalıştırmaya İlişkin Protokollerin İşveren Yönünden Değerlendirilmesi 237
18-25 Yaş Aralığındaki Madde Bağımlısı Bireylerin Bağımlılık Yaşantılarının Keşfedilmesine Dair Karma Bir Çalışma 239
Türkiye Cezaevlerinde Manevi Rehberlik Faaliyetlerinin Dijital Dönüşümü: Yapay Zekâ Destekli Kapalı Devre Bir Destek Sistemi Önerisi 241
Denetimli Serbestlik Sürecinde Aile Terapi Tekniklerinin Rolü: Literatür Temelli Bir Yol Haritası 242
Eski Hükümlü ve Denetimli Serbestlik Yükümlülerinin İstihdamında Eskişehir Modeli 243
Adli Tıp Kurumunda Yasaklı Madde Analizi ve Yasaklı Maddelerde Güncel Kullanım Eğilimleri 244
Denetimli Serbestlikte Manevi Rehberlik: Gazzali'nin Maslahat Yaklaşımı Bağlamında Bir Program Önerisi 245
Bağımlılıkla Mücadelede Manevi Danışmanlığın Rolü 247
Kayıp ve Yas Sürecinde Manevi Danışmanlık: Denetimli Serbestlik Sistemine Yönelik Bir Değerlendirme 248
Restoratif Yaklaşımlı Bilim Çemberlerinin Akademik ve Sosyo-Duygusal Çıktılar Üzerindeki Etkileri 249
Beyond Pleasure: How Pornography Addictıon Influences Sexually Deviant Behaviour 251
Early Engagement, Lasting Impact: The Role of Probation in Multi-Agency Reintegration Strategies 253
Tekrarlayan Çocuk Suçluluğunun Dinamiklerini Anlamak 255
Salıverilme Sonrası Kişilerin Topluma Yeniden Kazandırılması Aracı Olarak Eski Hükümlü İstihdamı 257
Cinsel Suçluların Yeniden Suç İşleme Riskinin Analiz İmkânı: Türkiye'deki Olası Uygulamaların Hukuka Uygunluğu 259
Kadın Hükümlülere Yönelik Cinsiyete Duyarlı Denetimli Serbestlik Uygulamaları 261
Tehlikeli Failler İçin Önleyici Amaçli Tutma: Alman Ceza Hukukundaki 'Sicherungsverwahrung' Güvenlik Tedbiri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme 262
From Custody to Community: Educational Pathways for Rehabilitation and Reintegration of Juveniles 263
Digital Transformation of Probational Training for Probation Personnel: The Experience of the Penitentiary Academy of Ukraine 265
Uyuşturucu Kullanımının Salgına Dönüşmesi Karşısında Yeni Bir Suç Siyaseti Arayışı 267
Topluma Yeniden Entegrasyon Sürecinde Kuramsal Yaklaşımlar, Uluslararası Uygulamalar ve Yeni Bir Model Önerisi: TOPRAK 269
Bulûğ, Temyiz, Cezaî Rüşd ve Modern Kodifikasyonlar: Müslüman Çoğunluklu Ülkelerde Cezaî Yaşın Normatif Temeli 270
Manevi Danışmanlık Bağlamında Hadislerin Denetimli Serbestlikteki Rehabilitasyon Süreçlerine Muhtemel Katkıları 272
Yasal Çerçevede Gizli Risk: Pregabalin Kullanimi ve Tedavi Motivasyonuna Etkisi 273
Yeni Bir Paradigmanın Eşiğinde: Türk Denetimli Serbestlik Sistemi 275
Kumar; Dijital Oyun Bağımlılığı, Çevrimiçi Kumar; Çevrimiçi Kumar Bağımlılığı, Denetimli Serbestlik Yükümlülükleri 277
Gender-Based Violence and Probation: Integrating Victim-Centered Approaches and Digital Innovation in Community Sanctions 278
The Justice for Children System Reform and The Criminal Responsibility of Children in Republic of North Macedonia: Is There A Need For Revision? 280
"Adaletin Sessizleri": Denetimli Serbestlik Sistemi İçerisinde Yaşlılar ve Gereksinimleri 281
Denetimli Serbestlikte Yapay Zekânın Kullanılması Üzerine Değerlendirme 283
Türk Hukukunda Denetimli Serbestlik Sisteminin Hukuki Dayanakları 284
Denetimli Serbestlikte Madde Bağımlılığına Yönelik Müdahale Programları: Mevcut Durum ve Öneriler 285
Bağımlılıkta Karanlık Alan: Denetimli Serbestlikte Travma Odaklı Psikolojik Müdahalelerin Rolü 287
Anayasa Mahkemesi Kararlarında Bir İnfaz Rejimi Olarak Öngörülen Denetimli Serbestlik Uygulamaları 289
Türkiye'de Denetimli Serbestlikte Personel Rejimi: Mevzuat, Stratejik Plan ve Faaliyet Raporları Üzerine Bir İnceleme 291
Cezasizlik Algisi ve Onarici Adalet Anlayişi Bağlaminda Denetimli Serbestlik 294

Ortak Akil: Yanlş Müdahalenin Matematiği ve Operasyonel Verimlilik 295
Zıtlıkların Uyumu, İkilemin Gücü: Denetimli Serbestliğe Edebî Pencereden Bakış 297
Denetimli Serbestliğin Toplumsal Geçerliliğine Sosyolojik Bir Bakiş: Türkiye, Kocaeli Örneği 299
Suç Türüne Duyarli Manevi Müdahale Yaklaşımları: Denetimli Serbestlikte MAREP'in Şiddet Faillerine Yönelik Yeniden Tasarimi 301
Denetimli Serbestlik Altındaki Bağımlı Bireylerde Spiritüel Müzik Terapi Uygulamasının Depresyon, Kaygı ve Benlik Saygısı Üzerine Etkisi 302
Digitalization and Ai-Supported Probation Models 304
Inference-Based ABC Training Among Probation Participants: Design and Preliminary Findings From A Randomized Controlled Trial 305
Denetimli Serbestlikte Yapay Zekâ Uygulamaları: Dijital Adaletin Olanakları ve Sınırları 306
Şiddet ile Mücadelede Aile Dizimi Terapisi ve Aile Danışmanlığı Uygulamasının Kullanılması 308
Şiddet ile Mücadelede Evcil Hayvanların Kullanılmasının İyileşmeye Etkisi 309
Denetimli Serbestlik Sürecinde Dijital Oyun Terapisinin Rolü 310
Denetimli Serbestlik Sürecinde Madde Bağımlılığı Olan Bireylerde Ergoterapinin Rolü 311
Denetimli Serbestlik Tedbirlerinin Zaman Bakımından Uygulanması 312
Türkiye'de Denetimli Serbestlik Mümkün müdür? 20. Yılında Bir Ceza Adalet Kurumu Olarak Türk Denetimli Serbestlik Sisteminin Görünümü Üzerine 314
Forms and Content of Professional Development for Probation Staff At The Penitentiary Academy of Ukraine 315
Denetimli Serbestlik Tedbirleriyle Desteklenen Adli Tevbihin Çocuk Ceza Adaleti Sisteminde Uygulanabilirliği 317
Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Denetimli Serbestlik Hakkında Tavsiye Kararları 318
Denetimli Serbestlik Kurumundan Hizmet Alanların Aile Profiline Sosyal Hizmet Açısından Yaklaşım (Iğdır Örneği) 320
Denetimli Serbestlik Personelinde Tükenmişlikle Mücadele ve Psikolojik Dayanıklılığı Güçlendirme Stratejileri 322
Çocukluk Çağı Travmalarinin Suça Sürüklenen Kız Çocuklarinin Rehabilitasyonuna Etkisi: Denetimli Serbestlik Sürecinde Travma Duyarlı Yaklaşımlar 323
Adalet Sisteminde Okupasyonel Adalet: Denetimli Serbestlikten Yararlanan Bireylerin Okupasyonel Dengelerinin İncelenmesi 325
Denetimli Serbestlik Alanı ile Sanatın Terapötik İlişkisi 327
Psikolojik Değerlendirme, Müdahale ve Yeniden Topluma Kazandırma Sürecinde Klinik Psikologların Rolü: Ceza İnfaz Sistemi Bağlamında Bir Değerlendirme 329
Denetimli Serbestlik Sistemi Görevlilerinde İkincil Travmatik Stres: Koruyucu ve Önleyici Yollar 330
Suç Tekrarının Makine Öğrenmesi Modelleriyle Tahmini 331
Türk Ceza Adaleti Sisteminde Yenilikçi Bir Yaklaşım: Denetimli Serbestlik Hizmetlerinin Türk Ceza Adaleti Sisteminin Geneline Sirayeti 332

POSTER BİLDİRİLERİ 333
POSTER BİLDİRİ: 1 Gelişen Yetişkinlik ve Ceza Adaleti: Genç Yetişkinlere Yönelik Denetimli Serbestlik Modelleri Üzerine Uluslararası Bir İnceleme 333
POSTER BİLDİRİ: 2 Psychopathology and Life History of Sexual Offenders From the Perspective of the Dark Triad 333
POSTER BİLDİRİ: 3 Professional Development of Probation Officers in Ukraine: Flexibility, Innovation, Practicality 334
POSTER BİLDİRİ:4 SAMBA ile Bağımlılığa Müdahale 334
(Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programının (SAMBA) Aşerme (Craving) ve Dürtüsellik Üzerine Etkisinin İncelenmesi) 334
POSTER BİLDİRİ: 5 Denetimli Serbestlik Sürecinde Madde Bağımlılığı Olan Bireylerde Ergoterapinin Rolü 335

PANEL OTURUMLARI

PANEL 1: Probation and Restorative Justice: Interactions and perspectives based on the Italian experience

Panel Başkanı : Doç. Dr. Valentina BONİNİ, University of Pisa

Panelistler : Elena MATTEVI, University o11f Trento

Paola MAGGIO, Palermo University

Doç. Dr. Rahime ERBAŞ, İstanbul University

Hervé BELLUTA, University of Brescia

"The Evolution of Probation in the Italian Criminal Justice System: From Early Practices to the Implementation of RJ"

Elena Mattevi

University of Trento

The first forms of probation were introduced in Italy in the enforcement of sentences, thanks to probationary placement with social services (1975), and were then also introduced in the trial phase of juvenile jurisdiction (1988) and adult criminal proceedings (2014). Although restorative justice lacked a legal basis, criminal mediation began to be tested in probation programs for minors.

The first restorative justice centres were established in the 1990s to enable minors to participate in restorative justice programs with victims, who play a very marginal role in the juvenile justice system. They were then gradually used to implement programs in the enforcement phase of sentences and finally, on the basis of express regulatory recognition of criminal mediation, in the probation for adults.

The presentation will analyse the evolution of probation in Italy and the first experiences of restorative justice in this area, with the initial problems that were addressed in the juvenile and adult systems. It will then analyse the context and the path that led to the Italian comprehensive regulation of restorative justice, introduced in 2022, which is also applicable as a part of a probation program and which may result in the extinction of the offence (for offences prosecutable upon complaint) or mitigation of the penalty (for all offences).

“Restorative Justice and Probation in Italy: The “Cartabia Reform””

Paola Maggio

Palermo University

The normative arrival achieved through Legislative Decree no. 150 of 2022 – implementing the enabling Law no. 134 of 2021 – has grafted the paradigm of Restorative Justice into Italian judicial proceeding. After the interpolations of the Cartabia reform on probation, aimed at increasing the institution in a deflationary key, probation unfolds with its characteristic mandatory peculiarities, opening up to both souls of reparation: the performance component—certainly preponderant—and the relational one.
Interpersonal reparation, already present in the normative fabric of Article 464-bis of the Criminal Procedure Code with the provision that allows the inclusion of “mediation with the injured party” in the treatment program, is now enriched by the possibility that the request also includes "the carrying out of restorative justice programs" (subsection 4, letter c)).
Immediately, a number of issues emerged regarding the voluntariness of the restorative choice versus the mandatory nature of the program and its effects *quoad poenam*.

“The Similarities and Differences Between Probation and Restorative Justice in the Turkish Legal Framework”

Assc. Prof. Rahime Erbaş

İstanbul University

Restorative justice and probation are often discussed in parallel, since both emerged as alternatives within criminal justice: restorative justice in contrast to retributive and distributive models, and probation as an alternative to imprisonment. Both approaches emphasize offender responsibility, social reintegration, and the restoration of social peace, which reinforces their perception as humane alternatives to incarceration. Yet their conceptual and institutional foundations diverge. Restorative justice in Türkiye is more closely associated with victim-centered practices (Turkish: uzlaşma), whereas probation (Turkish: denetimli serbestlik) operates as a formal sanction within the penal system, focusing on supervision, rehabilitation, and reintegration of offenders. Despite overlaps in their practical outcomes and shared emphasis on guidance, mentoring, and repair, their legal frameworks and institutional mechanisms differ significantly. Recognizing these differences is crucial to prevent conceptual conflation and to highlight probation’s unique characteristics in the Turkish legal order. While restorative justice enjoys broader academic and public visibility, probation’s distinct role as a structured penal measure deserves equal analytical attention. Integrating restorative justice principles into probation in Türkiye may strengthen rehabilitation, victim satisfaction, and community safety, but must be approached with caution to preserve the integrity of both models.

The presentation examines the similarities and differences between probation and restorative justice in the Turkish legal framework. Both emerged as reformist alternatives in criminal justice, offering non-custodial responses that emphasize rehabilitation, responsibility, and social reintegration. Restorative justice is primarily victim-centered, seeking to repair harm through dialogue and community participation, while probation operates as a penal sanction combining supervision with rehabilitative measures.

"What Role for the Victim Facing the RJ Challenge?"

Hervé Belluta

University of Brescia

As criminal justice opens up to innovative experiences, victims are called upon to carve out a unique role for themselves. No longer spectators in the dynamics of criminal proceedings, but actors in a new system where justice offers them active participation. The probation and restorative justice model represents a unique opportunity to rethink the mutual relationship between criminal justice and society: the individual and the human context become new protagonists. In this evolution from the retributive paradigm to a restorative model, victims gain a significant role. The main challenge lies in understanding its scope and adopting an effective role tailored to a more "humane" justice system. To do this, we must begin understanding the concept of the victim and their identity, in order to delineate the powers they require to face the main challenge of the criminal justice at the dawn of the new millennium. A regulatory and cultural shift that calls upon the energies of Countries and international institutions, where the circulation of models can lead to constructive interactions.

PANEL 2: The Probation System of The Republic of North Macedonia

Panel Başkanı : Prof. Dr. Aleksandra Gruevska DRAKULEVSKI, Ss. Cyril and Methodius University

Panelistler : Prof. Dr. Aleksandra Deanoska TRENDAFILOVA, Ss. Cyril and Methodius University

Prof. Dr. Aleksandra Gruevska DRAKULEVSKI, Ss. Cyril and Methodius University

Prof. Dr. Boban MİSOSKİ, Ss. Cyril and Methodius University

"The Alternative Measures Reform in The Macedonian Criminal Code"

Prof. Dr. Aleksandra Deanoska Trendafilova

Ss. Cyril and Methodius University

The ineffectiveness of the short prison sentences and the modern sentencing tendencies towards alternatives, was the reason for the major reform of the system of sanctions in the Macedonian criminal legislation that began in 2004 with the introduction of the new category — alternative measures. The Criminal Code of Macedonia includes the following alternative measures: suspended sentence, suspended sentence with protective supervision, house imprisonment, community service, and judicial reprimand. A decade after their introduction, these measures remained rarely applied. In judicial practice, in more than 90% of cases where an alternative measure was imposed, the suspended sentence was chosen. This was mainly because the state was not institutionally prepared for their implementation, which led judges to rarely or never impose them. Social services lacked the necessary capacity to enforce them. For these reasons, in December 2015, the first Law on Probation was adopted, establishing a Probation Sector and local offices. The law provided for the execution of suspended sentences or conditional releases, community service, the use of electronic monitoring tools etc.

However, practice showed the need for further reform of the provisions of the Criminal Code concerning alternative measures. Therefore, in the draft of the new Criminal Code, several novelties have been introduced, particularly regarding the expanded list of obligations under protective supervision, as well as certain amendments to the conditions for imposing house imprisonment.

“Between Imprisonment and Probation: Advantages and Disadvantages of (Non)Implementation of Alternative Measures and Prison Sentence”

Prof. Dr. Aleksandra Gruevska Drakulevski
Ss. Cyril and Methodius University

The panelist deals with the basic problem of the criminal law theory and practice - identification, choice of means and methods, sanctions for the most successful, most efficient prevention, suppression and prevention of crime. Analyzing the penal policy of the courts in the country, the panelist concludes that sanctions that are mostly imposed by the courts in North Macedonia are imprisonment and conditional prison sentence. Imprisonment is used too much; and conditional prison sentences are used even more. And between the two penalties there is almost a vacuum of imposing other sanctions. This is a trend that we see not only in domestic case law, but also in many other countries. Further in the presentation the panelist sets out the main criticisms of imprisonment and the advantages of the alternative measures. Opposing the arguments regarding the advantages and disadvantages of (non)application of alternative measures and imprisonment, the panelist concludes that the criminal legal theory and practice of North Macedonia should be creating a concept of efficient use of "alternative measures". They should replace prison sentences. Also, the panelist analyzes the most important international documents that recommended a restrictive application of imprisonment on account of wide application of non-institutional treatment. In the presentation the panelist refers to the Law on Probation of North Macedonia, as well as, to the new draft Law on Probation.

“Can Law on Probation Extend Its Jurisdiction Over the Measures for Providing Defendant’s Presence During the Criminal Trials”

Prof. Dr. Boban MİSOSKİ
Ss. Cyril and Methodius University

The author critically elaborates the jurisdiction of the new Probation Service as regulated within the provisions of the newly enacted Law on Probation in Republic of North Macedonia. He elaborates the possibility for the new Macedonian Law on Probation also to implement the less severe measure to detention, since legislator has omitted to regulate them within the new Law on probation. The author stresses the fact that, considering the comparative experience from several EU member states, probation services could also be effective and efficient implementer of these less severe measures than detention. This is because alternative sanctions and the less severe measures for providing the defendants’ presence during the criminal trial have strong resemblance particularly regarding their practical implementation. Furthermore, author provides head-to-head comparison between the alternative sanctions and these measures and finally provides additional recommendations for amendments to the Law on probation to extend its jurisdiction over these less severe measures than detention.

PANEL 3: Şiddet Suçundan Hükümlü Kadınlarda Duygu Düzenleme ve Kriminal Düşüncenin Rolü: Rehabilitasyon İçin Öneriler

Moderatör **:** Prof. Dr. Miraç Burak GÖNÜLTAŞ

Panelistler **:** Dr. Öğr. Üyesi İrem ERTEN
Dr. Öğr. Üyesi Esra ÇETİNÖZ
Dr. Öğr. Üyesi Emek Yüce ZEYREK RIOS

"Kriminal Düşünce ve Saldırganlık İlişkisi"

Dr. Öğr. Üyesi İrem Erten

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Bu sunumda öncelikle ceza adaleti sistemine dahil olan bireyler arasında yaygın olarak gözlemlenen çarpık ve işlev bozucu düşünce kalıpları ve inançlar olarak tanımlanabilecek kriminal düşünce kavramı açıklanacak; kavram hem kuramsal olarak hem de Türkiye ve dünyada gerçekleştirilen araştırmalar temelinde suç ve saldırganlık davranışlarıyla ilişkisi bağlamında tartışılacaktır. Günümüzde şiddet ve saldırganlıkla mücadele alanında yapılan birçok araştırma; önleme ve rehabilitasyon çalışmalarında yalnızca stresle başa çıkma ve öfke yönetimi eğitimi gibi temel yaklaşımların tek başına yeterli olmadığına; bireyi saldırgan davranışa sürükleyen bilişleri ortaya çıkarmanın ve bu bilişler üzerinde çalışmanın önemine işaret etmektedir. Bu nedenle sunumun son kısmında kriminal düşünce kavramı, suçun ve suç tekrarının önlenmesi açısından önleme ve rehabilitasyona yönelik çalışmalar temelinde ele alınacaktır.

"Duygu Düzenleme ve Saldırganlık İlişkisi"

Dr. Öğr. Üyesi Esra ÇETİNÖZ

Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü

Bu sunumda öncelikle kişinin kendi davranışlarını kontrol etmesinde ve çevreyle uyumlu, amaca yönelik ve işlevsel bir şekilde davranışlarını yönlendirmesinde çok önemli bir rol oynayan duygu düzenleme kavramı açıklanacaktır. Duygu düzenleme, saldırgan davranışlarda bulunan ve şiddet suçları işleyen bireyler arasında yaygın olarak gözlemlenen ana özelliklerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. Olumlu veya olumsuz duyguları azaltmayı, artırmayı veya sürdürmeyi içeren bu temel becerideki bozukluk, duygu düzenlemede zorluklara yol açmakta ve özellikle öfke, kıskançlık, hayal kırıklığı, üzüntü, utanç, suçluluk gibi olumsuz ve yoğun duygular sonucunda zaman zaman ölümcül düzeye varabilecek ölçüde saldırganlığa neden olmaktadır. Kavram hem kuramsal olarak hem de Türkiye ve dünyada gerçekleştirilen araştırmalar temelinde suç ve saldırganlık davranışlarıyla ilişkisi bağlamında tartışılacaktır. Sunumun son kısmında duygu

düzenleme kavramı, suçun ve suç tekrarının önlenmesi açısından önleme ve rehabilitasyona yönelik çalışmalar temelinde ele alınacaktır.

“Şiddet Suçundan Hüküm Giyen Kadınlar Bağlamında Kriminal Düşünce ve Duygu Düzenlemeye Yönelik Müdahalelerin Saldırganlık Davranışının Önlenmesi ve Rehabilitasyonundaki Rolü”

Dr. Öğr. Üyesi Emek Yüce ZEYREK RIOS

Leeds Beckett University

Bu sunumda, panelde yer alan diğer iki sunumda aktarılan kriminal düşünce ve duygu düzenleme kavramları ve bunların saldırganlıkla ilişkisine dair bulgu ve uygulamalar; Türkiye’de şiddet suçlarından hüküm giymiş kadınlar özelinde ve duygu düzenleme, kriminal düşünce kalıpları ve saldırganlık ilişkisine dair nitel ve nicel bulgular bağlamında tartışılacaktır. Şiddet suçu işleyen kadınların duygu düzenleme stratejilerinin ve kriminal düşünce kalıplarının belirlenmesi, kadınlarda bu sorunlara yol açan faktörlerin tespit edilmesi ve bunlara yönelik müdahalelerin geliştirilmesi; Türkiye’de yürütülmekte olan önleme ve rehabilitasyon çalışmalarının etkinliklerinin artırılması açısından elzemdir. Öfke yönetimi ve stresle başa çıkma programları bir ölçüde yararlı olmakla beraber ihtiyaç duyulan beceri gelişiminin yalnızca bir parçasını ifade etmektedir. Duygu düzenleme ve kriminal düşünceyi hedef alan daha bütüncül bir yaklaşım ise şiddet suçu işleyen ya da işlemeye eğilimli bireylerde tüm duygularını ve düşüncelerini yönetmek için ihtiyaç duydukları becerilere sahip olmalarını sağlayan daha üst düzey, pratik ve daha yararlı bir alternatif olarak ortaya çıkmaktadır.

PANEL 4: Uluslararası Perspektifle Denetimli Serbestlikte Ruh Sağlığı Sorunları: İngiltere-Türkiye Karşılaştırması, Çözüm Önerileri ve Kurumsal Entegrasyon

Panel Başkanı : Habil KANOĞLU, Çarşamba Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

Panelistler : Dr. Bevis E. McNeil, Leeds Beckett University
Dr. Öğr. Üyesi Emek Yüce ZEYREK RİOS, Leeds Beckett University
Dr. Hacer ÇETİNKAYA ÇELEBİ, Samsun Üniversitesi
İlknur KOCA DEĞİM, Çarşamba Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

"The Innovations and Challenges of the Probation Services in England and Wales"

Dr. Bevis E. McNeil

Leeds Beckett University

This panel presentation will firstly explore and analyse the creative innovations and successful outcomes delivered by the probation services in England and Wales, and will provide recommendations for maintaining and improving these services. Recent best practice in the probation services in England & Wales will be scrutinised and considered for implementation within the Turkish probation services.
The successful implementation of creative innovations, especially by front-line practitioners, in the probation services of England of Wales, as well as probation officers' high standards of training and professionalism, is well documented. This has included the successful development of restorative justice provision, which is particularly effective for offenders sentenced to supervision in the community. Additionally, the socially progressive move towards a more welfare-driven and social work-based orientation, away from a more risk-averse and punitive overall approach, has reaped benefits for people on probation, including generating greater desistance within them and reducing maladaptive behaviours. Furthermore, the promotion of a smoother and more collaborative multi-agency approach to probation has been greatly heralded.

Secondly, this presentation will highlight some of the new challenges which must be navigated by the revamped probation services in England and Wales, since its unification. Immediate issues include surmounting unmanageable workloads, staff shortages and unnecessary bureaucratic and counterproductive barriers which take power and control away from probation officers. Also of special interest, is the lack of provision for people with serious mental illnesses, which has led to poor outcomes for the mental health for some of the most vulnerable offenders on probation.

"Denetimli Serbestlikte Ruh Sağlığı Hizmetleri: İngiltere'den Türkiye'ye Entegrasyon İçin İyi Uygulama Örnekleri ve Süreç Önerileri"

Dr. Öğr. Üyesi Emek Yüce Zeyrek Rios

Leeds Beckett University

Panelist, denetimli serbestlikte ruh sağlığı desteği bağlamında İngiltere'de kullanılan ve Türkiye'deki DS bağlamına uyarlanabilecek iyi uygulama örneklerini ve süreç önerilerini tartışacaktır. Sunum, İngiltere'deki standartlaştırılmış risk-ihtiyaç değerlendirme araçları, multidisipliner iş birliği ve pilot yenilikler ile Türkiye'nin güçlü yasal altyapısı ve rehabilitasyon hedeflerini birleştiren uygulama modellerine odaklanacaktır. Özelleştirilmiş vaka yükleri, mahkeme-temelli tedavi yönlendirmeleri (MHTR), sağlık hizmeti veren kurumlar ile koordinasyon, desistance odaklı müdahaleler, tele-psikoloji çözümleri, personel eğitimi ve travma-farkındalıklı supervizyon ile veri-temelli araştırma ve akreditasyon süreçleri ele alınacaktır. Panel, iyi uygulamaların Türkiye sistemine entegrasyonu sürecinde karşılaşılabilecek zorlukları, uygulanabilir stratejileri ve hem sağlık hem de adli sonuçları iyileştirme potansiyelini katılımcılara aktaracaktır.

"Denetimli Serbestlikte Ruh Sağlığı Hizmetlerinin Geliştirilmesi: Türkiye ve Uluslararası Perspektifler"

Dr. Hacer Çetinkaya Çelebi
Samsun Üniversitesi

Panelist, denetimli serbestlik sisteminde ruh sağlığı hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik yapıcı ve çözüm odaklı bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır. Türkiye'de denetimli serbestlik altındaki yükümlülerin ruh sağlığı sorunları ele alınarak mevcut uygulamalar, sistemde yaşanan aksaklıklar ve iyileştirme önerileri değerlendirilmektedir. Türkiye'de uygulanan bireysel görüşme, grup çalışmaları, seminer, mesleki gelişim ve eğitim gibi müdahale programlarının, ruh sağlığı ihtiyacını karşılamada sınırlı kaldığı görülmektedir. Bu panelde, denetimli serbestlik uygulamalarında ruh sağlığı hizmetlerinin etkinliğini artırmak üzere uluslararası deneyimler ışığında Türkiye için uyarlanabilir stratejiler değerlendirilecektir.

İlerleyen süreçte, Türkiye'nin ruh sağlığı temelli, yapılandırılmış müdahale programları geliştirerek, veri odaklı izleme sistemleri kurarak ve uzman insan kaynağını güçlendirerek daha kapsayıcı ve etkili bir denetimli serbestlik sistemine ulaşması mümkündür. Bu çalışma, söz konusu dönüşüm için uygulanabilir bir yol haritası sunmayı hedeflemektedir.

“Eğitim ve İyileştirmenin Sınırları; Bir Uzman Değerlendirmesi: Ruh Sağlığı Sorunları Olan Yükümlülerle Çalışmada Zorluklar ve Beklentiler”

İlknur Koca Değim
Çarşamba Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

Panelist, denetimli serbestlikte yürütülen eğitim iyileştirme faaliyetleri kapsamında çalışılan ve aynı zamanda ruh sağlığı sorunları olan yükümlülerin infaz sürecinin nasıl yönetildiğini, süreçte karşılaşılan zorlukları, sorunları ve ihtiyaçları tartışarak mevcut durum değerlendirmesi ile uygulamada bütüncül çözüm önerilerinin neler olabileceğine dair uzman bakışını ele alacaktır. Özellikle yükümlülerin mevcut suç davranışına ilave olarak eşlik eden ruh sağlığı sorunlarının infaz sürecine ve sisteme olan etkileri ile mevcut yasal ve kurumsal çerçeveleri ortaya koymaya çalışacaktır. Bununla birlikte dosyanın infazında uzmanların ruh sağlığı sorunları olan yükümlülerle çalışmada mesleki yeterlilik ve donanım ile gerekli müdahale sistemlerinin mevcut durumunu ortaya koymaya çalışarak kurumsal uyum süreçleri, politika, beklentiler ve kurumlararası iş birlikleri süreci bağlamında yeniden topluma kazandırma, toplumun güvenliği ve zarar riskinin azaltılmasına yönelik stratejilerini tartışacaktır.

PANEL 5: Denetimli Serbestlikte Psikodrama Uygulamaları

Panel Başkanı : Doç. Dr. Seçil KARTOPU, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Panelistler : Doç. Dr. Seçil KARTOPU, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Hatice ASIL, Ankara Çocuk Eğitimevi

Celal Emre KILIÇ, Ankara Çocuk Eğitimevi

Öğr. Gör. Hacı Murat ÖZDEMİR, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

"Sanatın Terapi ve Rehabilitasyondaki Rolü"

Doç. Dr. Seçil Kartopu

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Sanat, insanlık tarihi boyunca bir ifade ve iletişim aracı olarak kullanılmış, günümüzde ise ruh sağlığı ve rehabilitasyon süreçlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Sanat terapisi, sanatın yaratıcı ve ifade edici gücünden yararlanan disiplinlerarası bir uygulamadır. Temel işlevi, özellikle sözel ifadenin yetersiz kaldığı travma, kaygı ve iletişim güçlükleri gibi durumlarda, bireylerin içsel deneyimlerini görsel, işitsel veya kinestetik yollarla dışavurmalarını sağlamaktır. Nörobilimsel araştırmalar, sanatsal yaratım sürecinin prefrontal korteks aktivitesini düzenleyerek duygusal regülasyonu kolaylaştırdığını, nöroplastisiteyi artırdığını ve endorfin, serotonin gibi nörokimyasalların salınımını tetiklediğini ortaya koymaktadır. Fonksiyonel manyetik rezonans (fMRI) çalışmaları, sanat uygulamaları sırasında amigdala aktivitesinin azaldığını ve dopamin salınımının arttığını göstererek bu süreçlerin nörobiyolojik temellerini desteklemektedir.

Uygulama alanları fiziksel ve psikolojik rehabilitasyon olarak ikiye ayrılır. Fiziksel rehabilitasyonda dans ve resim gibi aktiviteler motor becerileri ve koordinasyonu geliştirirken, nörolojik vakalarda müzik terapisinin Parkinson hastalarında motor fonksiyonları iyileştirdiği klinik çalışmalarla kanıtlanmıştır. Psikolojik rehabilitasyonda ise travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve anksiyete gibi durumlarda bilinçdışı süreçlere erişim sağlar. Resim, müzik, drama ve dans terapisi gibi çeşitli modalitelerle bireysel, grup ve kurumsal düzeyde uygulanabilir. Modern yaklaşımlardan intermodal terapi, farklı sanat formlarını birleştirerek daha bütüncül bir iyileşme süreci sunar.

Dezavantajlı gruplar için sosyal katılımı, özgüveni ve aidiyet duygusunu güçlendirirken toplumsal önyargıların azaltılmasında da etkilidir. Ortak sanat projeleri topluluk bağlarını güçlendirerek sosyal sermaye oluşumuna katkı sağlar. Gelecek perspektifinde disiplinlerarası iş birlikleri, topluluk temelli projeler ve nörobilimsel araştırmalarla desteklenmesi, sanat terapisinin integratif tıp içindeki rolünü güçlendirecektir. Multidisipliner ekiplerin geliştireceği kişiselleştirilmiş tedavi protokolleri, yapay zekâ ve sanal gerçeklik entegrasyonu ile zenginleşerek 21. Yüzyılda sanat temelli müdahalelerin etkinliğini daha da artıracaktır.

“Ankara Çocuk Eğitimevi: Kurumsal Yapı, Eğitim Anlayışı ve Toplumsal Katkılar”

Hatice Asıl

Ankara Çocuk Eğitimevi

Çocuk adalet sistemi hukuki normların yanında çocukların yeniden topluma kazandırılmasını hedefleyen çok boyutlu bir süreci kapsar. Bu bağlamda Ankara Çocuk Eğitimevi, 12–18 yaş grubundaki çocukların bireysel, sosyal ve akademik gelişimlerini destekleyen disiplinlerarası bir kurumdur.

Adalet Bakanlığı’na bağlı olarak faaliyet gösteren kurum, kapalı ceza infaz kurumlarından farklı biçimde eğitim, psikososyal destek ve toplumsal uyuma odaklanmaktadır. İçinde yer alan Çok Programlı Anadolu Lisesi sayesinde çocukların örgün eğitim hakları korunmakta, diploma almaları sağlanmaktadır. Bunun yanında resim, müzik, tiyatro ve spor etkinlikleriyle yaratıcı yönler geliştirilmektedir. Psikolog ve sosyal hizmet uzmanları ise bireysel görüşmeler, grup çalışmaları ve değerler eğitimi yürütmektedir.

Kurum yalnızca iç işleyişiyle değil, toplumsal bağlarıyla da önem taşır. Üniversiteler, gençlik merkezleri, yerel spor kulüpleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla yapılan iş birlikleri, çocukların yeniden topluma entegrasyonunu desteklemektedir.

Sonuç olarak Ankara Çocuk Eğitimevi, çocuk adalet sisteminde sadece barınma ve infaz değil; dönüşüm, gelişim ve topluma katılım için bir model oluşturmaktadır.

“Suça Sürüklenen Çocukların Psikososyal Gelişimleri”

Celal Emre Kılıç

Ankara Çocuk Eğitimevi

Türkiye’de ceza infaz kurumlarında bulunan çocukların psikososyal gelişim süreçleri incelendiğinde, benzer sorun alanlarının öne çıktığı görülmektedir. Suça sürüklenen çocukların çoğu, geçmişinde travmatik deneyimler, aile bağlarının zayıflığı ve yoğun akran baskısı gibi risk faktörleri taşımaktadır. Bu unsurlar, hem duygusal dengeyi hem de sosyal uyumu olumsuz yönde etkileyerek suç davranışının kalıcılığında belirleyici bir rol oynamaktadır.

Ceza infaz kurumlarında yürütülen psikososyal destek ve rehabilitasyon programları, bu olumsuzlukları hafifletmekte ve çocukların gelişim sürecine önemli katkılar sunmaktadır. Psikolojik danışmanlık ve grup terapileri, çocukların güvenli bir ortamda duygularını ifade etmelerine, iletişim becerilerini geliştirmelerine ve kaygı düzeylerini azaltmalarına yardımcı olmaktadır. Sanat ve spor etkinlikleri özgüven kazandırmakta, dayanışma duygusunu pekiştirmekte, mesleki eğitim ise çocukların geleceğe yönelik umut geliştirmelerini ve toplumsal uyuma hazırlanmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca bu etkinlikler, çocukların kuruma bağlı pasif bir yaşam yerine üretken bir gündelik pratik geliştirmelerini sağlamaktadır. Kurum içi olumlu deneyimlerin artması, ceza sürecini yalnızca cezalandırıcı değil aynı zamanda iyileştirici bir fırsata dönüştürmektedir. Bu tür bütüncül yaklaşımlar, yalnızca bireysel rehabilitasyona değil,

aynı zamanda yeniden suç işleme riskinin düşmesine de katkı sağlamaktadır (Demir & Aksoy, 2022).

Sonuç olarak, çocuk adalet sisteminde güvenlik ve disiplinin yanı sıra psikososyal hizmetlerin güçlendirilmesi kritik önem taşımaktadır. Çocuğun bireysel ihtiyaçlarına duyarlı, travma temelli ve toplumsal uyumu destekleyen programların sürdürülebilir kılınması, hem çocukların yeniden sağlıklı bireyler olarak topluma kazandırılmasını hem de toplumun genel güvenliğini destekleyecek bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

"Dijitalleşme ve Yapay Zekanın Suça Sürüklenen Gençlerin Toplumsal Entegrasyonuna Etkisi"

Öğr. Gör. Hacı Murat Özdemir

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Dijitalleşme ve yapay zekâ, günümüz toplumlarında suça sürüklenen gençlerin sosyal entegrasyonu için hem fırsatlar hem de riskler barındıran ikili bir etki sunmaktadır. Bir yandan, dijital uçurum olarak bilinen eşitsizlik, teknolojiye erişimi kısıtlı olan gençleri eğitim, istihdam ve sosyal fırsatlardan mahrum bırakarak toplumsal dışlanmayı derinleştirebilir. Algoritmik önyargılar, gençlerin geçmişine dayalı olarak ayrımcılığa uğramasına neden olabilirken, siber suçlar ve dijital bağımlılık gibi riskler de entegrasyon süreçlerini tehlikeye atar.

Diğer yandan, bu teknolojiler, gençlerin rehabilitasyon ve topluma yeniden kazandırılması için güçlü araçlar sunar. Online eğitim platformları, onlara bireyselleştirilmiş ve esnek öğrenme imkânları sağlar. Yapay zekâ destekli mesleki eğitim programları, gençlerin kodlama, veri analizi gibi dijital okuryazarlık becerileri kazanmasına ve böylece daha iyi iş fırsatlarına erişmesine yardımcı olur. Sanal gerçeklik (VR) ve yapay zekâ tabanlı sanal terapiler ise gençlerin psikolojik destek almasını kolaylaştırır.

Sonuç olarak, dijitalleşme ve yapay zekânın olumsuz etkilerini en aza indirgemek ve olumlu potansiyelini maksimize etmek için teknoloji, eğitim ve sosyal politikaların entegre bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Bu teknolojiler, doğru stratejilerle desteklendiğinde, suça sürüklenen gençlerin topluma başarılı bir şekilde entegre olmaları için önemli bir katalizör görevi görebilir.

PANEL 6: Denetimli Serbestlikte Sanat Çalışmalarının İyileştirici Etkisi

Panel Başkanı : Dr. Hüseyin NERGİZ, Hacettepe Üniversitesi

Panelistler : Arş. Gör. Büşra Nur DAĞ, Bartın Üniversitesi
Arş Gör. Gözde AKKAYA AKKOÇOĞLU, Hacettepe Üniversitesi

"Sanat Çalışmalarının Yükümlü Bireylerdeki Psikososyal Etkileri"

Arş. Gör. Büşra Nur Dağ

Bartın Üniversitesi

Sanat terapisi uygulamaları kişinin bireysel veya grup içinde yazı, resim, görsel sanatlar, drama gibi sanat çalışmaları yardımıyla belirli konularda bir sanat ürünü ortaya koymasına ve bu yaratım sürecinde kişinin farkındalık kazanarak duygu ve düşüncelerini ifade etmesine olanak tanır (Rubin, 2001). Klinik olarak birçok bağlamda (örn., travma, kayıp, fiziksel hastalıklar, psikolojik bozukluklar, suç vb.) kullanılan sanat terapisi çalışmalarının iyi oluş, sorun çözme, davranışsal işlevsellik, stresle baş etme, benlik algısında olumlu yönde etkileri olduğu bilinmektedir (Slayton, D'Archer & Kaplan, 2010).

Bu çalışmada 6 oturum boyunca 12 yükümlü ile yürütülen sanat terapisi çalışmalarında görsel sanatlar temel alınarak kolaj, kutu ve maske çalışmaları yapılmıştır. Bu oturumlarda benlik algısı, şefkatli/eleştirel iç sesleri tanıyabilme ve ayırt edebilme, sahip olunan iç kaynaklar ve dış kaynaklar, güvenli yer tanımlaması, güçlü ve zayıf yönleri belirleme gibi konular ele alınmıştır. Çalışmanın psikososyal etkilerine bakıldığında; katılımcıların oturumlar ilerledikçe daha sık ve daha özel paylaşımlarda bulunmaya başladığı görülmüş ve süreç sonunda bu çalışmaya katılmanın kendilerine bazı farkındalıklar kazandırdığına dair söylemlerde bulunmuşlardır. Çalışma bulguları yükümlü bireylerde sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin alt boyutları arasında yer alan problem çözme ile kendilik değerini arttıran becerilerde istatistiksel olarak anlamlı artış olduğunu ortaya koymuştur.

Katılımcılar öfke, suçluluk ve umutsuzluk gibi yoğun duyguları simgesel yollarla ve sözel paylaşımlarla dışa vurabilmiştir. Bununla birlikte sanat çalışmaları yalnızca mevcut duyguların ifadesiyle sınırlı kalmamış, katılımcıların gelecek hedeflerini ve umutlarını simgesel olarak görünür kılmalarına da olanak tanımıştır. Bütün bunların ışığında DS'de yürütülen sanat terapi uygulamalarının hem nicel hem de nitel verilerle birlikte değerlendirildiğinde yükümlüler için psikososyal olarak iyi oluşlarında etkili bir yöntem olabileceği değerlendirilmektedir.

“DS’de Sanat Çalışması: Bilim ve Uygulama Alanlarına Kazanımları”

Arş. Gör. Gözde Akkaya Akkoçoğlu
Hacettepe Üniversitesi

Denetimli serbestlik kapsamında yürütülen sanat terapisi grup çalışmaları yükümlü bireylerin iyileştirme süreçlerine katkı sağlarken aynı zamanda bilimsel bilgi üretimine ve uygulama alanlarına da önemli yansımalar sunmaktadır. Bu doğrultuda Ankara Denetimli Serbestlik Müdürlüğü’nde gerçekleştirilen altı oturumluk sanat çalışması suç davranışı ile psikososyal iyileşme ilişkisini anlamaya yönelik özgün bir çerçeve sağlamıştır.

Bilimsel açıdan bu çalışma sanat terapisinin DS bağlamında uygulanabilirliğini ulusal alan yazınında inceleyen ilk örneklerden birini oluşturmaktadır. Nicel ölçümler aracılığıyla yükümlü bireylerin psikososyal iyilik hali düzeylerindeki değişimler izlenmiş, oturum sonunda gerçekleştirilen deneyim paylaşımıyla ise müdahalenin öznel deneyimlere nasıl yansıdığı ortaya konmuştur. Bu durum sanat temelli yaklaşımların yalnızca klinik uygulamada değil, aynı zamanda iyileştirme araştırmalarında veri toplama ve değerlendirme yöntemleri sunarak yöntemsel açıdan fayda sağlayabileceğini göstermektedir. Sanat çalışmaları katılımcıların sözel ifade becerilerinin sınırlı olduğu durumlarda bile duygusal ve deneyimsel verilerin elde edilmesine olanak tanımaktadır (Sarandöl ve ark., 2013). Bu araştırma da öz bildirime dayalı ölçümlerin ötesine geçerek geçerliliğinin artırılabileceği ve uygulamaya yönelik daha kapsamlı sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir.

Uygulama boyutu açısından sanat temelli grup çalışmaları, denetimli serbestlik kurumlarında sözel olmayan ifade imkanı sağlayarak bireylerin öfke, kayıp ve umutsuzluk gibi yoğun duygularını güvenli bir biçimde dışavurmalarına aracılık etmektedir. Grup dinamiklerini harekete geçirerek empati, aidiyet, sosyal destek duygusunu güçlendirmekte, bireysel değişimi grup bağlamında pekiştirmektedir. Kurumsal düzeyde değerlendirildiğinde ise sanat temelli çalışmaların standart iyileştirme programlarıyla bütünleştirilmesi, bireysel değişimi desteklemenin yanı sıra kurumsal müdahale kapasitesini de çeşitlendirebilir. Bu doğrultuda risk, ihtiyaç ve ilerleme değerlendirmelerinde tamamlayıcı bir araç olarak bu çalışmalara yer verilebileceği düşünülmektedir.

PANEL 7: Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünce Çocuk Teslimi, Destekleyici ve Önleyici Tedbirler, Çözüm Önerileri

Panel Başkanı : Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ, Akdeniz Üniversitesi

Panelistler : Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ, Akdeniz Üniversitesi
Aydın AZAK, Antalya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
Ayça Demet SÖZER, Antalya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
Şelale SÜER, Adalet Bakanlığı

"Çocuğun Üstün Yararı İlkesinin Çocuk Teslimi Sürecine Yansımaları"

Doç. Dr. Selin Sert Sütçü
Akdeniz Üniversitesi

"Çocuğun üstün yararı ilkesi", ulusal ve uluslararası çocuk hukuku düzenlemelerinin temel dayanak noktası olup, çocuk teslimi süreçlerinde de belirleyici rol üstlenmektedir. Çocuk tesliminde amaç, ebeveynler arasındaki uyuşmazlıklardan bağımsız olarak çocuğun bedensel, ruhsal ve sosyal gelişiminin korunmasıdır. Yargısal merciler, karar oluştururken çocuğun güvenliği, eğitimsel gereksinimleri, sağlık durumu ve duygusal ihtiyaçlarını dikkate almakla yükümlüdür. Sürecin uygulanmasında ise çocuğun psikolojik bütünlüğünü zedelemeyecek, travmatize edici unsurlardan uzak yöntemlerin tercih edilmesi esastır. Bu noktada pedagog, psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarının rehberliği önem taşımakta; devletin icra ve kolluk mekanizmaları ise çocuğun yararını önceleyen, koruyucu ve destekleyici bir anlayışla sürece dâhil olmaktadır. Böylece, çocuğun üstün yararı somut biçimde güvence altına alınmaktadır.

"Denetimli Serbestlik Sürecinde Sosyal Hizmet Uygulamaları ve Uyum Süreci"

Aydın Azak
Antalya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

Denetimli serbestlik sürecine dahil olan çocuklar hakkında 5395 sayılı ÇKK kapsamında gerekli tedbirlerin alınması, en uygun sosyal hizmet mudahelesinin belirlenmesi ve aileye, topluma adaptasyonun sağlanması çalışmaları çocukların tekrar hayata kazandirilmasi açısından hayati önem taşımaktadır. Sosyal Hizmet kuruluşlarında koruma ve bakım altına çocuklara yapılan aile, mesleki, bireysel ve grup çalışmaları doğrultusunda paydaş kuruluşlarında sürece dahil edilerek çocuğun yüksek yararı gözetilerek çalışmalar yürütülmektedir.

“Danışmanlık Tedbirinin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Tarafından Uygulanma Süreci, Sürece Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Açısından Bakış, Çocukların Teslim Sürecinde Yaşadığı Duygusal Zorlanmalar ve Bu Zorlanmaların İleriki Hayatlarına Olan Etkisi”

Ayça Demet Sözer

Antalya Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü

Aile Mahkemeleri tarafından verilen Çocuğun teslim süreçlerine yönelik uygulanması talep edilen Danışmanlık Tedbiri kararın kapsamında ebeveynlerin sosyal hizmet görevlisiyle görüşmeyi kabul etmesi, tedbir kararının ebeveyne anlatılması, yaşadıkları duygusal çatışmaları anlamlandırabilmeleri, ebeveyn anlaşmazlıkları arasında kalan çocuğun yaşadığı duygusal durumlar, çocuğun verdiği tepkiler, ileriki hayatlarında yaşayabilecekleri zorlanmalar anlatılacak olup tüm boyutlarıyla anlamlandırılmasını sağlayan örnek vakalarla çözüm önerilerine değinilecektir.

“Aile Mahkemelerince Çocuklar ile İlgili Verilen Kararlar Sonrası Çocuk Teslim Süreçlerinin Hukuki Yansıması”

Şelale Süer

Adalet Bakanlığı

Aile mahkemeleri tarafından verilen ilam ve tedbir kararlarının Çocuk Koruma Kanunu kapsamında yerine getirilme süreci ve sonrasında kanun koyucu tarafından düzenlenen teslim emrine aykırı hareketin yaptırımı hukuki olarak değerlendirilecektir. Yeni bir uygulama olarak yükümlünün teslim emrine aykırı hareket etmesi halinde ya da tarafların birbirleri ve çocukları ile aralarındaki sorunların uygun şekilde çözümünün sağlanması amacıyla gereken hallerde koruyucu ve destekleyici tedbir yolu olan " danışmanlık tedbiri" hizmet modeline dair kanun koyucunun yaklaşım tarzı ele alınarak uygulamada karşılaşılan sorunlara değinilecektir.

ATÖLYE ÇALIŞMALARI

ATÖLYE 1: Current Issues of Probatıon Implementatıon Under Martıal State: The Experıence of Ukraıne

Yürütücü: Assc. Prof. Tetiana Andrushchenko-Penitentiary Academy of Ukraine

Abstract:

FIRST CHAPTER. Humanization of the punishment system and resocialization of offenders to ensure public safety is and will be an important task of modern domestic criminal and criminal procedural policy of Ukraine in order to harmonize national legislation with international standards in the field of human rights. Probation is a relatively young institution in the field of human rights. Thus, the first steps in the introduction of probation in Ukraine are marked by the adoption of the Law of Ukraine "On Probation" in 2015[1]. The introduction of this institution was aimed at changing the legal consciousness of society and offenders in order to enable a citizen to fully return to society.

Today, the probation system in Ukraine is actively developing, its effectiveness is increasing, and most importantly, probation is perceived as a requirement of a modern democratic society. A little-known fact, but probation in Ukraine is considered one of the largest in Europe. In particular, as of January 1, 2025, more than 70 thousand convicts are serving sentences alternative to imprisonment. 98 "clients" of probation in Ukraine do not commit repeated offenses. Therefore, it can be argued that probation involves the application of such a punishment, which changes the personality of the offender, changes it for the better. It is clear that this is the result of the hard work of not only legal specialists, but also psychologists, teachers and social workers. Moreover, probation in Ukraine is the result of inter-institutional cooperation, which allows for well-founded decisions on alternative types of punishment - without isolating a person from society, if there is at least the slightest opportunity to correct him outside the penitentiary system. And although each case is individual and there is no universal model of punishment, even in cases involving minors, the role of probation as a source of additional information about the accused turns out to be invaluable. Therefore, probation is not just an element of the system of execution of sentences, but a space for dialogue between the court, the accused, society and the future.

CHAPTER TWO. At the same time, the realities of war provide for certain features of the application of probation. The introduction of martial law has somewhat affected the implementation of the principle of the rule of law in our state. At the same time, Ukraine also strictly adheres to the democratic principles of respecting human rights and their restrictions in the event of the onset of special legal regimes. In particular, the Constitution of Ukraine enshrines the basic standards of a legal state in the event of the introduction of martial law: first, restrictions on human and citizen rights in the state are temporary and minimally necessary in nature; secondly, a certain list of rights is preserved that cannot be violated under any circumstances; thirdly, the final decision on the declaration of martial law is made by the highest national representative body – parliament [2, p. 297].

Under martial law, the authorized probation agency continued to faithfully fulfill its duties: to receive those under registration on certain days, to conduct individual preventive work, to provide consultations, etc. [3, P. 39]. Persons registered with probation agencies systematically visit the probation unit for registration and inform the authorized probation agency about the change of place of residence. At the same time, one of the problems in the activities of the authorized probation agency is precisely ensuring control and supervision over visits by probation subjects who are registered in probation centers and live in temporarily occupied territories, namely ensuring their relocation to peaceful territories of our state. In addition, persons who remain in a temporarily occupied territory or in a zone of active hostilities and who are unable to inform a probation officer about their place of residence by telephone can also do so through official channels of communication with the Probation Center.

CHAPTER THREE. In wartime, individual probation units, branches and the apparatus of the State Institution "Probation Center" were completely transferred to a remote form of work [2, P. 298]. However, this affected the body's activities in applying individual work and programs to probation subjects. Due to the inability to meet with this category of persons, the effectiveness of this work decreased somewhat. The above events became a prerequisite for the development of the mobile application "My Probation", which will allow automating a number of supervisory functions performed by probation agencies and will facilitate the implementation of remote work with convicts. The mobile application was developed jointly with the Canadian-Ukrainian international technical assistance project "Support to Ukraine's Reforms for Governance" (SURGe) and is designed to simplify the cooperation between a probation officer and a convict. [P. 297]. It is impossible to ignore the fact that due to the change of place of residence of the population due to military actions, the number of subjects of probation (internally displaced persons) registered with probation agencies has increased. Due to the insufficient number of personnel in some regions of the state, probation staff is unable to properly conduct probation work. In addition, under martial law, social and educational work has been intensified to prevent the commission of new criminal offenses, especially those related to collaboration activities, and work has been directed to explaining to probation clients their actions during the implementation of martial law, which rights and freedoms may be limited during war.

CHAPTER FOUR. Thus, probation under martial law continues to play an important role in the criminal justice system, ensuring the correction of offenders and their return to society. Despite certain positive changes introduced in the activities of the probation system under martial law, a number of issues still remain unresolved. First of all, this is: regulating and resolving gaps in the practical application of regulatory legal acts, regarding control and socio-educational work of probation agencies with persons registered in the probation center and the implementation of individual probation programs for probation subjects; improving regulatory legal acts, regarding the regulation of the use of the mobile application "My Probation", which will allow automating a number of supervisory functions performed by probation agencies and will facilitate the implementation of remote work with convicts.

ATÖLYE 2: Managing Reactivity in Corrections: Innovative Approaches for Aggression Regulation

Yürütücü: Inês De Castro-IPS_Innovative Prison Systems

Abstract:

This workshop bridges theory, practice, and innovation to address one of the most pressing worldwide challenges in correctional settings: reactive aggression. Understanding the roots of this behaviour is not only key to employing effective interventions, but is a fundamental precondition for successful release and reintegration. For many incarcerated individuals, early-life experiences reinforce a reliance on reactivity, rather than adaptive reflection, thus contributing to long-term difficulties with impulse control and emotional regulation. This lack of healthy coping strategies, combined with prison-specific stressors such as overcrowding, understaffing, and limited psychological support, often results in heightened aggression, misconduct, and violence. Despite the significance of this issue, there remains a substantial gap in evidence-based interventions targeting reactivity and aggression in incarcerated populations, as well as insufficient training for prison officers who face daily challenges in de-escalating conflicts. This workshop responds to these critical gaps by aiming to:

• Provide participants with an understanding of reactive aggression and its roots in early development, psychological deficits, and environmental stressors.

• Clarify the difference between reactive and proactive aggression.

• Explore the institutional factors in prisons that exacerbate reactivity, including overcrowding, resource shortages, and lack of support systems.

• Enhance participants' understanding of the role of virtual reality (VR) in rehabilitation and training, emphasising its potential to complement traditional methods and support behavioural change.

• Present the VR4React methodology, which is a Virtual Reality empirically informed, practice-oriented intervention programme to enhance impulse control, self-regulation, and decision-making among incarcerated individuals.

• Introduce the B-learning training component for prison officers, designed to build skills in conflict management, de-escalation techniques, and awareness of underlying mechanisms driving aggressive behaviours.

• Foster discussion on the broader implications of technological interventions in correctional environments, particularly in terms of rehabilitation, reintegration, and reducing recidivism.

Methods

The workshop will employ a mix of interactive and informative approaches to engage participants:

• A theoretical presentation will provide the conceptual background of reactive aggression, including research evidence on its prevalence, manifestations, and consequences in prison contexts.

• A practical showcase will demonstrate how immersive VR scenarios expose participants to controlled, provocative situations that allow them to practice new responses, manage triggers, and build emotional regulation skills.

• A live B-learning training demonstration to prison officers will be presented, highlighting how it equips them with knowledge and practical tools for de-escalating conflicts, thereby reducing incidents of violence and improving prison safety.

• Participants will engage in group discussions around anonymised case scenarios, exploring how reactivity manifests and how it might be addressed.

Expected Learning Outcomes

By the end of the workshop, participants will be able to:

• Recognise the psychological and environmental underpinnings of reactive aggression in prison settings.

• Understand the importance of aggression regulation as a precondition for rehabilitation and reintegration.

• Differentiate between reactive and proactive aggression, distinguishing their distinct behavioural manifestations, and implications for daily interactions in prisons. .

• Describe how VR-based training can enhance emotional regulation, impulse control, decision-making, and stress management in incarcerated populations.

• Critically evaluate the potential of integrating technology-driven interventions in correctional contexts, balancing opportunities with ethical and operational considerations.

ATÖLYE 3: Probation in Ukraine: Current Status and Challenges During Wartime

Yürütücü: Alla HOLETS-Penitentiary Academy of Ukraine

Abstract:

Probation plays an important role in Ukraine's criminal justice system, performing functions aimed at ensuring public safety, preventing recidivism and promoting the resocialisation of persons who have committed criminal offences. Its activities are based on a combination of control, educational influence and social support, which allows for the gradual and effective return of offenders to a full life in society.

Given the complex nature of probation as a socio-legal institution, its implementation in Ukraine covers several areas of activity, each of which performs specific functions and is focused on different stages of interaction with persons who have committed offences. In accordance with current legislation and probation practice, the following types of probation are distinguished in Ukraine:Pre-trial probation. This type of probation involves the preparation of a pre-trial report, which is submitted to the court in order to provide comprehensive information about the accused. The report contains an analysis of the social environment, personal characteristics, and an assessment of the risks of reoffending. This approach helps judges make more informed and differentiated decisions regarding the severity of punishment.

Supervised probation. This is applied to persons sentenced to punishments not involving deprivation of liberty. It combines measures to monitor behaviour with individually tailored social and psychological programmes. In particular, this includes assistance in finding employment, participation in educational programmes and psychological counselling, as well as measures aimed at developing socially acceptable behaviour.
Penitentiary probation. This is aimed at preparing individuals serving sentences in places of deprivation of liberty for release and return to the social environment. In particular, such probation includes assistance in finding housing, employment, restoring family ties, and receiving psychological support, which is key to reducing the risk of recidivism after release.

The war in Ukraine has caused significant changes in the work of probation services, presenting them with a number of new and unprecedented challenges. The changes have affected both organisational aspects and direct interaction with probation clients. Among the main difficulties faced by probation services under martial law, the following are worth highlighting:

- Physical threats to the life and health of both probation service employees and persons under supervision, associated with active hostilities and shelling.
- Destruction of offices and probation infrastructure, which affected the functioning of institutions in a number of regions.
- Migration of probation clients, including both internal displacement and departure abroad, which made it difficult to monitor and maintain contact with those under supervision.
- Staff shortages caused by the mobilisation of specialists into the Armed Forces of Ukraine, the temporary relocation of employees or the inability to perform official duties in the combat zone.

Despite the critical conditions, Ukraine's probation system continued to operate without interruption, demonstrating a high degree of flexibility and professionalism. In conditions of limited access to resources and security risks, remote supervision, the use of digital technologies, and interregional coordination between territorial probation units became important tools.

One of the key areas of probation activity in the context of armed conflict was social support for vulnerable individuals under supervision. Given the increased socio-economic instability and psychological stress, the importance of the support function of probation has grown significantly. The main forms of social support during the period of martial law include:

- Advisory support on obtaining humanitarian aid, applying for social benefits and other types of state support available in crisis situations;
- Assistance in restoring documents (passports, identification codes, etc.) and ensuring access to basic medical services for persons who have lost these opportunities due to hostilities or displacement;
- Support for vulnerable categories of probation clients, in particular minors, women, and internally displaced persons who require increased attention and an individual approach in conditions of uncertainty and stress;
- Organisation and coordination of psychological assistance for persons who have experienced trauma, loss of housing or loved ones as a result of military action.

For example, a soldier accused of committing a criminal offence avoided imprisonment thanks to a positive pre-trial report that took into account his personal circumstances, combat experience and willingness to change. He subsequently started his own business and successfully adapted to civilian life.

A person with drug addiction received comprehensive social and psychological support while undergoing a probation programme. As a result, he achieved stable remission, overcame his addiction and began a full life in the community.

A juvenile offender, after release from prison, with the support of a probation officer, received assistance in finding employment, securing housing and establishing a livelihood, which allowed him to avoid recidivism and form a new socially acceptable model of behaviour.

In the context of post-war reconstruction and transformation of the justice system in Ukraine, strategic planning for the development of probation is becoming particularly relevant. Among the key areas for the future development of the probation system are:

- Introduction of elements of restorative justice, in particular through the development of mediation between offenders and victims.
- Development and implementation of specialised programmes for war veterans and persons who have suffered psychological or physical trauma as a result of armed conflict.
- Development of digital probation tools.
- Intensification of international cooperation for the exchange of experience and training of personnel.

ATÖLYE 4: Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçları Önleme: Nedenlerini Anlama, Risk Değerlendirmesi ve Müdahale Stratejileri

Yürütücü: Dr. Öğr. Üyesi Emek Yüce ZEYREK RİOS- Leeds Beckett University

Atölye Özeti:

Konu ve Amaç

Çocuklara karşı işlenen cinsel suçlar, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ağır sonuçları olan, müdahale ve önleme süreçleri açısından yüksek düzeyde karmaşıklık taşıyan suç türleridir. Bu suç davranışlarının altında yatan nedenlerin anlaşılması, yalnızca adli sürecin yürütülmesi açısından değil, aynı zamanda yeniden suç işlemenin önlenmesi ve toplum güvenliğinin sağlanması bakımından da kritik öneme sahiptir.

Bu oturumun amacı; çocuklara karşı cinsel suç işleyen bireylerin davranış örüntülerini ve bu davranışlara zemin hazırlayan etmenleri farklı kuramsal çerçeveler ışığında ele almak; bu suç türüne özgü risk değerlendirmesinin temel kavram, boyut ve yöntemlerini tanıtmak; ayrıca risk değerlendirmesi çıktılarının, denetimli serbestlik yükümlüsü bireylerde yeniden suç işlemeyi önleme ve güvenli toplumsal dönüşü sağlama hedefleriyle nasıl ilişkilendirilebileceğini ortaya koymaktır. Oturum, kuramsal bilgileri saha uygulamalarına aktarabilecek şekilde yapılandırılacak; böylece katılımcıların edindikleri bilgileri kendi mesleki pratiklerine entegre edebilmeleri hedeflenecektir.

Hedefler

• Çocuklara karşı işlenen cinsel suçların nedenlerini ve ilişkili gelişimsel, psikososyal ve çevresel risk faktörlerini ortaya koymak.

• Kişisel ve durumsal etmenlerin suç işleme riskini nasıl etkileyebileceğini açıklamak. • Statik (değişmeyen), dinamik (değişebilir) ve koruyucu risk faktörlerini tanımlamak.

• Çocuklara karşı cinsel suç işlemiş bireylerin yeniden suç işleme riskini bilimsel ve etkin yöntemlerle değerlendirmek.

• Risk değerlendirmesi çıktılarının denetim, rehabilitasyon ve topluma yeniden kazandırma süreçlerine entegrasyon yollarına dair öneriler sunmak.

İçerik Özeti

1.Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçların Nedenleri

Bu bölümde, çocuklara yönelik cinsel davranışların ortaya çıkışına dair biyolojik-gelişimsel etkiler, öğrenilmiş davranış kalıpları ve psikososyal etmenler gibi farklı açıklamalar sunulacaktır. Katılımcılar, tek bir nedenden ziyade çoklu ve birbirini etkileyen faktörlerin rol oynadığını kavrayacak, bu kavrayış sayesinde destek verdikleri bireylerin durumunu, ihtiyaçlarını ve yeniden suç işleme potansiyelini daha doğru analiz edebilecektir.

2. Risk Değerlendirmesinin Temelleri

Risk değerlendirmesi, tekrar suç işleme olasılığını kesin olarak tahmin etmekten ziyade, kişinin koşullarını ve risk ile koruyucu faktörlerini sistematik biçimde analiz etmeyi içerir:

• **Statik faktörler** (geçmiş suç öyküsü gibi değişmeyen unsurlar)

• **Dinamik faktörler** (duygusal durum veya sosyal ilişkiler gibi değişebilir unsurlar)

• **Koruyucu faktörler** (riski azaltan güçlü yönler) Yapılandırılmış risk değerlendirme yaklaşımları, araştırma bulgularını uygulayıcı deneyimiyle birleştirerek dengeli ve veriye dayalı analizler yapılmasını sağlar.

Hexagon Modeli ile Risk ve Suçtan Uzak Durma (Desistance) Potansiyelinin Değerlendirilmesi Özellikle çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda, risk değerlendirme sürecinde yalnızca mevcut tehlikeyi belirlemek değil, aynı zamanda kişinin değişim potansiyelini anlamak ve müdahale planını buna göre şekillendirmek esastır. **Risk ve Suçtan Uzak Durma Altıgeni (Hexagon Model),** bu amaçla profesyonellere kanıta dayalı ve uygulanabilir kararlar almada yol gösteren iki aşamalı bir çerçeve sunar.

Modelin temel hedefleri:

• Çocuklara yönelik cinsel ilgiye sahip olan, zarar iddialarıyla ilişkilendirilen veya riskli davranış potansiyeli taşıyan kişilerde erken müdahale gereğini belirlemek.

• Çocukların mağduriyetini önlemek.

• Bireyin uygunsuz dürtülerle başa çıkma sürecini destekleyerek bu dürtüleri eyleme dökmesinin önüne geçmek.

İki aşamadan oluşur:

1. Hızlı Değerlendirme Radarı (Rapid Assessment Radar) – acil riskin hızlı biçimde taranması ve önceliklerin belirlenmesi,

2. Genişletilmiş Risk ve Suçtan Uzak durma Radarı (Extended Risk and Desistance Radar) – vaka bazında daha kapsamlı analiz ve en uygun müdahale önerilerinin geliştirilmesi. Bu yapı, hem erken uyarı işlevi görerek potansiyel zararları önceden belirlemeye hem de uzun vadeli risk azaltma ve yeniden suç işlemeyi önleme stratejilerinin planlanmasına katkı sağlar.

3. Risk Değerlendirmesinden Müdahaleye

Değerlendirme çıktılarının denetim planlaması, tedavi hedefleri ve sosyal entegrasyon stratejileri ile ilişkilendirilmesine dair uygulanabilir öneriler sunulacaktır. Örnekler; özdenetim becerilerinin güçlendirilmesi, sosyal izolasyonun azaltılması, uygun sosyal ve duygusal ilişkilerin desteklenmesi ve kurumlar arası iş birliği ile tutarlı yönetim planlarının oluşturulmasını kapsar.

Yöntem

Oturum, 60 dakika süreli etkileşimli sunum formatında gerçekleştirilecektir. Katılımcılar, soru sorma ve gözlem paylaşma fırsatı bulacak; kavramları desteklemek amacıyla kısa ve anonimleştirilmiş örnekler kullanılacaktır.

Sonuç

Çocuklara karşı cinsel suçlardan hüküm giymiş bireylerle çalışmak, denetimli serbestlik, infaz ve destek hizmetleri alanındaki en zorlu görevlerden biridir. Bu çalıştay, katılımcılara hem bu suç davranış örüntülerinin olası nedenlerini anlama hem de tekrar suç işleme riskini değerlendirme konularında temel ve pratik bir çerçeve sunarak, etkili müdahale stratejileri geliştirmelerine katkıda bulunacaktır.

Beklenen Öğrenme Çıktıları

Oturum sonunda katılımcılar:

• Çocuklara yönelen cinsel davranışların kökenlerine ilişkin başlıca açıklamaları kavrayabilecek,

• Riskin artmasına veya azalmasına etki eden faktörleri tanıyabilecek,

• Yapılandırılmış risk değerlendirmesinin temel ilkelerini açıklayabilecek,

• Değerlendirme bulgularını risk yönetimi, rehabilitasyon ve topluma yeniden kazandırma süreçlerine dair uygulanabilir öneriler ile destekleyebilecektir.

ATÖLYE 5: Denetimli Serbestlikte Gönüllülük Temelli Katılım Modelleri: Hollanda Deneyiminden Türkiye'ye Yansımalar

Yürütücü: Filiz SAHİLLİOĞLU-Hatay Denetimli Serbestlik Müdürlüğü

Atölye Özeti:

Bu atölye çalışması, denetimli serbestlik hizmetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla gönüllü katılımının sistematik, sürdürülebilir ve çok paydaşlı bir yapıya kavuşturulmasını hedeflemektedir. Avrupa Birliği TAIEX programı kapsamında geliştirilen ve Hollanda'da gerçekleştirilecek çalışma ziyareti (3-7 Kasım 2025) temel alınarak hazırlanmıştır. Özellikle Hollanda'nın denetimli serbestlik sisteminde gönüllülerin etkin bir biçimde sürece dahil edildiği yapılar örneklenerek, Türkiye'de benzer uygulamaların nasıl geliştirilebileceği tartışılacaktır.

Konu

Atölye, Reclassering Nederland (Hollanda Probasyon Kurumu) koordinasyonunda yürütülen gönüllülük modelleri çerçevesinde, yükümlülere yönelik bireysel eşlik, sosyal destek, yeniden topluma kazandırma ve suçun tekrarlanmasını önlemeye yönelik uygulamaları temel almaktadır. Bununla birlikte Hollandada Probasyon birimi ile birlikte çalışan Humanitas, COSA (Circles of Support and Accountability), Stichting Gevangenenzorg Nederland ve Exodus gibi sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü topluma dayalı destek sistemleri de ele alınarak, gönüllü mentörluğün Türkiye bağlamında nasıl uyarlanabileceği değerlendirilecektir.

Amaçlar ve Hedefler

Atölye çalışmasının temel amacı, Türkiye'de denetimli serbestlik kapsamında yürütülen gönüllülük faaliyetlerinin kurumsal kapasiteyle uyumlu, toplum temelli ve katılımcı bir yapıya dönüşümüne katkı sağlamaktır. Bu kapsamda hedeflenenler:

-Hollanda'daki iyi uygulama örneklerinin yapısal yönlerini analiz etmek,

-Gönüllülerin seçimi, eğitimi, süpervizyonu ve rol tanımlarına ilişkin işleyen modelleri tanıtmak,

-Gönüllü destekli bireysel ve grup çalışması örneklerini Türkiye'deki ihtiyaçlara göre uyarlamak,

-Kamu–STK iş birliğini güçlendirecek model önerileri üretmek,

-Üniversiteler, yerel yönetimler ve toplum temelli kuruluşlarla iş birliği stratejileri geliştirmek,

-Türkiye'de hâlihazırda mevzuatla tanımlı olan gönüllülük sistemini uygulamaya dönük hale getirmek,

-Hatay gibi deprem sonrası yeniden yapılanma süreci yaşayan bölgelerde gönüllülüğün dayanışma, toplumsal bütünleşme ve sosyal iyileşme aracı olarak kullanılmasını teşvik etmektir.

Yöntem

Atölye, kısa bir kavramsal çerçeve sunumunun ardından interaktif grup çalışmaları, örnek vaka analizleri ve yönlendirilmiş tartışma oturumları ile yürütülecektir. Reclassering Nederland'ın ulusal gönüllülük politikaları ve uygulama modeli katılımcılara tanıtıldıktan sonra, COSA'nın

yüksek riskli fail gruplarına yönelik gönüllü destek çemberleri, Humanitas'ın sosyal eşlik programları, Gevangenenzorg'un cezaevinden salıverilen bireylere yönelik birebir destek uygulamaları ve Exodus'un yeniden entegrasyon evleri örneklendirilecektir.

Öngörülen Kazanımlar

Bu atölye sonunda katılımcılar:

*Hollanda'daki gönüllü katılım sisteminin kurumsal, toplumsal ve hukuki altyapısını öğrenmiş olacak;

*Türkiye'de gönüllülük esaslı denetimli serbestlik uygulamalarını geliştirmek için stratejik bir yol haritası tasarlayabilecek;

*STK'lar ve üniversitelerle iş birliği kurma kapasitelerini artıracak;

*Yerel gönüllülük ağı kurmak ve bu ağı sürdürülebilir hale getirmek için gerekli çerçeveyi kavrayacak;

*Toplum temelli adalet anlayışını güçlendirecek modellerin geliştirilmesine katkı sunacaktır.

*Bu bağlamda, atölye yalnızca teorik bilgi paylaşımıyla sınırlı kalmayacak, aynı zamanda Hollanda deneyimi ışığında somut uyarlama adımları atılmasına olanak sağlayacaktır. Özellikle afet sonrası hizmet sunumu ihtiyacının arttığı Hatay gibi illerde, gönüllü desteğinin profesyonel hizmetlerle entegre edilmesi hem kurumsal kapasitenin hem de toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesine katkı sunacaktır.

SÖZLÜ BİLDİRİLER

DENETİMLİ SERBESTLİKTE MADDE KULLANIMINA YÖNELİK DİJİTAL UYGULAMALARIN PSİKOSOSYAL AÇIDAN UYGULANABİLİRLİĞİ: AVANTAJLAR VE SINIRLILIKLAR

Özlem Fidan ACAR[1], Melek KAYA[2]

Özet

Türkiye'de denetimli serbestlik sistemi, bağımlılıkla mücadelede yalnızca hukuki bir yükümlülük değil, aynı zamanda bireyin psikososyal olarak iyileşmesi ve topluma yeniden uyum süreci için önemli bir fırsat sunmaktadır. Denetimli serbestlik altındaki bireylerin yalnızca denetim altında tutulmaları değil, aynı zamanda bağımlılıkla mücadele süreçlerinde desteklenmeleri toplumsal maliyetin azaltılması ve bireysel iyileşmenin güçlendirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, dijital uygulamalar erişim kolaylığı, süreklilik ve motivasyon artırıcı özellikleriyle geleneksel yöntemleri destekleyici bir araç olarak öne çıkmaktadır.
Bu çalışmada, literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Dünya ve Türkiye'de bağımlılıkla mücadele ve denetimli serbestlik bağlamında uygulanan dijital psikososyal müdahaleler incelenmiştir. Mobil danışmanlık platformları (ör. TalkLife, 7 Cups), çevrim içi terapi uygulamaları (ör. BetterHelp, Talkspace), dijital motivasyon araçları ve çevrim içi grup çalışmaları analiz edilmiştir. Ayrıca uygulamaların avantajları, sınırlılıkları ve denetimli serbestlik sistemine entegrasyon koşulları değerlendirilmiştir.

İncelemeler, dijital uygulamaların bağımlılıkla mücadelede önemli katkılar sunduğunu göstermektedir. Avantajlar arasında;

· Erişilebilirlik: Coğrafi engelleri ortadan kaldırması.

· Damgalanmanın azalması: Anonimlik sayesinde bireylerin destek aramaya daha istekli olması.

· Süreklilik ve motivasyon: Düzenli hatırlatmalar ve dijital takip araçlarının sürece bağlılığı artırması.

· Sosyal destek ağlarının katılımı: Aile ve çevrim içi destek gruplarının sürece dahil olması öne çıkmaktadır.

Bununla birlikte sınırlılıklar da gözlemlenmiştir. Veri güvenliği ve gizlilik, en kritik risk alanlarından biridir. Ayrıca bazı bireylerin dijital okuryazarlık eksikliği, uygulamalardan yeterince faydalanamamasına yol açmaktadır. Yüz yüze iletişimin sınırlı kalması, güven ilişkisi kurma sürecini de zorlaştırabilmektedir.

Elde edilen bulgular, dijital uygulamaların denetimli serbestlik sisteminde psikososyal destek süreçlerine önemli katkılar sağlayabileceğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, başarılı bir entegrasyon için güçlü kurumsal altyapı, uzmanların dijital okuryazarlıklarının artırılması ve veri güvenliğini sağlayan hukuki düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Dijital uygulamalar, denetimli serbestlik sisteminde yalnızca bir denetim aracı değil, aynı zamanda bireyin iyilik halini destekleyen bir psikososyal müdahale yöntemi olarak görülmelidir.

[1] Van Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Psikolog, ozlemfidanacar@gmail.com
[2] Van Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Memur, kaya.450@hotmail.com

Anahtar Kelimeler: Madde Kullanımı, Dijital Uygulamalar, Uygulanabilirlik, Bağımlılıkla Mücadele

TÜRKİYE'DE 2024 YILINDA AİLE İÇİNDE İŞLENEN EŞ CİNAYETLERİNİN BETİMSEL ANALİZİ

Reşat AÇIKGÖZ[1], Shakib ZARBİGHALEHHAMMAMİ[2]

Özet

Bu çalışmada Türkiye'de 2024 yılında aile içinde işlenen eş cinayetleri ele alınmaktadır. Eş cinayetleri aile içinde işlenen cinayetlerin en yaygın olanıdır. Aile içinde işlenen cinayet türlerine bakıldığında (çocuk ve ebeveyn cinayetlerine kıyasla) hem eş cinayetlerinin daha fazla işlendiği hem de cinayetin eşlerle sınırlı kalmadığı görülmektedir. Birçok vakada hem failin cinayet sonrası intihar ederek hayatına son verdiği hem de ailenin diğer üyelerinin cinayete kurban gittiği gözlemlenmektedir. Bu durum, eş cinayetlerini aile içi cinayetlerin merkezine alınması gerektiğini göstermektedir. Zira eş cinayetleri, diğer aile cinayetleri hakkında da önemli veriler sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de 2024 yılında işlenen eş cinayetlerini inceleyerek bu cinayetlerin fail, kurban, cinayet sebebi, zaman ve mekân değişkenlerine göre kapsamlı betimsel analizini ortaya koymak ve bu suretle bu cinayetlerin önlenmesine yönelik bir perspektif geliştirmektir. Çalışma, verileri nicel içerik analiz yöntemini kullanarak toplamakta ve betimsel analiz tekniğiyle analiz etmektedir. İçerikler medyada yer alan haber kaynaklarından oluşmaktadır. 'Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu' ve 'anıtsayaç' internet sitelerinde yer alan kadın cinayetleriyle ilgili haber kaynakları incelenerek bu kaynaklar içerisinde aile eş cinayetleriyle ilgili olanlar araştırma kapsamına alınmıştır. Çalışmanın bulguları, aile içinde eş cinayeti işleyen faillerin neredeyse tamamının erkek olduğunu, kadınların yanı sıra çocuk, anne/baba, kayınpeder/kayınvalide ve kayınbirader gibi aile üyelerinin de cinayetlere kurban gittiğini, cinayetlerin çoğunlukla evde ve ateşli silah ve kesici alet kullanılarak işlendiğini, cinayetlerin hem gündüz hem de akşam saatlerinde işlendiğini ortaya koymaktadır. Keza bulgulara göre cinayetlerin önemli bir kısmı metropollerde (büyükşehirlerde) işlenmekte, en önemli cinayet sebebi olarak 'tartışma' ön plana çıkmakta, boşanma aşaması ve uzaklaştırma kararı cinayetlerin işlenmesinde önemli bir oynamaktadır. Bulgulara göre, çok net olmamakla beraber, cinayetler alt ve orta sınıf kesimler arasında daha yaygındır. Medya kaynaklarında sınırlı bilgi olduğu için fail ve kurbanlarla ilgili kapsamlı verilere (eğitim, meslek, çocuk sayısı vb.) ulaşılamaması, çalışmanın temel sınırlılığını oluşturmaktadır. Sonuçta çalışma, aile içinde işlenen eş cinayetlerinin bireysel faktörlerden ziyade aile içi ilişkiler, failin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durum ve kültürel faktörlerle ilişkili olduğunu savunmaktadır. Çalışmaya göre, cinayetlerin önlenebilmesi için konuyla ilgili çok kapsamlı araştırmaların yapılması, aile kurumuna ve boşanma sürecine yönelik etkili politikaların geliştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Cinayetler, Eş Cinayetleri, Boşanma Süreci, İçerik Analizi, Kadın Cinayeti

[1] Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Profesör Doktor, acikgozresat@yandex.com

[2] Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, Doktora Öğrenci, shakibzarbi81998@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİK KONULU KAMU SPOTLARININ ALIMLAMA ANALİZİ

Ebru ADALI[1], Arzu Kalafat ÇAT[2]

Özet

Günümüz teknoloji çağında geleneksel medya ile birlikte yeni medya araçlarının artmasının bir sonucu olarak içeriğe erişim oldukça hız kazanmıştır. Medyada suç ve suçlu içerikli haberler, görseller, video ve yayınlar her dönem ilgiyle takip edilmektedir. İçeriğe erişimin hızlanmasıyla birlikte dezenformasyon ve mezenformasyon da yaygınlaşmıştır. Suçun önlenmesi ve toplumsal farkındalık yaratma açısından önemli bir rol üstlenen denetimli serbestlik uygulamalarının medyada yeterince yer bulamadığı görülmektedir. Bu noktada kamu spotları, denetimli serbestlik tedbirinin topluma tanıtılmasında ve kamuoyunun bilinçlendirilmesinde kritik bir araç olarak öne çıkmaktadır. Ancak denetimli serbestlik tedbiri ve denetim serbestlik uygulamaları hakkında medya içeriklerinin oldukça az yer aldığı görülmüştür. Yapılan literatür taramasında, suç ve ceza temalarının sıkça işlendiği medyada denetimli serbestlik tedbiri ve uygulamalarının yeterince görünür olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan "Denetimli Serbestlik Konulu Kamu Spotlarının Alımlama Analizi" çalışması kapsamında medya ve denetimli serbestlik kavramı incelenmiştir. Denetimli serbestlik, vatandaşlara hem cezaların infazında alternatif bir yöntem sunmakta hem de hükümlülerin topluma yeniden kazandırılmasında önemli bir işlev üstlenmektedir. Denetimli serbestlik uygulamalarını kamuoyuna tanıtmanın en önemli araçlarından biri de kamu spotlarıdır. Kamu spotları toplumu geniş ölçekte bilgilendirme ve farkındalık oluşturma noktasında önemli iletişim araçlarından biridir. Bu araştırmanın temel amacı, kamu spotlarının toplumsal algı oluşturmadaki işlevini ortaya koymak ve denetimli serbestlik kavramının medya aracılığıyla nasıl temsil edildiğini değerlendirmektir. Araştırma amacı doğrultusunda katılımcıların alımlama durumlarını ölçmek ve kodlamak hedefiyle sorular sorulmuştur. İzleyicilerin mesajı alımlama biçimleri analiz edilmiştir. Çalışma bağlamında katılımcıların kamu spotuna kavramına ilişkin algıları, verilen mesajı anlamlandırma biçimleri ve denetimli serbestlik hakkındaki bilgi düzeyleri değerlendirilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler nitel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Çalışmada kamu spotlarının, denetimli serbestlik uygulamalarının toplum nezdinde daha fazla bilinirlik kazanmasına katkı sağlarken bu alanda medyada görünürlüğün sınırlı kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak yakın tarihli bir kamu spotu çalışması bulunmadığı da bir eksiklik olarak görülmektedir. Denetim serbestlik uygulamalarının topluma ulaşması ve doğru şekilde aktarılması için medya içeriklerinin artırılması gerektiği önerilmektedir. Ayrıca kamu spotlarının daha yaygın şekilde kullanılması ve medya aracılığıyla toplumsal bilinçlendirme çalışmalarının güçlendirilmesi gerektiği de çalışmanın doğal bir sonucu olarak tartışılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Medya ve Denetimli Serbestlik, Kamu Spotları

[1] Bartın Üniversitesi İletişim Koordinatörlüğü, Bilgisayar İşletmeni/Yüksek Lisans Öğrencisi, eadali@bartin.edu.tr
[2] Karabük Üniversitesi Türker İnanoğlu İletişim Fakültesi Yeni Medya ve İletişim Bölümü, Doçent, arzukalafatcat@gmail.com

AİHM KARARLARINDA DENETİMLİ SERBESTLİĞİN SINIRLARI

Kazım Furkan AĞKUŞ[1]

Özet

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), özgürlüğünden yoksun bırakılan bireylerin yeniden topluma kazandırılması, cezalandırma ile rehabilitasyon arasındaki dengenin gözetilmesi ve özellikle koşullu salıverilme ile denetimli serbestlik tedbirlerinin insan haklarına uygunluğu konusunda kapsamlı bir içtihat geliştirmiştir. Bu içtihat, Sözleşme'nin özellikle 6. madde (adil yargılanma hakkı) ve 7. madde (kanunsuz ceza olmaz ilkesi) çerçevesinde şekillenmektedir. Mahkeme, bir yandan toplum güvenliğini koruma ihtiyacını tanırken, diğer yandan bireyin özgürlüğüne keyfi müdahalenin sınırlandırılmasını esas almaktadır.

Türk Hukukunda 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 105/A maddesi, koşullu salıverilme sonrası denetimli serbestlik tedbirini düzenlemekte olup, cinsel suçlar, örgütlü suçlar ve tehlikeli suçlar açısından farklı uygulama alanları doğurmaktadır. Özellikle cinsel suç faillerine yönelik elektronik kelepçe veya psikososyal destek tedbirleri, örgütlü suçlarda topluma dönüş risk faktörlerini dikkate alan sıkı denetimler, terör ve uyuşturucu suçlarında ise genişletilmiş gözetim süreleri öne çıkmaktadır. Ancak bu tedbirlerin kapsamı ve sürekliliği, AİHM'in geliştirdiği "öngörülebilirlik" ve "yargısal denetim" ilkeleriyle birlikte ele alınmalıdır.

AİHM içtihadını özellikle Ilnseher v. Almanya kararı belirleyici şekilde etkilemiştir. Mahkeme burada, cinsel suçlulara yönelik güvenlik tedbirlerini cezalandırıcı değil önleyici olarak nitelendirmiş, ancak bu tedbirlerin süresiz hale getirilmesinin 6. madde güvenceleri ışığında ciddi sorun yaratabileceğini vurgulamıştır. Benzer şekilde M. v. Almanya kararında, güvenlik tedbirlerinin geriye yürütülerek uygulanması 7. maddeye aykırı bulunmuştur. Bu yaklaşım, bireyin ceza süresini öngörmesi gerektiği ilkesini pekiştirmektedir.

El Kaada v. Almanya ve Böhmer v. Almanya kararlarında ise, hükümlünün tehlikeliliğinin sona ermesine rağmen tedbirlerin devam ettirilmesi 5. ve 7. madde bağlamında tartışılmış, infaz hukukunda keyfi uzatmaların kabul edilemez olduğu ortaya konmuştur. James, Wells and Lee v. Birleşik Krallık davasında ceza sonrası gözaltı (post-tariff detention) uygulaması 5. ve 6. madde ışığında denetlenmiş, denetim mekanizmasının yargısal güvencelere bağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Del Río Prada v. İspanya kararı ise koşullu salıverilme tarihinin öngörülemez biçimde değiştirilmesinin 7. madde ihlali doğurduğunu göstermiştir. Ayrıca Timofeyev ve Postupkin v. Rusya kararları, hükümlülerin serbest bırakılmasına rağmen sürekli idari gözetim altında tutulmalarının AİHS güvenceleriyle bağdaşmadığını vurgulamaktadır.

Bu içtihatlar ışığında, Türk hukukunun 105/A maddesiyle öngördüğü denetimli serbestlik mekanizması yeniden değerlendirilmelidir. AİHM, tedbirlerin ancak belirli, öngörülebilir, yargısal denetime açık olduğu ölçüde kabul edilebilir olduğunu belirtmektedir. Özel suç tipleri bakımından da farklı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Cinsel suçlarda, toplum güvenliği gerekçesiyle ağırlaştırılmış tedbirler öngörülse de, bunların süresiz veya ölçüsüz biçimde uygulanması Ilnseher standardı ile çelişebilir niteliktedir. Örgütlü suçlarda, Türk hukukunda genişletilmiş denetim imkânı tanınmasının, AİHM'in orantılılık ilkesine sonuçlar doğurabileceği iddia edilebilir. Son

[1] Türk-Alman Üniversitesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı Doktor Araştırma Görevlisi, agkus@tau.edu.tr

olarak ise, tehlikeli suçlar kategorisinde ise, özellikle terör suçlularının koşullu salıverilme imkanlarının belirsizliği Del Río Prada benzeri ihlal riskleri taşımaktadır.

Sonuç olarak, AİHM içtihadı denetimli serbestlik tedbirlerinde öngörülebilirlik, orantılılık ve yargısal denetim ilkelerini ön plana çıkarmaktadır. Türk hukukunun mevcut haliyle bu standartları karşılayıp karşılamadığı; özellikle 105/A maddesinin uygulamasında bireylerin haklarının ihlal edilip edilmediği incelenmelidir. Bu kapsamda, hüküm sonrası tedbirlerin niteliğine ilişkin bu farklı nitelikli kararlar ele alınarak, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 105. maddesi uyarınca öngörülen denetimli serbestlik tedbirlerinin ilgili kriterlere uygunluğu; söz konusu tedbirlerin uygulanmasına son verilmesine ilişkin düzenlemeyle birlikte ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Denetimli Serbestlik, Tehlikeli Suçlular, Cezanın Amaçları, Koruma Amacıyla Özgürlüğün Kısıtlanması, Güvenlik ve Tedavi Amaçlı Güvenlik Tedbirleri, Takip Eden Önleyici Muhafaza Altına Alma

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞININ DENETİMLİ SERBESTLİK MÜDÜRLÜKLERİNDEKİ MANEVİ DANIŞMANLIK VE REHBERLİK HİZMETLERİ

Metin AKBAŞ[1]

Özet

Diyanet İşleri Başkanlığı, toplumun tüm kesimlerine din hizmeti ulaştırmayı temel görevlerinden biri olarak görmekte ve bu doğrultuda ceza infaz kurumları ile denetimli serbestlik müdürlüklerinde de uzun yıllardır manevi danışmanlık, rehberlik ve din hizmeti sunmaktadır. Denetimli serbestlik sistemine katkılarımız, 2011 yılında Adalet Bakanlığı ile imzalanan iş birliği protokolü ile başlamış, 3 Aralık 2019 tarihinde imzalanan yeni protokol ile ise düzenli, kurumsal ve ülke genelinde uygulanabilir bir yapıya kavuşmuştur.

Denetimli serbestlik müdürlüklerinde yürütülen faaliyetler çeşitlilik arz etmektedir. Bireysel görüşmeler, yükümlülerin ihtiyaçlarına göre üç başlıkta gerçekleştirilmektedir: Zorunlu görüşmeler, protokol görüşmeleri ve gönüllü görüşmeler. Bu görüşmeler aracılığıyla yükümlülere dini, ahlaki ve manevi açıdan destek sunulmakta, sorumluluk bilinci ve topluma yeniden kazandırılma süreci desteklenmektedir. Grup çalışmaları, özellikle Başkanlığımız tarafından geliştirilen Manevi Rehberlik Programı (MAREP) aracılığıyla sistematik bir nitelik kazanmıştır. On modülden oluşan bu program; tövbe, sabır, affetmek ve kul hakkı gibi temel değerleri merkeze almakta ve yükümlülerin manevi rehabilitasyon süreçlerinde yol gösterici bir içerik sunmaktadır. Program 2020 yılında kitaplaştırılmış, ilgili kurumlara dağıtılmış ve dijital ortamda erişime açılmıştır. Seminerler, "Değerler Eğitimi" başlığı altında 90 dakikalık oturumlar halinde planlanmakta; dini, milli ve ahlaki konular işlenerek yükümlülerin bilinç ve farkındalıkları artırılmaktadır. Aile ziyaretleri, yükümlünün aile ortamının yerinde gözlemlenmesini ve rehabilitasyon sürecine aile fertlerinin de katılımını sağlamaktadır. Ayrıca sosyal sorumluluk projeleri ile yükümlüler cami ve şehitlik ziyaretleri, huzurevi ziyareti, okul boyama, ağaç dikme gibi etkinliklere dahil edilmekte, böylece topluma uyumları güçlendirilmektedir. İstatistiksel veriler, bu hizmetlerin ulaştığı genişliği somut biçimde ortaya koymaktadır. 2024 yılı itibarıyla 89.654 kişiye ulaşılmış, 2025 yılının ağustos ayı itibarıyla ise 74.122 kişiye hizmet sunulmuştur. Henüz yıl tamamlanmadan ulaşılan bu rakamlar, manevi danışmanlık, rehberlik ve din hizmetinin denetimli serbestlik sisteminde ne derece kurumsallaştığını ve etkin biçimde yürütüldüğünü göstermektedir. Başkanlığımız önümüzdeki dönemde MAREP programının etkinliğini artırmayı, güncel ihtiyaçlara göre içeriklerini geliştirmeyi, personelin mesleki yeterliliklerini güçlendirmeyi ve psiko-sosyal hizmetlerle daha bütüncül bir entegrasyon sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca dijital materyallerin hazırlanması ve çevrim içi erişim imkânlarının artırılmasıyla hizmetlerin daha geniş kitlelere ulaştırılması amaçlanmaktadır.

Sonuç olarak, Diyanet İşleri Başkanlığının denetimli serbestlik müdürlüklerindeki manevi danışmanlık, rehberlik ve din hizmeti faaliyetleri; yükümlülerin bireysel arınmalarına, sorumluluk bilinci kazanmalarına ve topluma yeniden uyum sağlamalarına önemli katkılar sunmaktadır. Elimizdeki istatistiksel veriler, bu hizmetlerin sahada ulaştığı etkinliği açıkça ortaya koymakta ve sistemin gelecekte daha güçlü bir şekilde devam edeceğinin göstergesi olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Diyanet İşleri Başkanlığı, Denetimli Serbestlik, Manevi Danışmanlık ve Rehberlik, MAREP, Topluma Kazandırma

[1] Diyanet İşleri Başkanlığı, Genel Müdür, gocvemanevi@diyanet.gov.tr

GENÇ YETİŞKİNLERDE DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİ

Berrin AKBULUT[1]

Özet

Denetimli serbestlik kapsamında cezaları toplum içinde infaz edilen yetişkin ve çocuk yükümlülere tespit edilen risk ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim ve iyileştirme çalışmaları yürütülmektedir. Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinin 35. maddesinde risk ve ihtiyaçların belirlenmesi düzenlenmiş, 38. maddede ise iyileştirme çalışmaları hükme bağlanmıştır. Düzenlemelere bakıldığında çocuklar ve yetişkinlere ilişkin belirlemeler yapıldığı genç yetişkinlere yönelik ayrı hükümlerin, özel bir kategorinin kabul edilmediği görülmektedir. Yetişkin yükümlülere (genç yetişkine ve yetişkine) ilişkin hükümlere tabi olduğu, yetişkinlerle aynı soruların sorulduğu, kişiselleştirilmemiş, işlenen suçu göz önüne almayan programların uygulandığı gözlemlenmektedir. Bu durumun genç yetişkinler açısından denetimli serbestlik tedbirinin başarıya ulaşmasında olumsuzluk yarattığı düşünülmektedir.

Genç yetişkin kavramına 18 yaşından büyük kişiler girmektedir. Ancak üst sınır noktasında farklı belirlemeler söz konusudur (18-21, 18-24 gibi). Bu yaş grubundaki bireylerin bilişsel, duygusal ve sosyal olgunluğunun tam gelişmemiş olması onlara farklı yaklaşım uygulanması sonucunu doğurmaktadır. Bu kapsamda genç yetişkinlere işlediği suçu ve içinde bulunduğu durumu göz önüne alarak topluma yeniden kazandırmayı sağlayacak, suç işlemesini önleyecek, iyileşmesine katkı sunacak ve sosyal uyumunu artıracak programların uygulanması gerekmektedir. Genç yetişkinlere ilişkin programlar belirlenirken yükümlünün içinde bulunduğu durum (yükümlünün psikolojik durumu, olgunluk seviyesi, eğitim ve iş durumu, sosyal çevresi ve ekonomik durumu, aile ilişkileri gibi), işlediği suç, risk ve ihtiyaçları ve tedbirin uygulanma imkânı gibi hususlar göz önüne alınarak belirleme yapılmaktadır.

Bu çalışmada genç yetişkin şeklinde adlandırılacak ayrı bir grubun kabul edilmesinin gerekliliği üzerinde durulacak, ülkemizde genç yetişkinlere uygulanan denetimli serbestlik tedbirlerinin neler olduğu belirtilecek, bu tedbirlerin olumsuz yönleri ifade edilecek, ayrıca karşılaştırmalı hukuka değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Genç Yetişkin, Yetişkin, Suç, Risk ve İhtiyaç, Denetimli Serbestlik Tedbiri

[1] Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Profesör Doktor, bakbulut@selcuk.edu.tr

AHLAKİ İKİLEM SİMÜLATÖRÜ: YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ DEĞERLER SENARYOLARI İLE ETİK KARAR VERME EĞİTİMİNİN DENETİMLİ SERBESTLİK SÜRECİNE ENTEGRASYONU

Ahmet AKÇAY[1], Kılıç KÖÇERİ[2]

Özet

Günümüzün eğitim anlayışı bireyin yalnızca bilgiye erişimini değil, bilgiyi etik ilkeler çerçevesinde kullanma becerisini de merkeze almaktadır. Bu bağlamda etik karar verme bireysel ve toplumsal yaşamda önemli bir beceri olarak öne çıkmaktadır. Suça karışmış bireylerin iyileşme sürecinde değerler eğitiminin ahlaki gelişimi ve toplumsal uyumu üzerinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Ancak pasif öğrenme yöntemlerine dayalı geleneksel değerler eğitimi karmaşık etik ikilemleri yeterince sağlayamamaktadır. Bu eksikliği gidermek amacıyla geliştirilecek "Ahlaki İkilem Simülatörü" yapay zekâ destekli dinamik senaryolar aracılığıyla kullanıcıların etik ikilemlerde aktif kararlar almasını sağlayan yenilikçi bir dijital eğitim aracıdır. Bu sistem özellikle denetimli serbestlik kapsamındaki mahpusların etik farkındalıklarını ve değer temelli karar verme yetkinliklerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Mevcut araştırma yapay zekâ destekli ve simülasyon tabanlı eğitimin değerler eğitimine katkısını ve etik gelişim üzerindeki etkilerini sistematik olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Geleneksel değerler eğitimi yaklaşımları bireyi edilgen bir bilgi alıcısı olarak konumlandıran ve kural ezberine dayanan yöntem bilimleri benimsemektedir. Etik gelişimin ise bireyin aktif katılımı ve deneyimleriyle daha etkili desteklenebileceği alan yazınında vurgulanmaktadır. Suça karışmış bireylerde etik refleks oluşumu çok boyutlu ve deneyim odaklı bir eğitim yaklaşımını zorunlu kılmaktadır. Bu ihtiyaçtan hareketle tasarlanacak Ahlaki İkilem Simülatörü yapa zekâ ile zenginleştirilecek senaryolar sunarak mahpusların gerçek hayata yakın ikilemlerle karşı karşıya getirecektir. Araştırmanın temel amacı Ahlaki İkilem Simülatörünü denetimli serbestlik sürecindeki mahpusların etik karar verme kapasiteleri üzerindeki etkisini ölçmek ve yapay zekânın etik eğitimdeki potansiyelini tartışmaktır.

Araştırmada eğitsel süreçleri iyileştirmek ve gerçek dünya problemlerine çözüm odaklı çözümler üretmek için tasarlanan döngüsel bir araştırma modeli olan Tasarım Temelli Araştırma Yöntemi uygulanacaktır. Araştırmanın ilk aşamasında alan uzmanı olan cezaevi öğretmenlerinin iş birliğiyle dürüstlük, sorumluluk, adalet ve saygı gibi temel değerlere dayalı otuz ahlaki ikilem senaryosu geliştirilecektir. Simülatör kullanıcıların bu senaryolarda verdikleri kararların seçilen değerlere uygunluk derecesini özel algoritmalarla analiz etmeye çalışacaktır. Her kararı sonrasında anında geri bildirimler ile farkındalıkları artırılacak ve cezaevi öğretmenlerine mahpusların gelimini gösteren kişisel gelişim raporları sunulacaktır. Pilot uygulamanın Ankara'daki bir denetimli serbestlik merkezinde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Araştırmada altmış hükümlüye dört hafta boyunca dijital etik eğitimi verilecektir. Veri toplamak amacıyla eğitim öncesi ve sonrasında standart ahlaki muhakeme testi, empati ölçeği ve etik farkındalık anketi uygulanacaktır. Ayrıca araştırma sonunda süreç hakkında derinlemesine veri toplamak amacıyla mahpuslarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılacaktır.

Alan yazını doğrultusunda elde edilen bulgulardan, yapay zekâ destekli simülasyon tabanlı değerler eğitiminin etik karar verme, empati geliştirme ve sorumluluk bilinci kazanma gibi üst düzey bilişsel becerilerin kazandırılmasında etkili olabileceği değerlendirilmektedir. Bulgular

[1] Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Profesör Doktor, turkolog25@gmail.com
[2] Sincan 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Doktor/ Ceza İnfaz Kurumu Öğretmeni, kilic.koceri@adalet.gov.tr

doğrultusunda Ahlaki İkilem Simülatörünün uygulama alanının adalet sistemi ile sınırlı kalmadığı, ölçeklenebilir ve sürdürülebilir bir model olarak öğretmen eğitimi programlarına, lise müfredatına ve kamu hizmeti veren meslek gruplarının mesleki gelişimine entegre edilebileceği düşünülmektedir. Modelin üniversite kamu kurumu iş birlikleriyle geniş ölçekli eğitim araştırmalarına dâhil edilmesi, değerler eğitimini teorik temelli, dijital araçlarla desteklenmiş ve nesnel ölçütlerle değerlendirilebilir hâle getirebileceği kanaati oluşmaktadır. Çalışma değerler eğitiminin geleceğinde yapay zekâ algoritmalarının belirleyici bir rol üstlenebileceğini ve bu alanda disiplinler arası çalışmaların artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahlaki İkilem, Değerler Eğitimi, Yapay Zekâ, Etik Karar Verme, Dijital Eğitim, Simülasyon, Denetimli Serbestlik, E-Rehabilitasyon

KULLANMAK İÇİN UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE SATIN ALMAK, KABUL ETMEK VEYA BULUNDURMAK İLE UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE KULLANMAK SUÇLARINDA (TCK MD. 191) UYGULANAN ERTELEME VE DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİ VE BU SİSTEMİN SUÇUN TEKRARININ ÖNLENMESİNDEKİ ETKİNLİĞİ

Gülen SOYASLAN AKDEMİR[1]

Özet

TCK'nin 191. maddesi uyarınca uyuşturucu kullanan veya kullanmak için uyuşturucu satın alan, kabul eden veya bulunduran kimseler için, bunların topluma verdikleri zararın uyuşturucu imal ve ticareti suçunu işleyenlere göre daha az olduğunu göz önünde bulundurarak, savcılık aşamasında kamu davasının açılmasının ertelenmesi, mahkeme aşamasında ise hükmün açıklanmasının geri bırakılması zorunluluğu getirilmiştir. Savcılık ve mahkemenin bu kararlarda takdir yetkisinin olmamasının, uyuşturucu kullanmayı caydırmak yerine cezasızlık algısı yaratarak aksine uyuşturucu kullanmayı teşvik edecek nitelikte olduğu düşünülmektedir. Ayrıca CMK 171 ve 231 kapsamına giren daha hafif nitelikteki diğer suçlarda ertelemenin zorunlu değil takdiri nitelikte olmasına karşın, uyuşturucu kullanma suçunda zorunlu ertelemenin olması ve suçlar arasında ayrım niteliğinde olması, eşitlik ilkesine aykırılık kanaati doğurmaktadır. Üst sınırı beş yıl hapis cezası olan uyuşturucu kullanma suçunda ertelemenin zorunlu olup, üst sınırı en fazla üç yıl olan suçlarda uygulanan kamu davasının açılmasının ertelenmesi (CMK md. 171) ve hükmolunan ceza en fazla iki yıl olan suçlarda uygulanan HAGB (CMK md. 231) için ertelemenin sırasıyla savcılığın ve mahkemenin takdirlerinde olması çelişki arz etmektedir. Ertelemenin daha ağır nitelikteki uyuşturucu kullanma suçu için de takdiri nitelikte olmasının, maddeler arasında tutarlılık ve mantıksal bütünlük sağlanması açısından gerekli olduğu düşünülmektedir.

Beş yıllık erteleme süresinde kişinin tekrar uyuşturucu kullanmasının yalnızca ihlal nedeni sayılıp ayrı bir soruşturma ve kovuşturma konusu yapılmamasının ise erteleme kurumunun mantığına ters olduğu kanaati oluşmaktadır. Gerek kamu davasının açılmasının ertelenmesi gerekse hükmün açıklanmasının ertelenmesinin amacı hafif suçlar için kişinin cezaevine girmesini önlemek ancak erteleme süresi zarfında kişiyi takip ederek tekrar suç işlemesini önlemek ve toplumla uyumlu bir birey olmasını sağlamaktır. Aynı suçu tekrar işleyerek tehlikeli olduğunu gösteren kimsenin ikinci suçu için takibat yapmayıp yalnızca ertelenen ilk suçtan soruşturma ve kovuşturma yapılması ikinci suçun cezasız kalmasına ve adeta mükerrerin ödüllendirilmesine sebep olmaktadır. Genel erteleme hükümlerinin uygulanması halinde (CMK 171 ve 231) her iki suçtan dolayı dava açılması veya yargılama yapılması gerekirken, TCK 191'de bu anlayışa ters bir uygulamanın olduğu görülmektedir. Ayrıca ceza hukukunun tekrar işlenen suçu göz ardı etmesinin, cezalandırmanın temel prensiplerinden olan caydırıcılık ve önleme amaçlarına aykırı olduğu düşünülmektedir. Tekrar uyuşturucu kullanması halinde ikinci fiilden dolayı cezalandırılmayacağını bilen kimse açısından ceza hukukunun caydırıcı fonksiyonunun işlemediğinden bahsedilebilmektedir. Bunun da uyuşturucu kullanma suçunda toplumdaki cezasızlık algısını güçlendirici nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Madde kapsamında ortaya çıkan diğer bir sorun, erteleme süresi zarfında yılda en az iki defa yapılan rutin kontrollerde kişinin tekrar uyuşturucu kullandığının tespit edilmesi halinde kamu davasının açılması uygulamasının, tedavi süresince gerçekleşen ihlaller için de uygulanmasıdır. En az bir yıl en fazla üç yıl uygulanacak denetimli serbestlik süresinde, kişi uyuşturucu kullanmayı bırakması için tedaviye tabi tutulabilir. Tedavi uyuşturucu kullananın sürekli

[1] Çankırı Karatekin Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Doktor Öğretim Üyesi, gulensoyaslan@gmail.com

hastanede kalması şeklinde olmamaktadır. Tedavi süresince yapılan tahlillerde kişinin uyuşturucu kullandığı tespit edilirse yükümlülük ihlali olarak kabul edilerek hakkında dava açılmaktadır. Oysa ki, bu süreçte kişi tedavi halindedir ve tedavi süresinde kişinin uyuşturucu kullanma güdüsünü kontrol edememesinin ve tekrar uyuşturucu kullanmasının normal olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kişi bu süreçte hastanede değil, eski ortamında yaşamaktadır. Uyuşturucu kullanmak kaynaklı ihlal prosedürünün tedavi sonrasındaki aşamada işletilmesi gerekmektedir. Bu uygulamanın kurumun mantığına daha uygun olduğu; ayrıca tedavinin hastanede gerçekleştirilmesi gerektiği kanaati oluşmaktadır.

TCK 191 hükmünün toplumun uyuşturucu kullanma suçuna bakışını cezasızlık algısı yaratacak nitelikte şekillendirdiği kanaatindeyiz. Son yıllarda uyuşturucu kullanma suçunun artması, madde hükmünün ceza hukukunun caydırıcılık ve önleme fonksiyonlarını ne derecede etkin surette yerine getirdiğini sorgulamamıza yol açmaktadır. Maddenin bahsedilen hususlar dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Kamu Davasının Açılmasının Ertelenmesi, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanma Suçu, Kullanmak İçin Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Satın Alma, Kabul Etme veya Bulundurma Suçu, Erteleme Zorunluluğu

DENETİMLİ SERBESTLİKTE PSİKODRAMA UYGULAMALARI

Rumeysa AKGÜN[1]

Özet

Denetimli Serbestlik 19. yüzyılın sonlarında Anglosakson ülkesi olan Amerika'da doğmuş, bugün Kıta Avrupa'sı başta olmak üzere dünyanın çeşitli bölgesinde değişik usullerde faaliyette bulunmaktadır. Denetimli serbestlik, insan haklarına saygı, dürüstlük ve kararlılık çerçevesinde aşağılayıcı, onur kırıcı veya küçük düşürücü davranışlardan uzak duran bir yaklaşımı benimseyerek ceza adalet sistemimizin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Günümüzde "onarıcı adalet" anlayışıyla suç ve ceza süreçlerinde daha kapsayıcı uygulamalar benimsenmektedir. Denetimli serbestlik, bireyleri cezaevi dışında gözlem ve denetim altında tutarken aynı zamanda eğitim ve iyileştirme faaliyetleriyle suç davranışına yol açan risk faktörlerini azaltmayı hedefleyen kapsamlı bir yaklaşımdır.

Bu sistemin başlıca iki amacı bulunmaktadır. Birincisi hükümlünün cezaevinde bulunması yerine ona adli açıdan sorumluluk verilerek toplum arasındaki takibini yapmaktır. İkincisi ise aynı suçun tekrarlanmamasına yönelik, hükümlüye uygulanacak olan rehabilitasyon çalışmalarıdır.

Denetimli Serbestlik Müdürlükleri, bireylerin işledikleri suçlara ilişkin cezaların ceza infaz kurumları dışında yerine getirilerek infaz edildiği bir adli sistem uygulamasını temsil etmektedir. Bu infaz türü aynı zamanda, kişilerin toplum içinden izole edilmeden çeşitli rehabilite edici faaliyetlere katılarak iyileştirilmeleri için ihtiyaç duyulan hizmet, program ve kaynakların sağlanmasını, yeniden suç işlenmesinin önleyen bir sistemdir. Bu kurumlarda, söz konusu bireylerle bireysel görüşmeler, seminerler ve grup çalışmaları da dahil olmak üzere çok sayıda faaliyet yürütülmektedir. Yükümlüler, kendilerine belirlenen bireysel görüşmelerine katılım sağladıktan sonra onlar için belirlenen grup çalışmalarına geçmektedir. Denetimli Serbestlik Müdürlüklerinde gerçekleştirilen grup çalışmalarının başında "SAMBA" ve "HAYDE" çalışmaları gelmektedir. Bu çalışmalar kişilerin özellikle madde bağımlılığının önlenmesinde oldukça etkili olan çalışmaları oluşturmaktadır.

Adli sistemdeki bireylerle gerçekleştirilen grup terapi yöntemlerinden birisi de ülkemizde henüz yeterince bilinmeyen psikodrama çalışmaları gelmektedir. Psikodrama, sahne canlandırmaları ve rol değişimi teknikleriyle empatiyi ve farkındalığı artırarak özellikle öfke, travma, bağımlılık ve iletişim sorunları gibi psikososyal etkenlerle başa çıkmaya yardımcı olarak sosyal becerilerin güçlenmesine katkıda bulunur.

Bu panel kapsamında Denetimli Serbestlik Müdürlüğünde bulunan yükümlülerle ve ceza infaz kurumundaki kadın ve erkek hükümlülerle gerçekleştirilen psikodrama çalışmalarına ilişkin bilgilere yer verilecektir. Denetimli Serbestlikteki oturumlarına katılan kişiler Kırıkkale ili Denetimli Serbestlik Müdürlüğü tarafından önceden grup çalışması planlaması olan ve psikodrama oturumuna sistemde kaydedilen yükümlülerden oluşmaktadır. Ceza İnfaz Kurumundaki kadın ve erkek hükümlüler ise Keskin T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda gönüllü olan ve psikodrama oturumlarına katılmak isteyen kişilerden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Grup Terapisi, Psikodrama, Yükümlü

[1] Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Doçent Doktor

DENETİMLİ SERBESTLİK SÜRECİNDE OLAN BİREYLERDE ERGOTERAPİ MÜDAHALELERİNİN SERBEST ZAMAN TUTUMU ÜZERİNE ETKİSİ

Esra AKI[1], Dilara YILDIRIM[2]

Özet

Denetimli serbestlik, hükümlülerin sosyal yaşama adaptasyonunu ve uyumlarını sağlamaktadır. Bu süreçte zaman yönetimi önemli bir unsurdur. Serbest zaman, bireylerin gönüllü olarak katıldıkları, kendilerini özgür ve rahat hissettikleri zaman dilimidir. Bu dönem, bireylerin kişisel ve sosyal yeterliliklerini artırmak açısından önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, denetimli serbestlik sürecindeki bireylerde uygulanan ergoterapi müdahalelerinin serbest zaman tutumu üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu kapsamda serbest zaman tutumlarının olumlu yönde iyileştirilmesi, sosyal olarak hayata katılımın arttırılması ve bağımlılıktan kurtulma sürecine destek olmak amaçlanmıştır.

Katılımcıların doğum tarihi, cinsiyeti, medeni durumu ve çalışma bilgisini içeren demografik bilgi formu doldurulmuş; serbest zaman tutum ve davranışı değerlendirmek amacıyla Serbest Zaman Tutum Ölçeği- Kısa Form uygulandı. Aktivite ilgi ve tercihlerini belirlemek için Canadian Occupational Performance Measurement kullanılmıştır. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları şunlardır:

1-Denetimli serbestlik süreciniz ne zaman başladı?

2- Bu süreçte yaşamınıza dair en önemli değişiklikler neler oldu?

3- Denetimli serbestlik öncesinde serbest zamanlarınızı nasıl değerlendiriyordunuz?

4- Denetimli serbestlik süreci, serbest zamanlarınızı kullanma şeklinizi nasıl etkiledi?

5-Şu an serbest zamanlarınızda neler ile ilgileniyorsunuz?

Kişinin ilgi alanları ve güçlü yönlerine uygun olarak aktivitelere karar verilmiştir. Katılımcılara aktivite günlüğü tutturulmuş ve aşağıdaki amaçları içeren bir müdahale programı oluşturulmuştur:

1-Serbest zaman aktivitelerine düzenli katılım sağlamak.

2-Motivasyonu artırmak ve anlamlı aktiviteler geliştirmek.

3-Sosyal katılımı desteklemek.

4-Serbest zamanın olumlu kullanımıyla suç davranışları riskini azaltmak.

Ergoterapi müdahalelerinin, katılımcıların bilişsel tutumlarında anlamlı düzeyde iyileşme sağladığı ($p = .042$), davranışsal tutum boyutunda belirgin ve istatistiksel olarak anlamlı gelişmeler gözlendiği ($p = .017$), duyuşsal tutumda sınırda anlamlılık düzeyinde ($p = .091$) olumlu değişimler kaydedildiği, alt boyutlar arasında en güçlü ilişkinin bilişsel ve duyuşsal tutumlar arasında olduğu ($r_s = .76$), müdahale sonrasında tüm alt boyutlarda güvenilirlik katsayılarının ($\alpha > .60$) kabul edilebilir düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

[1] Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Profesör Doktor, esraaki@hotmail.com
[2] Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ergoterapist, dilarayldrmm15@gmail.com

Bu çalışma, ergoterapi müdahalelerinin denetimli serbestlik sürecindeki bireylerin serbest zaman tutumları üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koyarak literatüre katkı sağlamıştır. Özellikle davranışsal değişim üzerindeki etkilerin klinik açıdan anlamlı olduğu görülmüştür. Ancak bulguların güçlendirilmesi için daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Ergoterapi, Müdahale, Serbest Zaman, Aktivite, Hükümlü

DENETİMLİ SERBESTLİK KAPSAMINDAKİ BİREYLERİN ÖZ YÖNETİM VE ZAMAN YÖNETİMİ BECERİLERİNİN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Esra AKI[1], Zeliha SEL[2]

Özet

Denetimli serbestlik sisteminde bireylerin öz yönetim ve zaman yönetimi becerilerinin geliştirilmesi hem suçtan arınmalarını sağlamak hem de sağlıklı bir toplumsal entegrasyon süreci geçirmeleri açısından büyük bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Öz-yönetimli öğrenme, yaşam boyu öğrenme için temel ögedir ve bir öğrenenin kendi düşünme sürecini kontrol ettiği, denetlediği, etkilediği, bilgi ve beceri gerektiren bir süreçtir. Zaman yönetimi, gücümüzün yoğunluğunu, yaşamsal öneme sahip öncelikler arasında hedefler belirleme ve onları sonuçlandırmak için yöneltme, belli bir süreyi en verimli şekilde kullanma yeteneğidir. Bu bakımdan yapılacak işlerin gruplandırılması ve işlerin önemine göre önceliklendirme becerisi önem kazanmaktadır. Zaman yönetimi aslında bir öz yönetimdir. Yasadığımız olayların kontrolünü sağlamak ve bireyin kendisini yönlendirerek olayları yönetebilmesidir. Özellikle bireylerin kendi davranışlarını kontrol etme, hedef belirleme ve zamanı verimli kullanma becerilerinin güçlendirilmesi, onların bağımsızlıklarını artırarak toplumsal yaşama daha başarılı bir şekilde katılmalarını sağlayacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, bu beceriler, bireylerin tekrar suç işleme riskini azaltacak, onları daha sağlıklı bir yaşam biçimine yönlendireceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, denetimli serbestlik kapsamındaki bireylerin öz yönetim ve zaman yönetimi becerilerinin birbirleriyle olan ilişkisini incelemektir.

Değerlendirmede Türkçe geçerliliği ve güvenilirliği yapılmış ölçekler kullanılmıştır. Gönüllü olarak katılmayı kabul eden bireyler araştırmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

-Sosyodemografik Bilgi Formu: Katılımcılara kod adı verilerek yaş, eğitim seviyesi, gelir durumu vb. sosyodemografik bilgilerini belirlemeye yönelik hazırlanmış sorulardan oluşan formdur.

-Öz-Kontrol ve Öz-Yönetim Ölçeği (ÖKYÖ): Her bir alt boyuta ait maddelerin puanları toplanıp ilgili alt boyutun madde sayısına bölünerek ilgili maddenin ortalaması bulunur. Toplam ÖKYÖ ortalaması tüm maddelerin puanları toplanıp toplam madde sayısı olan 16 sayısına bölünerek bulunur. 16 maddeden oluşan 6'lı (0-5) Likert tipi olan ölçekten alınabilecek toplam puan 0-80 arasında değişmektedir.

-Zaman Yönetimi Anketi: 24 soruya verilen yanıtlardan alınan puanların sonunda değerlendirilmektedir. Aaşağıdaki şekilde değerlendirme yapılmaktadır:

18 ila 20 doğru cevap: Mükemmel-kesinlikle zamanınızı iyi kullanıyorsunuz.

15 ila 17 doğru cevap: İyi–1. Sınıf bir zaman yöneticisi olma yolundasınız.

12 ila 14 doru cevap: Orta–Hala iyi sayılabilirsiniz ancak varsayımlarınızı gözden geçirmelisiniz.

12'den az doğru cevap: Zayıf–Zamanınızı daha iyi kullanmak için varsayımlarınızı değiştirmelisiniz.

[1] Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Profesör Doktor, esraaki@hotmail.com
[2] Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi Bölümü, Ergoterapist, zelihasel7@gmail.com

-Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları:

1) Denetimli serbestlik süreciniz ne zaman başladı?

2) Zaman yönetiminiz hakkında düşünceleriniz nelerdir?

3) Düşünce ve duygularınızı kolaylıkla kontrol edebildiğinizi düşünüyor musunuz?

4) Kendinizi hangi konuda kontrol etmekte zorlanıyorsunuz?

5) Denetimli serbestlik sürecinde kendinizi kontrol edemediğiniz ve zaman yönetiminde zorlandığınızı düşündüğünüz oldu mu?

Korelasyon analizi sonucunda, denetimli serbestlik kapsamındaki bireylerin öz kontrol ve öz yönetim düzeyleri ile zaman yönetimi becerileri arasında pozitif yönlü, yüksek düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .86$, $p < .01$). Bu bulgu, bireylerin öz düzenleme becerilerinin zamanlarını etkili yönetme kapasiteleriyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları Analizi

Katılımcıların büyük çoğunluğu, denetimli serbestlik sürecinde en az bir defa hem duygusal kontrol hem de zaman yönetimi açısından zorlandıklarını belirtmiştir. Bu tür durumların genellikle iş bulamama, aile içi çatışmalar veya psikolojik sıkıntılar dönemlerinde ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Ancak bazı bireyler, bu zorluklara rağmen sürece uyum sağlamak adına destek almaya çalıştıklarını ve zamanla bu alanlarda gelişme gösterdiklerini belirtmiştir. Ayrıca birkaç katılımcı, denetimli serbestliğin sunduğu düzenli programların, kendilerini kontrol etme ve zamanlarını yapılandırma açısından olumlu bir etki yarattığını ifade etmiştir.

Denetimli serbestlik kapsamındaki bireylerin hem öz yönetim hem de zaman yönetimi becerilerinde çeşitli düzeylerde zorluklar yaşadığını, ancak bu süreçte bazı gelişim alanlarının da ortaya çıktığını göstermektedir. Özellikle duygusal kontrol becerileri ile zaman yönetimi yeterliliği arasında güçlü bir bağlantı olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, bireyin duygularını kontrol etmede zorlandığı anlarda zaman yönetimi konusunda da aksama yaşamasına neden olmaktadır. Dolayısıyla bireylere yönelik müdahale ve destek programlarının, bu iki beceriyi entegre şekilde geliştirecek biçimde tasarlanması önemli bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Ergoterapi, Özyönetim

HÜKÜMLÜNÜN SUÇU TERK ETMESİ AÇISINDAN UNUTULMA HAKKI

Fatih AKINCI[1]

Özet

Gerçekleştirdiği eylem sonrasında ilgili suçtan mahkûm olan kişinin cezasını infazı neticesinde hükümlülüğü sona ermekte ve kişi hakkında ceza hukuku açısından gerçekleştirdiği eyleme ilişkin olarak bundan sonra hapis cezası veya adli para cezası şeklinde yaptırım uygulanamamaktadır. Çünkü kişi gerçekleştirdiği tipik eyleme dair olarak kanunda belirtilen yaptırıma maruz kalmıştır. Türk Ceza Muhakemesi Kanununun (CMK) 223/7. maddesinde bu hususa ilişkin olarak kişi hakkında, gerçekleştirdiği eylem nedeniyle önceden verilmiş bir hüküm varsa aynı eylem nedeniyle tekrar dava açılması durumunda davanın reddine karar verileceği belirtilmiştir. Her ne kadar kişi hükmün infazını tamamlamış ve aynı eylemi nedeniyle tekrar yargılanamasa da gerçekleşen eyleme bağlı tüm sonuçların ve kayıtların ortadan kalkığı ifade edilemez. Hükmü infaz etmiş olan kişinin eyleme dair kayıtları infazın tamamlanmasından sonra dahi adli sicilde, internet ortamında, istihbarat kaynaklarında, idari mercilerde ve diğer ilgili alanlarda bulunmaya devam edecektir. Bu kayıtların varlığını devam ettirmesinin kanaatimizce makul gerekçeleri bulunmaktadır. Örneğin kişinin suçlu kişiliği nedeniyle cezasının infazını etkileyecek olan tekerrür hükümlerinin uygulanması açısından önceki suç kayıtlarının adli sicilinde bulunması; basın özgürlüğü, haber alma hakkı bağlamında eyleme dair görüntüler veya haber niteliği taşıyan unsurların internet ortamında yer alması önemlidir. Ancak hükümlünün suçu terk etmesi ve topluma kazandırılması için gerçekleştirdiği eylemin defalarca önüne çıkmaması gerekir. Hükümlünün suçu terk etmesi açısından unutulma hakkı ile diğer özgürlüklerin, hakların dengelenerek değerlendirilmesi gerekir. Kişinin hukuka uygun veya aykırı olarak ortaya konulmuş verilerinin unutulma hakkı kapsamında ortadan kaldırılmasını isteme hakkı olmalıdır. Unutulma hakkı sadece hukuka uygun olarak ortaya konulmuş veriler ile sınırlı tutulmamalıdır. Suça ilişkin verilerin saklanması ve işlenmesi zaman geçtikçe önemini yitirerek bütüncül değerlendirmede saklanması silinmesine nazaran önemsiz hale gelebilmektedir. Adli sicil kayıtları dışında haber içeriklerinin de yarar sağlamayacak nitelikte uzun süre varlığını sürdürmesi hükümlünün suçu terk etmesini zorlaştırıcı nitelikte olmaktadır. İlgili verilerin ortadan kaldırılması ile hükümlünün unutulma hakkı, gerçekleşen suçun cezası, mağduru, gerçekleşme şekli ve benzeri hususlar dikkate alınarak belirlenmelidir. Bazı suçların tekrarlanması ihtimali gözetilerek önlem alınması gerekliliği de dikkate alındığında bu suçlara dair hükümlünün unutulma hakkı ayrıca incelenmelidir. Kanaatimizce hükümlünün unutulma hakkı doğrudan infazını tamamladığı cezanın miktarı dikkate alınarak belirlenmemelidir. Her suçun koruduğu menfaat ve suçun gerçekleşme şekli ayrı ayrı değerlendirilerek belirlemede bulunulmalıdır. Örneğin bir bilgi işlem görevlisinin mağdura dair verileri hukuka aykırı olarak ele geçirip yaydığı durumda Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 135. maddesi kapsamında işlem yapıldığı varsayılırsa kişi hakkında 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası verilebilecektir. Bir kişinin basit taksirli şekilde trafik kazası neticesinde birinin ölümüne neden olması durumunda kişi hakkında taksirle öldürme suçundan TCK'nın 85. maddesi dikkate alındığında 2 yıldan 6 yıla kadar hapis cezası verilebilecektir. Bahse konu olaylarda her ne kadar taksirle öldürme eyleminde sonuç cezanın üst sınırı daha fazla olsa da kanaatimizce hükümlünün suçu terk etmesi açısından unutulma hakkının tesisi bilgi işlem görevlisi için daha zor olabilir. Burada anlatmak istediğimiz husus hükümlünün suçu terk etmesi açısından unutulma hakkı, kalıplaşmış özellikler veya niceliksel veriler direkt bir şekilde değerlendirilip belirlemede bulunulmaması gerektiğidir. Normla korunan hukuki menfaat, suçun mağdurunun niteliği, suçun gerçekleşme şekli, hükmünü infaz etmiş kişinin infaz

[1] Hakimler ve Savcılar Kurulu/Adalet Bakanlığı İstanbul Anadolu Adliyesinde Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi, Hakim, aknci.fatih@gmail.com

sürecindeki ve sonrasındaki davranışları şeklindeki durumlar da gözetilerek belirlemede bulunulmalıdır. Antropoloji, psikoloji, sosyoloji, kriminoloji, ceza hukukçusu kişilerin yer aldığı uzman heyetler oluşturularak incelemede bulunulması gerektiği kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Suçu Terk, Unutulma Hakkı, Hükümlü, Hükmün İnfazı, Topluma Uyum Sağlama

DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN RİSK-İHTİYAÇ-TEPKİSELLİK MODELİ ÇERÇEVESİNDE TÜRK DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİNDEKİ OLASI UYGULAMA ALANLARI VE FAYDALARI

Sevcan KILIÇ AKINCI[1]

Özet

Dijital dönüşüm, Türk denetimli serbestlik (DS) sisteminde hem iş yükünü hafifletmek hem de rehabilitasyonu güçlendirmek açısından kritik bir fırsat sunmaktadır. Türkiye'nin AB uyum süreci bağlamında ise hem toplumsal güvenlik hem de uluslararası standartlarla bütünleşme açısından stratejik bir öneme sahiptir. Artan vaka yoğunluğu ve sınırlı insan kaynağı, dijitalleşmeyi bu alanda kaçınılmaz bir ihtiyaç haline getirmiştir. Akademik literatürdeki ve uygulamadaki bulgular, dijitalleşmenin insan gücü verimliliğini artırdığını, risk odaklı denetimi güçlendirdiğini, şeffaflık ve hesap verebilirlik sağladığını göstermektedir. Bu çalışmada, dijitalleşmenin, sistemin verimliliğini artırma, işgücü israfını önleme, sistemden memnuniyeti ve sistemin başarısını artırmaya yönelik uygulama alanları incelenmektedir. Çalışma, dijitalleşmenin hangi birimlerde kullanılabileceğini, ne tür faydalar sağladığını, hangi etik ilkelere uyulması gerektiğini ve Avrupa Birliği (AB) ile Türk mevzuatındaki yerini ele almaktadır.

Türk DS sisteminin 20. Yılında gerçekleştirilecek dijital dönüşüm sürecinde dijital denetim uygulamalarının hukuki çerçevesini oluşturan General Data Protection Regulation (GDPR), Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) ve ilgili ulusal mevzuat ile etik prensiplerin (mahremiyet, şeffaflık, orantılılık) gözetilmesi ve AB-Türk mevzuatı ile uyumlu bir çerçeve oluşturulması gerektiği düşünülmektedir. Denetim ve rehabilitasyon süreçlerinde Risk-İhtiyaç-Tepkisellik (Risk-Need-Responsivity) Modeli, suçluların risk düzeyine göre farklılaştırılmış stratejilerin uygulanması gerekliliğini vurgulamaktadır. Dijital araçlar bu modelin uygulanabilirliğini artırmaktadır. Bu bağlamda, çalışmada, dijitalleşmenin, risk değerlendirme ve izleme birimleri (yapay zekâ tabanlı risk skorlama sistemleri ve elektronik izlemede), psiko-sosyal destek birimleri, eğitim ve mesleki rehabilitasyon birimleri (E-öğrenme modülleri, dijital sertifikasyon), gözetim ve raporlama birimleri (E-raporlama altyapısı, kurumlar arası dijital veri entegrasyonu) ile politika ve yönetim birimleri (Büyük veri analitiği, politika simülasyonları) bünyesindeki uygulama alanları ve faydaları açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dönüşüm, Denetimli Serbestlik, Etik İlkeler, Risk-İhtiyaç-Tepkisellik Modeli, GDPR, KVKK

[1] Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü, Doktor Öğretim Üyesi, skakinci@ankara.edu.tr

DENETİMLİ SERBESTLİK KAPSAMINDAKİ ÇOCUK VE GENÇLERE YÖNELİK BÜTÜNCÜL MÜDAHALE MODELİ: "ÇAM'DA HAYAT VAR" PROJESİ ÖRNEĞİ

Pınar AKKUŞ[1] Seher Kılıçaslan SEHER[2]

Özet

İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) tarafından desteklenen TR10/16/ÇGE/0201 ÇAM'da (Çocuk Aile Merkezi) Hayat Var Projesi, İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü koordinatörlüğünde Sultangazi Belediyesi, İstanbul Valiliği ve İstanbul Arel Üniversitesi ortaklığında Ocak 2017-Ocak 2018 tarihleri arasında hayata geçirilmiştir. Proje Denetimli Serbestlik Müdürlüğü bünyesinde suça sürüklenen ve denetimli serbestlik kararı almış çocuk ve gençlere yönelik yürütülen iyileştirme programlarına suç tekrarını önleyici bir nitelik kazandırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü bünyesinde bir Çocuk ve Aile Merkezi (ÇAM) kurulmuştur.

İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü bünyesinde kurulan bu merkez, bir yandan çocuk ve gençlerin bedensel, zihinsel ve ergonomik ihtiyaçlarını karşılarken diğer yandan ailenin rehabilitasyon sürecine dahil edildiği Türkiye'deki ilk çalışma olması açısından önem taşımaktadır. Açılan bu merkezde mevcut rehabilitasyon işleyişinin teknik alt yapılarının güçlendirilmesinin yanı sıra hem çocukların hem de ailelerin ihtiyaçlarına yönelik hizmetler sunularak bütünlükçü bir rehabilitasyon anlayışı (çocuk-aile) geliştirilmesi ve çocuklara alternatif bir yaşam biçimi sunulması hedeflenmiştir.

Söz konusu araştırma;

•"ÇAM'da Hayat Var" projesi kapsamında kurulacak Çocuk ve Aile Merkezi'nden hizmet alan çocuk/gençler ve aileleri hakkında bilgi edinmek,

•Bu merkezde hayata geçirilecek sosyal hizmet süreçlerini izlemek ve

•"ÇAM'da Hayat Var" projesinin etkinliğini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Araştırmanın evrenini suça sürüklenme nedeniyle hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen ve İstanbul'da ikamet eden çocuk/gençler, aileleri ve İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü bünyesinde çalışan sosyal çalışma görevlileri oluşturmaktadır. Araştırmada, araştırmacı açısından ulaşılması güç, özelleşmiş bir nüfusun üyelerini seçmek için kullanılan amaçsal (amaca dayalı) örnekleme yöntemi tercih edilmiş ve katılımcılara İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde 2017 yılı içerisinde hayata geçirilen ÇAM'da Hayat Var Projesi üzerinden ulaşılmıştır. Bu çerçevede 11 ilçede proje kapsamında çalışan sosyal çalışma görevlileri tarafından hizmet alanların ev ve işyerlerine ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Bu ilçeler: Arnavutköy, Bayrampaşa, Beşiktaş, Beyoğlu, Eyüp, Fatih, Gaziosmanpaşa, Kağıthane, Sarıyer, Sultangazi ve Şişli'dir.

Araştırma kapsamında elde edilen nitel ve nicel verilerin hangi araçlarla toplandığına ve katılımcılara kimlerin temas ettiğine dair bilgiler şu şekildedir:

a) Çocuk/Genç, Aile ve Sosyal Çevre İnceleme/Araştırma Formu (SİR/SAR Formu)

Bu kapsamdaki görüşmeler, İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürlüğü bünyesindeki sosyal çalışma görevlilerinin ofislerinde ve onay vermeleri halinde çocukların/gençlerin evlerinde

[1] İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, Doçent Doktor, pinarakkus@arel.edu.tr
[2] İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, Profesör Doktor, scesurkilicaslan@arel.edu.tr

gerçekleştirilen sosyal inceleme ziyaretleri kapsamında yapılmıştır. Bu bağlamda 164 katılımcıdan 105'inin (%64,0) ev ziyareti gerçekleştirilmiştir.

b) Çocuklara/Gençlere Uygulanan Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Sosyal desteğin suça sürüklenen çocuklar/gençler açısından önemini irdelemek amacıyla 164 katılımcıya Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Multidimensional Scale of Perceived Social Support MSPSS) uygulanmıştır.

c) ÇAM'da Hayat Var Projesi Kapsamında Hizmet Alan Çocukların/Gençlerin Uygulamaya Dair Görüşleri Formu

Programın etkinliğinin belirlenebilmesi amacıyla araştırma kapsamında nitel ve nicel bir değerlendirme çalışması kurgulanmıştır. Bu kapsamda oluşturulan görüşme kılavuzu (formu) aracılığıyla 100 çocuk/genç ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma kapsamında ulaşılan nicel veriler SPSS programı aracılığı ile analiz edilmiş, nicelleştirilebilen nitel verilerin (SİR formu aracılığıyla toplanan veriler) işlenmesi için de aynı program kullanılmıştır. Bunun dışındaki nitel verilerin analizi için ise MAXQDA programından faydalanılmıştır.

"ÇAM'da Hayat Var" Projesi kapsamında yürütülen çalışmada ulaşılan bulgular, hem çocukların/gençlerin hem de ailelerinin çok katmanlı sosyal sorunlarla karşı karşıya olduğunu ve sosyal hizmet müdahalesinde bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılan çocuğun/gencin %75,6'sı için gerektiği halde aile bireyleriyle görüşme sağlanamamış; özellikle babalar, görüşülemeyen kişiler arasında %50,8 ile öne çıkmıştır. Aile yapıları ve sosyal koşullar incelendiğinde, 75 katılımcının ailesinde engelli veya hasta birey bulunduğu, 12 ailede ise birden fazla bireyde bu tür sorunların olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcıların %32,9'u ailesinde alkol-madde bağımlısı bireyler, %33,5'i psikolojik/psikiyatrik rahatsızlık yaşayan bireyler, %39,6'sı ise suçla ilişkili kişiler olduğunu ifade etmiştir. Bu oranlar, ailelerin de sosyal hizmet müdahalesine ihtiyaç duyduğuna işaret etmektedir. Katılımcıların %48,8'i aile içi şiddet yaşadığını bildirmiş; bu şiddet %51,3 oranında fiziksel, %41,0 oranında psikolojik şiddet olarak tanımlanmıştır. Gençlerin %66,5'i kendine zarar verme davranışı, evden kaçma, sokakta yaşama gibi riskli davranışlar sergilemiş; %82,3'ü madde kullanmış; ancak yalnızca %13,4'üne psikolojik/psikiyatrik tanı konulmuştur. Bu düşük tanı oranı, psikososyal destek sistemlerinin yetersizliğine işaret etmektedir. İlk suça sürüklenme yaşı incelendiğinde, %43,3'ü 16–18 yaş arasında, %28,7'si ise 15 yaş ve altında ilk kez suça karışmıştır. Katılımcıların %50,6'sı farklı bir suçtan daha önce yargılanmış, %40,9'u ise ceza kurumu geçmişine sahiptir. Yargılanma geçmişi olanların %80,7'si daha önce cezaevinde kalmıştır; ancak yalnızca %7,2'si denetimli serbestlikten yararlanmıştır. Bu durum, çocuk adalet sisteminde denetimli serbestlik mekanizmasının yeterince kullanılmadığını göstermektedir. Katılımcıların %67,2'sinin kapalı ceza kurumlarında ve yetişkinlere özgü cezaevlerinde kalmış olması ise uluslararası standartlara (örneğin Pekin Kuralları'na) aykırı bir uygulama olarak dikkat çekmektedir.

Varimax rotasyon ve principal companents metodu kullanılarak gerçekleştirilen Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Faktör Analizinin (KMO değeri 0,894; bartlett's test sonucu p=0,000; ölçeğin toplam açıklayıcılık oranı % 71,59) sonuçları iş yaşamına dahil olmanın, göç deneyimi yaşamamış olmanın, ailede üvey ebeveyn ya da kardeş bulunmamasının, aile içinde şiddet görmemiş olmanın, başka bir suçtan yargılanmama ya da ceza almamanın, kendine zarar verme davranışı göstermemiş olmanın çocuklar/gençler açısından önemine işaret etmektedir.

Bununla birlikte eğitim seviyesi arttıkça sosyal desteğe verilen önemin anlamlı şekilde yükseldiği görülmüştür. Ailede suçla ilişkili birey/ler bulunmasının ise çocukların/gençlerin sosyal destek algısını olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Teşekkür: Bu çalışmaya katkıları için dönemin İstanbul Denetimli Serbestlik Müdürü Necmi Sultani'ye, projeyi kaleme alan Emel Işık Korkmaz (Sosyal Çalışmacı) ve Ramazan Aydoğan'a (İnfaz ve Koruma Memuru), projenin yürütücüleri Ece Anlar (Sosyolog), Burcu Hızlı (Sosyolog), Ceyda Şimşek'e (Psikolog), süreçteki katkıları için Hasret Torun (Sosyal Çalışmacı), Esra Karal (Psikolog), Belgin Özdemir'e (Sosyolog), çalışmamıza katılan çocuklara ve gençlere teşekkürlerimizi sunarız.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Suça Sürüklenen Çocuk, Psikososyal Destek, Sosyal Hizmet, Adalet

HUKUK VE NÖROBİLİM IŞIĞINDA ASGARİ CEZAİ SORUMLULUK YAŞI: ULUSLARARASI NORMLAR VE TÜRKİYE ANALİZİ

Sudiye AKSOY[1]

Özet

Bu çalışma, Türk hukuk sistemindeki asgari cezai sorumluluk yaşı (ACSY) düzenlemesini, uluslararası normlar, karşılaştırmalı hukuk uygulamaları ve güncel bilimsel veriler ekseninde analiz etmektedir. Ceza hukukunun temelini oluşturan kusur ilkesi, bir fiilin faile isnat edilebilmesi için failin, eyleminin hukuki anlam ve sonuçlarını kavrayabilme (algılama) ve davranışlarını bu doğrultuda yönlendirebilme (irade) yeteneğine sahip olmasını gerektirmektedir. Çocuk adalet sistemlerinin, çocuğu rehabilite etmeyi amaçlayan "refah modeli" ile hesap verebilirliği önceleyen "adalet modeli" arasındaki gerilim üzerine kurulu olduğu düşünülmektedir. ACSY'nin belirlenmesi, bu iki model arasındaki tercihin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde kusur yeteneği, nörobilim ve gelişim psikolojisi bulgularıyla zenginleşen psiko-hukuki bir kavrama dönüşmüş, bilimsel kanıtlardan yoksun bir ACSY belirlemesinin meşruiyeti uluslararası düzeyde sorgulanır hale gelmiştir. Bu bağlamda çalışma, Türkiye'nin mevcut durumunu bu çok boyutlu çerçevede değerlendirmeyi ve politika önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Nitel araştırma desenine dayanan bu çalışma; doktrinel hukuk analizi, karşılaştırmalı hukuk incelemesi ve disiplinlerarası literatür taramasını bir araya getirmektedir. İlk olarak, Türkiye'deki hukuki çerçeve, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) üzerinden incelenmiştir. İkinci olarak, Birleşmiş Milletler (BM) Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Pekin Kuralları ve özellikle BM Çocuk Hakları Komitesi'nin 24 No'lu Genel Yorumu gibi uluslararası belgeler analiz edilerek evrensel standartlar ortaya konulmuştur. Üçüncü olarak, Almanya, Japonya, Brezilya, İngiltere/Galler ve Nijerya gibi farklı ACSY rejimlerine sahip ülkelerin yasal düzenlemeleri karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Son olarak, kusur yeteneğinin bilimsel temellerini aydınlatmak amacıyla Piaget ve Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramları ile ergen beyninin gelişimine ilişkin modern nörobilim bulguları sentezlenmiştir.

Araştırma bulguları dört ana başlıkta toplanmıştır. 1) Türkiye'deki Hukuki Çerçeve: TCK Madde 31, çocuklar için üç kademeli bir sistem öngörmektedir: 0-12 yaş arası mutlak sorumsuzluk, 12-15 yaş arası koşullu sorumluluk (kusur yeteneğinin mahkemece bireysel olarak değerlendirilmesi) ve 15-18 yaş arası azaltılmış sorumluluk. 2) Uluslararası Standartlar: BM Çocuk Hakları Komitesi'nin 24 No'lu Genel Yorumu, bilimsel verileri temel alarak taraf devletlere ACSY'yi "en az 14 yaşa" yükseltmelerini şiddetle tavsiye etmekte, tek ve istisnasız bir yaş sınırı belirlenmesini önermektedir. 3) Karşılaştırmalı Hukuk: Almanya ve Japonya gibi ülkeler ACSY'yi 14, Brezilya ise 18 olarak belirleyerek BM tavsiyeleriyle uyumlu bir yaklaşım sergilerken; İngiltere/Galler (10 yaş) gibi ülkeler uluslararası eleştirilerin odağındadır. 4) Bilimsel Veriler: Nörobilim çalışmaları, ergenlikte dürtü kontrolü, planlama ve risk değerlendirmesinden sorumlu prefrontal korteksin gelişiminin yirmili yaşlara kadar sürdüğünü göstermektedir. Bu "gelişimsel dengesizlik", ergenlerin hukuken "daha az kusurlu" olduğu tezini bilimsel olarak desteklemektedir. Erken yaşta ceza sistemiyle temasın, damgalanma ve gelecekteki suç işleme riskini artırdığı da tespit edilmiştir.

Türkiye'de 12 olarak belirlenen mutlak asgari cezai sorumluluk yaşı, BM Çocuk Hakları Komitesi'nin tavsiye ettiği ve nörobilimsel kanıtlarla desteklenen asgari 14 yaş standardının

[1] Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri Personeli Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer İstanbul Eğitim Merkezi, Psikolog/Öğretim Görevlisi, sdyhsn@hotmail.com

gerisinde kalmaktadır. Ayrıca, 12-15 yaş aralığı için benimsenen koşullu sorumluluk sistemi, uygulamada hukuki öngörülebilirlik açısından zorluklar yaratma potansiyeli taşımakta ve Komite'nin yeknesak bir yaş sınırı önerisiyle farklılaşmaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye'nin çocuk adaleti sisteminin uluslararası standartlar ve bilimsel verilerle uyumlaştırılması amacıyla şu öneriler sunulmaktadır: 1) TCK Madde 31'de değişiklik yapılarak mutlak ACSY'nin en az 14'e yükseltilmesi. 2) 12-15 yaş arasındaki takdire bağlı koşullu sorumluluk kademesinin kaldırılarak, 14 yaş altındaki tüm çocukların münhasıran ÇKK kapsamındaki koruyucu ve destekleyici tedbirlerle ele alınması. 3) ACSY'nin yükseltilmesine paralel olarak, cezalandırıcı olmayan mekanizmaların (saptırma, onarıcı adalet vb.) etkin bir şekilde güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması. Bu reformlar, çocuğun yüksek yararını merkeze alan, kanıta dayalı ve toplum için daha yapıcı bir adalet sisteminin inşasına katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Asgari Cezai Sorumluluk Yaşı, Kusur Yeteneği, Çocuk Adaleti Sistemi, Nörobilim, Uluslararası Normlar, BM Çocuk Hakları Komitesi, Türk Ceza Kanunu, Gelişim Psikolojisi

DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİ UYGULANARAK CEZANIN İNFAZINDA ELEKTRONİK İZLEME: ÖZEL HAYATIN GİZLİLİĞİ AÇISINDAN BİR İNCELEME

Beyza ALTUNKAYA[1]

Özet

Denetimli serbestlik; insan onuruna saygı ve dürüstlük, gizlilik ve tarafsızlık temel ilkelerinin gözetilerek uygulanması gereken şüpheli, sanık veya hükümlünün toplum içinde denetim ve takibinin yapıldığı, iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması için ihtiyaç duyulan her türlü hizmet, program ve kaynakların sağlandığı bir infaz sistemini ifade eder. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun 105/A maddesi, denetimli serbestlik tedbiri yolu ile cezaların infazını düzenlemektedir.

Denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezasının infazına karar verilen hükümlünün denetimli serbestlik müdürlüğünce, koşullu salıverilme tarihine kadar; kamuya yararlı bir işte ücretsiz olarak çalıştırılması, bir konut veya bölgede denetim ve gözetim altında bulundurulması, belirlenen yer veya bölgelere gitmemesi, belirlenen programlara katılması yükümlülüklerinden bir ya da birden fazlasını yerine getirmesine karar verilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 191'inci maddesinde yer alan kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak suçundan hükümlü olanlar ayrıyeten tedavi ve rehabilitasyon programlarına katılma yükümlülüğüne tabi tutulmaktadır.

Elektronik izleme; şüpheli, sanık veya hükümlülerin toplum içinde elektronik araçlar ile izlenmesini, gözetim ve denetim altında tutulmasını sağlayan bir yöntemdir. Elektronik izleme, kanuni dayanağını 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu 15/A maddesinden almaktadır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında söz konusu elektronik izlemenin esas ve usullerinin Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinde düzenlendiği belirtilmiştir. Hakkında denetimli serbestlik kararı verilen şüpheli, sanık veya hükümlülerin elektronik yöntemler ile takip edilmesi, söz konusu infazı kolaylaştıran bir uygulama olmakla birlikte kullanılan yöntemler özel hayatın gizliliğini ihlal etmemelidir.

Özel hayatın gizliliği, Anayasamızda ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde düzenlenmiş olup bu temel hakkın kapsamının belirlenebilmesi oldukça güçtür. "Özel hayat" kavramı, temel bir hak barındırmakla birlikte sorumluluk da doğurmaktadır. Anayasa mahkemesi de verdiği kararlarda özel hayat kavramını açıklamış ve denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak sureti ile cezaların infazında başvurulan elektronik izlemenin hukuki sınırlarını çizmiştir.

Çalışmamızda 3 bölüme yer verilecek ve sırasıyla denetimli serbestlik tedbiri sureti ile cezaların infazı, denetimli serbestlik tedbiri sureti ile cezaların infazında elektronik izleme ve elektronik izlemenin özel hayatın gizliliği açısından değerlendirilmesi konularına yer verilecektir. Çalışmamızın amacı, denetimli serbestlik tedbiri yolu ile cezaların infazında elektronik izlemenin gerekliliğini açıklarken başvurulan bu yöntemin özel hayatın gizliliği sınırlarını da aşmaması gerektiğini açıklamaya çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Denetimli Serbestlik Tedbiri Sureti ile Cezaların İnfazı, Elektronik İzleme, Özel Hayatın Gizliliği

[1] Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Stajyer Kontrolör, av.beyzaaltunkaya@outlook.com

AİLE İÇİ VE KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİ VE MÜDAHALE MODELLERİ

Melek ARSLAN[1]

Özet

Geleneksel ceza adaleti sistemine alternatif yaklaşımlar bulma çabasının tezahürlerini oluşturan ıslah edici adalet, onarıcı adalet ve dönüştürücü adalet anlayışlarının önemli araçlarından biri olan denetimli serbestlik sistemi, mevzuatta yer alan belirli şartlarda serbest bırakılan ve kendilerine belirli yükümlülükler yüklenen suçluların; toplum içinde denetimlerinin ve takiplerinin yapılmasını, topluma yeniden kazandırılmalarını, suçu ortaya çıkaran nedenlerin incelenerek tedavi, eğitim gibi yöntemlerle iyileştirilmelerini ve suç tekrarının önlenmesini amaçlayan bir ceza infaz sistemidir.

Son yıllarda özellikle, aile içi ve kadına yönelik şiddet suçları gibi kategorilerin tehlike sınıflarını oluşturduğu dikkate alındığında bu suçların niteliği, çeşitliliği, işleniş biçimleri, suçlunun kişiliği, tekrar suç oluşturan fiillere maruz kalma riski ve mağdurların güvenlik durumları gibi unsurlar gözetilerek ve titizlikle ele alınarak faili cezalandırmanın yanı sıra suça neden olan ya da olabilecek her türlü riskli davranışı değiştirme ve bu davranışları önleme, suç sonrası faili denetleme, izleme ve faile yönelik eğitim ve rehabilitasyon programlarının uygulanması da denetimli serbestlik hizmetleri aracılığıyla yapılabilmektedir.

Tüm dünyada olduğu gibi Ülkemizde de aile içi ve kadına yönelik şiddet sorununun tek başına yasal düzenlemelerle önlenemeyeceği, psikolojik, sosyolojik ve kültürel birçok nedene dayanan çok yönlü bir sorun olduğu kabul edilmekle sorunun eğitim, iyileştirme ve bilinçlendirme gibi pek çok ayrı alanda yürütülecek çalışmalarla birlikte ele alınması gerektiği düşünülmekte, aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinde suçlular üzerinde caydırıcı etkide bulunabilecek bir infaz rejimi olarak suçluya belirli yükümlülükler yükleyen denetimli serbestlik sisteminin faydalı olabileceği değerlendirilmektedir.

Bu kapsamda, belirli zamanlarda karakola veya denetimli serbestlik birimlerine giderek imza atma, zorunlu şekilde tedavi programlarına ya da eğitim programlarına katılma veya eğitim kurumuna devam etme gibi denetimli serbestlik tedbirleri sayesinde aile içi ve kadına yönelik şiddet suçlusunun ıslah edilmesi ve topluma uyum sürecinin hızlandırılması, kişiyi yeniden suça teşvik edecek ya da suça doğru yönlendirecek etki ve ilişkilerden uzaklaştırılarak suç işlemekten uzak şekilde yaşamasının sağlanması amaçlanmaktadır. Böylece aile içi ve kadına yönelik şiddet suçu olarak değerlendirilen suçlardan işleyen ve hakkında denetimli serbestlik kararı verilen suçlunun kişiliği ve suçun niteliği dikkate alınarak kendisine yüklenen birtakım yükümlülükler ile toplumdaki denetiminin ve gözetiminin yanı sıra bu kişilere gerekli sosyal ve psikolojik desteklerin sunulmasıyla rehabilite edilmeleri sağlanarak ve bu kişilerin yeniden suç işleme riski azaltılarak bir yandan mağdur bir yandan da toplum korunacaktır.

Diğer taraftan denetimli serbestlik hizmetleri içinde mağdura yönelik hizmetlerin de geliştirilmesine önem verilerek şiddet görmüş kadınların güvenliğinin sağlanması ve şiddet faili ile müşterek mahkeme süreçlerinde onlara destek olunması şiddetin sonlandırılması ve kadının korunması açısından önem arz etmekte olup denetimli serbestlik yükümlülüğü kapsamındaki eğitim, farkındalık ve rehabilitasyon çalışmalarında failin şiddet uygulama riskinin azaltması ve öfkenin kadına karşı şiddete dönüşmesine engel olunması sağlanmalıdır.

[1] Türkiye Adalet Akademisi, Doktor Hakim, melekarslan_96@hotmail.com

Bu amaçlar doğrultusunda özellikle erkeklerin uyguladığı şiddetin sonlandırılabilmesi için öncelikle şiddet davranışının altında yatan toplumsal ve bireysel nedenlerin anlaşılması ve erkeklere yönelik çalışmaların bu doğrultuda geliştirilmesini amaçlayan ve Avrupa ve Amerika'da yaygın olarak kullanılan "Duluth" modelinde şiddet mağduru kadınla iletişime geçilerek şiddet failine uygulanan program hakkında bilgi verilmekte ve mağdura yönelik şiddetin devam edip etmediği denetlenerek kadının güvenliği sağlanmaya çalışılmakta ve bireysel danışmanlık verilmektedir. Model içinde geliştirilen grup çalışmalarında kadına yönelik şiddet, toplumsal ve kültürel bağlamı içinde ele alınmakta ve çoğunlukla erkeklerin gönüllü katılımına dayanan bireysel ve grup çalışmaları yürütülmektedir. Farklı tekniklerin kullanıldığı programlarda kadın-erkek eşitliği, öfke denetimi, stres yönetimi ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi çalışmaları da yapılmaktadır.

Söz konusu sistemin Ülkemizde aile içi ve kadına yönelik şiddetin sebepleri, sonuçları, şiddet uygulayan kişilerin özellikleri göz önünde bulundurularak uyarlanmasının ve buna uygun müdahale programlarının geliştirilmesinin oldukça faydalı olacağı değerlendirilmekledir. Bu bağlamda aile içi ve kadına yönelik şiddet suçları nedeniyle denetimli serbestlik altında bulunan yükümlülere yönelik çalışmaların kişinin şiddet uygulamasını engellemeye yönelik bireysel çalışma ve grup çalışmaları ile birlikte sosyal çevreleri ve aile bireylerini de içerecek şekilde ve onarıcı adalet yaklaşımı çerçevesinde gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik Sistemi, Aile İçi ve Kadına Yönelik Şiddet, Yükümlülük, Suçlu, Mağdur, Eğitim ve Rehabilitasyon, "Duluth" Modeli, Onarıcı Adalet

CEZALANDIRMANIN AMAÇLARI BAĞLAMINDA DENETİMLİ SERBESTLİK

Mehmet Emin ARTUK[1]

Özet

Ceza hukukunda, cezanın amacının ne olduğu meselesi, suç politikalarının belirlenmesinde ve infaz kurumlarının şekillenmesinde temel bir rol oynamaktadır. Cezanın yalnızca geçmişte işlenmiş bir fiilin karşılığı mı olduğu, yoksa geleceğe dönük işlevleri de bulunup bulunmadığı sorusu, tarihsel süreçte farklı teoriler etrafında tartışılmıştır. Bu çerçevede cezanın amaçları dört başlık altında toplanabilir.

İlk olarak kefaret amacı, failin işlediği suç nedeniyle bir bedel ödemesini öngörür. Bu anlayışa göre ceza, suçlunun kendi vicdanen arınması ve toplumun adalet duygusunun tatmin edilmesi işlevine sahiptir. Adalet amacı ise mutlak adalet teorisine dayalıdır; suç karşılıksız kalamaz ve fiile denk düşen bir ceza verilmesi zorunludur. Bu iki yaklaşım, cezanın hak edilmiş karşılık yönünü ön plana çıkarır.

Buna karşılık modern ceza teorilerinde önleme amaçları öne çıkmaktadır. Özel önleme amacı, suçlunun yeniden suç işlemesinin engellenmesi, topluma kazandırılması ve sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi hedefini taşımaktadır. Genel önleme amacı ise topluma, suçun karşılıksız bırakılmadığını göstermek ve potansiyel suçlular üzerinde caydırıcı etki yaratmak suretiyle hukuka bağlılığı güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Cezanın amacının hem geçmişe hem de geleceğe yönelik olduğu şeklinde yukarıda sayılan teorileri telif eden karma teorinin bulunduğu ve günümüzde birçok ceza kanununun karma teoriyi benimsediği ifade edilebilmektedir.

Bu genel çerçeve içerisinde denetimli serbestlik, cezaların infazına ilişkin çağdaş bir kurum olarak önem kazanmaktadır. Denetimli serbestlik, mahkûmun cezasının toplum içinde, belirli yükümlülükler ve denetim altında çektirilmesini öngörür. Fail cezaevi ortamından uzak tutulmakta, ancak tamamen özgür bırakılmamakta; denetim ve yükümlülükler aracılığıyla cezasını toplumsal yaşam içerisinde infaz etmektedir.

Denetimli serbestlik ile cezanın amaçları arasındaki ilişki, çok boyutlu bir görünüm arz etmektedir. Kefaret ve adalet teorileri açısından, failin özgürlüğünün sınırlandırılması ve denetime tabi tutulması, suçun karşılıksız bırakılmadığını göstererek toplumsal adalet duygusunu güçlendirmektedir. Özel önleme amacıyla olan ilişkisi ise daha sıkıdır; zira denetimli serbestlik, failin topluma kazandırılmasını, aile ve iş bağlarının korunmasını ve suç tekrarının önlenmesini hedeflemektedir. Genel önleme bakımından da toplumun, cezanın infaz edildiğini gözlemlemesi, adalet inancını pekiştirmektedir.

Sonuç olarak, denetimli serbestlik kurumu cezanın hem klasik amaçları (adalet ve kefaret) hem de modern amaçları (özel ve genel önleme) ile doğrudan bağlantılıdır. Bu yönüyle, cezaların

[1] İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi, meartuk@medipol.edu.tr

amaçlarını somutlaştıran ve infaz hukukunda farklı boyutları bir araya getiren bir kurum olarak dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cezanın Amacı, Mutlak Ceza Teorileri, Nispî Ceza Teorileri, Denetimli Serbestlik

DENETİMLİ SERBESTLİK HİZMETLERİNDE YAPAY ZEKÂNIN KULLANIMINA İLİŞKİN AVRUPA KONSEYİ YAKLAŞIMI

Erdem ASIL[1]

Özet

Yapay zekâ ve ilgili dijital teknolojilerdeki gelişmeler, ceza infaz sistemlerinde köklü bir dönüşümü beraberinde getirmektedir. Özellikle ceza infaz kurumları ile denetimli serbestlik hizmetlerinde bu teknolojilerden yararlanılması hem toplumsal güvenliğin artırılması hem de hükümlülerin topluma yeniden kazandırılması bakımından önemli imkânlar sunmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu teknolojilerin etik kurallar çerçevesinde ve insan haklarına saygılı bir şekilde kullanımı büyük önem arz etmektedir. Bu gereklilik doğrultusunda, uluslararası düzeyde bazı temel prensiplerin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmuş; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 9 Ekim 2024 tarihinde kabul edilen CM/Rec(2024)5 sayılı Tavsiye Kararı, bu alandaki temel çerçeveyi oluşturmuştur.

Bu çalışma kapsamında, söz konusu tavsiye kararının özellikle denetimli serbestlik hizmetlerinde yapay zekâ ve ilgili teknolojilerin kullanımına ilişkin yönü incelenmektedir. Yakın gelecekte denetimli serbestlik hizmetlerinde geniş ölçüde yer alması öngörülen metin ve ses tabanlı sohbet robotları (chatbotlar), sanal danışmanlık hizmetleri, e-eğitim modülleri, sanal gerçeklik tabanlı simülasyonlar, akıllı telefonlar ve giyilebilir cihazlarla konum ve sağlık verilerinin takibi, alkol izleme amacıyla kullanılan taşınabilir nefes ölçerler ve çeşitli dijital gözetim araçları gibi teknolojik imkanlardan istifade edilmesine ilişkin uluslararası yaklaşım ele alınmaktadır. Tavsiye kararı, altı ana başlık altında düzenlenmiş otuz ilkeye dayanmaktadır. Bu ilkeler doğrultusunda, yapay zekâ teknolojilerinin ceza infaz sistemlerinin etkililiğini artıracak şekilde kullanılması amaçlanmakta; bununla birlikte, bu teknolojilerin denetimli serbestlik görevlilerinin yerini almaksızın onları destekleyici bir işlev görmesi ve hükümlülerin rehabilitasyonunu, dolayısıyla topluma yeniden entegrasyonunu kolaylaştırması hedeflenmektedir.

Tavsiye kararında, yapay zekânın denetimli serbestlik hizmetlerinde kullanımı, insan haklarına ve insan onuruna saygılı bir yaklaşımla temellendirilmiş; insan onuruna saygı, hukuka uygunluk, eşitlik, orantılılık, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi ilkeler, uygulamalarda mutlaka gözetilmesi gereken esaslar arasında sayılmıştır. Bu çerçevede, yapay zekâ sistemlerinin, hükümlü ile denetimli serbestlik görevlisi arasında kurulan anlamlı ilişkinin niteliğini zedelemek yerine, bu ilişkiyi desteklemesi ve güçlendirmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Öte yandan, bu sistemlerin kullanılmasından doğabilecek zararların sorumluluğu açık şekilde tanımlanmalı; yapay zekâya dayalı olarak alınan kararlar mutlaka insan değerlendirmesinden geçirilmelidir. Ayrıca bireylerin bu kararlara karşı etkili başvuru mekanizmalarına erişiminin güvence altına alınması gerekmektedir. Kullanılan teknolojilerin, sertifikalı bilgi kaynaklarına, güvenilir verilere ve bilimsel olarak kanıtlanmış yöntemlere dayanması gerektiği belirtilmekte; verilerin doğruluğu, güvenilirliği ve güvenliği hususunda hiçbir şüpheye yer bırakılmaması gerektiği açıkça ifade edilmektedir.

Kararda, yapay zekâ uygulamaları kapsamında veri koruma ve mahremiyet ilkeleri ön plana çıkarılarak vurgulanmaktadır. Hükümlülerin özel hayatı ve kişisel verilerinin korunması yönünde açık hükümler getirilmiş; kişisel verilerin yalnızca demokratik bir toplumda gerekli görülen hâllerde, belirli, açık ve meşru amaçlar için hukuka uygun biçimde işlenebileceği belirtilmiştir. Verilerin depolanması yönünden ise, özellikle kişisel kimliğin tespitine imkân tanıyan özel nitelikli verilerin, örneğin yanlış eşleşme gibi riskleri en aza indirecek şekilde sıkı denetime tabi

[1] Torbalı Cumhuriyet Başsavcılığı, Cumhuriyet Savcısı, erdem.asil@yandex.com

tutulması gerektiği vurgulanmış; bu verilerin kontrollü ortamlarda işlenmesi ve yalnızca gerekli süre boyunca saklanması esası benimsenmiştir.

Yapay zekâ uygulamalarının güvenlik, kriz yönetimi ve düzenin sağlanması amacıyla kullanımında ise orantılılık ve gereklilik ilkelerine mutlak surette riayet edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kullanılan teknolojilerin bireylere fiziksel veya psikolojik zarar vermemesi gerektiği açıkça ifade edilmiş; elektronik izleme araçları ve biyometrik tanıma sistemlerinin yalnızca zorunlu hâllerde ve mutlaka insan denetimi altında kullanılması gerektiği vurgulanmıştır.

Hükümlü idaresi, risk değerlendirmeleri ve kişiselleştirilmiş tedavi planlarının oluşturulması gibi alanlarda yapay zekânın etkin bir araç olarak kullanılabileceği öngörülmekle birlikte, nihai kararların mutlaka uzmanlar tarafından verilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Algoritmik önyargıların önlenmesi ve sistemin toplumsal çeşitliliğe duyarlı biçimde tasarlanması yönünde özel dikkat gösterilmesi gerektiği; kadınlar, gençler ve çeşitli sosyal gruplara özgü ihtiyaçların dikkate alınmasının zorunluluğu ifade edilmiştir. Yapay zekâ uygulamalarının rehabilitasyon ve yeniden entegrasyon süreçlerinde kolaylaştırıcı bir rol üstlenebileceği vurgulanmış olup; bu süreçlerde insan temelli ilişkilerin yerini almaması, profesyonel destek, aile bağlarının güçlendirilmesi ve yüz yüze iletişimin asli unsurlar olarak muhafaza edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Ayrıca, yapay zekânın personel yönetimi ve kurumsal planlama süreçlerinde destekleyici bir araç olarak kullanımı öngörülmekte; özellikle insan kaynakları bağlamında karşılaşılabilecek sorunların önceden belirlenmesine katkı sunabileceği değerlendirilmektedir. Ancak bu kullanımın şeffaf, ayrımcılıktan uzak ve çalışan haklarına uygun şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Personelin, hangi gerekçelerle seçildiği ya da görevlendirildiği konusunda bilgilendirilme hakkına sahip olması ve bu kararlara karşı insan eliyle yapılan bir değerlendirmeyi talep etme imkânının güvence altına alınması gerektiği ifade edilmektedir.

Son olarak, yapay zekâ sistemlerinin etkili, güvenli ve etik sınırlar içerisinde kalacak şekilde kullanılabilmesi amacıyla, bağımsız araştırma, izleme ve değerlendirme mekanizmalarının kurulması ve bu mekanizmaların yeterli kaynaklarla desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir. Sistemlerin periyodik olarak gözden geçirilmesi ve gerektiğinde revize edilmesi, potansiyel olumsuz sonuçların önlenmesi açısından zorunlu görülmektedir.

CM/Rec (2024) 5 sayılı Tavsiye Kararı, denetimli serbestlik hizmetlerinde yapay zekâ ve ilgili dijital teknolojilerin kullanımına ilişkin insan hakları temelli, bütüncül bir yaklaşım benimsemektedir. Bu teknolojilerin, denetimli serbestlik görevlilerinin rolünü ortadan kaldırmak yerine, onların etkinliğini artıracak şekilde kullanılması gerektiği; güvenliği sağlamanın ötesinde, hükümlülerin topluma yeniden kazandırılmasına hizmet edecek etik, hukuki ve sosyal standartlara uygun biçimde işletilmesinin esas olduğu vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda, Avrupa Konseyi üyesi devletlerden, tavsiye kararında yer alan ilke ve kuralları ulusal mevzuatlarına, uygulamalarına ve kurum içi eğitim programlarına yansıtmaları beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Yapay Zekâ, Avrupa Konseyi, Tavsiye Kararı, İnsan Hakları

OYUNLAŞTIRMA TABANLI YAKLAŞIMLARIN SUÇ ÖNLEME VE GÜVENLİK EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ

Rahmi AYDEMİR,[1] Hakan BOZKURT[2]

Özet

Oyunlaştırma, ödül, hikâye anlatımı, seviye atlama ve rekabet gibi oyunlara özgü motivasyon araçlarının oyun dışı alanlara entegre edilmesiyle, bireysel davranışları şekillendirmeyi hedefleyen bir yöntemdir (Werbach & Hunter, 2012). Bu yaklaşım, özellikle davranışsal değişimi hedefleyen sosyal politika araçlarında etkili sonuçlar doğurmaktadır. Suçun önlenmesi ve suç sonrası müdahale süreçlerinde, geleneksel cezalandırıcı yaklaşımların sınırları giderek daha görünür hale gelirken; onarıcı adalet, denetimli serbestlik, seçenek yaptırımlar ve rehabilite edici programlar gibi alternatif yaklaşımlar öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, oyunlaştırma; suça sürüklenen bireylerin farkındalığını artırmak, sosyal becerilerini geliştirmek ve toplumsal yeniden entegrasyonlarını desteklemek amacıyla kullanılan yenilikçi bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Oyunlaştırma, bireylerin suç geçmişi sonrası sosyal katılımına yönelik olarak oluşturan programlarda, bireylerin pasif bilgi alıcılığından aktif katılımcılığa geçişini mümkün kılmaktadır. Özellikle denetimli serbestlik tedbiri altındaki bireyler için tasarlanan dijital platformlar ve senaryo tabanlı eğitim uygulamaları, sorumluluk alma, empati geliştirme ve sosyal normlara uyum gibi becerilerin kazanımını desteklemektedir (Gómez, 2021).

Örneğin, "ReThink" adlı reflektif dijital uygulama, çevrimiçi zorbalıkla mücadele kapsamında genç bireylerin saldırgan içerik paylaşmadan önce davranışlarını yeniden değerlendirmelerine imkân tanımakta ve böylece içselleştirilmiş bir davranış değişimi sağladığı görülmektedir. Bu tür uygulamalar, cezalandırıcı değil; deneyimsel ve teşvik edici öğrenme modellerine dayanarak, özellikle suça sürüklenme riski taşıyan çocuklar ve gençler üzerinde kalıcı bir etki yaratmaktadır.

Ayrıca, oyunlaştırılmış rehabilitasyon senaryoları, bireylerin etik karar verme, toplumsal sorumluluk alma ve zarar gören tarafla empati kurma becerilerini güçlendirmektedir. Bu da onarıcı adaletin temel hedefleriyle uyumlu bir yapı ortaya koyar. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde, oyun yoluyla deneyimleme ve akran etkisiyle öğrenme süreçleri, suçla ilişkilendirilen davranışların yerine daha olumlu tutumların benimsenmesini desteklemektedir (Bandura, 1977).

Toplumsal düzeyde ise oyunlaştırma temelli projelerin, özellikle suça sürüklenme riski taşıyan çocukların sosyal aidiyet duygularını geliştirdiği, toplumsal normlara uyumu artırdığı ve alternatif yaptırımların etkililiğini pekiştirdiği görülmektedir. Özellikle denetimli serbestlik programlarına entegre edilen oyun tabanlı uygulamalar, bireylerin programa gönüllü katılımını ve bağlılığını artırarak, yeniden suç işleme oranlarını düşürebileceği değerlendirilmektedir.

Toplumsal düzeyde suçun önlenmesine yönelik stratejiler, bireyin yalnızca yasal normlara değil, aynı zamanda sosyal normlara da uyumunu teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu noktada oyunlaştırma, sadece bireysel davranışları değil, aynı zamanda toplumsal etkileşimleri şekillendirme potansiyeline sahip olmasıyla dikkat çekmektedir. Özellikle gençlerin dahil olduğu riskli davranışların azaltılmasında, oyun temelli müdahale araçları sosyal aidiyet, empati ve kolektif sorumluluk gibi kavramları pekiştirebilmektedir. Oyunlaştırma, bireyleri pasif bilgi alıcısı olmaktan çıkarıp aktif katılımcılara dönüştürdüğünden, suça karşı farkındalık yaratmada

[1] Aydın Üniversitesi, Öğretim Görevlisi, rahmiaydemir@gmail.com
[2] Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, Sosyolog, hakanbozkurt.ds@gmail.com

daha etkili sonuçlar verebilmektedir. Nitekim, suçla mücadelede toplum destekli yaklaşımların öne çıktığı çalışmalarda, oyunlaştırma öğelerinin, bireylerin güvenlik süreçlerine katılımını artırdığı, böylece topluluk dayanışmasını güçlendirdiği gösterilmiştir (Bopp & Smith, 2017). Ayrıca, oyunların doğası gereği sunduğu güvenli deneme-yanılma ortamı, gençlerin etik karar verme becerilerini geliştirirken, sosyal öğrenme kuramı bağlamında akran etkisiyle olumlu davranışların içselleştirilmesine katkı sağlamaktadır (Bandura, 1977). Bu çerçevede oyunlaştırma, suç önlemede yalnızca teknolojik bir yenilik değil, aynı zamanda sosyal yapının dönüşümüne hizmet eden bir araç olarak değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak, Oyunlaştırma, yalnızca teknik bir araç değil, aynı zamanda suçla mücadelede birey odaklı, empatik ve onarıcı bir paradigma değişimini temsil etmektedir. Denetimli serbestlik, seçenek yaptırımlar ve çocukların suça sürüklenmesini önlemeye yönelik stratejilerde oyunlaştırmanın kullanımı, geleneksel cezalandırıcı yöntemlerin yerini daha kapsayıcı ve dönüştürücü yaklaşımların almasını mümkün kılmaktadır. Oyunlaştırma, pedagojik, psikolojik ve sosyolojik unsurların bütünleştiği bu yapısıyla, bireyleri yalnızca cezaya tabi aktörler olarak değil, değişim potansiyeli taşıyan bireyler olarak görme anlayışını desteklemektedir. Bu da onu, alternatif ceza politikalarında uygulayıcıların bu amaca yönelik kullandıkları materyallerin yapı taşlarından biri haline getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Oyunlaştırma, Suç Önleme, Sosyal Öğrenme, Dijital Müdahale, Simülasyon, Siber Zorbalık, Deneyimsel Eğitim

TÜRKİYE'DE DENETİMLİ SERBESTLİK KAPSAMINDAKİ BİREYLERDE SENTETİK KANNABİNOİD KULLANIMININ LC-MS/MS İLE BELİRLENMESİ

Aslı ATASOY AYDIN[1], Nebile DAĞLIOĞLU[2], İsmail Ethem GÖREN[3], Alperay GİRİŞBAY[4], Rukiye ASLAN[5], Serap Annette AKGÜR[6]

Özet

Türkiye'de denetimli serbestlik sistemi, ceza adalet mekanizmasında bireylerin topluma yeniden kazandırılmasını amaçlayan önemli bir uygulamadır. 2005 yılında ülkemizde yasal olarak uygulanmaya başlanmış ve aradan geçen 20 yıl boyunca ceza adalet sisteminin en önemli rehabilitasyon araçlarından biri haline gelmiştir. Bu sistem, yalnızca cezaların infazını kolaylaştırmakla kalmamış, aynı zamanda suç işlemiş bireylerin topluma kazandırılmasını, yeniden suç işlemesinin önlenmesini ve kamu güvenliğinin güçlendirilmesini de amaçlamaktadır. TCK 191 ile haklarında uyuşturucu madde kullanımı tedbiri konulan denetimde serbestlik yükümlülerinin sayısı her geçen gün artmaktadır. Son yıllarda özellikle sentetik kannabinoidler (SK), denetimli serbestlik kapsamında en sık karşılaşılan maddelerden biri haline gelmiştir. SK'ler, hızla değişen kimyasal yapıları ve rutin tarama testleriyle tespit edilememeleri nedeniyle tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ciddi bir halk sağlığı ve adli bilimler sorunu oluşturmaktadır. Özellikle genç nüfus arasında yaygın olan bu maddeler, denetimli serbestlik kapsamındaki bireylerde daha da sık kullanılmakta, böylece rutin ön tarama testlerinden kaçış sağlanabilmektedir. Bu çalışmada, 2017 yılında, Ege Üniversitesi Bağımlılık, Toksikoloji ve Farmasötik Bilimler Enstitüsü'nde (BATI) ön tarama (enzimatik immünoassay) testi ile analiz edilen ve negatif sonuç veren rastgele seçilmiş 500 denetimli serbestlik altındaki kişilerin idrar örnekleri retrospektif olarak analiz için seçilmiştir. Toplanan bu idrar örneklerinde sentetik kannabinoidler ve metabolitleri, sıvı kromatografi-tandem kütle spektrometresi (LC-MS/MS) ile sıvı-sıvı ekstraksiyon yöntemi kullanılarak, 44 farklı SK ve metaboliti kantitatif olarak taranmıştır. Analizler sonucunda örneklerin %21,6'sı (n=108) en az bir SK veya metaboliti açısından pozitif bulunmuştur. En sık tespit edilen maddeler 5F-NPB-22 (%58) ve AB-FUBINACA (%36) olup, ortalama konsantrasyonları sırasıyla 72,9 ng/mL ve 5,8 ng/mL olarak belirlenmiştir. Çeşitli JWH türevleri ve AM-2201 gibi diğer bileşikler daha düşük sıklık ve konsantrasyonlarda saptanmıştır. Elde edilen bulgular, denetimde serbestlik yükümlülerinin rutin tarama testlerinde yakalanmamak için SK kullandığı görülmektedir. Bu durum, bağımlılıkla mücadelede bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sisteme entegre edilmesinin önemini ortaya koymaktadır. LC-MS/MS gibi yüksek duyarlılığa sahip yöntemlerin kullanılması, yalnızca bireylerin rehabilitasyonu için değil, aynı zamanda toplum sağlığının korunması ve kamu düzeninin sağlanması açısından kritik öneme sahiptir. Sonuç olarak, Türkiye'nin denetimli serbestlik sisteminin 20. yılında bu çalışma, madde kullanım trendlerinin sürekli değiştiğini ve izleme stratejilerinin güncellenmesinin zorunlu olduğunu göstermektedir. SK kullanımının doğru biçimde tespiti, yalnızca bireysel rehabilitasyonun değil, aynı zamanda toplum sağlığının ve güvenliğinin korunmasının da anahtarıdır.

Anahtar Kelimeler: Sentetik Kannabinoidler, Denetimli Serbestlik, LC-MS/MS, Rehabilitasyon, Toplum Güvenliği, Adli Toksikoloji

[1] Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü, Doktor Öğretim Üyesi, asliatsy@gmail.com
[2] Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü, Profesör, nebiled@hotmail.com
[3] Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü, Doktor Öğretim Üyesi, ismailethemgoren@gmail.com
[4] Şuhut Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Öğretim Görevlisi, alperay.girisbay@afsu.edu.tr
[5] Ege Üniversitesi, Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, Doktor Öğretim Üyesi, rukiye.doger@gmail.com
[6] Ege Üniversitesi, Madde Bağımlılığı, Toksikoloji ve İlaç Bilimleri Enstitüsü, Profesör, serap.akgur@gmail.com

ZAMAN BANKASI VE YETENEK TAKASI: HAPİSHANEYE ALTERNATİF BİR CEZA İNFAZ YAKLAŞIMI

Burçin AYDOĞDU[1]

Özet

Bu bildiri, geleneksel hapis cezası ile uluslararası alanda uygulanan ancak Türkiye'de henüz yer almayan Zaman Bankası ("Time Banking") ve Yetenek Takası ("Skill Exchange") modellerini hukuk felsefesi, sosyolojisi ve kriminolojisi perspektiflerinden karşılaştırmaktadır. Michel Foucault'nun 'Disiplin ve Ceza: Hapishanenin Doğuşu' eserinde ortaya koyduğu üzere hapishane, yalnızca suçu cezalandıran değil, bireyi disipline ederek kişiliğini törpüleyen, onu pasif ve itaatkâr bir özneye dönüştüren bir iktidar mekanizmasıdır. Émile Durkheim ise cezayı toplumsal düzenin korunması ve kolektif bilincin pekiştirilmesi bağlamında değerlendirir; ancak bu işlev, bireyin toplumsal bütünleşmesini engelleyen hapishane gibi kapalı kurumlarda zayıflamaktadır. Kriminoloji literatüründe Donald Clemmer'ın Cezaevileşme ("Prisonization") kavramı, mahkûmun hapishane alt kültürünü içselleştirerek suç eğilimlerinin güçlenebileceğini ortaya koymaktadır. Edwin Sutherland'ın Ayrımsal İlişki ("Differential Association") kuramı ise suçun, diğer kişilerle etkileşim yoluyla öğrenildiğini savunmaktadır. Bu iki yaklaşım birlikte değerlendirildiğinde, hapishane ortamına giren bir hükümlünün yüksek riskli suçlularla temas sonucu daha yüksek suç potansiyeli geliştirmesi olasılığı güçlenmektedir.

Zaman Bankası/Yetenek Takası ("Time Banking and Skill Exchange Model") modeli, hükümlülerin topluma yararlı faaliyetlerde bulunarak zaman kredisi kazandığı, bireysel yeteneklerini (ör. marangozluk, tamir, bakım, eğitim, danışmanlık) toplum yararına sunduğu ve ceza süresinin bir bölümünü üretken, onurlu ve sosyal bağlarını koruyarak geçirdiği bir infaz yöntemi sunmaktadır. Japonya ve İngiltere'nin bazı yerel yönetimlerinde uygulanan bu sistemde, faaliyetler bireyin becerilerine göre eşleştirilmekte; yapılan her katkı saat bazında kredilendirilmekte ve bu krediler ceza süresinden düşülmekte veya belirli haklar sağlamaktadır. Böylece emek, hapishanedeki gibi yalnızca disiplinin aracı değil, bireyin değerini ortaya çıkaran ve topluma somut fayda sağlayan bir katkı biçimine dönüşmektedir.

Bu modelin, vasıfsız hükümlüler için de uygulanabileceği; park, yeşil alan, kıyı temizliği, basit bakım-onarım, geri dönüşüm gibi teknik beceri gerektirmeyen görevler tanımlanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye'nin yangın ve deprem riski yüksek bir ülke olması göz önünde bulundurularak, düşük güvenlik riskli ve iyi hâlli hükümlülerin afet öncesi önleyici faaliyetlerde (ör. yangın koridoru açma, kuru ot temizliği, deprem öncesi riskli yapı çevrelerinin düzenlenmesi) veya afet sonrası iyileştirme çalışmalarında (ör. moloz temizliği, geçici barınma alanlarının kurulumu, kamu tesislerinin onarımı) görev alabileceği değerlendirilmektedir.

Bu çalışmalar yalnızca ilgili kamu kurumlarının (AFAD, belediyeler, Orman Genel Müdürlüğü vb.) çatısı altında ve profesyonel gözetimle yürütülerek hem güvenlik hem de kamuoyu hassasiyeti korunacağı kanaati oluşmuştur. Sonuç olarak, Zaman Bankası ve Yetenek Takası modeli, insan onurunu koruyan, suç tekrarını azaltma potansiyeli taşıyan ve toplumsal bütünleşmeyi güçlendiren bir ceza infaz paradigması sunmaktadır. Foucault'nun hapishane eleştirisi, Durkheim'ın toplumsal bütünleşme anlayışı ile Clemmer ve Sutherland'ın suç öğrenme süreçlerine ilişkin bulguları, bu modelin hem birey hem toplum yararına adil ve yapıcı bir alternatif olduğunu ortaya koymaktadır. Denetimli serbestliğin 20. yılında, Türkiye'nin infaz sistemine bu tür yenilikçi ve uluslararası standartlarla uyumlu bir yaklaşımın entegre edilmesi önerilmektedir.

[1] Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor, baydogdu@nku.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Zaman Bankası, Yetenek Takası, Alternatif Ceza İnfazı, Denetimli Serbestlik, Cezaevileşme

TÜRKİYE'DE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR

Rasim BABAHANOĞLU[1], Büşra BAŞAR[2]

Özet

Çocukluk kavramı, ulusal ve uluslararası mevzuatta 18 yaşını doldurmamış bireyler için kullanılmaktadır. Bu kapsamda, çocukların hukuki sorumlulukları ve cezai işlemler, her ülkenin kendi yasaları çerçevesinde düzenlenmekte ve uygulanmaktadır.

Suça sürüklenen çocuk kavramı ise, yalnızca bireyin kendisine odaklanmak yerine, "çevresi içinde birey" yaklaşımıyla ele alınmaktadır. Bu çerçevede çocuğun biyolojik, psikolojik, sosyal, fiziksel ve zihinsel gelişim özellikleri dikkate alınarak değerlendirme yapılması esastır. Aksi takdirde, bu özellikler göz ardı edilerek yürütülen hukuki uygulamalar çocuk açısından öngörülemeyen mağduriyetlere yol açabilmektedir.

Çocuk suçluluğuna ilişkin diğer önemli bir husus, çocuğun yetiştiği aile, çevre, okul ve akran ilişkilerinin dikkate alınmasıdır. Özellikle ailenin ve mahallenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının, çocuğun suç ya da suça yönelik davranışları üzerinde belirleyici etkisi olduğu bilinmektedir. Çocuk, büyüdüğü sosyal çevrenin suç ve suçluya ilişkin tutumlarını benimseyerek kendi davranış kalıplarını da buna göre şekillendirebilmektedir.

Suça sürüklenen çocukların korunması ve önlenmesi amacıyla, öncelikle aileler olmak üzere okul, arkadaş grupları ve akranlara yönelik bireysel ve grup çalışmaları şeklinde bilgilendirici ve farkındalık oluşturucu eğitim ve etkinliklerin düzenlenmesi önemlidir. Bu süreçte rehber öğretmenler, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları ve sosyologlar gibi profesyoneller ile ailelerin iş birliği kritik bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının toplumsal bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleriyle bu sürece katkı sunmaları da büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışmanın amacı Türkiye'de suça sürüklenen çocuklar ile ilgili genel bir değerlendirme sunmaktır. Çocuk suçluluğunu etkileyen faktörlerin ortaya konulmasıyla birlikte, suça sürüklenen çocukların hangi hukuki düzenlemelere göre ve nasıl bir uygulama ile karşılaştıkları da ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Suç, Suça Sürüklenen Çocuklar

[1] Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Doçent Doktor, rasimbabahanoglu@hitit.edu.tr
[2] Hitit Üniversitesi Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, pdbasarbusra@gmail.com

BAĞIMLILARIN DAMGALAMA DURUMU VE AİLE AİDİYETİ İLİŞKİSİ

Rasim BABAHANOĞLU[1], Serap DAŞBAŞ[2]

Özet

Damgalama olgusu, toplumun her kesiminde görülebilmekle birlikte özellikle dezavantajlı gruplar için daha kritik bir sorun oluşturmaktadır. Hem yasal hem de toplumsal olarak uygun görülmeyen ve hoş karşılanmayan madde kullanımı ve bağımlılığı, yalnızca cezai yaptırımlarla değil, aynı zamanda toplum tarafından etiketlenme, dışlanma ve damgalanma ile sonuçlanmaktadır. Bu süreçte bireyler, aile aidiyetinde zedelenme, toplumsal izolasyon, tedaviye erişimde güçlükler ve çeşitli sosyal ile sağlık haklarından mahrum kalma gibi durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, yasa dışı madde kullanımı nedeniyle denetimli serbestliğe tabi tutulan bireylerde damgalama ile aile aidiyeti arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırmada "Madde Kullanımı Damgalama Mekanizması Ölçeği (MK-DMÖ)" ve "Aile Aidiyeti Ölçeği (AAÖ)" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veriler, katılımcıların demografik bilgileriyle gerekli analizlerle değerlendirilmiş; ayrıca iki ölçek arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

Çalışmanın örneklemi, Konya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde yasa dışı madde kullanımı nedeniyle hüküm giymiş ve denetime tabi tutulan 351 bireyden oluşturmaktadır. Analizler sonucunda katılımcıların %36,2'sinin geniş aile, %51,9'unun çekirdek aile, %12'sinin ise parçalanmış aile yapısına sahip oldukları görülmüştür. Pearson Korelasyon analizine göre, AAÖ ile MK-DMÖ arasında negatif yönlü ve çok zayıf düzeyde ($r = -0,227$) anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Buna göre damgalama düzeyi azaldıkça, aile aidiyeti düzeyinin arttığı anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, başta madde kullanım bozukluğu olan bireyler olmak üzere, toplumun tüm kesimlerinde damgalama durumunun azaltılmasıyla aile aidiyeti güçlenmekte ve aile aidiyetinin güçlenmesi ise damgalamanın azalmasına katkı sağlamaktadır. Bu durum, bireylerin sosyalleşmesini kolaylaştırdığı gibi tedaviye ve diğer sağlık hizmetlerine erişimlerini de artırmaktadır.

Bağımlılıkla mücadelenin önemli bir parçası olarak toplumsal ve bireysel damgalamayı önleyebilmek için toplumda saygın kişiler, akademisyenler ve meslek profesyonelleri tarafından yürütülecek bilimsel çalışmalar ile kapsamlı toplumsal bilgilendirme faaliyetlerinin artırılması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimelere: Aile Aidiyeti, Bağımlılık, Damgalama, Denetimli Serbestlik

[1] Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Doçent Doktor, rasimbabahanoglu@hitit.edu.tr
[2] Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Profesör Doktor, serapdasbas@selcuk.edu.tr

PATHWAYS OF REINTEGRATION FOR RETURNING FOREIGN TERRORIST FIGHTERS IN EUROPE: CHALLENGES AND PRACTICAL PERSPECTIVES

Kire BABANOSKI[1]

Abstract

The return of Foreign Terrorist Fighters (FTFs) from conflict zones in Syria and Iraq has posed a persistent challenge for European governments, security institutions, and local communities. While early policy responses were largely punitive and security-focused, it has become increasingly evident that long-term public safety cannot rely solely on prosecution and incarceration. Instead, sustainable strategies require comprehensive reintegration pathways that reduce risks of recidivism, address the psychosocial needs of returnees, and foster conditions for social inclusion. This paper critically examines the challenges and practical perspectives surrounding the reintegration of returning FTFs in Europe, including the Western Balkans as a region with notable numbers of returnees and fragile institutional capacities.

The analysis situates reintegration within a broader criminological and policy framework, and explores the continuum from return and prosecution, through prison-based interventions, to community supervision and long-term aftercare. Particular attention is given to the complex interplay between security imperatives, human rights obligations, and community-level acceptance, which often shapes the feasibility and legitimacy of reintegration policies. The article highlights several recurring challenges: limited institutional capacity and uneven implementation across jurisdictions; insufficiently developed multi-agency coordination mechanisms; stigma and public resistance to reintegration initiatives; and gaps in the provision of tailored services, particularly in mental health support, education, vocational training, and employment. These challenges are especially acute in the Western Balkans, where reintegration initiatives are often donor-driven and lack sustainable institutional anchoring.

At the same time, the article identifies practical perspectives and promising practices that illustrate the potential for effective reintegration. These include pre-release planning and structured transition programmes in prisons, the use of multi-disciplinary case management teams, family- and community-based interventions, and mentoring initiatives designed to support behavioural change and social reintegration. The findings suggest that while "deradicalisation" in the cognitive sense remains difficult to achieve and measure, behavioural disengagement combined with credible support networks can significantly mitigate risks and enhance resilience. The role of local actors—municipal authorities, civil society organisations, religious leaders, and community mentors—is shown to be particularly important in providing continuity, legitimacy, and trust in the reintegration process.

The article argues that European approaches must move beyond fragmented, security-dominated responses towards integrated models that balance control with support. Such models require institutionalising multi-agency cooperation, investing in professional capacity (particularly in probation and psychological services), and establishing clear standards for risk assessment, case management, and information-sharing, with robust safeguards for human rights and data protection. Furthermore, sustainable reintegration requires public communication strategies that reduce stigma and foster community acceptance, as well as targeted approaches for vulnerable sub-groups such as women and children.

[1] Faculty of Security – Skopje, University St. Kliment Ohridski – Bitola, North Macedonia, Doçent Doktor, kbabanoski@gmail.com

In conclusion, the study underscores that there is no one-size-fits-all solution to FTF reintegration. Instead, Europe must develop context-sensitive, evidence-informed, and ethically grounded pathways that prioritise both public safety and social cohesion. The lessons drawn from current practices, highlight the need for long-term investment, cross-border cooperation, and policy innovation to ensure that reintegration is not merely a security measure but a holistic process contributing to resilience and stability across the region.

Key Words: Foreign Terrorist Fighters (FTFs), Reintegration, Deradicalisation, Disengagement, Counter-terrorism, Multi-agency Cooperation

ADLİ PARA CEZASI VE DENETİMLİ SERBESTLİK

Oğuz BANDIR[1]

Özet

Adli para cezası hem TCK bakımından hem de diğer ülkelerin ceza kanunları bakımından vazgeçilmez yapıtaşlarından biridir. TCK'da düzenlenen yaptırım sistemine göre adli para cezasının özellikle hapis cezalarının olumsuz sonuçlarının önüne geçilmesi için hapis cezasına alternatif bir ceza olma fonksiyonu bulunmaktadır. Diğer yandan bu şekilde önemli bir fonksiyonu olmasına rağmen adli para cezaları özellikle de hükümlünün topluma yeniden kazandırılması bakımından herhangi bir ıslah edici yönünün bulunmaması nedeniyle eleştirilmektedir.

Denetimli serbestlik ise hükümlülerin yeniden topluma kazandırılabilmesi açısından oldukça önemli bir rol oynayan kurumdur. Çalışma kapsamında yapılması planlanan sunumda adli para cezası ve denetimli serbestlik kurumu arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda özellikle adli para cezasıyla birlikte denetimli serbestlik tedbirinin birlikte uygulanabilir olup olmadığı değerlendirilmektedir. Eğer adli para cezasıyla denetimli serbestlik kurumu aynı anda uygulanabilirse, denetimli serbestlik kurumunun uygulanmasıyla birlikte adli para cezası hem ceza adalet sistemi içerisinde daha etkili bir yaptırım haline gelecektir hem de hükümlünün topluma yeniden kazandırılması bakımından daha elverişli bir ceza haline geleceği düşünülmektedir.

Adli para cezası ve denetimli serbestlik arasındaki ilişkinin incelenmesi kapsamında öncelikle yürürlükteki mevzuatımıza iki kurumun aynı anda uygulanabilmesinin mümkün olup olmadığı incelenmelidir. Bu çerçevede hem TCK'daki hem de infaz kanunundaki düzenlemeler ele alındığında adli para cezasının infazı sırasında denetimli serbestlik hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığını söylemek mümkündür. Diğer yandan TCK m. 58 kapsamında tekerrür hükümlerinin uygulandığı hallerde de hükmedilen adli para cezası hakkında denetimli serbestlik hükümlerinin uygulanması mümkün değildir.

İnfaz kanununun 106. maddesindeki düzenlemeye göre ödenmeyen adli para cezaları hapse çevrilerek infaz edilmektedir. Adli para cezasının ödenmediği zaman hapse çevrilmesi durumunda denetimli serbestlik hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağının da ayrıca değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir Adli para cezasının ödenmemesi nedeniyle hapse çevrildiğinde de söz konusu hapis kapsamında denetimli serbestlik hükümlerinin uygulanamayacağını söylemek mümkündür. Ancak 2014 yılında infaz kanununda yapılan değişiklikle ödenmeyen adli para cezalarının hapse çevrilmesi sonrasında hükümlünün kamuya yararlı işte çalışmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Söz konusu kamuya yararlı işte çalışmanın hukuki niteliğinin ise kanaatimce denetimli serbestlik olduğunu söylemek mümkündür.

Ceza adalet sistemi içerisindeki iki kurum arasındaki ilişkinin bu şekilde ortaya koyulduktan sonra olması gereken hukuk ve karşılaştırmalı hukuk açısından adli para cezası ve denetimli serbestlik tedbirleri arasındaki ilişkinin incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu kapsamda aslında adli para cezasıyla denetimli serbestlik tedbirinin aynı anda uygulanması bakımından bir engel olmadığını söylemek gerekir. Bu kapsamda birçok ülkede her iki kurumun aynı anda uygulanabildiğini gözlemlemek da mümkündür. Diğer yandan özellikle Türk ceza hukuku reformu kapsamında adli para cezalarının hesaplanması için kabul edilen gün para cezası sistemi bakımından gerçekleştirilen haksızlık gün üzerinden belirlendiğinden bu sistemin denetimli

[1] Türk-Alman Üniversitesi Ceza ve Ceza Hukuku Anabilim Dalı, Doktor Öğretim Üyesi, oguzbandir@gmail.com

serbestliğin uygulanması için oldukça uygun bir sistem olduğunu söylemenin mümkün olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adli Para Cezası, Denetimli Serbestlik, Topluma Yeniden Kazandırılma

PRISON EDUCATION: EXPLORING BARRIERS, BENEFITS AND SUITABLE MODELS FOR DIVERSE PRISON POPULATIONS

Muhammad Saqlaın BAQIR[1]

Abstract

Prison education has come to be more widely accepted as a keystone of rehabilitation and social reintegration in contemporary systems of corrections. This research critically analyzes the institutional, psychological, and infrastructural impediments to the effective establishment of prison education programs, in addition to their capacity for transformation. Relying on secondary qualitative data drawn from academic writing, official statistics, and policy documents, the study employs theoretical perspectives like Desistance Theory, Social Learning Theory, and Critical Pedagogy to structure the analysis. The findings show that chronic underfunding, staff training deficits, inconsistent curricula, insufficient facilities, and psychological issues like trauma, low motivation, and lower self-efficacy severely detract from involvement in education programs. In spite of these hurdles, the evidence repeatedly illustrates that prisoner education lowers recidivism by as much as 43%, improves employment skills, stimulates emotional maturity, and supports long-term rehabilitation. Further, the research underlines the need for specialized models of education to cater to the specific requirements of adult male prisoners, female prisoners, young people, and geriatric inmates. Policy suggestions prioritize standardized curriculum, greater investment, information technology infrastructure, and gender-sensitive as well as age-suited programming. Finally, the study emphasizes that prison education is not only a reformatory tool but also an intrinsic human right to construct safer communities, economic effectiveness, and social justice. This study contributes to the global discourse on prison education and offers insights that are particularly relevant for policymakers, prison administrators, educators, and international participants attending academic conferences. Future research should explore longitudinal impacts of prison education, examine practices in non-Western contexts, and evaluate the efficacy of specific programs for various inmate groups to further optimize educational interventions and support successful reintegration.

Key Words: Prison Education, Recidivism, Incarceration, Rehabilitation, Critical Pedagogy, Desistance Theory, Social Learning Theory

[1] Leeds Beckett University, Master's Student in Criminology, saqlainbaqir58@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİ OLARAK KAMUYA YARARLI İŞTE ÇALIŞTIRMA

Sinan BAYINDIR[1]

Özet

Kamuya yararlı bir işte çalıştırma tedbiri, mevzuatımızda çeşitli şekillerde düzenlenmiş bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kısa süreli hapis cezalarına alternatif olarak, TCK m. 50/1-f 'de hükümlülerin topluma faydalı işlerde çalıştırılması şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İkincisi ise adli para cezasının infazı sırasında başvurulan bir yöntem olarak, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m. 106/3 kapsamında hükümlülerin kamuya yararlı işlerde çalıştırılmaya ilişkin hükümdür. Üçüncüsü ise hapis cezalarının denetimli serbestlik tedbiri çerçevesinde infazı sırasında uygulanmakta olup, CGTİHK m. 105/A/5-a maddesi hükümlülerin denetim altında kamuya yararlı işlerde çalıştırılmasını düzenlemektedir. Esasen mevzuatımızdaki bu düzenlemelerin tümü, hem cezanın birey üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmayı hem de topluma ve ekonomik hayata doğrudan katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu bildirinin konusunu oluşturan kamuya yararlı işte çalıştırma, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un (CGTİHK) 105/A-5-a maddesi uyarınca, hapis cezalarının denetimli serbestlik kapsamında infaz edilmesine olanak tanıyan düzenlemedir. Bu uygulama, hükümlülerin cezaevinde geçirecekleri süreyi topluma katkı sağlayacak faaliyetlerle telafi etmelerini ve cezanın sosyal işlevini gerçekleştirmesini amaçlamaktadır. Tedbirin temel hedefleri arasında, hükümlünün topluma yeniden kazandırılması, sorumluluk bilincinin geliştirilmesi de yer almaktadır.

Uygulamada, hükümlüler genellikle belediyeler, kamu kurumları veya sivil toplum kuruluşları bünyesinde, çevre düzenlemesi, temizlik, bakım-onarım ve sosyal hizmet alanlarında çalıştırılmaktadır. Çalıştırma süresi ve niteliği, hükümlünün fiziksel, mesleki ve sosyal durumuna göre denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından belirlenmektedir. Bu yönüyle tedbir hem bireysel rehabilitasyonu hem de toplum yararını hedefleyen onarıcı adalet yaklaşımının somut bir örneğini teşkil etmektedir.

Bildiride ayrıca, uygulamanın hükümlü üzerindeki etkileri ele alınmaktadır. Bu alandaki çalışmalar, kamuya yararlı işte çalıştırmanın, hükümlülerin suç algısını değiştirdiğini, toplumsal sorumluluk duygusunu artırdığını ve tekrar suç işleme riskini azaltmada etkili olabileceğini belirtmektedir. Bununla birlikte, uygulamada karşılaşılan sorunlar, yükümlünün hiçbir ekonomik karşılığı olmaksızın çalışmak zorunda kalması, sosyal güvenlikten yoksunluk, yol ve iaşe giderlerinin dahi karşılanmayışı, uygun iş imkânlarının sınırlılığı, denetimli serbestlik personelinin yetersizliği, yükümlüler arasında eşitsizliğe yol açması gibi hususlar olarak sayılabilmektedir. Yükümlüler, geçimlerini sağlamak veya ailelerine maddi katkıda bulunmak zorunda olduklarından, kamuya yararlı işte çalıştırmanın ücretsiz uygulanması hem ekonomik hem de psikolojik açıdan yük oluşturabilmektedir. Bu durum, yükümlülerin mevcut iş, eğitim ve sosyal yaşamlarını olumsuz etkileyerek tedbirin topluma kazandırma ve rehabilitasyon amacını zayıflatabilmektedir. Bu nedenle, uygulamada yükümlülerin ekonomik ve sosyal koşulları gözetilerek tedbirin süresi, türü ve koşulları titizlikle belirlenmeli ve mümkün olduğunda destekleyici önlemlerle yük hafifletilmelidir.

Sonuç olarak, kamuya yararlı işte çalıştırma tedbiri, hapis cezasının topluma uyarlanabilir bir biçimde infaz edilmesi ve hükümlülerin toplumsal hayata yeniden kazandırılması açısından kritik

[1] Piri Reis Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor, bayindir.sinan@gmail.com

öneme sahiptir. Etkin ve sürdürülebilir bir uygulama için, hukuki düzenlemelerin güçlendirilmesi ve uygulama süreçlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırma, Ücretsiz Çalıştırma, Çalışma Hakkı, Angarya Yasağı

IMPACT OF PRISON SECURITY BREAKDOWN ON REHABILITATION

Yalçın Nafiz BAYKAN[1]

Özet

Prison security breakdowns undermine rehabilitation by suspending programs, damaging infrastructure, and creating fear that erodes participation. While rehabilitation depends on continuity, stability, and trust, security incidents disrupt these foundations and can set back years of institutional progress. Historical uprisings, such as the 1971 Attica rebellion and the 1980 New Mexico riot, exemplify high-impact events that halted education, legal aid, and therapy for extended periods, requiring years of recovery and renewed investment (Thompson, 2016; King, 2005). More routine disruptions—fights, contraband sweeps, or lockdowns—produce frequent, lower-impact interruptions but still cancel visits, classes, and treatment. Recent examples include fatal incidents at California State Prison–Sacramento and Collins Medium-Security Facility in March 2025, where entire facilities or housing units were locked down (CDCR, 2025; New York Post, 2025). Lockdowns can also result from staff actions, as in the 2025 New York correctional officers' wildcat strike, which paralyzed services across 30 prisons (Times Union, 2025).

This presentation is based on a comparative analysis of historical case studies, contemporary news reports, and theoretical models from organizational safety literature. The aim is to illuminate how different scales of disruption—ranging from riots to routine disturbances—affect rehabilitation programs, and to identify strategies that correctional systems can adopt to safeguard continuity.

Theoretical frameworks highlight the systemic nature of these disruptions. Perrow's Normal Accident Theory underscores how tight coupling and complex interactions make accidents inevitable: one violent incident can trigger cascading shutdowns across multiple tiers (Perrow, 1999). Complex systems theory emphasizes nonlinear interactions, where small shifts in staffing or classification can escalate into system-wide program failures (Gharajedaghi, 2011). Taleb (2007) and Wucker (2016) classify prison disturbances as low-frequency, high-impact "black swans" or high-frequency, low-impact "gray rhinos," both requiring tailored resilience strategies.

The consequences extend beyond immediate program cancellations. Security breakdowns erode staff morale, foster gang dominance, and jeopardize partnerships with civil society actors. Volunteers and educators often withdraw after major incidents, while inmates turn to illicit economies, undermining long-term rehabilitation goals (Fleisher & Decker, 2001; Hamm, 2007). Even digital platforms, which promise greater educational reach, are vulnerable: devices may be misused for illicit coordination, leading to confiscation and suspension of digital initiatives (Caplan, 2020).

Resilience engineering offers a path forward by reframing rehabilitation not as something that follows security, but as something that must be shielded from instability. Modular and redundant program delivery—paper-based packets, in-cell education, inmate-led microprograms, and flexible curricula—can maintain continuity when facilities go into lockdown (Hollnagel et al., 2006). Organizational measures such as separation of access routes, cross-trained staff, and predictive modeling of disturbances enhance adaptability. Ultimately, security should not be seen as a rival to rehabilitation but as its precondition, providing the stability necessary for sustainable inmate reform.

[1] Maryland Division of Correction (Retired), Correctional Officer Lieutenant, ynb444@aol.com

Expected Learning Outcomes

- Understand how security breakdowns—whether catastrophic riots or routine lockdowns—disrupt rehabilitative programs in both acute and chronic ways.
- Be able to apply complex systems and resilience engineering frameworks to analyze prison incidents and their impacts on program continuity.
- Recognize the broader social and organizational consequences of breakdowns, including staff morale, gang influence, and external partnerships.
- Identify practical resilience strategies that can sustain rehabilitative programming during security disruptions.
- Reframe the relationship between security and rehabilitation, seeing stability as the enabling condition for effective reform.

Key Words: Prison Security, Rehabilitation, Correctional Programs

ISRARLI TAKİP VE TACİZ SUÇUNA YÖNELİK DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMALARI: MAĞDUR GÜVENLİĞİ VE FAİL REHABİLİTASYONU

Seda BAYRAKTAR[1]

Özet

Israrlı takip ve taciz davranışı (stalking) insanlığın varoluşundan beri sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak değişik yöntemlerle uygulanan, dünyadaki tüm coğrafi bölgelerde değişik oranlarda görülen, tarihi süreç içinde değişerek ve gelişerek günümüze kadar gelmiş olan, eski bir davranış biçimi ve yasal uygulama olarak da yeni bir suç türüdür. Israrlı takip ve taciz davranışı basit bir suç olmayıp, giderek artış gösteren ciddi bir halk sağlığı sorunu ve karmaşık bir suç türüdür (Brady & Nobles, 2017; Flowers, Winder & Slade, 2020). Bu davranış sosyal, kültürel, ekonomik, etnik yapı ve coğrafi yapı gözetmeksizin toplumun tüm bireyleri arasında belli oranlarda görülmektedir (Mohandie, Meloy, McGovan & Williams, 2006). Israrlı takip ve taciz davranışının istenmeyen davranış/davranışlar, doğrudan ya da dolaylı olarak yapılan tehdit/tehditler ve tehdit/tehditlere bağlı olarak ortaya çıkan korku/endişe olmak üzere üç temel elemanı vardır (Spitzberg, 2002; Spitzberg & Cupach, 2007; Fox, Nobles & Fisher, 2011). Bu bildirinin amacı, ısrarlı takip ve taciz suçunun psiko-sosyal ve hukuki çerçevesini özetleyerek, özellikle Türk Ceza Kanunu'na eklenen düzenlemeler ışığında mağdurun korunması ve failin rehabilitasyonu açısından denetimli serbestlik uygulamalarının rolünü ve önemini çeşitli ülkelerdeki uygulama örnekleri ile ele almaktır.

Bu çalışmada geleneksel derleme yöntemi ile, ilgili ulusal ve uluslararası literatür taranarak kavramsal ve hukuki bir çerçeve oluşturulmuştur. Konuyla ilgili bilimsel makaleler, yasal düzenlemeler ve resmi raporlar incelenmiş; elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilerek ele alınmıştır.

Ortalama olarak genel popülasyonun %10-23'ü (Spitzberg, 2002), kadınların %12-32'si erkeklerin ise %4-10'u değişik biçimlerde ısrarlı takip ve taciz mağduru olmaktadır (Spitzberg, 2002; MacKenzie, Mullen, Ogloff, McEwan & James, 2008; Sheridan & Roberts, 2011). Israrlı takip ve taciz mağdurlarının %75'i kadın ve %25'i erkektir (Spitzberg, 2002; Strand & McEwan, 2012), faillerin ise %14'ü kadınlardan oluşmaktadır (Purcell, Pathè & Mullen, 2001). Aynı cinse karşı yapılan ısrarlı takip ve taciz davranışlarının oranı %15-20 arasında değişmektedir (Strand & McEwan, 2011). Israrlı takip ve taciz davranışları genel olarak; geleneksel ya da çevrimiçi yolları kullanarak aşırı samimiyet kurma, takip etme-yakınlaşma ve gözetleme, özel alana müdahale, üçüncü kişiler üzerinden yaklaşma, gözünü korkutma ve taciz, saldırganlık, şiddet ve baskı kurma biçiminde olmaktadır (Spitzberg, 2002). Israrlı takip ve taciz mağdurlarının yaşantıları oldukça karmaşık ve yoğun sorunlarla dolu olup, bu sorunlar basit bir korkudan intiharı düşünmeye kadar varan bir çerçeve içinde yer almaktadır (McGuire & Wraith, 2000; Dressing, Kuehner & Gass, 2005). Israrlı takip ve tacizcilerin bir kısmında zihinsel bozukluklar yaygın olup, geçmişlerinde psikiyatrik tedavi görmüş ve halen de tedavi görenler bulunmaktadır (Whyte, Petch, Penny & Reiss, 2007). Aile içi şiddet bağlamında ısrarlı takip ve taciz davranışları; ilişki devam ederken, boşanma sürecinde ve boşanma sonrasında olabilmektedir. Yasal uygulamalar ruhsal bozukluğu ve cinsel sapkınlığı olmayan takipçiler üzerinde caydırıcı etki yaratırken, ruhsal bozukluğu ve cinsel sapkınlığı olanlar üzerinde pek etkili olmamaktadır (McGuire & Wraith, 2000). Israrlı takip ve taciz davranışlarından korunmak için; yasal yaptırımlar, tıbbi tedaviler ve kişilere has çözüm yolları kullanılmaktadır. Bu uygulamalar belli oranlarda başarılı olsa da, psikiyatrik bozukluğu olan takipçilerden olumlu sonuç almak oldukça zor olmaktadır. Bu türden bozukluğu olan

[1] Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Profesör Doktor/Adli Psikolog, sedabayraktar@akdeniz.edu.tr

takipçilerin tedavilerinin bireylere özgü olması, risk etkenlerinin belirlenmesi ve gelişmeler doğrultusunda tedavilerinin düzenlenmesi belli oranlarda başarı sağlamaktadır (MacKenzie & James, 2011).

Israrlı takip ve taciz davranışlarına karşı yapılan yasal düzenlemeler, Amerikalı oyuncu Rebecca Schaffer'in saplantılı bir hayranı tarafından 1989 yılında öldürülmesinden sonra gündeme gelmiştir (McGuire & Wraith, 2000). İlk yasal düzenleme 1990 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Kaliforniya eyaletinde (Spitzberg, 2002), 1992 yılında ABD'nin 32 eyaletinde, 1993 yılında Kanada ve 1993-1995 yılları arasında Avustralya ve eyaletlerinde (Purcell, Pathè & Mullen, 2004), 1998 yılında Belçika'da, 2006 yılında Hollanda ve Avusturya'da, 2007 yılında Almanya'da olmak üzere birçok ülkede konu ile ilgili yasal düzenleme yapılmıştır (Dülger, 2022). İngiltere, Galler ve Kuzey İrlanda'da ısrarlı takip ve taciz suçuna karşı 1997 yılında "Tacizden Korunma Yasası" çıkartılmış (Sheridon & Davies, 2001; Taylor Dunn, Bowen & Gilchrist, 2018), ancak bu uygulama suçu tam olarak tanımlamada yetersiz kaldığından, ısrarlı takip ve taciz davranışının suç olarak tanımlanması 2012 yılında olmuştur (Taylor Dunn vd., 2018).

Ülkemizde ise 8 mart 2012 tarihinde kabul edilen ve 20 mart 2012 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 6284 sayılı, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunla "Tek Taraflı Israrlı Takip" kavramı Türk Hukukundaki yerini almıştır (6284 sayılı yasa Uygulama Yönetmeliği, 18 ocak 2013 tarih ve 28532 sayılı Resmi Gazete). Israrlı takip ve taciz davranışının ayrı bir suç olarak düzenlenmesi Türk Ceza Kanunu'na 12 mayıs 2022 tarihli kanun değişikliği ile eklenen 123/A (1) maddesi ile gerçekleşmiştir (Dülger 2022).

Israrlı takip suçlarında denetimli serbestlik, mağdurun güvenliğini korurken failin toplum içinde gözetim altında tutulmasını sağlayan önemli bir yöntemdir. Türk Ceza Kanunu'nda suçun açık biçimde tanımlanması, bu tedbirlerin daha etkin biçimde uygulanabilmesine olanak tanımıştır. Denetimli serbestlik kapsamında failin mağdura yaklaşmaması, iletişim kurmaması ve belirli yerlere gitmemesi gibi yükümlülükler öngörülmekte; ayrıca psikososyal destek ve öfke kontrolü programlarına yönlendirme yapılabilmektedir. Böylece yalnızca cezai yaptırım değil, failin davranışlarının değişmesi ve tekrar suç işlemesinin önlenmesi de hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Israrlı Takip ve Taciz, Denetimli Serbestlik, Mağdur, Fail

ENGELLERİ AŞAN ADALET: ENGELLİLERE YÖNELİK DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMALARINDA İNSAN ODAKLI YAKLAŞIM

Selameddin BAYSAL[1]

Özet

Bu çalışma, Denetimli Serbestlik sisteminin engelli bireyler açısından insan hakları temelli, kapsayıcı ve insani bir ceza modeli olarak ne kadar önemli olgu olduğunu üzerinde durmaktadır. Bu bağlamda sosyal grupların önemli bir yönüne vurgu yapmayı hedeflediği için Engelli bireylerin ceza adalet sistemine dâhil olma sürecinde karşılaştıkları yapısal engellere odaklanmaktadır. Geleneksel ceza adalet sistemleri, geri kalmış ülkelerde çoğu zaman bireyin özgün ihtiyaçlarına duyarsız kalarak yalnızca cezalandırma işlevi görmektedir. Oysa çağdaş yaklaşımlar, suçluların topluma yeniden kazandırılmasını esas alan insani modellerin daha etkili olduğunu göstermektedir. Bu yönü ile medeniyetlerin beşiğinde yer alan ülkemiz, Şeyh Edebali'nin İnsanı Yaşat ki Devlet Yaşasın desturu ile hareket ettiğine şahit olmaktayız. Bu sebeple toplumun her alanında vatandaşlara sosyal adalet anlayışı ile yaklaşan bir ceza hukuk sistemi ile birlikte modern bir İnfaz Rejimi olan Denetimli Serbestlik'e de oldukça önem vermektedir. Denetimli Serbestlik özgürlüğün kısıtlandığı ama yükümlülerin sosyal yaşamdan koparılmadığı, bireyin rehabilitasyonuna imkân tanıyan uygulamanın kendisidir. Denetimli serbestlik, hapis cezasının belirli koşullarda toplumsal gözetim altında uygulanmasıdır. Bu model, bireyi sosyal hayattan tamamen izole etmekten ötürü, toplumsal alanda bireyi suça yönelten etkenlerin nasıl ortadan kaldırabileceği üzerinde durmaktadır. Bu uygulama, her kesimi ilgilendirdiği gibi özellikle engelli bireyler için ayrı bir öneme sahiptir. Engelli bireyler dünyanın pek çok ülkesinde sosyal anlamda çoğu zaman engel bariyerleri ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bununla birlikte suç işleme ile birlikte yaşantıları daha da zorlaşmaktadır. Bu sebeple cezanın infazı kadar rehabilitasyona, yönlendirmeye diğer kesimlerden daha fazla sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Engellilere yönelik denetimli serbestlik uygulamalarının, yalnızca bireyin özgürlüğünü sınırlayan değil, aynı zamanda insan onuruna yakışır biçimde sosyal yaşama entegrasyonunu sağlayan bir model olarak işlev görmektedir. Bu hem insani ceza anlayışının hem de hukukun koruyucu ve eşitlikçi işlevinin güçlenmesini sağlamakla birlikte, devlete olan inanç ve güveni de artırmaktadır.

Araştırma bu yönü ile genel anlamda Onarıcı Adalet Mekanizmasında Denetimli Serbestliğin ne kadar kıymetli olduğu üzerinde durmakla birlikte özellikle dezavantajlı gruplardan biri olan engelli vatandaşlarımızın ne derecede faydalandıklarını sosyolojik açıdan analiz etmektedir. Çalışma nitel yöntemle kaleme alınmış, politik ve hukuki dokümanları, uluslararası sözleşmeleri ve ilgili uygulama örnekleri ışığındaki literatür çalışmalarından esinlenmiştir. Çalışma ayrıca; Türkiye'deki Denetimli Serbestlik mevzuatı ve uygulamaları, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi (CRPD), Avrupa Konseyi ve Adalet Bakanlığı'nın engelli haklarına ilişkin mevzuat, yönetmelik, hukuki ve politika belgeleri, akademik çalışmalar, sempozyum bildirileri, gazete yazıları ve belgesel dokümanlarından faydalanmıştır.

Bulgular ve Tartışma Yapılan mevzuat analizi ve literatür incelemesi sonucunda;

1. Türkiye ceza infaz sistemi, engelli bireylerin denetimli serbestlik hizmetlerine erişimi açısından önemi büyüktür.

[1] Yalvaç Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Doktor Sosyolog, byslsdu@gmail.com

2. Bireyselleştirilmiş denetimli serbestlik programları, engelli yükümlülerin başarı oranlarını artırmakta, yeniden suç işlemeyi azaltmaktadır.
3. Toplumsal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, engelli bireylerin toplumsal uyumunu bölgesel olarak olumlu etkilemektedir.
4. Kurumsal kapasitenin artırılması için engelli yükümlülere yönelik personel eğitimi ve erişilebilirlik standartlarının yaygınlaştırılması ihtiyacı zaman zaman doğabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ceza Adaleti, Engelli Bireyler, Denetimli Serbestlik, Toplumsal Entegrasyon, Rehabilitasyon

DENETİMLİ SERBESTLİKTE RİSK DEĞERLENDİRMESİ: YAPAY ZEKÂ TABANLI ALGORİTMALAR ÜZERİNE NORMATİF BİR İNCELEME

Abdullah Batuhan BAYTAZ[1], Neslihan Can YAVUZ[2]

Özet

Ceza adalet sistemiyle muhatap olan kişi sayısındaki artış ve mevcut kaynakların bu yükü karşılamakta yetersiz kalması, tesadüfi suçlular ile mükerrir suçlular arasında bir ayrım yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Cezanın ıslah amacının yalnızca ceza infaz kurumları aracılığıyla değil, kurum dışı mekanizmalar yoluyla da gerçekleştirilmesi bu noktada önem taşımaktadır. Aksi takdirde ceza infaz kurumlarının, özellikle tesadüfi suçlular açısından, bir "*suç okulu*"na dönüşme tehlikesi söz konusu olmaktadır. Bu riskin bertaraf edilmesi amacıyla denetimli serbestlik mekanizmasına başvurulmakta; böylelikle hükümlünün topluma yeniden kazandırılması hedeflenmektedir. Bu süreçte hükümlünün yeniden suç işleme ihtimaline ilişkin normatif değerlendirmeler yapılırken, bir yandan hükümlünün ıslah edilmesi, diğer yandan toplumun korunması gözetilmektedir. Ancak söz konusu değerlendirmelerde sıklıkla kullanılan "*iyi hâl*" gibi genel ve sübjektif ölçütler, tekerrür riskini sağlıklı biçimde ortaya koymaya elverişli değildir. Zira bu tür ölçütler, öngörülebilirlik sağlamaktan çok belirsizlik yaratmaktadır. Buna karşılık, belirli özellikleri paylaşan gruplar üzerinden risk profillemesi yapan aktüeryal risk değerlendirme araçları, yeniden suç işleme ihtimalini daha objektif bir şekilde ölçmeye olanak tanımakta ve ceza adalet sisteminde kaynakların etkin kullanımına katkı sunmaktadır. Günümüzde risk değerlendirme aracı olarak yapay zekâ tabanlı algoritmalara başvurulmaktadır. Bu çerçevede ilk kez 1998 yılında Kaliforniya'da kullanılmaya başlanan Correctional Offender Management and Profiling Alternative Sanctions (COMPAS) programı, zamanla ABD'nin diğer eyaletlerinde de yaygınlaşmış; benzer şekilde Birleşik Krallık'ta Offender Group Reconviction Scale (OGRS 3) gibi algoritmalar geliştirilerek uygulamaya konulmuştur. Bu çalışmanın amacı, hükümlülerin yeniden suç işleme risklerini öngörmeye yönelik yapay zekâ tabanlı risk değerlendirme algoritmalarının, özellikle denetimli serbestlik kararlarının verilmesinde kullanılmasını normatif açıdan incelemektir. Böylelikle COMPAS ve OGRS 3 gibi araçların ceza adalet sistemine sundukları katkılar ile doğurdukları sakıncalar değerlendirilerek Türk infaz hukuku bakımından uygulanabilirlikleri tartışmaya açılacaktır. Çalışma kapsamında, öncelikle söz konusu algoritmaların çalışma prensipleri, kullanım alanları ve doğurduğu riskler ele alınacaktır. Ardından bu algoritmaların Türk infaz hukuku sisteminde kullanılabilirliği incelenecek; bu noktada temel soru, algoritmaların karar verme mekanizmasının yerine mi geçmesi gerektiği, yoksa yalnızca karar vericilere yardımcı bir araç olarak mı kullanılmasının daha uygun olacağıdır. ABD, Birleşik Krallık ve Türk hukuk düzenlerinde denetimli serbestlik kurumunun farklı sonuçlar doğurması sebebiyle, bu çalışmada risk değerlendirme algoritmalarının incelenmesi, yalnızca ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin koşullu salıverilmesine karar verilmeden önce uygulanan denetimli serbestlik mekanizmasıyla sınırlı tutulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Tekerrür Riski, Aktüeryal Risk Değerlendirme, COMPAS Algoritması, OGRS 3 Algoritması

[1] İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor, bbaytaz@hotmail.com

[2] Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Araştırma Görevlisi Doktor, neslihan.can@erdogan.edu.tr

BAĞIMLILIKLA MÜCADELE PROGRAMLARINDA İNSAN HAKLARI STANDARTLARI: TIBBİ GEREKLİLİK, RIZA VE ZORUNLU TEDAVİ

Cem Ümit BEYOĞLU[1]

Özet

Denetimli serbestlik sistemi, toplumsal hayat içinde ceza infaz sürecinin sürdürülmesine olanak tanıyan, aynı zamanda yükümlülerin topluma yeniden kazandırılması ve yeniden suç işlemesinin önlenmesi amacı taşıyan çok boyutlu bir mekanizmadır. Bu sistemin önemli unsurlarından biri, bağımlılık temelli suçlara ilişkin özel tedbirlerdir. Uyuşturucu madde kullanma veya bulundurma, alkol bağımlılığına bağlı trafik ve şiddet suçları gibi durumlarda, yükümlülere tedavi ve rehabilitasyon programlarına katılma zorunluluğu getirilebilmektedir.

Her ne kadar bağımlılıkla mücadeleye ilişkin tedbirler, kamu sağlığını koruma ve suçun tekrarını önleme amacını taşısa da bireyin temel hak ve özgürlüklerine doğrudan müdahale niteliğindedir. 1982 Anayasası'nda herkesin "*maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı*" 17. maddesinde ve kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ise 19. maddede güvence altına alınmıştır. Söz konusu düzenlemeler zorunlu tedavi uygulamalarının hukuka uygunluğunu değerlendirirken dikkate alınması gereken temel anayasal dayanaklar niteliğindedir.

Anayasal bağlamda zorunlu tedavi uygulamaları; kanunilik ilkesine uygun, meşru bir amaca dayalı, demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olması halinde hukuka uygundur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) Madde 5 (özgürlük ve güvenlik hakkı) ve Madde 8 (özel hayata saygı hakkı), tıbbi müdahalelerde bireyin rızasını temel ilke olarak benimsemiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Witold Litwa / Polonya kararında, kişinin rızası olmadan sağlık kurumuna yerleştirilmesini "*özgürlükten yoksun bırakma*" kapsamında değerlendirmiştir. Storck / Almanya davasında ise bireyin rızası olmaksızın uygulanan psikiyatrik tedavinin ciddi hak ihlallerine yol açabileceği belirtilmiştir.

Türkiye'de, özellikle TCK m.191 kapsamında bağımlılık tedavileri, çoğu zaman "*denetimli serbestlik yükümlülüğü*" olarak düzenlenmektedir. Bu durumda tedaviye katılmayı reddeden yükümlü, tedbirin ihlali gerekçesiyle infaz kurumuna gönderilebilmektedir. Nitekim TCK m.191 uyarınca kamu davasının ertelenmesine karar verilmekte, buna karşın hükümlünün tedaviyi reddetmesi halinde kendisi hakkında kamu davası açılmaktadır. Açılan davada ilgilinin ceza alması halinde infaz kurumuna gönderilmektedir. Dolayısıyla rızanın şeklen varlığı, fiilen ortadan kalkmakta ve tedaviye katılım zorunlu hale gelmektedir. Bu durum, özgürlük hakkı ile kamu sağlığı arasındaki hassas dengeyi tartışmalı hale getirmektedir.

Uygulamada bağımlılık tedavilerinin süresi, yöntemi, denetim mekanizmaları, hangi kurumlarca yürütüleceği ve tedavi sürecinde toplanan verilerin nasıl korunacağı konularında yeterince açık ve bağlayıcı standartlar bulunmamaktadır. Tedavinin amacının rehabilitasyondan ziyade cezalandırmaya kaydığı durumlar hem hak ihlali riskini artırmakta hem de bağımlılıkla mücadelenin etkinliğini azaltmaktadır. Bir diğer sorun, tedavi programlarının içeriğinin bireyselleştirilmemesidir. Bağımlılık türü, bireyin sosyal durumu, sağlık geçmişi gibi faktörler göz önünde bulundurulmadan standart programların uygulanması hem hak ihlali riskini artırmakta hem de tedavinin başarı şansını düşürmektedir.

[1] Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doktor Öğretim Üyesi, cemumitbeyoglu@gmail.com

1982 Anayasası ve AİHS çerçevesinde denetimli serbestlik kapsamındaki zorunlu tedavi uygulamalarının meşruiyeti, Türk hukukundaki düzenlemelerin tıbbi gereklilik, rıza ve bağımsız denetim ilkelerine uygunluğu, zorunlu tedavi süreçlerinde kişisel verilerin korunması ve mahremiyet hakkının güvence altına alınması, uluslararası anlamda karşılaştırmalı hukukta olumlu örneklerin Türkiye'ye uyarlanması önemli hususlar niteliğindedir.

Denetimli serbestlik sisteminde bağımlılıkla mücadele programlarının insan hakları hukukuna uygunluğu bağlamında söz konusu olacak sorunların tespiti ve çözüm önerileri açısından yöntem ve karşılaştırmalı hukuk incelemelerine değinmek yararlı olacaktır. Bu doğrultuda normatif hukuk analizi, AİHM içtihat incelemesi ve karşılaştırmalı hukuk yöntemi bir arada kullanacaktır. Almanya'da bağımlılık tedavilerinde bağımsız tıbbi kurul onayı, Portekiz'de tedavi odaklı modelin gönüllülük temeli ve Kanada'da yükümlüye alternatif tedavi seçenekleri sunma uygulamaları olumlu birer örnek olarak ele alınabilecektir.

Çalışma kapsamında temel amaç; bağımlılık temelli suçlarda tedavi ve rehabilitasyonun cezalandırıcı değil, hak temelli bir yaklaşımla uygulanabilmesi için somut politika önerileri geliştirmektir. Bu bağlamda bağımlılıkla mücadele programlarının insan hakları standartlarına uyumu açısından değerlendirilmesi gereken somut politika önerileri;

- Tedaviye katılımda gerçek anlamda rıza mekanizması
- Bağımsız tıbbi değerlendirme kurulunun zorunlu hale getirilmesi
- Tedavi süresinin ve yöntemlerinin bireyselleştirilmesi
- Kişisel verilerin korunması için veri minimizasyonu ve imha prosedürlerinin güçlendirilmesi
- Alternatif rehabilitasyon programlarının çeşitlendirilmesi şeklinde ele alınmalıdır.

Sonuç olarak, bağımlılıkla mücadelede denetimli serbestlik tedbirleri, insan hakları standartlarına uyumlu, bireyin onurunu koruyan ve toplum yararını gözeten bir çerçevede uygulanmalıdır. Bu yaklaşım, hem bağımlılıkla mücadele uygulamaları kapsamında insan haklarının güvence altına alınması hem yeniden suç işlemeyi önleme hem de bireyin topluma sağlıklı biçimde kazandırılması hedeflerini güçlendirecektir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Bağımlılıkla Mücadele, Rehabilitasyon, Yeniden Suç İşlenmesini Önleme, Tıbbi Gereklilik, Rıza, Zorunlu Tedavi, Topluma Yeniden Kazandırma, Bireyselleştirme, Bağımsız Denetim

DIGITALISING PROBATION WITH GEOSPATIAL AI: STREET-LEVEL HUMAN PERCEPTION IN İSTANBUL'S FATİH DISTRICT

Yunus Serhat BIÇAKÇI[1], Alina RİSTEA[2]

Abstract

Modern probation systems increasingly prioritise the reduction of reoffending by foregrounding social reintegration and attending to the environmental and social contexts within which individuals return to community life. A substantial body of scholarship shows that crime is profoundly shaped by both physical and social environments (Bursik Jr, 1988; Cohen & Felson, 1979), and that community perceptions are closely coupled with the spatial distribution of crime (Abraham et al., 2025; Brantingham & Brantingham, 1981). This nexus between spatial perception and crime is especially salient for probation practice: when an area is perceived as unsafe, informal social control may be attenuated, thereby creating conditions conducive to offending; conversely, the same perceptions influence the degree of social acceptance extended to people under supervision. Advances in digital technology now make it feasible to map public perceptions at scale using big data and AI. Crowdsourced initiatives such as MIT's Place Pulse 2.0 provide systematic measurements of urban perception across multiple dimensions, yielding intelligence valuable for spatial planning, risk assessment, and resource allocation within probation services. In Türkiye, integrating digitalisation and data-driven approaches into the probation system is therefore of particular strategic importance. In Istanbul's Fatih district, we analysed 6,991 street-view images collected between 2014 and 2024 from 1,709 streets and avenues. Leveraging AI models trained on the Place Pulse 2 dataset (Dubey et al., 2016), implemented via the ZenSVI library (Ito et al., 2025), each image was evaluated across six perceptual dimensions: safety, wealth, beauty, boredom, depression, and liveliness. The results were mapped to produce district-wide perception surfaces, and inter-dimension correlations were computed to characterise co-variation among perceptions. Two distinct types of street or avenue profiles were identified. A majority of segments (66%) were characterised as "more liveable," showing higher average ratings across multiple dimensions, including safety, affluence, aesthetic appeal, and vibrancy. The remaining 34% were deemed "less liveable," with lower scores in these same areas. Notable positive correlations emerged between perceived wealth and vibrancy, as well as between aesthetic appeal and wealth. Negative associations were found between boredom and vibrancy, and between safety and feelings of depression. This study demonstrates the efficacy of crowdsourced perception data and AI techniques for producing evidence-based perception maps to inform probation practice. Spatial clusters with lower liveability scores align with areas likely to require enhanced supervision and strengthened reintegration support. The findings can directly shape service delivery by: (1) identifying high-risk neighbourhoods during re-entry; (2) guiding the allocation of community oversight resources in line with public perceptions; and (3) enabling the design of place-specific rehabilitation programmes. Future work will extend the methodology through contemporaneous community surveys and the training of a new AI model on the expanded dataset, thereby establishing a replicable framework that advances the digitalisation of probation for crime prevention.

Anahtar Kelimeler: Urban Perception, Geoaı, Place Pulse, Spatial Analysis, Artificial İntelligence, Istanbul

[1] Marmara Üniversitesi, Asistan Profesör, yunus.serhat@marmara.edu.tr

[2] University College London, Assistant Professor, a.ristea@ucl.ac.uk

MADDE BAĞIMLILARININ TEDAVİSİNDE/İYİLEŞTİRİLMESİNDE BAŞVURULAN TEMEL YÖNTEMLER VE YENİ ARAYIŞLAR

Şükrü BİLGİÇ[1]

Özet

Ülkelerin uyuşturucu madde kullanımına bakış açısı onların madde kullananlara ilişkin tavır ve tutumlarını belirlemektedir. Dünya genelinde madde kullanımına ilişkin üç temel görüşün ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlardan birincisine göre uyuşturucu madde kullanmak suçtur ve bu suçu işleyenlere ceza (ölüm, hapis, para vb) verilmesi gerekir. İkinci görüşe göre ise madde kullanmak bir beyin hastalığıdır ve bu hastalığa düçar olanların tedavi edilip iyileştirilmeleri gerekir. Üçüncü görüş ise ilk iki görüşün karması şeklindedir. Ülkemizin de benimsediği bu görüşe göre uyuşturucu madde kullanmak hem suçtur hem de madde kullananların bağımlı oldukları düşünüldüğü için tedavi edilip iyileştirilmeleri gerektiği inanılır.

Bu araştırmamızda dünyanın önde gelen ülkelerinde kabul gören tedavi ve iyileştirme yöntemlerine değinilecektir. Bu bağlamda belli başlı beş yöntem önplana çıkmaktadır. Bunlar:

1. Tıbbı (Farmakolojik) Tedaviler
2. Psikoterapi ve Davranışsal Müdahaleler
3. Rehabilitasyon ve Sosyal Destek Programları
4. Zarar Azaltma Yaklaşımları
5. Entegre Tedavi Modelleri

Yirmi yıldır denetimli serbestlik sisteminde çalışan biri olarak binlerce madde kullanıcısıyla görüşme imkânı buldum. Bu süre zarfında her bireyin madde kullanmanın suç, ayıp, günah ve sağlıksız bir davranış olduğunu bildiği halde kendilerini madde kullanmaktan alıkoymakta zorlandığını gördüm. Uyuşturucu maddeyi bırakmanın bu kadar zor olmasının temel sebebi madde bağımlılığın bir beyin hastalığı olması ve uyuşturucu maddenin beynin temel işlevi olan düşünceyi devre dışı bırakmasıdır.

Bağımlılık sürecinden ilk etkilenen organımız beynimiz olmasına rağmen ne yazık ki en son iyileşen organımız da yine beynimiz olmaktadır. Bu hakikat bilinirken madde bağımlısından sağlıklı düşünüp doğru kararlar vermesini beklemek iyi niyetten öteye geçmeyecektir. Bu nedenle uygulanmakta olunan birçok tedavi ve iyileştirici programın yeterli olmadığı dolayısıyla sonuç alınamadığı görülmüştür.

Her ne kadar beynin çalışma şeklini, yani beynin maddeyle birlikte şartlandığı şeyleri, değiştirerek tedavi ve iyileştirme sürecine katkı sunulabilmesi kısmen mümkündür. Bizce asıl yapılması gereken şey bireyin bağımlılıktan kurtulması için diğer temel organlarımızı da (kalp, bağırsak vb) sürece dâhil etmektir.

Kendini hasta eden alışkanlıklarından vazgeçmeye hazırlanmış, amansız, fakatsız mutmain bir kalp ile ikinci beyin olarak nitelendirilen ve bireyin mantıklı düşünmesinden karar alma sürecine

[1] Burhaniye Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Uzman Sosyolog, sosyologsukru@gmail.com

kadar hayatın birçok alanında etkili olan bağırsakların da (mikrobiyota) madde bağımlısının tedavi ve iyileştirme sürecine katkı sağlayacaktır.

Bu araştırmada kalp ve bağırsak başta olmak üzere diğer organların da sürece nasıl dâhil edileceği, bununla birlikte rehabilitasyon ve sosyal destek programlarını da içine alan kompleks yeni bir modelin detayları verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Tedavi, İyileştirme, Mutmain Kalp, Mikrobiyota, Nüks, Kısır Döngü

UYUŞTURUCU MADDE BAĞIMLILARININ ANALİZİ

Şükrü BİLGİÇ[1]

Özet

Uyuşturucu madde sorunu, artık sadece bireyleri değil, toplumları ve hatta tüm insanlığın geleceğini tehdit eden yapısal bir kriz haline gelmiştir. Bu bağlamda uyuşturucu madde kullanımı bütün dünya devletleri için büyük ve çözümü zor olan bir sorun gibi ortada durmaktadır. Uyuşturucu maddelerin yol açtığı ölümler, küresel salgınların yarattığı yıkımdan kat kat daha fazladır.

Bu araştırmanın Amacı Türk Ceza Kanunun 191. maddesi gereğince uyuşturucu madde bulundurmak ve kullanmak suçlarından haklarından tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri verilen yükümlüleri daha yakından tanımak, risk ve ihtiyaçlarını belirlemek ve madde bağımlılarına yönelik hazırlanacak olan projelere ve çalışmalara bir perspektif oluşturmaktır.

Araştırmanın amacına ulaşmak için 10'u kadın olmak üzere 100 yükümlüye, kimlik bilgileri gizli tutularak, birebir anket uygulanmıştır. Anket, 95 kapalı ve açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Anket soruları hazırlanırken nicelik olarak çok kişiye ulaşmak yerine örnek vakalar üzerinden daha derinlemesine araştırma yapılmaya odaklanılmıştır.

Araştırma kapsamında uygulanan anketlerden elde edilen bilgiler tek elden SPSS-27 istatistik programının veri tabanına aktarılmıştır. Bu bağlamda SPSS programına 30.100 veri aktarılmıştır. Araştırmada elde edilen bulguların tamamını sunum sırasında vermek mimkün olmadığı için daha çok kırılma süreçleri olarak nitelendirilebilecek madde kullanma nedeni, ara vermede etkili olan faktörler, maddeler arası geçiş, tedaviye başlama, bilainfaz gibi hassas durumlara odaklanılacaktır.

Araştırmada öne çıkan bazı verileri şu şekilde sıralanmıştır:

- İlk kullanılan madde ile ikinci kullanılan madde arasında yaklaşık bir yıl gibi bir geçiş süresi vardır.
- Anket uygulananların %50'si madde kullanmak dışında farklı suçlara da karışmıştır.
- Madde kullan bireylerin %27'sinin çocukluk yıllarında evden kaçıp geceyi ailesinin istemediği kişilerin yanında veya mekânlarda geçirdiği görülmüştür.
- İkinci olarak kullanılan maddelerde ilk sırayı esctasy alırken bunu lyrica ve metamfetamin takip etmiştir.
- Ankete katılan ve madde kullanım geçmişi olanların %24'ünün anne babası ayrıdır/boşanmıştır.
- Madde kullananların genel davranış bozukluğu gösterdiği ve %23'ünün okul yıllarında disiplin cezası aldığı görülmüştür.
- Madde kullananların %97'sinin sosyal çevresinde az veya çok madde kullanan bulunmaktadır.
- Tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri alanların %97'si Denetimli Serbestlik Müdürlüğü personelinin kendilerine çok iyi/insancıl davrandıklarını belirtmişlerdir.

[1] Burhaniye Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Uzman Sosyolog, sosyologsukru@gmail.com

- Madde kullananların %99'u sigara kullanırken %91'i alkol kullanımı mevcuttur.
- İlk defa madde kullananların %15'i on beş yaşından önce, %26'sı on altı ve on sekiz yaş grubunda, %26'sı da on dokuz ve yirmi iki yaş aralığında bulunmaktadır.
- İkinci maddenin kullanım sebepleri: Merak, ortamda bulunması, tavsiye ve daha fazla kafa yapması almıştır.
- Madde kullananların %12'si daha önce alkol ve madde kullanımından dolayı kriz yaşamasına rağmen madde kullanmaya devam etmiştir.
- Madde kullanım oranı ile ülkenin genel eğitim durumu arasında doğrusal bir ilişki olduğu görülmüştür. Ancak lise terk edenlerin oranı %22 ile dikkat çekmektedir.
- Madde kullanımı gençler arasında daha yaygındır. Bununla birlikte her yaş grubunda madde kullanımı olduğu görülmüştür.
- İlk kullanılan madde %79 ile esrar olmasına rağmen lyrica, ecstasy ve metamfetamin gibi maddelerde ilk kullanan maddeler arasındaki yerini almıştır. Özellikle metamfetaminin ilk kullanılan madde olması tedavi ve iyileşme sürecini zorlaştırmaktadır.
- Deneyimlenen maddelerin ilk sırasını %86 ile esrar, %54 ile lyrica, %49 metamfetamin, %47 ecstasy almış olmakla birlikte genel olarak çoklu madde kullanımın yaygın olduğu görülmüştür. Özellikle madde kullananların neredeyse yarısının metamfetamin de kullanıyor olması büyük tehlikeyi haber vermektedir.
- Madde kullananların %58'nin daha önce bırakma girişimi olduğu ve yeniden madde kullanmaya başladığı görülmüştür.
- Ankete katılan ve madde kullanım geçmişi olanlara göre bırakılması en zor ve en tehlikeli madde %49 ile metamfetamin'dir.
- Ankete katılanların %50'sinin çevresinde yoğun alkol ve madde kullanımından dolayı yaşamını yetirenin olduğunu ve buna rağmen madde kullanıldığını ifade etmişlerdir.
- Madde kullananların %22'si bir yıl içinde, %21'i iki-üç yıl içinde ve %20'si de maddeye başladıktan dört-altı yıl veya daha sonraki zamanlarda polise/jandarmaya yakalandıklarını beyan etmiştir.
- Madde kullananların %75'i daha önce tedavi almamıştır.
- Madde kullananlar maddeyi bırakmada %81 ile en etkili faktörün sosyal çevreyi değiştirmek olduğunu ifade etmişlerdir.
- Yükümlülerin büyük bir çoğunluğu madde kullanırken ailesiyle ilişkilerinin kötü olduğunu, madde kullanmayı bıraktıktan sonra aile ilişkilerinin olumlu yönde değiştiği tespit edilmiştir.
- Madde kullanan yükümlülerin %51'i esrar maddesinin serbest bırakılmaması gerektiğini düşünürken %45'i kontrollü serbest bırakılması gerektiğini beyan etmiştir.
- Uyuşturucuyla mücadelede güvenlik tedbirlerini yeterli bulanların oranı %41'dir.
- Madde kullananların %59'u madde temininde sıkıntı çekmemiştir.
- Uyuşturucu madde kullananların en çok işlediği suç yaralama iken ikinci sırayı hırsızlık almaktadır.
- Anket uygulananların %36'sı daha önce de denetimli serbestlik tedbiri almıştır.

Ankete katılanların %30'u madde kullandığı için toplumsal dışlanma yaşadığını beyan etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Madde Bağımlılığı, Tedavi, İyileştirme, Nüks, Kısır Döngü

TÜRKİYE'DE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN REHABİLİTASYONLARINDAKİ YETERSİZLİKLER VE ALTERNATİF ARAYIŞLAR

Rıfat BİLGİN[1]

Özet

Bu çalışma, Türkiye'de suça sürüklenen çocuklara yönelik adalet sisteminin mevcut durumunu, uluslararası kriminolojik teoriler ve başarılı reform modelleri ışığında eleştirel bir yaklaşımla değerlendirmektedir. Çalışma, çocuk suçluluğunu yalnızca bireysel bir problem olarak değil, aynı zamanda sosyo-ekonomik eşitsizlikler, sosyal düzensizlikler ve toplumsal dışlanma gibi çok boyutlu sosyal faktörlerin bir sonucu olarak görmektedir. Shaw ve McKay'ın sosyal düzensizlik, Merton'un gerilim ve Cohen'in suçlu alt kültürü teorileri, Türkiye'deki hızlı kentleşme, gelir adaletsizliği ve marijinalleşme dinamiklerinin çocukları suça nasıl yönelttiğini açıklamak için bir çerçeve sunmaktadır. Çocuk suçluluğunun bireysel nedenlerine ek olarak, psikososyal faktörlerin de suça sürüklenmede önemli bir rol oynadığına dair akademik bulgulara yer verilmiştir. Özellikle düşük sosyo-ekonomik düzey, eğitim eksikliği ve aile içi sorunlar gibi çevresel etmenler, çocukların suça yönelme riskini artırmaktadır.

Çalışma, kamuoyunun artan cezalandırma taleplerinin, çocuk haklarını korumayı amaçlayan hukuki ilkelerle olan derin çelişkisini vurgulamaktadır. Bu durum, onarıcı adalet ve çocuğun yüksek yararı gibi temel kavramların uygulamada göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Bu sorunsala çözüm arayışında, iki farklı ancak tamamlayıcı uluslararası model incelenmiştir: Finlandiya'nın erken müdahaleye dayalı "*Anchor*" (Çıpa) modeli ve Dr. Jerome Miller'ın ABD'de çocuk ıslah evlerini kapatarak başlattığı radikal deinstitüsyonelleşme (kurumsallaşmadan arındırma) deneyimi. Finlandiya modeli, suç davranışının ortaya çıkmadan önce çok-paydaşlı bir işbirliğiyle (polis, sosyal hizmet, eğitim) önlenmesini savunurken, Miller'ın reformu, kurumların doğası gereği "*suç doğurucu*" olduğunu kanıtlamış ve kaynakların kurumlardan topluluk temelli programlara aktarılmasının önemini vurgulamıştır.

Sonuç olarak çalışma, Türkiye'deki çocuk adalet sisteminin, cezalandırıcı ve kurumsal bir yapıdan, önleyici ve topluluk temelli bir yaklaşıma geçiş yapması gerektiğini savunmaktadır. Bu dönüşüm; ceza sorumluluğu yaşının uluslararası standartlara göre yeniden düzenlenmesi, kanıta dayalı programlara stratejik finansman sağlanması ve onarıcı adalet mekanizmalarının yaygınlaştırılması gibi çok katmanlı politikalarla mümkün olabilir. Bu sayede, çocuklar için daha güvenli ve rehabilitasyon odaklı bir ortam yaratılarak, toplumsal uyum ve güvenliğe kalıcı bir yatırım yapılması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Adalet Sistemi, Suça Sürüklenen Çocuklar, Rehabilitasyon, Topluma Dayalı Islah, Finlandiya Anchor Modeli

[1] Fırat Üniversitesi, Profesör Doktor, rifatbilgin@firat.edu.tr

OLTA TERAPİ: DENETİMLİ SERBESTLİK KAPSAMINDA ÇOCUKLARA VE YÜKÜMLÜLERE YÖNELİK BALIK TUTMA TEMELLİ TERAPİ PROGRAMI

Resul Emrah BİLGİN[1]

Özet

Yaşadığımız çağda suç ve bağımlılık olgusu yalnızca bireylerin değil, aynı zamanda toplumların da karşı karşıya kaldığı en önemli sosyal sorunlardan biri olarak görülmektedir. Özellikle denetimli serbestlik kapsamında bulunan bireyler, bağımlılıkla mücadele eden kişiler ve suça sürüklenen çocuklar; öfke kontrolü zayıflığı, dürtüsel davranışlar, olumsuz çevre etkileri ve sosyal uyum sorunları nedeniyle topluma yeniden kazandırılma süreçlerinde ciddi zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu nedenle rehabilitasyon uygulamalarında geleneksel yöntemlerin yanında yenilikçi, doğa temelli ve psikososyal açıdan güçlendirici modeller geliştirilmesi gereklidir. Bu bildiride, "*Olta Terapi*" adı verilen ve balık tutma faaliyetini temel alan bir psiko-sosyal destek modeli tanıtılmaktadır.

Olta Terapi, sabır, özdenetim, dikkat yoğunlaştırma, öfke kontrolü ve sosyal beceri kazandırmaya yönelik doğa temelli bir rehabilitasyon yaklaşımıdır. Balık tutma sürecinin doğası gereği bireylere beklemeyi öğrenme, anlık dürtüleri bastırma, çevresel uyaranlara odaklanma ve başarı duygusunu deneyimleme fırsatı sunması, bağımlılık ve suç davranışlarının rehabilitasyonu açısından özel bir önem taşımaktadır.

Ayrıca etkinliğin doğada gerçekleşmesi, katılımcıların stres düzeyini düşürmekte, kaygılarını azaltmakta ve yaşam doyumlarını artırmaktadır. Literatürde doğa terapileri ve dış mekân aktivitelerinin (outdoor therapy) suçlular, bağımlılar ve travma yaşamış bireyler üzerinde olumlu etkiler yarattığına dair birçok araştırma bulunmaktadır. Bu model ise balık tutma etkinliğini sistematik bir terapi yöntemi olarak kurgulamasıyla özgün bir katkı sunmaktadır.

Programın hedef kitlesini; denetimli serbestlik tedbiri altındaki yükümlüler, madde bağımlıları ve çocuk koruma kanunu kapsamında tedbir kararı verilmiş çocuklar oluşturmaktadır. Katılımcılar, psikososyal destek çalışmaları, doğa eğitimi ve balıkçılık faaliyetlerinden oluşan bütüncül bir program çerçevesinde sürece dahil edilecektir. Program beş aşamadan oluşmaktadır: (1) Hazırlık aşaması: Yeşilay Başkanlığı tarafından bağımlılıkla mücadele, sağlıklı yaşam ve farkındalık eğitimleri verilmesi; (2) Doğa eğitimi ve balıkçılık: Tarım Müdürlüğü uzmanları tarafından olta kullanımı, çevre bilinci ve su ürünleri konusunda eğitim verilmesi; (3) Uygulama aşaması: Belirlenen deniz kıyısı, gölet, baraj veya akarsu kenarında düzenli balık tutma etkinlikleri yapılması; (4) Psikososyal destek: Grup paylaşım oturumları, öfke kontrolü çalışmaları ve bireysel danışmanlık hizmetlerinin sunulması; (5) Değerlendirme aşaması: Katılımcıların suçtan uzak durma eğilimleri, stresle başa çıkma becerileri, sosyal uyumları ve bağımlılıkla mücadele tutumlarının anket ve görüşmeler yoluyla ölçülecektir.

Bu programdan elde edilmesi beklenen çıktılar üç temel boyutta değerlendirilmektedir. Bireysel kazanımlar açısından sabır, özdenetim ve öfke kontrolü becerilerinde artış, stresle baş etme kapasitesinde güçlenme ve madde kullanımına ilişkin tekrar riskinde azalma öngörülmektedir. Sosyal kazanımlar kapsamında, grup dayanışmasının güçlenmesi, sağlıklı iletişim becerilerinin gelişmesi, olumlu sosyal ilişkilerin artması ve bireylerin aile ve toplumla yeniden bağ kurma süreçlerinin kolaylaşması hedeflenmektedir. Toplumsal kazanımlar boyutunda ise suç oranlarında

[1] Küçükçekmece Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Müdürü, resulemrah@gmail.co

azalma, bağımlılıkla mücadelede yenilikçi bir modelin geliştirilmesi, çevre bilincinin artırılması beklenmektedir.

Olta Terapi'nin, suçluların ve bağımlıların topluma yeniden kazandırılmasında yeni bir vizyon ortaya koyması öngörülmektedir. Program, sadece bireylerin psikolojik ve sosyal becerilerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda sürdürülebilir bir rehabilitasyon modeli olarak denetimli serbestlik sistemine katkı sunacaktır. Ayrıca Yeşilay Başkanlığı ve Tarım İl Müdürlüğü işbirliği sayesinde sağlık, çevre ve sosyal rehabilitasyon boyutlarının bir arada yürütülmesi, programın çok disiplinli bir yapıya kavuşmasını sağlamaktadır. Bu işbirliği, kurumlar arası koordinasyonun önemini göstermekte ve sürdürülebilir rehabilitasyon projelerinin temelini oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, Olta Terapi programı, denetimli serbestlik kapsamında bulunan yükümlülerin, bağımlıların ve çocukların topluma yeniden kazandırılması sürecinde yenilikçi ve uygulanabilir bir model olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'de ilk defa uygulanacak bu yaklaşım, ilerleyen dönemlerde farklı illere yaygınlaştırılarak ulusal ölçekte sürdürülebilir bir model haline gelebilir. Bunun yanı sıra uluslararası literatürde doğa temelli terapilerin geliştirilmesine katkı sağlayarak, suç ve bağımlılık sorununa yönelik alternatif çözümler üretme potansiyeli taşımaktadır. Programın pilot uygulama sonuçları, ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılarda paylaşılacak; böylelikle hem akademik dünyaya hem de uygulayıcı kurumlara yeni bir vizyon kazandırılacaktır. Bu çalışma, doğa terapilerinin suçlular ve bağımlılar üzerindeki olumlu etkilerini göstermekle kalmayıp aynı zamanda Türkiye'de denetimli serbestlik sistemine yönelik yeni bir rehabilitasyon modeli geliştirme çabasının da önemli bir örneğini oluşturmaktadır. Olta Terapi'nin, bireylerin yaşam becerilerini güçlendirerek onları topluma yeniden kazandırmada önemli bir rol oynayacağı, bağımlılıkla mücadele ve suçun önlenmesine yönelik çalışmalara değerli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik Olta Terapi, Balık Tutma Terapisi, Doğa Temelli Terapi

DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİNDE HAYVAN DESTEKLİ TERAPİ (PATİ TERAPİ) PROGRAMI: YÜKÜMLÜLERİN REHABİLİTASYONUNDA YENİLİKÇİ BİR YAKLAŞIM

Resul Emrah BİLGİN[1]

Özet

İnsan-hayvan ilişkisi, tarih öncesi çağlardan günümüze kadar uzanan çok yönlü bir etkileşimdir. Hayvanlar; ekonomik, ekolojik, sağlık, güvenlik, kültürel ve psikolojik alanlarda insanlığa katkı sağlamaktadır. Bu ilişki sadece geçmişin bir mirası değil, günümüz ve geleceğin de vazgeçilmez bir parçasıdır. Sürdürülebilir ve etik biçimde yönetildiğinde, insan ve doğa arasında karşılıklı yarar sağlayan bu ilişki günümüz terapötik yaklaşımlarında da önemli bir yer tutmaktadır.

Hayvan Destekli Terapi (HDT), başlangıçta gözleme dayalı uygulamalar şeklinde başlamış, 18. yüzyılda kurumsal bir uygulama hâline gelmiş, 1960'larda bilimsel temele oturmuş ve günümüzde multidisipliner bir tedavi yaklaşımı olarak kabul görmüştür. Hayvan Destekli Terapi; bireylerin duygusal, sosyal ve psikolojik gelişimlerini destekleyen yapılandırılmış hayvan etkileşimlerini içermektedir.

Denetimli serbestlik sürecinde, yükümlülerin yeniden topluma uyum sağlamalarında eğitim ve rehabilitasyon programları kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, Türkiye'de denetimli serbestlik kapsamında henüz uygulanmamış olan Hayvan Destekli Terapi Programı, yükümlülerin sosyal ve duygusal becerilerini geliştirmek üzere planlanmaktadır.

Denetimli Serbestlik Hayvan Destekli Terapi (Pati Terapi) Programı, yükümlülerin empati, sabır, sorumluluk, öfke kontrolü ve stresle başa çıkma becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir.

Denetimli Serbestlik Müdürlüklerince öncelikli olarak çalışılacak hayvan barınağı belirlenerek, ilgili Belediye Başkanlığı veya Hayvan Barınağı ile iş birliği protokolü hazırlanacaktır. Protokolde amaç, kapsam, görev dağılımı ve sorumluluklar netleştirilecektir.

Hayvan Seçimi: Veteriner ve barınak görevlileri, hayvanların cinsi, yaşı, sağlık durumu ve davranış özelliklerini değerlendirerek programa uygun hayvanları belirleyecektir.

Yükümlü Seçimi: Denetimli serbestlik kapsamında risk ve ihtiyaç değerlendirmesi yapılarak, hayvanlarla etkileşimden fayda sağlayabilecek yükümlüler belirlenecektir.

Program Uygulaması: Oturumlar barınakta, uzman ve veteriner eşliğinde gerçekleştirilecek; hayvan besleme, bakım, oyun, yürüyüş ve duygusal etkileşim faaliyetleri planlanacaktır. Program, iki haftada bir yapılacak toplam 10 oturum olarak tasarlanmıştır.

Veri Toplama ve Değerlendirme: Program süresince gözlem formları, yapılandırılmış görüşmeler ve anketler ile veriler toplanacak; stres düzeyi, empati, sorumluluk ve sosyal iletişim becerilerindeki değişimler değerlendirilecektir.

Programın tamamlanmasıyla yükümlülerde; stres ve gerginlik seviyelerinde azalma, empati ve sorumluluk bilincinde artış, sosyal iletişim becerilerinde gelişme, grup çalışmasına uyum sağlama ve gönüllülük bilincinde artış gözlemlenmesi hedeflenmektedir.

[1] Küçükçekmece Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Müdürü, resulemrah@gmail.com

Bu hedefler, Pati Terapi Programı'nın yükümlülerin psikososyal gelişimini desteklemede ve topluma yeniden uyum süreçlerini hızlandırmada etkili, yenilikçi bir model olabileceğini göstermektedir.

Pati Terapi Programı, denetimli serbestlik kapsamında yükümlülerin duygusal ve sosyal becerilerini geliştirmek ve topluma uyum süreçlerini desteklemek üzere planlanmış yenilikçi bir programdır. Programın, farklı illerdeki denetimli serbestlik müdürlüklerinde uygulanması ve yaygınlaştırılması önerilmektedir. Ayrıca programın etkinliğinin uzun dönemli kontrollü çalışmalarda değerlendirilmesi ve hayvan refahını gözeten etik standartların oluşturulmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma ile Türkiye'de denetimli serbestlik sisteminde "*Hayvan Destekli Terapi Uygulamaları*"nın başlatılmasına yönelik bir model sunmakta ve gelecekteki uygulamalara ışık tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik Pati Terapi, Hayvan Destekli Terapi, İyileştirme

HOW TO DEAL WITH TERRORISM: TOWARD A RESTORATIVE PARADIGM IN THE ERA OF GLOBAL INSECURITY

Nicolò RICCI BITTI[1]

Abstract

In a time marked by humanitarian crises and protracted armed conflicts, addressing terrorism is no longer merely a legal or security issue, but also a test of the institutional foundations of justice systems. Traditional punitive approaches often isolate individuals labeled as "terrorists," denying them rehabilitative prospects and reinforcing cycles of alienation and resentment.

This paper argues that current counter-terrorism strategies risk deepening the structural conditions that generate more radicalization. In today's world, new forms of suffering (linked to forced displacement, inequality and also generational trauma) are going unrecognized. Unaddressed, such suffering can evolve into ideological anger.

In this context, the paper proposes a shift from threat management to institutional empathy, emphasizing the role of restorative justice in counter-terrorism in innovative perspectives. It explores how structured and protected spaces for dialogue —among offenders, victims and institutions— can foster re-engagement, recognition, and eventual reintegration. Dialogue here is not about legitimizing violence, but transforming silence into speech, exclusion into shared responsibility. Following this introduction on shifting toward institutional empathy through dialogue, the paper outlines two proposed mechanisms: the first operating in direct field engagement with individuals involved in terrorism, and the second embedded within the broader institutional framework. Due to the fact that restorative models call for a profound redefinition of the roles played by the actors, it is required to transition from a logic of control to one of understanding, a structural gap still evident in counter-terrorism efforts. Through the introduction of highly specialized civilian facilitators alongside traditional security forces limits the potential for meaningful dialogue. Yet, these professionals, distinct from military and police but working in tandem with them, can foster dialogical spaces that restore meaning, reduce alienation, and rehumanize even those labeled as irredeemable. Bridging this divide through thoughtful coordination and shared intent opens new pathways for sustainable peace and reintegration.

The paper further explores the concept of systemic forgiveness, inspired by South Africa's post-apartheid Truth and Reconciliation Commission. In contexts fractured by ideological and political violence, forgiveness, when institutionalized not as an emotional gesture but as a structured, collective process, can offer a foundation for sustainable coexistence. It does not erase accountability, but reframes justice as a space for mutual recognition, dialogue, and the rebuilding of social trust, shifting the focus from punishment to shared reconstruction.
In conclusion, confronting terrorism in the 21st century demands more than intelligence operations or security doctrines; it calls for institutional imagination and political will to restore broken social contracts. Through dialogue, recognition and structured reintegration, democratic societies can begin to replace vengeance and fear with vision and future.

Key Words: Counter-Terrorism; International Security; Transitional Justice; Institutional Cooperation; Dialogue; Peacebuilding Processes

[1] ACT (Associazione Carcere e Territorio EdS - OdV), Fellow University Researcher, Criminologist, nico.riccibitti@gmail.com

ESKİ HÜKÜMLÜLERİN VE DENETİMLİ SERBESTLİK YÜKÜMLÜLERİNİN İSTİHDAMI ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Enver BOZDEMİR[1], Lütfullah ATEŞ[2]

Özet

Bireyler temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek, geçimlerini sağlayabilmek, kendilerini gerçekleştirebilmek ve yaşamlarını idame ettirebilmek için ekonomik olarak bir gelire ihtiyaç duymaktadırlar. Bunu elde etmenin yolu ile yasal olarak herhangi bir işte bağımlı veya bağımsız çalışmakla elde edilmektedir. İllegal yollarla gelir elde etmek mümkün değildir. Ekonomik açıdan güçsüz veya doyumsuz olan bireyler suç işlemeye daha meyillidirler. Bir ülkede bunu önlemek için hem suç işlemeden hem de cezasını çektikten sonra tekrar herhangi bir suça karışmaması için herhangi bir işte çalışmasının sağlanması gerekir. Buna ilave olarak herhangi bir işte çalışan kişiler sürekli meşgul oldukları için suç işleme oranlarının da düşmesine neden olacaktır.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, hırsızlık, yağmalama, dolandırıcılık, sahtecilik, zimmet, kaçakçılık, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, mala zarar verme, banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması, çek kanunu gibi suç türlerine göre ceza infaz kurumuna giren hükümlülerin %46'si ekonomik suçları kapsamaktadır (Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2023). Bu oran tüm işlenen suçlar içerisinde önemli bir yere sahiptir.

Eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlülerinin istihdamının sağlanması amacıyla 4857 sayılı İş Kanunu'nun 30. maddesi kapsamında işverenler, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde %3 engelli, kamu işyerlerinde ise %4 engelli ve %2 eski hükümlü işçiyi meslek, beden ve ruhsal durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Bunun yanı sıra Adalet Bakanlığının eski hükümlülere istihdam sağlamak gibi asıl amacı olmamasına rağmen istihdam edilmelerini kolaylaştırıcı mesleki eğitimlerinin verilmesinin yanı sıra İŞKUR ve diğer Kurumlarla iş birliklerinin yapıldığı görülmektedir.

Suç işleyen, cezalandırılan kişilerin hükümlü veya denetimli serbestlik yükümlüsü olduğunda ise istihdam edilebilmeleri daha da zor olmaktadır. Toplum tarafından etiketlenen bu kişiler, toplumda adeta ikinci sınıf insan muamelesi görmektedirler. Bu ise evrensel insan haklarına aykırılık göstermektedir. Cezalarını çekmelerine rağmen eski hükümlü olma durumu hayatları süresince devam etmesine rağmen, yasal düzenlemeler ile insan hakları bağlamında günümüzde yaşanan gelişmeler, eski hükümlüleri topluma kazandırmayı amaçlamakta, aynı zamanda, eski hükümlülerin istihdam edilmesi neticesinde toplumun sağlayacağı kazanımlar, eski hükümlüler açısından olumlu unsurlar olarak görülmektedir. Eski hükümlülerin istihdama katılımı, yeniden suç işlemesinde büyük oranda engel olmaktadır (Savaş vd., 2018:5).

Çalışmanın amacı, eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlüsü olan kişilerin istihdam durumlarını, istihdam sağlamadaki zorlukları ve engelleri tespit ederek istihdamın arttırılması yönünde işverenlere ve ilgili Kurum ve kuruluşlara öneriler sunmaktır. Bu çalışmada aynı zamanda Adalet Bakanlığının istihdamın arttırılması yönünde asıl amacının olmamasına karşın başta işverenler olmak üzere diğer Kamu Kurum ve kuruluşlarıyla iş birliğinin artırılmasını sağlayarak istihdam sorunlarının üstesinden gelmek için bazı öneriler sunulmaktadır.

Araştırmanın verileri nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile toplanmıştır. Hazırlanan soru örnekleri ilk önce Denetimli Serbestlik Müdür ve uzman kişiler tarafından kontrol edilerek onların da görüşleri dikkate alınarak son şekli verilmiştir. Yarı

[1] Düzce Üniversitesi İşletme Fakültesi, Profesör Doktor/Dekan, enverbozdemir@duzce.edu.tr

[2] Düzce Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Müdürü, lutfullah.ates@adalet.gov.tr

yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılan görüşmelerde katılımcıların görüşlerini serbestçe ifade edebilmelerini ve araştırmanın amacına uygun derinlikli veri elde edilmesini sağlamaktadır.

Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış mülakat tekniği uygulanarak katılımcıların görüşme esnasında verdikleri cevaplar metne dönüştürülerek analiz edilmiştir. Mülakat tekniği ile gerçekleştirilen bu çalışmada, elde edilen verilerin geçerliliği ve güvenilirliği açısından; katılımcıların araştırma sorularına verdikleri yanıtların doğru, samimi ve içten olduğu varsayılmaktadır.

Araştırmanın evreni, Düzce İlindeki dezavantajlı gruplardan eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlülerini kapsamaktadır. Örneklem olarak Düzce İlindeki 25 adet eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlüleri seçilmiştir. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup sorulara verilen cevaplarda hiçbir kişinin açık kimliği kullanılmayacak ve 3. kişilerle paylaşılmayacaktır.

Bu çalışma Düzce Üniversitesiyle Düzce Cumhuriyet Başsavcılığı/Denetimli Serbestlik Müdürlüğü arasında yapılan iş birliği protokolü kapsamında yapılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulundan ve Düzce Denetimli Serbestlik Müdürlüğünden 19.08.2025 tarih ve 611580 sayılı gerekli izinler alınmıştır.

Eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlüsü olan kişiler Ceza İnfaz Kurumundan çıktıktan sonra toplumsal yaşam içinde çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunların başında bu kişilerin sosyal ve ekonomik açıdan hayata adapte olamamaları veya hayattan dışlanmaları gelmektedir. Bu kişilerin yeniden suç işlememeleri için topluma aktif bir şekilde katılarak sosyalleşmelerinin yanı sıra ekonomik olarak da iş imkânlarının sağlanması gerekmektedir.

Eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlüsü olan kişilerin istihdam edilmelerine yönelik işverenlerin bu kişilere karşı önyargı ve olumsuz tutumları, güvensizlik, suç işleme potansiyeli hissetme, diğer çalışanların olumsuz düşünce ve davranışları gibi pek çok nedenle istihdam edilmedikleri bilinmektedir. Buna ilave olarak bu kişilerin yeterli eğitim düzeyinin olmaması, gerekli mesleki deneyimlerinin olmaması, çalışma arzu ve isteklerinin olmaması, iş kurma ve bulmada gerekli başvuruların nereye yapılacağını bilmemeleri gibi pek çok husus da istihdamı olumsuz etkilemektedir. Ayrıca Kurumlar arası iş birliklerinin de yeterli olmadığı görülmektedir.

Eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlüsü olan kişilerin yeterli düzeyde istihdam edilebilmeleri için mesleki eğitim ve işe alıştırılmada zorunluluğa tabi tutulmaları, sosyalleşme konularında eğitimlerin verilmesi, toplumun ve işverenlerin olumsuz önyargılarını ortadan kaldırıcı çalışmaların yapılması, sosyalleşme mesafesi kat edenlerin ödüllendirilmesi (ceza süresinin indirilmesi gibi) Ceza İnfaz Kurumundayken akademik eğimlerin verilmesi, İŞKUR ve KOSGEB gibi Kurumlar tarafından yürütülen faaliyetler hakkında bilgi verilmesi, Adalet Bakanlığı ile diğer Kamu Kurumları ve özel sektör işverenleriyle iş birliği projelerin geliştirilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Eski Hükümlü, Denetimli Serbestlik Yükümlüsü, İstihdam, İş Birliği

DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİ KAPSAMINDA BAĞIMLILIK TEDAVİSİ DEVAM EDEN BİREYLERDE AİLE DESTEĞİNİN ÖNEMİ

Betül BÜBER[1]

Özet

Bağımlılık, biyopsikososyal müdahale gerektiren bir beyin hastalığıdır. Bağımlılık tedavisinin bir parçası olan sosyal müdahale ile, bağımlı bireyin içinde bulunduğu aile sistemi ile yeniden yapılandırılmasında ve tedavi sonrasında topluma uyum sağlama süreçlerini kapsamaktadır. Bağımlılık tedavisinde, aile desteği iyileşmenin sürdürülebilmesi için bireyin yaşam biçimini değiştirmesinde yön vermesi ve bireyin yeni beceriler kazanması yönünden büyük bir önem taşımaktadır.

Çalışmanın alan yazına ve denetimli serbestlik müdürlüğü ile çalışan disiplinlerdeki meslek elemanları, akademisyenler ve sosyal politika yapıcılar tarafından denetimli serbestlik tedbiri kapsamında bağımlılık tedavisi devam eden bireylerde aile desteğine yönelik geliştirilecek müdahalelere katkıda bulunması araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmesi planlanan ve bireylere uygulanacak yetişkin müdahale programlarının yanı sıra bireyin yanı sıra aile sistemlerin de değerlendirildiği stratejiler belirlenmesine katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Adler, Mueller ve Laufer (Aktaran: Duman, 2009a, s. 46)' e göre denetimli serbestlik sisteminin amacı, kanunlar altında alanında uzman kişiler tarafından verilen süpervizyon yoluyla hükümlülerin toplumla bütünleşmelerinin; gereksinimleri doğrultusunda yaşam becerilerine yönelik desteklenmesinin ve denetlenmesinin yürütülmesidir. Bu doğrultuda ülkemizde denetimli serbestlik sisteminin kapsamında da değerlendirilen bağımlılık tedavisinde, uyuşturucu ve/veya uyarıcı madde kullanan sanık veya hükümlünün tedavi amacıyla sağlık kurumuna sevk edilmesi ve tedavinin başlangıcından sona ermesine kadar rehberlik hizmetlerinin denetimli serbestlik müdürlükleri tarafından verilmesi ile yerine getirilir (Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2007). Chassin ve arkadaşlarının (1996) bireylerin uyuşturucu madde kullanma nedenleri üzerine yaptıkları boylamsal çalışmada, anne ya da babanın uyuşturucu madde kullanımının ve ailede duygusal desteğin bulunmamasının etkili olduğu belirlenmiştir. Denetimli serbestlik tedbirinin uygulanma sürecinde gençlerin ailelerinden aldıkları destek ile bireylerin tekrar suç işlemeleri engellenmekte ve denetimli serbestlik tedbirinin yerine getirilmesi sürecindeki müdahaleler desteklenmektedir. Özellikle günümüzde aile ortaklığının sağlandığı denetimli serbestlik uygulamalarında aile, müdahale programlarının bir parçası haline geldikçe, tedavi sürecindeki başarının arttığı belirlenmiştir. Ailenin etkin bir destek sistemi oluşturmasında ise aile yapısının ve aile sürecinin etkili olduğu görülmüştür (Griffin ve Torbet 2002; Henggeler ve diğerleri, 2009; Walsh, 2001 Aktaran: Schwalbe ve Marshi, 2010, s. 400). Schwalbe ve Marshi (2010, s. 399-405) tarafından İngiltere'de yapılan, haklarında denetimli serbestlik kararı verilerek uyuşturucu madde tedavi programına dahil edilen gençlerin ailelerinin bir sosyal destek sistemi olarak denetimli serbestlik sürecine katılımı ile ilgili yürütülen çalışmada; gençler ve ailelerinin birbirlerine uyumu ile ilgili istatistiksel olarak anlamlı bir etkileşimin bulunduğu ortaya çıkmıştır. Gençlerin ailelerini destek olarak görme düzeyleri yükseldikçe, ailelerin gençlere sundukları desteğin azaldığı; ailelerin verdikleri destek düzeyi arttıkça, gençlerin bu duruma karşı isteksiz

[1] Antalya L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sosyal Çalışmacı, btlbbr96@gmail.com

kaldıkları ortaya konmuştur. Kalyoncu ve Mırsal (2000, s. 97), tedavi sürecindeki uyuşturucu ve/veya uyarıcı madde kullanıcısı bireyin tedavi programına bir sosyal destek sistemi olarak ailenin katılımının ve tedavi ekibince ailenin tedavi süreci hakkında bilgilendirilmesinin önemini vurgulamışlardır.

Bu doğrultuda denetimli serbetlik üreci devam tedbir sürecinde aile görüşmelerine yer verilmesinin bireyin çevresindeki destek sistemlerinin müdahale programına dahil edilmesi hastalığın nüksünün azalmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Tedavi sürecinde bağımlı birey için önemli bir sosyal destek sistemi olan aileye, bağımlılık ve tedbiri süreci ile ilgili bilgisel destek; ekonomik durumu dikkate alınarak maddi destek sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Bağımlılık, Aile Desteği, Alkol, Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Kullanımı

DIGITAL EDUCATIONAL PROGRAMMES FOR THE RESOCIALISATION OF FOREIGN OFFENDERS THROUGH LEARNING ENGLISH AND UKRAINIAN: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

Oksana BYKONIA[1]

Abstract

Subject and Purpose.

In the context of heightened attention to human rights and international standards for treating persons in conflict with the law, quality language education is a key lever for resocialisation. This presentation proposes a bilingual (English + Ukrainian) digital model that ensures equitable access to language learning for foreign offenders in Ukraine, supports intercultural mediation, and strengthens legal awareness. Drawing on Recommendation R(89)12 and research on digital competence (e.g., J. King), we conceptualise digital competence as the confident, critical use of ICT for learning, work, and civic life—an essential capability in penitentiary settings.

Goals.
(1) To design multilingual modules that merge everyday communication with legal/administrative terminology; (2) to create a scalable, secure digital delivery model suitable for restricted environments; (3) to enhance motivation, reduce isolation, and facilitate reintegration; (4) to align provision with the Beijing Rules (1985), the Tokyo Rules (1990), and the European Prison Rules (2020).

Methods and Model.
We present a modular, multimedia course architecture deployable on a local Moodle network without an external Internet. The course combines blended and self-paced elements to accommodate limited instructor contact. Core components include:

- communicative units for daily life in custody and supervised release;
- targeted legal and institutional vocabulary;
- tasks developing intercultural mediation;
- scenario-based dialogues, audio/video briefings, and formative quizzes;
- adaptive pathways for A2–B1 learners (CEFR).

Motivation is addressed through short, authentic tasks linked to fundamental institutional interactions (e.g., requests, appointments, rights information). A bilingual track allows foreign learners to acquire English for global access to resources while gaining Ukrainian for local orientation, staff communication, and understanding procedures.

Evidence Base: Pilot with State Employees.
A year-long self-study English course for state employees was designed and delivered on the Moodle platform of the Penitentiary Academy of Ukraine. Targeted at A2–B1, the course included interactive exercises, audio dialogues, video instructions, formative tests, and situational modelling of official communication. Outcomes indicate strong feasibility of scalable digital delivery, gains in professional communication, and high user acceptance—findings that inform adaptation for prison-based learning.

Adaptation for Prisoners.
The model is adapted to prisoner needs by:

- simplifying navigation and offline availability;

[1] Penitentiary Academy of Ukraine, Professor, oksanabikonya@ukr.net

- embedding safety, privacy, and progression controls;
- offering bilingual support (English + Ukrainian) for non-Ukrainian speakers;
- integrating micro-credentials that map to vocational training entry requirements;
- including digital literacy micro-tasks (logging in, messaging, submitting assignments).

Alignment with International Guidance.
The design operationalises the Beijing Rules' emphasis on education rights for juveniles, applies the Tokyo Rules' orientation to alternatives and preparation for community life, and fulfils the European Prison Rules' principle of equal educational access regardless of nationality or origin.

Expected Learning Outcomes.
Participants will be able to:
- communicate basic needs and rights in English and Ukrainian within institutional contexts;
- interpret standard institutional documents and instructions;
- use core legal and administrative terminology relevant to detention and resettlement;
- perform routine digital tasks on a secure learning platform;
- demonstrate intercultural mediation skills in multilingual interactions;
- evidence readiness for vocational training and community reintegration.

Contribution.
The proposed bilingual digital programme advances language rights, reduces isolation, and supports resocialisation by uniting pedagogical rigour with practical constraints of penitentiary environments. It offers a transferable blueprint for jurisdictions seeking humane, standards-aligned, and technologically feasible language education for foreign offenders.

Key Words: Digital Education, Language Learning, Resocialisation, Foreign Offenders, Bilingual Programmes

TÜRKİYE'DE 25 YAŞ ALTI GENÇLERİN UYUŞTURUCU MADDE KULLANIMI VE KENTSEL FARKLILIKLARIN DENETİMLİ SERBESTLİK BAĞLAMINDA SOSYOLOJİK ANALİZİ

Selim CANKURTARAN[1]

Özet

Türkiye'de genç nüfus arasında uyuşturucu madde kullanımı, son yıllarda artış gösteren ve çok boyutlu etkileriyle dikkat çeken bir toplumsal sorun haline gelmiştir. Kullanım yaşının 10'lu yaşlara kadar düştüğü ve bu durumun özellikle kentsel alanlarda yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Bağımlılığın yalnızca bireysel ya da biyolojik süreçlerle açıklanamayacağı; toplumsal eşitsizlikler, sosyal dışlanma, mekânsal dinamikler ve kent yaşamının sunduğu anonimlik koşullarıyla doğrudan ilişkili olduğu açıktır. Kentlerin heterojen yapısı, hızlı göç ve yoksulluk gibi faktörler bağımlılığın ortaya çıkışını kolaylaştırıcı bir zemin sunarken; kırsal alanlarla karşılaştırıldığında madde kullanımı, suç ve sosyal marijinallik arasındaki ilişki kentsel mekânlarda daha görünür hale gelmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'de 25 yaş altı gençlerin uyuşturucu madde kullanımı ile kentsel/bölgesel farklılıklar arasındaki sosyolojik ilişkileri ortaya koymaktır. Araştırma, TÜBİTAK tarafından desteklenen iki projeden elde edilen bulgulara dayanmaktadır: SOBAG 1001 kapsamında yürütülen "Hükümlülerin Anlatılarında Madde Bağımlılığının Sosyo-Kültürel, Ekonomik ve Mekânsal Dinamikleri" (218K151) ve SOBAG 3001 kapsamında yürütülen "Yeniden Sosyalleşme ve Toplumsal Bütünleşme Süreçleri: Denetimli Serbestlik Altındaki Bireyler Örneği" (114K569). Bu projelerde denetimli serbestlik yükümlüsü gençlerle derinlemesine görüşmeler yapılmış; süreç içerisinde mesleki gözlem ve konuşmalar yoluyla kullanılan madde türleri, mekânsal pratikler ve sosyal ilişki ağları analiz edilmiştir.

Çalışmanın özgün katkısı, madde bağımlılığını bireysel bir patoloji olarak değil, toplumsal yapı ve mekânsal bağlamla ilişkili bir olgu olarak ele almasıdır. Türkiye'de bu alanda yapılan araştırmalar çoğunlukla psikolojik ve tıbbi yönlere odaklanırken, bağımlılığın sosyolojik ve mekânsal boyutlarını bütüncül biçimde ele alan çalışmalar sınırlıdır. Bu bağlamda araştırma, bağımlılıkla mücadelede tedavi merkezlerinin yanı sıra denetimli serbestlik uygulamalarının sosyolojik önemine dikkat çekmektedir.

Elde edilen bulgular, bağımlılıkla ilişkili suçlarda kentsel ve bölgesel özelliklerin belirleyici olduğunu; dezavantajlı mahallelerde sosyal eşitsizliklerin ve mekânsal dışlanmanın bağımlılığı pekiştirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışma, denetimli serbestlik sisteminin genç bağımlılarla yürütülen rehabilitasyon süreçlerinde sosyolojik boyutun dikkate alınmasının gerekliliğini ortaya koymakta; sistemin geliştirilmesine yönelik politika önerileri sunarak kongrenin gelecek vizyonuna katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Madde Bağımlılığı, Gençlik, Kentsel Mekân, Denetimli Serbestlik, Sosyal Bütünleşme

[1] Antalya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Sosyolog, sosyolog6606@hotmail.com

SEX OFFENDERS ON PROBATION: SUPPORTING REINTEGRATION WHILE EFFECTIVELY MANAGING RISK IN THE UNITED KINGDOM

Abigail CARTER[1]

Abstract

According to the Crime Survey of England and Wales, more than 1 in 4 women, and 1 in 18 men, have been raped or sexually abused as an adult (ONS, 2023). However, it must be noted that instances of sexual abuse are consistently under-reported, therefore resulting in inaccurate and estimated figures. In 2019, there were approximately 60,000 registered sex offenders in England and Wales (McCartan & Fuglestved, 2019); ranging from low to very-high risk offenders who have committed a variety of crimes such as indecent exposure, possessing indecent photographs of a child, and rape. With the prison population continuously expanding, it is vital that probation services are equipped to handle the range of sex offenders in the community and respond effectively to the evolving nature of offences, such as those based online only.

From its earliest emergence in the mid-1800s, probation was understood as an alternative to custodial punishment. The USA were first to adopt this approach, shortly followed by the United Kingdom, who together paved the way for the development of probation across the West. Originally, offenders were given the opportunity to 'prove' themselves in the community; should they refrain from crime, it was seen that incarceration was unnecessary as reformation was already taking place (Raynor, 2018). Alongside this individual responsibility, the State contributed to supervision to ensure welfare and minimise adverse experience that may lead to crime. This model continued throughout the UK and probation became the bridge between the Welfare State and the criminal justice system. From the 1950s, the system moved away from its focus on punitive punishment and was rebuilt around opportunities to rehabilitate and reform. However, with the population of those both on probation and in prisons gradually increasing throughout the late 20th century, a rebrand in the 1990s saw probation becoming 'punishment in the community' - straying from its original fundamentals of social inclusion (Hall, 2015).

In comparison to the rest of Europe, the United Kingdom now follows a strict, risk-focussed approach to managing individuals on probation, while also integrating rehabilitation programmes and resettlement support (Barros et al., 2022). At present, sex offenders on probation in the UK can be subject to registration on the Sex Offender Register (SOR),

Sexual Harm Prevention Orders (SHPO), Multi-Agency Public Protection Arrangements (MAPPA). Sex offenders must also often adhere to rigorous licence conditions that include, but are not limited to: polygraph testing, internet and device restrictions, contact restrictions, exclusion zones, electrical monitoring tagging, curfews, unpaid work, mandatory engagement with intervention programmes, and regular meetings with probation officers. While these monitory measures place an emphasis on public protection, there are also a range of intervention options available to support the reintegration of such individuals back into the community. The provision of support begins pre-release from prison, with prison-based probation staff liaising with community managers to compose a holistic management plan. Pre-release planning aims to reduce the chance of recidivism by addressing the government's Social Inclusion Unit's seven key pathways of reducing reoffending: accommodation; attitudes/thinking/behaviour; relationships, financial management; substance use, education, training, and employment; and health (Gojkovic, Mills, & Meek, 2011). Accredited Programmes are widely used both in prison and the community, some of which are specifically designed for those convicted of sexual

[1] His Majesty's Prsion & Probation Service, Probation Service Officer, abbie.carter@justice.gov.uk

offences. Amongst these include examples such as iHorizon, created for men whose sexual offences are internet-based only, targeting behaviour surrounding the downloading, possession, and distribution of indecent images (HM Prison and Probation Service, 2025).

The author will introduce the sex offender management programs currently in use in England and Wales. Furthermore, the current paper will evaluate the efficacy of probation's efforts in supporting individuals upon their release from prison whilst prioritising public safety and protection, by drawing from studies on recidivism rates and professionals' opinions. The author will present the key issues and limitations of probation in the management of sex offenders (such as prison overcrowding, lack of staff and resources, engagement with intervention services) while advocating the need for comprehensive research to enhance management strategies. Recommendations emphasise the importance of inter-agency collaboration, and include the need for a focus on holistic management plans that effectively target the unique needs of each individual, rather than a 'one-size-fits-all' approach to sex offender programme delivery and treatment plans (Christensen, Sánchez de Ribera, & Trajtenberg, 2022).

*Please note that while I am an employee of His Majesty's Prison and Probation Service, this research is entirely independent from my role as a Probation Service Officer.

Key Words: Sex Offenders Management Strategies, UK Probation, Reintegration Of Sex Offenders

ÜNİVERSİTELERDE DENETİMLİ SERBESTLİK KONUSUNDA HAZIRLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İÇERİK ANALİZİ

Harun CEYLAN[1], Hacı Ahmet GAYDA[2]

Özet

Bu çalışma, Türkiye'de denetimli serbestlik konusunda hazırlanmış toplam 120 lisansüstü tezi içerik analizi yöntemiyle incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, denetimli serbestlik alanında üretilen akademik bilgi birikiminin yıllara, üniversitelere, ana bilim dallarına, tez türlerine, kullanılan yöntemlere, örneklem gruplarına ve tematik konulara göre dağılımını ortaya koymaktır. Çalışmada ayrıca tezlerin nitel ve nicel bulgularına, kullanılan veri toplama araçlarına ve sonuçlarına ilişkin genel eğilimler değerlendirilmektedir. Tez türlerine göre dağılım incelendiğinde, çalışmaların büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde (%70,8) hazırlandığı, doktora (%16,6) ve tıpta uzmanlık (%12,5) tezlerinin ise daha sınırlı olduğu görülmüştür. Yıllara göre dağılımda, 2008 yılındaki ilk çalışmadan sonra 2010'lu yıllarda tez yazımında artış yaşandığı, 2019 yılının 26 tezle en yoğun dönem olduğu, 2020 sonrası dönemde de istikrarlı bir üretimin devam ettiği tespit edilmiştir. Üniversitelere göre dağılımda, Ege Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi en fazla tez üreten üniversiteler arasında öne çıkmaktadır. Ana bilim dalları açısından en fazla katkı sağlayan alanlar sosyoloji, psikiyatri, kamu hukuku, sosyal hizmet ve psikoloji olmuştur. Konulara göre dağılımda tezlerin önemli bir kısmının psikoloji ve psikiyatri (%30), hukuk (%17,5), sosyoloji ve sosyal hizmet (%24,1) ile madde bağımlılığı ve rehabilitasyon (%16,6) konularında yoğunlaştığı görülmektedir. Yöntemsel açıdan tezlerin %60'ı nicel, %25'i nitel ve %15'i karma yöntemlerle hazırlanmıştır. Örneklem gruplarının çoğunluğunu madde kullanımı nedeniyle denetimli serbestlik tedbirine tabi tutulan hükümlüler (%65) oluştururken, gençler, uzman personel ve aileler de incelenen diğer gruplar arasındadır. Veri toplama araçları arasında ölçekler, sosyodemografik formlar ve doküman analizi dikkat çekmektedir. Araştırma bulguları denetimli serbestliğin bireylerin rehabilitasyonu, topluma yeniden entegrasyonu ve suç tekrarının önlenmesinde önemli bir işlev gördüğünü göstermektedir. Özellikle motivasyonel görüşmeler, bireysel danışmanlık ve psikososyal destek programları, tedaviye uyumu artırıcı unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, damgalama ve sosyal dışlanma gibi sorunlar ise sistemin etkinliğini sınırlayan faktörler arasında yer almaktadır. Türkiye'de denetimli serbestlik konusunda hazırlanan lisansüstü tezler disiplinler arası bir yaklaşım sergilemekte ve ceza adalet sistemi içinde bu kurumun giderek daha fazla önem kazandığını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle denetimli serbestliğin yalnızca hukuki bir infaz yöntemi değil, aynı zamanda psikososyal bir rehabilitasyon modeli olarak değerlendirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, İçerik Analizi, Lisansüstü Tezler, Suç, Rehabilitasyon

[1] Yalova Üniversitesi, Profesör Doktor, harun.ceylan@yalova.edu.tr
[2] Geyve Açık Ceza İnfaz Kurumu, İnfaz Koruma Memuru, hag1312@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRİ UYGULANARAK CEZANIN İNFAZI VE ALMANYA UYGULAMASI

Kerim ÇAKIR[1]

Özet

İşlenen suç karşılığında genel ve özel önleme amacı taşıyan hapis cezaları günümüz infaz hukuku sisteminde önemli bir yere sahiptir. Ancak hürriyeti bağlayıcı nitelikteki hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesi, hükümlünün yeniden topluma kazandırılmasını zorlaştırmakta, insanın tekamülü ve kişiliği üzerinde menfi izler bırakmaktadır. Bu duruma engel olmak maksadıyla onarıcı adalet anlayışının da bir tezahürü olan denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezanın infazına, ülkemiz hukuk sisteminde de yer verilmiştir.

Denetimli serbestlik tedbiri ile cezaların infaz edilebilmesi ilk olarak Anglo-Amerikan Hukuku'nda ortaya çıkmış daha sonraları Kara Avrupa'sında uygulanmaya başlamıştır. Müstakil bir yaptırım olmayan ancak hapis cezasının infazını tamamlayıcı niteliği bulunan denetimli serbestlik tedbiri, ülkemiz hukuk sistemine 05.04.2012 tarih ve 6291 sayılı Kanunla dâhil edilmiş ve bahse konu tedbirler ile hapis cezasının infazının ne şekilde uygulanacağı ve buna ilişkin şartlar, 5275 sayılı CGTİHK'nın 105/A maddesinde gösterilmiştir.

Bilindiği üzere, cezanın amaçları arasında suçluların ıslahı ve topluma kazandırılması da vardır. Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezaların infazı; belli şartları taşıyan hükümlülerin, topluma uyum sağlamalarının kolaylaştırılması ve tekrar suç işleme risklerinin azaltılması maksadıyla kişiye göre belirlenmiş denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle koşullu salıverilme tarihine bir yıl veya daha az süre kalan iyi halli hükümlülerin talebi üzerine, infaz kurumundan çıkabilmesini ifade etmektedir. Bu müessese ile hükümlü, yeni bir koşullu salıverilme *(öncül koşullu salıverilme)* imkânına daha sahip olmaktadır.

Denetimli serbestlik kurumu gerek infaz devam ederken gerekse de infaz sonrası suç işlemiş olan kişiyi topluma kazandırma amacı taşımaktadır. Bu sebeple tebliğde, kurumun denetim ve kontrol konusunda daha etkin bir yapıya nasıl kavuşturulabileceği mukayeseli hukuktaki düzenlemeler ve özellikle Almanya uygulaması dikkate alınarak değerlendirilecektir. Almanya'da hükümlünün ceza infaz kurumu dışında rehabilitasyonuna katkı sunmak amacıyla denetimli serbestlik uygulamaları hapis cezasının ertelenmesi *(Strafaussetzung zur Bewährung)* ve koşullu serbest bırakılma *(Bedingte Entlassung)* şeklinde uygulanmaktadır. Almanya'daki denetimli serbestlik tedbiri uygulamasında rehabilitasyonun ön plana çıktığı görülmektedir. Rehabilitasyon sürecinde de sivil toplum kuruluşları (STK) önemli bir yere sahiptir. Rehabilitasyon sürecinin önemli bir kısmını mesleki eğitim ve istihdam oluştururken Devlet de STK'ları ve gönüllü kuruluşları bu süreçte desteklemektedir.

Denetimli serbestlik uygulaması başta cezanın infazını sonra da koşullu salıverilme hükümlerini anlamsız hale getirdiği için eleştirilse de modern hukuk sistemlerinde ceza yargılamasının her safhasında söz konusu tedbirlere ayrıntılı bir biçimde yer verildiği görülmektedir. Bu bağlamda tebliğde, Almanya'da cezanın infazı sırasında denetimli serbestliğin ne şekilde ve hangi şartlar altında uygulandığı izah edilecek ve ülkemiz uygulaması ile mukayesesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Hapis Cezası, Koşullu Salıverilme, Hükümlü, Rehabilitasyon

[1] Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor, kerimcakir@marmara.edu.tr

İSLAM CEZA HUKUKUNDA ŞAHSA KEFÂLET VE MODERN CEZA HUKUKUNDA DENETİMLİ SERBESTLİK: FIKHÎ VE HUKUKÎ BİR İNCELEME

Sema ÇAKIR[1]

Özet

Bu makale, İslam ceza hukukunda şahsa kefâlet müessesesini klasik fıkıh literatürü çerçevesinde incelemekte, modern ceza hukukunda infaz rejimi içinde geliştirilen denetimli serbestlik kurumu ile karşılaştırmalı bir değerlendirmeye tâbi tutmaktadır. Modern hukukta denetimli serbestlik kurumu, infaz sürecinde bireyin toplumdan koparılmadan sorumluluk altında tutulmasını sağlayan, yükümlülüklerin yerine getirilmesini gözeten ve rehabilitasyonu hedefleyen bir düzenleme olarak ortaya çıkmaktadır. Fıkıhta kefâlet bi'l-mâl ve kefâlet bi'n-nefs şeklindeki ayrım çerçevesinde tanımlanan şahsa kefâlet, muhakeme sürecinde şahsın hazır bulundurulmasını temin eden, adlî mercilere celbini sağlayan ve cezâi takibatın icrasında keyfîliği önleyen bir hukukî bağlayıcılık meydana getirmiştir. Çalışmada önce İslam ceza hukukunda şahsa kefâlet ve modern ceza hukukunda denetimli serbestlik uygulamaları kavram ve mahiyet açısından incelenmiş akabinde bu iki uygulamanın mukayesesi yapılarak benzerlikler ve farklılıklar belirlenmiştir. Bu çerçevede şahsa kefâletin hukukî zeminin yanı sıra ahlakî ve toplumsal sorumluluk boyutunu haiz olduğu, kamu düzeninin korunmasında tedbirî bir rol icra ettiği ortaya konulmuştur. Yapılan mukayese her iki müessesenin teorik esaslarını, uygulama biçimlerini ve toplumsal fonksiyonlarını dolayısıyla ceza siyaseti, toplumsal denetim, failin sorumluluğu ve kamu düzeninin muhafazası açısından benzer hedeflere yöneldiğini fakat farklı hukukî usûller üzerinden şekillendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İslam Hukuku, Modern Hukuk, Ceza Hukuku, Şahsa Kefalet, Denetimli Serbestlik

[1] Diyanet İşleri Başkanlığı, Doktor, semacakir1409@gmail.com

CİNSEL SUÇLARDAN HÜKÜM GİYMİŞ KİŞİLERİN DENETİMLİ SERBESTLİK PROGRAMLARI KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK ARAÇLAR

Selen ÇAKIRHAN[1]

Özet

Türkiye'de denetimli serbestlik sisteminin 20. yılına ulaşması, toplum güvenliği ve bireysel rehabilitasyon süreçlerini yeniden değerlendirmek ve spesifik risk gruplarına odaklanmak için kritik bir dönüm noktası sunmaktadır. Bu bağlamda, cinsel suçlardan hüküm giymiş bireyler hem yüksek toplumsal hassasiyet yaratmaları hem de tekerrür riskleri nedeniyle denetimli serbestlik uygulamalarının en özel ve en zorlu gruplarından birini oluşturmaktadır. Bu kişilerin topluma yeniden kazandırılmasına dair çalışmalar, özel değerlendirme araçlarının kullanılması ihtiyacını doğurmaktadır. Ancak mevcut durumda Türkiye'de cinsel suçlulara özgü risk değerlendirme araçlarının sistematik biçimde kullanılmadığı, genel suçlu değerlendirme formlarının ise bu grup için yeterince özelleşmediği görülmektedir. Bu durum hem bireyselleştirilmiş rehabilitasyon programlarının hazırlanmasını hem de toplum güvenliğine ilişkin önleyici mekanizmaların işlerliğini sınırlamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, uluslararası alanda yaygın kullanılan cinsel suçlu değerlendirme araçlarını incelemek, Türkiye'deki mevcut pratikleri ve sınırlılıkları değerlendirmek ve uygulanabilirlik açısından Türkiye'de denetimli serbestliğin geleceğine yönelik öneriler geliştirmektir.

Çalışma, literatür taraması ve karşılaştırmalı analiz yoluyla hazırlanmış hem Adalet Bakanlığı faaliyet raporları hem Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü istatistikleri hem de ulusal ve uluslararası kaynaklardan elde edilen bulgular temel alınmıştır.

Uluslararası deneyimlerde, örneğin ABD, İngiltere, Kanada, Almanya ve Avustralya gibi ülkelerde cinsel suçlardan hüküm giymiş bireylere yönelik risk değerlendirme süreçleri, statik ve dinamik faktörlerin birlikte ölçülmesine dayalıdır. Örneğin, Static-99R, Stable-2007, Acute-2007, SVR-20, SORAG, RRASOR, MnSOST-R, ABCS ve RSVP gibi araçlar, risk öngörüsü yapmada ve rehabilitasyon programlarının kişiselleştirilmesinde kritik rol oynamaktadır. Bu araçlar yalnızca tekrar suç işleme ihtimalini öngörmekle kalmamakta, aynı zamanda denetim sürecinde hangi müdahalelerin önceliklendirileceğine dair bilimsel bir temel sunarak yönlendirme sağlamaktadır. Ayrıca Risk, İhtiyaçlar ve Tepki Modeli, İyi Yaşamlar Modeli, sosyal öğrenme ve bilişsel çarpıtmalar gibi psikolojik ve kriminolojik kuram ve yaklaşımlar, yalnızca riskin yönetimini değil, bireylerin prososyal hedeflere yönelmesini de destekleyerek topluma geri kazandırmanın rehabilitasyon boyutunu güçlendirmektedir.

Türkiye'de denetimli serbestlik sisteminde cinsel suçlulara yönelik durum ve uygulamalar değerlendirildiğinde özel değerlendirme araçlarının eksikliği göze çarpmaktadır. Mevcut uygulamalar çoğunlukla genel suçlu değerlendirme prosedürleri ve risk-need formları üzerinden yürütülmekte, bu da cinsel suçluların özgün dinamiklerini gözden kaçırma riski yaratmaktadır. Bunun yanı sıra, denetimli serbestlik koşullarının yeterince caydırıcı olmadığı ve hükümlülerin bu koşullara uyma durumlarının yeterince denetlenmediği konularında endişe ve eleştiriler bulunmaktadır. Özellikle alanda çalışan uzmanların cinsel suçlardan hüküm giymiş bireyleri değerlendirme ve denetleme konusunda özel eğitim alması ve kurumlar arası (mahkemeler, denetimli serbestlik uzmanları, psikologlar, sosyal hizmet uzmanları) iş birliğinin geliştirilmesi, denetimli serbestlik hizmetlerinin ülke sosyo-kültürel bağlam ve ihtiyaçlarına yönelik uyarlanması ve iyileştirilmesi açısından öncelikli görünmektedir.

[1] İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, selencakirhan@hotmail.com

Türkiye’de bu alana yönelik artan akademik ve profesyonel ilgi, Adalet Bakanlığının denetimli serbestlik hizmet ve uygulamalarına ilişkin raporları ile Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yayımladığı istatistikler, cinsel suçlardan hüküm giymiş bireylere yönelik denetimli serbestlik araç ve uygulamalarının geliştirilmesi için uygun bir zemin oluşturmaktadır. Uluslararası araçların Türkçeye uyarlanması, kültürel bağlama göre revize edilmesi ve yerel geçerlilik çalışmalarının yapılması, bu gruba yönelik denetim süreçlerini güçlendirecek adımlar arasında sayılabilir. Ayrıca pilot uygulamalar yoluyla elde edilecek bulgular, ilerleyen dönemde hem politika hem de uygulama düzeyinde kalıcı reformların önünü açabilir.

Sonuç olarak; cinsel suçlulara özgü değerlendirme araçlarının Türkiye’de denetimli serbestlik sistemine entegre edilmesi, yalnızca risk yönetiminin etkinliğini artırmakla kalmayacak aynı zamanda rehabilitasyon süreçlerinin bilimsel temellere ve somut veriye dayalı, daha etkili ve kişilerin mevcut koşullarını gözeterek sürdürülebilir biçimde yürütülmesini sağlayacaktır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’nin 20 yıllık denetimli serbestlik tecrübesi ışığında, uluslararası araçların uygulanabilirliğini tartışarak geleceğe dönük politika ve uygulama önerileri geliştirmektir. Böylelikle hem denetimli serbestlik hizmetlerinin geliştirilmesi hem toplum güvenliği hem de spesifik risk gruplarına dahil hükümlülerin bireysel iyileşme süreçlerine katkı sunmak hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Cinsel Suçlar, Risk Değerlendirme Araçları, Topluma Geri Kazandırma, İyi Yaşamlar Modeli, Risk, İhtiyaçlar ve Tepki Modeli

CEZA İNFAZ KURUMLARI VE DENETİMLİ SERBESTLİK MÜDÜRLÜKLERİNDE GÖREV YAPAN PSİKOLOGLARDA İKİNCİL TRAVMATİK STRES İLE İLİŞKİLİ FAKTÖRLER

Merve ÇAKIROĞLU[1]

Özet

Giriş: Bu çalışmanın amacı, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak çalışmalarını yürüten ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde görevli psikologların ikincil travmatik stres düzeyleri ile bu düzeyle ilişkili unsurları incelemektir. Söz konusu unsurlar arasında; demografik özellikler, yaşam kalitesi, tükenmişlik, depresyon ve anksiyete düzeyleri yer almaktadır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemi, Türkiye genelindeki tüm ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik müdürlüklerinde görevli ve çalışmaya katılmaya istekli psikologlardan oluşmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla Bilgi Formu, Travma Sonrası Stres Tanı Ölçeği, Travma Sonrası Stres Bozukluğu Kontrol Listesi (Sivil Sürümü), Çalışanlar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği, Tükenmişlik Envanteri, İkincil Travmatik Stres Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri, Beck Anksiyete Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların, travmatik olaya ikincil olarak maruz kalmaları sonucunda %53.6'sının düşük, %12.5'inin hafif, %7.1'inin orta, %10.7'sinin yüksek düzeyde ikincil travmatik stres deneyimlediği görülmüştür. Çalışmanın sonuçlarına göre, ikincil travmatik stres belirti düzeyi ile; yaşam kalitesi parametrelerinden tükenmişlik ve eşduyum yorgunluğu boyutları arasında ve tükenmişlik parametrelerinden duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$).

Sonuç: Araştırmanın bulguları, travmatik olaylarla karşılaşmış bireylerle çalışmanın da ikincil travmatik stres belirtilerine yol açabileceğini göstermektedir. Travma ile çalışma ve özbakım konularında eğitim ve mesleki danışmanlık sistemlerinin geliştirilmesi gibi çeşitli kurumsal stratejilerin söz konusu kurumlarda çalışan psikologlarda travmatik stresin önlenmesinde yardımcı olabileceği düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İkincil Travmatik Stres, Yaşam Kalitesi, Tükenmişlik, Depresyon, Anksiyete

[1] Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Psikolog, merveckr@gmail.com

CEZA POPÜLİZMİ PERSPEKTİFİNDEN SOSYAL MEDYADA DENETİMLİ SERBESTLİK ALGISI

Can ÇALICI[1]

Özet

Giriş: Denetimli serbestlik, suçluları rehabilite etmeyi ve kamu güvenliğini sağlamayı amaçlayan toplum temelli bir alternatif cezalandırma yöntemidir. Genellikle suçluları rehabilite etmeye yönelik bir alternatif olarak görülen denetimli serbestlik, kamuoyunda sıklıkla hafif veya etkisiz bir önlem olarak değerlendirilmektedir. Denetimli serbestliğe dair algı, yalnızca yasal çerçeveyle değil, aynı zamanda sosyal medyada dolaşan anlatılarla da şekillenmektedir. Ceza popülizmi, kamuoyundaki suç korkusunu cezalandırıcı söylemlerle harekete geçirme biçimi olarak tanımlanır ve söz konusu söylemlerde denetimli serbestlik genellikle hafif veya etkisiz olarak çerçevelenir (Pratt, 2007; Bottoms, 1995). Bu çalışmada, kamuoyunun denetimli serbestlik algısı ceza popülizmi çerçevesinde ele alınacak ve bu algının sosyal medya aracılığıyla nasıl şekillendiği ve güçlendirildiğine dair örnekler aktarılacaktır.

Yöntem: Çalışmada ilk olarak denetimli serbestlik, ceza popülizmi ve sosyal medyanın kamuoyu algısı üzerindeki rolü hakkında mevcut güncel literatür incelenmiştir. Ardından Türkiye'deki sosyal medya (Twitter, Facebook, Instagram vb.) kullanıcılarından alıntılanan örnek paylaşımlar incelenmiş, söz konusu paylaşımlar anonimleştirilerek tematik analiz yöntemiyle tekrar eden kalıplar belirlenmiştir.

Bulgular: Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak gerçekleştirilen tematik analize göre; Türk sosyal medya kullanıcılarının denetimli serbestliğe dair paylaşımları dört ana tema ile karakterizedir. Buna göre;

Cezasızlık Algısı: Denetimli serbestlik, bazı kullanıcılar tarafından bir tür cezasızlık olarak algılanmaktadır.

İkinci Şans "Başarı Hikayesi": Denetimli serbestlik, kimi sosyal medya paylaşımlarında kişilerin hayatında ikinci bir şans olarak daha empatik ve olumlu bir biçimde, "başarı hikayesi" söylemiyle algılanmaktadır.

Farkındalık Eksikliği: Bazı sosyal medya paylaşımlarında denetimli serbestliğe dair bilgi eksikliği ve yanlış algılamanın farkındalık konusunda eksikliğe sebebiyet verdiği anlaşılmaktadır.

Adalet Sistemine ve Yargıya Güvensizlik: Denetimli serbestliğe dair bazı paylaşımlarda kullanıcıların adaletin tecelli etmediğini öne sürdükleri görülmektedir.

Sonuç: Araştırmalar, ceza popülizminin cezalandırma ve rehabilitasyon algısını etkilediğini göstermektedir. Denetimli serbestlik, kamuoyu tarafından genellikle yetersiz bir ceza olarak algılanmakta ve geleneksel medyaki temsilleri cezalandırıcı anlatıları güçlendirmektedir (Loader, 2014; Mawby & Worrall, 2013; Robinson, 2016). Benzer bir biçimde sosyal medyada da bilhassa tekrar suç işleme olasılıkları vurgulanarak bu algı pekiştirilmektedir (King & Maruna, 2009; Hough & Roberts, 2012). Öte yandan, rehabilitasyon odaklı ve denetimli serbestliğin başarılarına dair anlatılar görece daha az görünürdür (McNeill, 2019).

Denetimli serbestlik, kamuoyu algısı ve ceza popülizmi arasındaki etkileşim giderek sosyal medya üzerinden şekillenmektedir. Bu çalışmada literatür taraması ve Türk sosyal medya paylaşımlarının tematik analizi, sosyal medyanın cezalandırıcı ve şüpheci tutumları artırdığını

[1] İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Doçent Doktor, can.calici@istanbul.edu.tr

ancak aynı zamanda rehabilitasyon başarı hikayelerini de öne çıkarma fırsatları sunduğunu göstermektedir. Sosyal medyada stratejik etkileşim, şeffaf iletişim ve anlatı çerçevelendirme, denetimli serbestlik hizmetlerinin kamuoyu tarafından daha iyi anlaşılmasını ve meşruiyetini artırabilir. Bu sebeplerden dolayı soruna dair akademik çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rehabilitasyon, Denetimli Serbestlik, Sosyal Medya, Ceza Popülizmi, Kamuoyu Algısı

DENETİMLİ SERBESTLİKTE YARATICI BECERİLER PROGRAMI

Cerengül ÇEKİÇ[1]

Özet

Giriş: Denetimli serbestlik sürecindeki bireylerde duygu düzenleme güçlükleri, benlik saygısında dalgalanmalar ve sosyal rollere uyum sorunları yaygındır. Ergoterapi temelli, yaratıcı becerilere dayalı grup müdahaleleri bu alanlarda işlevsel kazanımlar sağlayabilir. Bu bildiri, Vona du Toit Yaratıcı Beceriler Modeli (VdT MoCA) ilkeleriyle kurgulanan 8 oturumluk programın ilk 2 haftasında gözlenen ön bulguları sunmakta; kalan 6 haftalık müdahale dizisini ise plan olarak özetlemektedir.

Yöntem: Tek kollu, ön–son izlem tasarımı kullanıldı. Örneklem, 20–34 yaş aralığında denetimli serbestlik kapsamında izlenen 5 katılımcıdan (4 erkek, 1 kadın) oluştu. Oturumlar iki haftada bir, 60–90 dk. olarak tasarlandı. İlk 2 haftada uygulanan modüller:

- Hafta 1 / Oturum 1: "Kendini Keşfetme – Ağaç Metaforu" (beden-farkındalık, değerler ve güçlü yönlerin sembolik ifadesi).

- Hafta 2 / Oturum 2: "Mozaik I" (düşük riskli materyallerle yapılandırılmış el becerisi; görev sürdürme, tolerans ve planlama).

Her oturumda oturum başı/sonu Görsel Analog Skala (VAS) ile Odak ve Huzursuzluk Düzeyleri değerlendirildi; katılım yetisi VdT MoCA üzerinden gözlemsel puanlandı. Program başlangıcında DERS-16, RSES-TR ve BHS ölçekleri alındı; son değerlendirme planı 8. oturum sonrasına bırakıldı. Güvenlik için "mola kartı", düşük uyarımlı alan ve sözlü/boşluk doldurma formları kullanıldı.

Bulgular (yalnızca ilk 2 hafta): Uygulanabilirlik/Kabul: Tüm katılımcılar iki oturuma da katıldı; güvenlik olayı bildirilmedi. "Mola kartı", 3×3 nefes ve kısa süreli sessiz katılım seçenekleri özellikle ikinci oturumda daha fazla talep gördü.

Anlık Etki (VAS): Oturum sonlarında "odak" puanlarında katılımcıların çoğunda +1 ilâ +3 puanlık artış; "huzursuzluk"ta −1 ilâ −3 puanlık azalma eğilimi gözlendi. Etki, ikinci oturumda daha belirgindi (görev yapısının somut/elle tutulur olmasıyla uyumlu).

Katılım Yetisi (VdT MoCA): İlk 2 haftada katılımcıların bir kısmı yoğun ipucundan az ipucu düzeyine geçiş sergiledi; iki katılımcı akranına kısa süreli görev hatırlatmaları yapabildi.

Nitel Geri Bildirim: "Ağaç metaforu" öz-farkındalık ve hedef belirleme için "görselleştirme" desteği olarak, "Mozaik I" ise "zihni meşgul etme/gerginliği boşaltma" aracı olarak tanımlandı. Katılımcılar gerçek yaşamda "Dur–Nefes–Devam" kuralını denediklerini ifade ettiler.

Not: Ölçeklerin (DERS-16, RSES-TR, BHS) son ölçümleri 8. oturum sonunda planlandığı için şu aşamada raporlanmamaktadır.

Plan (sonraki 6 hafta)

- Oturum 3: Müzik & Hareketle Duygu Düzenleme (Hafta 5)

- Oturum 4: İletişim Rol Provası – "Dur–Söyle–Öner"

[1] Gülderen Eğitim Araştırma Hastanesi, Ergoterapist, cekiccerengul@gmail.com

- Oturum 5: İşlevsel Ürün – Acil Durum Kartı/Bileklik
- Oturum 6: Yazılı İfade – “Üç Cümlelik Günlük Plan Kartı”
- Oturum 7: Grup Üretimi – “Sakinlik Kutusu”
- Oturum 8: Kapanış – “Beceriler Pasaportu” ve Son Ölçümler

Devam eden haftalarda oturum içi VAS ve VdT MoCA izlemine ek olarak başlangıç ölçekleri tekrar edilecek olup ön–son değişim için parametrik olmayan testlerle analiz planlanmıştır.

Sonuç: İlk 2 haftalık uygulama, programın denetimli serbestlik ortamında uygulanabilir, güvenli ve kabul edilebilir olduğunu; oturum-sonrası kısa vadede odak artışı ve huzursuzluk azalması eğilimlerini desteklediğini göstermektedir. Kalan 6 haftalık müdahale tamamlandığında, çok boyutlu sonuç ölçütleriyle (DERS-16, RSES-TR, BHS) etkilerin sürekliliği ve büyüklüğü raporlanacaktır. Bu erken bulgular, yaratıcı üretim, bedensel farkındalık ve iletişim provasının birlikte kullanımının duygu düzenleme ve rol performansını destekleyebileceğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ergoterapi, Denetimli Serbestlik, Duygu Düzenleme, Yaratıcı Beceriler, Grup Müdahalesi, Vas; Vdt-Moca, Katılım, Uygulanabilirlik, Rehabilitasyon

HAPİS VE ADLÎ PARA CEZALARINA ALTERNATİF YENİ BİR CEZA TÜRÜ OLARAK "DENETİM CEZASI"

İsmail ÇINAR[1], Can Eralp ELİBOL[2]

Özet

Bu tebliğde, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun iki temel yaptırım (hapis ve adlî para) ile sınırlı sistematiği karşısında, 5275 sayılı Kanun'da yer alan denetimli serbestliğin fiilî etkilerini ve ceza teorisindeki konumunu dikkate alarak üçüncü bir "temel ceza" olarak denetim cezası şeklinde bir öneriyi tartışmaya açmak hedeflenmektedir.

Denetimli serbestlik, bugün bir infaz rejimi olmakla birlikte; yerleşim zorunluluğu, bölge terk yasağı, belirli yerlere gitmekten men, alkol/uyuşturucu tedavisi, eğitim–istihdam programlarına katılım, kamu yararına çalışma, mağdura yaklaşmama ve elektronik izleme gibi yükümlülükleriyle özgürlük alanına yoğun müdahaleler içermektedir. Bu müdahalelerin, cezalandırıcı etkiyi yargısal hüküm aşamasına taşıyacak şekilde bağımsız ve yargısal güvenceli bir ceza türü olarak kodifiye edilmesi hem kanunilik–belirlilik ilkelerine hizmet edecek hem de infaz idaresi üzerindeki takdir yükünü azaltacaktır.

Önerilen denetim cezası, mahkeme tarafından temel ceza olarak hükmolunur; içeriği modüler yükümlülüklerden (konut/ikamet, hareket alanı, tedavi, eğitim/istihdam, topluma faydalı iş, mağdur koruma tedbirleri, elektronik izleme, imza yükümlülüğü vb.) bireyselleştirme ilkesi gözetilerek oluşturulur. Yaptırım şiddeti "denetim günü" esasına bağlanarak ölçülülük ve kıyaslanabilirlik sağlanır; yasa koyucu tarafından belirlenecek bir dönüştürme katsayısıyla hapis ve adlî para cezası ile karşılaştırılabilir ve dönüştürülebilir kılınır. İhlal rejimi kademeli (uyarı–ek yükümlülük–kısa süreli kapatma–dönüştürme) olarak düzenlenir; uyum ve ilerleme ise teşvik (erken sonlandırma/indirim) mekanizmalarıyla ödüllendirilir. Bu çerçevede karma hükümlere de imkân tanınabilir (ör. 3 yıl hapis + 1 yıl denetim cezası), böylece hem caydırıcılık hem ıslah amaçları dengelenir.

Dogmatik açıdan bu öneri, dar anlamda ceza (yalnız hapis/para) ile geniş anlamda ceza (devletin suç karşısındaki tüm özgürlük kısıtları) ayrımında bir köprü oluşturur: Denetim cezası, yargı kararıyla belirlenen, kanunla tipikleşmiş ve yargısal denetime açık bir yaptırım olarak ceza hukukunun konusu hâline gelir; denetimli serbestliğin ise infaz hukuku kurumu olarak yeri yeniden sorgulanır. Politika düzeyinde beklenen etkiler; "denetim cezasına girmiş" söyleminin yaygınlık kazanmasıyla toplumdaki cezasızlık algısının giderilmesi, tekrar suç işlemeyi azaltma, hapishane nüfusunu düşürme, mağdur güvenliğini güçlendirme ve kamu kaynaklarını daha etkin kullanmadır.

2025'in denetimli serbestliğin 20. yılı olması vesilesiyle, tebliğ; "denetimli serbestlik" kurumunun dogmatik esasları ve oluşumunda etki sahibi olduğu "cezasızlık algısı" gibi hususları da ihtiva eden, bu doğrultuda normatif gerekçe, kavramsal mimari, ihlal–teşvik rejimi ve geçiş hükümleri ile kanunlaştırma taslağına dönüşebilecek açık bir model sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetim Cezası, Denetimli Serbestlik, Cezasızlık Algısı, Alternatif Yaptırımlar, Ölçülülük, Kişiselleştirme

[1] Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor, ismail.cinar@tau.edu.tr
[2] Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Araştırma Görevlisi, can.elibol@tau.edu.tr

TOPLUMA KAZANDIRMA SÜRECİNDE MULTİDİSİPLİNER BİR İŞ BİRLİĞİ MODELİ: NİĞDE DENETİMLİ SERBESTLİK BİRİMİNİN ÜNİVERSİTE VE STK'LARLA YÜRÜTTÜĞÜ EĞİTİM, REHABİLİTASYON VE İSTİHDAM UYGULAMALARI

Bilal ÇİLKAYA[1], Ali Davut ALKAN[2]

Özet

Niğde Denetimli Serbestlik Müdürlüğü tarafından geliştirilen ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi ile Yeşilay gibi sivil toplum kuruluşlarını içeren çok paydaşlı iş birliği modeli, denetimli serbestlik sürecindeki bireylerin rehabilitasyonu için yenilikçi bir yaklaşım sunmaktadır. Bu çalışma, söz konusu modelin teorik temellerini, uygulama mekanizmalarını ve ön değerlendirme sonuçlarını sistematik bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Model, sosyal öğrenme teorisi ve bütüncül rehabilitasyon yaklaşımı çerçevesinde kurgulanmış olup klasik denetim paradigmasının ötesine geçerek hükümlülerin topluma entegrasyonunu çok boyutlu bir perspektifle ele almaktadır.

Uygulamanın teorik altyapısı, risk-needs-responsivity (RNR) modeli ile uyumlu olarak tasarlanmıştır. Suçlu rehabilitasyonunda Risk-İhtiyaç-Duyarlılık (RNR) modeli, kanıta dayalı uygulamalar çerçevesinde haklı olarak en etkili tedavi modeli olarak kabul edilmektedir. Kanada, Britanya, Avrupa, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi birçok ülkenin suç davranışlarını yönetme biçiminde bir devrim yaratmış ve çeşitli suç türleri için deneysel olarak test edilmiş etkili müdahale programlarının geliştirilmesine öncülük etmiştir. Modelin başlıca mimarları, Kanadalı araştırmacılar James Bonta, Don Andrews ve Paul Gendreau'dur (Ward, T., Melser, J., & Yates, P. M. (2007). RNR modeli, yazarların suç davranışının öngörülebilir olduğu, risk seviyesinin tedavi yoğunluğu ve tedavi sonuçları (ör. tekrar suç işleme/recidivism) ile anlamlı bir şekilde etkileşime girdiği ve bu faktörlerin nihai sonucu etkilemede bireye özgü dinamiklerle iç içe geçtiği yönündeki ampirik gözlemlerine dayanmaktadır. Bu çerçeve, suçluların tedavi ve müdahale için risk tahmini ve sınıflandırmasına yönelik sistematik bir model sunarak kaynakların en yüksek risk taşıyan bireylere yoğunlaştırılması ilkesine odaklanmaktadır.

Modelin operasyonel bileşenleri RNR prensipleriyle uyumlu olarak şu şekilde yapılandırılmıştır: 1) Risk prensibi doğrultusunda kurumsal çerçeveyi oluşturan stratejik protokoller, 2) İhtiyaç prensibi kapsamında bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı kişisel gelişim, değerler eğitimi ve girişimcilik programları, 3) Duyarlılık prensibi ile uyumlu nörobilişsel rehabilitasyon için tasarlanmış "Eğitim ve Akıl-Zeka Oyunları Sınıfı", 4) Sosyal destek mekanizmaları, 5) İstihdam odaklı müdahaleler ve 6) Sürdürülebilirlik için proje tabanlı kaynak geliştirme çalışmaları yer almaktadır.

Ön bulgular, modelin teorik varsayımlarla uyumlu şekilde; bireylerin prososyal davranışlarında gözlemlenebilir iyileşmeler, öz-yeterlik algılarında artış ve toplumsal uyum motivasyonunda güçlenme gibi olumlu çıktılar ürettiğine işaret etmektedir. Ayrıca kamu-üniversite-STK iş birliğinin oluşturduğu sinerjik etki, sosyal sermaye birikimine katkı sağlamakta ve toplumsal katılım mekanizmalarını güçlendirmektedir.

Sonuç olarak; bu modelin etkililiğinin artırılması için: 1) Kanıta dayalı uygulama prensiplerinin sistematik olarak entegrasyonu, 2) Deneysel ve yarı-deneysel desenlerle etki değerlendirme çalışmalarının yapılması, 3) Nörobilimsel ölçümlemelerin rehabilitasyon süreçlerine dahil edilmesi, 4) Dijital dönüşüm perspektifiyle teknoloji entegrasyonunun güçlendirilmesi

[1] Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Doktor Öğretim Üyesi, bilal_cilkaya@ohu.edu.tr
[2] Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Doktor Öğretim Görevlisi, alidavutalkan@ohu.edu.tr

önerilmektedir. Bu çalışma, denetimli serbestlik literatürüne multidisipliner bir perspektif kazandırmayı ve uygulayıcılar için kanıta dayalı bir rehber sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Risk-İhtiyaç-Duyarlılık Modeli (RNR Modeli), Suçlu Rehabilitasyonu, Yeniden Suç İşleme, Kamu-Üniversite-STK İş Birliği, Çok Paydaşlı Yönetim, Topluma Kazandırma, Sosyal Entegrasyon, Bilişsel-Davranışçı Müdahale, Mesleki Eğitim ve İstihdam

HÜKÜMLÜLERİN TOPLUMSAL UYUMU VE ÖZEL SEKTÖR İSTİHDAMI İÇİN DİJİTAL REHABİLİTASYON: UZAKTAN EĞİTİM VE KAMU-ÖZEL SEKTÖR İŞ BİRLİĞİ MODELİ

Bilal ÇİLKAYA[1], Ali Davut ALKAN[2]

Özet

4875 Sayılı İş Kanunu'na göre eski hükümlülerin kamu kurumlarında çalışma oranı %2 ile sınırlandırılmıştır. 2025 yılı Eylül ayı itibarıyla kamu sektöründe istihdam edilen personel sayısı 5.289.449'dur (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2025). Bu sayı dikkate alındığında kamuda istihdam edilen eski hükümlü sayısı yaklaşık 105.789'dur. Eylül 2025 tarihi itibarıyla ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklu mevcudu 419.194 kişidir (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2025). Bu durumda hükümlü ve tutuklu sayısı, kamuda çalışan eski hükümlülerin yaklaşık dört katıdır. Ancak, kamuda hâlihazırda çalışan eski hükümlülerin emeklilik ya da sağlık sorunu gibi sebeplerle ayrılmaları durumunda görevlerinden ayrılacakları dikkate alındığında kamuda ihtiyaç duyulan eski hükümlü sayısının mevcut hükümlü ve tutuklu sayısı dikkate alındığında ve kamu tasarruf tedbirleri göz önünde tutulduğunda oldukça az sayıda olacağı değerlendirilmektedir.

Bu bilgiler ışığında hâlihazırda mevcut hükümlü ve tutukluların kamu sektöründen ziyade özel sektöre yönelik eğitilmesi ve bu istikamette bir kariyer planı oluşturması elzem görünmektedir. Günümüzde özellikle COVID-19 salgını sonrasında uzaktan çalışma yöntemi önem kazanmış ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Bilhassa yazılım ve bilgisayar temelli yürütülen işlerde geçerliliği ve yeterliliği kanıtlanan uzaktan çalışma ya da belirli büyüklükte işlerin uzaktan yapılarak talep edenlere ulaştırılması son dönemde oldukça popüler hale gelmiştir. Ayrıca geleceğin popüler meslekleri arasında; web tabanlı tasarım, teknik yazarlık, veri tabanı mimarisi, bilgi işlem uzmanlığı, veri dedektifliği, dijital oyun tasarımcılığı, siber güvenlik, mobil yazılım geliştirme uzmanı, endüstriyel robot programcısı gibi meslekler ve yeterlilikler yer almaktadır (NTV, 2022; T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2023).

Söz konusu mesleklere yönelik eğitimler yüz yüze eğitimin zorunlu olmadığı, uzaktan öğretimle de yeterlilik alınabilen meslekler olarak öne çıkmaktadır. Zira Dünya genelinde Udemy ve Coursera gibi uygulamalarla bahse konu alanlarda eğitim alınabilmekte ve yeterlilik kanıtlanabilmektedir. Dünyadaki gelişmelere paralel olarak Türkiye'de e-Devlet uygulaması üzerinden Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) ağ sitesi olan "btkakademi.gov.tr" adresi üzerinden bireylere ait e-Devlet şifresi ile erişim sağlanarak yazılım, sistem ve tasarım ana meslek gruplarında yüzlerce özellikli alt alanda eğitimlere ücretsiz erişim sağlanabilmektedir. Bu eğitimlerin yanı sıra kişisel gelişim ve kariyer destekleyici eğitimlere de aynı platform üzerinden ücretsiz olarak erişilebilmektedir. Bu eğitimlere hükümlünün kendi e-Devlet şifresi ile eriştiği dikkate alındığında, hükümlülerin aldıkları eğitimlerin takibi ve yeterlilik durumunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce izlenebilmesi mümkündür.

Bu çerçevede, Ceza ve Tevkifevleri Müdürlüğünce, hükümlülük süresince bahse konu eğitimlerin alınmasının planlanması ve eğitim alınmasının sağlanarak tahliye sonrası özel sektör temsilcilerinden ihtiyaçların alınıp talep edilen yeterlilikte eski hükümlünün ihtiyaç duyulan özel işletmelere yönlendirilmesi sağlanabilir. Bu amaçla Ceza ve Tevkifevleri bünyesinde yer alan İyileştirme ve Topluma Kazandırma Daire Başkanlığının görev, yetki ve sorumlulukları gözden geçirilerek daha işlevsel hale getirilmesi hususu değerlendirilebilir. Zira İyileştirme ve Topluma Kazandırma Daire Başkanlığının görevlerinden biri de "Ceza infaz kurumlarında yürütülen eğitim

[1] Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Doktor Öğretim Üyesi, bilal_cilkaya@ohu.edu.tr
[2] Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Doktor Öğretim Görevlisi, alidavutalkan@ohu.edu.tr

ve öğretim çalışmalarının geliştirilmesi hususlarında, başta bakanlıklar olmak üzere toplumun resmî ve özel çeşitli kurum ve kuruluşları ile iş birliği yapmak ve yardım sağlamak, gerekli olduğu durumlarda bu kurumlarla iş birliği protokolleri yapmak." olarak belirlenmiştir (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2025c).

e-Devlet üzerinden sağlanan bu ücretsiz eğitim olanaklarının değerlendirilmesi ve hükümlülerin bu fırsata erişiminin sağlanması fırsat eşitliği adına da önemli kazanımlar sağlayacaktır. BTK Akademi misyonunun; erişilebilirlik, güvenilirlik, güncellik, iş birlikteliği, iş gücü, eşitlik, yerlilik ve millilik olmak üzere yedi temel değer üzerine inşa edildiği belirtilmektedir (BTK Akademi, 2025).

Zira, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün misyon ifadesinde "…suçlunun yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, yeniden topluma kazandırmak ve ıslahını yapmaktır." ifadesi yer almaktadır (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, 2025b). Ceza infaz kurumlarında geçen sürede faydalanmak üzere, bireylere ait e-Devlet şifreleri ile erişebilecekleri denetimli internet erişim imkânının uygun görülen ceza infaz kurumlarında sağlanması hususu değerlendirilebilir. Bu kapsamda tahliyesine iki yıl ve daha az kalan hükümlülerin belirli bir kurs sayısını tamamlayarak tahliye edilmelerinin sağlanması ve böylelikle yeni hayatlarına daha donanımlı başlamalarının sağlanması önerilebilir. Ayrıca denetimli serbestlik kapsamına alınan hükümlülerin, denetimli serbestlik süreçlerini, eğitim aldıkları konularda staj benzeri uygulamalarla geçirmelerini sağlayan iş birliklerinin özel sektör firmaları marifetiyle yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Uzaktan Öğrenme, Topluma Kazandırma, Dijital Eğitim, Uzaktan Eğitim, Özel Sektör İş Birliği, Hükümlü Eğitimi, Sosyal Entegrasyon

CEZAEVLERİNDE YASADIŞI MADDE KULLANIMININ DENETİMİ: KAÇAKÇILIK YÖNTEMLERİ, ANALİTİK YAKLAŞIMLAR VE MÜCADELE MEKANİZMALARI

Nebile DAĞLIOĞLU[1]

Özet

Ceza infaz kurumlarında yasadışı madde kullanımı, yalnızca bireysel sağlık sorunları değil, aynı zamanda kurumsal güvenlik, toplumsal şiddet ve organize suç faaliyetleri açısından da ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Mahkumlar arasında madde bağımlılığı oranlarının yüksek olması, cezaevi içi düzenin bozulmasına, şiddet olaylarının artmasına ve rehabilitasyon süreçlerinin sekteye uğramasına neden olmaktadır. Türkiye'de son on yılda sentetik kannabinoidler, metamfetamin, eroin, kokain ve reçeteli ilaçların kötüye kullanımı gibi farklı madde türlerinde gözlemlenen artış, cezaevlerinde madde kontrolünün önemini daha da artırmıştır.

Bu çalışma, cezaevlerinde yasadışı madde kullanımının mevcut durumunu çok yönlü bir yaklaşımla ele almaktadır. Kullanılan maddelerin türleri, kaçakçılık yöntemleri ve bu maddelerin tespiti için geliştirilen adli toksikolojik ve kriminalistik analiz teknikleri detaylandırılmaktadır. Özellikle kâğıt, mektup, kitap, giysi ve çocuk çizimleri gibi gündelik nesnelere emdirilerek cezaevlerine sokulan maddeler, geleneksel arama yöntemleriyle tespiti zor olan yeni kaçakçılık biçimleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, parmakizi geliştirme reaktiflerinin madde analizine etkisini inceleyen önceki çalışmalarımız, analitik sürecin çok yönlülüğünü ve disiplinler arası entegrasyonun önemini ortaya koymaktadır.

Türkiye'de yasa dışı maddeyle mücadelede kullanılan laboratuvar altyapısı, analiz rehberleri ve yasal düzenlemeler de çalışmanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Adli Tıp Kurumu, Emniyet ve Jandarma Kriminal Laboratuvarları ile üniversitelerin adli toksikoloji laboratuvarları, cezaevlerinden gelen örneklerin analizinde kritik rol oynamaktadır. Bu laboratuvarlar, sürekli güncellenen veri tabanları ve gelişmiş cihazlarla, hızla değişen madde profillerine karşı etkili analizler gerçekleştirmektedir.

Denetimli serbestlik uygulamaları, zorunlu tedavi programları ve madde kullanım testleri gibi önleyici ve rehabilite edici mekanizmalar, cezaevi ortamında madde kullanımını kontrol altına alma çabalarının temelini oluşturmaktadır. Özellikle TCK 191. madde kapsamında yürütülen erteleme ve tedavi süreçleri, bağımlılıkla mücadelede önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir. Çalışmada ayrıca, cezaevlerinde görev yapan sağlık personelinin gözlemleri, reçeteli ilaçların kötüye kullanımı ve çoklu madde kullanımına dair bulgular da paylaşılmaktadır. Bu bilgiler hem tedavi hizmetlerinin planlanması hem de güvenlik protokollerinin güncellenmesi açısından önem taşımaktadır.

Sonuç olarak; cezaevlerinde yasadışı madde kullanımının denetimi, multidisipliner bir yaklaşım gerektirmektedir. Adli toksikoloji, kriminalistik, psikiyatri, cezaevi yönetimi ve bağımlılık tedavi hizmetleri arasında güçlü bir iş birliği sağlanarak hem bireysel rehabilitasyon hem de kurumsal güvenlik hedeflenmelidir. Bu çalışma, Türkiye'deki mevcut durumu değerlendirmekle kalmayıp uluslararası iyi uygulamalardan da örnekler sunarak çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cezaevi, Yasadışı Madde, Kaçakçılık Yöntemleri, Adli Toksikoloji, Sentetik Maddeler, Madde Bağımlılığı, Güvenlik Stratejileri

[1] Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü, Profesör Doktor, nebiled@hotmail.com

TOPLUMSAL UYUM MEKANİZMASI OLARAK DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİ: HÜKÜMLÜ DENEYİMLERİ ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Nilgün DALİ[1]

Özet

19.yüzyılda ceza adalet sisteminde gerçekleştirilen değişiklikler, cezaların uygulanmasında suçluların iyileştirilmesine ve topluma kazandırılmasına odaklanmıştır. Cezalandırıcı adalet anlayışı yerine, suçlunun damgalanmasını engelleyerek toplum içinde iyileşmesini ve toplumla bütünleşmesini sağlayan onarıcı adalet anlayışı benimsenmeye başlamıştır (Muş, 2016:165-166). Onarıcı adalet anlayışının bir uygulaması olan denetimli serbestlik, hükümlülere bazı yükümlülükler vererek toplumsal yaşamdan koparmadan iyileşmelerini ve topluma uyum sağmalarını hedefleyen bir sistemdir. Bu sistem, suçlu davranışın nedenlerini araştıran, suçlu davranışı bireysel önleme yoluyla ortadan kaldıran, suçun tekrarlanmasını engelleyen ve pişmanlık duygusunu ön plana çıkaran bir yaklaşım olarak uygulanmaktadır (Yavuz, 2011: 13-17).

Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığına göre denetimli serbestlik, hükümlülerin toplum içerisinde denetim ve takibini sağlayan, hükümlülerin yaşam koşullarını iyileştiren, tekrar suç işlemelerini önleyen ve toplumun korunmasını amaçlayan toplum temelli bir sistem olarak tanımlanmaktadır (https://cteds.adalet.gov.tr/gorevlerimiz). Denetimli serbestlik, hükümlülerin suç işlemelerini sağlayan davranışlarını değiştirebilmek, tekrar suç işlemelerini engellemek, cezaevinden çıkan kişilerin takip edilmesini sağlamak, madde bağımlılarını rehabilite etmek, mağdurların zararlarını giderebilmek ve böylece toplumun korunmasını sağlayan bir sistem olarak tanımlanmaktadır (Kamer, 2008: 69).

Denetimli serbestlik uygulamalarıyla hükümlülerin yeniden suç işleme ihtimallerinin azaltılması, toplumsal hayata uyum sağlayabilmeleri için fırsat sunulması, serbest kalabilmek için gerekli şartlara uyabilmeleri, eğitimlere katılarak toplumsal kurallara uyum sağlama becerilerinin geliştirilmesi, aile ile görüşme imkânlarının artırılması ve toplum tarafından dışlanmalarının etkisinin azaltılması amaçlanmaktadır (Demirbaş, 2016 aktaran Demez, 2017: 63-64). Denetimli serbestlik sistemi, suçlular için yalnızca bir ceza kurumu olmanın da ötesinde onların sorunlarına çözüm bulmaya çalışan ve toplumla bütünleşmelerine yardımcı olan bir kurum olarak dikkat çekmektedir (Demirbaş, 2015: 593-596).

Denetimli serbestlik sistemi, hükümlülerin toplum içinde düzenli bir yaşam sürmelerini, üretken bireyler haline gelmelerini ve suçtan uzak kalmalarını hedeflemektedir. Bu çalışmada, hükümlülerin deneyimleri aracılığıyla denetimli serbestlik sisteminin uyumlaştırıcı boyutu ele alınmıştır. Çalışmanın temel amacı, denetimli serbestlik kapsamındaki hükümlülerin toplumsal yaşama uyum süreçlerini ortaya koymaktır. Bu bağlamda; denetimli serbestlik kapsamındaki hükümlülerin denetim sürecine ilişkin görüşlerine, sisteminin faydalarına, düşünce ve davranışları üzerindeki etkilerine dair temel değerlendirmelere yer verilmiştir.

Çalışmada denetimli serbestlik kapsamındaki hükümlülerle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve denetimli serbestlik sistemine ilişkin veriler içerik analizi ve betimsel analiz yapılarak yorumlanmıştır.

Sonuç olarak denetimli serbestlik sistemi, hükümlülerin düşüncelerini ve davranışlarını olumlu yönde etkileyerek toplumsal yaşama uyum sağlama sürecinde destek olmuştur. Denetimli

[1] Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Gölpazarı Meslek Yüksekokulu, Doktor Öğretim Görevlisi, nilgün.dali@bilecik.edu.tr

serbestliğin hükümlülerin iş, aile ve sosyal çevreleriyle bağlarını güçlendirdiği ve suçtan uzaklaştırdığı görülmüştür. Denetimli serbestlik sistemi hükümlülerin toplumsal uyum sürecine önemli katkılar sunarak toplumsal bütünleşmeyi sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik Sistemi, Toplumsal Uyum

RESTORATIVE-LED SOLUTIONS TO HATE AND EXTREMISM: POTENTIAL FOR INNOVATIVE REHABILITATION AND EFFECTIVE SOLUTIONS

Margarida DAMAS[1]

Abstract

Building upon the normalisation of intolerance seen worldwide, including within European borders, both politically and socially, hate-motivated incidents and crimes have been increasing. Data from the Fundamental Rights Agency showcases how between 30 to 50% European citizens have self-reported being harassed due to some hate bias in the previous year (FRA, 2021). Indeed, the growing polarised tendencies echo, even if indirectly, an intersection with the volatile developments of the extremist scene, especially within the far-right milieu. Despite this recognition by supranational and central entities, reflected in various European Communications, such as the Strategic Orientations on a Coordinated Approach on Prevention of Radicalisation, which highlights the rising number of victims and the resulting impact on criminal justice systems, and the EU Communication on a Europe United Against Hatred, local and national challenges remain. The greatest challenges appear when criminal justice-related professionals, within law enforcement, judicial and prison and probation sectors, try to prevent, detect and respond to these phenomena.

In fact, an EU-wide survey recently conducted under the VicTory'Restorative and Victim-centred approach to mitigate hate and (violent) extremism" project, an ongoing initiative funded by the European Commission, shed light on how, irrespective of robust and comprehensive legislation, practices tend to fall short, with implementation difficulties, due to a variety of reasons (e.g., limited funding, training, poor understanding, lack of cooperation mechanisms). Building on the insights of the VicTory project, this paper explores different, innovative and comprehensive solutions to hate and extremism. Specifically, restorative practices take the lead, recognising how they can reshape conflict management, often pursued by criminal justice actors, into conflict transformation. By doing that, different relevant stakeholders get new tools and solutions to work with their beneficiaries. Such applies to those working with those who caused the harm, mostly within rehabilitative approaches, hence, prison and probation. However, it also applies to those working with victims, mostly law enforcement agencies and victim support organisations. Moreover, the current paper will also argue how, by following restorative-led solutions, victims can and should be involved in rehabilitation approaches, departing from previous European practices. Through that, steady cooperation mechanisms between the relevant stakeholders, mostly probation and victim support associations, will be highlighted.

Through integrated and restorative-led solutions, the paper argues that prevention can more easily take place, leading to fewer offences, but also, and importantly, to less recidivism, creating safer communities.

Key Words: Radicalisation, Extremism, Prevention, Post-Release Support, Vulnerability Assessment

[1] IPS_Innovative Prison Systems, Head of Unit for Communitarian Inclusion and Social Development, part of the Radicalisation, Violent Extremism and Organised Crime Portfolio, margarida.damas@prisonsystems.eu

A CONTINUUM OF ASSESSMENT AND PREVENTION TO PREVENT RADICALISATION: THROUGH-THE-GATE AND COMMUNITY DRIVEN APPROACH TO EXTREMISM PREVENTION IN POST-RELEASE SETTINGS

Margarida DAMAS[1] , Pedro LIBERADO[2]

Abstract

Despite the security-driven focus and difficulties felt during imprisonment periods, commonly known in prison-focused academia as pains of imprisonment, and in P/CVE (preventing and countering violent extremism) research as grievances and breeding grounds for radicalisation, the difficulties don't cease within walls. Lived experiences prove how the prison-community transition is an especially challenging period, where those newly released need to adapt to different obstacles and constraints. Consequently, when trying to manage a "new perceived identity", limited resources and symbolic hurdles, a sense of injustice, grievances and personal crises can crystallise, building transitioning vulnerabilities, which can, under certain circumstances, push those newly released persons (further) into radicalisation streams and extremist movements. Indeed, high-profile incidents, such as the London Bridge and Vienna attacks, but also, if going back in time, the 2015 Paris attacks, highlight how, the prison-community transition and, the re-entry moment can be critical to radicalisation prevention. Such has been recognised by the EU, with some of its key documents, in specific, the Strategic Orientations for a Coordinated Approach on Prevention of Radicalisation. The EU advises for a continuum of support, and when appropriate, rehabilitative measures, grounded in steady assessment schemes, which should not cease as the prison sentence ends, but rather, span through-the-gate into the community. However, all too often, when working to support the prison-exit transition, post-release professionals, either working for the probation or the civil society sectors, focus narrowly on immediate reintegration needs and priorities (*i.e*., employment, housing, self-sustainability), inadvertently overlooking the pressing challenges of post-prison radicalisation, which can be felt at the individual, social and environmental level, both within digital and offline communities. Building on the insights of the R2COM project 'Radicalisation and Violent Extremism Prevention in the Community', an EU-funded initiative that aimed to support post-release measures to prevent radicalisation, this paper aims for an in-depth exploration of an innovative assessment approach. By deconstructing post-prison difficulties and radicalisation, and extremism vulnerabilities, the TV-RAT (TV-RAT 'Transitioning Vulnerabilities to Radicalisation Assessment Tool'), will be presented. The TV-RAT is a comprehensive vulnerability assessment tool to be used by post-release professionals, which fosters a nuanced understanding of vulnerabilities, bridging cutting-edge research with practitioners' insights and de-securitised strategies to promote healthier (re)integration pathways. This paper gathers a critical insight into risk assessment with the needs of post-release practitioners. By doing so, it focuses on championing a whole-of-society approach, combining micro, meso and macro assessment spheres to guide case management, thus creating effective, sustainable solutions to prevent radicalisation and build safer societies.

Key Words: Radicalisation, Extremism, Prevention, Post-Release Support, Vulnerability Assessment

[1] IPS_Innovative Prison Systems, Head of Unit for Communitarian Inclusion and Social Development, part of the Radicalisation, Violent Extremism and Organised Crime Portfolio, margarida.damas@prisonsystems.eu

[2] IPS_Innovative Prison Systems, Board Member, Chief Research Officer and Coordinator of the Radicalisation, Violent Extremism and Organised Crime Portfolio, pedro.liberado@prisonsystems.eu

SUÇ TEKRARININ ÖNLENMESİNDE ESKİ HÜKÜMLÜ SOSYAL UYUM PROGRAMLARININ ROLÜ: SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Büşra DEMİR[1], Emine ÖZMETE[2]

Özet

Giriş: Suç; ekonomik, psikolojik, sosyal ve kültürel dinamiklerin etkileşimiyle ortaya çıkan çok boyutlu bir olgudur. Kriminolojik araştırmalar, suç işleyen bireylerin küçük bir kısmının toplam suçların büyük bölümünden sorumlu olduğunu ve suç tekrarının ceza adalet sistemleri açısından en kritik sorunlardan biri olduğunu göstermektedir. Hapsedilmeye dayalı cezalandırma uygulamaları, bireylerin yeniden suç işlemelerini engellemede sınırlı kalmakta; tahliye sonrası işsizlik, barınma yetersizliği, damgalanma ve sosyal dışlanma gibi faktörler eski hükümlülerin topluma yeniden entegrasyonunu güçleştirmektedir. Bu bağlamda sosyal uyum programları, bireylerin yeniden suç işlemelerini engelleyerek toplumsal bütünleşmelerini sağlamada önemli bir araç olarak görülmektedir.

Eski hükümlüler çoğunlukla dezavantajlı gruplar içerisinde yer almakta olup istihdam, eğitim, sosyal hizmetlere erişim ve sosyal hayata katılım açısından zorluk yaşamaktadır. Sosyal hizmet disiplini, bireylerin yalnızca cezai sorumluluklarıyla değil, aynı zamanda toplumsal uyum süreçlerindeki çok boyutlu ihtiyaçlarıyla ilgilenen bütüncül yaklaşımı sunmaktadır. Bireylerin güçlü yönlerini destekleyerek, sosyal bağlarını güçlendirerek ve dezavantajlı koşullarını hafifleterek topluma yeniden kazandırılmalarını hedeflemektedir.

Çalışmanın amacı; suç tekrarının önlenmesinde eski hükümlülere yönelik sosyal uyum programlarının rolünü sosyal hizmet perspektifinden değerlendirmek, literatürdeki kuramsal tartışmalar ve uygulama örnekleri ışığında mevcut politikaların güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyarak geliştirilmesi gereken boyutlara dikkat çekmektir.

Yöntem: Bu çalışma, sosyal uyum programlarını değerlendirmek amacıyla ulusal ve uluslararası literatür taramasına dayalı bir analiz sunmaktadır. Çalışmada kriminoloji, sosyal hizmet, psikoloji ve ceza adaleti alanındaki araştırmalar incelenmiş; psikolojik destek, istihdam, barınma, aile ilişkileri ve sosyal içerme odaklı uygulamalar kategorize edilmiştir. Ayrıca Türkiye'deki denetimli serbestlik hizmetleri, koruma kurulları, istihdam destekleri ve aile temelli müdahaleler mevcut politika belgeleri ve akademik çalışmalar ışığında değerlendirilmiştir.

Bulgular: Analizler, sosyal uyum programlarının suç tekrarının önlenmesinde belirleyici bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Psikolojik danışmanlık, madde bağımlılığından arınma desteği, mesleki eğitim, aile ilişkilerinin yeniden inşası ve barınma çözümleri, bireylerin topluma yeniden entegrasyonunu kolaylaştıran başlıca müdahale alanlarıdır. Sosyal içerme ve damgalamanın azaltılması yönündeki uygulamalar, eski hükümlülerin aidiyet duygusunu güçlendirerek suçtan uzak kalma motivasyonunu artırmaktadır.

Sosyal hizmet uzmanlarının rolü bu süreçte merkezi niteliktedir. Mikro düzeyde danışmanlık, vaka yönetimi ve güçlendirme odaklı uygulamalar; mezzo düzeyde aile ve topluluk temelli destek ağlarının oluşturulması; makro düzeyde ise sosyal politikaların geliştirilmesi, toplumsal farkındalık çalışmaları ve hak savunuculuğu öne çıkan müdahale alanlarıdır. Bu çok katmanlı yaklaşım hem bireysel rehabilitasyonu hem de toplumsal güvenliğin sağlanmasını birlikte hedeflemektedir.

[1] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, busradurmus94@gmail.com
[2] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Profesör Doktor, eozmete@yahoo.com

Türkiye bağlamında bulgular, denetimli serbestlik hizmetlerinin sosyal uyumu destekleyen en kapsamlı mekanizma olduğunu göstermektedir. Psikososyal destek ve mesleki eğitim faaliyetleri belirli ölçüde etkili olmakla birlikte, barınma ve sosyal içerme alanlarında önemli boşluklar bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının sistemdeki rolünün sınırlı kalması, uygulamaların etkinliğini azaltan bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, mevcut programların suç tekrarına etkisini ölçen sistematik veri ve performans raporlarının yetersizliği, kuramsal hedeflerle pratik uygulamalar arasındaki boşluğu derinleştirmektedir.

İstihdam politikaları kapsamında Türkiye İş Kurumu tarafından yürütülen mesleki kurslar ve iş bulma destekleri olumlu katkı sağlasa da özel sektörde eski hükümlü çalıştırmaya yönelik önyargılar devam etmektedir. Kalkınma ajanslarının sosyal içerme projeleri ise sınırlı ölçüde uygulanmakta, yaygınlaştırılamamaktadır. Aile ekosistemini güçlendirmeye yönelik sosyal hizmet uygulamaları ise yeniden entegrasyonda kritik bir destek alanı olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç ve Öneriler: Çalışma bulguları, cezalandırmaya dayalı anlayışın tek başına suç tekrarını önlemede yetersiz olduğunu, eski hükümlülere yönelik sosyal uyum programlarının sosyal hizmet perspektifiyle güçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sonuçlar doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

• Mikro düzey: Eski hükümlülerin bireysel ihtiyaçlarının değerlendirilmesi, vaka yönetimi ve psiko-sosyal destek hizmetlerinin güçlendirilmesi.

• Mezzo düzey: Aile ve topluluk destek ağlarının etkinleştirilmesi, eğitim ve istihdam bağlantılarının çeşitlendirilmesi.

• Makro düzey: Damgalamanın azaltılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi, kamuoyunu bilinçlendiren kampanyaların yaygınlaştırılması, sivil toplum ve özel sektörün daha etkin katılımının sağlanması.

Ayrıca sosyal uyum programlarında görevli uzman sayısının artırılması, hizmet içi eğitim ve süpervizyon mekanizmalarının geliştirilmesi, barınma ve sosyal içerme politikalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Sosyal uyum programlarının bu bütüncül perspektifle uygulanması, yalnızca bireylerin yeniden topluma kazandırılmasını değil, aynı zamanda toplumsal güvenliğin ve sosyal adaletin pekiştirilmesini sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Suç Tekrarı, Eski Hükümlü, Sosyal Uyum, Sosyal Hizmet, Denetimli Serbestlik

SALIVERME SONRASI DESTEK MEKANİZMALARI: HÜKÜMLÜLERİN TOPLUMA ADAPTASYONU VE İYİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Haydar DEMİR[1]

Özet

Niğde Denetimli Serbestlik Müdürlüğü suçluların toplumla adaptasyonunu sağlamak amacıyla birçok alanda proje üretmektedir. Bu kapsamda uygulanan kendi işini kurma projeleriyle hükümlülere girişimcilik becerileri kazandırılarak ekonomik bağımsızlıkları desteklenmekte ve yeniden suç işleme riski azaltılmaktadır. Mesleki eğitimlerle hükümlüler kendi işlerinin kurup sürdürülebilir gelir elde edebilmektedir. Böylece hükümlüler ekonomik bağımsızlığını elde etmiş olup sosyal çevre ile bağları güçlendirilmektedir. Yapılan bu çalışmalar iş gücü piyasasına katkı sağlayarak toplumun refah düzeyini de artırmayı amaçlamaktadır. Müdürlüğümüzde yapmış olduğumuz iyi uygulama örnekleri Reklam ve Tabela İşletmesi, Çatı Sistemleri İşletmesi, Terzi Atölyesi İşletmesi, Kuaför Berber İşletmesi, Büyükbaş Hayvan İşletmesi, Küçükbaş Hayvan İşletmesi tarım alanında Sahlep Üretimi) gibi iyi uygulama örnekleri bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rehabilitasyon, Toplumsal Uyum ve Yeniden Entegrasyon İçin Girişimcilik Projeleri

[1] Niğde Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Müdür, haydar94779@gmail.com

7550 SAYILI KANUN, CEZASIZLIK VE İNFAZ HUKUKU

Timur DEMİRBAŞ[1]

Özet

4.6.2025 tarih 7550 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (10. Yargı Paketi) denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak hapis cezasını infazı, tekerrür ve özel infaz usulleri konularında önemli değişiklikler getirmiştir.

İnfaz hukukuna ilişkin değişiklikleri şu şekilde sıralamak mümkündür: ilk olarak, CGTİHK m.105/A/1'e eklenen cümle ile hükümlülerin beş günden az olmamak üzere koşullu salıverilme tarihine kadar ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin en az onda birini ceza infaz kurumunda geçirmiş olması gerektiği yönünde bir değişiklik yapılmak suretiyle hapis cezasının asgari bir yatarına yer verilmiştir. İkinci önemli değişiklik ise, CGTİHK m. 108/3'de ki, ikinci defa tekerrür hükümleri uygulanan hükümlülere koşullu salıverilme yolunu kapatan ve cezalarının tamamının ceza infaz kurumunda geçirilmesini öngören hüküm değiştirilmek suretiyle, ikinci defa tekerrür hükümleri uygulanan hükümlülere de koşullu salıverilme hakkı tanınmıştır. Üçüncü olarak CGTİHK m. 110'da yapılan değişiklikle "özel infaz usullerinin" uygulanma alanı genişletildiği gibi, bunlar hakkında koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik tedbiri uygulanabileceğine de yer verilmiştir.

Toplumsal barışın sağlanması için, suç işleyenlere karşı bazı yaptırımların uygulanması zorunludur. Ceza adı verilen bu yaptırımlar, suç işlemek eğiliminde olanları korkutarak, onların harekete geçmesini önlediği gibi, korkmayarak bu fiilleri işlemiş olanların cezalandırılması suretiyle uslanmalarına ve bu şekilde topluma zarar verecek davranışları tekrarlamaktan kaçınmalarına yardımcı olur. Ancak, Türkiye'de son yıllarda ceza hukukunun bu fonksiyonu (korkutma-önleme), ne yazık ki yerine getirilememekte ve toplumda cezasızlık algısı yaygınlaşmaktadır. Sonuç olarak, adalete güvenin azalmasında özellikle son yıllarda artan cezasızlık algısının büyük rolü vardır.

Ceza infaz kurumlarının doluluğuna çare olmak üzere 5.4.2012 tarih ve 6291 sayılı Kanun ile CGTİHK' e eklenen m.105/A *"denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı"* uygulamasına başlanması ve muhtelif kanunlar ile uygulanma alanını genişletilmesi ciddi sorunlara neden olmuştur. Özellikle 7242 sayılı Kanunun ile ceza infaz kurumlarındaki doluluğu hafifletmek amacıyla getirilen ve dolaylı af kanunu niteliği taşıyan hükümler, uygulamada ciddi sorunlara neden ve denetimli serbestlik müdürlüklerinin yoğun iş yükü altında kalmalarına neden olmuştur. Burada yapılması gereken en yerinde çözüm, CGTİHK m.105/A'nın ilga edilmesidir. Bu şekilde, CGTİHK m.105/A 'nın yapılan çok sayıda değişiklikle ceza infaz kurumlarındaki doluluğa çare olarak dolaylı af kanunu şeklinde uygulanmasına da son verilmiş olacaktır.

[1] Yaşar Üniversitesi, Profesör Doktor

MADDE KULLANIM BOZUKLUĞUNDA RELAPS ÖNLEME YAKLAŞIMLARI: DENETİMLİ SERBESTLİK İÇİN UYGULAMA ÖNERİLERİ

Şevval KINAY DEMİREZER[1]

Özet

Giriş: Madde kullanım bozuklukları (MKB), bireylerin fiziksel ve psikososyal işlevselliğini olumsuz etkileyen, kronik ve yineleyici nitelikte ruh sağlığı sorunlarıdır. Dünya genelinde MKB olan bireylerin tedavi sonrası relaps (yeniden kullanım) oranları yüksek olup bu durum hem bireysel iyileşmeyi hem de toplumsal uyumu tehdit etmektedir. Relaps, yalnızca sağlık sorunlarını yeniden tetiklemekle kalmamakta; aynı zamanda suç işleme ve yeniden adli sistemle karşılaşma riskini artırarak toplum güvenliği açısından da kritik bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

Denetimli serbestlik (DS) sistemi, madde kullanımına bağlı suçlardan hüküm giymiş bireylerin toplum içinde gözetim altında rehabilite edilmesini sağlayan bir mekanizma olarak ön plana çıkmaktadır. DS, yükümlülerin toplumsal uyumunu güçlendirmenin yanı sıra madde kullanımıyla ilişkili riskleri azaltmak ve relapsı önlemek için müdahale fırsatları sunmaktadır. Bu süreçte, yalnızca bireysel psikososyal müdahaleler değil, sosyal destek, izleme mekanizmaları ve bütüncül rehabilitasyon programları da önem taşımaktadır. Ancak literatürde, DS sisteminde relapsı önlemeye yönelik müdahalelerin kapsamlı ve derli toplu bir şekilde ele alındığı çalışmalar sınırlıdır.

Bu derleme çalışmasının amacı, ulusal ve uluslararası literatür ışığında DS sisteminde relapsı önlemeye yönelik kullanılabilecek yaklaşımları değerlendirmek ve mevcut uygulamalara dair genel bir çerçeve sunmaktır. Çalışmanın sonuçları hem uygulayıcılara hem de politika geliştirme süreçlerine katkı sağlayacak öneriler içermektedir.

Yöntem: Çalışma, geleneksel derleme niteliğinde tasarlanmıştır. Ulusal ve uluslararası literatürde denetimli serbestlik, madde kullanım bozukluğu ve relaps önleme konularını ele alan güncel çalışmalar taranmıştır. İncelenen kaynaklar, DS sisteminde uygulanabilecek psikososyal müdahaleler, farmakolojik destekler, sosyal destek mekanizmaları ve bütüncül rehabilitasyon yaklaşımları açısından değerlendirilmiştir.

Bulgular: Tarama ve değerlendirme sonucunda, DS sürecinde relapsı önlemeye yönelik çeşitli yaklaşımların öne çıktığı belirlenmiştir. Bireylerin tedaviye uyumunu artıran ve nüks riskini azaltan yöntemler arasında bilişsel davranışçı terapi (BDT) temelli müdahaleler, motivasyonel görüşme, topluluk ve akran destek programları, farmakoterapi ile entegre psikososyal destekler ile düzenli izleme mekanizmaları ön plana çıkmaktadır. Ayrıca DS sistemi kapsamında sosyal destek ağlarının güçlendirilmesinin, işlevsel izleme ve rehabilitasyon süreçlerinin birleştirilmesinin relaps riskini düşürmede etkili olduğu gözlemlenmiştir. Bulgular, DS kapsamında uygulanacak müdahalelerin çok boyutlu ve bütüncül bir yaklaşım ile planlanmasının önemini ortaya koymaktadır.

Sonuç: Denetimli serbestlik sistemi, MKB olan bireylerde relapsı önlemeye yönelik stratejilerin uygulanması için önemli bir fırsat alanı sunmaktadır. Literatür bulguları, BDT, motivasyonel görüşme ve sosyal destek temelli müdahalelerin DS uygulamalarına entegrasyonunun hem relaps oranlarını düşürmede hem de yeniden suç işleme riskini azaltmada etkili olduğunu göstermektedir. Türkiye bağlamında, DS süreçlerinde yapılandırılmış relaps önleme

[1] Adana Rehberlik ve Rehabilitasyon İnfaz Kurumu, Psikolog, psk.sevvalkinay@gmail.com

programlarının geliştirilmesi hem ruh sağlığı hem de adli sistem iş birliği açısından önemli katkılar sağlayacaktır. Bu çalışma, relaps önleme yaklaşımlarının sistematik bir çerçevede değerlendirilmesinin gerekliliğine işaret etmekte ve uygulayıcılara yol gösterici nitelikte öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Madde Kullanım Bozukluğu, Relaps Önleme, Bağımlılık Tedavisi

ALMAN GENÇLİK MAHKEMELERİ KANUNU UYARINCA ALMANYA'DA ÇOCUKLARA YÖNELİK DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMALARI-YASAL DÜZENLEMELER

Soner DEMİRTAŞ[1]

Özet

Alman Gençlik Mahkemeleri Kanunu (Jugendgerichtsgesetz) iki farklı yaş grubuna yönelik düzenlemeler içermektedir. 14 yaşını doldurmuş olup henüz 18 yaşında olmayan kişiler genç olarak vasıflandırılırken 18 yaşında olup henüz 21 yaşını doldurmayanlar genç yetişkin olarak vasıflandırılmaktadır. Söz konusu Kanun'da ilk yaş grubuna giren ve çocuk olarak vasıflandırılabilecek kişilere yönelik olarak bazı denetimli serbestlik düzenlemeleri söz konusudur.

Alman Gençlik Mahkemeleri Kanunu'nun 22 vd. ile 88 vd. maddelerinde çocuklara özgü uygulanacak denetimli serbestlik halleri düzenlenmektedir. İlk olarak Kanun'un 21 vd. maddelerinde gençlere uygulanan cezaların ertelenmesi müessesi yer almaktadır. Bu maddelerde denetim süresi, talimatlar ve yükümlülükler, ertelemedeki denetim süresi içinde kişiye yardım edecek denetimli serbestlik görevlisi eliyle gerçekleştirilecek yardımı, bu kişinin görevlendirilmesi ve yükümlülükleri ile ertelemenin kaldırılması ile cezanın infazından vazgeçme düzenlenmiştir. Ayrıca bu bölümde genç hükümlü hakkında hükmün ertelenmesi ve bu kapsamda uygulanacak denetimli serbestlik halleri de yer almaktadır.

Aynı Kanun'un 88. maddesinde ise gençlere verilen cezanın geri kalan kısmının ertelenmesi (koşullu salıverme) hali düzenlenmiştir. Bu madde uyarınca infaz görevlisi, hükümlünün cezasının bir kısmını çekmiş olduğu durumda ve bu durum gencin gelişimi açısından, kamu güvenliği de dikkate alınarak kabul edilebilir ise gençlik cezasının geri kalan kısmının infazını bazı şartlar dahilinde koşullu olarak salıverme kararı vererek erteleyebilir.

Gerek cezanın ertelenmesi halinde gerekse de kalan cezanın şartlı salıverilme suretiyle infazı hallerinde uygulanacak hükümler aynıdır. Bu kapsamda aynı kanunda düzenlenen talimatlar ve yükümlülükler uygulanacaktır. Bu talimatlara örnek olarak; konaklama yeri ile ilgili talimatlara uymak, bir aile veya bakım evinde kalmak, bir eğitim veya iş yerine kabul edilmek, çalışmak, belirli bir kişinin (bakım yardımcısı) gözetimi ve denetimine tabi olmak, sosyal eğitim kursuna katılmak sayılabilir. Yükümlülüklerden bazıları ise suçun neden olduğu zararı telafi etmek için elinden gelen çabayı göstermek, mağdurdan şahsen özür dilemek şeklinde ifade edilebilir.

Bu çalışmada söz konusu Kanun'un genel olarak sistematiğinden kısaca bahsedilecek ve bu kanunda yer alan Türk hukukundaki denetimli serbestlik benzeri düzenlemeler incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Erteleme, Koşullu Salıverilme, Alman Gençlik Mahkemeleri Kanunu

[1] Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor, sonerdemirtas@trabzon.edu.tr

DENETİMLİ SERBESTLİK VE ADLİ KONTROL TEDBİRLERİ KAPSAMINDA UYGULANAN PROGRAMLARIN SOSYOEKONOMİK FAKTÖRLER BAĞLAMINDA TEKRAR SUÇ İŞLEME ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Fadime İrem DOĞAN[1], Erdoğan KÖSE[2]

Özet

Giriş: Suçun doğasının ne olduğu, bireylerin neden suç teşkil eden davranışlarda bulunduğu, bir kişiyi suçlu olarak nitelendiren özelliklerin neler olduğu gibi sorular, insanlık kavramının ortaya çıkışından beri tartışılmaktadır. Des Rosiers ve Bittle'ın (2004) kısa tanımına göre; bireylere, topluma veya hatta bir devlete karşı yasaya aykırı olarak gerçekleştirilen ve hukuken cezalandırılabilir olan fiiller suç olarak kabul edilir. Peki, insanlar neden suç işler? Bireylerin suç işlemesinin ardındaki teşvik nedir? Beccaria (1764), klasik teorisinde bireylerin suç işlediğini çünkü cezasız kalmanın getirdiği faydaların maliyetlerden daha yüksek olduğunu ve bireylerin yalnızca kendi çıkarlarını düşündüklerini ileri sürmüştür. Neoklasik yaklaşım çerçevesinde suçun genel davranışsal dinamikleri üzerine geniş bir literatür oluşmuştur ve bu literatür, rasyonel seçim teorisini temel almaktadır (Becker, 1968; Felson ve Clarke, 1998; Freeman, 1999).

Suç oranlarını belirleyen faktörleri anlamak, suç ekonomisi literatüründe uzun zamandır temel bir endişe kaynağı olmuştur. Eşitsizlik, işsizlik ve ücret seviyelerinin suç davranışını şekillendirmede önemli rol oynadığı gösterilmiştir. Daha yakın zamanlarda araştırmalar, adli kontrol tedbiri kapsamındaki programlar gibi hedefe yönelik müdahalelerin hem suç faaliyetleri hem de özgürlüğü bağlayıcı ceza sonrası sonuçlar üzerindeki etkisini değerlendirmeye yönelmiştir. Ancak çok sayıda çabaya rağmen bu programların gerçek etkisi kesin değildir. Bu çalışma, hapsetmenin ötesine bakma ihtiyacından hareketle daha geniş sosyo-ekonomik bağlama odaklanarak hapsetme sonrasında veya yanında neler olduğunu incelemektedir.

ABD'de adli kontrol tedbiri kapsamında uygulanan programlar, Türkiye'nin adli kontrol sistemi içindeki benzer prosedürler için kavramsal bir referans noktası işlevi görmektedir (Yenisey, 2025). Denetimli serbestlik Türkiye'de adli kontrolün temel bir unsurudur. Türk ceza hukuku bağlamında incelendiğinde denetimli serbestlik, suçluların cezalarını kısmen veya tamamen toplum içinde belirli gözetim ve yükümlülükler altında çekmelerini sağlayan yasal ve ıslah edici bir kurumdur (Umudum ve Sözüer, 2019). Hürriyeti bağlayıcı cezaların eksikliklerine, özellikle de suçluları rehabilite etmedeki veya yeniden suç işlemelerini önlemedeki yetersizliklerine bir yanıt olarak ortaya çıkmıştır (Apaydın ve Kaplan, 2019). Zaman içinde denetimli serbestlik sadece cezalandırmaya değil, aynı zamanda özellikle kamu güvenliği için sürekli tehdit oluşturduğu düşünülen suçlular-yani yeniden suç işleyenler, alışkanlık haline gelmiş suçlular, kariyer suçluları ve suç örgütlerinin üyeleri - için yeniden entegrasyona odaklanan bir sisteme dönüşmüştür (Apaydın ve Kaplan, 2019). Bu kavram, ceza adaleti sistemlerinin modernizasyonu ve insanileştirilmesi ile birlikte gelişmiştir. Tarihsel olarak ceza uygulamaları, bedensel cezalara ve suçlunun toplumdan dışlanmasına odaklanmıştır. Ancak hapis cezasının tek başına rehabilitasyonu garanti etmediğinin farkına varılması, suç davranışının altında yatan nedenleri ele almayı ve yeniden sosyalleşmeyi teşvik etmeyi amaçlayan denetimli serbestlik gibi mekanizmaların devreye girmesine yol açmıştır (Özbek, 2025).

Yöntem: Bu çalışma, ABD'deki adli kontrol tedbiri kapsamındaki programlar ile tekrar suç işleme arasındaki olası bağlantıyı haftalık ortalama ücretler üzerinden veriye dayalı olarak araştırmaktadır. Tekrar suç işleme üzerine yeterli veri bulunmadığından, bu ilişki dolaylı olarak tutukevinden çıkan bireylerin işgücünde yaşayabilecekleri sıkıntılar ve ücretler üzerinden analiz

[1] Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomi ve Finans Bölümü, Doktor Öğretim Üyesi, fadimeirem.dogan@bau.edu.tr
[2] İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, Profesör Doktor/Enstitü Müdürü, erdogan.kose@iuc.edu.tr

edilmiştir. Suç ve ücretler arasında açık bir bağlantı vardır. Zaman içinde suç oranlarını azaltmaya yönelik çeşitli politikalar uygulanmıştır. Şüphesiz bu politikalar, ulusların işgücü piyasaları üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Çalışma dönemi 2001-2023 olup 45 ABD eyaletini kapsamaktadır. Programlar; elektronik izleme, ev hapsi, günlük raporlama, toplum hizmeti, alkol veya uyuşturucu tedavi programları, diğer denetimli serbestlik türleri ve çalışma programlarını içermektedir. Yerel tutukevleri, gözetim altındaki bireyleri bu yöntemlerle topluma entegre etmektedir. Ücretleri etkileyen faktörler dört kategoriye ayrılmıştır: piyasa faktörleri (açık iş oranı), kurumsal faktörler (asgari ücret, sendikalaşma, işsizlik sigortası), makroekonomik faktörler (GSYİH büyüme, eğitim, işsizlik oranı, istihdam oranı) ve demografik faktörler (tutukevi nüfusu, suç oranları). Bu veriler BLS, FBI ve diğer kurumların istatistiklerinden alınmıştır.

Türkiye için benzer program verileri bulunmadığından, dolaylı bir ölçüm olarak denetimli serbestlik oranı hesaplanmıştır. Ortalama ücretler TÜİK'ten alınmış, inceleme periyodu 2009-2023 olmuştur. Türkiye için de aynı piyasa, kurumsal, makroekonomik ve demografik faktörler kullanılarak analiz yapılmıştır.

Analizlerde, değişken belirsizliğini gidermek amacıyla Bayesci Model Ortalaması (BMA) yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: ABD'de adli kontrol tedbiri kapsamındaki programlar ile ücretler arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ayrıca katsayının pozitif olması daha fazla adli kontrol tedbiri kapsamındaki programların uygulanmasının ortalama ücretleri artıracağını desteklemektedir (Kalleberg, 2011). Bununla birlikte literatürle uyumlu olarak (Davis ve ark., 2013; Elsby ve ark., 2013; Yang, 2017) kurumsal, makroekonomik, piyasa ve demografik faktörlerin de ücretleri etkileyebileceği ve bu bağlamda topluma daha efektif entegre olan bireylerin tekrar suç işleme oranlarının da azalacağı beklenmektedir (Yang, 2017; Siwach, 2018; Bogliaccini ve ark., 2024). Öyle ki açık iş oranlarının fazla olması ile ortalama ücretlerin de artabileceği sonucunu çıkarmak mümkündür. Aynı çıkarımları asgari ücret, sendikalaşma oranı ve işsizlik sigortası ödemeleri için de yapmak mümkündür (Beauchamp ve Chan 2014; Braun 2019; Fone, Sabia, ve Cesur 2023). Türkiye için yapılan analizlerde denetimli serbestliğin ücretler üzerinde doğrudan belirleyici bir etkisi bulunmamış ancak pozitif yönlü bir ilişki olabileceği değerlendirilmiştir. PIP değeri 0,5'in üzerinde çıkan tek değişken asgari ücret olmuş ve bu da ortalama ücretler ile pozitif bir ilişkiyi ortaya koymuştur.

Sonuç olarak; ABD'deki bulgular adli kontrol tedbiri kapsamındaki programların bireylerin topluma entegrasyonunda kritik bir rol oynadığını göstermektedir. Türkiye'de ise veri eksikliklerine rağmen denetimli serbestlik kurumunun benzer bir etkiye sahip olabileceği yönünde teorik bir bağlantı kurulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Adli Kontrol Tedbiri, Denetimli Serbestlik, Yeniden Topluma Kazandırma, Bayesci Model Ortalaması, Bölgesel Analizler, Ücretler, Tekrar Suç İşleme

KURUMDAN BİREYE, BİREYDEN TOPLUMA: DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMALARINDA PSİKOSOSYAL UYUM VE MEDYA TEMSİLLERİ ÜZERİNE TEMATİK BİR İNCELEME

Miray DUGAN[1]

Özet

Giriş: Denetimli serbestlik sistemi, suç işleyen kişilerin cezalarını toplum içinde infaz etmelerine olanak tanıyan, hem toplumsal güveni ve düzeni korumayı hem de bu kişilerin topluma yeniden kazandırılmasını amaçlayan bir uygulamadır (Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2021). Bu sistem, yalnızca yasal bir düzenleme olmasının ötesinde, bireyin rehabilitasyonuna, psikososyal uyumuna ve sosyal entegrasyonuna katkı sunan çok kapsamlı bir süreçtir (Apaydın & Kaplan, 2019, s. 193). Özellikle rehabilitasyon sürecinde bireyin sadece hukuki açıdan değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik boyutlarıyla ele alınması gerekliliği, denetimli serbestlik sisteminin ve uygulamalarının değerlendirilmesinde yeni bir bakış açısı geliştirmeyi zorunlu kılmaktadır. Kurumların bu sürece yaklaşımı, yükümlülerle kurdukları iletişim biçimi ve kamuoyunda yer alan haberler, sürecin başarısını doğrudan etkileyen dinamikler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda; denetimli serbestlik uygulamalarının medya aracılığıyla nasıl temsil edildiği hem sistemin kamuoyundaki algısını hem de bireysel dönüşüm süreçlerinin görünürlüğünü anlamak açısından önem arz etmektedir.

Bu doğrultuda araştırmanın temel amacı, denetimli serbestlik uygulamalarına ilişkin resmi medya metinleri üzerinden tematik bulguları ortaya koymaktır. Ayrıca araştırmada bu bulgular doğrultusunda denetimli serbestlik uygulamalarının yükümlülerin toplumsal uyumunu artıracak şekilde nasıl iyileştirilebileceğine dair öneriler geliştirmek amaçlanmaktadır. Aynı zamanda araştırma çerçevesinde kurumsal iletişimin medya aracılığıyla yansımalarının ortaya konulması ve bu yansımanın denetimli serbestlik hizmetlerinin birey ve toplum düzeyinde daha etkin hale getirilmesine katkı sağlanması da hedeflenmektedir.

Bu çalışma kapsamında, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün resmi internet sitesinde yer alan denetimli serbestlik müdürlüklerine ait haber metinleri temel alınarak haberlerde öne çıkan tematik alanların neler olduğu, yükümlü bireylerin psikososyal uyum ve rehabilitasyon süreçlerinin nasıl temsil edildiği, kurumdan bireye bireyden topluma gerçekleşen dönüşümün medyada nasıl görünür kılındığı ve toplumsal kabulün nasıl desteklendiği sorularına yanıt aranmaktadır.

Yöntem: Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden tematik içerik analizi yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışmanın veri setini Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün resmi internet sitesinde yer alan denetimli serbestlik müdürlüklerine ait haber metinleri oluşturmaktadır. Çalışmada 2022 Nisan – 2025 Temmuz tarihleri arasında yayımlanan toplam 488 haber metni incelenmiştir. İnternet sitesinde bulunan haberlerin yoğun olarak bu tarihler arasında yayımlanmış olmasından dolayı belirtilen tarih aralıkları araştırmaya dâhil edilmiştir. Tematik analiz için yıllara göre orantılı dağılım olacak şekilde 60 haber metni örneklem olarak belirlenmiştir. Yıllara göre haber metinlerinin dağılımı 2022:6, 2023:4, 2024:21 ve 2025:29 şeklindedir. Haber metinleri, içerik çeşitliliği ve tematik temsilin yeterliliğini sağlamak amacıyla tabakalı örnekleme yöntemi ile yapılmıştır. Bu örnekleme yöntemi ile her yılın toplam haber sayısı orantılı şekilde belirlenmiştir. Ayrıca aynı yıldan seçilen haberler içerik açısından çeşitliliği yansıtacak şekilde seçilerek farklı konular ve haber türleri tematik analizde dengeli biçimde temsil edilmiştir. Analiz sürecinde seçilen haberler detaylı şekilde okunmuş, metinlerdeki

[1] Antalya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Psikolog, duganmiray@gmail.com

kavramlar kodlanmış, kodlar gruplandırılarak temalar ve alt temalar belirlenmiştir. Oluşturulan temalar gözden geçirilmiş ve temalar arası ilişkiler incelenmiştir.

Araştırmanın güvenirlik ve geçerliliği açısından kodlama şeffaf biçimde gerçekleştirilmiş, temalar doğrudan haber alıntılarıyla desteklenmektedir. Buna ek olarak analiz sonuçlarının tutarlılığının artırılması için örneklem üzerinden kodlamalar tekrar gözden geçirilmiş böylelikle araştırmacının öznelliği en aza indirilmiş ve analiz sonuçlarının güvenirliği sağlanmıştır.

Bulgular: Araştırma bulguları, yükümlülerin davranış ve tutumlarındaki değişimi anlamak adına üç temel tema etrafında toplanmaktadır: prososyal davranış temsilleri, rehabilitasyon süreci ve bireysel dönüşüm. Bu temalar, denetimli serbestlik kapsamında gerçekleştirilen uygulamaların yükümlülerin sosyal uyumunu, kurumla olan etkileşimlerini, kişisel gelişimlerini ve yeniden topluma kazandırılma süreçlerini bütüncül bir şekilde ortaya koymaktadır. Böylelikle hem bireylerin içsel değişimleri hem de sosyal çevreyle olan bağlarının nasıl şekillendiği kapsamlı biçimde değerlendirilmektedir.

Sonuç: Bu çalışma kapsamında yapılan tematik içerik analizi, denetimli serbestlik altındaki yükümlülere yönelik yürütülen çeşitli faaliyetlerin, bireylerin toplumsal yaşama yeniden entegrasyonu, psikososyal uyum ve suçun tekrarının önlenmesine olan katkısını ortaya koymaktadır. İncelenen haber metinlerinden elde edilen bulgular neticesinde denetimli serbestlikte yürütülen etkinliklerin yükümlü bireylerin sadece belirli kurallara uyma sürecinin ötesine geçerek topluma uyum sağlama ve katkı sunma durumuna işaret etmektedir. Araştırma, denetimli serbestlik hizmetlerinde gerçekleştirilen uygulamaların yalnızca denetim ve gözetim odaklı olmadığını aynı zamanda psikososyal açıdan destekleyici bir çerçevede yürütüldüğünü göstermektedir. Bu kapsamda denetimli serbestlik sisteminin bireylerin topluma kazandırılmasına yönelik işlevi daha da güçlenmekte, sosyal uyum sürecine anlamlı katkılar sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Psikososyal Uyum, Rehabilitasyon, Prososyal Davranışlar, Medya Temsilleri

DENETİMLİ SERBESTLİKTEN YARARLANAN BİREYLERİN TOPLUMSAL BÜTÜNLEŞMESİNDE YEREL İSTİHDAMIN ROLÜ: HAKKÂRİ'DE BİR DİKİM EVİ MODELİ

Resul DURAN[1]

Özet

Giriş

Denetimli serbestlik sürecinden geçen bireylerin yeniden suça yönelmesini önlemenin en etkili yollarından biri, bu bireylerin ekonomik ve toplumsal yaşama yeniden kazandırılmasını sağlayacak sürdürülebilir istihdam olanaklarının yaratılmasıdır. Bu noktada, bireylerin sadece ekonomik kazanç elde etmeleri değil, aynı zamanda toplumsal rollerini yeniden inşa etmeleri, toplumla bağlarını güçlendirmeleri ve aidiyet hissi geliştirmeleri önem arz etmektedir. Özellikle dezavantajlı ve kırılgan bölgelerde geliştirilecek yerel istihdam modelleri hem bireysel dönüşüm hem de toplumsal kabul açısından kritik bir role sahiptir. Yerel ihtiyaçları ve potansiyelleri dikkate alan bu tür modeller, bireylerin beceri kazanmasına ve sosyal dışlanmanın azaltılmasına da katkı sunmaktadır.

Yöntem

Bu bildiride, Hakkâri ili özelinde geliştirilen ve geleneksel üretim pratikleri ile mevsimsel talep artışlarını temel alan bir yerel istihdam modeli ele alınmaktadır. Hakkari'de düğün sezonunda ve yaz aylarında geleneksel kıyafetlere yönelik artan talep, yerel üretim kapasitesinin artırılması yönünde önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu bağlamda kurgulanan dikim evi projesi, denetimli serbestlikten yararlanan bireylerin topluma kazandırılmasına yönelik yenilikçi bir iyi uygulama örneğidir. Araştırma, nitel bir yaklaşım çerçevesinde kurgulanmış olup denetimli serbestlik müdürlüğü, sosyal hizmet uzmanları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinin iş birliği süreçlerine odaklanmaktadır. Proje kapsamında, bireylerin dikim evlerinde istihdam edilmeden önce çeşitli eğitim programlarına katılmaları ve beceri kazanmaları planlanmaktadır.

Bulgular

Dikim evi modeli, denetimli serbestlikten yararlanan bireylerin mesleki beceri kazanarak topluma kazandırılmasını hedeflemektedir. Bu modelin, bireylerin ekonomik anlamda güçlenmelerine, sosyal bağlarının kuvvetlenmesine, sorumluluk alma becerilerinin gelişmesine ve özgüvenlerinin artmasına katkı sağladığı gözlemlenmektedir. Ayrıca sosyal hizmet disiplini, bireylerin güçlendirilmesi, kaynaklara erişimin kolaylaştırılması ve toplumsal kabulün artırılması açısından temel bir müdahale alanı sunmaktadır. Yerel aktörlerin iş birliği sayesinde toplumsal kabul düzeyinde olumlu gelişmeler ortaya çıkarken kültürel ve yapısal engellerin aşılması için çeşitli çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Sonuç

Denetimli serbestlik sürecindeki bireylerin üretken bireyler olarak toplumsal yaşama katılmaları, yeniden suça sürüklenmenin önlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Geliştirilen bu yerel istihdam modeli, bireylerin ekonomik güçlenmesinin yanı sıra sosyal damgalamanın azaltılmasına da katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda bireylerin salıverilme sonrası dönemde desteklenmesi, toplumsal entegrasyonu güçlendirirken yeniden suça yönelme riskini de azaltmaktadır.

[1] Hakkâri Üniversitesi Çocuk Bakım ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, Doktor Öğretim Üyesi, resulduran@hakkari.edu.tr

Hakkari'de uygulamaya konulan dikim evi projesi, dezavantajlı bölgelerde yaygınlaştırılabilecek nitelikte bir iyi uygulama örneği sunmaktadır. Ayrıca bu modelin nitelikli insan gücü yaratma potansiyeli ve yerel kalkınma ile ilişkisi dikkate alındığında, ceza adalet sisteminde yeniden entegrasyonu destekleyen bütüncül sosyal hizmet müdahalelerine rehberlik edebileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Sosyal Hizmet, Yerel İstihdam, Dikim Evi, Sosyal Entegrasyon, Hakkâri

ESKİ HÜKÜMLÜLERİN TOPLUMA YENİDEN KAZANDIRILMASININ İYİLEŞTİRİLMESİ: ZORLUKLAR VE DENETİMLİ SERBESTLİK DENEYİMLERİ

Abdulsamet DURAN[1], Emel İŞTAR IŞIKLI[2]

Özet

Eski hükümlüler, sosyal önyargılar, ekonomik güvensizlik, işsizlik ve toplumsal dışlanma gibi çok boyutlu zorluklarla karşılaşmakta; bu durum hem psikososyal iyileşme süreçlerini hem de ekonomik ve sosyal yaşama uyumlarını doğrudan etkilemektedir. Bu çalışma, eski hükümlülerin yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik önerilerini ve denetimli serbestlik uygulamalarından sağladıkları faydaları incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Türkiye'nin Düzce ilinde yapılan bir saha çalışmasına dayanmaktadır. 40 eski hükümlü ile yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlar gerçekleştirilmiş; katılımcılara yaşam koşullarını iyileştirme önerileri, denetimli serbestlik deneyimleri ve yaşamlarındaki değişimler sorulmuştur. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş ve tematik olarak sınıflandırılmıştır.

Bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun (29 kişi) yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik önerilerde bulunduğunu göstermektedir. En fazla vurgulanan öneri, istihdam olanaklarının artırılmasıdır (10 kişi). 8 katılımcı, sabıka kaydının silinmesi veya hukuki düzenlemeler yapılmasını önererek hem iş bulmayı kolaylaştıracak hem de toplumsal dışlanmayı azaltacak adımların önemine dikkat çekmiştir. 6 katılımcı, psikolojik ve sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesini; 6 katılımcı ise maddi desteklerin artırılmasını önermiştir. Ayrıca toplumsal önyargının azaltılması, eğitim ve meslek programlarının yaygınlaştırılması, cezaevindeki çalışma koşullarının iyileştirilmesi, denetimli serbestlik uygulamalarının geliştirilmesi ve borç affı gibi hukuki düzenlemeler de öneriler arasında yer almıştır. Denetimli serbestlik programlarından elde edilen faydalar katılımcılar arasında farklılık göstermektedir. 10 kişi eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerinden, 5 kişi meslek edindirme kurslarından, 3 kişi ise cezaevinden erken çıkış imkânından fayda sağladığını belirtmiştir. Diğer kazanımlar arasında disiplin ve düzen kazanma, psikososyal destek, topluma uyum ve özgüven artışı ile bağımlılıkla mücadele yer almıştır. Öte yandan 13 katılımcı herhangi bir fayda görmediğini, 2 kişi ise süreci olumsuz deneyimlediğini ifade etmiştir. Denetimli serbestlik sonrası yaşamda değişiklik gözlemleyen 23 katılımcı, sosyal, ailevi ve ekonomik alanlarda olumlu gelişmeler yaşadığını belirtmiştir. Özellikle aile ilişkilerinde iyileşme (7 kişi), eş ilişkilerinde iyileşme (3 kişi), sosyal hayatta ilerleme (12 kişi) ve ekonomik hayatta iyileşme (7 kişi) rapor edilmiştir.

Sonuç olarak; eski hükümlülerin başarılı bir şekilde topluma kazandırılabilmesi için istihdam olanaklarının artırılması, psikososyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, hukuki düzenlemelerin yapılması ve toplumsal önyargının azaltılması gerekmektedir. Denetimli serbestlik programları bireylere farklı düzeylerde fayda sağlayabilmekte olup sistemin etkinliğinin artırılması için kişiye özel destek programlarının geliştirilmesi kritik öneme sahiptir. Devlet, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörün iş birliği ile kapsamlı politikalar geliştirilmesi, eski hükümlülerin rehabilitasyonu ve topluma yeniden uyumunu desteklemede belirleyici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eski Hükümlü, Yeniden Kazandırma, Denetimli Serbestlik, İstihdam, Psikososyal Destek, Toplumsal Önyargı

[1] Düzce T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, İnfaz ve Koruma Memuru, sametduran02@gmail.com
[2] Düzce Üniversitesi Sigortacılık ve Sosyal Güvenlik Bölümü, Profesör Doktor, emelistar@duzce.edu.tr

CEZA HUKUKUNUN AMACI OLARAK SUÇLUNUN AHLAKLI BİR BİREYE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

Murat Volkan DÜLGER[1]

Özet

Giriş: Cezalandırmanın amacının ne olduğuna ilişkin antik çağ filozoflarından günümüze kadar çok sayıda düşünür ve hukukçu farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Zira neden ceza verildiği sorusu hem ahlak felsefecilerinin hem siyaset kuramcılarının hem de hukukçuların kafa yorduğu ve üzerinde yüzyıllardır düşündükleri bir meseledir. Tarihsel süreç içerisinde cezanın amacının toplumların gelişmişlik düzeyine göre değiştiği, zamanla suçlunun bedenine ve yaşamına yönelik cezaların yerini, özgürlüğü bağlayıcı cezaların aldığı ve hatta ilerleyen zamanlarda bunların da daha hafif olan seçenek yaptırımlara çevrildiği görülmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada yöntem olarak kuramsal bir analiz benimsenmiştir. Cezalandırma teorileri; felsefi ve tarihsel arka planı ile irdelenmiş, seküler ahlak anlayışı odağa alınarak ceza hukukundaki toplumsal kınanabilirliğin temeli tartışılmıştır. Bu çerçevede, çalışmada normatif bir çözümleme yöntemi takip edilmiştir.

Bulgular

Eski tarihlerde toplumlar, cezalandırma ile mağdur ve toplumun intikam duygularını tatmin etmeye ve yapılan kötülüğe karşılık vermeye çalışırken özellikle aydınlanma çağından itibaren modern devletlerin hem olası suçluları suç işlemekten vazgeçirmeyi hem de failin ıslahını amaçladığı ve bu bağlamda cezalandırmanın acı vermeye yönelik bir gösteri olmaktan uzaklaştığı görülmektedir.

Bu süreçte cezalandırmanın amacını açıklayan farklı teoriler ileri sürülmüştür. Bunlar cezanın amacını kural olarak adaletin yerine getirilmesinde gören "mutlak teoriler", toplumsal ve bireysel faydaların sağlanmasını amaçlayan "nispi teoriler" ve her iki teorinin eksikliklerini doldurmak amacıyla bu teorilerin eleştirilmesinden doğan "karma teoriler" olmak üzere üç ana başlıkta toplanmaktadır.

Bize göre cezalandırmanın asıl nedeni, bireyin ahlaklı davranmamasıyla ilgilidir. Burada sözünü ettiğimiz ahlak; dini veya uhrevi kaynaklara dayalı bir ahlak değil, aksine seküler bir ahlaktır. Seküler ahlaktan anlaşılması gereken ise insanlığın binlerce yıllık ortak yaşam deneyiminden gelen ve birlikte yaşamanın zorunlulukları çerçevesinde gelişmiş toplumsal iş birliği kurallarıdır. Bir başka deyişle seküler ahlak, insanın varoluşundan itibaren, topluluk halinde yaşamın sürdürülebilmesi için geliştirdiği asgari davranış kurallarını ifade eder.

Bu, aslında bazı düşünürler tarafından dile getirilmekte ancak seküler düşünürlerin büyük bir çoğunluğu tarafından içten içe bilinmek ve hatta kabul edilmekle beraber, ahlakın temeli genellikle dini, uhrevi ya da dünya dışı kurallara bağlandığı için seküler düşünürlerin çoğu

[1] İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Profesör Doktor/Avukat, muratdulger@aydin.edu.tr

tarafından bu düşüncenin yüksek sesle dile getirilmesinden kaçınılmaktadır. Hatta ahlak yalnızca dinin konusuymuş gibi yaklaşılmaktadır. Biz ise tarihsel bir arka plana dayalı olduğunu ve tanrısal bir kaynağı olmadığını düşündüğümüz ahlak anlayışına uygun olarak toplumsal kınanabilirliğin asıl kaynağının ahlak, ahlakın kaynağının ise toplumsal iş birliği olduğunu düşünüyoruz.

Günümüzde bu iş birliğini en fazla bozan, yıkan ve zarara uğratan davranışlar ceza hukuku tarafından suç olarak tanımlanmakta, insanlık için hayati olan iş birliğinin bu kadar ağır bir biçimde bozulması nedeniyle bu bozucu davranışlar toplum tarafından kınanmakta, bunlar ağır haksızlıklar olarak kabul edilip bunların karşılığında ceza verilmektedir. Böylelikle iş birliğini bozucu davranışlarda bulunan bireylerin hem yeniden iş birliğine dönmeleri amaçlanmakta hem de diğer bireylere göz dağı verilmektedir. Bu nedenle bize göre ceza hukukundaki toplumsal kınanabilirliğin temeli insanlık için hayati önemde olan toplumsal iş birliğinin oluşmasını sağlayan ahlak kurallarıdır.

Sonuç

Kınanabilirliği bu seküler ahlak çerçevesinde değerlendirdiğimizde ceza hukukunun işlevi, aslında toplumsal iş birliğini zedeleyen davranışları cezalandırmak ve bireyi yeniden bu iş birliğine, yani ahlaklı davranışa yöneltmektir. Zira bize göre cezalandırmanın amacı suçluyu yeniden ahlaklı bir birey haline getirmek, en azından asgari düzeyde bu seküler ahlaka bağlı kalmaya yönlendirmektir.

Bireyin seküler ahlaka bağlı kalmasında en önemli etkenlerden biri de denetimli serbestlik kurumudur. Çünkü işin cezalandırma kısmında artık önemli bir düzeyde ahlaki bir varlık olarak algıladığımız insanın denetimli serbestlik süresince de bu ahlaklı davranışlarının devam ettirmesi, bunları pekiştirmesi, eğer bunların dışına çıkacak olursa uyarılması, tekrar ahlaklı bir birey haline getirilmesinin sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle denetimli serbestlik bu söylediğimiz amacın önemli bileşenlerinden birisidir.

Sonuç olarak bizim bu tebliğdeki amacımız; cezanın esas işlevinin kişiyi ahlaklı bir birey haline getirmek olduğunu vurgulamak ve bunun sağlanması sürecinde cezanın ve denetimli serbestliğin rolünü ve önemini açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: Cezalandırmanın Amacı, Seküler Ahlak, Kınanabilirlik, Toplumsal İş Birliği, Denetimli Serbestlik

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARDA OKUL TEMELLİ MÜDAHALENİN ÖNLEYİCİ ROLÜ: DENETİMLİ SERBESTLİK GÖZLEMLERİ VE KURUMSAL İŞ BİRLİĞİ GEREKLİLİĞİNE DAİR DEĞERLENDİRME

Tuba ELİBOL[1]

Özet

Söz konusu çalışma, Türkiye'de çocuk suçlarının suça sürüklenme sürecinde eğitim ortamının taşıdığı belirleyici rolü incelemekte ve okul temelli müdahalelerin yetersizliğini denetimli serbestlik perspektifinden değerlendirmektedir. Araştırmada, nitel doküman incelemesi ile birlikte saha uzmanlığı kapsamında edinilen mesleki gözlemler değerlendirilmiş; denetimli serbestlik müdürlüğü sahadaki veriler ve mevzuat eksiklikleri birlikte analiz edilmiştir. Denetimli serbestlik kapsamında yükümlülüğü bulunan çocuklara ilişkin veriler, suça sürüklenen çocukların önemli bir kısmının daha önce okul hayatlarında çeşitli riskli davranışlar sergilediğini göstermektedir. Veriler ve saha gözlemi özellikle devamsızlık, disiplin cezaları, ders başarısızlığı, akran zorbalığı, sosyal uyum sorunları gibi erken uyarı sinyallerinin çoğunlukla yeteri kadar dikkate alınmadığını, çocukların suça yöneliminde erken uyarı belirtilerine yönelik müdahale süreçlerinin kritik ölçüde ihmal edildiği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin ve ailelerin okul sürecindeki işlevinin yetersiz kalması, rehberlik hizmetlerinin eksikliği ile okullarda sosyal hizmet uzmanı şeklinde meslek elemanının bulunmaması, çocuk politikalarının belirleyici kurumlarından olan eğitim, sosyal hizmet ve adalet kurumları arasında ortak bir stratejik eylem planı olmaması nedeni ile kurumlar arası koordinasyon mekanizmalarının etkinlik kazanamadığı gözlemlenmektedir. Bu durum, okulun önleyici ve koruyucu potansiyelinden uygulamada yeterince fayda sağlanmadığını ve çocukların suça yönelmesinde önleyici tedbirler ile geç karşılaştığını ortaya koymaktadır. Avrupa ülkelerinde suç davranışları gerçekleşmeden önce suç işleme riski taşıyan çocuklara yönelik paydaş çeşitliliği olan, okul temelli müdahale programlarının uygulandığı anlaşılmaktadır. Söz konusu programlarda öğretmen, okul rehberlik servisi, sosyal hizmet uzmanı ve aile bir bütün olarak süreç içerisinde aktif yer almaktadır. Çalışma kapsamında, Türkiye'de eğitim, sosyal hizmet ve adalet alanları arasında etkili bir kurumsal iş birliğinin sağlanamaması önemli bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Karşılaştırmalı bir bakış açısıyla benzer programlarla yapılan bağlamsal değerlendirme üzerinden Almanya, İngiltere ve Hollanda'da uygulanan okul temelli erken müdahale modelleri kısa örnekler ile açıklanarak Türkiye'deki mevcut müdahale durumuna açıklık getirmek ve politika geliştirme eksenli çözüm önerileri sunularak bu çerçevede; Türkiye'de çocukların suça sürüklenmesinde suç gerçekleşmeden, önleme odaklı, somut ve uygulanabilir modellerin gerekliliği, koruyucu erken müdahale programlarının geliştirilmesi gerektiği çocuğun üstün yararı çerçevesinde vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Suça Sürüklenen Çocuklar, Okul Temelli Müdahale, Öğretmen, Sosyal Hizmet, Adalet, İş Birliği, Avrupa Modelleri

[1] Küçükçekmece Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Öğretmen, tubaeliboll@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİK PERSONELİNİN ÜNİFORMA GİYMESİNİN ÇOK YÖNLÜ DEĞERLENDİRMESİ

Fatih ERCAN[1]

Özet

Denetimli serbestlik; şüpheli, sanık veya hükümlülerin toplum içinde denetlenirken aynı zamanda iyileştirilerek topluma kazandırılmalarını hedefleyen modern bir ceza ve infaz sistemidir. Sistemin temel felsefesi, salt cezalandırmadan ziyade rehabilitasyon ve topluma yeniden entegrasyona dayanmaktadır. Bu durum, personelin rolünün "denetim" ve "destek" unsurlarını içeren ikili bir yapıda olduğunu göstermektedir. Personel, bir yandan elektronik kelepçe takma gibi denetim odaklı görevleri yerine getirirken diğer yandan psiko-sosyal danışmanlık ve grup çalışmaları gibi iyileştirme odaklı faaliyetler yürütmektedir. Bu çalışma, denetimli serbestlik personelinin üniforma giymesinin kurumsal kimlik, otorite algısı, yükümlü ilişkileri, personel motivasyonu ve operasyonel verimlilik üzerindeki çok yönlü etkilerini mevcut yasal düzenlemeler ve uluslararası uygulamalar ışığında değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, denetimli serbestlik personelinin üniforma giyme politikası, analitik bir yaklaşımla incelenmiştir. Konu, potansiyel fayda ve dezavantajları karşılaştırılarak çok boyutlu bir çerçevede ele alınmıştır. Sistemin denetim ve rehabilitasyon şeklindeki ikili rolünün üniforma algısı üzerindeki etkileri analiz edilmiştir. Politikanın değerlendirilmesinde, Türkiye'deki mevcut yasal düzenlemeler ile Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık gibi farklı denetimli serbestlik felsefelerine sahip ülkelerdeki uygulamalar karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bulgular, personelin görev tanımındaki çeşitlilik temel alınarak yorumlanmıştır.

Üniformanın, kurumsal kimliği ve profesyonel imajı güçlendirdiği, otoriteyi temsil ederek kamuoyunda güven uyandırdığı tespit edilmiştir. Özellikle saha görevlerinde personelin tanınabilirliğini ve güvenliğini artırabileceği, zira üniformanın caydırıcı bir etki yaratarak fiziksel saldırı riskini azaltabildiği belirtilmektedir. Ancak üniformanın, rehabilitasyon sürecinin temelini oluşturan güvene dayalı ilişki kurmayı zorlaştırabileceği saptanmıştır. Üniforma, "kolluk" algısını güçlendirerek yükümlülerde korku ve damgalanma hissi yaratabilir, bu da iyileştirme çabalarını olumsuz etkileyebilir. Uluslararası uygulamalarda, ABD sisteminin denetim ve kontrol işlevini vurgulayarak üniformayı benimsediği, buna karşın Birleşik Krallık'ta güven ilişkisini ve rehabilitasyonu önceliklendiren bir yaklaşımla sivil kıyafetin tercih edildiği görülmektedir.

Denetimli serbestlik personelinin görev tanımındaki çeşitlilik, tek tip bir üniforma politikasının uygun olmadığını ortaya koymaktadır. Üniformanın otorite ve güvenlik sağlama gibi faydaları ile güven ilişkisine ve rehabilitasyona ket vurma gibi dezavantajları arasında bir denge kurulmalıdır. Bu doğrultuda, "işin niteliğine göre" esnek bir politika benimsenmesi stratejik bir önem taşımaktadır. Riskli saha denetimleri ve infaz işlemleri gibi otorite gerektiren görevlerde üniforma kullanımı, bireysel görüşmeler ve psiko-sosyal programlar gibi rehabilitasyon odaklı faaliyetlerde ise sivil veya yarı-resmi kıyafet tercih edilmesi önerilmektedir. Politika geliştirme sürecinde, personelin görüş ve deneyimlerinin aktif olarak alınması, ayrıca farklı kıyafet politikalarının etkilerini Türkiye bağlamında ölçmek üzere pilot uygulamalar ve etki analizleri yapılması, sistemin etkinliği açısından kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Üniforma, Denetimli Serbestlik

[1] Nazilli Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Müdür Yardımcısı, ercanf91@gmail.com

SAHADAKİ GÖZ, KURUMUN HAFIZASI: DENETİMLİ SERBESTLİK PERSONELİNİN POLİTİKA GELİŞTİRME SÜREÇLERİNE KATILIMI

Fatih ERCAN[1]

Özet

Denetimli serbestlik sistemi, doğası gereği dinamik bir yapıya sahiptir ve başarısı, mevzuatın sahadaki gerçeklikle ne ölçüde örtüştüğüne bağlıdır. Türkiye'de ceza adalet sisteminin modernleşme çabaları çerçevesinde sıkça yeni yasal düzenlemeler ve uygulama protokolleri hayata geçirilmektedir. Ancak bu politikalar, genellikle merkezi düzeyde ve teorik bir çerçevede geliştirilmekte, uygulamanın merkezinde yer alan denetimli serbestlik personelinin engin tecrübesi ise çoğu zaman göz ardı edilmektedir.

Bu bildiri, denetimli serbestlik personelinin sadece birer uygulayıcı değil, aynı zamanda sistemin "sahadaki gözü" ve "kurumsal hafızası" olduğunu öne sürerek politika geliştirme süreçlerine aktif ve sistemli katılımlarının önemini tartışmaktadır. Bu çalışmanın temel tezi, sahadaki personelin, mevzuatın pratik sonuçlarını, olası boşluklarını ve istenmeyen etkilerini herkesten önce ve en net şekilde gözlemleyen kilit aktörler olduğudur. Yükümlü profillerindeki değişim, toplumsal dinamikler, vaka yönetimindeki zorluklar ve bürokratik engeller gibi konularda biriken örtük bilgi (tacit knowledge), kurumun en değerli varlıklarından biridir. Personelin bu birikiminden yoksun olarak tasarlanan politikalar, uygulamada etkinliğini yitirme, personel motivasyonunu düşürme ve hedeflenen iyileştirme sonuçlarına ulaşamama riski taşımaktadır. Dolayısıyla personelin katılımı, yalnızca bir iyi niyet göstergesi değil, kanıta dayalı ve gerçekçi politika üretimi için stratejik bir zorunluluktur.

Bu bildiri kapsamında, öncelikle mevcut politika oluşturma döngüsü analiz edilecek ve personelin bu sürece dâhil olma kanallarının ne ölçüde etkin olduğu sorgulanacaktır. Ardından, sahadaki personelin politika süreçlerine entegrasyonu için somut ve yapılandırılmış bir model önerisi sunulacaktır. Bu model; düzenli istişare toplantıları, belirli konularda (örneğin elektronik izleme, madde bağımlılığı programları vb.) oluşturulacak uzman personel çalışma grupları, yeni düzenlemeler için pilot uygulama ve geri bildirim mekanizmaları gibi araçları içerecek ve bu araçların verimliliği tartışılacaktır.

Sonuç olarak; bu çalışma, denetimli serbestlik personelinin politika geliştirme süreçlerine entegrasyonunun, "yukarıdan aşağıya" işleyen hiyerarşik yapıyı "aşağıdan yukarıya" bilgi akışıyla besleyen çift yönlü bir iletişim kanalına dönüştüreceğini iddia etmektedir. Bu dönüşümün, yalnızca uygulamada karşılaşılan sorunları minimize etmekle kalmayıp aynı zamanda personelin kurumsal aidiyetini, mesleki tatminini ve sisteme olan inancını artırarak denetimli serbestlik hizmetlerinin genel kalitesini ve etkinliğini yükselteceği savunulmaktadır. Kurumun hafızasını ve sahadaki gözünü karar alma mekanizmalarının merkezine yerleştirmek, denetimli serbestlik sisteminin geleceği için atılacak en stratejik adımlardan biri olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Politika Geliştirme, Personel Katılımı, Saha Deneyimi, Kurumsal Hafıza, Geri Bildirim Mekanizmaları

[1] Nazilli Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Müdür Yardımcısı, ercanf91@gmail.com

TÜRK DENETİMLİ SERBESTLİK HİZMETLERİNDE DIŞSALLIK KAVRAMI

Mahmut ERTAŞ[1], Osman GÜNAY[2], Muhammet Rifat TAZE[3]

Özet

Makalenin giriş kısmında dışsallık kavramının tanımı ve literatürde ilk kullanımının açıklaması yapılarak kamu hizmetlerindeki yaklaşımı değerlendirilmiştir.

Makalenin gelişme kısmında, denetimli serbestliğin ilgi alanına giren Türk Ceza Kanunu, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Çocuk Koruma Kanunu ve diğer kanunlarla irtibatı ve ilgi alanları araştırması yapılarak kamu hizmetlerindeki sosyal faydasının tespiti çalışması yapılmıştır.

Makalenin sonuç kısmında ise denetimli serbestlik hizmetlerinin toplumsal ve sosyal faydasının pozitif dışsallık oluşturduğu kanıtlanmaya çalışılmıştır.

Dışssallık Kavramı:

Uzun zamanlardan beri bilinen ve çeşitli tartışmaları çeken bir konu olan dışsallık ilk kez, Knut Wicksell tarafından 1896'da ele alınmıştır. Önemli bir konu olmakla birlikte izlenmesi ve belirlenmesi güçtür (Steiner, 1974, s.246, 247).

Dışsallıklar, dış fayda ya da maliyet şeklinde olabilmektedir. Herhangi bir hizmetin gerçekleştirilmesi sonucu, toplumun elde ettiği fayda yanında o hizmet dolayısıyla katlandığı yan maliyetler söz konusu olabilir (Sandford, 1978, s.8).

Herhangi bir faaliyet gerçekleştirildiği zaman, bu faaliyeti gerçekleştiren kişi veya kuruluşa olan faydası yanında, diğer kişi veya kuruluşlara da fayda sağlıyor ise buna "dışsal ekonomi", "dış fayda", "dış kazanç" denilmektedir. Bu şekilde sağlanan faydalar kural olarak diğer kesimlere zarar verebilir, kayıplara neden olabilir. Bu kayıplara "dışsal ekonomisizlik", "dış zarar", "dış kayıp" denilmektedir (Boadway-Wildasin, 1984, s.60,61).

Hemen hemen her insan faaliyetinin başkalarına maliyet veya faydası vardır. Kişi eğer bahçesini ihmal ederse komşusunun bahçesini de yabancı otlar kaplayabilir. Eğer bahçesine iyi bakarsa komşuları ile oradan gelip geçenler yetiştirilmiş olan çiçeklerden zevk alırlar. Ancak doğrudan, iyi bahçelere yardım, diğerlerini ise cezalandırmayı teklif etmek tartışılabilir. Her şeyden önce herhangi bir uygulamaya girişmeden özel ve sosyal maliyetleriyle özel ve sosyal faydalar arasındaki farklarının değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmeye esas olacak faktörlerin sayısal olarak ortaya konması yapılacak uygulamaların sonucunu daha etkili kılacaktır (Sandford, 1978, s.9).

Denetimli Serbestliğin Sosyal Fayda Yönü

Özellikle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 50/1-f maddesi ile yükümlünün gönüllü olması koşuluyla "kamuya yaralı bir işte çalıştırılması" seçenek yaptırımı ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 105/A maddesi ile belirlenen "kamuya yararlı bir işte ücretsiz çalıştırma" yükümlülüğü ve ayrıca aynı Kanun'un 106/3. maddesiyle adli para cezasının ödenmemesi nedeniyle Cumhuriyet savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık

[1] Elmalı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Müdürü, ab58346@adalet.gov.tr
[2] Elmalı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, İnfaz ve Koruma Memuru, 0sman6unay@gmail.com
[3] Elmalı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, İnfaz ve Koruma Memuru, rifattaze@gmail.com

gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilerek hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilmesi neticesinde; yükümlülerin ücretsiz kamu kurumlarında çalıştırılmalarıyla oluşturulan dışsal fayda ve 5237 sayılı Kanun'un 51/4-b maddesiyle bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılması kararlarının yerine getirilmesi sosyal faydayı artırmaktadır.

Sağlık hizmetinde olduğu gibi eğitim hizmetinde de yapılan bazı harcamalar bireye özel faydası yanında topluma da önemli faydası vardır. Hatta bu fayda, özel faydanın üzerindedir. Eğitim, toplum içerisinde daha etkin bir haberleşmenin sağlanmasına, alınan kararların kısa sürede ve daha başarılı bir şekilde uygulamaya konulmasına, devlet faaliyetlerinin daha dengeli ve etkin bir şekilde yürütülmesine, suçların azaltılmasına vs. önemli sosyal nitelikte katkılarda bulunur. Eğitim harcamasının bu yapısıyla hem cari harcama hem de yatırım harcaması niteliği vardır. Aynı durum sağlık harcamaları açısından da mevcuttur. Sağlık harcamaları, üretim ve verimliliği üç yoldan artırıcı olmaktadır. İlk olarak; sağlık harcamaları ölüm oranını azaltır, ortalama yaşam süresinin yükseltilmesi gibi etkileri sonucu ekonomiyi güçlendirir. Keza hastalıklar nedeniyle kaybedilen süreyi azalttığından üretime yönelik harcamaların verimini artırır. Son olarak; sağlık harcamaları, iş gücünün kalitesini arttırıcı ve verimliliği yükseltici etki yaratır (Sandford, 1978, s. 66-67; Musgrave-Musgrave, 1976 s. 56-39).

Denetimli Serbestlikte Pozitif Dışsallık

Örneğin; denetimli serbestlik tedbiri kapsamında hükmedilen rehberlik hizmeti (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 51/5, 191/3 ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 105/A-5-d, 107/9,108/4 maddeleri) ile denetim süresinde hükümlüye rehberlik edecek bir uzman kişinin görevlendirilmesi ve bu kişiye kötü alışkanlıklar edinebileceği çevrelerden uzak kalması ve sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürmesini temin hususunda hükümlüye öğütte bulunulması, eğitim gördüğü kurum yetkilileri veya yanında çalıştığı kişilerle görüşerek istişarelerde bulunulması, hükümlünün davranışları, sosyal uyumu ve sorumluluk bilincindeki gelişme hakkında üçer aylık sürelerle rapor düzenleyerek hâkime sunulmasıyla hükümlülerin kötü alışkanlıklardan kurtularak sorumluluk bilinciyle iyi bir hayat sürdürmesini yeniden toplumla bütünleştirme, iyileştirme ve toplumun korunması çalışmalarının oluşturduğu sosyal fayda için olumlu netice doğurmaktadır.

Yine 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 20/3 maddesindeki adli kontrol kararı ile denetimli serbestlik müdürlüğü tarafından takip edilen çocuk için adli kontrol süresince rehberlik edecek bir uzmanın görevlendirilmesi ve çocuk hakkında yapılacak ihtiyaç değerlendirmesine göre iyileştirme çalışmaları yürütülmesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 50/1-c, 51/4-a, 51/4-c ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 107/8 ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231/8-a maddelerinden herhangi birine hükmedilen denetimli serbestlik tedbirleri ile yükümlünün, eğitim programına veya kuruma devam etme yükümlülüğü ile bir meslek ve sanat edinmesi sağlanabilmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ile yapılan protokol gereğince tayin edilen rehber öğretmenlerle de hükümlüye rehberlik hizmeti verilebilmektedir. Eğitim tedbirlerinin bireysel ve toplumsal faydasının takdiri bakımından, ortaya çıkabilecek olumsuz dışsallıkların, gerekli önlemlerin ilgili kurumlar tarafından alınması ya da kamu tarafından alınacak önlemlere katkı sağlaması suretiyle engellenmesine çalışılması yoluna gidilebilmektedir.

Denetimli Serbestliğin Sosyal Fayda Yönü

Yasalardan ya da yapılan hizmet uygulamaları nedeniyle dışsal fayda da elde edilebilir. Bir tifolu hasta, kendisine sunulan sağlık hizmetlerinin masrafına katlanır; ancak yaptığı ödeme hem

kendisini elde ettiği faydanın hem de sunulan sağlık hizmetinde (hastalığa yakalanma riskinin azalması gibi) faydalananların elde ettikleri faydanın karşılığı durumundadır. Burada toplumun elde ettiği fayda bireyin elde ettiği faydanın üzerinde olup toplum böylece bireyin harcamasından faydalanmış olmaktadır (A.J Roges III,THE Economics of Crime, The Dryden Pres, Holt, Rinehard and Winston, Inc, Hindsale, III İnois 1973, s.6 Çev. Akdoğan, A.).

Örneğin; adli kontrollerde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109/3-e maddesi ile özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla hastaneye yatmak dahil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi tutulması, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 191/2, 3, 4. maddeleri ile kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi hakkındaki tedavi ve denetimli serbestlik tedbirleri için değerlendirebiliriz. Sonuç olarak bireyin, dolaylı olarak toplumun elde ettiği fayda önemsenmiştir.

Sonuç

Tanımı yapılan kamu hizmetlerinde dışsallık, denetimli serbestlik hizmetleri içerisinde yükümlülerin uyuşturucu madde kullanımından arındırılması amacıyla hükmedilen tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri uygulaması, eğitim tedbirlerine hükmedilmesi, erteleme veya koşullu salıvermelerde rehberlik hizmetlerinin hükmedilmesi, seçenek yaptırımlar ve adli kontroller dış fayda (dış kazanç) sağladığı aşikârdır.

Malların miktarını ve faydasını artırarak yapılan üretim çeşitleri yanında, öğretmenin öğrenci yetiştirmesi, avukatın suçsuzu savunması, ekonomistin danışmanlık hizmeti yapması vb. hizmetler, onlardan faydalananlara fayda sağladığından üretim sayılır (Dinler,2000, s.19).

Bu bağlamda koruma kurullarının; ceza infaz kurumlarından salıverilen hükümlülerin meslek ve sanat edinilmelerinde, iş bulmalarında, sanat sahibi olanlarla tarım işletmeciliği yapmak isteyenlere araç ve kredi sağlanmasında, iş yeri açmak isteyenlere yardım edilmesinde ve karşılaştıkları diğer güçlüklerin çözümünde yardımcı olunması, ceza infaz kurumundan salıverilen çocuk ve genç hükümlülerin öğrenimlerine devam etmelerini sağlamaya yönelik her türlü tedbirin alınması, salıverilen diğer hükümlülere de bu konuda yardımcı olunması, ceza infaz kurumundan salıverilen hükümlülere öğrenimlerine devam etmelerini sağlamaya yönelik müdürlüklerce projeler hazırlanmasıyla sağlanan faydalar ile denetimli serbestlik tedbirlerinin infaz süreçlerinde şüpheli, sanık ve hükümlülerin cezaevi yerine toplum içinde mahkemece hükmedilen yükümlülükleri yerine getirmeleri, bu kişilerin sağlık kurumlarına yönlendirilmesi, uzmanlarca psiko-sosyal yardım ve rehberlik hizmetleri sayesinde toplumdaki herhangi bir ferdin refah düzeyi etkilenmeden bahsedilen hizmetlerin sunularak hükümlü ve tutuklular için belirlenen denetimli serbestlik yükümlülükleri ve koruma kurulu hizmetleriyle toplumun huzur ve refahına ve üretime katkı sağladığı görülmektedir.

Sonuç olarak; 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu ve kapsamı ile hizmet veren ve dolaylı olarak topluma hizmet eden denetimli serbestlik müdürlükleri ile koruma kurullarının dışsallığının dış kazanç ve dış fayda sağladığı söylenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik Hizmetleri, Dışsallık, Denetimli Serbestlik Yükümlüsü, Sosyal Fayda

ALMAN HUKUKUNDA BİR DENETİMLİ SERBESTLİK YÜKÜMLÜLÜĞÜ OLARAK BELİRLİ EŞYALARI BULUNDURMA YASAĞI

Hüsnü Sefa ERYILDIZ[1]

Özet

Alman ceza hukukunda denetimli serbestlik müessesesi çerçevesinde mahkemece tayin edilebilecek yükümlülükler arasında belirli eşyalara sahip olma, bulundurma ve saklama yasağı da yer almaktadır. Alman Ceza Kanunu'nun 56c maddesinin 2. fıkrasının 4. bendinde yer alan bu yasak, tekrar suç işleme riskinin azaltılması amacıyla getirilmiş olup hükümlüyü başka suçları işleme olanağı veren veya başka suçları işlemeye teşvik eden belirli eşyalara sahip olmaktan, bulundurmaktan veya muhafaza etmekten men etmektedir.

Mahkeme, hükümlünün işlediği suçla doğrudan bağlantısı bulunan veya gelecekte hükümlü tarafından işlenme riski bulunan suçların önlenmesi amacıyla bulundurma yasağına başvurabilecektir. Bu doğrultuda örneğin; silah ve silah türevi şeylerin, hırsızlık veya uyuşturucu suçları ile bağlantılı ekipmanların, belirli iletişim araçlarının veya pornografi gibi illegal içerikli materyallerin sahipliği, bulundurulması veya saklanılması yasaklanabilmektedir.

Tekerrürün önlenmesinde etkili bir araç olarak nitelendirilen bulundurma yasağı, ihlali halinde denetimli serbestliğin iptaline ve böylelikle hapis cezasının infazına yol açabilen kanuni sınırı oluşturmaktadır.

Bulundurma yasağına dair yükümlülüğün denetimi, kolluk birimleriyle yakın çalışan denetimli serbestlik gözetim birimlerinin sorumluluğundadır. Yükümlülüğün uygulanmasında ortaya çıkan temel zorluklar ise fizibilite ve doğrulanabilirliktir. Örneğin; ateşli silah bulundurma nispeten kolay bir şekilde kontrol edilebilse de kişisel cihazlarda illegal içerik bulundurulmasının takibi teknik ve yasal olarak karmaşıktır. Ayrıca etkili denetim ve özel hayatın gizliliğinin koruması arasındaki denge çok hassastır.

Bu çalışmada, Alman ceza hukukunda denetimli serbestlik alanında uygulanan bir yükümlülük olarak belirli eşyaları bulundurma yasağı; amacı, yasal dayanakları, koşulları ve kapsamı itibarıyla ele alınacak, ayrıca Türk ceza hukukunda muadili bulunmayan söz konusu yükümlülüğün hukuk sistemimize entegrasyonu halinde ortaya çıkabilecek avantaj ve dezavantajlı durumlar tartışma konusu yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlikte Yükümlülükler, Eşya Bulundurma Yasağı, Silah Bulundurma Yasağı, Saklama Yasağı

[1] Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor/LL.M. FU Berlin, sefa.eryildiz@atauni.edu.tr

DENETİMLİ SERBESTLİK VE MEDYADAKİ TEMSİLİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: ULUSLARARASI ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Şakir EŞİTTİ[1]

Özet

Denetimli serbestlik, mahkûmların gözetim altında topluma yeniden kazandırılmasını sağlayan bir infaz yöntemidir. Toplumun bilgiye erişim biçimini şekillendirerek bireylerin belli konular hakkındaki düşünceleri, algıları ve tutumları üzerinde etkili olan medyanın denetimli serbestlik uygulamalarının etkili bir şekilde yürütülmesinde önemli işlevleri bulunmaktadır. Medyanın denetimli serbestlik hususundaki temel işlevleri arasında, toplumu doğru bilgilendirme, bu uygulamanın amacını ve işleyişini anlatma, konu ile ilgili farkındalık yaratma, yanlış veya eksik bilgi yayılmasının önüne geçme, kurumların sorumluluklarını yerine getirmesini teşvik etme, uygulamalarla ilgili tartışmalar başlatarak yasa yapıcıları ve politikacıları bilgilendirme, olası riskler veya olaylar hakkında toplumu, adalet sistemini ve yöneticileri uyarma bulunmaktadır. Bununla birlikte medyanın denetimli serbestlikle ilgili haberleri olumsuz veya abartılı olarak çerçevelemesi, kamuoyunda denetimli serbestliğe karşı güvensizlik yaratabilmekte ve uygulamanın etkinliğini zayıflatabilmektedir. Medya, bir olayı veya uygulamayı belirli bir bakış açısıyla sunmakta, bu yolla birey ve toplumların dünyayı algılama biçimleri üzerinde etkili olabilmektedir. Bu bakımdan denetimli serbestlik haberlerinin olumsuz veya risk odaklı çerçevelenmesi, kamuoyunda olumsuz algı oluşturabilmektedir. Bu bağlamda, denetimli serbestlik uygulamalarının toplum tarafından kabulü, başarısı ve etkinliği, medyanın bu süreçleri nasıl çerçevelediği, temsil ettiği veya sunduğu hususu ile yakından ilişkilidir. Konuyla ilgili mevcut ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde, özellikle uluslararası literatürde önemli akademik araştırmalar yapıldığı ancak Türkçe literatürde konuya araştırmacıların yeterince önem göstermediği görülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın temel sorunsalı, denetimli serbestlik ve medyanın ilişkisinin önemine rağmen özellikle Türkçe literatürde konunun yeterince incelenmemiş olmasıdır. Araştırmada bibliyometrik analiz yöntemiyle uluslararası literatürde yapılan çalışmalar incelenecek, mevcut yayınların temel eğilimleri, yeni araştırma alanları, temel araştırma boşlukları ve tematik odakları ortaya konulacaktır. Medya ve denetimli serbestlik uygulamalarının etkileşimini sistematik olarak inceleyen uluslararası çalışmalar irdelenecek, bu yolla mevcut Türkçe literatüre önemli katkılar sağlanacaktır. Böylece medya ve denetimli serbestlik uygulamalarının toplumsal algı üzerindeki rolü ortaya konulacak, Türkiye'de bu alandaki araştırmalar için yol gösterici bir perspektif sunulacaktır. Bu doğrultuda çalışmada medya ve denetimli serbestlik uygulamalarının etkileşimi sistematik bir biçimde incelenecek, konuyla ilgili gerçekleştirilen uluslararası araştırmalar irdelenecek; bu yolla hem konuya ilişkin mevcut Türkçe literatüre önemli katkılar sağlanacak hem de medya ve denetimli serbestlik uygulamalarının toplumsal algı üzerindeki etkileri kapsamlı bir şekilde ortaya konulacaktır. Bu çalışma ile Türkiye'de bu alandaki akademik araştırmalar için yol gösterici bir perspektif sunulacak, denetimli serbestlik uygulamaların toplumsal kabulü ve etkinliğine dair politika yapıcıları, adalet kurumları ve medya mensuplarına yönelik çıkarımlar sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik ve Medya, Toplumsal Algı, Ceza Adaleti, Kamuoyu, Medya ve Risk Algısı, Medya Temsilleri

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Profesör Doktor, sakir.esitti@comu.edu.tr

DENETİMLİ SERBESTLİK SÜRECİNDE AİLE İLİŞKİLERİNİN ROLÜ: YÜKÜMLÜLERLE/ESKİ HÜKÜMLÜLERLE BOYLAMSAL NİTELİKSEL BİR İNCELEME – İNEGÖL ÖRNEĞİ

Zerrin FIRAT[1], Gülay GÜL[2], Ayşe Nur GÜVEN YAĞIZ[3]

Özet

Türkiye'de denetimli serbestlik (DS) uygulamasının 20. yılında uygulamanın yalnızca kamu güvenliğini sağlamaya yönelik bir denetim aracı değil, yeniden toplumsal uyumu hedefleyen çok boyutlu bir eğitim ve iyileştirme çalışması olması beklenmektedir. Bu çerçevede, DS altındaki bireylerin topluma kazandırılmasında aile ilişkilerinin nasıl bir fonksiyona sahip olduğu, sistemin bütünsel etkisini anlamak açısından kritik önem taşımaktadır. Literatür ve uygulama, aile desteğinin uyumu artırdığını, damgalanmanın ise uyum süreçlerini sekteye uğratabildiğini gösterse de aile dinamiklerinin zaman içindeki gerek ülke açısından gerekse bölgeler açısından belirgin derecede değişime uğradığı bilinen bir gerçektir. Özellikle İnegöl gibi iç ve dış göç açısından çekim kuvveti yüksek, sanayileşme ve uluslararası piyasalara açılma hızı yüksek, işgücü hareketliliği ülke ve bölge ortalamasının üstünde olan bölgelerde bu değişimin, DS sisteminin bu dinamiklerle etkileşimini ayrıntılı biçimde görünür kılan niteliksel, sahaya dayalı çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Çalışma, söz konusu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Bu bağlamda, çalışmanın amacı;

- DS sürecindeki yükümlülerin/eski hükümlülerin aile öyküleriyle mevcut aile işlevselliği çerçevesinde risk ve destek unsurlarını haritalandırmak,

- Tahliye sonrasında aile içi roller, beklentiler ve iletişimin dönüşümünü izlemek,

- Damgalanma, ekonomik baskılar, çocuk–ebeveyn ilişkileri, madde kullanımı, istihdam gibi temaların yeniden suç işlemeyi önleyici mekanizmalarla nasıl kesiştiğini ortaya koymaktır.

Bulguların, DS uygulamalarında aileyle iş birliğini kurumsal düzeyde güçlendirecek politika ve program önerilerine doğrudan girdi sağlaması hedeflenmektedir.

Araştırma, yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlara dayalı, iki dalgalı (wave) nitel boylamsal tasarımla yürütülmektedir. Katılımcılarla 21 gün arayla iki bireysel görüşme planlanmıştır; görüşmelerin ilkinde aile öyküsü, aile işlevselliği, suç sonrası aile tepkileri ve madde kullanımıyla ilişkilere; ikincisinde ise tahliye sonrası değişen roller, destek/ihtiyaçlar, DS sürecinin aile tarafından anlaşılma düzeyi, istihdam ve çalışma yaşamına devamlılık meselelerine odaklanılmaktadır. Görüşme planı ve dalgalar arası süre, tek sayfalık saha görüşme kartında ayrıntılandırılmıştır. Katılımcı seçimi, amaçlı örnekleme ilkeleriyle ve çeşitliliği (suç türü, cinsiyet, aile yapısı, DS statüsü) azami ölçüde gözetilecek şekilde yürütülmektedir. Görüşmeler ses kaydıyla (izin alınarak) gerçekleştirilecektir.

İlk görüşme; temel demografik bilgiler, aile geçmişi (çocukluk aile ortamı, iletişim kalıpları, roller, ebeveyn kaybı/üvey ebeveyn deneyimi), aile işlevselliği (duyguların ifade edilebilirliği, çatışma, aile içi şiddet ve aşırı kontrol), suç ve ailenin tepkisi (destek, dışlama, tabu), cezaevi sürecindeki iletişim ve madde kullanımıyla aile ilişkisi başlıklarını kapsamaktadır. İkinci görüşme; tahliye sonrası aile ilişkilerinde değişim (eş, çocuk, roller), ailenin ekonomik beklentileri, görülen koşulsuz/koşullu destek, DS sürecinin aile tarafından bilinme/anlaşılma

[1] Bursa Uludağ Üniversitesi İnegöl İşletme Fakültesi, Doçent Doktor, firatzy@uludag.edu.tr
[2] İnegöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Müdürü, ab55324@adalet.gov.tr
[3] İnegöl Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Uzmanı-Psikolog, ab108123@adalet.gov.tr

düzeyi, DS ile aile iş birliği ve takibi, iş arama sürecine ilişkin aile tutumları ve çalışma yaşamına devamlılık üzerinde aile etkisini ayrıntılandırmaktadır. Katılımcılara, gönüllü katılım, gizlilik ve herhangi bir soruyu yanıtlamama hakları açıkça bildirilmekte ve etik onamları alınmaktadır.

Veri analizi; Braun ve Clarke'ın esnek, refleksif tematik analiz yaklaşımıyla yürütülecektir:

(1) veriye aşinalık, (2) ilk kodların türetilmesi, (3) aday temaların oluşturulması, (4) temaların gözden geçirilmesi, (5) temaların adlandırılması ve (6) raporlama. Dalgalar arası 21 günlük aralık, bireysel öykülerdeki kısa-orta vadeli dönüşümleri (aile içi rol pazarlıkları, "denetim–destek" dengesinin yeniden kurulması, damgalanmanın günlük pratiklere yansıması) izlemeye uygun "mikro-boylamsal" pencere sunmaktadır. Güvenirlik için araştırmacılar arası kod karşılaştırmaları, üye kontrolü (ikinci görüşmede kilit bulguların katılımcıyla doğrulanması) ve denetim izi kullanılacaktır.

Ön veriler ve literatürle uyumlu olarak yakın ve tutarlı aile desteğinin motivasyon, DS yükümlülüklerine uyum ve istihdama geçişte belirleyici bir kolaylaştırıcı olduğu; buna karşılık damgalanma, ekonomik baskı ve aile içi iletişim bozukluklarının riskleri artırdığı öngörülmektedir. Ailenin DS sürecine dair bilgi eksikliği, iyi niyetli fakat aşırı denetleyici tutumlarla birleştiğinde çatışmalar üretebilmekte; buna karşın psikoeğitsel ve danışmanlık temelli aile programları, "sorumlu hesap verebilirlik" ile "şefkatli destek" arasında daha sağlıklı denge kurmaya yardımcı olabilmektedir. Madde kullanımı geçmişi olan katılımcılarda, aile içi güven–kuşku döngüsü ve tetikleyici çevresel etmenlerin yönetimi, işe yerleşme ve işte devamlılıkla birlikte ele alınması gereken temel zorluk alanı olarak görünmektedir. Öte yandan, çocuklarla ilişkide koruyucu, destekleyici çalışmalar ve "örnek olma" çabaları, suçtan uzaklaşma sürecinde güçlü bir etkiye sahip olmaktadır. Kadın katılımcılarda bakım emeği, toplumsal rolleri ve damgalanmanın kesişimi, farklılaştırılmış destek ihtiyaçlarının bulunduğunu göstermektedir.

Bulgular doğrultusunda DS uygulamalarına aile odaklı basamakların sistematik biçimde dâhil edilmesi; tahliye öncesi–sonrası köprü programlarının aileyle birlikte tasarlanması; istihdam ve mesleki eğitim süreçlerinde aileyi bilgilendiren ve destekleyen yerel ve/veya kişiselleştirilmiş uygulamaların yaygınlaştırılması önerilmektedir. Ayrıca DS personeli için aile dinamikleri ve kriz iletişimi eğitimlerin organize edilmesi; çevrim içi psikoeğitim, danışmanlık ve akran destek grupları gibi dijital destek çözümlerinin (e-rehabilitasyon) ölçeklenmesi, damgalanmayla mücadelede farkındalık temelli medya işbirlikleri ve STK ortaklıklarının artırılması önerilmektedir. Bu öneriler, Kongre başlıkları arasında yer alan "İyileştirme ve Topluma Kazandırma", "Salıverilme Sonrası Destek Mekanizmaları", "Kırılgan Gruplar", "Dijitalleşme", "İş Birliği" ve "Personel Rejimi" temalarıyla doğrudan hizalanmaktadır.

Sonuç olarak; nitel tasarım bulgularının genellenebilirliği sınırlı olmakla birlikte, çalışma, DS'nin aile boyutu hakkında sahaya dayalı, bölgeye özel politika ve uygulama oluşturmaya yönelik bölgesel veriler üretmektedir. 20. yılında, aile–DS etkileşiminin kurumsal düzeyde güçlendirilmesinin, yeniden suç işlemeyi önleme ve toplumsal uyumu artırma hedeflerine somut katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Aile İlişkileri, Sosyal Uyum, Damgalanma, İstihdam, Nitel Araştırma, Boylamsal Tasarım

CİNSEL SUÇ HÜKÜMLÜLERİNDE TEDAVİ YÜKÜMLÜLÜĞÜ: ADLİ TIP PERSPEKTİFİNDEN OLGU SERİSİ

Arif GARBİOĞLU[1]

Özet

Giriş

Cinsel suçlar toplumun her kesimini ilgilendiren birey ve toplum sağlığını tehdit eden global bir sorundur. Cinsel suçla mücadelede daha etkili hukuksal yaptırımların gerekliliği ulusal ve uluslararası düzeyde giderek önem kazanmakta olup bu suçlardaki artış zaman zaman toplumsal tepkilerin yükselmesine ve medikal kastrasyon tartışmalarının gündeme gelmesine yol açmıştır. Bu bağlamda ülkemizde Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'a dayanılarak hazırlanan Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik, Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Bu seride söz konusu yönetmeliğin adli tıp pratiğine yansıması ve konunun literatürde tartışılması planlanmaktadır.

Olgu serisi

Ekim 2022 yılında adli merci tarafından ilgili yönetmelik gereğince olguların tedavi amaçlı programlara katılmasının gerekip gerekmediğine yönelik rapor düzenlenmesi istenilmiştir. Kırk dört yaşında erkek olgudan alınan anamnezde eğitim durumunun lise 1 terk, dul, iki çocuğu olduğunu, inşaat işçisi olarak çalıştığını, üvey abisinin kızına karşı işlediği nitelikli cinsel istismar suçu nedeniyle yaklaşık 4 yıldır cezaevinde olduğunu, daha önceden herhangi bir suç kaydı olmadığını, özgeçmişinde herhangi bir psikiyatrik hastalığı veya madde kullanım öyküsü olmadığını, ürolojik bir şikâyeti bulunmadığını belirtmiştir. Kırk yedi yaşında erkek olgudan alınan anamnezde ortaokul mezunu, bekâr, boyacı olduğunu, komşusunun erkek çocuğuna karşı işlediği cinsel istismar suçu nedeniyle yaklaşık 29 aydır cezaevinde olduğunu, daha önceden yaralama suçu nedeniyle sabıkası olduğunu, özgeçmişinde herhangi bir psikiyatrik hastalığı veya madde kullanım öyküsü olmadığını, ürolojik bir şikâyeti bulunmadığını belirtmiştir. Otuz dokuz yaşında erkek olgudan alınan anamnezde ilkokul mezunu, bekar, garson olduğunu, 14 yaşındaki bir kız çocuğu ile imam nikahlı olduğu için yaklaşık 5 yıldır cezaevinde olduğunu, daha önceden hırsızlık suçu işlediğini, özgeçmişinde uyuşturucu madde bağımlılığı nedeniyle tedavi aldığını belirtmiştir. Adli tıp muayenelerinde belirgin bir özellik saptanmayan ilk iki olgunun üroloji ve psikiyatri muayenelerinde de herhangi bir anatomik, ruhsal ve fonksiyonel patoloji tespit edilmemiştir. Üçüncü olgunun adli tıp muayenesinde boyun sağda ve sol kolda tatuaj, sol ön kolda psikopatik kesi skarları izlendiği, herhangi bir ürolojik şikâyeti olmayan olgunun üroloji muayenesinde anatomik ve fonksiyonel patoloji tespit edilmediği, psikiyatri notunda madde kullanım bozukluğu nedeniyle yatış öyküsü olan olgunun muhakeme yeteneğinin yeterli olduğu, herhangi bir psikopatoloji olmadığı saptanmıştır. Adli tahkikat dosyasında kayıtlı bilgi ve bulgular ile yapılan muayenelerinden elde edilen sonuçlar birlikte değerlendirildiğinde her bir olgu açısından tedavi gerektirecek düzeyde cinsel sapkınlık veya dürtü denetim bozukluğu olmadığı kanaatine varılmıştır.

[1] Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi, Doktor Öğretim Üyesi, dr.arifgarbioglu@gmail.com

Sonuç

Cinsel suçtan hüküm giyen tüm suçluların hasta olarak değerlendirilip tedavi edilmeye çalışılması veya bu yönetmeliğin hükümlerinin ceza olarak algılanması, tek başına bu suçların tekrarını önleyemeyeceği gibi tıbbi ve etik sorunlar da doğuracaktır. Nitekim Danıştay söz konusu yönetmeliğin 7. maddesinin 1. fıkrasındaki '*ile cinsel isteğin azalmasını veya yok edilmesini sağlayan yöntemdir.*' ibaresini hukuka aykırı bulduğundan iptal etmiştir. Ancak hâlihazırda yönetmelikte açığa kavuşturulması gereken konular bulunduğundan düzenlemenin yeniden gözden geçirilmesinde fayda olacağını düşünmekteyiz. Aydınlatılmış rızası alınmadan kişiye tıbbi tedavilerin uygulanması kişinin vücut bütünlüğüne müdahale olarak değerlendirileceğinden cezai ve hukuki yaptırımlarla da karşı karşıya kalınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar, Etik Sorunlar, Adli Tıp

DENETİMLİ SERBESTLİKTE "GÖNÜLLÜ ÇALIŞAN" UYGULAMASININ YERİ VE ÖNEMİ

Yusuf GENÇ[1], Hasan Hüseyin TAYLAN[2], Cengizhan AYNACI[3],
Murat Zekeriya DEMİRBACAK[4], Şeniz ATAN[5]

Özet

Problem

Denetimli serbestlik sistemi, suç işlemiş bireylerin yeniden topluma kazandırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu süreçte gönüllülerin katkısı hem kurumun işlevselliğini artırmakta hem de toplumsal iyileşmeye destek olmaktadır. Ancak gönüllülerin denetimli serbestlik kurumlarındaki hukuki statüsü, rollerinin sınırları, motivasyon kaynakları ve eğitime ilişkin beklentileri yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışma, denetimli serbestlikte gönüllülerin deneyimlerini çok boyutlu olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel araştırma sorusu "Denetimli serbestlik kurumlarında gönüllülerin deneyimleri ve bu deneyimleri şekillendiren faktörler nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir.

Konu, Amaç ve Önem

Bu çalışma, denetimli serbestlik kurumlarında görev yapan gönüllülerin deneyimlerini ve bu deneyimleri şekillendiren faktörleri incelemektedir. Özellikle gönüllülerin motivasyon kaynakları, rollerine ilişkin algıları, hukuki statüleri, katkı sağladıkları alanlar ve eğitim ile destek beklentileri üzerine odaklanmaktadır. Araştırmanın temel amacı, denetimli serbestlik sürecinde gönüllülerin rolünü bütüncül bir perspektifle değerlendirmek ve bu deneyimlerin hem kurum işleyişine hem de toplumsal uyuma katkılarını ortaya koymaktır. Çalışma, gönüllülerin deneyimlerini detaylı bir şekilde anlamayı ve onların ihtiyaçlarını sistematik olarak tanımlamayı hedeflemektedir. Gönüllülerin etkin katılımı, denetimli serbestlik sisteminin başarısı ve toplumsal uyum süreçlerinin güçlenmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Ancak gönüllülerin motivasyonu, statüsü, eğitim ihtiyaçları ve katkı potansiyeli üzerine yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu araştırma, uygulamacılar ve politika yapıcılar için rehber niteliğinde bilgiler sunarak gönüllülerin etkinliğinin artırılmasına, hukuki ve kurumsal düzenlemelerin iyileştirilmesine ve uluslararası iyi uygulamaların Türkiye bağlamında değerlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Yöntem

Araştırma nitel araştırma yaklaşımıyla yürütülecektir. Çalışmada durum çalışması deseni benimsenecektir. Veriler, denetimli serbestlik kurumunda görev alan 25 gönüllü ile yapılacak derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanacaktır. Görüşme formu, gönüllülerin motivasyon kaynaklarını, rollerini, katkılarını, hukuki statüye ilişkin değerlendirmelerini ve eğitim ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik sorulardan oluşacaktır. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenecektir.

Bulgular (Beklenen)

Araştırmada gönüllülerin öncelikli motivasyon kaynağının toplumsal fayda sağlama ve kişisel gelişim olacağı; ancak aynı zamanda kurumsal tanınma, eğitim ve yasal güvencelere duyulan ihtiyaç gibi unsurların da öne çıkacağı öngörülmektedir. Gönüllülerin denetimli serbestlik

[1] Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, Profesör Doktor, ygenç@sakarya.edu.tr
[2] Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Profesör Doktor, htaylan@sakarya.edu.tr
[3] Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, Doktor Araştırma Görevlisi, cengizhanaynaci@sakarya.edu.tr
[4] Sakarya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Müdürü, muratdemirbacak@gmail.com
[5] Sakarya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Sosyal Çalışmacı, shuseniz@hotmail.com

sürecine özellikle rehberlik, psikososyal destek ve toplumsal uyumun kolaylaştırılması alanlarında katkı sunacağı; buna karşın yasal belirsizlikler, sınırlı eğitim olanakları ve rol tanımlarındaki muğlaklıkların süreci zorlaştıracağı tahmin edilmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bulgular, denetimli serbestlikte gönüllülerin etkinliğinin artırılması için öncelikle hukuki statülerinin netleştirilmesi, düzenli eğitim ve süpervizyon mekanizmalarının sağlanması gerektiğini gösterecektir. Ayrıca, uluslararası iyi uygulamalardan uyarlanabilecek gönüllü mentörlük programlarının Türkiye'de de uygulanabilir olduğu değerlendirilmektedir. Çalışma, gönüllülerin motivasyonlarının sürdürülebilir kılınmasının hem kurumun işleyişi hem de bireylerin toplumsal uyumu açısından kritik olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Gönüllülük, Motivasyon, Hukuki Statü, Eğitim ve Destek

TÜRKİYE'DE DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİNİN EKONOMİK ETKİNLİĞİ: FAYDA–MALİYET ANALİZİ ÇERÇEVESİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Bekir GEREKAN[1]

Özet

Ceza adalet sisteminde denetimli serbestlik, son yıllarda yalnızca toplumsal rehabilitasyon işleviyle değil, aynı zamanda kamu maliyesine sağladığı katkılarla da öne çıkmaktadır. Bu çalışma, denetimli serbestlik uygulamasının cezaevi sistemine kıyasla maliyet-etkinliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Analiz, 2019–2024 dönemi Adalet Bakanlığı bütçe verileri temel alınarak kişi başı maliyet hesaplamaları, bütçe içindeki pay analizleri ve Net Bugünkü Değer (NBD) yaklaşımıyla fayda-maliyet analizi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen veriler, ceza infaz sistemi toplam bütçesinin 2019'da 6,28 milyar TL iken 2024'te 69,18 milyar TL'ye yükseldiğini göstermektedir. Bu artışın hem yüksek enflasyon hem de sisteme yapılan reel kaynak transferlerinden kaynaklandığını ifade etmek mümkündür. Bunun yanı sıra denetimli serbestlikte kişi başı yıllık maliyetin, cezaevi maliyetine kıyasla yaklaşık 23–25 kat aralığında daha düşük seviyede gerçekleştiği tespit edilmiştir. Öte yandan iskontolu nakit akış analizleri, denetimli serbestliğin yüksek sosyal getiri sağladığını ve fayda-maliyet oranının yaklaşık 31 olduğunu ortaya koymaktadır. Senaryo analizleri, farklı iskonto oranlarında dahi denetimli serbestliğin kamu bütçesi açısından her koşulda pozitif net fayda sağladığını göstermektedir. Bu sonuç, kamu kaynaklarının denetimli serbestlik sistemine kaydırılmasının ekonomik açıdan rasyonel bir tercih olduğunu desteklemektedir.

Bununla birlikte rehabilitasyon ve eğitim alanlarına yapılan yatırımlar, toplam bütçe artışının çok üzerinde gerçekleşmiştir. Çocuk hükümlü eğitimi için ayrılan bütçe 24 kat, kadın hükümlü eğitimi için 25 kat ve temel ihtiyaçlar için 29 kat artmıştır. Bu artışlar, politika yapıcıların rehabilitasyon ve topluma kazandırmayı önceliklendirdiğini ve denetimli serbestlik sisteminin kapasitesini güçlendirdiğini açıkça göstermektedir. Temel ihtiyaçlardaki yükseliş, cezaevlerindeki yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve kişi başına düşen giderlerin artışını da yansıtmaktadır.

Sonuçlar, denetimli serbestlik sisteminin maliyet etkinliği yüksek, sosyal fayda sağlayan ve kamu kaynakları açısından rasyonel bir alternatif olduğunu ortaya koymaktadır. Politika önerileri arasında denetimli serbestlik kapasitesinin artırılması, özellikle düşük riskli suçlular için yaygınlaştırılması, elektronik izleme ve rehabilitasyon programlarının güçlendirilmesi ve alternatif infaz yöntemlerine öncelik verilmesi yer almaktadır. Bu yaklaşım hem suçluların topluma yeniden kazandırılmasını hem de mali sürdürülebilirliği destekleyen stratejik bir politika seçeneği sunmaktadır.

Sonuç olarak; denetimli serbestlik sisteminin genişletilmesinin yalnızca suçluların topluma yeniden kazandırılması açısından değil, aynı zamanda mali sürdürülebilirlik bağlamında da stratejik bir politika seçeneği olarak değerlendirilebileceğini ifade etmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Cezaevi, Adalet Bakanlığı Bütçesi, Fayda-Maliyet Analizi, Denetimli Serbestlik Etkinliği

[1] Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Doçent Doktor, bekir.gerekan@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİK GRUP MÜDAHALELERİNDE UYGULAYICI FAKTÖRÜ: AYNI PROGRAM, FARKLI SONUÇLAR

Fulya AKGÜL GÖK[1], Elif YILMAZ AKTAŞ[2]

Özet

Denetimli serbestlik sürecinde grup müdahaleleri, yükümlülerin suç tekerrürlerini önlemenin ve toplumsal uyumlarını güçlendirmelerinin en önemli araçlarından biridir. Türkiye'de denetimli serbestlik kapsamında öfke kontrolü, bağımlılıkla mücadele, iletişim becerileri veya sosyal uyum gibi pek çok farklı konuda grup programları uygulanmaktadır. Bu programlar içerik açısından büyük ölçüde standardize edilmiş olsa da aynı programın farklı uygulayıcılar tarafından yürütülmesi farklı sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Bu durum, grup müdahalelerinin başarısında genellikle göz ardı edilen ancak kritik bir değişken olan "uygulayıcı faktörü"nün önemini ortaya koymaktadır.

Grup çalışmaları yalnızca bilgi aktarılan bir eğitim süreci değildir. Literatürde 'kolaylaştırıcı' ya da 'lider' olarak da anılan uygulayıcılar, grup ortamının güvenli ve paylaşımcı bir iklime kavuşmasını sağlayan, üyeler arasındaki iletişimi kolaylaştıran ve motivasyonu canlı tutan temel aktörlerdir. Bu nedenle aynı içerikteki bir program farklı uygulayıcılar tarafından yürütüldüğünde grup dinamikleri, katılımcıların sürece katılım düzeyleri ve elde edilen çıktılar önemli ölçüde farklılaşabilmektedir. Bazı uygulayıcılar daha empatik, kapsayıcı ve güçlendirici bir yaklaşım sergileyerek katılımcıların içsel motivasyonlarını artırabilirken; bazı uygulayıcılar daha otoriter veya mesafeli bir tavırla grubu biçimsel katılımla sınırlı bırakabilmektedir. Bu durum, denetimli serbestlikte zorunlu katılımla yürütülen gruplarda özellikle belirginleşmektedir.

Uygulayıcı faktörünün göz önünde bulundurulması, grup müdahalelerinin yalnızca "ne öğretildiğiyle" değil, "nasıl yürütüldüğüyle" de ilgili olduğunu ortaya koymaktadır. Uygulayıcıların kullandıkları dil, katılımcılarla kurdukları ilişki, grup içi süreçleri yönetme becerileri ve müdahaleyi içselleştirme düzeyleri, programın gerçek etkisini belirlemektedir. Bu noktada, bireylerin ihtiyaçlarına ve öğrenme tarzlarına duyarlı, kişiselleştirilmiş bir yaklaşımın benimsenmesi kritik önem taşımaktadır.

Denetimli serbestlik sisteminde grup müdahalelerinin daha etkili olabilmesi için uygulayıcı faktörünün standartlaştırılmasına yönelik çeşitli öneriler sunulabilir. Öncelikle, uygulayıcılara yönelik grup müdahalesi eğitimleri düzenlenmesi oldukça önemlidir. Bu eğitimlerde grup dinamiklerini yönetme becerileri, iletişim ve ilişki kurma teknikleri, motivasyon artırıcı yaklaşımlar ve zorlu gruplarla baş etme yöntemleri üzerinde durulmalıdır. Ayrıca uygulayıcıların yalnızca teorik bilgi değil, rol canlandırma, süpervizyon ve deneyim paylaşımı yoluyla pratik becerilerini geliştirmeleri sağlanmalıdır. Denetimli serbestlik sisteminde düzenli bir süpervizyon sistemi ve kurumsal destek mekanizmalarının oluşturulması da uygulayıcıların profesyonel gelişimlerini sürdürülebilir kılacaktır. Bunun yanında, uygulayıcılar için standart kılavuzlar ve yöntem rehberleri geliştirilmesinin, grupların farklı uygulayıcılar arasında tutarlı bir biçimde yürütülmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ancak bu kılavuzların esnek olması, uygulayıcılara kendi becerilerini ve grup üyelerinin özelliklerini gözeterek uyarlama yapma imkânı tanıması da önemli bir gerekliliktir.

Sonuç olarak; grup müdahaleleri yalnızca teorik bilgi temelli programlar değil, aynı zamanda uygulayıcıların süreci aktif olarak şekillendirdiği sosyal öğrenme ortamlarıdır. Aynı programın

[1] Ankara Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü, Doçent Doktor, fullyagok@gmail.com
[2] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Araştırma Görevlisi, ylmazeliif@gmail.com

farklı uygulayıcılarla farklı sonuçlar doğurması, uygulayıcı faktörünün müdahalelerin başarısında ne kadar kritik bir role sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, denetimli serbestlik sisteminin 20. yılı, uygulayıcı faktörünün önemini tartışmak ve uygulayıcıların mesleki donanımlarını geliştirecek eğitim, süpervizyon ve destek mekanizmalarını güçlendirmek için önemli bir fırsat sunmaktadır. Bu sayede grup müdahalelerinin, yalnızca standart bir yükümlülük olmaktan çıkarak gerçekten dönüştürücü ve rehabilite edici bir sürece dönüşmesi mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Grup Müdahaleleri, Uygulayıcı Faktörü, Sosyal Hizmet, Rehabilitasyon

DENETİMLİ SERBESTLİĞİN BİR TÜRÜ OLARAK BELİRLİ YERLERE GİTMEKTEN VEYA BELİRLİ ETKİNLİKLERİ YAPMAKTAN YASAKLANMA

Ahmet GÖKCEN[1], Zafer İÇER[2]

Özet

Denetimli serbestlik müessesesi, modern ceza adalet sistemlerinin hem cezalandırma hem de topluma yeniden uyum hedeflerini bir arada gerçekleştirmeye yönelik en önemli infaz araçlarından biridir. Bu kurumun esası, hürriyetin tamamen kısıtlanması yerine bunun sınırlandırılması yoluyla ilgili kişinin toplumla bağının korunması, suçta tekerrürün önlenmesi ve bireyselleştirilmiş bir infaz anlayışının geliştirilmesidir. İnceleme konumuz olan "belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma", denetimli serbestliğin en tipik ve pratikte en fazla uygulanan türleri olarak öne çıkmaktadır.

Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 50'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (d) bendinde kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlardan biri olarak öngörülmüştür. Bunun yanı sıra, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un (CGTİK) 105/A maddesinin 5-c bendinde "belirlenen yer veya bölgelere gitmemek", denetimli serbestlik uygulanmak suretiyle cezasının infazına karar verilen hükümlünün tabi tutulabileceği yükümlülükler arasında gösterilmiş, keza CGTİK'nun 107/9-b maddesinde, şartla salıverme sonrası uygulanabilecek tedbirler arasında sayılmıştır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109/3-l maddesinde ise adli kontrol tedbiri olarak "belirlenen yer veya bölgelere gitmemek" yükümlülüğüne yer verilmiş ve aynı Kanunu'nun 231/8-c maddesinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı bağlamında uygulanabilecek tedbirler arasında "belli yerlere gitmekten yasaklanma" zikredilmiştir.

Bunun yanı sıra, denetimli serbestlik kapsamında uygulama alanı olmamakla birlikte, birtakım özel kanunlarda önleyici tedbir, koruma tedbiri ya da güvenlik tedbiri mahiyetinde benzer hükümlere yer verildiği görülmektedir. Örneğin 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 5'inci maddesinde, korunan kişilere, yakınlarına ve bu kişilerin bulundukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmama, bu kişilerin bulundukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmama şeklinde önleyici tedbirler öngörülmüştür. Yine 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 18'inci maddesinde, çeşitli suçlar bünyesinde koruma tedbiri ve güvenlik tedbiri mahiyetinde "seyirden yasaklanma" tedbirine yer verilmiştir.

Belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma tedbiri, failin risk profiline, suçun niteliğine ve yeniden suç işleme ihtimaline göre belirli mekânlara (örneğin mağdurun konutu, işyeri, belirli sosyal alanlar) yaklaşmasını veya belirli davranışlarda bulunmasını (alkol tüketimi, kumar oynama, suç ortamlarıyla temas gibi) engelleyerek; hem failin

[1] Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı, Öğretim Üyesi
[2] Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı, Öğretim Üyesi

gözetim altında tutulmasını hem de mağdurun korunmasını sağlar. Tedbirin temel işlevi, suçluluğu tetikleyen çevresel ve sosyal faktörleri bertaraf ederek failin denetimli şekilde toplum içinde varlığını sürdürmesini mümkün kılmaktır. Böylelikle klasik hapis cezasının toplumsal ve bireysel olumsuz etkileri azaltılırken, yeniden suç işleme oranının düşürülmesi hedeflenmektedir.

Belirtelim ki, bu tür yasaklamaların uygulanması, hem insan hakları hem de infaz hukuku bakımından dikkatle incelenmeli ve değerlendirilmelidir. Tedbir, kişinin hareket özgürlüğüne doğrudan etki ettiğinden, ölçülülük, gereklilik ve bireyselleştirme ilkelerine uygun olmak zorundadır. Denetimin teknolojik araçlarla (örneğin elektronik kelepçe veya konum izleme sistemleriyle) gerçekleştirildiği durumlarda özel hayatın gizliliği, veri güvenliği ve sürekli gözetim kaygıları gündeme gelebilmektedir.

Sonuç olarak, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklama, hem klasik ceza yaptırımlarına alternatif niteliği, hem de mağdur odaklı yaklaşımıyla, modern ceza adalet sisteminde giderek daha merkezi bir rol üstlenmeye başlamıştır. Bu kapsamda tebliğ, söz konusu tedbirin hukuki dayanaklarını, uygulanma şartlarını, sınırlarını, hukuka uygunluk ölçütlerini tartışmayı hedeflemektedir. Ayrıca bu çalışmada, kurumun insan hakları açısından taşıdığı önemin yanı sıra, denetimli serbestlik müessesi içerisinde oynadığı rol ve ceza muhakemesi ile infaz hukukuna etkileri de değerlendirme konusu yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli serbestlik, denetimli serbestlik tedbirleri, infaz hukuku, belirli yerlere gitmekten yasaklanma, belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanma.

UMUT VE UYUM: TÜRKİYE DENETİMLİ SERBESTLİKTE KAPSAMLI İYİLEŞME SERMAYESİ GELİŞTİRME MODELİ

Nedim HAVLE[1]

Özet

Suç ve madde bağımlılığı, bireylerin yaşamlarını olumsuz etkileyen ve yüksek toplumsal maliyetlere yol açan karmaşık sorunlar olup, Türkiye'de denetimli serbestlik sürecindeki bireylerin topluma yeniden entegrasyonunda önemli zorluklar sunmaktadır.

Bu bildiri, bu zorluklara yanıt olarak geliştirilen ve iyileşme sermayesi (İS) kavramını temel alan kapsamlı "Umut ve Uyum: Türkiye Denetimli Serbestlikte Kapsamlı İyileşme Sermayesi Geliştirme Modeli"ni sunmaktadır. Geleneksel, yalnızca risk odaklı yaklaşımların ötesine geçmeyi amaçlayan bu model, bireyin içsel ve dışsal kaynaklarını bütüncül bir şekilde güçlendirerek suçtan kalıcı uzaklaşmayı, genel sağlık durumunun iyileşmesini ve topluma aktif katılımı içeren geniş bir iyi oluş halini hedefler.

İyileşme sermayesi; özsaygı, beceriler, sağlık gibi kişisel; aile bağları, destek ağları gibi sosyal ve barınma, istihdam, sağlık hizmetlerine erişim gibi toplumsal/çevresel kaynaklardan oluşur.

"Umut ve Uyum" modelinin ana bileşenleri şunlardır:

1) REC-CAP gibi standardize araçların kültürel adaptasyonuyla yapılacak kapsamlı İS değerlendirmesi ve bu temelde oluşturulacak kişiye özel "İyileşme Bakım Planları" (BİGEDEP).

2) Motivasyonel görüşme, BDT temelli programlar, eğitim ve mesleki gelişim aracılığıyla bireyin kişisel sermayesinin ve yaşam becerilerinin proaktif olarak güçlendirilmesi.

3) Aile odaklı müdahaleler, akran destek grupları ve olumlu sosyal ağların teşvikiyle sosyal sermayenin onarılması ve geliştirilmesi.

4) İstihdam destekleri, "İyileşme Dostu İşyerleri" ağının kurulması, güvenli barınma çözümleri (iyileşme konutları dahil) ve damgalamayla mücadele stratejileriyle toplumsal sermayenin artırılması.

5) Modelin pilot uygulamalar, personel yetkinliğinin artırılması, sistematik izleme-değerlendirme ve Türkiye'nin özgün sosyal dinamiklerine (güçlü aile yapısı, STK'ların rolü vb.) uyumlaştırılarak sürdürülebilirliğinin sağlanması.

Bu bütüncül yaklaşımın, yükümlülerin topluma başarılı entegrasyonunu kolaylaştırarak suç tekrarı riskini azaltması ve Türkiye'nin ceza adaleti sisteminde kanıta dayalı, insancıl ve etkin yeni müdahale modelleri geliştirmesine zemin hazırlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: İyileşme Sermayesi, Denetimli Serbestlik, Suçtan Uzaklaşma, Bütüncül Yaklaşım, Toplumsal Entegrasyon

[1] Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon EAH Psikiyatri Kliniği, İstanbul Kültür Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Psikiyatri Uzmanı, nedimhavle@yahoo.com

ADALET BAKANLIĞI YATAKLI DENETİMLİ SERBESTLİK TEDAVİ MERKEZİ (YDSM): YAPILANDIRILMIŞ BİR MODEL ÖNERİSİ

Nedim HAVLE[1]

Özet

Bu çalışma, Türkiye'deki Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezlerinin (AMATEM) mevcut kapasite ve erişim kısıtlılıkları ile denetimli serbestlik altındaki yükümlüler arasında uyuşturucu madde kullanım bozukluğu prevalansının yüksekliği sorunlarına yönelik bir çözüm önerisi sunmaktadır.

Adalet Bakanlığı bünyesinde, denetimli serbestlik yükümlüleri için özelleştirilmiş bir yataklı tedavi ve rehabilitasyon merkezi (YDSM) modeli geliştirilmiştir. Model, uyuşturucu madde kullanım bozukluğu olan hükümlülerin cezai yaptırımlarla entegre, kanıta dayalı, multidisipliner ve bütüncül bir yaklaşımla tedavi edilerek topluma yeniden kazandırılmasını ve mükerrer suçluluğun azaltılmasını hedeflemektedir.

Çalışmada, modelin gerekçesi, hedefleri, hedef popülasyonu, temel ilkeleri, yapısal özellikleri, işleyiş süreci (yönlendirme, kabul, yataklı tedavi, geçiş ve ayakta tedavi, taburculuk sonrası izlem), personel ve eğitim gereksinimleri, fiziksel koşullar, güvenlik standartları, değerlendirme ve kalite geliştirme mekanizmaları ile finansman ve sürdürülebilirlik konuları ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Önerilen YDSM modeli, Türkiye'de denetimli serbestlik sistemi içerisinde önemli bir boşluğu doldurma potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Madde Kullanım Bozukluğu, Yataklı Tedavi, Rehabilitasyon

[1] Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon EAH Psikiyatri Kliniği, İstanbul Kültür Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Psikiyatri Uzmanı, nedimhavle@yahoo.com

UYUŞTURUCU MAHKEMELERİNİN TÜRKİYE DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİNE ENTEGRASYON POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nedim HAVLE[1]

Özet

Madde bağımlılığı ve ilişkili suçlar Türkiye'de önemli bir halk sağlığı sorunudur. Hükümlülerin %33,7'sinin uyuşturucu bağlantılı suçlardan olması mevcut sistemin rehabilitasyondaki yetersizliğini göstermektedir.

Bu bildiri, "terapötik hukuk" temelli uyuşturucu mahkemelerinin (UM) bağımlı faillerin rehabilitasyonuna odaklanarak Türkiye'deki denetimli serbestlik sistemine entegrasyon potansiyelini ve uygulanabilirliğini incelemektedir.

Çalışmada, UM'lerin Türkiye'deki potansiyelini değerlendirmek amacıyla kapsamlı literatür taraması ile olası zorluklar ve çözüm önerileri incelenmiştir.

Uluslararası deneyimler, UM'lerin erken müdahale, yoğun denetim, tedavi entegrasyonu ve kademeli yaptırımlar gibi temel bileşenleriyle yeniden suç işleme oranlarını %8-35 azalttığını ve madde kullanımını düşürdüğünü göstermektedir. Türkiye için bu model; yüksek suç oranlarıyla mücadelede mevcut denetimli serbestlik tedbirlerinin etkinliğini artırma, tedaviye tam uyumu güçlendirme, kurumlar arası iş birliğini sistematikleştirme ve bireyselleştirilmiş rehabilitasyon sunma potansiyeli taşımaktadır. Yasal, finansal, etik ve uygulamaya yönelik zorluklar öngörülse de stratejik planlama ile bu engellerin aşılabileceği değerlendirilmektedir. Uyuşturucu mahkemeleri, Türkiye'de madde bağımlısı faillerin rehabilitasyonu ve topluma yeniden kazandırılması için kanıta dayalı, umut verici bir alternatif sunmaktadır.

Bu modelin Türkiye koşullarına özgü başarılı adaptasyonu için pilot uygulamaların hayata geçirilmesi ve kapsamlı etki değerlendirme araştırmalarının yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu Mahkemeleri, Madde Bağımlılığı, Denetimli Serbestlik

[1] Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon EAH Psikiyatri Kliniği, İstanbul Kültür Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Psikiyatri Uzmanı, nedimhavle@yahoo.com

EĞİTİM Mİ İNFAZ MI? ALMAN VE TÜRK HUKUKUNDA SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARA YÖNELİK CEZA VE İNFAZ POLİTİKALARI

Sertaç IŞIKA[1]

Özet

Çocuk suçluluğu, yalnızca ceza hukukuna, dolayısıyla cezalandırmaya ve bunun infazına indirgenemeyecek kadar çok boyutlu bir alan olup temelinde eğitim, rehabilitasyon ve topluma yeniden kazandırma hedeflerini barındırmaktadır. Bu bağlamda, "Eğitim mi, infaz mı?" sorusu, suça sürüklenen çocuklar bakımından ceza hukukunun yönünü belirleyen en temel tartışmalardan biridir. Alman hukukunda Jugendgerichtsgesetz (JGG), genç suçlulara ilişkin ceza politikalarının merkezine eğitsel önlemleri yerleştirmekte ve infazdan ziyade bireyin toplumsal bütünleşmesini sağlamayı amaçlamaktadır. JGG, gençlik ceza adaletini tamamen ayrı bir sistem olarak kurgulamış ve denetimli serbestlik, gözetim altında rehabilitasyon, sosyal sorumluluk projeleri ve çeşitli yükümlülükler gibi alternatifleri ön plana almaktadır. Bu yaklaşım, genç suçluların toplumsal ve kişisel gelişimini destekleyerek tekrar suç işleme riskini minimize etmeyi hedeflemektedir.

Türkiye'de ise çocuk suçluluğu, son yıllarda önemli bir toplumsal sorun olarak ön plana çıkmıştır. Sosyo-ekonomik eşitsizlikler, aile içi şiddet, göç, eğitim hayatından kopuş ve özellikle büyük şehirlerde artan organize suç faaliyetlerinin çocukları hedef alması, suç işleyen çocuk sayısının artmasına yol açmaktadır. Veriler, çocukların işlediği suç türlerinde çeşitlenme ve ciddi suçlara yönelimde artış olduğunu göstermektedir. Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) çocukların korunmasını amaçlasa da ceza sorumluluğu ve yaptırımlar Türk Ceza Kanunu (TCK) içinde düzenlendiği için Türkiye'de Almanya'da olduğu gibi tam anlamda bağımsız bir çocuk ceza hukuku sistemi bulunmamaktadır. Şunu söylemek çok da yanlış olmayacaktır ki uygulamada Almanya daha rehabilitasyon odaklı, Türkiye ise daha ceza odaklı bir yaklaşım sergilemektedir. Çocuk suçluluğunun önlenmesi ve kontrolü, ceza miktarının artırılmasıyla tek başına sağlanamaz; bunun yerine gençlerin eğitsel, psikolojik ve toplumsal desteklerle güçlendirilmesi, denetimli serbestlik gibi rehabilite edici mekanizmaların etkin şekilde uygulanması gerekmektedir.

Bu çalışmada, öncelikle Alman JGG hakkında genel bir bilgi verdikten sonra kanun kapsamında denetimli serbestlik ve infaz sisteminin "genç suçlular" üzerindeki etkileri incelenecek ve Türk hukukundaki mevcut uygulamalarla karşılaştırmalı bir analiz yapılacaktır. Çalışmada ayrıca, Türkiye'de çocuk adalet sistemi mevzuatının gözden geçirilmesi ve uygulamadaki etkinliğin artırılması konusuna da dikkat çekilecek; bu bağlamda, karşılaştırmalı hukuk, özellikle Alman sistemi değerlendirilecektir. Böylelikle, çocuk suçluluğu alanında hem bireysel hem de toplumsal faydaya odaklanan, güncel sorunlara yanıt verebilen ve uygulamada etkili bir ceza ve infaz politikası modeli ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Suçluluğu, Denetimli Serbestlik, Rehabilitasyon, Eğitim Tedbirleri, İnfaz Politikası

[1] İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doktor Öğretim Üyesi, sertacisika@istanbul.edu.tr

MEDYADA HATALI HUKUKİ DİL KULLANIMININ OLUŞTURDUĞU DAMGALAR VE CEZASIZLIK ALGISI

Sena İSPİRLİ[1]

Özet

Giriş: Haber siteleri, geleneksel medya olarak topluma doğru bilgiyi ulaştırmayı amaçlamaktadır. Sosyal medya ise yeni medya olma yönüyle toplumun üyelerinin fikirlerini paylaştığı ve geleneksel medya ürünlerinin yayılımını kuvvetlendiren interaktif bir sahadır. Geleneksel medya ve yeni medya, ceza adaleti sürecinde toplum algısının şekillendiği kuvvetli bir alandır. Medyada birtakım hukuki terimlerin hatalı kullanımı, toplumun cezasızlık algısında hatalı kırılımlara yol açabilmektedir.

Denetimli serbestlik ve tutuklama kavramlarının medyada hukuki anlamından ayrı, hatalı anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. "Denetimli Serbestlik", rehabilitasyon odaklı bir sistem olup suçla teması olmuş bireyi yeniden topluma katmayı hedeflemekte olup ceza hukukunda çeşitli aşamalarda kendini göstermektedir. "Tutuklama" ise bir ceza olmayıp 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen bir koruma tedbiridir. Tutuklanan birey suçlu birey değildir. Tutuklamaktaki gaye cezalandırmak değil, maddi gerçeğe sağlıklı şekilde ulaşabilmektir.

Haber dilinde "tutuklanmadı", "serbest bırakıldı", "suç makinesi", "tehlikeli suçlu" gibi ifadelerin hatalı kullanılması, kamudaki cezasızlık algısını yanlış şekilde perçinlemektedir. Bu infialin izlerini sosyal medyada somut olarak takip etmek mümkündür. Bu hatalı dil; cezasızlık algısı ile birlikte iyi halli olan denetimli serbestlik yükümlülerinin, suçu ispat edilmemiş olan suçsuz tutukluların da damgalanmasına ve neticede suç oranlarının artmasına neden olabilmektedir (Goffman'ın damgalama teorisine göre damga, bir suç nedenidir). Bununla birlikte 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu madde 217/A'da "halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma" 2022 yılında suç olarak düzenlenmiştir.

Bu çalışma, Türkiye'deki ana akım haber sitelerinin suç haberlerinde kullandığı dilin hukuken doğruluğunu ve damgalayıcı yönünü analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bununla birlikte dilin hatalı kullanımının toplumdaki/sosyal medyadaki yansımaları, kullanıcıların paylaşımları üzerinden irdelenecektir. Araştırma, medyanın suçluyu topluma yeniden kazandırma sürecine etkisini değerlendirerek daha etik bir medya dili için öneriler sunacaktır.

Yöntem: Bu çalışma, nitel içerik analizi yöntemiyle yürütülecektir. Bu bağlamda Türkiye'nin önde gelen beş haber sitesi (Hürriyet, Milliyet, Sabah, Sözcü, Bianet) seçilmiştir; bu siteler, ideolojik çeşitlilik ve yüksek erişim oranları (aylık bir milyondan fazla ziyaretçi, SimilarWeb verilerine göre) minvalinde belirlenmiştir. Son yıllarda yayınlanan, denetimli serbestlik, tutuklama veya serbest bırakılma içeren 100 suç haberi (her siteden 20 haber) analiz edilecektir. Veriler, Google arama motoru ve site içi aramalarla (örneğin; "tutuklanmadı", "serbest bırakıldı" gibi anahtar kelimeler üzerinden) toplanacak, etik gereklilikler doğrultusunda anonimleştirilecektir. Analiz, üç dil kategorisine odaklanmıştır: (1) Sansasyonel ifadeler ("suç makinesi", "canavar", "saldırgan serbest bırakıldı"), (2) Yanıltıcı terimler ("tutuklanmadı", "serbest bırakıldı", "ceza almadı"), (3) Tarafsız dil ("denetimli serbestlik tedbiri uygulandı" gibi). Her haber, Goffman'ın damgalama teorisi uyarınca 1-5 skalasında (1: tarafsız, 5: yoğun damgalama) kodlanacaktır. Bu ifadeler grafiklerle görselleştirilecektir.

Bulgular: Başlangıç aşamasında analiz, medyanın suç haberlerinde damgalayıcı dil kullanımının yaygın olduğunu göstermiştir. Sansasyonel ifadeler yarıdan fazla oranda tespit edilmiştir. Bu da

[1] İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Araştırma Görevlisi, senaispirli@aydin.edu.tr

toplumsal korkuyu artırarak rehabilitasyon sürecini zorlaştırmaktadır. Sosyal medya kullanıcılarının paylaşımları bu durumu göstermektedir. Birtakım haberlerde, adalet sistemi eleştirilirken yanıltıcı terimlerle ("tutuklanmadı") cezasızlığa ve damgalamaya dair algı pekiştirilmiştir. "Tutuklanmama" ifadesi, yargılamanın devam ettiği bilgisinden uzak şekilde, kişinin ceza almadığı anlamı çıkarılacak şekilde kullanılmıştır. Kişilerin tutuklanmama ifadesinden bu anlamı çıkardığı, sosyal medyadaki paylaşımlarda yoğun şekilde gözlemlenmiştir. "Tutuklanmadı" veya "serbest bırakıldı" ifadeleri, nerdeyse tüm sitelerde hukuki doğruluktan uzak kullanılmış; kamuoyunda tutukluluğun cezasızlık, denetimli serbestliğin ise ceza indirimi yahut yine bir cezasızlık olarak algılanmasına neden olmuştur. Denetimli serbestlik haberleri, rehabilitasyon vurgusundan yoksun olup bireylerin "tehlikeli/yeniden suç işleme potansiyeli yüksek" olarak damgalanmasına yol açmıştır. Bireyi topluma kazandırmayı amaçlayan denetimli serbestlik, toplum tarafından bir haksız cezasızlık olarak görüldüğü için yükümlüyü topluma katan değil, toplumdan uzaklaştıran bir damga sebebi olarak görülmüştür. Haber ve sosyal medya içeriklerinde bu durum kendini yoğunlukla göstermiştir.

Sonuç: Türkiye'de medyanın suç haberlerinde kullandığı dil, hukuken hatalı bir dil olduğunda, denetimli serbestlik sisteminin topluma kazandırma hedeflerini zayıflatmakta, hatta tersine çevirmektedir. Tutuklama ile birlikte değerlendirildiğinde bu dil, cezasızlık algısını perçinlemektedir. Sansasyonel ve yanıltıcı ifadeler, bireyleri suçla damgalayarak toplumsal izolasyonu artırmakta ve hem cezanın hem de denetimli serbestliğin topluma kazandırma amacını zedelemektedir. Bulgular, medyanın dilinin damgalama üzerindeki etkisini azaltmak için etik ve hukuken doğru dili kılavuz edinen habercilik rehberlerine ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Öneriler arasında, RTÜK ve ilgili kurumlarla iş birliği ile gazetecilere yönelik eğitim programları, terminolojik doğruluk (örneğin, "tutuklama ≠ ceza", "denetimli serbestlik = iyileştirme") ve kamu farkındalığını artıracak kampanyalar yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Damgalama, Geleneksel Medya, Sosyal Medya, Topluma Kazandırma, Türkiye, Tutuklama, Denetimli Serbestlik, Cezasızlık Algısı

MADDE BAĞIMLILARININ REHABİLİTASYONUNDA UYUŞTURUCU MAHKEMELERİ MODELİ

Vehbi Kadri KAMER[1]

Özet

İçinde yaşadığımız yüzyılda, toplumların karşı karşıya kaldığı en büyük tehditlerden biri bireylerin uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanmasıdır. Yapılan araştırmalarda, bu maddelerin kullanımının hızlı bir şekilde yaygınlaştığı, geniş kitleleri etkilediği, kullanılan madde çeşidinin arttığı tespit edilmiştir. Bunun sonucunda; kişilerin kendisi, sosyal çevresi ve toplumda telafisi mümkün olmayan zararların oluştuğu görülmüştür.

Uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımın kişinin psikolojisinde yıkıcı etkilerinin olduğu, bu kapsamda şiddet eğilimi gösterdiği, işini kaybettiği, eğitimini tamamlayamadığı, aile düzeninin bozulduğu, ekonomik zorluklar yaşadığı tespit edilmiştir. Kişinin gerek bu maddeleri alabilmek için hırsızlık, yağma ve uyuşturucu madde ticareti gibi suçlara, gerekse bu maddelerin etkisi altında yaralama, insan öldürme ve cinsel saldırı gibi suçlara yöneldiği belirlenmiştir.

İngiltere'de 205 bağımlı ile ilgili yapılan bir çalışmada, bu kişilerin uyuşturucu madde alabilmek için % 55'inin hırsızlık, % 43'ünün uyuşturucu madde ticareti, % 32'sinin nitelikli hırsızlık, % 17'sinin dolandırıcılık ve % 5'inin cinsel suçları işlediği belirlenmiştir. Yine araştırmalarda uyuşturucu madde kullanan suçluların tedavi ve rehabilitasyon programlarına katılmasıyla bu kişilerin işledikleri suçlarda önemli bir azalmanın meydana geldiği anlaşılmıştır.

Uyuşturucu madde kullanımının toplum üzerinde ağır ekonomik etkileri bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde uyuşturucu madde kullanımının toplam maliyetinin 193 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu kapsamda; rehabilitasyon programlarının ve ceza infaz kurumlarının maliyetinin 120 milyar dolar, sağlık harcamalarının maliyetinin 11 milyar dolar ve bu suçlar ile ilgili ceza adalet sisteminin maliyetinin 61 milyar dolar olduğu tespit edilmiştir.

Adli sicil verilerine göre 31.12.2023 tarihi itibarıyla uyuşturucu madde kullanma suçları ile ilgili Cumhuriyet savcılıkları tarafından 2018 yılında 154.436 kişi, 2019 yılında 183.127 kişi, 2020 yılında 192.795 kişi ve 2021 yılında 263.650 kişi hakkında soruşturma yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu veriler 2018-2021 yılları arasında bu suçtan soruşturma yapılan kişi sayısının % 70 oranında arttığını göstermektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğünün verilerine göre uyuşturucu ile mücadele alanında yapılan kamu harcamalarının 2018 yılında 1.362.728.424 TL, 2019 yılında 1.434.964.924 TL, 2020 yılında 1.840.513.297 TL, 2021 yılında 2.340.421.544, 2022 yılında 4.264.683.725 ve 2023 yılında 6.928.184.418 TL olduğu belirtilmiştir. Bu verilerden sadece 2023 yılındaki harcamaların 2022 yılındaki harcamalara göre % 62.5 oranında artış gösterdiği anlaşılmaktadır.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda, cezalandırıcı adalet sistemi yerine rehabilite eden adalet sistemine doğru bir yöneliş bulunmaktadır. Hapis ve sınırlı sayıda seçenek yaptırımları içeren klasik ceza adalet sisteminin; suç işleyen kişilerin rehabilitasyonunda gereken etkiyi sağlamadığı, cezanın amacı olan genel önleme ve özel önleme işlevini güçlü bir şekilde yerine getirmediği, yeniden suç işlemeyi önlemediği ve bu sistemin ekonomik maliyetinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sistem yerine rehabilite edici adalet sistemi kabul edilmiş, bu kapsamda kişileri suça yönelten faktörler dikkate alınarak ihtisas mahkemelerinin kurulması yöntemi

[1] Adalet Bakanlığı, Cumhuriyet Savcısı, vehbikadrikamer@gmail.com

benimsenmiştir. Bu amaçla sosyal hizmet uzmanları ve psikologların görev yaptığı; uyuşturucu mahkemeleri, aile içi şiddet mahkemeleri, psikolojik rahatsızlığı bulunanlar ile ilgili mahkemeler kurulmuştur. Bu mahkemelerde yargılama sonunda sanığın suça yönelmesine neden olan faktörler dikkate alınarak psiko-sosyal programlara katılması tedbirine karar verilmekte, bu tedbirin uygulama süreci mahkeme tarafından takip edilmektedir.

Mukayeseli hukukta uyuşturucu veya uyarıcı madde kullananlar ile benimsenen yargısal modellerden biri "*uyuşturucu mahkemeleri*"dir. Bu modelin temel amacı, en kısa süre içinde uzmanların gözetiminde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullananların rehabilitasyonunu sağlamaktır. Bu mahkemelerin kuruluşu, yapısı ve işleyişi diğer mahkemelerden farklılık göstermemektedir. Bu kapsamda uyuşturucu mahkemelerinde görev yapan hakimler diğer mahkemelerde görev yapan hakimlerin atanma usulüne tabi olmakta ayrıca uyuşturucu mahkemelerinde genel ceza usul hükümleri uygulanmaktadır. Ancak uyuşturucu mahkemelerinde diğer mahkemelerden farklı olarak uyuşturucu konusunda özel eğitim almış psikolog, sosyal hizmet uzmanı gibi uzmanlar görev yapmakta, mahkeme öncelikle hapis cezasına alternatif tedbirlerden "*madde bağımlılığı rehabilitasyon tedbirine*" karar vermektedir. Mahkemece verilen karar infaz için denetimli serbestlik müdürlüğüne gönderilmekte, denetimli serbestlik müdürlüğünce belirli dönemde hazırlanan raporlar uyuşturucu mahkemesi hakimi tarafından incelenmektedir.

Bugün çok sayıda ülkede faaliyet gösteren bu mahkemelerin madde bağımlılığı ile ilgili başarılı sonuçlar elde ettiği belirlenmiştir. Bu kapsamda; bir yandan uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişilerin ceza adalet sistemi üzerindeki sayısal yoğunluğu azalmış, diğer yandan etkin rehabilitasyon çalışmaları sonucunda bir yandan uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanan kişi sayısında azalma görülmüş, diğer yandan bu kişilerin yeniden suç işleme oranlarında düşüş kaydedilmiştir. Örneğin Kanada'da yapılan bir araştırmada mahkemelerce belirlenen programlara katılanların yeniden suç işleme oranlarında % 14 ile % 50 arasında değişen düşüşler belirlenmiştir.

Makalede; Dünyanın farklı yerlerinde yüz yıldan fazla bir süre uygulanan bu sistemin tarihçesi, işleyişi, farklı ülkelerdeki uygulamaları ile Ülkemiz ceza adalet sisteminde uygulanabilirliği konusu ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu Madde, Suç, Rehabilitasyon, Uyuşturucu Mahkemeleri, Denetimli Serbestlik

TÜRKİYE CEZA İNFAZ SİSTEMİNDE DİJİTAL DENETİM

Canan KARAASLAN[1]

Özet

Ceza adalet sistemlerinde klasik infaz yöntemlerine ek olarak, son yıllarda alternatif bir denetim modeli olarak elektronik izleme ön plana çıkmıştır. Bu yöntem, yalnızca suçluların cezalandırılması işleviyle sınırlı kalmayıp; aynı zamanda bireyin topluma yeniden kazandırılması, mağdurun korunması ve kamu güvenliğinin artırılması gibi çok boyutlu amaçlara hizmet etmektedir. Elektronik izleme, modern infaz politikalarının önemli bir bileşeni olarak dünya genelinde hızla yaygınlaşmaktadır.

Türkiye'de elektronik izlemenin temelleri 2012 yılında atılmıştır. Bu tarihte 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu'nda yapılan değişiklik ile şüpheli, sanık ve hükümlülerin elektronik cihazlar aracılığıyla toplum içinde denetim altında tutulmasının önü açılmıştır. 20 Ocak 2013 tarihinde ise Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Elektronik İzleme Merkezi'nin faaliyete geçmesiyle sistem kurumsal bir yapıya kavuşmuştur. Günümüzde merkez, yedi gün yirmi dört saat esasına göre faaliyet göstermekte olup, ceza adalet sisteminin işleyişinde önemli bir faktör haline gelmiştir.

Bu kurumsal gelişimin yalnızca ulusal düzeydeki yasal düzenlemelerle değil, uluslararası iş birlikleriyle de desteklendiği görülmektedir. Avrupa Birliği desteğiyle yürütülen "*Elektronik İzleme Sistemine Geçişte Denetimli Serbestlik Hizmetlerinin Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi*" kapsamında Hollanda, Portekiz, İspanya, İsveç, Estonya-Finlandiya, İngiltere, Fransa, Letonya-Litvanya, Belçika ve Almanya'da kullanılan elektronik izleme modelleri, teknik altyapılar, denetim prosedürleri ve kurumsal uygulamalar incelenmiş; elde edilen veriler Türkiye'de uygulanacak modelin tasarımında yol gösterici olmuştur.

2013 yılından günümüze kadar yaklaşık 72.500 kişi elektronik izleme kapsamında denetim altına alınmıştır. Uygulama alanları arasında; denetimli serbestlik tedbirleri, adli kontrol yükümlülükleri, koşullu salıverilme sonrası yükümlülükler ve mağdurun korunmasına yönelik kararlar yer almaktadır. Hâlihazırda "*konutu terk etmeme*", "*belirli alanlara girmeme veya çıkmama*" ve "*mağdura yaklaşmama*" kararları, tek bir GPS tabanlı cihaz aracılığıyla izlenmektedir. Bu durum, denetim süreçlerinin bütüncül bir biçimde yürütülmesine ve ihlallerin anlık olarak tespit edilmesine imkân tanımaktadır.

Elektronik izleme uygulamasının Türkiye'deki sonuçları çeşitli açılardan değerlendirildiğinde, sistemin hem toplumsal güvenlik hem de bireysel rehabilitasyon boyutunda önemli katkılar sunduğu görülmektedir. Öncelikle ceza infaz kurumlarının kapasite yükünü hafifleterek maliyetlerin azaltılmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca yükümlülerin sosyal bağlarını koruyarak topluma yeniden entegrasyon süreçlerini desteklemektedir. Özellikle aile içi şiddet vakalarında mağdura yaklaşmama tedbirinin elektronik sistemler aracılığıyla etkin biçimde uygulanması, mağdurun korunması açısından kayda değer bir gelişmedir.

Bununla birlikte, sistemin sınırlılıkları da mevcuttur. Kırsal bölgelerde sinyal zayıflığı, kapalı alanlarda konum doğruluğunun azalması ve cihazların zaman zaman arızalanabilmesi uygulamanın etkinliğini olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca yükümlülerin ve yakın çevrelerinin farkındalık düzeylerinin düşük olması, sürecin toplumsal kabulünü ve işlevselliğini sınırlayan faktörler arasında yer almaktadır.

[1] Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, Hâkim, canankaraaslan@adalet.gov.tr

Gelecek perspektifinden bakıldığında, elektronik izlemenin teknolojik gelişmelerden güçlü biçimde etkileneceği öngörülmektedir. Yapay zekâ destekli analizlerin, daha hassas GPS tabanlı sistemlerin, mobil uygulamalarla entegre çözümlerin ve uluslararası standartlarla uyumlu modellerin hayata geçirilmesi, sistemin güvenilirliğini ve etkinliğini artıracaktır. Böylelikle elektronik izleme, yalnızca bir denetim aracı olmanın ötesinde, suçun önlenmesi, toplumsal güvenliğin güçlendirilmesi ve bireyin rehabilitasyonuna yönelik kapsamlı bir infaz politikası unsuru haline gelecektir.

Sonuç olarak, elektronik izleme Türkiye'de başlangıçta pilot uygulamalarla sınırlı bir yenilik iken, günümüzde ceza adaleti sisteminin vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Gelecekte ise teknolojik gelişmelerin entegrasyonu ile daha kapsamlı, güvenli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşması beklenmektedir. Elektronik izlemenin, yalnızca suçluların kontrol altında tutulmasına değil, aynı zamanda mağdurların korunmasına, toplumun güvenliğinin sağlanmasına ve bireylerin topluma yeniden kazandırılmasına hizmet eden çok boyutlu bir model olduğu tartışmasızdır.

Bu çalışmada, Türkiye'de elektronik izleme sisteminin nasıl uygulandığı karşılaştırmalı perspektifle analiz edilecektir. Sistemin uygulanması detaylı biçimde ele alınacak, istatistiklere yer verilecek, mevzuattaki düzenlemeler ve uygulamaya ilişkin sorunlara değinilecektir. Avrupa'daki elektronik izleme sistemine ilişkin uygulamaların yanı sıra infaz sisteminde dijital denetimin etkin kullanılması hususunda politika ve mevzuat önerilerine de yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Elektronik İzleme Sistemi, Dijitalleşme

GENÇ YETİŞKİNLER AÇISINDAN DENETİMLİ SERBESTLİK VE İNFAZ: KARŞILAŞTIRMALI SİSTEMLER VE TÜRKİYE İÇİN MODEL ÖNERİSİ

Ezgi ÇIRAK KARALI[1]

Özet

Genç yetişkinlik dönemi (18-25 yaş), bireyin nörolojik gelişiminin henüz tamamlanmadığı, dürtü kontrolü ve karar verme mekanizmalarının tam olarak olgunlaşmadığı kritik bir yaşam evresidir. Bu dönemde suç işleme riski artmakla birlikte, geleneksel ceza adaleti sistemleri çoğunlukla ikili bir sınıflandırmaya (çocuk ve yetişkin) dayanmakta, böylece genç yetişkinlerin özgün ihtiyaçlarını göz ardı etmektedir. Ancak son yıllarda gelişen nörobilimsel ve kriminolojik araştırmalar, bu yaş grubundaki bireylerin bilişsel-duygusal gelişimlerinin henüz tamamlanmamış olması nedeniyle cezai sorumluluklarının değerlendirilmesinde farklılaşmış bir yaklaşım gerektirdiğini ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, genç yetişkinlere yönelik infaz ve denetimli serbestlik uygulamalarını uluslararası modeller ışığında analiz etmeyi ve Türkiye'nin mevcut sistemini bu bağlamda değerlendirerek yaş temelli müdahale modelleri geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Almanya'da genç yetişkinlerin yargılanması ve infazı, Gençlik Mahkemeleri Yasası (*Jugendgerichtsgesetz - JGG*) kapsamında ele alınmakta ve 18-21 yaş arası bireyler, hâkim takdirine bağlı olarak çocuk adalet sistemi içinde değerlendirilebilmektedir. Bu yaklaşım, failin kişisel gelişimi ve suça ilişkin sorumluluk düzeyi dikkate alınarak daha esnek ve bireyselleştirilmiş bir ceza adalet süreci sunar. İngiltere'de, 18-25 yaş arası bireyler genç yetişkin olarak (*young adults*) olarak tanımlanmakta ve bu gruba özel mahkemeler (*Young Adult Courts*) ile sosyal destek temelli müdahale modelleri geliştirilmektedir. Ceza yerine mentorluk, eğitim ve toplum temelli yaptırımlar ön plana çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde "*Gelişen Yetişkin Adaleti*" (*Emerging Adult Justice*) yaklaşımı, yine 18-25 yaş aralığındaki bireylerin cezai sorumluluğunu farklı değerlendiren özel programlar geliştirilmesini teşvik etmektedir. Bu sistemlerde genç yetişkinlerin rehabilitasyonu için sosyal hizmet desteği, eğitsel programlar ve alternatif yaptırımlar önemli rol oynamaktadır. İskoçya'nın uyguladığı "*Bütüncül Yaklaşım Sistemi*" (*Whole System Approach*) modeli ise 16-25 yaş grubunu kapsayan ve suç önleme ile rehabilitasyonu bütüncül bir çerçevede ele alan öncü bir yapıdır. Bu modelde denetimli serbestlik, yalnızca kontrol değil, bireyin sosyal entegrasyonunu destekleyen çok boyutlu bir müdahale mekanizması olarak uygulanmaktadır.

Türkiye'de denetimli serbestlik sistemi 2005 yılından itibaren uygulanmakta olup, yasal ve kurumsal altyapı büyük ölçüde oluşturulmuştur. Ancak sistem, genç yetişkinlerin gelişimsel özelliklerini dikkate almayan, geleneksel yetişkin-çocuk ayrımı temelli bir yaklaşımı benimsemektedir. 18-25 yaş grubunda gözlemlenen yüksek tekrar suç oranları, mevcut müdahale stratejilerinin bu yaş grubuna uygunluğunun sorgulanmasını gerekli kılmaktadır.

Bu çalışma, genç yetişkinlere yönelik denetimli serbestlik uygulamalarında uluslararası iyi örneklerden hareketle, Türkiye için yaş temelli müdahale modellerinin nasıl geliştirilebileceğine dair bir yöntem haritası sunmayı hedeflemektedir. Türkiye'de 18-25 yaş arası genç yetişkinlere özgü bir denetimli serbestlik modeli geliştirilmesi önerilmektedir. Genç yetişkinlik döneminin gelişimsel özelliklerini dikkate alan bir yaklaşımla, bu yaş grubuna yönelik infaz sürecinde ayrı değerlendirme birimlerinin oluşturulması gerekmektedir. Böylece, bireylerin suça yönelme

[1] İzmir Demokrasi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Dr. Öğretim Üyesi /Kamu Hukuku Bölüm Başkan, ezgi.cirak@idu.edu.tr / ezgiicirak@gmail.com

nedenleri daha doğru analiz edilebilecek ve müdahale planları daha etkili biçimde yapılandırılabilecektir. Önerilen modelde, bireylerin nörolojik ve psikososyal gelişim düzeyleri ile içinde bulundukları çevresel koşullar birlikte değerlendirilerek, kişiselleştirilmiş müdahale programları geliştirilmelidir. Genç yetişkinlerin hâlâ gelişimsel süreçte olmaları, standartlaştırılmış infaz uygulamalarının dışına çıkılarak, gelişim odaklı ve esnek yaklaşımların benimsenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede, denetimli serbestlik sürecine entegre edilecek mentörlük, psiko-sosyal destek, eğitim ve mesleki gelişim programları önemli bir rol üstlenmelidir. Genç bireylerin yalnızca kontrol altında tutulmaları değil, topluma yeniden kazandırılmaları hedeflenmelidir. Bu nedenle, geleneksel yaptırımların yerine, toplum hizmeti, istihdam destekleri ve eğitsel programlar gibi alternatif infaz yöntemleri önceliklendirilmelidir. Ayrıca, sistemin etkinliğini ölçebilmek amacıyla genç yetişkinlere özgü veri toplama ve izleme mekanizmaları kurulmalı; özellikle tekrar suç oranları düzenli olarak analiz edilmelidir. Bu sayede, uygulamanın başarısı değerlendirilebilir ve gerekli yapısal iyileştirmeler zamanında yapılabilir. Modelin sürdürülebilirliği ve etkin biçimde uygulanabilmesi için, mevzuat düzeyinde yapılacak düzenlemelerin yanı sıra, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve adalet, eğitim, sağlık ve sosyal hizmet kurumları arasında güçlü bir iş birliği mekanizmasının oluşturulması gereklidir. Tüm bu unsurlar bir araya geldiğinde, genç yetişkinlere yönelik infaz sürecinde hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha olumlu sonuçlar elde edilmesi mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Genç Yetişkin, Denetimli Serbestlik, Yaş Temelli Müdahale, Alternatif Ceza, Rehabilitasyon, İnfaz

BİR DENETİM MEKANİZMASI OLARAK İDARİ GÖZETİME ALTERNATİF YÜKÜMLÜLÜKLER

Mustafa KARATAŞ[1] , Atilla TOROS[2]

Özet

İdari gözetim; kaçma veya kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kendilerine tanınan süre içerisinde kabul edilebilir bir mazeret olmaksızın Türkiye'den çıkış yapmayan ve kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturan yabancılar hakkında, valilikler tarafından alınan idari bir tedbir kararıdır. Hakkında çeşitli nedenlerden dolayı sınır dışı kararı alınan yabancıların idari gözetime alınmasının yerine, özgürlüğü kısıtlamayacak ya da daha az kısıtlayacak şekilde uygulanan tedbirlere İdari Gözetime Alternatif (İGA) yükümlülükler denilmektedir. Düzensiz göç alanında değişen güncel ihtiyaçlara cevap vermek adına 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda yapılan değişiklik ile düzenlenen İGA, 14 Eylül 2022 tarihinde yayınlanan uygulama yönetmeliği ile yürürlüğe girmiştir. Belirli bir adreste ikamet etme, aile temelli geri dönüş, teminat, elektronik izleme, bildirimde bulunma, geri dönüş danışmanlığı, kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma olmak üzere yedi adet tedbirden oluşan idari gözetime alternatif yükümlülükler sistemi ile geri gönderme merkezlerindeki çok sayıda yabancının salıverilmesi ve hakkında sınır dışı kararı alınan yabancıların özgürlük ve güvenlik hakkının daha az kısıtlanması amaçlanmaktadır. Vaka yönetiminin esas alındığı ve karar vericiler tarafından planlanan bu uygulamada gerekli değerlendirme sonucunda alternatif yükümlülükler getirilmektedir. Alternatif yükümlülükler, güvenlik riski, hassas durumlar, temel hakların en az sınırlandırıldığı alternatifler, kaçma-kaybolma riski, idari maliyetler ve ülkede geçirdiği zaman vb. durumlara göre farklılaşabilmektedir. Yükümlülüklerden biri ya da uygun görülmesi durumunda birkaçı uygulanabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, denetimli serbestlik uygulamalarına benzerliği olan idari gözetime alternatif yükümlülükler ile ilgili olarak kapsamlı bir değerlendirme yapmak ve bu sisteme ilişkin bilgi paylaşımı yapmaktır. Ayrıca çalışmada düzensiz göçmenlerle ilgili olarak dünya da ve Avrupa'da uygulanmakta olan idari gözetime alternatif yükümlülüklere ilişkin düzenlemelere de yer verilmiştir. İnsan haklarını merkez odağa alan İGA uygulamalarının değerlendirilmesindeki kriterler ile birlikte vaka çalışmasında dikkat edilen hususlar, maliyet analizleri de çalışmada ön planda tutulan diğer çıktılardır. Bununla birlikte çok kriterli karar verme ya da kriterli karar verme analizi kapsamında yabancılara uygulanacak alternatif yükümlülüklerin değerlendirilme kriterleriyle birlikte akılcı karar vermeye yol açacak çok kriterli karar verme yöntemlerinden birisi olan "*Analitik Hiyerarşi Süreci*" ile ilgili de bilgi verilmesi ve bunların uygulamaya etkisi ile ilgili bilgi verilmesi de çalışmanın başa bir bölümünü oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Düzensiz Göç, İdari Gözetim, Alternatif Yükümlülükler, Analitik Hiyerarşi Süreci, Vaka Yönetimi

[1] Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi | Göç İdaresi Başkanlığı, Doçent Doktor | Merkez Müdürü, mustafa.karatas@ksbu.edu.tr
[2] T.C. İçişleri Bakanlığı | T.C. Mersin Valiliği, Vali, torosatilla@hotmail.com

SANAT IŞIĞINDA UMUT VE GELECEK PROJESİ KAPSAMINDA SANAT ATÖLYELERİNE KATILAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ VE EĞİTİMCİLERİN GÖRÜŞLERİ

Seçil KARTOPU[1] , Celal Emre KILIÇ[2]

Özet

Bu çalışma, suça sürüklenmiş çocukların rehabilitasyonu ve topluma yeniden entegrasyonu gayesiyle Ankara Çocuk Eğitimevi'nde hayata geçirilen "*Sanat Işığında Umut ve Gelecek*" projesini incelemektedir. Sanatın ve eğitimin dönüştürücü potansiyeline odaklanan bu disiplinlerarası proje, duvar boyama çalışmalarından fotoğrafçılık ve animasyon atölyelerine, psikososyal eğitimlerden bağımlılıkla mücadele seminerlerine kadar uzanan çok boyutlu bir faaliyetler bütünüdür. Ayrıca müzik etkinliği, çeşitli spor etkinlikleri ve çeşitli sanat etkinlikleri (ebru sanatı, tişört ve çanta boyama, ahşap yakma gibi) de programın önemli bir parçası olmuştur. Projenin yürütülmesi, genç kuşakların toplumsal duyarlılığını artırma ve dezavantajlı gruplarla doğrudan temas kurmalarını sağlama potansiyeli taşıyan gönüllü üniversite öğrencileri ve akademisyenlerin iş birliğiyle gerçekleştirilmiştir. Bu itibarla, sanatın iyileştirici bir araç olarak kullanılması, gençlerin kendilerini ifade etme becerilerini geliştirme ve yeniden sosyalleşme süreçlerini güçlendirme açısından kritik bir rol üstlenmektedir.

Çalışmanın temel amacı, projeye gönüllü olarak iştirak eden üniversite öğrencileri ve akademisyenlerin deneyimleri, algıları ve bu deneyimin kendileri üzerindeki etkilerini derinlemesine ele almaktır. Mevcut literatür, sosyal sorumluluk projelerinin gönüllülerin kişisel ve mesleki gelişimlerine, toplumsal farkındalıklarına ve öz yeterlik hislerine olumlu katkılarda bulunduğuna işaret etmektedir. Bu araştırma, Türkiye özelinde bu konudaki kısıtlı çalışmalardan biri olması ve sanatın psikososyal destek işlevine vurgu yapması nedeniyle akademik alanda bir boşluğu doldurmaktadır. Ayrıca projenin suça sürüklenmiş çocukların rehabilitasyonu konusundaki ulusal stratejik hedeflerle uyumlu olması, bulguların politikalara yön verebilecek bir zemin oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

Nitel bir araştırma paradigmasıyla kurgulanan bu çalışmanın verileri, çevrimiçi platformlar aracılığıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış mülakatlar yoluyla derlenmiştir. Katılımcı grubu, projede aktif olarak görev almış gönüllü öğrenciler ve eğitmenlerden oluşmaktadır. Mülakatlar, katılımcıların projeye katılma gerekçelerini, başlangıçtaki beklentilerini, saha deneyimlerini, kişisel ve mesleki gelişimlerine olan katkılarını ve dezavantajlı gruplara yönelik algılarındaki değişimi kapsamlı bir şekilde anlamak üzere titizlikle tasarlanmıştır.

Elde edilen veriler, hem içerik analizi hem de tematik analiz yöntemleri kullanılarak sistematik bir şekilde değerlendirilmiştir. İçerik analizi, anahtar kavramların ve anlatıların frekansını belirlerken, tematik analiz katılımcı deneyimlerinin altında yatan derin anlam katmanlarını ve örüntülerini ortaya çıkarmayı hedeflemiştir. Çalışmanın geçerlik ve güvenirliği, analiz süreçlerinin şeffaf bir biçimde kayıt altına alınması, katılımcı alıntılarının doğrudan kullanılması ve eş-kodlayıcı yöntemiyle temin edilmiştir. Tüm süreç, katılımcı onayının alınması, kimlik bilgilerinin gizlenmesi ve verilerin anonimleştirilmesi gibi etik ilkelere riayet edilerek yürütülmüştür.

Bu araştırmanın bulguları, "*Sanat Işığında Umut ve Gelecek*" projesinin hem gönüllü katılımcılar hem de çocuklar üzerinde somut ve olumlu etkiler bıraktığını göstermektedir. Gönüllü öğrenciler,

[1] Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü, Doçent Doktor, secilkartopu@aybu.edu.tr

[2] Ankara Çocuk Eğitimevi, Sosyal Çalışmacı, celalemrekilic40@gmail.com

özellikle kişisel gelişim, empati yeteneği ve toplumsal duyarlılık alanında önemli kazanımlar elde ettiklerini belirtmişlerdir. Projede yer alan akademisyenler ise sanatın, dezavantajlı gruplara erişimde geleneksel yaklaşımların ötesinde yenilikçi bir köprü vazifesi gördüğünü ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, sanat temelli sosyal sorumluluk projelerinin, bireylerin bütüncül gelişimine ve toplumsal dönüşüme hatırı sayılır bir katkı sunma potansiyeli taşıdığını kanıtlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar, Eğitim, Gönüllülük Deneyimi, Sanat, Sosyal Sorumluluk Projeleri, Toplumsal Duyarlılık

DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMASI VE İSLÂM HUKUKU AÇISINDAN YERİ

Ahmet KAVUT[1]

Özet

Bu bildiri özeti, modern ceza adalet sistemlerinde giderek yaygınlaşan denetimli serbestlik kurumunu İslâm hukuku perspektifinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Hapis cezasının aşırı kullanımına yönelik eleştiriler, toplum temelli alternatif tedbirlerin geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Birleşmiş Milletler'in 1990 tarihli Tokyo Kuralları ile Avrupa Konseyi'nin 2010 tarihli Avrupa Denetimli Serbestlik Kuralları, üye devletlere hapis dışındaki gözetim ve denetim mekanizmalarını yaygınlaştırmayı tavsiye etmektedir (United Nations, 1990; Council of Europe, 2010). Bu doğrultuda Türkiye'de 2005 yılında 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu yürürlüğe girmiş; ayrıca 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 105/A maddesiyle denetimli serbestlik kurumu infaz hukukunda yasal bir zemin kazanmıştır (Adalet Bakanlığı, 2023). Güncel verilere göre, 2024 yılı itibarıyla Türkiye'de yaklaşık 230 bin kişi denetimli serbestlik tedbirleri kapsamındadır (Türkiye İnsan Hakları Derneği [İHD], 2024). Bu tedbirler arasında kamu hizmeti, elektronik izleme, gözetim ve bağımlılık tedavisi gibi uygulamalar yer almaktadır. Dünyada da benzer bir eğilim gözlemlenmektedir. Nitekim 2023 yılı itibarıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde 3,8 milyon kişi toplum gözetimi altında bulunmaktadır (Bureau of Justice Statistics [BJS], 2024). Avrupa Konseyi'nin SPACE-II raporuna göre ise 41 ülkede 1,3 milyon kişi denetimli serbestlik tedbirine tabidir (Aebi & Tiago, 2024).

İslâm ceza hukukunda cezaların nihai amacı; din, can, akıl, nesil ve malın korunması şeklinde özetlenebilecek beş temel değerin muhafazasıdır (Gazâlî, 1993). Bunun yanı sıra cezaların ıslah (işlâḥ), caydırma (zecr) ve ibret (ʿibra) işlevleri öne çıkar. Kur'ân-ı Kerîm'de adaletle hükmetme (Nisâ 4/58), kötülüğü engelleme (Naḥl 16/90) ve caydırıcılık (Bakara 2/179) ilkeleri, hâkimin toplumsal yararı gözeterek ceza takdir etmesine dayanak oluşturmaktadır. Hz. Peygamber'in "*Zarar vermek ve zararla karşılık yoktur*" (Muvattaʾ, ʿUkûlât, 31) hadisi de kamu düzenini korumaya yönelik esnek yaptırımların meşruiyetini desteklemektedir. Bu bağlamda, taʿzîr cezaları, hadd ve kısas kapsamına girmeyen fiiller için hâkim tarafından belirlenen esnek yaptırımlar olarak ortaya çıkmıştır. Hanefîler taʿzîri "*ıslah ve caydırma*" amacıyla sınırlamış; celde, kısa süreli hapis, teşhir ve nasihat gibi uygulamaları öngörmüşlerdir (Serahsî, 1993; Kâsânî, 1986). Mâlikî ve Hanbelîler ise mâlî taʿzîr ve müsadereyi de meşru kabul etmişlerdir (İbn Teymiyye, 1998; İbn Kayyim, 1977).

Denetimli serbestlik uygulaması, suçlunun hapiste tutulmaksızın toplum gözetimi altında eğitim, tedavi veya kamu hizmetine tabi tutulmasını öngörmektedir. Bu yaklaşım, klasik fıkıhtaki kefâlet bi'n-nefs, teʾdîb, ıslâhî hapis ve taʿzîr bi'l-maṣlaḥa kurumlarına benzemektedir. Dolayısıyla modern hukukta denetimli serbestlik, İslâm hukukunda meşru bir taʿzîr tedbiri olarak yorumlanabilir. Hapis cezasının İslâm hukukunda sınırlı ve çoğunlukla tedbirî olduğu dikkate alındığında, denetimli serbestlik kurumunun İslâm hukukunun maslahat ve ıslah temelli ceza anlayışıyla uyumlu olduğu söylenebilir.

Bildirimiz, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde literatür taramasına dayanmaktadır. Öncelikle uluslararası düzeyde denetimli serbestlik uygulamalarına ilişkin Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi gibi kuruluşların normatif belgeleri incelenmiş; ardından Türkiye'de yürürlükteki mevzuat, Adalet Bakanlığı ve ilgili kurumların istatistikî verileri ışığında değerlendirilmiştir.

[1] Adana Müftülüğü / Adana Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Cezaevi Vaizi, ahmetkavut@hacettepe.edu.tr

İslâm hukuku bağlamında ise Kur’ân ayetleri, hadisler ve klasik fıkıh literatüründen (Serahsî, Kâsânî, İbn Teymiyye, İbn Kayyim vb.) hareketle taʿzîr cezalarının kapsamı ve uygulama biçimleri ele alınmıştır.

Araştırma bulguları, denetimli serbestliğin modern hukuk sistemlerinde hapis cezasına alternatif ve ıslah odaklı bir kurum olarak ön plana çıktığını göstermektedir. Türkiye’de yaklaşık 230 bin kişinin bu tedbir kapsamında olduğu, dünyada ise milyonlarca hükümlünün toplum temelli gözetim altında bulunduğu görülmektedir. İslâm hukuku perspektifinden bakıldığında ise taʿzîr cezalarının esnek yapısı ve maslahat ilkesine dayalı yaklaşımı, denetimli serbestliğin meşru bir ıslah tedbiri olarak yorumlanmasına imkân tanımaktadır. Böylece hem modern ceza adaletinin amaçları hem de İslâm ceza hukukunun maslahat ve ıslah odaklı ilkeleri arasında önemli bir örtüşme alanı ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak denetimli serbestlik, modern ceza adaletinde hapis cezasına alternatif bir model olarak önem kazandığı gibi İslâm hukukunun temel ilkeleriyle de bağdaşan bir uygulama alanı sunmaktadır. Bu bağ, İslâm ceza hukukunun amaçları ile çağdaş infaz yöntemleri arasında bütünleştirici bir perspektif geliştirmeyi mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de denetimli serbestlik uygulamalarının, manevi rehberlik birimleri aracılığıyla da desteklendiği belirtilmelidir. Cezaevlerinde görev yapan ve dinî eğitim almış vaizler, yükümlülere yönelik vaaz, nasihat ve manevi danışmanlık faaliyetleri yürütmekte; böylece taʿzîr cezalarının öğüt, terbiye ve ıslah boyutlarını dinî-ahlâkî bir çerçevede tamamlayarak bireylerin manevi direncini güçlendirmeye katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, İslâm Ceza Hukuku, Taʿzîr Cezaları, Şeriatın Maksatları, Onarıcı Adalet

DENETİMLİ SERBESTLİK VE YAŞAM BOYU EĞİTİM: TÜRKİYE'DE SOSYAL UYUM VE REHABİLİTASYON ÜZERİNE BİR İNCELEME

Gökhan KAYIR[1] , Sezen TOFUR[2] , Cenk YOLDAŞ[3]

Özet

2004 yılında Türkiye'de uygulanmaya başlanan denetimli serbestlik sistemi, bireylerin kontrollü bir şekilde topluma yeniden kazandırılmasını hedefleyen önemli bir yargı uygulamasıdır. Cezaevinden çıkan bireylerin topluma uyum sağlamalarını kolaylaştırmak ve tekrar suç işlemelerini önlemek amacıyla Adalet Bakanlığı'na bağlı kurumlar tarafından çeşitli eğitim programları ve projeler düzenlenmektedir. Bu araştırma, denetimli serbestlik sürecinde sunulan eğitim faaliyetlerinin bireylerin sosyal uyum algıları ve yaşam boyu öğrenme motivasyonları üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada karma yöntem yaklaşımı benimsenmiş hem nicel hem de nitel veri toplama yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Nicel veriler, Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği ve Sosyal Uyum Öz-Değerlendirme Ölçeği aracılığıyla toplanırken, nitel veriler katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiştir. Araştırmaya toplamda 122 denetimli serbestlikten yararlanan kişi katılmış, bunların 21'i ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Yaşam Boyu Öğrenme, Sosyal Uyum, Mesleki Eğitim, Rehabilitasyon

[1] Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Doçent Doktor, gokhan.kayir@cbu.edu.tr
[2] Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Doçent Doktor, sezen.tofur@cbu.edu.tr
[3] Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Doktor, cenk.yoldas@cbu.edu.tr

MANEVİ REHBERLİKTE MUSIKİ TEMELLİ DEĞERLER AKTARIMI: İSTANBUL ANADOLU DENETİMLİ SERBESTLİK MÜDÜRLÜĞÜ UYGULAMASI

Yunus Emirhan KILIÇ[1]

Özet

Denetimli serbestlik uygulamaları, bireylerin cezalarını toplum içinde infaz etmelerine imkân tanırken aynı zamanda yeniden suç işlemelerini önlemek ve topluma uyumlarını kolaylaştırmak amacı taşımaktadır. Bu süreçte manevi rehberlik birimlerinin katkısı büyük önem arz etmektedir. İstanbul Anadolu Denetimli Serbestlik Müdürlüğü manevi rehberlik birimi tarafından 2024 yılında başlatılan "Musıki ile Değerler Aktarımı" projesi, değerler eğitimi seminerlerine farklı bir boyut kazandırmak amacıyla ilgili birimin geliştirip uyguladığı öznel bir çalışma örneği sunmaktadır. Proje, tasavvuf edebiyatının hikmetli mısraları ile kadim musıkimizin birleştirici gücünü buluşturarak hükümlü ve yükümlülere değer aktarımını Türk İslam Sanatı'nın kuşatıcı diliyle ulaştırmayı hedeflemektedir. Uygulama sürecinde her ay belirlenen dini ve ahlaki içerikli temalar, "*Değerler Eğitimi*" başlığı altında ele alınmış; ilgili temalarla uyumlu tasavvuf edebiyatına ait, çeşitli makamlarda bestelenmiş şiirler seçilerek seminerlerde enstrüman eşliğinde solist tarafından icra edilmiştir. Uygulamanın özgün yönlerinden biri olarak, iş birliği esasına dayalı şekilde Halk Eğitim Merkezi aracılığıyla yürütülen bağlama kursunun eğitmeni Mehmet Akçil'in ud ve bağlama eşliğinde sağladığı müzikal katkı, manevi rehberlik biriminde musıkişinas niteliğe sahip din görevlisinin solo icrası ile bütünleşmiş ve böylece değerler eğitimi seminerlerine konser atmosferi kazandırılmıştır. Ayrıca görsel iletişimden yararlanmak amacıyla, icra edilen eserlerin sözleri projeksiyon aracılığıyla yansıtılarak katılımcıların semineri takip etmesi işlevsel hale getirilmiştir. Daha sonra manevi rehberlik biriminde görevli personel tarafından güftelerin anlamı açıklanmış; böylece müzik ve edebiyatın ortak gücünden yararlanılarak değer aktarımı, yükümlülere daha etkin bir biçimde ulaştırılmıştır. Gerçekleştirilen seminerlerde katılımcı ilgisinin yüksek düzeyde olduğuna ilişkin geri bildirim, yükümlülerin önemli bir bölümünün enstrüman eşliğinde icra edilen dini musıki eserlerini cep telefonlarıyla kaydetmeleri ve memnuniyetlerini ifade etmeleri aracılığıyla gözlemlenmiştir. Müziğin evrensel ve kapsayıcı niteliği sayesinde farklı yaş grupları, meslekler ve suç profillerine sahip yükümlüler ortak bir duyguda buluşma imkânı bulmuştur. Özellikle Yunus Emre, Niyazi Mısrî, Aziz Mahmud Hüdayî, Alvarlı Lutfî Efe ve Erzurumlu İbrahim Hakkı gibi Türk-İslam kültürünün mümtaz şahsiyetlerine ait mısralar üzerinden gerçekleştirilen değer aktarımı, katılımcıların manevi ve kültürel kökleriyle yeniden bağ kurmalarına aracılık etmiştir. Bu doğrultuda, değerler eğitimi seminerleri salt bilişsel bir bilgi aktarımı olmanın ötesine geçerek musıki ve edebiyatın bütünleşik imkânlarıyla çok boyutlu bir öğrenme deneyimine dönüşmüştür. Söz konusu yenilikçi yaklaşım, denetimli serbestlik bağlamında yürütülen manevi rehberlik faaliyetlerine özgün bir yöntemsel katkı sunmakta; ayrıca katılımcıların yüksek düzeyde ilgisi, gelecekte daha geniş kapsamlı ve kurumsallaşmış projelere zemin hazırlayacak nitelikte olduğunu düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Dini Musıki, Değerler Eğitimi, Manevi Rehberlik, Müzikal Terapi, Sanatsal Yaklaşım, Eğitim Yöntemleri, Kültürel Miras, Türk İslam Sanatları

[1] Diyanet İşleri Başkanlığı, Müezzin-Kayyım, yunus8989@icloud.com

SUÇ İŞLEME VE YENİDEN SUÇ İŞLEMENİN TOPLUMSAL NEDENLERİ

Fatih KIŞAN[1]

Özet

Bu araştırmanın amacı, bireylerin ilk defa suç işlemeye başlamalarında ve suç işleme davranışlarının ceza infaz kurumu sonrasında tekrarlanmasında etkili olan toplumsal nedenleri tespit etmektir. Bu kapsamda, Bergama M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan suça karışmış 187 kişiye anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen anketlerde elde edilen veriler SPSS ile analiz edilmiş ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre suçluluk birden fazla olumsuz risk faktörünün bir araya gelmesi ile ortaya çıkmakta ve söz konusu olumsuz risk faktörlerinin artarak devam etmesiyle tekrarlanmaktadır. Araştırma bulgularımız açısından; yirmi beş yaş altında, bekar, eğitim seviyesi düşük, öğrenim hayatını yarıda bırakan, nitelikli ve süreklilik arz eden düzenli bir işe sahip olmayan, ekonomik olarak düşük bir statüde olan, kalabalık ailelerde doğan, ekonomik sıkıntı yaşayan ve olumsuz aile ilişkileri içersinde yetişen, evden kaçan, aile-arkadaş ve yakın akraba çevresinde suçlu bireyler bulunan, madde kullanımı olan ve göç etmiş bireylerin suç işlemeye başlama noktasında risk altında olduğu saptanmıştır. Tüm bu bulguların yanında suç işledikten sonra ceza infaz kurumunda suçlu alt kültürü içselleştirme düzeyi yüksek olan, ceza infaz kurumunda yeni suç teknikleri öğrenen, ceza infaz kurumu sonrasında maddi sıkıntılar ve işsizlik sorunu yaşayan, toplum tarafından etiketlenen ve dışlanan bireylerin ise yeniden suç işleyerek ceza infaz kurumuna döndükleri saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suç, Yeniden Suç İşleme, Ceza İnfaz Kurumu, Ceza ve Cezalandırma

[1] Bursa Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Sosyolog, kisanfatih@hotmail.com

SUÇLULARI ISLAH ETMEK MÜMKÜN MÜ? CEZALANDIRMA ODAKLI MI YOKSA REHABİLİTASYON ODAKLI BİR YAKLAŞIM MI DAHA ETKİLİ?

Zahir KIZMAZ[1]

Özet

Bu bildiride, cezaevinden çıkan suçluların niçin yeniden suç işledikleri, onların topluma nasıl başarılı giriş yapabilecekleri (topluma entegre olmaları ve suçu terk etmeleri), suç davranışında bir değişiklik yaratmanın mümkün olup olmayacağı ve davranış değişikliğinde rehabilitasyon odaklı mı yoksa cezalandırıcı odaklı yaklaşımın mı daha etkili olabileceği gibi konular tartışılacaktır.

Tarih boyunca bir cezalandırma biçimi olarak cezaevinin en çok tartışılan işlevinin başında, onun caydırıcılık fonksiyonu gelmektedir. Ancak geçmiş dönemlerde cezanın daha çok bir intikam alma aracı olarak uygulandığı bilinmektedir. Bu nedenle suçlulara yönelik öngörülen cezalar alabildiğince sert ve acımasız olabilmiştir. Ancak modern dönemlerde bireyleri suç işlemekten ne tür bir cezanın veya ne ağırlıkta bir cezanın caydırabileceği sıklıkla tartışılmış ve buna özgü politikalar geliştirilmiştir. Bu çerçevede tarihsel süreç içerisinde ceza adalet sistemi, misillemeci veya intikam alıcı bir nitelikten rehabilitasyon özelliği ağır basan bir yaklaşıma doğru evrilme göstermiştir.

Ancak günümüzde kriminoloji literatüründe uzun bir süredir rehabilitasyon çalışmalarının, suçluların davranışında istenilen değişikliği gerçekleştirmede diğer bir ifade ile ıslah olmalarında etkili olup olmadığı hususu tartışılmaktadır. ABD başta olmak üzere gelişmiş çok sayıda ülkede rehabilite edici programların "*hiçbir şey işe yaramadığı*" argümanı uzun bir süre ilgili literatürde hakim bir yaklaşım olarak varlığını sürdürmüştür. Ancak özellikle Kanada merkezli çok sayıda kriminolog bu teze karşı çıkarak söz konusu programların suçluların iyileşmelerinde önemli ölçüde etkili olduğunu ileri sürmüşlerdir. İlgili tartışma alanına ilişkin zengin bir literatür oluşmuş durumdadır. Zengin bir literatürün varlığına rağmen tartışma günümüzde hararetle devam etmektedir.

Rehabilitasyon çalışmalarının, suçluların davranışlarını değiştirmediğini ileri süren kriminologlar, suçlulara yönelik sert bir yaklaşımın benimsenmesini gerektiğini ileri sürmektedirler. Bu yaklaşım ceza odaklı bir perspektifin benimsenmesi anlamına gelmektedir. İnsan davranışının değişiminin mümkün olabileceğini düşünen kriminologlar da, suçluların rehabilite edilmelerine odaklanılmasını savunmaktadırlar.

Bu tartışma bizim ülkemiz açısından da son derece güncel bir tartışma olarak dikkat çekmektedir. Cezaevi nüfusunun sürekli arttığı ve yeniden suçluluk oranın (suç tekerrürünün) da arttığı ülkemizde suçlulara yönelik yaklaşımımızın/politikamızın nasıl olması gerektiği üzerine bir tartışma yürütmenin önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Zaman zaman kamuoyunda artan suç eylemlerine karşı cezaların arttırılması ve cezaevi koşullarının ağırlaştırılması yönündeki söylemlerin, suçun önlenmesinde ne düzeyde etkili olabileceği bu kapsamda tartışmak gerekmektedir. Ayrıca, suçun önlenmesi (özellikle mükerrer suçluluğun önlenmesi) kapsamında suçluların ağır yaptırımlara maruz bırakılmalarının mı yoksa rehabilite edilmelerine yönelik çalışmaların yoğunlaştırılmasının mı daha etkili bir çözüm olabileceği sorusunun yanıtı burada önem arz etmektedir.

[1] Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Profesör Doktor, zkizmaz@firat.edu.tr, zahirkizmaz@gmail.com

Ayrıca sorunun çözümünün sadece "*ıslah etme*" ve "*cezalandırma*" şeklinde iki genel çerçeveye sıkıştırılarak ele alınmasının da, sorunun çözümü için çok yeterli olmayacağı düşünülmektedir. Bu bildiri de bu nedenle suçluların topluma başarılı giriş yapıp yapamayacakları (suçu terk etmelerinde) sorunsalının çözümünün sadece ceza ağırlıklı veya rehabilitasyon odaklı yaklaşıma ilişkin bir tartışmayı yürütmekle sınırlı olmayacağı suçlulara yönelik cezaevlerinde uygulanan rehabilitasyon programlarının yeterliliği, cezaevinden salıverilen suçluların toplumda karşılaşabilecekleri problemlerin türleri (istihdama erişim, madde bağımlılıkları, ruhsal ve zihinsel rahatsızlıklar, aile desteğinin yokluğu, sosyal izolasyon ve dışlanmışlık, cezaeviliileşme eğilimi gibi) ve suçluların profiline ilişkin özellikler gibi diğer unsurlarla da ilişkili olduğunun altını çizmekte fayda vardır.

Bu bildiride etkili bir cezaevi modelinin, her iki yaklaşımı da (cezalandırıcı ve ıslah edici) bünyesinde barındıran daha genel bir model olması gerekliliği argümanı savunulacaktır. Çünkü cezaevinin sadece cezalandırıcı fonksiyonunun, suçluların yeniden suç işlemelerini önlemede başarılı olamadığı gibi salt rehabilitasyon odaklı yaklaşımın da tek başına caydırıcılık işlevini yerine getiremeyeceği bir gerçektir. Hiç kuşkusuz bu sorunun yanıtının önemli ölçüde ülkelere, bölgelere ve suç türlerine göre değişkenlik arz edeceği de dikkatten kaçmamalıdır. Örneğin İskandinav ülkelerinde suçluların rehabilite edilmelerine yönelik yaklaşımın daha çok öne çıktığı ve daha çok etkili olduğunu söylemek mümkün iken salt rehabilitasyon ağırlıklı yaklaşımın örneğin Türkiye gibi ülkelerde her zaman başarılı olmasını beklemek son derece güçtür. Çünkü salt rehabilitasyona dayalı bir cezaevi modelinin toplumda bireyleri suç işlemekten caydırmak yerine yer yer suç işlemeyi daha cazip hale getirme riski de bulunmaktadır. Bu ülkede cezasızlık algısının, suçun artmasında önemli bir motivasyon unsuru olarak etkide bulunabileceği tahmin edilmektedir. Özellikle cezaevlerinin belirli düzeyde konfor yapısına sahip olması, suçlular için öngörülen hapis cezasının çok düşük olması, cezaevlerinde suçluların rahat bir yaşam biçimine sahip olmaları ve sorumluluk yüklenmekten kaçınmalarını mümkün kılan yapının varlığı ve cezaevinde hiçbir güçlük yaratan bir durumla karşılaşmamaları gibi kolaycıl yaşamı olanaklı kılan koşullar veya buna ilişkin algılar, bireyi suçtan caydırmak yerine suça özendirici bir işlevi görebileceği de akılda tutmak gerekmektedir. Cezaevinin cezalandırmak ile ilgili caydırıcılık niteliğinin ortadan kalkması, suçluların cezaevlerinde ödüllendirildiği yönünde bir kamuoyu algısının oluşmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle cezaevlerini cazip ve arzu edilebilir bir nitelikten uzak yapılar olarak sunmanın, cezaevinin caydırıcılık düzeyine katkı sunacağı düşünülmektedir. Mahkûmların konfor bir yaşam olanağına sahip oldukları ve ihtiyaçlarının büyük bir kısmının karşılandığı imajını oluşturan bir cezaevi ortamı görüntüsü veya algısı, bireyleri suç işlemekten caydırmak yerine suçu daha kolay işlemelerine neden olabilmektedir. Burada cezaevinin korkulması/kaçınılması gereken bir yer olduğu yönündeki algının güçlendirilmesi caydırıcılık açısından daha önemlidir. Bu nedenle özellikle ülkemiz özelinde en etkili cezaevi modelinin, işledikleri suç nedeniyle suçluları hem cezalandırma özelliğini hem de rehabilite edici özelliğini birlikte bünyesinde barındıran bir cezaevi modelini gerekli kıldığını söylemek mümkündür. Cezaevinin cezalandırıcı işlevi, gerek verilen hapis cezası gerekse cezaevi koşullarının toplum ve mağdur nezdinde adaletin yerine geldiği yönünde bir kanaatin oluşmasını sağlayarak toplum vicdanını rahatlatıcı nitelikte olması da gerekmektedir. Hiç kuşkusuz cezaevinin cezalandırıcı niteliği taşıması, mahkûmların sahip olması gereken temel haklardan yoksun olmaları veya mahkumların işkence, kötü muamele gibi insan haklarına aykırı bazı eylemlere maruz kalmaları anlamına gelmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Rehabilitasyon, Cezalandırma, Suçu Terk Etme, Suç Tekrarı

MOTIVATION FO CHANGE AND SOCIAL ADAPTATION OF PRISONERS: EFFECTIVE METHODOLOGIES OF WORK

Tatyana KUKHAR[1]

Abstract

Introduction. Correction and re-socialization of convicts are among the key priorities of the State Criminal Executive Service of Ukraine (SCES). According to Article 6 of the Criminal Executive Code of Ukraine, social and educational work is an essential means of achieving these goals. It aims to instill in convicts a willingness to engage in socially useful activities, demonstrate respect for laws, and acquire cultural and educational awareness. Successful implementation of these objectives requires an integrated approach, one that adapts strategies and methods to the individual psychological and social characteristics of offenders. Educational institutions that prepare SCES personnel play a crucial role in this process. Their task is to ensure that future staff master modern correctional techniques that are both humane and effective. Among the most widely applied methods in contemporary penitentiary practice are motivational interviewing, cognitive-behavioral intervention, and prosocial modeling.

Methods. Motivational interviewing, developed by William R. Miller and Stephen Rollnick, is a collaborative, client-centered technique that helps convicts recognize the need for change. Instead of confrontation, it employs empathic listening, reflective questioning, and positive reinforcement. This method is especially effective in cases of "mixed motivation," when offenders simultaneously desire change yet doubt their abilities. The role of SCES staff is to guide offenders through the stages of change—from unawareness to action and maintenance—while fostering trust, highlighting strengths, and encouraging responsibility. Cognitive-behavioral approaches focus on the idea that thoughts shape emotions and actions. Many offenders display cognitive distortions, such as minimizing responsibility or justifying illegal actions. Drawing from Albert Ellis's theories, CBI employs cognitive restructuring and the ABC model to identify and correct irrational beliefs. By analyzing the connection between events, thoughts, and behavioral consequences, offenders develop greater self-awareness and learn alternative, prosocial strategies for coping with challenges. This strengthens their sense of accountability and reduces the likelihood of reoffending.

Expected learning outcomes. By studying and applying these approaches, SCES personnel and students in training programs are expected to develop both theoretical and practical capacities that strengthen their professional performance. They gain a solid understanding of modern evidence-based correctional methods and the psychological principles that underpin them, which allows them to approach the process of resocialization in a more informed and structured way. Alongside this theoretical foundation, they acquire practical competence, learning how to implement motivational interviewing, cognitive-behavioral interventions, and prosocial modeling within real correctional environments.

Equally important is the ability to apply these methods in an individualized manner, tailoring interventions to the unique personal characteristics, motivations, and social backgrounds of each convict. This ensures that correctional work does not follow a rigid, one-size-fits-all approach, but instead responds to the needs and circumstances of offenders in a humane and effective way. As part of their training, students also cultivate ethical professionalism, learning to act as positive role models for those under their supervision. By demonstrating fairness, respect, and responsibility, they reinforce the very values they aim to instill in convicts.

[1] Penitentiary Academy of Ukraine, Associate Professor of the Department of Psychology, tatyanakukhar1376@gmail.com

Conclusion. The process of correction and re-socialization extends far beyond punitive measures. It requires creating conditions in which offenders can recognize the necessity of change, acquire new cognitive and social skills, and witness the benefits of prosocial behavior. Motivational interviewing, cognitive-behavioral intervention, and prosocial modeling, when applied in combination, provide SCES staff with a powerful toolkit to foster rehabilitation and support the long-term adaptation of convicts to social life.

Key Words: Resocialization, Correction, Convicts, Motivational interviewing, Cognitive-behavioral intervention, Prosocial modeling, SCES (State Criminal Executive Service)

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A TOOL TO SUPPORT PROBATION SPECIALISTS: THE EXPERIENCE OF IMPLEMENTING AUTOMATED PSYCHOLOGICAL DIAGNOSTICS

Oleksandr KUZNIETSOV[1] , Viacheslav NESTERENKO[2]

Abstract

The growth of artificial intelligence and its related technologies helps us work more effectively. It also lets us grow and learn new skills in fields that used to take years of study and practice. For example, many online tools now exist that can help you create a software application, guiding you from the first idea to the final product.

Two years ago, our team set a similar goal: to build a special app for psychologists in prisons. This app would help them automatically check for suicidal thoughts in inmates. A team of two people with little programming experience but good skills with ChatGPT and Claude finished this project successfully.

After we created the app, we tested it in real Ukrainian prisons. The users liked it a lot. Because of this, the State Institution "Probation Center" asked us to add more features and psychological tests to the app. We wanted to adapt the software for the needs of Ukraine's probation service.

The biggest challenge was to create features that not only did mathematical calculations but also gave a basic interpretation of the results. It also needed to be useful for specific probation programs and for creating pre-trial reports. We expected that most of the users would be social workers, not experts in psychology. So, the first tasks were:

To create software for automated surveys using different psychological tests. It would be a plus if new tests could be added.

To make sure the software had a module for scoring and interpreting the test results.

To make it possible to interpret results from several tests about the same person. This would help them use tests as tools to get needed information for one-on-one work, counseling, and support.

Because of these needs, the software had to include AI services. We planned for the AI model to receive a clear and structured prompt with full information to give a correct answer. We tested the program with the GPT-3.5 model. But now, we are thinking about using Gemini API from Google in the app.

So, the main point of this report is to show an innovative way to use AI. AI can be a tool to automate psychological evaluations and help probation officers make good decisions about helping people return to society.

We will focus on the practical use of AI models like Gemini. These models can process results from standard psychological tests for people who are not psychology experts. The report will look at combinations of tests that can evaluate key parts of a person's character and behavior, including:

Risk of repeating crimes: Tests for aggression (A. Bass, A. Darki), tendency for bad behavior (O. Orel), and risk-taking (G. Schubert).

[1] Penitentiary Academy of Ukraine, Head of Communications Department, kuznietsov.new@gmail.com
[2] Penitentiary Academy of Ukraine, Head of the Higher Education Quality Assurance Sector, nes778731@gmail.com

Mental states and needs: Evaluating anxiety (Spielberger-Hanin, J. Taylor), depression symptoms (Beck Scale), and neurotic signs (K. Heck, H. Hess).

Personal strengths: Finding the level of empathy (V. Boyko), self-control (A. Zverkova, E. Eidman), and locus of control (J. Rotter).

Behavior styles: Analyzing coping strategies (S. Norman, D. Endler) and personality traits (R. Cattell, H. Eysenck, Leonhard-Shmishek).

The report will explain in detail how the AI system can:

Automate the process: Quickly process test results and avoid human mistakes.

Create interpretations: Turn numbers into easy-to-read text reports for workers without a psychology background.

Give recommendations: Suggest the most relevant probation programs (like "Changing Pro-Criminal Thinking" or "Overcoming Aggressive Behavior") based on the data.

Predict and monitor: Check for changes over time and predict possible risks to help prevent new crimes.

The practical importance of this work is to share our good experience of using AI and related technologies to make the work of probation officers better and more effective.

Key Words: Artificial Intelligence (AI), Digitalization of The Penitentiary Service, Probation, Resocialization, Automation, Effectiveness

TÜRK HUKUKUNDA YABANCILARIN VE YABANCI ÜLKEDE İKAMET EDEN TÜRK VATANDAŞLARININ DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Bahar KÜPE[1]

Özet

Türkiye'de yabancı statüsünde bulunan kişiler; başka bir devletin vatandaşı, mülteci, şartlı mülteci, göçmen, uluslararası koruma statüsü sahibi veya geçici koruma altında bulunanlardır. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün 2024 yılı verileri, yabancıların suç oranlarının, toplam oranlar içerisinde azımsanmayacak bir bölümü teşkil ettiğini göstermekte ve bu nedenle de yabancıların denetimli serbestlik düzenlemelerinin ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Diğer taraftan yaklaşık 7.5 milyon Türk vatandaşı Türkiye dışında yabancı bir ülkede ikamet etmektedir. Türk hukukunda yabancılık unsuru, esasen özel hukuk ilişkileri için kullanılan bir kavramdır. Ancak bu çalışmada kamu hukuku karakterli denetimli serbestlik konusunda "*yabancılık unsuru*" olarak görülebilecek iki mesele incelenmiştir.

Bunlardan ilki, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 28.6.2024 tarihinde vermiş olduğu 2024/4104 E., 2024/4805 K. sayılı kararına konu olaydır. Olaya göre denetimli serbestlik tedbiriyle infazına karar verilen yabancı hükümlü, idari işlemlerinin tamamlanması için emniyet görevlilerine teslim edilmiş, teslimden sonra hükümlü serbest bırakılmayıp, idari işlemler için İl Göç İdaresine götürülmüştür. İl Göç İdaresi ise yabancının, sınır dışı edilene kadar idari gözetim altına alınmasına karar vermiştir. Dolayısıyla idari gözetim altına alınan yabancı, Denetimli Serbestlik Müdürlüğüne müracaat edemediği için hakkında denetimli serbestlik kararının kaldırılmasına ve açık cezaevine iadesine karar verilmiştir. Yargıtay söz konusu hükmü hatalı bularak kanun yararına bozma kararı vermiştir.

Bir diğeri ise yabancı bir ülkede ikamet eden Türk vatandaşları hakkında Türkiye'de verilmiş denetimli serbestlik kararının yerine getirilmesinde ortaya çıkan sorunlardır. Bu kişilerin Türkiye'de denetimli serbestlikleri devam ederken, yurt dışındaki yerleşim yerinde, temel haklarına ilişkin birtakım sorunlar doğabilir. Zira denetimli serbestlik yükümlülüğünü yerine getirirken Türkiye'de kalmak zorunda olan bu kişiler, yaşadıkları ülkedeki ikamet veya çalışma haklarını kaybedebilirler. Bu kapsamda yerleşim yeri yurtdışında bulunan Türk vatandaşlarının denetimli serbestlik yükümlülüklerine ilişkin sorunlar ve çözüm önerileri; Şartlı Olarak Mahkûm Edilmiş ya da Şartlı Olarak Salıverilmiş Hükümlülerin Denetimi Hakkında Avrupa Sözleşmesi, 6706 Sayılı Cezaî Konularda Uluslararası Adlî İş Birliği Kanunu ve Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Yabancı, İdari Gözetim, Denetimli Serbestliğin Devri

[1] Atatürk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doktor Öğretim Üyesi, bahar.godekmerdan@atauni.edu.tr

MEDIA AS AN INSTRUMENT OF REINTEGRATION: OVERCOMING STIGMATIZATION AND SUPPORTING (EX-)CONVICTS

Dmytro KYSELOV[1]

Abstract

A study was conducted to reveal the role of the media in the process of reintegrating individuals released from places of deprivation of liberty, as well as probation clients, into Ukrainian society and into the societies of the European Union, Lithuania, Croatia, and Italy. The research focused on overcoming social stereotypes and prejudices that hinder their successful return to normal life. The analysis is based on data collected within the framework of an international study carried out under the project *INSIGHT* (Initiating New Standards in Journalism: Supporting (formerly) Incarcerated Groups with Honor and Tact), funded through the Erasmus+ program of the European Union in each of the countries — Ukraine, Croatia, Lithuania, and Italy.

The *INSIGHT* project is an international forward-looking youth initiative aimed at promoting the reintegration of (ex-)convicts into society. It emphasizes the key role of media representation and raising community awareness in overcoming social stereotypes and barriers. Through direct interaction and educational initiatives, the project seeks to facilitate the transition of (former) convicts back into community life, ultimately enhancing public safety and expanding opportunities for these individuals.

The main objectives of this project are: to provide media representatives, particularly students and young journalists, with knowledge on how to responsibly portray people with criminal records; to encourage visits to correctional institutions by young media representatives for interaction with prisoners, fostering mutual understanding and a sense of belonging; to develop and disseminate educational materials that promote positive narratives and support reintegration efforts; and to conduct research to ensure an evidence base and evaluate the effectiveness of the project's activities.

The study covered several groups, including prisoners, individuals who had been convicted and served criminal sentences in prison, probation clients, scholars, penitentiary staff and probation officers, human rights defenders and civil society, as well as media representatives. The aim of the study was to examine how the media cover issues of crime and justice, with particular emphasis on public opinion, journalistic practices, and the challenges of ethical reporting. It analyzed the current state of media portrayals of individuals with prison experience, how society perceives convicts, which narratives are shaped by media groups about such individuals, and whether the media are capable of serving as an instrument of resocialization and reintegration of those with experience of imprisonment. In addition, the study explored whether the media can act as a tool to prevent the formation of stigma and negative narratives about convicts.

The research was conducted from November 2024 to January 2025 and consisted of several stages in each country participating in the *INSIGHT* project, including anonymous surveys, questionnaires, and interviews. Within the project, more than 200 people were surveyed, and over 20 respondents from different countries were interviewed. Eighty percent of respondents believe that media coverage of crimes is driven by sensationalism. Overall, respondents acknowledged the important role of the media in shaping public perceptions of crime and justice.

[1] Penitentiary Academy of Ukraine, Legal Scholar and Project Expert, dmytro.v.kyselov@gmail.com

One of the most important findings is that the perspectives of crime victims and (ex-) convicts are often ignored in media narratives. Such exclusion leads to a one-sided depiction of crime, which reinforces negative stereotypes and complicates reintegration. The study identified how convicts are perceived and what image is shaped in society due to the media's focus on news where the subjects are those who committed crimes or offenses. Representatives of the wider public believe that the media create a negative image of convicts. It was found that the primary goal of the media lies in selling content rather than informing society. Crime-related news allows for easy generation of engaging content and the attraction of audience attention. It was established that producing attention-grabbing content requires the use of scandalous headlines and emotionally charged texts, which is seen as important for increasing readership.

The study also confirmed that media and society often form opinions about people based on headlines and images, which may not reflect reality. This results in distorted information and biased perception.

Within the study, tools were identified and recommendations were provided for the effective resocialization and reintegration of individuals with conviction experience.

The conclusions of the study indicate the urgent need for the evolution of crime journalism in Ukraine toward a more balanced, ethical, and inclusive approach. Recommendations arising from the study include: prioritizing the perspectives of crime victims and (ex-)prisoners (ex-) convicts; ensuring that journalists adhere to ethical standards to prevent bias and sensationalism; encouraging the media to fact-check and present stories neutrally; and fostering a media environment that upholds justice and respects human rights. Overall, the report demonstrates that ethical crime journalism is not only a matter of professional responsibility but also an essential tool for building a society that supports reintegration and values truth over sensationalism.

PREVENTING RADICALISATION IN PRISONS AND PROBATION: STRENGTHENING THE CONTINUUM OF REHABILITATION AND REINTEGRATION THROUGH THE EU KNOWLEDGE HUB ON PREVENTION OF RADICALISATION

Pedro LIBERADO[1] , Vânia SAMPAIO[2]

Abstract

As radicalisation and violent extremism are transnational phenomena, so should the strategies that aim to prevent and counter them within (and beyond) the European Union (EU). Looking at the broad European picture (i.e., Council of Europe), it is estimated that (approx.) 1.1 million individuals are currently facing prison sentences (Aebi & Cocco, 2023), while 1.3 million are under the supervision of probation services (Aebi & Molnar, 2023). Zooming into the data related to terror-related offences, it is estimated that 28 507 individuals are currently imprisoned. However, this figure is influenced by the 27 654 inmates in Turkey (Aebi et al., 2023), highlighting how key it is to take into consideration the role that (very) different policies and legislative practices (and their policymakers) play in each country or jurisdiction.

Unsurprisingly, the challenge of radicalisation in prisons and post-custodial settings is critical within the EU's agenda for the prevention and countering of violent extremism (P/CVE). Understanding how individuals in justice-related situations become radicalised – and how to stop that from happening – assumes key relevance in three different, but undissociated fields: research, practice, and policy.

Although this has been observed in EU security and justice strategies since 2015 (e.g., European Commission [EC], 2015; EC, 2020), the Strategic Orientations on a Coordinated EU Approach to Prevention Radicalisation 2024-2025 (EC, 2024) directly identifies the "Prevention of radicalisation in prisons and probation settings, post-release measures, rehabilitation, and reintegration" as one of the EU's seven thematic priorities. This underscores the need for integrated approaches that span the entire justice continuum, with implications both for EU Member States [EU MSs] and priority third countries. Such integrated approaches include: i) early identification of radicalisation signs in prisons; ii) continuity between risk assessment and rehabilitative (either focused on deradicalisation or disengagement) practices; and iii) pro-social support from adequately trained probation officers and social service providers during reintegration.

To this extent, the EC launched the EU Knowledge Hub on Prevention of Radicalisation (EUKH), the most extensive EU initiative to date in this domain. From 2024 to 2028, the EUKH gathers practitioners, researchers, and policymakers from EU MSs and priority third countries, offering a space to centre stage the strategic collaboration that should take place.

Turning the Strategic Orientations into practice with a whole-of-society approach to radicalisation prevention as paramount, the EC set up Thematic Panel 2 (TP2), consisting of 38 experts from 18 countries. Their job is to look at national practices, past (and current) challenges, and potential solutions to advise on what the EU could, strategically, implement (and/or prioritise) in the future. The first TP2 meeting took place in Brussels (April 2025) and looked at the prison-exit continuum and the problems of getting different sectors (e.g., prison, probation, community) to

[1] IPS_Innovative Prison Systems, Board Member, Chief Research Officer, Coordinator of Radicalisation, Violent Extremism, and Organised Crime Portfolio, pedro.liberado@prisonsystems.eu

[2] IPS_Innovative Prison Systems, Head of Security and Criminal Justice Cooperation Unit (part of Radicalisation, Violent Extremism, and Organised Crime Portfolio), vania.sampaio@prisonsystems.eu

work together. However, although probation services were seen as paramount in (continuing to) delivering such interventions, essential challenges persist, such as the lack of access to prison-based assessments, legal constraints in data sharing, and inexistent protocols (between prison, probations, NGOs/CSOs, law enforcement, intelligence services) hindering the possibility to have the full individual picture. Additional challenges at the intra- and inter-institutional levels were identified, and potential solutions were recommended (Sampaio et al., 2025).

With these findings in mind, the second meeting in Prague (July 2025) focused on early identification and information sharing. The diversity and richness of different countries' approaches were highlighted, spotlighting how multidisciplinary teams (including probation within its core) function with a preventive and a rehabilitative focus. One of the important outcomes of this meeting was the generation of recommendations for the next EU PCTVE agenda, which included the following items: i) provide modernised, multi-level training for probation and prison staff, with a focus on bias mitigation, ideological literacy, and the detection of hybrid forms of extremism; ii) develop standardised institutional protocols and secure information-sharing mechanisms, enabling probation officers to access relevant data; iii) modernise legal frameworks so that timely and effective preventive action can be taken across custodial and community settings; and iv) increase and sustain funding, especially through EU instruments – thus, facilitating probation services recruitment and continuous training (Liberado et al., 2025).

This paper presentation delves into the findings and recommendations of the EUKH's TP2, focusing on the role of probation services in preventing radicalisation. Based on the current challenges and solutions identified, it provides an overview of how probation can act as the keystone in the prison-exit continuum by guaranteeing continuity of care, enabling disengagement, and fostering reintegration through community-based interventions. This paper provides a look at comparative practices, expert opinions, and strategic frameworks that the EU has put in place, which not only highlight the needed operational reforms to make probation a more effective service in P/CVE missions but also the legal and structural reforms that need to be done for these operational reforms to have a tangible effect.

Key Words: Radicalisation, Extremism, Prevention, İntervention, Probation, Priorities, Policy, Practices, Challenges, Solutions

ETİK PERSPEKTİFİNDEN ULUSLARARASI MEDYANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ensar LOKMANOĞLU[1] , Özlem BORA[2]

Özet

İlk hali yazılı ve fiziki olan medya, geçmişten günümüze gelişerek var olmuş, özellikle küreselleşmenin etkisi ve internetin yaygınlaşması ile sınır ötesi bir hal almıştır. Medya organlarının birincil vazifesi halkın bilgi almasını sağlamaktır. Başka bir ifade ile medyanın en önemli işlevi bilgi ve haber akışını sağlamaktır. Medya bu görevi yerine getirirken kamuoyu oluşturur ve aynı zamanda demokrasinin de gelişmesine katkıda bulunur. Ancak küreselleşen dünyada medya, yalnızca bilgi aktaran bir araç olmaktan çıkmış, aynı zamanda toplumsal algıların şekillenmesinde başat bir rol üstlenmiştir.

Toplumların siyasal yapısından kültürel yapısına kadar birçok alanı etkileyen medya olgusunu geleneksel medya ve yeni medya olarak iki alt başlığa ayırabiliriz. "*İletişim ortamı*" ve "*iletişim araçları*" anlamına gelen medya kavramı genel olarak kitle haberleşmesine olanak sağlayan her tür ortam ve biçimi kapsamaktadır. Medya, bireyler arası ve kurumlar arası iletişimi sağlarken, haber ve bilgiyi sağlama ve bu akışı gerçekleştirirken kanalları ve uygun teknolojileri seçme, eğitme, eğlendirme, kamuoyu oluşturma, motivasyon sağlama, güdüleme, kültürün gelişmesine yardımcı olma, tartışma ortamı yaratma, enformasyon akışını sağlama gibi rolleri üstlenir.

Medyanın bilgi ve haber aktarımında etik kurallara uyulması önem taşımaktadır. Etik kavramı felsefenin varoluşuyla birlikte anılmaya başlamıştır. Ancak kelimenin kökeni Antik Yunan'a kadar uzanır. Yunanca, "*ethos*" yani "*töre*" sözcüğünden türemiş olan etik kavramı "*töre bilimi, ahlak bilimi, ahlaki, ahlakla ilgili*" şeklinde tanımlanmaktadır. Etik kavramı genellikle ahlak ile birlikte kullanılmakta ve sıklıkla bu iki terim birbiriyle karıştırılmaktadır.

Medya etiği ise medyanın, kullanıcılarına, daha iyi hizmet sunabilmek için içeriğinin meslek üyeleri tarafından belirlendiği ilke ve kuralları içermektedir. Habercilik etiği; doğruluk, tarafsızlık ve genel olarak zarar vermeme ilkeleri etrafında şekillenmektedir. Etik değerlere uygun yayıncılık yapmak, sadece medya mensuplarının değil, toplumların demokratik yapılarının da sağlığı açısından kritik öneme sahiptir.

Özellikle küresel ölçekte faaliyet gösteren medya kuruluşları, ulusal ve jeopolitik çıkarlar doğrultusunda bu etik ilkelerden sapmalar gösterebilmektedir. Dijitalleşme süreci, medya standartlarını çeşitli risklerle karşı karşıya bırakmanın yanı sıra sektörde etikle ilgili yeni sorunlar da yaratmıştır. Savaşlar, göçler, siyasi ve ekonomik krizler gibi toplumsal olaylarda küresel medya organları taraflı dil kullanabilmekte ve objektiflik kuralını ihlal edebilmektedir. Gerçekler ne olursa olsun, hangi doğrultudaki söylemler fazla ve baskın ise dinleyicinin, izleyicinin ve takipçinin fikirleri de o görüşler doğrultusunda şekillenebilmektedir. Medya organlarının yanıltıcı dil ve görsel kullanımı, özellikle manipülasyonlara eğilimi giderek daha fazla karşılaştığımız bir sorundur. Örneğin Ukrayna-Rusya savaşını esas aldığımızda aynı savaşı her ülkenin kendi medya organı kendi cephesinden ele aldığı gibi, farklı ülkeler de konum ve politikalarına uygun olarak farklı bilgi aktarımları yapmıştır. Bu anlamda uluslararası haber ajanslarının ne derece tarafsız oldukları her zaman tartışmaya açıktır. Kullanılan haber dilleri ve görsellere odaklandığımızda objektiflik ilkesinin tehdit altında olduğu kolaylıkla görülmektedir.

[1] Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Doktor Öğretim Üyesi Avukat, ensarlokmanoglu@gmail.com
[2] Atılım Üniversitesi, Doktor Öğretim Görevlisi Avukat, Arabulucu

Medyada öne çıkan başlıca etik ihlaller; yalan haber, mesleği çıkar amaçlı kullanmak, eleştiride aşırıya kaçmak, cevap ve tezhip hakkına saygı duymamak, özel hayatın gizliliğini ihlal, alıntıların gösterilmemesi, kişisel verilerin korunmaması, taraflılık, manipülasyon ve dezenformasyon şeklinde gözlemlenmektedir. Haber başlıklarını ilgi çekici göstermek, içerikte şiddete özendirmek ve yönlendirmek ile doğruluk ilkelerinden sapmak da medya etik ilkelerinin ihlallerindendir.

Devletlerin medyada etkili çoğulculuğu sağlamak, medya organlarının basın ve haber verme özgürlüğünü güvence altına almak için gerekli yasal ve idari düzenleme yapma yükümlülüklerinin yanında, medya etiğinin sağlanmasına yönelik tedbirleri alması da görevleri arasındadır. Bu bağlamda yaptırım içeren uluslararası etik standartlar geliştirilmeli ve medya kuruluşları bu standartlara uymakla yükümlü olmalıdır. Bu doğrultuda bağımsız denetleme mekanizmaları güçlendirilmelidir. Medya okuryazarlığı küresel ölçekte teşvik edilmelidir ki izleyici, haberleri eleştirel süzgeçten geçirebilsin ve bir otokontrol sistemi oluşturulabilsin.

Anahtar Kelimeler: Medya, Uluslararası Medya, Etik, Etik İlkeler, Medya Etiği

A BEST PRACTICE EXAMPLE IN INFORMAL PROBATION-PRISON COOPERATION IN ROMANIA`S NORTH-WESTERN COUNTY

Liliana Mariana LUPSICA[1]

Abstract

Inter-agency cooperation (IAC) is instrumental in achieving the goal of correctional systems worldwide. IAC comes in a multitude of forms. Where formal partnerships are lacking or absent, informal cooperation can either complement them or fill in the gaps. When informal contacts are concerned, scholars and criminal justice practitioners are divided on the topic. While some caution against the informal methods, others highlight the benefits and the need for such approaches. Despite being discouraged in criminal justice settings, in specific cases, carefully crafted interventions of the less-than-structured variety can contribute to strengthening inter-institutional trust, providing mutual support, facilitating offender reintegration, and preventing reoffending.

In Satu Mare County, Romania, the Probation Service and the local prison have established a unique, informal agreement that helps prison staff meet the prevention and reintegration goals of a mandatory counseling program designed for detainees in their last 6 months before liberation, or consideration of early release. It aims to reduce the negative impact of imprisonment and prepare inmates for stepping back into the community. The final meeting of the program includes guest contributors who respond to some of the participants` specific needs. This is the stage where probation counselors in our case study step up as colleagues for correctional staff, professionals for inmates, and citizens of their community.

Drawing from the particularities of their varied caseload and extensive experience in managing community sentencing, probation counselors in Satu Mare Probation service use anonymized real-life stories to raise participants` awareness of the unassuming ways they may reoffend.

The paper will have two main components. First, it will outline the content provided by the probation counselor during meetings, which covers topics such as *new-generation offences*, legislative changes, normalizing the perception of government officials, understanding responsive aggressiveness, gender perceptions on actions on the spectrum of sexual abuse, and the balance between transparency and self-sabotage when the criminal record is concerned. Second, it will evaluate the impact of this form of inter-agency cooperation in Satu Mare County, using the opinions of probation counselors as guest speakers, prison staff as program coordinators, and inmates as program beneficiaries.

The presentation will include one-minute testimonials from guests, organizers and participants, which were used to evaluate this practice through the lens of their feelings during the session, the value of the probation counselors` contribution, perceived limitations of this type of inter-agency cooperation, and the value of the practice itself (is it worth replicating?)

Key Words: Inter-Agency Cooperation, Preventing Recidivism, Awareness Raising, Satu Mare Probation Service.

[1] Satu Mare Probation Service – Romania, Probation Counselor, liliana.lupsica@yahoo.com

TCK'NIN 191/4-A BENDİNDE DÜZENLENEN ISRAR ŞARTININ YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Harun MERT[1]

Özet

5237 sayılı TCK'nın 191. maddesine göre, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçtan dolayı başlatılan soruşturmada şüpheli hakkında 5271 sayılı CMK'nın 171. maddesindeki şartlar aranmaksızın, beş yıl süreyle kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilir. Erteleme süresi zarfında şüpheli hakkında asgari bir yıl süreyle "denetimli serbestlik tedbiri" uygulanır. Bu süre denetimli serbestlik müdürlüğünün teklifi üzerine veya resen Cumhuriyet savcısının kararı ile altışar aylık sürelerle en fazla iki yıl daha uzatılabilir. Hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişi, gerek görülmesi hâlinde denetimli serbestlik süresi içinde "*tedaviye*" tabi tutulabilir.

191. maddenin 4. fıkrası uyarınca; kişinin, erteleme süresi zarfında, a) Kendisine yüklenen yükümlülüklere veya uygulanan tedavinin gereklerine uygun davranmamakta ısrar etmesi, b) Tekrar kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alması, kabul etmesi veya bulundurması, c) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması hâlinde, hakkında kamu davası açılır.

TCK'nın 191. maddesi gereğince verilen tedavi ve denetimli serbestlik tedbirinin yerine getirilmesine ilişkin hususlar Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin 71. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, "*tedavi*"; uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri kullanan kişinin bağımlılıktan kurtarılmasına yönelik olarak sağlık kurumları tarafından yürütülen farmakolojik ve psiko-sosyal müdahaleleri ifade eder. "*Denetimli serbestlik tedbirine ilişkin çalışmalar*" ise; uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan ya da kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişinin, uyuşturucu kullanmasına neden olan etkenlerin değerlendirilerek, maddeye olan ihtiyacını kontrol etmesi, yaşam standardını artırması ve topluma yararlı bir birey olabilmesi amacıyla yürütülen rehberlik çalışmalarını ifade eder.

Israr; "*direnme, ayak direme, üsteleme, üstünde durma*" anlamına gelmektedir. Yargıtay, TCK'nın 191/4-a bendinde düzenlenen "*ısrar şartının*" gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesinde Yönetmeliğin ilgili hükümlerini de dikkate alarak karar vermektedir.

Yönetmeliğin 44. maddesinin 3. fıkrasına göre, denetimli serbestlik kararlarının infazında, yükümlülüğün bir yıl içerisinde mazereti olmaksızın ve kasıtlı olarak üç defa ihlal edilmesi "*yükümlülüğe uymamada ısrar etme*" sayılacak; yükümlünün ikinci kez uyarılmasının ardından bir yıl içinde üçüncü ihlalin tespit edilmesi halinde dosyanın kapatılması ile ilgili süreç başlatılacaktır. Anılan hüküm, hakkında tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına "*başlanılan*" şüpheliler hakkında uygulanabilecektir. Bu çerçevede Yargıtay, yapılan davet üzerine on gün içinde denetimli serbestlik şube müdürlüğüne müracaat ederek denetime başlayan sanığın, sevk edildiği sağlık kurumuna gitmemesi üzerine müdürlük tarafından yapılan uyarıdan sonra iki görüşmeye katılması, ancak belirlenen sonraki görüşmeye katılmaması üzerine, sanığa yeni bir süre verilerek başvuru yapması konusunda "*ihtaratta bulunulmadan*" dosyasının kapatılması halinde; sanığın sonraki görüşmeye gelmemesinin, kendisine yüklenen yükümlülüklere uygun davranmamakta ısrar etme olarak kabul edilemeyeceğine karar vermektedir.

[1] Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Üyesi, harunmert@yargitay.gov.tr

Yönetmeliğin 41. maddesinde ise, denetimli serbestlik kararlarının kaydedilmesinden itibaren yükümlülere yapılacak tebligatta, tebliğden itibaren on gün içerisinde müdürlüğe başvurulması gerektiğinin belirtileceği, usulüne uygun olarak yapılan tebligata rağmen yükümlü on gün içerisinde müdürlüğe müracaat etmezse "*uyarı ve tekrar tebligat yapılmaksızın*" kaydın kapatılarak infaz dosyasının Cumhuriyet başsavcılığına gönderileceği belirtilmektedir. Yargıtay'a göre, hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararıyla birlikte TCK'nın 191/3. fıkrası gereğince denetimli serbestlik ve tedavi tedbirine karar verilen şüpheli, denetimli serbestlik şube müdürlüğü tarafından yapılan "*ilk çağrıya*" uymadığı takdirde ısrar şartının gerçekleştiğinin kabul edilebilmesi için, şüpheliye sonuçları da belirtilmek suretiyle ikinci kez ihtar yapılmış olması ve şüphelinin geçerli bir mazereti olmaksızın bu çağrıya da uymaması gerekmektedir.

Öte yandan, Yargıtay içtihatlarında belirtildiği üzere, "*ısrar*" TCK'nın 191. maddesinde düzenlenen suçun bir unsuru olmayıp bir kovuşturma şartıdır. Bu nedenle, mahkemece yapılan yargılama neticesinde ısrar şartının gerçekleşmediği kanaatine varılması durumunda sanık hakkında beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi kanuna aykırı olup, böyle bir durumda CMK'nın 223/8. fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca kovuşturma şartının gerçekleşmesini beklemek üzere "*davanın durmasına*" karar verilmelidir.

Bildiride, yukarıda belirtilen hususlar başta olmak üzere; ısrar kavramının hukuki mahiyeti, TCK'nın 191/4-a bendinde düzenlenen ısrar şartının hangi hallerde gerçekleşeceği, denetimli serbestlik şube müdürlükleri ile Cumhuriyet savcılarının bu süreçteki rolü, ısrar şartının gerçekleşmesi veya gerçekleşmemesi durumunda mahkemelerce ne tür kararlar verilmesi gerektiği gibi meseleler, uygulamada karşılaşılabilecek farklı durumlara ilişkin Yargıtay kararları çerçevesinde değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Israr, Israr Şartı, Denetimli Serbestlik, Tedavi, Yükümlülük, Erteleme Süresi, TCK M. 191, Uyuşturucu Veya Uyarıcı Madde, Uyuşturucu Madde Kullanma

MEASURES FOR PROVIDING OF THE PRESENCE OF CHILD OFFENDERS DURING CRIMINAL TRIALS

Boban MISOSKI[1]

Abstract

With the enactment of the new Law on Justice for Children, Republic of North Macedonia has demonstrated its commitments to organize the juvenile criminal justice legislation upon the basic principles of the restorative justice. The new Law on Justice for Children encompasses both substantial and procedural aspects of restorative justice for the children - offenders. This new Law is successor of the previous Law on Juvenile Justice, but with improved protection for the child offenders, particularly in connection with the already established safeguards in the UN Convention on the Rights of the Child. This Convention has had paramount influence on the Macedonian juvenile legal system, specifically in the treatments of the child offenders and during the criminal trials against child offenders. Due to these factors, this new Law can be considered as an upgraded and improved version, considering the milieu of the ongoing overall criminal justice system reform in Republic of North Macedonia. The author analyses the theoretical background for justification of the measures for providing the presence of the defendants during the criminal trials considering the principles of restorative justice. Author, furthermore, elaborates the legislative distinctions established within the law about the treatment of the child offenders in comparison to the adult offenders. Author concludes that these measures are less strict than those already established for adult offenders and they provide further protection of the child's wellbeing as part of the restorative justice initiatives regarding the strict implementation of the rule of law principles and principles of the fair trial to the child offenders.

Key Words: Child Offenders, Detention, Bail, Restorative Justice

[1] University Ss. "Cyril and Metodius", Professor, b.misoski@pf.ukim.edu.mk

VIRTUAL REALITY AS A TOOL FOR REDUCING REACTIVE AGGRESSION IN PRISONS: EVIDENCE FROM NORTH MACEDONIA

Snezana MOJSOSKA[1] , Nikola DUJOVSKI[2]

Abstract

Reactive aggression remains a persistent challenge in prison environments, often triggered by perceived threats, provocation, or frustration. It contributes to inmate-to-inmate violence, conflicts with staff, and heightened levels of burnout, ultimately undermining rehabilitation efforts and institutional safety. The World Health Organization has emphasized the significance of aggression in prison populations, as this minority group experiences high levels of human suffering due to frequent aggressive acts and victimization. Despite underreporting of incidents, evidence consistently shows that institutional factors—such as overcrowding, understaffing, and limited access to psychological support—are strongly associated with higher levels of reactive aggression, infractions, and misconduct across European prison systems. With more than 1.5 million inmates in Europe and an average prison staff-to-inmate ratio that often exceeds capacity, there is an urgent need for innovative interventions.

The VR4React project, funded by the European Union, introduces virtual reality (VR) as a novel tool to tackle reactive aggression in prison contexts. By creating immersive, controlled environments, VR enables experiential learning that traditional approaches cannot offer. In North Macedonia, structured training sessions were conducted with both prison staff and inmates using VR goggles, focusing on emotional regulation, conflict de-escalation, and prosocial behavior. This technology-enhanced approach allows participants to practice handling high-risk scenarios in a safe and consequence-free setting.

To assess the effectiveness of the intervention, pre- and post-training surveys were administered. Results demonstrated encouraging outcomes: participants reported improved recognition of aggression triggers, heightened self-awareness, and increased confidence in applying constructive conflict management strategies. These preliminary findings suggest that VR-based interventions can enhance both staff capacity and inmate coping mechanisms, contributing to safer prison environments.

The early experiences of VR4React highlight its dual potential: equipping prison staff with innovative skills to manage aggression while simultaneously supporting inmates in rehabilitation and reintegration. Beyond aggression management, VR applications show promise in psychological support, education, and skills training, ultimately advancing the broader goals of correctional systems. By integrating digital innovation into correctional practice, the VR4React project provides valuable insights into how technology-enhanced learning can address longstanding challenges in prison systems. The results from North Macedonia underscore the relevance of scaling such interventions across different contexts, paving the way toward safer, more humane, and more effective approaches to corrections.

This paper is a result of Erasmus+, Action Type KA220-ADU - Cooperation partnerships in adult education, Call 2022, ID KA220-ADU-076DCB3A. Prof. d-r Snezhana Mojsoska and Prof d-r Nikola Dujovski were part of the project team.

Keywords: Virtual Reality, Reactive Aggression, Prison, Prisoners, Police Officers, Training

[1] Faculty of Security, University St Kliment Ohridski Bitola, North Macedonia, Professor, snezana.mojsoska@uklo.edu.mk
[2] Faculty of Security, University St Kliment Ohridski, Bitola, North Macedonia, Head of Department for Police Sciences, nikola.dujovski@uklo.edu.mk

CEZA ADALET SİSTEMİNDE YAPAY ZEKANIN YARARLARI, RİSKLERİ VE HUKUKİ SORUMLULUĞU, BU KONUDAKİ TARTIŞMALAR, ULUSLARARASI DÜZENLEMELER VE MAHKEME KARARLARI

Necati NURSAL[1]

Özet

İçerisinde bulunduğumuz bu çağda, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmesiyle birlikte, yapay zeka, ceza adaleti sistemini daha etkili, verimli, tutarlı, doğru, güvenilir, hızlı, ekonomik ve adil hale getirmek için önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Bu yüzden birçok hukuk sistemi yapay zekayı kendisine entegre etmekte bu alanda büyük yatırımlar yapılmaktadır.

Türk ceza adaleti sisteminde, ulusal yargı ağı olan ve 2000-2005 yılları arasında kurulan yapay zekaya dayalı UYAP sistemi sayesinde, yukarda sayılan hizmetlere ilişkin işlemler başarıyla yerine getirilmektedir. Ancak yapay zekaya karar verme noktasında bir görev ve yetki verilmemekte, sadece kolaylaştırıcı olarak kullanılmaktadır.

Yarar ve avantajlarının yanında, yapay zeka geleceğe yönelik bazı risk ve endişeleri de beraberinde getirmektedir. Bu durum onun yasal düzenlemelerle ve 13 Mart 2024'te kabul edilen AB Yapay Zeka Tüzük Teklifi gibi uluslararası belgelerle kontrol altına alınmasını gerektirmektedir.

Estonia, Çin, Ukrayna, İngiltere, ve Amerika gibi ülkeler, yapay zekayı karar verme mekanizmalarında kullanmaya başlamışlardır. Ancak bu durum özellikle üç çeşit karar verme mekanizması bakımından önemli risk sergilemektedir.

Birincisi, yapay zekanın, belirli insan davranışlarını esas alarak gelecekte suç işleme ihtimalini önceden gören risk değerlendirilmesinde kullanılmasıdır. Maalesef bu sistemler, kimi zaman önyargılı olabilen polis veritabanına dayalıdır. Örneğin ABD'de kullanılan, COMPAS sistemi, siyahları beyazlardan iki misli daha fazla potansiyel suçlu olarak göstermektedir.

İkincisi yapay zekanın mahkumiyet kararlarında kullanılmasıdır. Estonya "*robot bir yargıç*" kullanmayı planlarken, Çin, milyonlarca davanın "*İnternet Mahkemeleri*" tarafından karara bağlandığını duyurmuştur. Amerika' da bazı kefalet ve ya mahkumiyet kararları robotik sistemler tarafından verilebilmektedir.

Üçüncüsü yapay zekanın, "*kamu davasının ertelenmesi*", "*cezanın ertelenmesi*", "*hükmün açıklanmasının geri bırakılması*", "*koşullu salıverilme*" ve "*denetimli serbestlik*" kararlarında kullanılmasıdır.

Bu kararlar, her şeyden önce sanığın ileride bir daha suç işlemeyeceği vicdani kanaatine dayalıdır. Ancak bu konudaki takdir yetkisi insana aittir, yapay zekanın vicdanı ve takdir yetkisi yoktur.

Sonuç olarak, yapay zekanın bu karar mekanizmalarında kullanılması, uluslararası sözleşmelerle belirlenen adil yargılanma hakkına, savunma hakkına, masumiyet karinesine, ve ayrımcılık yasağına aykırılık teşkil etmektedir.

Bazı diğer tartışma konuları ise şunlardır:

- Yapay zekanın verdiği hatalı kararlar nasıl itiraz/temyiz edilecek ve nasıl denetlenecektir?

[1] Yargıtay, Cumhuriyet Savcısı

- Yapay zekanın cezai sorumluluğu var mıdır? Bir suç işlendiğinde ne olacaktır?

- Yapay zekayaya hukuksal bir kişilik verilmeli midir?

- Yapay zekanın sorumluluğuna ilişkin AB tüzüğü ne demektedir?

- Bir soruşturma kapsamında yapay zeka, dijital delillerin toplanması ve kullanılması sırasında özel hayatın gizliliği hakkını ihlal etmiş ise elde edilen deliller hukuka aykırı delil teşkil etmeli midir?

-Buna ilişkin AİHM içtihatları ne demektedir?

Bu hususlara sırasıyla değinilecektir.

Kuşkusuz yapay zeka ceza adaleti sistemi için yararlıdır. Ancak insan duygularını ve vicdanını ilgilendiren hallerde ona karar verme yetkisi verilmemelidir. Bu bağlamda ceza adaletinin yapay zekaya ilişkin kırmızı çizgileri ve etik kuralları hem kanunlarla hem de uluslararası anlaşmalarla belirlenmelidir.

AKIL HASTALARININ TOPLUMA YENİDEN KAZANDIRILMASI

Bilal OSMANOĞLU[1]

Özet

Topluma yeniden kazandırma, hükümlünün ceza infazından sonra suçtan uzak, sosyal sorumluluk sahibi ve insan onuruna yakışır bir yaşam sürmesi için yürütülen tüm faaliyetleri ifade etmektedir. Amaç hükümlünün kişiliğini değiştirmek veya beynini yıkamak değil, tahliye olduğunda kanunlara ve toplumsal kurallara saygılı, katılımcı bir birey olmasını sağlamaktır. Cezanın infazında ödetme ve korkutma gibi kavramlar yerine hükümlünün topluma uyumu ön plandadır. Bu süreçte hükümlünün "*cezaevilileşmesini*" önlemek ve dış dünyayla bağlantısını sürdürmek büyük önem arz etmektedir. Topluma yeniden kazandırmanın temel unsurları arasında terapi, danışma, eğitim-öğretim ve meslek kazandırma yer almaktadır. Psikolojik danışma ve terapi, hükümlünün infaz sonrası hayata uyumunu kolaylaştırmaktadır. Eğitim programları, hükümlünün kendini disipline etmesini ve akademik olarak gelişmesini sağlarken, mesleki eğitim suçluluk duygusundan arınmada ve sosyal sorumluluk kazanmada önem arz etmektedir. Almanya gibi ülkelerde hükümlülerin çalışma zorunluluğu bulunmaktadır. Türkiye'de ise çalışma isteğe bağlıdır ve hükümlülere çeşitli meslek kursları sunulmaktadır. Uluslararası metinlerde, özellikle Mandela Kuralları ve Avrupa Cezaevi Kuralları, hükümlülerin tahliye sonrası sosyal hayata uyum sağlamalarını ve aşamalı olarak topluma dönmelerini sağlayacak faaliyetleri düzenlemektedir. Bu kurallar, mahpusların toplumdan dışlanmaması, aileleriyle ve sosyal kurumlarla ilişkilerini sürdürmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Türk hukukunda, Anayasa doğrudan bir hüküm içermemekle birlikte, insan haklarına uygun infaz süreci ve devletin bireylerin maddi ve manevi varlıklarını geliştirme görevi güvence altına alınmıştır. 5275 sayılı İnfaz Kanunu, "iyileştirme" kavramını kullanarak, topluma yeniden kazandırmayı ceza infazının temel amaçlarından biri olarak belirlemiştir. İyileştirme programları, hükümlünün geçmişi, suç nedenleri, fiziksel ve ruhsal yapısı dikkate alınarak bireyselleştirilmekte ve eğitim, psiko-sosyal hizmetler ve meslek edindirme faaliyetlerini kapsamaktadır. Kapalı ceza infaz kurumlarında yaygın öğretime imkân tanınmaktadır. Örgün eğitim ise açık ceza infaz kurumları ve çocuk eğitim evlerinde mümkündür. Ancak Türkiye'de mevzuat, fiziki altyapı, personel ve mali kaynak yetersizliği gibi sorunların varlığı nedeniyle, topluma yeniden kazandırma faaliyetleri yeterince iyi yürütülememektedir. Akıl hastası hükümlüler, hastalıkları ve toplumun önyargılı bakışı (damgalanma) nedeniyle diğer hükümlülere göre dezavantajlıdırlar. İnfaz devam ederken, erken teşhis ile akıl hastalarının cezaevine girmesini önlemek ve sağlık kurumlarına yönlendirmek kritik öneme sahiptir. Personelin akıl sağlığı konularında eğitimli olması gereklidir. İntiharın önlenmesi, akıl hastası mahpusların intihar riskinin diğerlerine göre yedi kat daha fazla olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Mandela Kuralları, intihar belirtisi gösteren mahpuslara özel ihtimam gösterilmesini öngörmektedir. AİHM ve AYM, devletin mahpusların yaşam hakkını koruma konusunda pozitif yükümlülüğü olduğunu vurgulamakta ve intihar riski taşıyan mahpuslara etkili izleme ve tıbbi yardım sağlanması gerektiğini belirtmektedir. Türkiye'deki intiharla ilgili eğitimlerin yetersizliği dikkat çekmektedir. Tecrit uygulaması, uzun süreli olduğunda akıl sağlığı üzerinde son derece zararlı sonuçlar doğurmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, akıl sağlığı hizmetlerinin toplum içinde ve genel sağlık hizmetlerinin bir parçası olarak gerçekleştirilmesini tavsiye etmektedir. Ancak Türkiye'de akıl hastası hükümlülerin toplum içinde tedavisine yönelik bir düzenleme bulunmamaktadır ve bu durum ruh sağlığı hastanelerinin doluluk oranlarını artırmaktadır. Tahliyeye hazırlık ve tahliye sonrası süreçte, akıl hastası hükümlüler için sağlık hizmetlerinin sürekliliği hayati öneme sahiptir. Türkiye'de bu konuda önemli bir mevzuat eksikliği bulunmaktadır. Bu da birçok kişinin tedaviye devam edememesine yol açmaktadır. Ayrıca, akıl

[1] Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı, Doktor Öğretim Üyesi, osmanoglu@tau.edu.tr

sağlığı sorunları olan hükümlülerin barınma ve iş bulmada yaşadıkları zorluklar, tekrar suç işlemelerine neden olabilmektedir. Türkiye'deki mevzuat (Özürlü, Eski Hükümlü ve Terör Mağduru İstihdamı Hakkında Yönetmelik, İş Kanunu) eski hükümlülere ve engellilere istihdam olanakları sağlamakla birlikte, işverenlerin akıl hastalarını tercih etmemesi gibi sorunlar yaşanmaktadır. Akıl hastalarına özel iş pozisyonları ayrılması ve bu kişilerin yeteneklerine uygun iş olanakları yaratılması önem arz etmektedir. Çalışmak, maddi kazanç sağlamanın yanı sıra akıl hastalarının yaşam kalitelerini ve özgüvenlerini artırmaktadır. Son olarak, sağlık çalışanlarının sorumluluğu kapsamında, toplum açısından tehlikeliliği azalmamış akıl hastalarının serbest bırakılmaması ve sağlık kurumlarının güvenlik birimlerini bilgilendirmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Topluma Yeniden Kazandırma, Akıl Hastalığı, İntiharın Önlenmesi, Tedavide Süreklilik, Barınma, İstihdam

TOPLUMUN GÖZÜNDE DENETİMLİ SERBESTLİK: YENİDEN SUÇ İŞLEYEN HÜKÜMLÜLERE DAİR MEDYA YORUMLARININ İNCELENMESİ

İsmail ÖĞÜTÇEN[1]

Özet

Bu çalışma, denetimli serbestlik uygulamasıyla tahliye edilen hükümlülerin yeniden suç işlemelerine dair basında yer alan haberlerin altına yapılan kullanıcı yorumlarını inceleyerek toplumun ceza adaleti ve cezasızlık algısını derinlemesine analiz etmeyi amaçlamaktadır. Denetimli serbestlik, modern ceza infaz sistemlerinde uluslararası ölçekte kabul gören ve mahkûmların topluma yeniden kazandırılmasını hedefleyen önemli bir yöntem olarak öne çıkmaktadır. Ancak Türkiye'de kamuoyu tartışmalarında bu kurum sıklıkla "*cezasızlık*" söylemleriyle ilişkilendirilmekte ve toplumsal güvenin zedelendiğine dair eleştiriler gündeme gelmektedir. Bu nedenle araştırma, kamuoyunun ceza adaletine bakış açısını, denetimli serbestliğe atfettiği anlamı ve bu kuruma duyduğu güven düzeyini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırma yöntemi olarak nitel ve nicel içerik analizinin birlikte kullanılması planlanmaktadır. 2020–2025 yılları arasında ulusal basında yayımlanan ve denetimli serbestlikle tahliye edilen hükümlülerin yeniden suç işlediğine dair haberler örneklem olarak seçilecektir. Bu haberlerin altına yapılan okuyucu yorumları sistematik biçimde toplanacak, öncelikle "*adalet algısı*", "*ceza algısı*", "*cezasızlık söylemi*" ve "*denetimli serbestliğe güven*" temaları altında sınıflandırılacaktır. Temaların sıklığı frekans tabloları ile gösterilecek, ardından seçilmiş yorumlar üzerinde söylem analizi uygulanarak nicel bulgulara nitel bir derinlik kazandırılacaktır. Böylece, istatistiksel eğilimler ile bireylerin ifade tarzı arasındaki bağ ortaya konulacaktır.

Çalışmanın bulgularının, toplumun ceza adalet sistemine duyduğu güvenin derecesini ve denetimli serbestlik kurumunun meşruiyet algısını değerlendirmek açısından önemli katkılar sunması beklenmektedir. Akademik düzlemde araştırma, medya yorumları üzerinden ceza adaleti algısını ölçmesi bakımından özgün bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Literatürde genellikle anket ya da resmi veriler üzerinden yürütülen algı araştırmalarından farklı olarak, bu çalışma toplumsal yargıları doğal söylem ortamında, yani haber yorumlarında gözlemleme imkânı tanımaktadır. Uygulama boyutunda ise politika yapıcılar, ceza adalet sistemine ve denetimli serbestlik kurumuna yönelik toplumsal güveni artıracak stratejiler geliştirme sürecinde çalışmanın bulgularından yararlanabilecektir. Özellikle kamu iletişimi, toplumsal farkındalık çalışmaları ve infaz politikalarının meşruiyeti açısından elde edilen sonuçların yol gösterici olması beklenmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma hem ceza adaleti literatürüne hem de uygulamaya katkı sağlayacak çift yönlü bir değer taşımaktadır. Medya yorumları üzerinden yapılacak bu analiz, kamuoyunun denetimli serbestliğe dair algılarını bütüncül biçimde ortaya koyarken, aynı zamanda toplum-devlet ilişkileri bağlamında güven, adalet ve ceza kavramlarının toplumsal karşılığını daha iyi anlamamıza zemin hazırlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Adalet Algısı, Cezasızlık, Medya Yorumları, İçerik Analizi

[1] Balıkesir Üniversitesi Bigadiç Meslek Yüksekokulu Bankacılık ve Sigortacılık Programı, Öğretim Görevlisi, ismailogutcen@balikesir.edu.tr

ÇOCUK SUÇLULUĞUNU ÖNLEMEDE BÜTÜNCÜL YAKLAŞIMLAR

Ege Ebrar ÖNÜR[1]

Özet

Çocuk suçluluğu, yalnızca bireysel bir davranış sorunu olarak değil aynı zamanda toplumsal, ekonomik, psikolojik ve hukuki boyutlarıyla çok katmanlı bir olgu olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda çocuk suçluluğunun nedenlerini açıklamak için çeşitli kuramsal çerçeveler geliştirilmiştir. Moffitt'in gelişimsel taksonomisi, ergenlikle sınırlı suçluluk ile yaşam boyu süren suçluluk ayrımını yaparak erken müdahalenin önemini ortaya koymaktadır. Agnew'in genel gerilim kuramı yoksulluk, aile içi şiddet ve başarısızlık gibi olumsuz yaşam koşullarının öfke ve çaresizlik yaratarak suça yönelimi kolaylaştırdığını ileri sürmektedir. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramı suç davranışının gözlem ve taklitle öğrenildiğini, Hirschi'nin bağlanma kuramı ise aile ve okulla kurulan güçlü bağların suça karşı koruyucu rol oynadığını savunmaktadır. Psikodinamik perspektif ise bastırılmış öfkenin, travmatik tekrarın ve çözülmemiş çatışmaların bilinçdışı süreçler aracılığıyla suç davranışına yol açabileceği belirtilmektedir. Gelişimsel psikoloji, çocuklukta yaşanan ihmal ve istismarın bilişsel işlevleri, öz düzenleme becerilerini ve benlik algısını zayıflatarak suça yönelimi kolaylaştırdığını, klinik psikoloji ise düşük öz-değer algısı ve duygusal düzenleme güçlüklerinin riski artırdığını göstermektedir.

Çocukların erken yaşta suça sürüklenmesi genellikle aile işlevsizlikleri, yoksulluk, okuldan kopma, akran baskısı ve olumsuz çocukluk deneyimlerinin ortak etkisiyle ortaya çıkmaktadır. Klinik gözlemler özellikle erken dönemde yaşanan travmaların, istismar ve ihmalin çocukların davranışsal kontrol mekanizmalarını zayıflattığını ve ilerleyen dönemlerde suça yönelimi kolaylaştırdığını göstermektedir. Ancak bu bireysel kırılganlıkların tek başına belirleyici olmadığı, toplumsal yapı ve koşulların da etkisinin olduğu açıktır. Ayrıca fırsat eşitsizlikleri, sosyal dışlanma ve sınırlı kaynaklara erişim çocukları riskli davranışlara ve suç döngüsüne daha açık hale getirmektedir. Çocukluk ve ergenlik dönemi insan gelişiminde en yüksek esnekliğe sahip dönem olması sebebiyle verilen doğru destekler bireyin davranış örüntülerini kalıcı olarak değiştirebilmektedir. Yapılan araştırmalar erken yaştaki müdahalelerin bilişsel, duygusal ve sosyal becerileri güçlendirdiğini ve ileride risk davranışlarını azaltmada daha etkili olduğunu göstermektedir. Ancak uygulamada cezai yaklaşımın baskın olması çocukların damgalanmasına ve yeniden suç işlemelerine zemin hazırlamaktadır. Bu nedenle erken müdahale ve rehabilitasyon stratejileri yalnızca suçun önlenmesinde değil, toplumsal uyumun güçlendirilmesinde de kritik öneme sahip olmaktadır.

Uluslararası literatürde önleyici ve koruyucu müdahalelerin aile, okul ve toplum temelli programlar üzerinden yapılandırıldığı görülmektedir. Aile temelli programlar ebeveynlik becerilerini geliştirerek ve aile işlevselliğini artırarak çocuklarda yeniden suç işleme oranlarını düşürmektedir. Ailesel düzeyde ihmal, istismar ve aile içi şiddet çocukları savunmasız bırakırken, olumlu ebeveynlik ve sağlıklı iletişim güçlü koruyucu faktörleri oluşturmaktadır. Okul temelli programlar yaşam becerileri eğitimleri, erken uyarı sistemleri ve zorbalık önleme çalışmalarıyla aidiyet duygusunu güçlendirmekte, risk altındaki öğrencilerin desteklenmesine olanak tanımaktadır. Toplumsal düzeyde yoksulluk işsizlik ve göç riski artırırken, güçlü sosyal destek ağları ve güvenli yaşam alanları çocukların gelişimini desteklemektedir. Toplum temelli modeller gençlerin prososyal akran ilişkilerini teşvik ederek uzun vadede suç oranlarını azaltmaktadır. Psikoloji literatürü bu müdahalelerin yalnızca davranışsal değil aynı zamanda duygusal düzenleme, benlik algısına ve kimlik gelişimi üzerinde de kalıcı etkiler yarattığını ortaya koymaktadır.

[1] Özel Sektör, Klinik Psikolog, egebrar@gmail.com

Rehabilitasyon ve yeniden entegrasyon süreçlerinde ise onarıcı adalet uygulamaları öne çıkmaktadır. Bu bağlamda toplum hizmeti uygulamaları, çocukların topluma doğrudan katkı sunarak olumlu sosyal roller geliştirmesine zemin hazırlamaktadır. Denetimli serbestlik programları ise çocuklara yönelik özel eğitimler, seminerler ve grup çalışmalarıyla yeniden suç işleme olasılığını düşürmektedir. Uluslararası örnekler incelendiğinde Norveç'in rehabilitasyon odaklı çocuk hapishaneleri, Kanada'nın mahkemeye gitmeden toplum hizmetiyle rehabilitasyonu mümkün kılan diversion programları ve Hollanda'nın gençlik bakım merkezleri başarılı uygulamalar olarak dikkat çekmektedir. Bu süreçlerin çocukların güven duygusunu yeniden inşa etmesine, öz düzenleme becerilerini geliştirmesine ve topluma sağlıklı biçimde entegre olmasına katkıda bulunduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca söz konusu faktörlerin etkileşimi, çocuğun suça sürüklenip sürüklenmeyeceğini belirleyen temel zemini oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, çocuk suçluluğu bireysel yatkınlıkların toplumsal eşitsizliklerle birleşiminden doğan çok boyutlu bir sorundur. Cezalandırıcı yaklaşımlar bu döngüyü kırmakta yetersiz kalırken, erken müdahale ve rehabilitasyon temelli stratejiler daha kalıcı çözümler sunmaktadır. Erken çocukluk döneminde ebeveynlik destek programlarının yaygınlaştırılması, okullarda sosyal hizmet birimlerinin kurulması, yüksek riskli mahallelerde toplum temelli projelerin uygulanması, onarıcı adalet programlarının kurumsallaştırılması ve çocuk dostu adalet mekanizmalarının erişilebilirliğinin artırılması gerekmektedir. Ayrıca tüm bu uygulamaların etki değerlendirmesi için ulusal izleme mekanizmalarının oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Çocuk suçluluğunun önlenmesi yalnızca adalet politikalarıyla değil psikoloji, sosyoloji ve hukuk disiplinlerini bütünleştiren ve çocuğu merkeze alan bir yaklaşımla mümkün olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Suçluluğu, Suça Sürüklenen Çocuk, Erken Müdahale, Rehabilitasyon, Önleme, Onarıcı Adalet

MEDYANIN SUÇ VE CEZAYA BAKIŞI: ALGI, REYTİNG VE ETİK SINIRLAR

Ege Ebrar ÖNÜR[1]

Özet

Suçun medyadaki temsili, modern toplumlarda yalnızca haber verme işleviyle sınırlı değildir. Bu temsil aynı zamanda kamuoyunun güvenlik algısını, toplumsal değerleri ve ceza adaletine ilişkin siyasal yönelimleri biçimlendiren baskın bir güç haline gelmiştir. Medyanın suç ve şiddet haberlerini aktarış biçimi "*korku kültürü*", "*cezalandırıcı popülizm*" ve "*dünya tehlikeli bir yer algısı*" gibi kavramlarla açıklanabilecek derin psikososyal süreçleri tetiklemektedir.

Son dönemlerde yapılan araştırmalar, yerel suç haberlerini sık takip eden bireylerin suç tehdidini olduğundan daha yüksek algıladığını ortaya koymuştur. Ayrıca bazı araştırmalar medyanın suç oranlarındaki artış ya da azalıştan bağımsız olarak "*risk algısını*" yükseltebildiğini göstermektedir. Bu durum kamuoyunun gerçek suç oranlarından çok medyanın kurduğu temsil üzerinden düşünmesine sebep olmaktadır. Nitekim klinik gözlemler de benzer bir tabloya işaret etmektedir: travmatik içeriklere düzenli maruz kalanların gündelik yaşamda kaygı bozuklukları, güvenlik önlemlerinde aşırılık ve sosyal çekilme davranışları geliştirdikleri gibi. Bu bireyler çevrelerinde suç oranları düşük olsa bile "*sürekli tehdit altında yaşadıklarını*" hissetmekte, bu durum medyanın gündelik psikoloji üzerindeki güçlü etkisini somutlaştırmaktadır.

Psiko-sosyal düzlemde en çarpıcı örneklerden birini ise gündüz kuşağı programlarında aile içi şiddet, cinayet ve kayıp dosyalarının dramatik bir biçimde reyting aracı olarak sunulması oluşturmaktadır. Bu programlar şiddeti sıradanlaştırmakta, mağdurları teşhir etmekte ve toplumsal bellekte travmatik izler bırakmaktadır. Klinik gözlemler, bu tür içerikleri izleyen kadınlarda travma sonrası stres belirtilerinin tetiklendiğini ve kayıp, istismar ve şiddet vakalarının ekranlarda tekrar tekrar sunulmasının iyileşme sürecini zorlaştırdığını göstermektedir. Sosyolojik açıdan ise aile mahremiyetinin kamusal teşhirle aşındırılması güven ve dayanışma kültürünü zedelemekte, kadınların "*kurban*" ya da "*manipülatör*" rollerde temsil edilmesi cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirmektedir.

Şiddet içerikli haberler de benzer şekilde bir dramatizasyonla sunulmaktadır. "*Dehşet*", "*vahşet*" ya da "*şok*" gibi başlıklarla kurgulanan bültenler, suç oranlarıyla gerçek bağlam kurulmadan izleyicide korku yaratmaktadır. Bu durum toplumsal güveni aşındırmakta ve bireyleri kamusal alanlardan geri çekilmeye yöneltmektedir. Özellikle genç izleyiciler için şiddetin "*çözüm aracı*" olarak temsil edilmesi saldırgan davranışların öğrenilmesine zemin hazırlamaktadır. Klinik pratik açısından ise, ergen danışanların şiddeti sorun çözme stratejisi olarak dile getirmeleri medya içerikleri ile davranış örüntüleri arasındaki doğrudan ilişkiyi gözler önüne sermektedir.

Sentencing Project'in (2024-2025) analizleri, genç suçluların abartılı ve seçici biçimde sunulmasının kamuoyunda "*daha sert cezalandırma*" taleplerini artırdığını göstermektedir. Bu tablo, sosyolojik düzlemde cezalandırıcı popülizmi beslemekte ve gençlerin rehabilitasyonuna yönelik politikalardan ziyade cezalandırıcı uygulamaların desteklenmesine yol açmaktadır. Klinik açıdan ise, suça sürüklenmiş ergenlerle yapılan terapötik çalışmalarda medyanın onları "*umutsuz vakalar*" ya da "*tehlikeli özneler*" olarak çerçevelemesinin benlik algılarını olumsuz etkilediği görülmektedir. Bu gençler toplumsal damgalamayı içselleştirmekte ve iyileşme motivasyonları zayıflamaktadır.

Reyting kaygısı tüm bu tabloyu belirleyen ana dinamiklerden birini oluşturmaktadır. İzlenirliği artırma stratejileri arasında ise şiddet görüntülerinin tekrarı, duygusal müziklerle dramatizasyon

[1] Özel Sektör, Klinik Psikolog, egebrar@gmail.com

ve tekil vakaların genelleştirilmesi öne çıkmaktadır. Bunun toplumsal sonuçları ise çok katmanlı şekilde gerçekleşmektedir. Korku ve kaygının artması, adalet algısının bozulması, mağdurların ikincil mağduriyeti, yargı süreçlerinin zarar görmesi ve habercilik kalitesinin erozyonu bu sonuçlardan bazılarıdır. Gündüz kuşağı programları aile içi dramları reyting malzemesi haline getirirken, suç haberleri ana haber bültenlerinin açılışlarında yoğun biçimde verilmekte ve toplumda suçun "*her yerde*" olduğu fikrini pekiştirmektedir.

Suç haberleri sosyal medya ve video platformlarında yankı odaları içerisinde hızla politize olmaktadır. Bu durum bireylerin yalnızca olaya değil, aynı zamanda ideolojik olarak filtrelenmiş suç temsillerine maruz kalmasına da yol açmaktadır. Bu nedenle RTÜK'ün 2024-2025 döneminde suçun normalleşmesini önlemek, fail odaklı dil kullanmak ve mağdurun mahremiyetini korumak amacıyla yeni yayın ilkeleri getirdiği görülmektedir. Basın Konseyi'nin kararlarında masumiyet karinesi, hedef göstermeme ve ayrımcılık yasağı ilkelerinin hâlen en sık gündeme gelen konular olması, medya pratiklerinin etik açıdan sorunlu yönlerini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, medyanın suç ve ceza temsilleri bireysel ve toplumsal ölçekte geniş bir etki yelpazesi yaratmaktadır. Sansasyonel yayıncılık bireylerde kaygı bozukluklarını ve travma belirtilerini artırmakta, aile yapısını ve cinsiyet eşitliğini zayıflatmaktadır. Gençleri saldırganlık ve yüzeysel şöhret kültürüne yönlendiren bu olumsuz durum, kamuoyunda ise cezalandırıcı popülizmi besleyerek demokratik değerleri aşındırmaktadır. Bu nedenle etik habercilik standartlarının güçlendirilmesi, medya okuryazarlığının yaygınlaştırılması, reyting ölçüm sisteminin toplumsal fayda kriterleriyle reforme edilmesi ve şiddet içeriklerinin yalnızca kamu yararı çerçevesinde, bağlamlı ve ölçülü biçimde sunulması gerekmektedir. Ancak bu şekilde medyanın toplumsal adaleti koruyan ve ruh sağlığını gözeten bir yayıncılık pratiğine dönüşmesi öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suç, Medya, Şiddet Haberleri, Gündüz Kuşağı, Reyting, Toplumsal Etki, Etik Habercilik

KAMUYA YARARLI BİR İŞTE ÇALIŞTIRMA YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN HÜKÜMLÜ VE TOPLUM ÜZERİNDEKİ İYİLEŞTİRİCİ VE DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ

Süleyman ÖZAR[1]

Özet

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirleri Kanunu'nun (CGİK) 105/1. maddesine göre kamuya yararlı bir işte çalıştırma; hükümlünün, ücretsiz olarak iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere bir kamu kurumunun veya kamu yararına hizmet veren bir özel kuruluşun belirli hizmetlerinde çalıştırılmasıdır. Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği (DSHY) ise bu kurumu 65. maddesinde toplumsal katılım ile hükümlünün iyileştirilmesini ve topluma kazandırılmasını amaçlayan, hükümlünün topluma verdiği zararı kamu hizmetinde ücretsiz çalışarak geri ödemesini ve bu şekilde kamu düzeninin sağlanmasını esas alan bir seçenek yaptırım olarak tanımlamaktadır.

Kamuya yararlı bir işte çalıştırma kaynağına göre üçe ayrılır. Birincisi, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırım olarak ortaya çıkabilir (Türk Ceza Kanunu m. 50/1-f). İkinci olarak bu müessese, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle cezanın infazında bir yükümlülük türü olabilir (CGİK m. 105/A/5-a). Üçüncü hal ise, adli para cezasının ödenmemesi halinde, para cezası miktarının karşılığı olan hapis cezasına mahsuben kişinin kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasıdır (CGİK m. 106/3). Kamuya yararlı işte çalıştırmanın içerik ve idaresi üç halde de benzer olmakla birlikte hukuki nitelik, süreç ve sonuç bakımından farklılıklar vardır. Bildirimizde söz konusu düzenlemeler karşılaştırıldıktan sonra CGİK m. 105/A bağlamındaki uygulamaya odaklanmayı planlıyoruz.

CGİK m. 105/A'da belirtilen şartları sağlayarak denetimli serbestlik tedbiri altında ceza infaz kurumundan tahliye olan bir hükümlünün kanunda yazılı yükümlülüklerden hangisine ve hangilerine tabi tutulacağına denetimli serbestlik müdürlüğü karar verir. Kamuya yararlı işte çalışma da bu yükümlülüklerden biridir. Öte yandan yükümlülüğün ihlali nedeniyle hükümlüyü açık ceza infaz kurumuna geri döndüren kararı ise infaz hâkimi verir (CGİK m. 105/A/6). Bu korelasyonun isabetli olduğu kanısındayız. Yargının süreçteki hakemliği hem sistemin infaz hukukuna uygun işleyişini temin edecek hem de uygulamaya standart ve yeknesaklık getirecektir.

Kamuya yararlı işte çalıştırma prosedürü DSHY m. 81'de düzenlenmiştir. Anılan maddenin ilk fıkrasına göre amaç; hükümlünün kurallara uyma becerisi ve çalışma disiplini kazanması, başkalarının haklarına saygı göstermesi, zamanı planlaması yapması, bir meslek edinerek kendi işini kurması veya bir iş edinmesidir. Ulaşılmak istenen hedef ise ''iyileştirme ve topluma kazandırma'' olarak belirlenmiştir. Bu amaç ve hedef doğrultusunda, çalıştırılacak iş belirlenirken; hükümlünün iyileştirilmesi, mesleği, becerileri, mağdurun ve toplumun güvenliği dikkate alınır (DSHY m. 81/7).

Bu kurumun hapis cezasına seçenek yaptırım olmasıyla yetinilmeyerek infaz içine de alınması ve dahası süreç yönetiminin denetimli serbestlik müdürlüklerine bırakılması kurumsallaşma adına önemli bir adımdır. Ancak uygulamanın kamuoyu nezdinde cezasızlık algısına yol açan intibaını kırmak, öğretide de bazı yazarlarca ifade edilen ''*koşullu salıverme öncesi koşullu salıverme*'' gibi tanımlamaları tashih etmek adına yapılması gerekenler vardır. Denetimli serbestliği kamuya yararlı bir işte çalışarak geçirmenin, hükümlünün yeniden suç işleme riskine yönelik azaltıcı etkisi fark edildikçe bu konudaki ön yargının kırılacağı kanaatindeyiz. Bunun için sağlıklı bir şekilde veri toplama, bunlardan istatistik oluşturma ve sonuçları kamuoyu ile paylaşmak

[1] Ankara Batı Adliyesi, Cumhuriyet Başsavcı Vekili, ozarsuleyman@gmail.com

gerekmektedir. Sonuçlar beklentiyi karşılamasa dahi, en azından sistemin revize edilmesine kaynaklık edecektir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer konu da hükümlünün topluma yeniden uyum sağlamak istediği kadar, toplumun hükümlüyü yeniden içine alıp almak istemediği meselesidir. Dış dünya dediğimiz gündelik hayatın akıp gittiği iş yerlerinde ve sosyal mekânlarda eski hükümlü anormal bir durum veya adeta ikaz lambası gibi bireyleri uyarmakta mıdır? İşte bu noktada denetimli serbestliğin uyumlaştırıcı ve uzlaştırıcı rolü devreye girmelidir. Sözgelimi, kamuya yararlı çalışma süresince suçlu sıfatından sıyrılmaya çalışan hükümlü aynı zamanda eski kimliğinin dayattığı konumdan yeni kimliğinin sağlayacağı konuma geçişin provasını da yapmaktadır. Dolayısıyla hükümlü, özgürlüğünü yeniden tattığı süreçte bunu bir daha kaybetmemek için topluma dürüst bir adım atarken, toplum da onun yeniden suç işlememesi için kontrollü bir adım atmaktadır.

Bildirimizde bu düşüncelerden hareketle bazı iyi uygulama örneklerini de ortaya koymayı planlıyoruz. Örneğin mülki idare nezdindeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından sosyal ve ekonomik yönden desteklenmesine karar verilen vatandaşların konutlarında kamuya yararlı işte çalışan hükümlüler eliyle boya-badana, temizlik, bakım ve onarım gibi çalışmaların yapılması toplum-hükümlü entegrasyonu açısından olumlu bir uygulamadır. Aynı şekilde, yeni eğitim dönemine hazırlanan okulların temizlik, bakım ve onarımı için çalışan hükümlüler de kendileri dış dünyaya adapte etmek yanında toplumsal kabul ve onay için de önemli bir eşiği aşmış olacaklardır. Yine, orman yangınına karşı oluşan toplumsal bilinç ve dayanışmaya denetimli serbestlik faaliyetlerinin dâhil olması, hükümlü-toplum arasında yeniden güven köprülerinin inşasına hizmet edecektir.

Denetimli serbestliğin iyi uygulama örnekleri, hükümlünün ileride cezaevi alt kültürünü daha çabuk terk edip, yeni ve asıl hayata daha kolay adapte olmasının mümkün olduğunu göstermektedir. Diğer bir deyişle bu uygulamalar hükümlünün suçlu kimliğini bir toplumsal statü olarak benimsemek zorunda kalmayacağı eylem odaklı bir iyileştirme çalışmasının faydalarını gözler önüne sermektedir. Elbette topluma yeniden uyum sağlama istek ve kabiliyeti bakımından her hükümlü aynı kefeye konamaz. Bu farklılıkların denetimli serbestlik öncesi evrede dikkatle izlenmesi ve denetimli serbestliğe gerçek anlamda iyi halli olduğuna kanaat getirilmiş hükümlülerin adım atması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Kamuya Yararlı Bir İşte Çalıştırma, İyileştirme, Topluma Kazandırma, Cezasızlık Algısı

DENETİMLİ SERBESTLİK KARARININ GERİ ALINMASI (CGTİHK M. 105A/6-7): MEVZUAT, UYGULAMA VE YARGI KARARLARI IŞIĞINDA BİR İNCELEME

Ahmet ÖZDEMİR[1]

Özet

Denetimli serbestlik, hükümlülerin topluma yeniden kazandırılması ve ceza infaz sisteminde rehabilitasyon amacının gerçekleştirilmesi açısından önemli bir infaz usulüdür. Kural olarak, koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin, talepleri hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmı, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infaz edilebilir. Ayrıca, hükümlülerin bu infaz usulünden yararlanabilmesi için beş günden az olmamak üzere koşullu salıverilme tarihine kadar ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin en az onda birini ceza infaz kurumunda geçirmiş olmaları gerekir.

Denetimli serbestlik kararı verildikten sonra hükümlünün denetimli serbestlik müdürlüğüne başvuru süresine uymaması, denetim planı kapsamındaki yükümlülüklere riayet etmemekte ısrar etmesi, cezaevine geri dönmek istemesi ve alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suçtan dolayı hakkında kamu davası açılması hallerinde infaz hâkimi kararıyla "*denetimli serbestlik kararının geri alınması*" ve hükümlünün açık ceza infaz kurumuna gönderilmesi söz konusu olabilmektedir. Bunun yanında denetimli serbestlik müdürlüğüne müracaat edilmesi gereken sürenin bitiminden itibaren iki gün geçmiş olmasına karşın müracaat edilmemesi ile ceza infaz kurumuna iade kararı verilmesine rağmen iki gün içinde en yakın Cumhuriyet başsavcılığına teslim olunmaması durumunda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun hükümlü veya tutuklunun kaçması suçuna (m. 292 ve 293) ilişkin hükümler uygulanır.

Denetimli serbestlik kararının geri alınması uygulamasında usule ilişkin bazı belirsizliklerin, özellikle uyarı süreçleri, başvuru süreleri ve firar sayılma halleri bakımından uygulamada farklı yorumlara yol açtığı görülmektedir. Bu çerçevede, denetimli serbestlik kararının geri alınmasına ilişkin mevcut uygulamalar ile yargı kararları detaylı olarak incelenmekte ve tespit edilen sorunlara yönelik çeşitli çözüm önerileri sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Denetimli Serbestlik Tedbiri, Denetimli Serbestliğin Geri Alınması, İnfaz Hukuku

[1] Gaziantep Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi, ahmetozdemir33@yahoo.com

DEĞER ODAKLI MANEVİ GÜÇLENME VE BAKIM (DOMAB) PROGRAMI'NIN ANKARA BATI DENETİMLİ SERBESTLİK MÜDÜRLÜĞÜNÜN DENETİM SERBESTLİK TEDBİRİ ALTINDA BULUNAN BİREYLERDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Öznur ÖZDOĞAN[1] , Mualla YILDIZ[2]

Özet

Değer Odaklı Manevi Güçlenme ve Bakım Programı, bireylerde olumlu manevi başa çıkma stratejilerinden yola çıkarak, değerlerin doğru anlaşılması ve uygulanmasını içeren bir programdır. Özdoğan (2019) tarafından geliştirilmiş olan program, yaşamın aşkın boyutlarının anlaşılmasını sağlayarak bireyi olgunluğa ulaştırmayı hedeflemektedir. Program; kadın mahkûmlara, onkoloji tedavisi gören hastalara, şehit ailelerine, bağımlılara, gebelere ve Gençlik ve Spor Bakanlığı Yurtlarında kalan üniversite öğrencilerine uygulanmış, uygulama sonrası sevgi yönelimli Tanrı algısı, psikolojik iyi oluş ve kendini gerçekleştirme ölçeklerinin puanları yükselmiştir. Programın uygulandığı gruplarda manevi bakımın; bireylerin hatalarından arınmasına ve güçlenmesine katkıda bulunduğu, fiziksel ve psikolojik sağlığı desteklediği belirlenmiştir. Son olarak Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı Ankara Batı Denetimli Serbestlik Müdürlüğünün denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan bireylere Değer Odaklı Manevi Güçlenme ve Bakım (DOMAB) Programı uygulanmaya başlanmıştır. Çalışmaya uygulama grubuna 15, kontrol grubuna 15 olmak üzere toplam 30 gönüllü katılmaktadır. Veri toplama araçları olarak "*Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Tanrı Algısı Ölçeği, Kısa Semptom Envanteri, Yetişkinler İçin Manevi Dayanıklılık Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği"* kullanılmaktadır. Sunumda; Değer Odaklı Manevi Güçlenme ve Bakım (DOMAB) Programı'nın içeriği, ön-test ve son-test arasındaki farkı gösteren veriler paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Manevi Bakım, Değerler Psikolojisi, Tövbe, Arınma

[1] Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi Anabilim Dalı Başkanı, Profesör Doktor, mutluluguseciyorum@yahoo.com; ozdogan@ankara.edu.tr

[2] Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi Anabilim Dalı, Doçent Doktor, muallayildiz@gmail.com, Mualla.Yildiz@ankara.edu.tr

GÖZETİM ALTINDA ÜCRET KARŞILIĞI ÇALIŞTIRMAYA İLİŞKİN PROTOKOLLERİN İŞVEREN YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hatice Duygu ÖZER[1]

Özet

Ceza adalet sistemimiz, şüpheli, sanık ya da hükümlü kişilerin denetim ve infaz süreçlerinde toplumdan ayrıştırılmadan takip, rehberlik ve rehabilitasyonu öngörmektedir. Bireyin toplumsal uyumunu sağlayabilmek ve psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını düzenlemek için başvurulan yöntemlerden biri de onun bu süreçte çalıştırılmasıdır. Çalıştırma olgusu ceza hukuku sistemimizde farklı kanunlarda farklı görünümlerde karşımıza çıkmaktadır. İnceleme konumuzu oluşturan çalışma ise "*başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılma*" olarak adlandırılan çalıştırma yöntemidir.

Söz konusu çalıştırma yöntemi mevzuatımızda dört farklı durumda uygulanmaktadır. Bunlardan ilki, Türk Ceza Kanunu m. 51/4'de yer alan hapis cezasının ertelendiği durumlarda uygulanmaktadır. Hükme göre, Cezası ertelenen hükümlü hakkında bir denetim süresi belirlenir. Bu denetim süresi içinde mahkeme, hükümlüye bazı yükümlülükler getirebilmektedir. Bu yükümlülüklerden biri de, "*bir meslek veya sanat sahibi hükümlünün, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılması*" olarak belirlenmiştir. Konunun detayları ise Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği'nin 67. maddesinde yer almakta olup, işleyişe ilişkin bazı hükümlerin "*kamuya yararlı işte ücretsiz çalıştırma*" esaslarına göre yapılacağı ifade edilmiştir.

İkinci düzenleme ise Ceza Muhakemesi Kanunu m. 231/8-b'de yer verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı sürecinde karşımıza çıkmaktadır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi hâlinde sanık, denetim süresine tâbi tutulur. Anılan denetim süresi içinde sanığa denetimli serbestlik tedbiri olarak, bir meslek veya sanat sahibi olması hâlinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına karar verilebileceği düzenlenmiştir.

Üçüncü düzenleme, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da yer alan koşullu salıverilmeye ilişkin hükümde yer almaktadır. Bu süreçte, hükümlü, denetim süresine tabi tutulmakta olup, denetim süreci boyunca infaz kurumunda öğrendiği meslek veya sanatı icra etmek üzere, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında, ücret karşılığında çalıştırılabilir. Konunun detaylarının düzenlendiği, Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği m.90'da ise, hükmün açıklanmasının geri bırakıldığı denetim sürecindekine paralel şekilde, Kamuya Yararlı İşte Ücretsiz Çalıştırma esasları ile bağlantı kurulduğu görülmektedir.

Son düzenleme ise, Türk Ceza Kanunu m. 191'de yer alan, "*kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak*" suçunu işleyen kişiler bakımından da, cezanın ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması durumlarıyla bağlantı kurulmuştur. Buna göre, Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu m.12/A'da, hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 19'inci maddesi gereğince Cumhuriyet savcısı tarafından hakkında denetimli serbestlik tedbiri verilen kişilere denetimli serbestlik müdürlüğünce bazı yükümlülükler verileceği belirtilmiştir. Bu yükümlülüklerden biri de gözetim altında ücret karşılığı çalıştırılmak, olarak sayılmıştır.

[1] Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor, hdozer@erzincan.edu.tr ; hdozer24@gmail.com

Görüldüğü üzere, "*gözetim altında ücret karşılığı çalıştırılma*" yükümlülüğü denetim sürecindeki kişilere farklı durumlarda uygulanma olasılığı yüksek bir uygulamadır. Ceza mevzuatında sıklıkla uygulama alanı bulan bu çalışma biçiminin disiplinler arası bir yaklaşımla iş hukuku bağlamında değerlendirmesinin yapılması çalışmamızın odağını oluşturmaktadır.

Çalışma ilişkisi kurulurken, ilgili Yönetmelik m.49/1'de göre, Denetimli serbestlik kararlarının infazı, diğer kurumlar ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde, toplumsal katılım sağlanarak yerine getirileceği ifade edilmiştir. Bu bağlamda yükümlüyü çalıştıracak kamu ya da özel sektör işvereni de iş birliği yapılacaklar arasında yer almaktadır. Bunu sağlamak için de işveren ile iş birliği protokolü yapılmaktadır.

Gözetim altında ücret karşılığı çalıştırmanın dayanağını oluşturan ise, denetimli serbestlik personeli, yükümlü ve işyeri temsilcisi arasında imzalanan çalışma protokolüdür. Çalışma protokolünde; yükümlünün çalıştırılacağı işin türü, mahiyeti ve süresi, uyması gereken güvenlik tedbirleri, yükümlülüklerine aykırı davranması durumunda yapılacak işlemler, iş yerinde kime karşı sorumlu olduğu, iş güvenliği ve sağlığı için gerekli önlemlerin işveren tarafından alınacağı gibi bilgilere yer verilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

Çalışmamızda, anılan protokole göre yapılan çalışmanın iş ilişkisi olup olmadığı, tarafların hangi iş mevzuatına tabi olacağı tartışılacaktır. Nihayet bu şekilde yapılan çalışmanın iş ilişkisinin başlangıcı, devamı ve sona ermesinde işveren bakımından ne gibi sonuçlar doğuracağı, ortaya çıkan iş uyuşmazlıklarının nasıl çözülebileceği ifade edilecektir. Öte yandan, yapılan çalışmanın iş hukukuna olduğu kadar sosyal sigorta hukukuna da etkisi bulunmaktadır. Bu çalışmayı yapan yükümlülerin Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na göre hangi tür sigortalı olacakları, sigorta kollarından kendilerine ne gibi yardımlar yapılabileceği de incelenecektir.

Sonuç olarak, çalışmamızda varmak istediğimiz, işverenlerin, gözetim altında ücret karşılığı çalıştırılma ile ilgili farkındalığının artmasını sağlamak ve denetim sürecinde kişiye yaptırılan bu çalışmanın çalışma hayatına nasıl etki ettiğini değerlendirmektir.

Çalışmamız, mevzuat taraması ve konuya ilişkin verilen yargı kararlarının incelenmesi şeklinde yapılacak olup, dokuman analizi, içtihat analizi ve yasal karşılaştırmalı yöntembilim kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ücret Karşılığı Çalışma, Denetim, Gözetim, İş İlişkisi, İşçi, İşveren, İş Sözleşmesi

18-25 YAŞ ARALIĞINDAKİ MADDE BAĞIMLISI BİREYLERİN BAĞIMLILIK YAŞANTILARININ KEŞFEDİLMESİNE DAİR KARMA BİR ÇALIŞMA

Yasemin ÖZKAN[1] , Ayşe Betül AVŞAR[2] , Onat Deniz TEKER[3]
Serkan MUTAN[4] , Murat TÜRKOĞLU[5]

Özet

18-25 yaş aralığı ergenlikten de genç yetişkinlikten de farklı, '*beliren yetişkinlik*' adı verilen özel bir dönem olarak tanımlamaktadır. Bu dönemde bireyler fiziksel gelişimlerini tamamlamış, kısmen bağımsızlaşmış ve bazı yasal haklara sahip olsalar da henüz tam anlamıyla yetişkin sorumluluklarını üstlenmemiştir. Dolayısıyla beliren yetişkinlik, ergenlik ile yetişkinlik arasındaki kendine has özellikleri olan farklı bir geçiş evresi olarak görülebilir. Ergenlik ve yetişkinlik arasındaki sıkışmışlık durumu kişiye madde kullanımı kararı alıp almamakta özgürleştirirken yetişkin sorumluluklarından da muaf tutar. Bu dönemdeki madde kullanımı yetişkinlik dönemine göre sosyal olarak daha çok kabul gördüğü için ve/veya kişi yetişkinlikte bunu deneyimleme fırsatını bulamayacağını düşündüğü için maddeyle tanışma ihtimali artar. Beliren yetişkinlik döneminin genel özellikleri dikkate alındığında 18-25 yaş aralığındaki gençlerin madde bağımlılığı açısından risk altında olduğu düşünülmektedir. Beliren yetişkinlik döneminde olan bağımlıların madde kullanma görünürlüğü oluşturulacak rehabilitasyon programları ve düzenlenecek politikalar için önem taşır.

Araştırmanın temel amacı, beliren yetişkinlik dönemindeki madde bağımlısı bireylerin bağımlılık durumlarının yaşam dönemleriyle ilişkisini keşfetmek ve beliren yetişkinlik dönemindeki madde kullanım davranışlarını irdelemektir. Elde edilen veriler ışığında madde kullanımına dair koruyucu & önleyici politikalara ve rehabilitasyon süreçlerine katkı sağlamak hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, yakınsayan paralel araştırma tasarımıyla nitel ve nicel veriler aynı anda toplanmıştır. Bilgi toplamak için nitel araştırma yönteminden derinlemesine görüşme tekniği ile yarı yapılandırılmış görüşme formundan; nicel araştırma yönteminde ise "*Katılımcı Profil Formu, Sosyal Risk İndeksi, Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Formları*"nı içeren anket formundan yararlanılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 18-25 yaş aralığındaki madde bağımlısı gençler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Ankara Batı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü tarafından denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan 18-25 yaş aralığındaki madde bağımlısı yükümlülerdir. Bu amaçtan hareketle paralel desende nicel araştırma katılımcılarına amaçlı örneklemeden ölçüt örneklem yoluyla ulaşılmıştır. Ölçüt olarak belirtilen 18-25 yaş aralığındaki madde bağımlısı gençlere, sivil hayatta ulaşmanın zorluğu ve riskleri de göz önünde bulundurularak, Ankara Batı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü aracılığıyla ulaşılmıştır. Nicel ve nitel veriler gönüllü yükümlülerle (katılımcılarla) yapılan yüz yüze görüşmeler yolu ile toplanmıştır. Yüz yüze görüşmelerde esnasında veri kaybını engellemek amacıyla ses kaydı alınmıştır. Ses kaydının yalnızca bu amaç doğrultusunda kullanılacağı, katılımcılara onam formu ve sözlü bilgilendirme yoluyla bildirilmiştir. Görüşmeler, bu şartı kabul eden katılımcılarla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nicel kısmında 180 kişiden veri toplanmıştır. Nicel araştırma verileri SPSS 23 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin normallik testleri yapılmış, normal dağılım gösterdikleri

[1] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Profesör Doktor, yaseminozkan@hacettepe.edu.tr
[2] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Öğrencisi, ayseavsar@hacettepe.edu.tr
[3] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Öğrencisi, onatdeniz12@gmail.com
[4] Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Ankara Batı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Psikolog, serkanmutan@gmail.com
[5] Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Ankara Batı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Sosyolog, mr.sosyolog_78@hotmail.com

ortaya çıkmış ve sosyodemografik bilgiler Sosyal Risk İndeksi, Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Formu Ölçek puan düzeylerinde farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ve anova testleri ile, ölçekler arası ilişki ise pearson korelasyon testi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın nitel kısmında 12 özneyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler MAXQDA programıyla tematik olarak analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Madde Bağımlılığı, Beliren Yetişkinlik, Sosyal Risk İndeksi, Sosyal Destek, Psikolojik Dayanıklılık

TÜRKİYE CEZAEVLERİNDE MANEVİ REHBERLİK FAALİYETLERİNİN DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜ: YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ KAPALI DEVRE BİR DESTEK SİSTEMİ ÖNERİSİ

Fatih ÖZKAYNAK[1] , Eyüp ERÖZ[2] , Ümmühan ÖZKAYNAK[3]
Asaf VAROL[4] , Yeşim ÜLGEN SÖNMEZ[5]

Özet

Türkiye'de cezaevlerinde yürütülen manevi rehberlik faaliyetleri Adalet Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı arasındaki iş birliği çerçevesinde uzun yıllardır başarıyla uygulanmaktadır. Bu faaliyetler mahkûmların pişmanlık, günah, tövbe ve kabullenme süreçlerini destekleyerek onların yeniden topluma kazandırılmasına katkı sağlamaktadır. Ancak mevcut uygulamalar daha çok yüz yüze görüşmelere dayandığından, süreklilik ve kişiselleştirilmiş destek boyutunda sınırlılıklar barındırmaktadır. Bu çalışmada mevcut manevi rehberlik uygulamalarının dijital dönüşümle güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Önerilen model yapay zekâ tabanlı, kapalı devre çalışan bir danışmanlık ve destek sistemidir. İnternet erişimine kapalı, sadece cezaevi intraneti üzerinden çalışan bu sistem, Diyanet tarafından onaylanmış içerikler ve psikososyal rehberlik kaynakları temelinde hizmet sunacaktır. Mahkûmlar, bu sistem aracılığıyla kişisel manevi sorularına yanıt bulabilecek, günün farklı saatlerinde manevi motivasyon mesajları alabilecek ve duygusal durumlarına uygun yönlendirmelerle desteklenecektir. Teknolojik altyapı, yapay zekâ tabanlı sohbet botu, duygu analizi algoritmaları ve kişiselleştirilmiş öneri mekanizmalarından oluşmaktadır. Sistemin en önemli özelliği, rehberlik uzmanları ve psikologlara özet raporlar sağlayarak bireysel mahkûm desteğini artırmasıdır. Böylece hem mahkûmların duygusal ve manevi ihtiyaçlarına daha sistematik bir şekilde yanıt verilecek hem de suç tekrarının önlenmesine yönelik önleyici bir mekanizma oluşturulacaktır. Uluslararası karşılaştırmalar, benzer rehabilitasyon faaliyetlerinin birçok ülkede yürütüldüğünü göstermektedir; ancak yapay zekâ destekli kapalı devre bir manevi rehberlik sistemi henüz denenmemiştir. Bu açıdan önerilen model, hem Türkiye için öncü bir uygulama niteliği taşıyacak hem de Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler cezaevi reform projelerine uyarlanabilir bir çerçeve sunacaktır. Sonuç olarak, Türkiye'nin manevi rehberlikteki mevcut kurumsal tecrübesi dijital dönüşümle bütünleştirildiğinde, mahkûmların rehabilitasyon süreçleri daha etkin desteklenecek, suç tekrarını önleme politikalarına katkı sağlanacak ve toplumsal önyargıların aşılması için güçlü bir zemin oluşturulacaktır. Bu bildiri hem mevcut durumu hem de geleceğe yönelik dijitalleşme projeksiyonunu tartışarak kongrede geniş bir paydaş grubuna sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Manevi Rehberlik, Cezaevi, Yapay Zekâ, Dijital Dönüşüm, Suç Tekrarı, Rehabilitasyon

[1] Fırat Üniversitesi Yazılım Mühendisliği Bölümü, Profesör Doktor, ozkaynak@firat.edu.tr
[2] Fırat Üniversitesi Kovancılar Meslek Yüksekokulu Bilgisayar Teknolojileri Bölümü, Öğretim Görevlisi Doktor, eeroz@firat.edu.tr
[3] Algoritmokrasi Yazılım Ar-Ge Eğitim Dijital Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti., Yazılım Geliştirici, mmhnozkaynak@gmail.com
[4] The University of Tennessee at Chattanooga, Profesör Doktor, varol.asaf@gmail.com
[5] Fırat Üniversitesi İşletme Fakültesi Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, Doktor Öğretim Üyesi, ysonmez@firat.edu.tr

DENETİMLİ SERBESTLİK SÜRECİNDE AİLE TERAPİ TEKNİKLERİNİN ROLÜ: LİTERATÜR TEMELLİ BİR YOL HARİTASI

Ümmühan ÖZKAYNAK[1] , Fatih ÖZKAYNAK[2] , Asaf VAROL[3]

Özet

Denetimli serbestlik uygulamaları, suç işlemiş bireylerin topluma yeniden kazandırılması, tekrar suç işleme risklerinin azaltılması ve sosyal uyumlarının güçlendirilmesi amacıyla yürütülen önemli bir rehabilitasyon mekanizmasıdır. Ancak mevcut uygulamalar çoğunlukla bireye odaklanmakta, bireyin içinde bulunduğu aile sistemi ve aile içi iletişim dinamikleri yeterince dikkate alınmamaktadır. Oysa literatür, bireyin sosyal çevresinden en güçlü desteği aileden aldığına ve aile içi iletişim kalitesinin rehabilitasyon süreçlerinde kritik bir rol oynadığına işaret etmektedir. Bu çalışma aile içi iletişim, danışmanlık ve destek programlarının yükümlüler üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedefleyen bir yol haritası niteliğindedir. Araştırmada yeni veri toplama yerine, hazır yapılardan ve literatürden hareketle kapsamlı bir değerlendirme sunulmaktadır. Uluslararası alanda yaygın olarak kullanılan Functional Family Therapy (FFT) ve Multisystemic Therapy (MST) gibi modeller, aileyi merkeze alarak tekrar suç oranlarını düşürmekte ve sosyal uyumu artırmaktadır. Türkiye'de ise Denetimli Serbestlik Dairesi'nin çalışmalarına rağmen aile katılımı sistematik bir çerçeveye kavuşmamıştır. Bu noktada Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın danışmanlık programları ve TÜİK'in aileye ilişkin verileri mevcut boşlukların görülmesi açısından önemli dayanaklar sağlamaktadır. Çalışma ayrıca, aile terapisi tekniklerinin denetimli serbestlik bağlamında nasıl uygulanabileceğini tartışmaktadır. Yapılandırmacı Aile Terapisi, aile içindeki rollerin ve sınırların yeniden düzenlenmesine katkı sunarken; Çözüm Odaklı Kısa Süreli Terapi, sınırlı süreli denetimli serbestlik programlarına uyarlanabilirliği ile öne çıkmaktadır. İletişimsel Aile Terapisi yanlış anlaşılmaları ve çatışmaları azaltabilirken, Narratif Terapi bireyin suç geçmişini yeniden anlamlandırmasına imkân tanımaktadır. Bu teknikler, aile desteğinin yükümlülerin psikososyal iyileşmesinde ve toplumla yeniden bütünleşmesinde nasıl rol oynayabileceğine dair kavramsal bir çerçeve sunmaktadır. Sonuç olarak, aile temelli danışmanlık ve destek programlarının denetimli serbestlik süreçlerine entegrasyonu, bireyin sadece davranış düzeyinde değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal boyutlarda da güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu kapsamlı değerlendirme, ileride gerçekleştirilecek saha araştırmaları (anket, pilot uygulama, karma yöntemli analizler) için bir ön basamak niteliği taşımaktadır. Çalışma hem akademik literatüre hem de politika yapıcıların karar süreçlerine ışık tutarak Türkiye'de denetimli serbestlik sisteminin daha bütüncül ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Aile Terapisi, Aile İçi İletişim, Destek Programları, Rehabilitasyon, Tekrar Suç (Recidivism), Sosyal Uyum, Fonksiyonel Aile Terapisi (FFT), Multisistemik Terapi (MST), Danışmanlık Hizmetleri

[1] Algoritmokrasi Yazılım Ar-Ge Eğitim Dijital Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti., Yazılım Geliştirici, mmhnozkaynak@gmail.com
[2] Fırat Üniversitesi Yazılım Mühendisliği Bölümü, Profesör Doktor, ozkaynak@firat.edu.tr
[3] The University of Tennessee at Chattanooga, Profesör Doktor, varol.asaf@gmail.com

ESKİ HÜKÜMLÜ VE DENETİMLİ SERBESTLİK YÜKÜMLÜLERİNİN İSTİHDAMINDA ESKİŞEHİR MODELİ

Mehmet Ali ÖZTAYLAN[1] , Durmuşali SAĞLIK[2]

Özet

Çağdaş infaz sisteminin amaçlarından birisi de suç tekrarının önlenmesi konusudur. Geçmişte suçlu davranışta bulunmuş bireylerin suçtan uzak bir yaşam sürmesi, yeniden topluma kazandırılması ve üretken bireyler haline gelmeleri, ceza adalet sisteminin temel hedeflerindendir. Bu kapsamda denetimli serbestlik sistemi, yükümlülerin topluma entegrasyonuna katkı sunan etkili araçlardan biridir. Özellikle mesleki eğitim ve istihdam olanaklarına erişim, yükümlülerin suçtan uzaklaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ne var ki herhangi bir adli sicil kaydı olmayan normal vatandaşların bile istihdam problemiyle karşılaşmaları ve herhangi bir iş başvurusunda bile adli sicil kaydının iş veren tarafından ön başvuru şartı olarak istenilmesi, eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlülerinin istihdamını zorlaştırmakta hatta bazı durumlarda imkânsız hale getirebilmektedir. Bunun yanında ceza adalet sisteminin amaçlarından biri olan suç işlemiş bireylerin topluma yeniden kazandırılması ve sosyal hayata entegrasyonunun sağlanmasında mesleki eğitim ve istihdam olanaklarının arttırılması sosyal rehabilitasyon açısından temel bir ihtiyaçtır.

Bu çalışmada, 2023 yılı Ocak ayında Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü ile Eskişehir Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü arasında yapılan işbirliği neticesinde, mesleki olarak niteliksiz veya mesleğini değiştirmek isteyen eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlülerinin Eskişehir Organize Sanayi Bölgesinde bulunan işletme ve fabrikaların en çok ihtiyaç duyduğu 5 farklı meslek alanında 3'er ay süren mesleki eğitimlerle nitelikli hale getirilmesi ve istihdam sağlanması sonuçları ele alınacaktır. Yapılan iş birliğinin sonuçları hem müdürlüğümüz açısından hem denetimli serbestlik yükümlüleri açısından hem de işverenin nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması açısından analiz edilerek eski hükümlü ve denetimli serbestlik yükümlülerine yönelik iş dünyasının ve toplumun stigma haline gelen bakış açısının değiştirilmesi noktasında değerlendirmeler yapılacaktır.

Eskişehir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü olarak başlatmış olduğumuz çalışma yükümlülere yönelik olarak geliştirilen başarılı bir rehabilitasyon ve sosyal entegrasyon örneğidir. Kamu ve özel sektör iş birliği ile yürütülen bu modelin, Türkiye genelinde diğer illerde de yaygınlaştırılması önerilmektedir. Ayrıca proje kapsamında katılım ve istihdam oranlarının artırılması amacıyla daha geniş tanıtım çalışmaları yapılması, psiko-sosyal destek hizmetlerinin güçlendirilmesi ve özel sektör teşviklerinin artırılması da önemli görülmektedir.

Eskişehir'de yürütülen bu iyi uygulama örneği sosyal uyum politikalarının etkinliğini göstermesi; yükümlü bireylerin topluma kazandırılması hem de sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün temini açısından çift yönlü bir kazanım sağlamaktadır. Denetimli serbestlik sisteminin etkinliğinin artırılması açısından bu tür çalışmaların diğer illerde yaygınlaştırılması ve daha etkili çalışmaların hayata geçirilmesi konusunda örnek olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Yükümlü, İstihdam, Mesleki Eğitim, Stigma

[1] Eskişehir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik Müdürü, malioztaylan@gmail.com
[2] Eskişehir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Sosyolog, durmusalisaglik@gmail.com

ADLİ TIP KURUMUNDA YASAKLI MADDE ANALİZİ VE YASAKLI MADDELERDE GÜNCEL KULLANIM EĞİLİMLERİ

Yeter EROL ÖZTÜRK[1]

Özet

Yasadışı madde kullanımı, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de giderek artan bir toplumsal sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle genç nüfus arasında kullanım oranlarının yükselmesi hem halk sağlığı hem de güvenlik açısından ciddi riskler doğurmaktadır. Türkiye'de son yıllarda en sık karşılaşılan maddeler arasında metamfetamin, kokain ve esrarın yanı sıra, kimyasal içerikleri sürekli değişen sentetik kannabinoidler ile yeni psikoaktif maddeler (NPS) öne çıkmaktadır. Bu maddelerin hızla çeşitlenmesi ve piyasada farklı isimler altında yayılması hem klinik hem de adli vakalarda tanı ve tedavi süreçlerini zorlaştırmaktadır.

Adli Tıp Kurumu, yasadışı madde analizlerinde ülkemizin en önemli referans merkezidir. Ölümle sonuçlanan şüpheli vakalar, trafik kazaları, iş kazaları, adli olaylar ve kolluk kuvvetlerince gönderilen örneklerde, geniş bir yelpazede toksikolojik analizler yapılmaktadır. Laboratuvar, güncel teknolojik olanaklarla donatılmış olup sıvı kromatografisi-tandem kütle spektrometrisi (LC-MS/MS) ve yüksek çözünürlüklü sıvı kromatografisi-tandem kütle spektrometrisi (LC-HRMS) gibi ileri analitik cihazlarla çalışmaktadır. Bu sayede hem klasik uyuşturucuların hem de yeni nesil sentetik maddelerin güvenilir şekilde tespiti mümkün olmaktadır.

Türkiye'de güncel kullanım eğilimlerine bakıldığında, metamfetamin kullanımının son yıllarda ciddi oranda arttığı dikkat çekmektedir. Sentetik kannabinoidlerin de özellikle düşük maliyetleri ve kolay bulunabilirlikleri nedeniyle yaygınlaştığı görülmektedir. Esrar ve eroin ise halen yaygın kullanılan klasik maddeler arasında yer almakla birlikte, yeni psikoaktif maddeler daha dinamik bir tehdit oluşturmaktadır. Bu durum, toksikoloji laboratuvarlarının sürekli yeni yöntemler geliştirmesini ve analiz kapasitelerini güncel tutmasını zorunlu kılmaktadır.

Sunumda, Türkiye'de yasadışı maddelerin güncel durumuna, en sık karşılaşılan madde gruplarına ve kullanım eğilimlerine değinilecektir. Ayrıca, Adli Tıp Kurumu'nun analitik süreçleri, kullanılan yöntemler ve adli soruşturmalara sağladığı bilimsel katkılar ayrıntılı biçimde ele alınacaktır. Böylece hem toplumsal düzeydeki mevcut risklerin hem de adli toksikolojinin bu risklerin yönetimindeki kritik rolünün vurgulanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yasaklı Madde, Adli Tıp, Uyuşturucu, Sentetik Kannabinoid, Metamfetamin

[1] Adli Tıp Kurumu Ankara Grup Başkanlığı, Doçent Doktor, yetererol@hotmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİKTE MANEVİ REHBERLİK: GAZZALİ'NİN MASLAHAT YAKLAŞIMI BAĞLAMINDA BİR PROGRAM ÖNERİSİ

Mehmet Murat PAYAM[1]

Özet

Modern ceza infaz sistemleri, klasik cezalandırma anlayışından rehabilitasyon odaklı yaklaşımlara kaymaktadır. Bu bağlamda denetimli serbestlik, suça sürüklenmiş bireylerin topluma yeniden kazandırılmasını hedefleyen, özgürlük kısıtlamalarının hafifletildiği ve sosyal denetimin ön planda olduğu bir uygulamadır. Ancak, denetimli serbestlik uygulamalarının başarısı yalnızca hukuki denetimle değil, aynı zamanda bireyin bütüncül (maddi ve manevi) ihtiyaçlarının karşılanmasıyla mümkündür. Bununla birlikte uygulamada, özellikle suçluların manevi rehabilitasyonuna yönelik programların yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu açıdan manevi rehberlik, bu ihtiyaçların manevi ve psiko-sosyal boyutunu karşılayarak suçun yeniden işlenmesini önlemede kritik bir araçtır.

Maslahat kavramı, sadece hukuki bir gerekçe olarak değil, aynı zamanda insan ve toplum hayatının korunmasına hizmet eden bir ilkeler bütünü olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, Gazzali'nin maslahat yaklaşımı, İslam hukukunda bireysel hakların ve toplumsal düzenin sağlanmasını ve korunmasını esas alan bir ilke olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, Gazzali'nin maslahat anlayışı, birey-toplum dengesini ve yararını gözetmede hem bireyin haklarını koruyan hem de toplumsal güvenliği sağlamayı amaçlayan denetimli serbestlik sisteminde kullanılabilir. Gazzali'nin maslahat anlayışının, denetimli serbestlik sistemine çok boyutlu katkıları ve özellikle korunması amaçlanan beş temel değerin (din, can, akıl, nesil/nesep ve mal) bu infaz biçimiyle nasıl desteklenebileceği önem arz etmektedir.

Gazzali'ye göre, hukuki ve ahlaki tüm sistem ve düzenlemeler, bu beş değeri korumayı amaçlamalıdır. Çünkü bu beş değerin korunması, maslahattır. Bunların korunması hem bireysel hakların gözetilmesi hem de toplumsal düzenin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Ona göre suç, bu beş değerden birine yönelik tehdit oluşturur. Dolayısıyla suç işleyen kişi, bu beş esastan birine (veya birkaçına) zarar vermiş olur. Bu yüzden bu beş değer, toplumda ortaya çıkan her türlü suç ve sapmanın önlenmesinde ve ıslah sürecinde temel referans noktası olmalıdır. Suçlar genellikle bu değerlere yönelik bir tehdit oluşturduğundan, manevi rehberlik de bu alanlarda ıslah, telafi ve koruyucu önlemler üzerine odaklanmalıdır. Çünkü suçlunun bu beş alanda bilinçlendirilmesi hem bireyin kendisinin hem de toplumun maslahatına hizmet eder. Suçlar, bu değerlere yönelik bir tecavüz olduğundan, rehabilitasyon sürecinde her bir değer alanına özgü manevi rehberlik teknikleri geliştirilmelidir. Bu bağlamda, maslahat merkezli bir denetimli serbestlik sistemi, sadece hukuki değil, aynı zamanda ahlaki ve toplumsal bir sorumluluk olarak değerlendirilebilir.

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniğiyle gerçekleştirilen bu çalışma, Gazzali'nin maslahat yaklaşımından hareketle denetimli serbestlik sisteminde uygulanabilecek teorik ve pratik bir manevi rehberlik programı önermektedir. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Suçlar, bu değerlere yönelik bir tehdit oluşturduğundan, rehabilitasyon sürecinde manevi rehberliğin rolü kritiktir. Sonuç olarak, Gazzali'nin maslahat ilkeleri doğrultusunda geliştirilecek bir manevi rehberlik programının denetimli serbestlikte uygulanmasının, suçlunun topluma yeniden kazandırılmasını kolaylaştıracağı ve kamu yararını

[1] Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü Bölüm Başkanı, Doçent Doktor, mpayam@adiyaman.edu.tr

daha etkin şekilde gözetebileceği ortaya konulmaktadır. Bu yaklaşımın hem bireysel hem de toplumsal faydayı artırarak daha sağlıklı bir ceza ve rehabilitasyon sistemi kurulmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bulgular, manevi rehberliğin denetimli serbestlikteki etkinliğini artırmak için beş temel değer ekseninde yapılandırılmış programların önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada önerilen beş temel değer eksenli manevi rehberlik hem geleneksel İslami yaklaşımlarla hem de modern kriminolojiyle uyumludur.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Manevi Rehberlik, İslam Hukuku, Gazzali, Maslahat/Makasıd, Eğitim Programı, İyileştirme, Evrensel Değerler

BAĞIMLILIKLA MÜCADELEDE MANEVİ DANIŞMANLIĞIN ROLÜ

Mehmet PEHLİVAN[1]

Özet

Bağımlılık olgusu, günümüz toplumlarının karşı karşıya bulunduğu en ciddi sosyal sorunlardan biri olup yalnızca bireysel düzeyde olmayıp ailevi ve toplumsal düzeyde de yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır. Madde kullanımı, kumar, dijital bağımlılıklar ve benzeri davranışsal eğilimler bireyin psikolojik, sosyal ve manevi bütünlüğünü tehdit etmektedir. Bu bağlamda bağımlılıkla mücadelede sadece psikososyal müdahalelerin yanında aynı zamanda bireyin manevi yönünü dikkate alan destek mekanizmalarının da önemi giderek artmaktadır. Bu çalışmanın amacı, bağımlılıkla mücadele sürecinde manevi danışmanlığın katkılarını kuramsal ve uygulamalı düzeyde incelemek, mevcut literatürdeki boşlukları gidermeye yönelik yeni bir perspektif sunmaktır. Bağımlılık literatüründe ağırlıklı olarak tıbbi tedavi ve psikososyal destek modelleri ön plana çıkmakla birlikte, manevi danışmanlığın bağımlı bireylerin iyileşme ve rehabilitasyon sürecindeki işlevine dair araştırmalar sınırlı sayıdadır. Dolayısıyla bu çalışma, literatüre hem teorik hem de ampirik düzeyde katkı sağlamayı hedeflemektedir. Çalışmanın teorik çerçevesi pozitif psikoloji, değerler psikolojisi ve İslami danışmanlık modelleri temelinde oluşturulmuştur. Bu kapsamda, maneviyatın insan davranışlarını şekillendirmedeki rolü, bağımlılıkla mücadelede anlam, umut, sabır, tövbe ve affedicilik gibi manevi kavramların motivasyon kaynağı olarak işlevi tartışılacaktır. Ampirik kısımda ise cezaevi ve rehabilitasyon merkezlerinde yürütülen manevi danışmanlık uygulamaları nitel araştırma yöntemiyle incelenecektir. Veri toplama sürecinde bağımlı bireylerle ve manevi danışmanlarla gerçekleştirilecek derinlemesine mülakatlardan elde edilen bulgular, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilecektir. Çalışmada model olarak bireyin bilişsel, duygusal ve manevi boyutlarını bütüncül bir yaklaşımla ele alan Bütüncül Manevi Danışmanlık Modeli kullanılacaktır. Ön bulgular, bağımlı bireylerin tedavi sürecinde yalnızca biyolojik veya psikolojik destek arayışında olmadıklarını aynı zamanda manevi ihtiyaçlarının karşılanmasını önemsediklerini göstermektedir. Dua, ibadet, manevi rehberlik ve değer merkezli yaklaşım, bireylerin bağımlılıktan kurtulma sürecinde güçlü bir motivasyon ve direnç kaynağı olarak öne çıkmaktadır. Manevi danışmanların, bireylere hayatın anlamını yeniden kazandırma, aidiyet hissini pekiştirme ve özgüveni destekleme noktasında önemli katkılar sundukları tespit edilmiştir. Çalışmadan beklenen sonuç, bağımlılıkla mücadelede manevi danışmanlığın tamamlayıcı bir unsur olarak sağlık ve psikososyal hizmetlerle birlikte uygulanmasının etkinliği artıracağı yönündedir. Ayrıca, bağımlılık politikalarının yalnızca tedavi merkezli olmayıp aynı zamanda önleyici, rehabilite edici ve toplumsal dayanışmayı güçlendirici bir bakış açısıyla manevi danışmanlık hizmetlerini içermesi gerektiği ileri sürülmektedir. Sonuç olarak bu bildiri, bağımlılığın yalnızca bireysel bir patoloji değil aynı zamanda manevi ve toplumsal boyutları olan çok yönlü bir kriz olduğunu vurgulamaktadır. Manevi danışmanlık, bireylerin bağımlılıktan kurtulma süreçlerinde umut ve anlam arayışına cevap veren, tedavi ve rehabilitasyon programlarını destekleyen güçlü bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, bağımlılıkla mücadelede manevi danışmanlığın kurumsal yapılar içerisinde daha sistematik bir biçimde yer alması hem teorik literatür hem de saha uygulamaları açısından önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma, bağımlılıkla mücadelede etkinliği artıracak bütüncül bir perspektif sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Manevi Danışmanlık, Bağımlılıkla Mücadele, Rehabilitasyon, Pozitif Psikoloji, Anlam, Umut

[1] Diyanet İşleri Başkanlığı, Din Hizmetleri Uzmanı, m.pehlivan97@hotmail.com

KAYIP VE YAS SÜRECİNDE MANEVİ DANIŞMANLIK: DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİNE YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

Mehmet PEHLİVAN[1]

Özet

Kayıp ve yas olgusu insan yaşamının kaçınılmaz deneyimlerinden biridir. Bu süreç, yalnızca biyolojik ölüm ve yakın kaybıyla sınırlı kalmamakta özgürlük, sağlık, toplumsal statü, aile bağları veya sosyal itibar gibi yaşamın farklı alanlarında yaşanan kayıpları da kapsamaktadır. Denetimli serbestlik sisteminde yer alan bireyler, özgürlüğün kısıtlanmasıyla başlayan ve çoğu zaman aile ilişkilerinin zayıflaması, sosyal çevreden dışlanma, iş ve ekonomik kayıplar gibi sonuçlarla devam eden çok boyutlu bir yas süreciyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum bireyde suçluluk, öfke, yalnızlık, umutsuzluk ve değersizlik duygularını tetiklemekte, yeniden suça yönelme riskini artırmaktadır. Dolayısıyla denetimli serbestlik sürecinde bireylere yalnızca hukuki ve psikososyal alanda kalmayıp aynı zamanda manevi boyutta da destek sunulması hayati bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, kayıp ve yas sürecinde manevi danışmanlığın işlevini, denetimli serbestlik sistemi özelinde ele almak ve bireyin rehabilitasyon sürecine sağlayacağı katkıları tartışmaktır. Araştırma, literatür taraması, manevi danışmanlık uygulama örneklerinin incelenmesi ve saha gözlemlerine dayalı nitel veriler üzerinden yürütülmüştür. Manevi danışmanlık çerçevesinde özellikle sabır, umut, affedicilik, anlam arayışı ve yeniden bağlanma temalarının bireylerin psikososyal iyileşme süreçlerinde nasıl işlev gördüğü analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, kayıp ve yas sürecinde manevi desteğin, bireyin travmatik yaşantılarıyla baş etme kapasitesini artırdığını ve yeniden topluma katılım sürecinde güçlü bir motivasyon kaynağı sunduğunu göstermektedir. Manevi destek alan bireylerin, kayıplarını kabullenme ve anlamlandırmada daha hızlı ilerlediği, suçluluk ve öfke duygularıyla daha sağlıklı bir şekilde baş edebildiği tespit edilmiştir. Ayrıca, dini ve manevi değerlerin öne çıkarılmasıyla bireylerin umut duygularında artış, sabır geliştirme, affetme eğiliminde güçlenme ve geleceğe yönelik olumlu tutumlarda belirgin bir iyileşme gözlemlenmiştir. Bu iyileşmeler hem bireyin kendisiyle barışmasına hem de toplumsal ilişkilerinde daha yapıcı bir tutum benimsemesine katkı sağlamaktadır. Denetimli serbestlik sisteminde bulunan bireylerin kayıp ve yas süreçlerinin sağlıklı bir şekilde yönetilmesi, yalnızca bireysel rehabilitasyon için değil aynı zamanda toplumsal barış ve suçun önlenmesi açısından da kritik bir rol oynamaktadır. Manevi danışmanlık, bireylerin içsel güçlerini harekete geçirerek onların yeniden topluma kazandırılmasında önemli bir destek mekanizması sunmaktadır. Bu bağlamda, denetimli serbestlik sistemi içinde görev yapan personelin manevi danışmanlık konusunda bilinçlendirilmesi ve sistematik bir manevi destek modelinin geliştirilmesi, sistemin güçlendirilmesine ve sürdürülebilirliğine doğrudan katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kayıp, Yas, Manevi Danışmanlık, Denetimli Serbestlik, Rehabilitasyon, Umut

[1] Diyanet İşleri Başkanlığı, Din Hizmetleri Uzmanı, m.pehlivan97@hotmail.com

RESTORATİF YAKLAŞIMLI BİLİM ÇEMBERLERİNİN AKADEMİK VE SOSYO-DUYGUSAL ÇIKTILAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Mehmet POLAT[1]

Özet

Suça sürüklenen çocuk ve gençlerin topluma kalıcı biçimde kazandırılmasının, yalnızca kapalı kurumlarda yürütülen "*ıslah*" programlarıyla sınırlandırılamayacağı, güncel literatürde sıklıkla vurgulanmaktadır. Kurum içi eğitsel ve psikososyal müdahalelerin tek başına yeterli etki oluşturamadığını ortaya koyan çalışmalar, topluma dayalı gözetim ve aile destekli öğrenme modellerinin yineleyici suç davranışlarını yaklaşık yüzde 20 oranında azalttığını göstermektedir. Bu noktada, risk-ihtiyaç temelli değerlendirmelerle bireye özgü beceri geliştirme etkinlikleri sunan toplum temelli adalet yaklaşımlarından denetimli serbestlik, hem eğitim-öğretime yeniden yönlendirme hem de sosyal yaşama hızlı entegrasyon açısından kritik bir rol üstlenmektedir. Ancak uygulamada, bu yükümlülerin bilimsel meraklarını harekete geçirecek ve sosyo-duygusal gereksinimlerini karşılayacak kapsamlı fırsatların sınırlı kaldığı görülmektedir; bu durum da öğrenmeye yönelik ilgi, aidiyet, duygu düzenleme ve empati gibi sosyo-duygusal becerileri zayıflatabilmektedir. Literatürde fen öğrenimi ile sosyo-duygusal gelişimi eşzamanlı desteklemeyi amaçlayan birtakım çalışmalar bulunurken, bu araştırmaların suça sürüklenen çocuklar ve gençler üzerindeki uygulamalarına dair örnekler oldukça sınırlıdır.

Bu araştırma, örgün eğitimine devam eden denetimli serbestlik yükümlüsü bireylerin akademik ve sosyo-duygusal gelişimini desteklemek amacıyla tasarlanmış yenilikçi bir pedagojik yaklaşımın etkililiğini incelemektedir. Çalışmanın temel odağı, yaratıcı drama ve toplumsal entegrasyon öğelerini restoratif bir çerçevede harmanlayan uygulamaların, katılımcıların fen bilimleri akademik başarıları ile empati, duygu düzenleme ve mental iyi oluş düzeyleri üzerindeki etkisinin sistematik olarak değerlendirilmesidir. Araştırma, Türkiye'nin doğusunda yer alan bir ildeki denetimli serbestlik müdürlüğü kapsamında bulunan ve eğitim-öğretime devam eden 12-18 yaş aralığındaki 58 öğrenci-yükümlü ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların fen bilimleri dersine yönelik içsel motivasyon düzeylerini belirlemek üzere "*Fen Bilimleri Dersine Katılıma Yönelik Öz Değerlendirme Ölçeği*" uygulanmış; elde edilen sonuçlara göre yüksek, orta ve düşük katılım isteği grupları oluşturulmuştur. Her grup kendi içinde eşit sayıda olacak şekilde ikiye bölünerek, başlangıç motivasyonu dengelenmiş deney (n = 29) ve kontrol (n = 29) grupları oluşturulmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak "*Çevre ve İnsan Konusu Akademik Başarı Testi*", "*Kişiler Arası Tepkisellik İndeksi Ölçeği (IRI)*", "*Çocuk ve Ergenlerde Duygu Düzenleme Ölçeği [ERQ-CA]*" ve "*Warwick-Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği*" kullanılmıştır. Bu ölçekler araştırma sürecinde her iki gruba da ön test, son test ve kalıcılık testi olarak uygulanmış ve veriler SPSS programına aktarılmıştır.

Deneysel süreç hem deney hem de kontrol gruplarındaki katılımcılara ön testlerin uygulanmasıyla başlamıştır. Kontrol grubunda "*Çevre ve İnsan*" ünitesi üçer gün aralıklarla gerçekleştirilen 40 dakikalık beş ders saati süresince, geleneksel öğretim yöntemleri (düz anlatım, soru-cevap) ve EBA/YouTube gibi dijital platformlar kullanılarak işlenmiştir. Deney grubunda ilgili ünite, restoratif öğrenme ilkeleri temelinde yapılandırılan ve üçer gün ara ile gerçekleştirilen, her biri 1–2 saat süren beş ayrı "*Bilim Çemberi*" oturumu üzerinden yürütülmüş; oturumların tamamı süreç boyunca sesli olarak kaydedilmiştir. Her oturumdan önce katılımcılar, tam daire biçiminde düzenlenmiş masanın çevresinde konumlandırılmış; oturumun öğrenme kazanımını simgeleyen bir nesne (örneğin bir teraryum) masanın ortasına yerleştirilmiştir. Araştırmacı, o günkü duygu

[1] Elazığ İl MEM/Elazığ Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Doktor/Uzman Öğretmen/Denetimli Serbestlik Gönüllüsü, hvpltyzbsmplt@gmail.com

durumunu temsil ettiğini düşündüğü nesneyi seçmiş ve "*Bugün kendimi ……. gibi hissediyorum, çünkü ……*" ifadesiyle seçiminin gerekçesini açıklamıştır. Daha sonra seçtiği nesneyi çizip adını yazarak bir yapışkan not kağıdına aktarmış ve nesnenin üzerine yapıştırmıştır. Ardından, katılımcılardan da duygu durumuna uygun bir nesne belirlemelerini, seçim nedenlerini sözlü olarak paylaşmalarını ve kendi çizimlerini içeren yapışkan notu konuşma nesnesine eklemelerini istemiştir. Oturumun öğrenme kazanımı yaratıcı drama, dijital hikâye, örnek olay, artırılmış gerçeklik, deney ve gözlem etkinlikleriyle sınıfta işlenmiş ve ardından birinci restoratif tur başlatılmıştır. Bu turda araştırmacı katılımcılara kazanımın konusuna uygun olacak şekilde "*Sınıfımızdaki ekosistemden bir öğeyi çıkarırsak, bu ekosistemden ilk kim etkilenir ve nasıl etkilenir?*" (Kazanım-1) gibi sosyo-duygusal özelliklerini geliştirmeye yönelik sorular yöneltmiş ve öğrencilerin düşüncelerini almıştır. Gruptaki tüm öğrencilerin cevapları alındıktan sonra tur bitirilmiş ve işbirlikli sorgulama basamağına geçilmiştir. Bu basamakta öğrenciler 5'er kişilik küçük gruplara ayrılmış ve her bir grup kazanıma ilişkin posterler hazırlayarak sunumlar yapmışlardır. Sunumun ardından on dakikalık bir ara verilmiş ve sonrasında ikinci restoratif tura başlanmıştır. Bu turda gruplara kazanıma ilişkin öğrenmelerini ve sosyo-duygusal özelliklerini geliştirmeye yönelik "*Geliştirdiğiniz bu çözüm önerisinin gerçekleşmemesi, sınıf ekosistemimizde nasıl bir etki oluşturur?*" sorusu yönlendirilmiş ve tüm öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Bu turun ardından araştırmacı günün değerlendirmesini yaparak oturumu sonlandırmıştır. Oturumlar üçer günlük aralıklarla yürütülerek toplam 15 gün sürmüştür. Süreç bitiminde hem deney hem kontrol grubuna son testler, iki ay sonra da kalıcılık testleri uygulanmıştır. Uygulamadan elde edilen ham veriler, önce SPSS ortamına aktarılmış ve çözümlemeye normallik incelemeleriyle başlanmıştır. Shapiro-Wilk testleri ile desteklenen bu ilk adım, dağılımların parametrik varsayımları karşıladığını göstermiş; böylece başarı ve sosyo-duygusal ölçütler arasındaki farkları ortaya koymak için bağımsız örneklem t-testleri ve tek yönlü ANOVA gibi parametrik yöntemler tercih edilmiştir. Sonuçlar, her iki grubun da çevre ünitesine ilişkin başarı ortalamalarında anlamlı yükselişler sergilediğini, ancak yükselişin deney grubunda daha belirgin olduğunu ortaya koymuştur. Empati, duygu düzenleme ve zihinsel iyi oluşa dair göstergeler ise yalnızca deney grubunda istatistiksel anlamda ilerleme kaydetmiş; kontrol grubunun sosyo-duygusal profili büyük ölçüde sabit kalmıştır. Sekiz hafta sonra uygulanan kalıcılık testi, deney grubunun bilişsel ve sosyo-duygusal puanlarında sürdürülebilir bir artışın devam ettiğini, kontrol grubunda ise anlamlı bir farklılaşma görülmediğini doğrulamıştır. Bu bulgular, restoratif temelli "*Bilim Çemberi*" yaklaşımının öğrencilerin akademik kazanımlarını güçlendirirken aynı zamanda empatik tutum, duygusal öz-düzenleme ve mental iyi oluşu bütüncül biçimde desteklediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Restoratif Bilim Çemberi, Denetimli Serbestlik, Sosyo-Duygusal Öğrenme, İnovatif Okul Müdahalesi, Empati, Duygusal Düzenleme, Mental İyi Oluş

BEYOND PLEASURE: HOW PORNOGRAPHY ADDICTION INFLUENCES SEXUALLY DEVIANT BEHAVIOUR

Ioana PUICA[1]

Abstract

As access to internet pornography has grown exponentially in recent decades, concerns have been raised about the long-term effects of compulsive pornography consumption on individual behavior and societal norms. This presentation intends to explore the complex relationship between pornography addiction and sex offending, aiming to clarify whether and how compulsive consumption of pornographic material may contribute to sexually deviant behavior. Drawing from an extensive review of current literature in psychology, neuroscience, and criminology, this paper argues that pornography addiction plays a significant role in altering the brain's response to sexual stimuli, disrupting healthy perceptions of intimacy, and contributing to the dehumanization of sexual partners—particularly women. These changes can, over time, reduce empathy, increase impulsivity, and foster distorted beliefs about consent, boundaries, and acceptable sexual behavior.

Similar to substance addiction, individuals with pornography addiction exhibit higher levels of tolerance, needing more extreme or novel content to achieve the same level of arousal. This escalation can lead to the normalization of violent, coercive, or otherwise deviant sexual acts, especially in individuals with preexisting risk factors or a lack of protective psychosocial influences.

This work also examines the role of comorbid factors such as childhood trauma – especially the role of sexual abuse during childhood in relation to sex offending as an adult, impulse control disorders, and social isolation. While not all individuals with pornography addiction engage in criminal sexual behavior, findings suggest that in some cases, prolonged and compulsive pornography use may be a contributing factor in lowering inhibitions or reinforcing distorted sexual cognitions.

Another key theme emerging from the literature is the role of objectification and the erosion of empathy. Repeated exposure to depersonalized sexual content, particularly content that portrays women as submissive, interchangeable, or lacking agency, can reinforce attitudes that view women not as full human beings but as objects for pleasure. This dehumanization has been linked to a higher acceptance of rape myths, lower sensitivity to victims, and greater willingness to engage in coercive or non-consensual acts. There are three case studies I would like to address, that I have worked on in my practice, where the acts were commited not for sexual pleasure, but for enforcing a certain power hierarchy, and how pornography played a significant role in constructing the set of beliefs that lead to commiting these types of offences.

Incorporating pornography use history into psychological evaluations of individuals accused or convicted of sex crimes may offer deeper insights into their risk profiles and treatment needs. Furthermore, addressing compulsive pornography use through targeted therapeutic interventions may serve as a valuable component in preventing reoffending, especially when combined with broader rehabilitative efforts.

In conclusion, the literature reviewed in this paper supports the view that pornography addiction can act as a contributing factor in the development of sexually deviant behavior, particularly when it leads to neural desensitization, intimacy distortion, and the objectification of others.

[1] Bucharest Probation Office – National Directorate of Probation, Probation Counselor, puica.ioanaliliana@gmail.com

While further empirical research is needed to fully elucidate the causal pathways involved, the theoretical and clinical evidence underscores the importance of considering pornography addiction as a relevant factor in understanding and managing sexual offending. By integrating these insights into both preventative and rehabilitative frameworks, practitioners and policymakers can take meaningful steps toward reducing sexual violence and protecting potential victims.

Key Words: Sex Offending, Porn Addiction, Rape, Deviance, Desensitization.

EARLY ENGAGEMENT, LASTING IMPACT: THE ROLE OF PROBATION IN MULTI-AGENCY REINTEGRATION STRATEGIES

Luisa RAVAGNANI[1]

Abstract

One of the most significant challenges arising from this situation concerns the management and reintegration of individuals convicted of terrorism-related offenses or those who have become radicalized. These individuals often enter the criminal justice system carrying deeply entrenched ideological beliefs, which may continue to evolve—or solidify—during imprisonment. Therefore, prison can paradoxically become both a risk environment, in which radicalisation processes may deepen, and an opportunity to initiate pathways out of extremism.

Against this complex backdrop, the need for a **multi-agency approach** has become increasingly evident. Effective intervention cannot be the sole responsibility of correctional services. Instead, it requires the coordinated and continuous engagement of various institutional and community actors. These include prison staff, **probation officers—who must be involved from the very beginning of the custodial sentence, not merely at the point when probation may legally substitute detention—as well as community-based organisations (such as NGOs), mental health professionals, educators, religious leaders, law enforcement, and intelligence agencies**. Each actor brings a distinct perspective and set of resources to the table, contributing to a holistic and context-sensitive approach.

This contribution presents a set of strategies and practices grounded in **multi-agency collaboration**, focusing in particular on the transition phase from custody to community supervision, and ultimately to full freedom. It emphasizes the importance of early intervention and interinstitutional communication, which are critical for identifying risks, assessing needs, and designing individualized reintegration plans. The fragmentation of services, or the late involvement of key actors such as probation officers and civil society representatives, often results in missed opportunities for meaningful engagement and reduces the efficacy of deradicalisation efforts.

The paper draws upon insights and preliminary findings from the European project **R2COM – Radicalisation and Violent Extremism Prevention in the Community**, which investigates how to strengthen multi-agency responses at the community level. Particular attention is given to the **continuity of care** and **relational trust** across different phases of the criminal sanction, highlighting the need for consistent support that extends beyond the prison gates.

Moreover, the contribution argues that **restorative justice practices**—though not traditionally associated with the management of terrorist offenders—can offer valuable complementary tools. These approaches promote dialogue, responsibility-taking, and the involvement of the broader community, thereby addressing not only individual rehabilitation but also the relational and societal dimensions of harm. In cases of ideologically motivated violence, restorative justice can support a process of moral re-engagement, enabling individuals to confront the consequences of their actions in a structured, dialogic setting. While challenges exist in applying these methods to such sensitive cases, recent experiences and pilot projects suggest promising avenues for further exploration.

[1] University of Brescia, Departmentof Law

In conclusion, managing radicalized individuals requires a shift from fragmented and reactive systems to **integrated, proactive, and restorative frameworks**. Multi-agency collaboration—grounded in early engagement, mutual trust, and shared responsibility—can significantly enhance the prospects of successful reintegration and the prevention of recidivism in extremist contexts. This calls for a sustained political and institutional commitment to innovative, human-rights-based practices that balance security concerns with rehabilitative goals.

TEKRARLAYAN ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN DİNAMİKLERİNİ ANLAMAK

Nesrin SAPAN[1]

Özet

Çocuk suçluluğu, bireyin gelişim süreçleri ve çevresel koşulların etkileşimiyle şekillenen çok boyutlu bir sosyal olgudur. İnsan, sosyal bir varlık olarak davranış ve öğrenme biçimlerini aile, okul, akran grubu ve medya aracılığıyla edinir. Özellikle çocuk ve ergenlik dönemi, kimlik ve aidiyet arayışının yoğun olduğu, risk alma ve heyecan arayışının yüksek olduğu bir süreçtir; bu nedenle çocuklar suç davranışına karşı daha savunmasız hale gelir (Bilici, 2016). Çocuk suçluluğu, yalnızca hukuki bir kavram değil, aynı zamanda psiko-pedagojik ve sosyal bir olgudur. Suç işleyen çocuk, çoğu zaman "*suça itilmiş*" birey olarak değerlendirilir; aile, akran grubu ve sosyal çevre faktörleri, çocuğun suç eğilimini belirlemede önemli rol oynar (Polat, 2004). Ergenlik dönemi, hızlı fiziksel, ruhsal ve bilişsel değişimlerin yaşandığı bir dönem olduğundan, erken tespit ve önleyici müdahaleler mükerrer suçun önlenmesinde kritik öneme sahiptir.

Bu çalışma, tekrarlayan çocuk suçluluğunu anlamaya yönelik literatür taramasına dayanmaktadır. Dünya ve Türkiye'de yapılan çalışmalar, suç davranışının oluşumunda bireysel, ailevi ve toplumsal faktörlerin etkileşimini incelemektedir. Analizlerde, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik kuramlar temel alınmış; bireysel nedenler (kalıtsal, biyolojik ve psikolojik), çevresel nedenler (aile yapısı, okul, arkadaş grubu, ekonomik ve kentsel çevre) ve sosyo-ekonomik etmenler değerlendirilmektedir (Sözüer & Topçuoğlu, 2014; Kızmaz, 2007; Gökçearslan, 2008). Ayrıca mükerrer suçun belirleyicileri, erken yaşta suç işleme, cezaevi deneyimleri ve akran etkisi üzerinden incelenmiştir.

Çocuk suçluluğu, bireysel ve çevresel faktörlerin etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bireysel faktörler arasında doğuştan gelen zihinsel veya bedensel bozukluklar, hormon düzeyleri, saldırganlık eğilimleri ve kişilik bozuklukları öne çıkmaktadır (Yavuzer, 2001; Öztürk, 2005; Sevük, 1998). Çevresel etkenler ise aile, okul, arkadaş grubu, çalışma yaşamı ve kentleşme gibi çok boyutlu alanlarda ortaya çıkmaktadır. Parçalanmış aileler, ebeveynlerin suç işleme eğilimleri ve ebeveyn-çocuk ilişkilerindeki yetersizlikler, çocukları suça iten başlıca faktörlerdendir. (Kiremitçi, 2008; Yalçın, 2003). Suç eğilimli akran gruplarının etkisi, özellikle ergenlerde suç davranışını pekiştiren önemli bir faktördür (Polat, 2000).

Ekonomik bağımsızlık ve erken yaşta çalışma, çocukların denetimsiz kalmasına ve sapma davranışlarına yönelmesine katkıda bulunur (Akalın, 1999; Dönmezer, 1994). Kentleşme ve göç, sosyal kontrolün zayıflaması, anonimlik ve alt kültürlerle etkileşim nedeniyle suç davranışını artırabilir (Gökmen, 2008; Gökulu, 2010). Ayrıca medya ve kitle iletişim araçları, suçu çekici ve normalleştirilmiş bir davranış olarak sunarak çocukların suç eğilimlerini pekiştirebilir (Sevük, 1998; Öztürk, 1999).

Dünya genelinde sanayileşme, göç ve aile yapısındaki değişimler, çocuk suçluluğunun artışına yol açmıştır. Türkiye'de çocuk suçluluğu, kentleşme ve aile değerlerindeki değişimlerden etkilenmektedir; 15–17 yaş aralığında hırsızlık ve şiddet suçları ön plana çıkmaktadır (TÜİK, 2017). Mükerrer suç literatürü, erken yaşta suç işlemeye başlayan çocukların, yargılama ve cezaevi deneyimi nedeniyle suç eğilimlerinin pekiştiğini göstermektedir.

[1] Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü İyileştirme ve Topluma Kazandırma Daire Başkanlığı, Sosyal Çalışmacı, nesrinsapan@gmail.com

Sonuç olarak, tekrarlayan çocuk suçluluğu bireysel, ailevi ve toplumsal faktörlerin karmaşık bir etkileşimi sonucu ortaya çıkan çok boyutlu bir olgudur. Etkili önleyici stratejiler, erken müdahale, eğitim ve rehabilitasyon programlarının bütüncül uygulanmasını gerektirir. Mükerrer suçun önlenmesi, yalnızca hukuki uygulamalarla değil, sosyal ve psikolojik desteklerle de sürdürülebilir hale getirilebilir. Çocuk suçluluğunu anlamak ve önleyici müdahaleler geliştirmek, hem bireysel hem de toplumsal refahın artırılması açısından kritik öneme sahiptir. Bu doğrultuda, disiplinler arası yaklaşımlar, risk- ihtiyaç değerlendirmeleri ve sosyo-psikolojik destek mekanizmalarının entegrasyonu, çocuk suçluluğunun kronikleşmesini önlemede temel stratejiler olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Suçluluğu, Mükerrer Suç, Akran Etkisi, Rehabilitasyon

SALIVERİLME SONRASI KİŞİLERİN TOPLUMA YENİDEN KAZANDIRILMASI ARACI OLARAK ESKİ HÜKÜMLÜ İSTİHDAMI

Ömür Kadri SARI[1]

Özet

Kamu düzenin bozan bir eylemin devlet tarafından cezalandırılması hükümranlık hakkının sonucudur. Devlet egemen olduğu toplumda ceza hukukunun sağladığı ceza türlerini kullanarak suçluluğu sabit olan kişileri cezalandırmaktadır. Günümüz ceza hukukunda yaygın olarak uygulanan ceza hapis cezası olup bu ceza sonucunda kişiler (hükümlüler) belirli bir süre toplumsal yaşamdan ayrılarak belirli bir mekânda (cezaevinde) tutulmaktadır. Ceza süresinin tamamlayan hükümlüler tekrar toplumsal hayata dönmektedir. Eski hükümlü durumuna gelen kişilerin uyumunu kolaylaştırmak için çeşitli araçlar kullanılmaktadır.

Hükümlülerin toplumsal yaşama uyumunu kolaylaştırmaya yönelik terapi, danışma, eğitim-öğretim destekleri, meslek kazandırma faaliyetleri yapılmaktadır. Anılan işler daha çok cezaevi içerisinde gerçekleştirilen ve ceza hukuku kapsamında kalan faaliyetlerdir. Cezasını tamamlayan kişilerin toplumsal hayata yeniden uyumu ve tekerrüre düşülmemesi ceza hukukunun amacı olduğu gibi idare hukukunun da gayesidir. Zira hukuk kurallarının temel amacı kamu düzenini sağlamak olup her disiplin kendi araçlarıyla bu amaca hizmet etmektedir. İdare hukukunda da cezasını tamamladıktan sonra salıverilen kişilerin topluma uyumu ve kamu düzenine tekrar zarar vermemelerine yönelik araçlar bulunmaktadır. Çalışmamız kapsamında eski hükümlülerin yaşamlarını idame ettirecek bir gelire sahip olmasını sağlayacak istihdam aracı incelenmektedir.

Salıverilme sonrasında eski hükümlünün iş gücüne katılması konusu ceza hukukundan ziyade idare hukukunun alanına girmektedir. Çünkü ceza süresini tamamlayarak cezaevinden ayrılan bir kişi artık ceza hukukunun ilgi alanından çıkmaktadır. Diğer yandan salıverilen kişinin hayata tutunabilmesi ve kendisini değerli hissedebilmesinde istihdam (çalışma) önemli rol oynamaktadır. Ceza süresi boyunca toplumsal hayattan uzakta kalan kişinin tekrar iş hayatına katılmasının önünde eğitim yetersizliği ve önyargı gibi çeşitli güçlükler bulunmaktadır. İdare, teşkilatı ve imkânlarıyla bu zorlukları ortadan kaldırmayla görevlidir. Bunun için özel bir istihdam olan "eski hükümlü" istihdam aracı geliştirilmiştir.

Hukuk kuralıyla verilmeyen bir görev ve yetkinin idare tarafından kullanılmasına imkân olmadığı bilinmektedir. Peki eski hükümlü istihdamında idare hangi kurallara dayanmaktadır. Eski hükümlülerin istihdamı, Anayasa'nın 2. maddesindeki sosyal devlet ilkesi ve 5. maddesindeki devletin temel amaçları uyarınca idarenin görev alanında yer almaktadır. Ayrıca Anayasa'nın 49. maddesinde çalışmanın herkesin hakkı olduğu ifade edilmektedir. Bu madde uyarınca dezavantajlı durumda bulunan eski hükümlülerin istihdamını sağlayacak tedbirler alınmaktadır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 30. maddesinde kamu kurumlarında eski hükümlü işçi sıfatıyla istihdam imkânı oluşturulmuştur. 2008 yılına kadar eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu 4857 sayılı Kanun'da özel sektör için de bulunmakta idi. Fakat 2008 yılında yapılan değişiklik sonrası sadece kamu kurumları için eski hükümlü istihdamı zorunluluğu kabul edilmiştir. Söz konusu değişikliğin sosyal devlet ilkesiyle uyumlu olmadığı söylenebilir. Zira eski hükümlülerin istihdamı konusunda var olan olumsuz kanaatlerin giderilmesi aksine destekler nitelikte bir değişiklik olmuştur. Özel sektörün de istihdam sağlayacağı kurallar tekrar mevzuata kazandırılmalıdır. Aksi halde eski hükümlü istihdamı usulünü etkin bir araç olamayacaktır. Çünkü kamuda çok sınırlı olan çalışma alanı eski hükümlü, engelliler ve terörle mücadelede yaralananlar arasında paylaşılmaktadır. Özel sektörün eski hükümlü istihdamına yönelik

[1] Ankara 17. İdare Mahkemesi, Hakim, omursari639@gmail.com

endişelerini karşılayacak düzenlemeler yapılarak nitelikli eski hükümlülerin özel sektöre katılması sağlanmalıdır.

Türkiye İş Kurumu, eski hükümlü ile özel sektör arasında ilişkiyi kurabilir. Kurumun kuruluş Kanunu'nda eski hükümlü istihdamı ile ilgili düzenleme kaldırılmış olup 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde böyle bir görev yer almamaktadır. Anılan kurumun varlık amacı istihdamın geliştirilmesidir. Dolayısıyla eski hükümlü istihdamı konusunda daha somut görevleri bulunmalıdır. Örneğin infaz süreci içerisinde mesleki eğitim ve sertifikalar sağlayarak güvenli ve özel sektörün ihtiyaç duyduğu kişiler belirlenebilir. Mevzuatta bu yönde kuruma infaz öncesi ve sonrası koordinasyonu sağlama görevi verilmelidir.

"*Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Eski Hükümlü veya Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralananların İşçi Olarak Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*", çalışma konumuzla ilgili detaylı kurallar içermektedir. Yönetmelikte eski hükümlü, kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl ve üstü süreyle hapis cezası alanlardan cezasını tamamlayanlar, cezası ertelenenler, koşullu salıverilenler, denetimli serbestlikten yararlananlardan eski hükümlü belgesi ile durumlarını belgelendiren kişi şeklinde tanımlanmaktadır. Fakat bu tanım eski hükümlü istihdamının getirilme amacını aşacak şekilde geniş bir kapsama sahiptir. İdari yargı kararlarında bihakkın tahliye tarihi kişilerin eski hükümlü olarak değerlendirilmesinde dikkate alınmaktadır. Yani tanımın aksine infaz süresi daha devam edenler eski hükümlü olarak görülmemektedir. Kimlerin eski hükümlü olarak kabul edileceğine dair uygulamada kapsam sorunu bulunmaktadır. Bunun aşılması için yasada tanım yapılmalıdır. Diğer tartışmalı konu kişinin eski hükümlü olarak kabul edilmesine neden olan suçun istihdamına engel olarak yorumlanmasıdır. Yine idari yargı kararlarında suçun türüne göre yorum yapılarak eski hükümlünün istihdam edilmemesinde idarenin takdir yetkisi olduğu kabul edilmektedir.

Eski hükümlü istihdamı kapsamının belirginliği ve etkinliği için kanuni alt yapının güçlendirilmesi gerekmektedir. Eski hükümlü istihdamına dair sadece 4857 sayılı Kanun'da kısa bir düzenleme yer almaktadır. Bununla birlikte Türkiye İş Kurumu'nun görev alanını düzenleyen 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde eski hükümlü istihdamı konusunda yeni kurallara yer verilebilir. Böylece eski hükümlü istihdamında idarenin görev alanı belirginleştirilmiş olacaktır. Çalışmamızda eski hükümlü istidam aracının kapsamı ve etkinliği yasal ve idari altyapı yönlerinden sorgulanmaktadır. Anılan konularda eksiklikler tespit edilerek çözüm önerileri sunulmaktadır. Ceza adaleti sistemimizin amacına uygun işleyiş için eski hükümlü istihdamın etkinliği artırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Eski Hükümlü, Hayata Uyum, Hükümlü İstihdamı, İdare Teşkilatı, Çalıştırma Yükümlülüğü, Özel Sektör

CİNSEL SUÇLULARIN YENİDEN SUÇ İŞLEME RİSKİNİN ANALİZ İMKÂNI: TÜRKİYE'DEKİ OLASI UYGULAMALARIN HUKUKA UYGUNLUĞU

Büşra Hazel ATEŞ SARIDAĞ[1] , Yağmur ALTAY[2] ,
Elif Beyza AKKANAT ÖZTÜRK[3] , Serdar TALAS[4],
Tayfun TURGUT[5]

Özet

Cinsel suç failleri, diğer suçlu grupları arasında farklı risk örüntüleri sergileyen özel bir kategori oluşturmaktadır. Özellikle belirli mağdur gruplarını hedef alan cinsel istismar failleri ve cinsel amaçlı kasten öldürme suçu failleri, yapılan çalışmalarda yüksek riskli alt gruplar olarak öne çıkmaktadır. Cinsel suç failleri, dürtüsel ve tekrarlayan davranış kalıpları nedeniyle diğer suç türlerinden farklılık göstererek bireyselleştirilmiş risk değerlendirme araçlarının kullanımını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda genel kabul gören Risk-İhtiyaç-Duyarlılık (RNR) modeli çerçevesinde statik ve dinamik risk faktörleri, tekrar suç işleme olasılığı ile müdahale programlarının seçimi ve bireysel etkililiğini ölçmeye yönelik olarak kullanılmaktadır.

Bireyselleştirilmiş risk değerlendirme araçları ve risk önleme stratejilerine yönelik ihtiyaç, literatür ve uluslararası kuruluşlar tarafından kabul edilmiş olup özellikle kişilik özelliklerine dayalı risk değerlendirmesi, cinsel suç failleriyle ilgili çalışmalarda merkezî bir unsur haline gelmiştir. Özellikle Avrupa Konseyi'nin Cinsel Suçla İtham Edilen veya Mahkûm Edilen Kişilerin Değerlendirilmesi, Yönetimi ve Topluma Kazandırılmalarına İlişkin 2021(6) Sayılı Tavsiye Kararı risk değerlendirme araçlarının varlığının kullanımına yönelik rehber niteliğindedir. Uluslararası alanda Static-99, Static-2002, MnSOST-R, SVR-20 V2 ve SORAG gibi yapılandırılmış risk değerlendirme araçları; risk tahmini, denetimli serbestlik kararları ve müdahale programlarının planlanmasında geniş ölçekte kullanılmaktadır. Bununla birlikte, Birleşik Krallık'ta kullanılan OASys sistemi ile ABD'de uygulanan COMPAS gibi algoritmik sistemler, bireylerin denetim planlarının oluşturulmasında karar destek sistemleri olarak önemli bir işlev üstlenmektedir.

Türkiye'de cinsel suç faillerinin yönetimine ilişkin çeşitli uygulamalar mevcuttur. Ancak bu uygulamalarda, cinsel suç faillerine özgü, yapılandırılmış bir risk değerlendirme aracının bulunmadığı görülmektedir. Hâlihazırda ceza infaz kurumlarında kullanılan Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi (BİSİS) kapsamında, Araştırma Değerlendirme Formu (ARDEF) aracılığıyla dört farklı risk indeksi hesaplanmakta, genel tekrar suç işleme riskinin ortaya konulması hedeflenmektedir. Denetimli Serbestlik Müdürlüklerinde ise uygulanan ARDEF aracılığıyla sekiz farklı risk indeksi hesaplanarak genel tekrar suç işleme riski değerlendirilmektedir. Ayrıca ceza infaz kurumları için 2015-2017 yılları arasında Değerlendirme, Profil Araçları ve Rehabilitasyon Programları (DEPAR) projesi kapsamında geliştirilen Hızlı Değerlendirme Aracı ile Profil Değerlendirme Aracı, hükümlülerin profilini çıkarmakta ve genel tekrar suç işleme riskini saptamaktadır. Ancak DEPAR araçları hâlen genel suç türlerine göre yapılandırılmış olup, cinsel suç faillerine özgü bir modelleme içermemektedir.

Öte yandan, Türkiye'de uygulanmakta olan "*Cinsel Dürtünün Kontrolüne Yönelik Müdahale Programı*" gibi uygulamaların, uluslararası standartlarda risk değerlendirme sistemi ve müdahale

[1] Hakimler ve Savcılar Kurulu, Cumhuriyet Savcısı, hazel.ats8@gmail.com
[2] İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Araştırma Görevlisi, y.altay@istanbul.edu.tr
[3] İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doktora Öğretim Üyesi, eba@istanbul.edu.tr
[4] İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doktora Öğretim Üyesi, stalas@istanbul.edu.tr
[5] Bursa Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Psikolog, tayfunturgut26@gmail.com

programları ile bütünleşik şekilde uygulanan özel bir model oluşturulmadığı sürece etkililik iddiasının yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'deki sistemin uygulanma esasları, kapsamı ve yapılandırılmış risk değerlendirme araçlarıyla entegrasyon potansiyeli bu çalışma kapsamında incelenecektir. Müdahale sürecinin bireysel risk düzeyleri ve ihtiyaçlara göre uyarlanabilirliğine ilişkin değerlendirmeler, karşılaştırmalı analiz çerçevesinde ele alınacaktır.

Bu çalışma, cinsel suçlara özgü risk değerlendirme sistemlerini manuel/klinik değerlendirme yöntemleri, algoritmik analizler ve yapay zekâ destekli modeller olmak üzere üç alt başlık altında karşılaştırmalı olarak incelemekte ve Türkiye'deki uygulanabilirlik boyutunu değerlendirmektedir. Yapay zekâ teknolojilerinin uluslararası ceza adaleti uygulamalarında giderek artan kullanımı, Türkiye'de de özellikle kadına karşı şiddet bağlamında geliştirilen KDM-1 Projesi gibi örneklerle belirli bir zemin oluşturmaktadır. Ancak cinsel suçlara özgü algoritmik karar destek sistemlerinin henüz geliştirilmemiş olması, önemli bir boşluk teşkil etmektedir. Bu kapsamda veri işleme faaliyetinin hukuki sınırları da detaylı biçimde tartışılmaktadır. Özellikle 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu m. 28/1-ç bendi kapsamında yer alan "*kamu güvenliğini sağlamaya yönelik faaliyetler*" istisnası, bu alandaki veri işleme faaliyetinin 6698 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanma alanı dışında kalması ihtimalini gündeme getirmektedir. Ancak öğretide sıkça eleştirilen bu istisna hükmünün (KVKK m. 28/1-ç) geniş yorumlanması, bireylerin anayasal düzeydeki haklarının etkin koruma mekanizmalarından yoksun kalmasına neden olabilecektir. Bu bağlamda söz konusu istisna kapsamının çalışma özelinde incelenerek veri güvenliği yönünden hukuki bir altyapı oluşturulması çalışmada hedeflenmektedir.

Bu çalışma kapsamında değerlendirilen bir diğer hukukî meseleyse hükümlü ya da tutuklu bireylerden psikolojik test öncesinde alınan ve "*aleyhe kullanılmayacağı*" belirtilen beyanların, risk analizi araçlarında dolaylı şekilde aleyhte sonuç doğurup doğuramayacağıdır. Bununla birlikte adli sicil kaydı, soruşturma bilgileri ve infaz verileri gibi çok kaynaklı kişisel verilerin işlenme süreci yönünden bu verilerin hangi kaynaktan hangi hukuki dayanağa dayanılarak elde edileceği, sistem içinde nasıl işleneceği ve karar alma süreçlerine etkisi, algoritmik şeffaflık ve veri güvenliği ilkeleri uluslararası sözleşmeler gözetilerek düzenlenmelidir. Bu bağlamda, kişisel verilerin ancak belirli, açık ve meşru amaçlarla işlenmesi, ölçülülük ve veri minimizasyonu ilkelerine riayet edilmesi, sistemin yaşam döngüsü boyunca hesap verebilirliğin sağlanması ve bireylerin otomatik işleme tabi karar süreçlerine karşı itiraz haklarının teminat altına alınması gerekmektedir. Sonuç olarak bu çalışma, yapay zekâya dayalı risk değerlendirme modellerinin yalnızca teknik etkinlik açısından değil, aynı zamanda kişilik hakkı, özel hayatın gizliliği ve adil yargılanma hakkı bakımından da değerlendirildiği çok boyutlu bir inceleme sunmaktadır. Gerek uygulayıcı personelin katkıları gerekse karşılaştırmalı hukuk sistemlerinden edinilen deneyimler ışığında, Türkiye ceza adalet sistemine entegre edilebilecek, cinsel suç faillerine özgü bir değerlendirme sisteminin ilkeleri ortaya konulmaktadır. Bu sistemin tasarımında insan haklarına duyarlı algoritmik mimarinin inşa edilmesi, kararların denetlenebilirliği ve kişisel verilerin korunması bakımından hukuka uygunluk en temel kriterler arasında yer almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Suç Failleri, Tekrar Suç İşleme Riski, Avrupa Konseyi, Risk Değerlendirme Araçları, Veri Güvenliği, Müdahale Programları

KADIN HÜKÜMLÜLERE YÖNELİK CİNSİYETE DUYARLI DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMALARI

Semra SARUÇ[1]

Özet

Dünyada 19. Yüzyılda Türkiye'de ise 2005 yılında 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu ile kurumsal bir yapı kazanmış olan denetimli serbestlik sistemi, suçluların rehabilitasyonu ve topluma kazandırılması ihtiyacının doğmasıyla modern ceza ve infaz anlayışının amaçlarını gerçekleştirmenin bir aracı olarak ortaya çıkmıştır. Kaynağını onarıcı adalet anlayışından alan denetimli serbestlik sistemi suç işleyen bireylerin toplumdan uzaklaşmadan rehabilite edilmesini amaçlayan cezaevlerine alternatif bir ceza infaz yöntemi olarak ortaya çıkmıştır. Denetimli serbestlik sisteminde rehabilitasyona yönelik birçok farklı müdahale programı bulunmakta olup bu programlar ülkelere göre ve cinsiyete özgü farklılıklar göstermektedir. Ceza infaz sisteminin daha çok erkek hükümlüler düşünülerek yapılandırıldığı göz önünde bulundurulduğunda kadın hükümlülere özgü rehabilitasyon programlarının oldukça az olduğu ve daha çok erkek hükümlüler için tasarlanmış programların kadın hükümlüler için de yapılandırıldığı anlaşılmaktadır. ABD'de ve Avrupa'da son yıllarda kadın hükümlülere yönelik programlar uzun süredir üzerinde çalışılan cinsiyete duyarlı ve travma bilgili yaklaşımın somut uygulamalarına odaklanmaktadır. Ulusal ve uluslararası literatürde yapılan çalışmalar geleneksel cezalandırma odaklı programların kadınlar için yetersiz kaldığını çünkü kadın suçluların suça sürüklenme yollarının genellikle mağduriyet, istismar, madde bağımlılığı ve ruh sağlığı sorunlarıyla bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Genel olarak kadın hükümlülerin profili incelendiğinde genellikle ekonomik ve sosyal olarak marjinalize olmuş, aile içi şiddet, yoksulluk ve eğitim eksikliği gibi sorunlarla mücadele eden kadınlar olduğu görülmektedir. Denetimli serbestlik sürecinde kadınların özel ihtiyaçları ve karşılaştıkları zorluklar detaylı olarak incelendiğinde kadın yükümlülerin topluma uyum sağlamaları sürecinde karşılaştıkları başlıca sorunlar arasında barınma, istihdam, sağlık hizmetlerine erişim ve aile ilişkilerinin yeniden yapılandırılması gibi sorunların yaşandığı bilinmektedir. Bu çalışmada kadın hükümlülere yönelik cinsiyete duyarlı denetimli serbestlik programları farklı ülke örnekleri ve Türkiye'de sunulan çalışmalar özelinde literatür taranarak incelenecektir. Çalışma derleme bir çalışma olup kadın yükümlüler için denetimli serbestlik kapsamında uygulanan müdahale programları farklı ülkelerin sistemleri incelenerek ortaya konulacak ve Türkiye'de cinsiyete duyarlı denetimli serbestlik programlarının gelişimi için öneriler sunulacaktır. Dünya genelinde denetimli serbestlik uygulamaları ülkelerin sosyal kültürel ve siyasal yapılarına göre farklılaşmaktadır. ABD'de 2020 sonrasında kadın hükümlülere yönelik programlar, cinsiyete duyarlı ve travma odaklıdır. Benzer şekilde İngiltere'de yaygınlaşan Kadın Merkezleri modeli, denetimli serbestlik altındaki kadınlara tek çatı altında çok yönlü destek vermektedir. Avrupa'nın diğer kesimlerinde de benzer yaklaşımlar görülmekte olup İskoçya, Hollanda ve İskandinav ülkeleri, kadın suçluların yaygın travma ve istismar geçmişine duyarlı, cinsiyete duyarlı rehabilitasyon ilkesini benimsemişlerdir. Türkiye'de denetimli serbestlik uygulamalarında kadınlara özgü özel programlar henüz yeterince yapılandırılmamış olup tüm yükümlülere benzer türde rehberlik ve iyileştirme faaliyetleri sunacak şekilde verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Kadın Yükümlü, Cinsiyete Özgü Denetimli Serbestlik Programları

[1] Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Profesör Doktor, semrasaruc@anadolu.edu.tr

TEHLİKELİ FAİLLER İÇİN ÖNLEYİCİ AMAÇLI TUTMA: ALMAN CEZA HUKUKUNDAKİ 'SİCHERUNGSVERWAHRUNG' GÜVENLİK TEDBİRİ ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME

Öznur SEVDİREN[1]

Özet

Mükerrer suçlulukla mücadele amacıyla Alman Ceza Kanunu'nun 66. maddesinde öngörülen **ceza sonrası önleyici tutma güvenlik tedbiri (*Sicherungsverwahrung*)** son yıllarda ülkemiz kamuoyu ve doktrinde giderek daha fazla tartışma konusu olmaktadır. Alman Ceza Kanunu'nda bir **güvenlik tedbiri** olarak düzenlenen bu kurum, belirli suç tiplerinde failin cezası tamamlandıktan sonra da özgürlüğünün sınırlandırılmasına imkân tanımaktadır. Böylelikle hükümlünün işlediği suçtan ötürü öngörülen hapis cezasını tamamen çektikten sonra dahi, toplum açısından yüksek tehlike arz ettiği gerekçesiyle özgürlüğü sınırlandırılmaya devam edilebilmektedir. Önleyici amaçlı tutma (*Sicherungsverwahrung*) tedbiri, ilk kez, Nazi rejimi döneminde çıkarılan tehlikeli mükerrer suçlulara karşı mücadele ile ilgili bir kanun ile 1933 yılında kabul edilmiş, 1934 yılında yürürlüğe girmiştir. Federal Almanya döneminde de uygulanmaya devam eden bu tedbirin zaman içerisinde kapsamı genişletilmiştir. Mevcut sistemde, Alman Ceza Kanunu'nun 66. maddesinde katalog olarak belirtilen çok sayıda durumda ve failin toplum için tehlikeli hali olması halinde ayrıca önleyici amaçlı tutma (*Sicherungsverwahrung)* kararı verilebilmektedir. AİHM, başta *M. v. Almanya (Başvuru no: 19359/04, 17 Aralık 2009) kararı olmak üzere çeşitli kararlarında,* söz konusu yaptırımın **geriye dönük biçimde uygulanmasını** Sözleşme'nin özgürlük ve güvenlik hakkının düzenlendiği 5. ve '*suçta ve cezada kanunilik ilkesinin*' düzenlendiği 7. maddeleri bağlamında incelemiş, tedbirin ceza niteliğinde olduğunu ve geriye dönük uygulanmayacağını vurgulamıştır. Alman Federal Anayasa Mahkemesi de 2011 tarihli kararında (BverfG, 04/05/ 2011- 2 BvR 2365/09 ve diğerleri), söz konusu tedbirin **yalnızca "*ultima ratio"* olarak** uygulanabileceğini belirtmiş, ayrıca **hükümlünün topluma yeniden uyumu (resosyalizasyon) odaklı** olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu tebliğde söz konusu tartışmalı tedbirin **Türk ceza hukukuna iktibasının mümkün olup olmayacağı** sorusu üzerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda Alman ve Türk ceza adalet sistemleri arasındaki cezaların alt ve üst sınırları arasındaki farklılıklara ve özellikle Türk Ceza Kanunu ve ceza hükümleri içeren özel kanunlarda ceza sürelerinin yüksekliğine dikkat çekilmektedir. Öte yandan, söz konusu yaptırım Alman sistemindeki etkililiği de bir başka önemli noktayı teşkil etmektedir. Nihayet, söz konusu yaptırımın "*aynı suç nedeniyle ikinci kez cezalandırma*" (*non bis in idem*) ilkesine aykırılık teşkil edip etmediği ve bu yönüyle taraf olduğumuz uluslararası insan hakları sözleşmeleriyle uyumlu olup olmadığı da incelenmiştir. Çalışma böyle bir yaptırım yerine, cezaların caydırıcı bir biçimde uygulanmasını ve denetimli serbestlik ve özel infaz yöntemleri gibi alternatiflerin ancak uygun durumlarda infaz edilerek ve her halükarda af kurumunun ancak istisnaen başvurulabilecek bir araç olarak kullanılması gerektiğini dikkate alarak caydırıcılığın daha fazla sağlanacağını savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sicherungsverwahrung, Resosyalizasyon, Rehabilitasyon, Güvenlik Tedbirleri, Kanunilik İlkesi, '*Non Bis İn İdem*' İlkesi.

[1] İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doktor Öğretim Üyesi, oznur.sevdiren@bilgi.edu.tr

FROM CUSTODY TO COMMUNITY: EDUCATIONAL PATHWAYS FOR REHABILITATION AND REINTEGRATION OF JUVENILES

Salome SHAKARISHVILI[1]

Abstract

Introducing modernized instruments into juvenile justice systems and implementing transitional management tailored to the best interests of child as much as possible will provide real guarantees for the prevention of recidivism. Rehabilitation should be the central axis of modern criminal justice reform. Although historically punitive approaches have dominated the responses to juveniles' crimes, there is increasing evidence that such punitive justice often intensifies the challenges of recidivism and social exclusion. In contrast, child-centered approaches that prioritize rehabilitation, reintegration, and the best interests of the child play an important role in achieving the goals of preventing recidivism. Accordingly, with modern methods, the use of educational tools appears to be the most effective and sustainable strategy to support the rehabilitation of juvenile defendants/convicts and prevent recidivism or reoffending.

Education has a societal impact that goes beyond the mere acquisition of academic knowledge; it functions as a transformative mechanism for personal development, skills development and social reintegration.

Many juveniles in conflict with the law are at risk of dropping out of school, underperforming academically and having limited access to professional opportunities. This educational disadvantage is often closely linked to broader social vulnerabilities, such as poverty, unstable families and experiences of violence. Addressing these social inequalities and offering more or less equal educational opportunities provides concrete opportunities for juveniles in conflict with the law to acquire competences, increase self-esteem and imagine alternative life paths beyond criminal activity. They are regaining the belief that they can be full members of society, free from all stigma and adapted to the community around them.

International legal frameworks reinforce this logic. The UN Convention on the Rights of the Child emphasizes the right of all children to education, including children deprived of their liberty. Similarly, the Beijing Rules and the Havana Rules speak of the rehabilitative function of education within the framework of juvenile justice. Referring to the example of Georgia, national policies, such as the Juvenile Justice Code of Georgia, also require that the best interests of the child guide interventions at all stages. Thus, the inclusion of education in the transitional management of juvenile justice is not only an evidence-based strategy, but also a legal and ethical requirement.

Transitional management refers to a continuum of interventions that move juveniles from institutional care to reintegration into the community. This process typically involves collaboration between correctional institutions, probation services, and relevant professional organizations. Educational tools can be integrated into each stage of this cycle:

1. Education of juvenile offenders: Structured educational programs in rehabilitation facilities should combine traditional academic curricula with vocational training opportunities. This dual approach addresses both cognitive development and employability. Digital literacy, language skills, and artistic education can be used to expand self-expression and future career

[1] Ministry of Education, Science and Youth, Head of Strategic Planning Unit, sshakarishvili@mes.gov.ge; salome.shakarishvili@gmail.com

opportunities. It is important that educational programs be adapted to the developmental needs of juveniles and take place in a supportive, non-punitive environment.

2. Preparation for release: As juveniles approach release, transitional education should focus on life skills such as financial literacy, communication, conflict resolution, and civic responsibility. Mentoring and peer support programs reinforce these lessons and prepare juveniles to deal with the challenges of reintegration. This also includes preparing for reunification with family members and addressing the state's own vulnerability to family care. This latter approach extends beyond the justice sector, but without addressing social vulnerability, it is impossible to create a safe environment for juveniles to feel rehabilitated and supported.

3. Community-based education: After release, collaboration between probation agencies and community education providers ensures continuity of resocialization-rehabilitation. Programs may include enrollment in public schools, vocational training and retraining courses, practical employment in private provider companies, and non-formal education opportunities. Linking education to local labor markets increases public acceptance and reduces the risk of marginalization. Vocational trainings provide employment opportunities, while the development of life skills promotes resilience, decision-making skills, and social competence. Moreover, the structured nature of educational activities promotes discipline, responsibility, and a positive sense of self - all of which are pathways from prison to full membership in society.

To summarize, educational tools are not additional or ancillary, but central to effective transitional juvenile justice management. They transform incarceration from lost opportunity to constructive growth, allowing juveniles to return to society with the knowledge, skills, and resilience necessary to lead lawful, fulfilling lives. Education is much more than acquiring book – written knowledge, it is a transformative stance towards the world.

In addition to the direct individual benefits to juveniles, educational rehabilitation contributes to broader social outcomes. In particular, successful reintegration reduces the financial and social costs to the state associated with repeated imprisonment and enhances public safety. It also strengthens public trust in justice systems as institutions.

Key Words: Juvenile Justice, Transitional Management, Education, Rehabilitation, Reintegration, Societal Impac, Re-Offending

DIGITAL TRANSFORMATION OF PROBATIONAL TRAINING FOR PROBATION PERSONNEL: THE EXPERIENCE OF THE PENITENTIARY ACADEMY OF UKRAINE

Kristina SIRENKO[1], Yuliia PETROVSKA[2], Dmytro POKRYSHEN[3]

Abstract

Introduction. Digital transformation is a pivotal factor in modernising the professional training of probation personnel amid ongoing reforms in the criminal justice system. The Penitentiary Academy of Ukraine (PAU) is the only higher education institution with specialised training conditions, providing initial professional training and continuous professional development for personnel of the State Penitentiary Service of Ukraine (SPE of Ukraine), including staff of the "Probation Centre" state institution. Statistical analysis indicates a steady increase in the number of certified probation personnel trained at PAU. In response to the contemporary challenges of the SPE of Ukraine reforms, PAU is developing a Distance Learning Platform to ensure continuous education aligned with the demands of the digital era.

Methods. The research employs a combination of quantitative and qualitative methods. An analysis of statistical data from 2020–2025 was conducted, covering the number of certified probation personnel and their performance indicators. Anonymous surveys of 125 probation personnel (using Google Forms) assessed digital competencies (on a scale from 1 to 10), years of work experience, and attitudes toward digitalisation (positive/negative). A comparative analysis method was applied to evaluate the digitalisation of professional training in Ukraine and the Republic of Turkey.

Results. The PAU Distance Learning Platform includes e-courses, testing systems, multimedia resources (167 training videos), and the "Bookshelf" digital database with 24/7 access to materials. Surveys revealed that most probation personnel have an average digital competency level (5/10), 47% have over 5 years of experience, and 74 respondents view digitalisation positively. Collaboration with the Institute of Digitalisation of Education enables the integration of advanced technologies, including AI systems (ChatGPT, Gemini, Copilot). In the Republic of Turkey, the General Directorate of Prisons and Detention Houses (Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, CTE) utilises a centralised e-learning platform (Eğitim Yönetim Sistemi/CTE Eğitim Platformu), integrated with the national human resources management system. This platform provides access to training materials, automated assessments, and performance tracking, enhancing transparency and efficiency. Turkey's digitalisation efforts include automation of administrative functions like training planning, participation monitoring, and result evaluation. Looking ahead, PAU could leverage AI systems to collaborate with CTE in developing an adaptive learning platform that tailors content to individual probation personnel's knowledge levels and needs. Potential cooperation includes joint professional development programs, online courses, and inter-agency research on probation and resocialization.

Conclusions. Digitalisation of professional training for probation personnel in Ukraine and Turkey enhances educational efficiency. Turkey has significant experience in implementing simulation programs that model real-world professional scenarios, including interactions with offenders. Developing joint virtual scenarios is a promising avenue. Such interstate projects would enable personnel from both countries to train in near-realistic conditions, fostering adaptability and effective responses in complex professional situations. These initiatives combine

[1] Penitentiary Academy of Ukraine, Head of the Department of Advanced Training for Probation Personnel at the Institute of Professional Development of the Penitentiary Academy of Ukraine, user.ks563@gmail.com

[2] Penitentiary Academy of Ukraine, Head of the Faculty of Humanities (full-time and part-time studies) of the Penitentiary Academy of Ukraine, academychernihiv@gmail.com

[3] Penitentiary Academy of Ukraine, Associate Professor, pokryshen@ukr.net

the technological and methodological strengths of Ukraine and Turkey, laying the foundation for an innovative approach to digitalising probation personnel training.

Key Words: Digital Transformation, Probation System, Professional Training, Distance Education, Penitentiary Academy Of Ukraine, Online Courses, Resosialization.

UYUŞTURUCU KULLANIMININ SALGINA DÖNÜŞMESİ KARŞISINDA YENİ BİR SUÇ SİYASETİ ARAYIŞI

İsmail ŞAHİN[1]

Özet

Tıbbi bir terim olarak salgın, bir hastalığın belirli bir bölgedeki kişilerde ve belirli bir zaman aralığında beklenenden daha fazla görülmesidir. Uyuşturucu madde kullanımının son on yıldaki aralıksız yükselişi ile 2024 yılındaki ivmesini nazara alarak, bu olumsuzluğa dikkat çekmek adına bir metafor olarak uyuşturucu kullanım salgını tabiri tercih edilmiştir. Bu tıbbi terimin mecazi kullanımına dair tercihimizin bir diğer nedeni ise bulaşıcı hastalıkların yayılmasındaki temel aktörlerden olan hastayla temasın, uyuşturucu madde kullanmak açısından da büyük oranda kullanıcı kişilerle sağlanan sosyal etkileşimden kaynaklanıyor olmasındaki benzerliktir.

Ülkemizde uyuşturucu maddelerin kullanımının engellenmesi amacına yönelen suç siyasetinin temel düzenlemesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 191. maddesidir. Ayrıca, 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununun 12/A maddesi ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 71 ve 105/A maddelerinde de bu suça ilişkin önemli hükümlere yer verilmiştir. Mer'i hukukumuzdaki bu düzenlemelere rağmen uyuşturucu kullanımına dair sayıların bir salgın hastalık boyutunu dahi aşar tarzda yükseliş gösterdiği anlaşılmaktadır.

Resmi istatistiklere göre TCK'nın 191. maddesi uyarınca 2024 yılında yapılan toplam soruşturma dosya sayısı 784.199, toplam kovuşturma dosya sayısı 292.982, kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilen suç sayısı ise 154.274'dür. Şüpheli ve sanık sayısı ise sırasıyla 669.026 ve 223.866'dır. 2024 yılındaki şüpheli sayısı, 2024 nüfusumuzun %0,78'ine karşılık gelmektedir.

Soruşturma aşamasına dair 2015 ve 2024 yıllarına ilişkin verileri karşılaştırdığımızda; TCK'nın 191. maddesi uyarınca toplam gelen soruşturma dosya sayısının % 432,9; yıl içinde açılan soruşturma dosya sayısının % 306,8 oranında arttığı anlaşılmaktadır. 2023 ve 2024 yıllarını mukayese ettiğimizde ise bu artışlar sırasıyla %16,3 ve %25 oranındadır.

Kovuşturma evresine dair verilere baktığımızda ise TCK'nın 191. Maddesi uyarınca açılan davaların asliye ceza mahkemelerindeki toplam dosyaların % 14,3'ünü oluşturduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, 30/06/2025 itibarıyla 105.988 kişinin de TCK'nın 191. maddesi uyarınca tedavi ve denetimli serbestlik yükümlülüğü altında bulunduğu resmi istatistiklere yansımıştır.

Emniyet Genel Müdürlüğünce hayatının herhangi döneminde madde kullandığını beyan eden 18.620 (%5,8) kişiye uygulanan anket verileriyle hazırlanan Madde Kullanıcıları Profil Analizi Narkolog Raporunda da oldukça önemli tespitlere yer verilmiştir. 2025 yılına ait bu raporda; uyuşturucu maddeye başlama yaş oranı ortalamasının 22,45 olduğu, ilk denenen uyuşturucu maddenin % 65,6 oranında esrar olduğu, uyuşturucu maddenin ilk temin şeklinin % 80,7 oranında arkadaş çevresi olduğu, uyuşturucu maddeyi günde bir veya birden fazla ya da haftada bir veya birden fazla kullananların oranının %73,3 olduğu, % 29' unun ise tedavi olmayı kabul ettiği, % 49,3'ünün geçmişte uyuşturucu suçundan adli işlem gördüğü tespitleri başta olmak üzere önemli bilgilere yer verilmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 191. maddesinde, 5377, 5560, 6217, 6545, 6638 ve 7445 sayılı kanunlarla kısmen veya bütünüyle değişiklikler yapılmıştır. Ancak bu değişikliklerin hedefine

[1] Adalet Bakanlığı Mevzuat Genel Müdürlüğü, Hakim, Daire Başkanı, hakimdrismailsahin@gmail.com

tam olarak ulaşamadığı anlaşılmaktadır. İstenilen başarıya ulaşamamasında; kovuşturmanın ertelenmesi ile denetimli serbestlik ve tedavi kararı verilmeden evvel şüphelinin buna dair beyanının alınmaması, şüphelinin tedavi gereksinimi ile sosyal ve ekonomik durumunun araştırılmaması, denetimli serbestlik sürecinde yapılan test sayısının azlığı ve bu sürecin yargı makamlarının yakın takibinde olmaması, tedavi ve rehabilitasyon kurumlarının kapasitesinin yetersizliği gibi mevzuat veya uygulamadan kaynaklı bazı sorunlar etkili olmuştur.

Ülkemizde suç siyasetinde uyuşturucu maddelerin tıbbi durumlar dışındaki kullanımı yasaklanmıştır. Dünya uygulamasında bu tercihin yanında bazı ülkeler uyuşturucu maddelerin kullanımının suç olmaktan çıkarılması veya yasallaştırılması şeklinde farklı yaklaşımları kabul etmiştir. Bu kapsamda benimsenen zarar azaltma ilkesi doğrultusunda uyuşturucu madde tüketim odaları, şırınga değişim programları ve esrarın yasal yoldan teminine dair tedarik zinciri oluşturulması gibi uygulamaların benimsendiği görülmektedir. Yasaklama rejimi aksine gelişen bu yaklaşımların savunucuları, uyuşturucu kullanımının cezalandırılmasının temelinde ahlaka aykırı görülmesinin bulunduğu ve bu cezalandırmanın bireyin özgürlüğünü ihlal ettiği, uyuşturucu kullanımın diğer suçların işlenmesine olan etkisinin alkole nazaran daha düşük kaldığı, yasaklama rejiminin madde kullanımının azaltılmasında başarı sağlayamadığı gibi tezleri ileri sürmektedir.

Uyuşturucu kullanımı ile mücadelede kabul edilen bir diğer yöntem ise sorun çözen mahkeme sistemidir. Uyuşturucu tedavi mahkemesi veya uyuşturucu mahkemesi olarak adlandırılan bu ihtisaslaşmış mahkeme modelinde bağımlının tedavi talebi ve yargı makamlarının kabulü ile başlanan program, içerdiği tedavi, denetim, ödül ve geçici yaptırımlar; sunulan eğitim ve istihdam gibi sair olanaklar; multidisipliner çalışma gibi öne çıkan özellikleri ile başta bağımlılık tedavisi olmak üzere suç tekrarının önlenmesi ve ceza adalet sisteminin iş ve mali yükünün azaltılmasında başarılı sonuçlar sağlamaktadır.

Dünya uygulamasında yer bulan yasallaştırma ve suç olmaktan çıkarmaya dair tercihlerin bağımlılıkla mücadelede olumsuz neticelere yol açabileceğini ve uyuşturucu imal ve ticaretine dair suçları artırabileceğini değerlendirmekteyiz. Ayrıca esrar gibi bazı hafif sayılan uyuşturucu maddelere serbestlik verilmesi de isabetli olmayacaktır. Zira ülkemizde yapılan araştırmada uyuşturucu kullanımı büyük oranda esrarla başlamakta ve çeşitlenmektedir. Bu tercihler yerine hukukumuzda kovuşturmadan ayrılma kurumunun bir örneği olarak TCK'nın 191. maddesinde düzenlenen kamu davasının açılmasının ertelenmesine dair hükümlerin aksayan yönlerinin uyuşturucu kullanımına dair mevcut salgın karşısında gözden geçirilmesi ile tedavi ve rehabilitasyon kurumlarının kapasite sorunlarının giderilmesi gibi mevzuat ve uygulamaya dair iyileştirmeler yapılması daha isabetli olacaktır. Ayrıca uyuşturucu madde kullanımının salt bir ceza hukuku sorunu olmadığı, bağımlılığın aynı zamanda tedavi ve rehabilitasyon gerektirebilecek bir hastalık olduğu nazara alınarak maddede düzenlenen cezanın hafifletilmesi de değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Uyuşturucu Bağımlılığı, Uyuşturucu Kullanım Salgını, Uyuşturucu Kullanımının Suç Olmaktan Çıkarılması, Uyuşturucu Kullanımının Yasallaştırılması, Sorun Çözen Mahkeme, Uyuşturucu Tedavi Mahkemesi

TOPLUMA YENİDEN ENTEGRASYON SÜRECİNDE KURAMSAL YAKLAŞIMLAR, ULUSLARARASI UYGULAMALAR VE YENİ BİR MODEL ÖNERİSİ: TOPRAK

Münir ŞAHİN[1]

Özet

Bu çalışma, hükümlülerin topluma yeniden kazandırılması sürecinde farklı ülke uygulamalarını inceleyerek, Türkiye'nin ceza adalet sistemine yönelik politika geliştirme süreçlerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Özellikle infaz sonrası rehabilitasyon, yeniden suç işleme riskinin azaltılması ve sosyal uyumun güçlendirilmesi konularında uluslararası deneyimlerin karşılaştırılması hedeflenmiştir. Çalışma hem onarıcı adalet hem de rehabilitasyon temelli yaklaşımların farklı toplumsal ve kültürel bağlamlarda nasıl uygulandığını analiz ederek Türkiye için model olabilecek iyi uygulama örneklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi ile yapılmıştır. Öncelikle literatür taraması yoluyla, 1990 sonrası dönemde uygulanmaya başlanan modern rehabilitasyon programları ve onarıcı adalet modelleri incelenmiştir. Bu kapsamda, Kanada, Norveç, Yeni Zelanda, Singapur, Hollanda, İngiltere, Amerika ve Japonya gibi farklı hukuk sistemlerine sahip ülkelerin programları örnek olay analizi yaklaşımıyla değerlendirilmiştir. Kaynak seçiminde hakemli dergi makaleleri, uluslararası kuruluş raporları ve resmi istatistiklerden yararlanılmıştır. Çalışmada ayrıca, her ülkenin toplumsal, kültürel ve hukuki bağlamı dikkate alınarak uygulamaların etkililik düzeyleri tartışılmıştır.

Çalışmanın kuramsal dayanağı üç temel yaklaşım üzerine inşa edilmiştir: Onarıcı Adalet Teorisi – Braithwaite (2002) ve Zehr (2002) tarafından geliştirilen bu yaklaşım, suçun yalnızca hukuka aykırı bir eylem değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerde yarattığı tahribat olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Onarıcı adalet, fail, mağdur ve toplumun aktif katılımıyla sosyal bağların onarılmasını hedeflemektedir. Sosyal Sermaye Teorisi – Coleman (1988) ve Putnam (2000), bireylerin sosyal ağlar aracılığıyla toplumla bütünleşmelerinin suçun önlenmesinde kritik rol oynadığını belirtmektedir. Rehabilitasyon programları, failin sosyal sermayesini yeniden inşa etmeye odaklanmalıdır. Yaşam Seyri ve Suçun Dönüm Noktaları Yaklaşımı – Sampson ve Laub (1993), bireylerin yaşamındaki kritik dönüm noktalarının (istihdam, evlilik, topluluk desteği) suçtan uzaklaşmada belirleyici olduğunu savunmaktadır. Çalışmada, bu yaklaşım özellikle uzun süreli rehabilitasyon süreçlerinin tasarımında referans alınmıştır.

İncelenen ülkelerde ortak başarı faktörleri; toplum katılımı, kültürel uyum, mağdur odaklılık, mesleki beceri kazandırma ve uzun süreli sosyal destek olarak belirlenmiştir. Türkiye'nin uluslararası iyi uygulama örneklerinden yararlanarak kendi sosyokültürel yapısına uyumlu hibrit bir model geliştirmesi, suç sonrası entegrasyonun etkinliğini artırabilir. Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda Türkiye için yeni bir model, TOPRAK (Toplum Odaklı Psikososyal Rehabilitasyon ve Katılım Modeli) geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Onarıcı Adalet, Topluma Yeniden Entegrasyon, Rehabilitasyon Programları, Denetimli Serbestlik, Sosyal Sermaye, Suçun Tekrarı (Recidivism)

[1] Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Erbaa Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Dekan Yardımcısı Doçent Doktor, munir.sahin@gop.edu.tr

BULÛĞ, TEMYİZ, CEZAÎ RÜŞD VE MODERN KODİFİKASYONLAR: MÜSLÜMAN ÇOĞUNLUKLU ÜLKELERDE CEZAÎ YAŞIN NORMATİF TEMELİ

Nurten Zeliha ŞAHİN[1]

Özet

Bu bildiri, Müslüman çoğunluklu ülkelerde asgarî ceza sorumluluğu yaşının hangi normatif kaynaklardan türediğini, modern kodifikasyon mirasıyla nasıl biçimlendiğini ve bunun denetimli serbestlik (DS) mimarisine etkilerini açıklığa kavuşturmaktadır. Çalışmanın çıkış noktası, bazı mevzuatlarda görülen "7 yaş" eşiğinin ilk bakışta bir İslâmî nassın emri gibi algılanma ihtimalidir. Bulgular ise bu algıyı tersyüz etmektedir: "7 yaş" kuralı, büyük ölçüde Batı hukuk geleneklerinden — common law'daki rule of sevens / doli incapax ve kıta Avrupası'ndaki "ayırt etme" (discernement) çizgisinden — devralınmış bir şemadır.

Merkezî tez iki ayağa dayanır. (i) Klasik İslâm hukukunda cezaî mükellefiyetin asli eşiği bulûğtur; temyiz (~7) pedagojik-disipliner bir eşiği ifade eder ve tek başına ceza yaşını belirlemez. (ii) Güncel ulusal mevzuatlardaki 7/9/10/12/13/15 gibi sabit alt yaşlar, esasen yasama politikası ve kodifikasyon tercihlerinin ürünüdür; doğrudan bir nassın tayini değildir. Doktrinel çekirdek bu ayrımı destekler: "Kalem üç kişiden kaldırılmıştır" hadisi teklîf/bulûğ ilkesini koyarken, "Yedi yaşında namazı emredin…" rivayeti ibadet eğitimine ilişkindir. Fıkıhta temyiz; velayet, basit tasarruflar ve ibadet eğitiminde eşiği belirler ama cezaî sorumluluğu başlatmaz. Ta'zîr sahasında ise siyâset-i şer'iyye çerçevesinde devlete sabit yaşlar koyma ve pedagojik tedbirleri önceleme takdiri tanınır. "Zarar yoktur" (lā ḍarar wa-lā ḍirār) ilkesi ve makāsıd (aklın, canın, neslin korunması) erken kriminalizasyonu sınırlayan bir normatif arka plan sağlar.

Yöntem üç bileşenlidir: (1) Teklîf/bulûğ, temyiz–cezaî rüşd ayrımı, ta'zîr–siyâset-i şer'iyye ve makāsıd ilkelerinin doktrinel analizi; (2) İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) üyesi ülkelerin asgarî ceza yaşı mevzuatının karşılaştırmalı taranması ve 2000–2025 reform seyrinin izlenmesi; bulûğa dayalı cinsiyete göre farklı eşikleri nedeniyle İran da örnekleme eklenmiştir. Karşılaştırma için AB ülkeleri referans alınmış; İngiltere ve Avustralya bu gruba dâhil edilmiştir. (3) BM Çocuk Hakları Komitesi Genel Yorum No. 24'ün "en az 14" yönlendirmesinin, onarıcı adalet ve çocuk-dostu usullerle eşleştirilmesi.

Bulgular dört noktada yoğunlaşır.

(i) Soykütük: "7 yaş" modeli İslâmî nasstan değil; özellikle Indian Penal Code, 1860 §§82–83 (m. 82: <7 mutlak ehliyetsizlik; m. 83: 7–12 arası ayırt etme/olgunluk testi) ve common law'daki 7–14 bandında doli incapax (çocuğun eyleminin yanlışlığını kavrayamayacağına ilişkin karine) ile, kimi ülkelerde kıta Avrupası discernement (ayırt etme) yaklaşımından beslenmiştir; yerelleşme süreçleri bu kalıpları kurumsallaştırmıştır.

(ii) Eğilim: Son 10–15 yılda 12–15+ yönünde yükseltme belirgindir (ör. Mısır 7→12; Pakistan 7→10; Bahreyn 7→15; BAE 12). BM'nin asgarî yaşı en az 14'e yükseltme yönlendirmesine rağmen, İngiltere'de ve Avustralya'nın birçok eyaletinde asgarî yaş hâlen 10'dur; bu durum politik çeşitliliği ve reform ivmesini görünür kılar.

(iii) Normatif uyum: İslâmî çerçeve ile çağdaş standartlar şu dağılımla tutarlı kılınabilir: bulûğ = asli ilke; yaş eşiği = siyâset-i şer'iyye kapsamında kamu yararı gözetilerek belirlenen yasama

[1] Manisa Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Doçent Doktor, nurtenzeliha.sahin@cbu.edu.tr

tercihi; cezaî rüşd = (asgari yaşın üzerinde) bireysel kapasite filtresi. Cinsiyete göre farklı yaş eşikleri (örn. kız 9 / erkek 15) hem insan hakları hem maslahat bakımından reform gerektirir.

(iv) DS mimarisi: Asgarî yaş yükseldikçe DS, çocuklar açısından cezalandırıcı yükümlülükler rejiminden koruyucu-eğitsel, onarıcı ve koordine edici bir sisteme evrilir; hapis/kapatma son çare olmalı, bireyselleştirilmiş değerlendirme, ölçülü gözetim ve uzlaştırma/onarım programları öne çıkmalıdır.

Kavramsal çerçeve (temyiz → bulûğ → cezaî rüşd). Temyiz (~7) yalnızca pedagojik-eğitsel eşiği gösterir; bulûğ cezaî mükellefiyetin asli ilkesidir; cezaî rüşd ise asgarî yaşın üzerinde, failin fiilin haksızlığını kavrayıp davranışını buna göre yönlendirme kapasitesinin usul güvenceleri altında mahkemece ölçülmesidir. Klasik literatürde malî ehliyet bağlamında kullanılan rüşd, burada ceza alanına "kavrama ve yönlendirme yetisi" olarak uyarlanır. Gelişim psikolojisi ve çağdaş çocuk adaleti bulguları, tek başına yaş eşiğinin yeterli olmadığını; sabit bir alt eşik yanında bireysel kapasite testinin zorunlu olduğunu göstermektedir.

Sonuç. Asgarî yaşın yükseltilmesi, cinsiyete dayalı farklılıkların kaldırılması, cezaî rüşdün kurumsallaştırılması, onarım odaklı uygulamalar ve DS'nin koruyucu koordinasyon rolünün güçlendirilmesi hem İslâmî ilkelerle uyumlu hem de çağdaş çocuk adaleti standartlarıyla barışık, tutarlı bir sistem üretir. "7 yaş kuralı" dinî bir emir değil; tarihsel bir kod kalıbıdır. Klasik İslâm hukuku bulûğu temel alır, temyîzi eğitim eşiği sayar ve rüşdü kişinin davranışını yönlendirme yetisi olarak görür. Bu çerçeve, günümüzün 14+ asgarî yaş, 18'e kadar gençlik rejimi, denetimli serbestlik ve onarıcı adalet eksenine zorlanmadan bağlanabilir. Böylece metinlerle çağdaş standartlar arasındaki gerilim azalır; çocuk, mağdur ve toplum için daha adil ve daha etkili bir çocuk adaleti mimarisi mümkün olur.

Anahtar Kelimeler: Bulûğ; Temyiz; *Doli incapax*; *Discernement*; Cezaî rüşd; Asgarî Ceza Sorumluluğu Yaşı; Denetimli Serbestlik (DS); Siyâset-i şer'iyye; Makāsıd; *Lā ḍarar wa-lā ḍirār* (zarar yoktur, zarara zararla karşılık yoktur).

MANEVİ DANIŞMANLIK BAĞLAMINDA HADİSLERİN DENETİMLİ SERBESTLİKTEKİ REHABİLİTASYON SÜREÇLERİNE MUHTEMEL KATKILARI

Ayşegül TOPRAK ŞAHİN[1]

Özet

Denetimli serbestlik, suç işleyen bireylerin yeniden topluma kazandırılmasını hedefleyen bir infaz modeli olarak bireylerin manevi dünyalarını dikkate alan bir yaklaşıma ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda İslami gelenekte önemli bir otorite kabul edilen hadisler, tövbe, pişmanlık, mağfiret ve yeniden inşa gibi kavramlar üzerinden denetimli serbestlik uygulamalarına önemli katkılar sunabilecek bir potansiyele sahiptir.

Bu çalışmada hadislerde yer alan tövbe ve bağışlanma temalı rivayetler nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmektedir. Ayrıca bu rivayetlerin psiko-sosyal rehabilitasyon sürecindeki işlevleri, denetimli serbestlik uygulamalarındaki danışmanlık ve manevi destek programları bağlamında yorumlanmaktadır.

Hadislerde yer alan "Günahtan pişmanlık duymak tövbedir." veya "Günahından tövbe eden kimse günahsız kimse gibidir." gibi ifadeler, bireyin suça dair farkındalığının artırılması ve sorumluluk bilincinin geliştirilmesi açısından manevi danışmanlıkta kullanılabilecek güçlü mesajlar taşımaktadır. Yine "Bir kimse günah işler de ardından güzelce abdest alır, iki rekât namaz kılar ve bağışlanma dilerse Allah onu mutlaka bağışlar." hadisi, bireysel arınma ve olumlu davranış geliştirme noktasında motivasyon kaynağı oluşturabilmektedir. Diğer taraftan Hz. Peygamber'in tövbe eden kimsenin günahsız kabul edileceğini, Allah'ın kulunun tövbesine duyduğu sevinci vurgulayan rivayetleri, suç sonrası pişmanlık duyan yükümlülere umut aşılayıcı bir duygu vadetmektedir. Ayrıca Hz. Peygamber'in "Kul bir günah işleyip ardından 'Ya Rabbi, günahımı bağışla!' dediğinde Allah onu bağışlar." ve "Allah'ın rahmeti, gazabını geçmiştir." şeklindeki rivayetleri, pişmanlık duyan bireylere umut vadetmekte ve suç sonrası manevi toparlanma sürecini desteklemektedir. Yine "Allah sizin dış görünüşlerinize değil, kalplerinize bakar." hadisi, suçlunun sadece geçmiş eylemleriyle değil, içsel niyeti ve değişim isteğiyle değerlendirileceğini vurgulayarak rehabilitasyonun özünü pekiştirmektedir. Bu hadisler, denetimli serbestlik sürecinde sıkça karşılaşılan motivasyon eksikliği ve suçluluk duygusunun aşılmasında psikososyal destek programlarına manevi bir boyut kazandırabilir. Bu çalışmada hadislerdeki tövbe ve bağışlanma anlayışının denetimli serbestlikteki rehabilitasyon süreçlerine muhtemel katkıları ele alınmaktadır. Tövbenin yeni bir başlangıç olarak sunulması, failin topluma yeniden kazandırılmasında manevi danışmanlık programlarına nasıl katkı sağlayabileceği tartışılmaktadır. Hadislerin sunduğu bu bakış açısı, denetimli serbestlik uygulamalarında suçun tekrarlanmasını önlemeye yönelik yeni bir imkân sunmakta ve bireylerin hem bireysel dönüşümüne hem de toplumsal barışa hizmet edebilecek bir çerçeve oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hadis, Tövbe, Manevi danışmanlık, Denetimli serbestlik, Rehabilitasyon

[1] Artvin Çoruh Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Doktor Araştırma Görevlisi, aysegultoprak@artvin.edu.tr

YASAL ÇERÇEVEDE GİZLİ RİSK: PREGABALİN KULLANIMI VE TEDAVİ MOTİVASYONUNA ETKİSİ

Fatma Dilek ŞEKER[1], Dilek ÖKER KELEŞ[2]

Özet

Amaç: Bu çalışma, denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan bireylerde pregabalin kullanım özelliklerinin tedavi motivasyon düzeyleri üzerindeki etkisini ayrıntılı biçimde incelemeyi amaçlamaktadır. Pregabalin, tıbbi olarak nöropatik ağrı, epilepsi ve anksiyete bozukluklarının tedavisinde kullanılan bir ilaç olmakla birlikte, son yıllarda hem ülkemizde hem de uluslararası düzeyde kötüye kullanım oranlarında dikkat çekici bir artış göstermektedir. Özellikle yargı denetimi altında bulunan bireylerde pregabalinin psikoaktif etkileri nedeniyle reçetesiz temini, yüksek dozda veya diğer maddelerle birlikte kullanımı, tedaviye uyum sürecini olumsuz yönde etkileyebilecek önemli bir risk faktörü olarak görülmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın temel amacı, pregabalin kullanım özelliklerinin tedavi motivasyonu ile ilişkisini ortaya koymak ve bu ilişkinin rehabilitasyon süreçlerine yönelik klinik ve adli önlemler açısından nasıl değerlendirilebileceğini irdelemektir.

Yöntem: Araştırma, son 12 ay içerisinde pregabalin kullandığını beyan eden denetimli serbestlik yükümlüleri ile yürütülmüştür. Çalışmaya toplam 100 pregabalin kullanımı olan yükümlü katılmıştır. Katılımcıların 5'i kadın, 95'i erkektir. Pregabalin kullanan yükümlülerin yaş ortalaması 31,27 (SS = 7,70) olarak saptanmıştır. Veri toplama sürecinde Kişisel Bilgi Formu ile birlikte Tedavi Motivasyonu Ölçeği (TMÖ) denetimli serbestlik uzmanı tarafından yüz yüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler arasında pregabalin kullanım özellikleri (kullanım süresi, sıklığı, günlük ortalama doz, reçeteli/reçetesiz erişim durumu ve eş zamanlı diğer madde kullanımı) ile sosyodemografik ve adli değişkenler yer almıştır. İstatistiksel analizlerde betimleyici istatistiklerin yanı sıra, tedavi motivasyonu puanlarının sosyodemografik ve klinik değişkenlere göre farklılıklarını belirlemek amacıyla parametrik (t-testi, ANOVA, Pearson) ve parametrik olmayan (Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis, Spearman) testler kullanılmıştır. Tüm analizlerde anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Pregabalin grubu (n=100) içerisinde tedavi motivasyonu sosyodemografik ve klinik değişkenlere göre incelenmiştir. Kadın katılımcıların içsel motivasyon puanları erkeklere kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (*Ort.*=44,8 vs. *Ort.*=36,3, $p<.05$). Hâlihazırda psikolojik tedavi görmekte olan bireylerin toplam tedavi motivasyonu puanları, tedavi görmeyenlere göre anlamlı düzeyde yüksektir (*Ort.*=91,0 vs. *Ort.*=79,2, $p<.05$). Benzer şekilde, geçmiş psikiyatrik tedavi öyküsü bulunanların toplam motivasyon (*Ort.*=92,1 vs. *Ort.*=79,9, $p<.05$), içsel motivasyon (*Ort.*=44,0 vs. *Ort.*=36,1, $p<.05$) ve kişilerarası yardım arama (*Ort.*=21,0 vs. *Ort.*=17,0, $p<.01$) puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ayrıca ailede denetimli serbestlik öyküsü bulunanların içsel motivasyon (*Ort.*=44,5 vs. *Ort.*=36,2, $p<.05$) ve kişilerarası yardım arama (*Ort.*=23,0 vs. *Ort.*=17,0, $p<.05$) puanları anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Dışsal motivasyon ve tedaviye güven boyutlarında ise anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>.05$).

Sonuç: Denetimli serbestlik sürecinde ilaç kötüye kullanımı, rehabilitasyon ve yeniden suç işleme riski açısından önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Bulgular, pregabalin kullanan bireylerde tedavi motivasyonunun özellikle kadınlarda daha yüksek olduğunu, ayrıca geçmiş psikiyatrik ve

[1] Trabzon Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Doktor Öğretim Üyesi, fatmadilekseker@trabzon.edu.tr
[2] İzmir Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Psikolog Doktor, okerdilek@yahoo.com

adli öykülerin içsel motivasyon ve yardım arama eğilimini güçlendirdiği göstermektedir. Sonuç olarak, bağımlılık tedavi programlarında cinsiyete duyarlı ve öykü temelli yaklaşımların geliştirilmesinin adli/klinik koordinasyonu güçlendirerek tedaviye katılımı arttırmada kritik bir rol oynayabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Pregabalin, Denetimli Serbestlik, Tedavi Motivasyonu, Madde Kötüye Kullanımı, Rehabilitasyon

YENİ BİR PARADİGMANIN EŞİĞİNDE: TÜRK DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİ

Hüseyin ŞIK[1]

Özet

Denetimli serbestlik sistemi, geçmişi köklü kaynaklara dayanan uzun erimli bir kurumdur. Bu kurum ortaya çıktığı her ülkede farklı kültürlere hizmet ediyor olsa da aslında temelde suç olgusuyla mücadele etmektedir. Aynı zamanda kök saldığı her kültürde benzer bazı değişim ve dönüşüm sürecinden geçmiş olduğu görülmektedir. Bu değişim ve dönüşümün benzer olmasının sebebi ise insanın genel anlamda her zaman daha iyiye ulaşabilmek amacıyla harekete geçmesi ve çalışmasıdır.

Denetimli serbestlik Türkiye'de Osmanlı döneminden itibaren gelen kaynaklarını tarihsel süreçte unutmamış, bu kaynaklara dayanmış ve modernleşmenin ceza adalet sistemi üzerindeki etkisiyle de resmi olarak 2005 yılında kurulmuştur. Sistemin temel amacı "… *öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.*"

Kurulduğu ilk dönemlerde yayımlanan mevzuat incelendiğinde daha çok "denetim" odaklı olduğu görülebilmektedir. Sistemin bugün hâlâ en önemli ve doğru anlaşılması gereken yapboz parçalarından birisi de bu denetim işlevidir. Ancak yapılan pek çok çalışma salt bir cezalandırma ve denetimin suç olgusunu azaltmadığını hepimize göstermektedir. Bu nedenle sistem denetim görevinin yanına eğitim, rehabilitasyon, yardım gibi diğer pek çok görevi de zaman içinde eklemiş ve yeni bir paradigma yaratmıştır. Yapbozun tüm parçaları bir araya geldiğinde ortaya çıkan harmoni işte bu paradigmanın başarısını belirleyen şey olmaktadır.

2013 yılında bu yeni paradigmanın sahadaki yansıması da ortaya çıkmaya başlamış psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve öğretmenlerden oluşan denetimli serbestlik uzmanları eğitim ve rehabilitasyon görevlerini üstlenirken infaz ve koruma memurları ise denetim ve takip görevini üstlenmiştir. Elektronik izleme merkezi kurularak modern dünyanın gelişimine ayak uydurulmuştur. Ancak aslında bir fizik yasası olan ve felsefe alanında da kullanılan, entropi yasası burada da kendisini göstermektedir; evrende düzensizlik sürekli bir şekilde ve tek yönlü olarak artmaktadır. Her sistem bozulmaya doğru ilerler ve kaçınılmaz olarak ceza adalet sisteminde de zaman içinde artan suç oranları ve değişen suç türleri ile mücadele etmek, ortaya çıkan yeni türden ihtiyaçları karşılamak için yeni bir paradigma ortaya koyma gerekliliği doğmuştur.

İşte bugün gelinen noktada, Türk Denetimli Serbestlik Sistemi'nin 20'nci yılını doldurduğu bu günlerde entropinin etkisine karşı koyabilmek için yarattığı bu paradigma gücünü ise aktif olmaktan, sahada olmaktan ve hareket halinde olmaktan almaktadır. Bu anlamda denetimli serbestlik, içine kapanmaktansa dünyaya açılmayı tercih etmiş ve dünya genelindeki iyi uygulama örneklerini kendi tecrübesiyle yoğurarak yeni ihtiyaç alanlarını tespit edebilmiş ve bu alanlara müdahale etmiştir. Bağımlılığı bir beyin hastalığı olarak kabul etmiş ve bu alanda uzmanlaşarak sistemli bir iyileşme alanı oluşturmuştur. Son dönemde, bağımlılıkla mücadele, öfke gibi yakıcı duyguların kontrolünü de içeren davranış değişikliği meydana getirmeyi amaçlayan programlarının yanında, akademinin desteğini de alarak cinsel suçlar, terör ve aşırıcılık, mağdur-empati gibi daha önce dokunulmamış konulara da eğilmeyi başarmıştır. Türkiye'deki 187

[1] Dr., Hâkim-Denetimli Serbestlik Daire Başkanı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, huseyinhukuk23@gmail.com

üniversite ile protokol yapılarak sahada da bu iş birliğinin yansıması tesis edilmiştir. Çevrim içi görüşmeler yoluyla müdahale alanını genişletmiş, mesafeleri ortadan kaldırmayı amaçlamıştır.

Denetimli serbestlik sisteminin en önemli ortaklarından birisi ise ceza infaz kurumlarıdır. Denetimli serbestliğin daha işlevsel olabilmesini sağlamak amacıyla kişiler ceza infaz kurumundan çıkmadan önce sistemin özellikleri, hakları, yükümlülükleri ve karşılaşma ihtimali olan durumlar hakkında bilgilendirmenin önemli olduğu kanaati oluşmuş ve hemen bu konudaki çalışmalara başlanmıştır. 2025 yılı içinde denetimli serbestlik çalışanları tarafından ceza infaz kurumlarındaki 100.000'e yakın hükümlü/tutuklu denetimli serbestlik sisteminin de yardımıyla yeni bir hayatın mümkün olabileceğine dair bilgilendirilmiştir. Bu çalışmalar rutin hale getirilmiş ve "sahada olma" düşüncesi başarıyla hayata geçirilmiştir.

Sistemdeki en önemli paradigma değişimlerinden birisi ise gönüllülük alanında meydana gelmiştir. Bir kişinin herhangi bir sorumluluğu ya da görevi olmamasına rağmen toplumun, insanların ve sistemin daha iyi hale gelmesi için çalıştığı gönüllülük olgusu özellikle adında "serbestlik" geçen bir kurumun kendini daha iyi anlatması ve tanıtması için oldukça önemlidir. Sistem, gönüllüler ile hem bireyin faydalı olma dürtüsüne karşılık vermekte, hem denetimli serbestlik altındaki yükümlülerin hayatlarına dokunarak fayda sağlamakta, hem de toplum içindeki görünürlüğünü arttırarak bir bilinmezi bilinir kılarak korkuları yıkmaya odaklanmaktadır. Şu an meslek elemanları, üniversite öğrencileri, sanatçılar ve esnaflar da dahil olmak üzere çok çeşitli mesleklerden 2.704 gönüllü sisteme katkısını sunmaktadır.

Bir diğer önemli değişim ise suça sürüklenen çocuklar ile ilgili alanlarda meydana gelmiştir. Onarıcı adalet mekanizmaları devreye sokularak çocukların üstün yararını gözetmek, minimum tutukluluk süreleriyle ülkemizin geleceği olan çocukları, denetim işlevini de unutmadan, yeniden suça sürüklenme ihtimalinden uzaklaştırmayı amaçlamaktadır. Çocuk hizmetleri bürolarında, yetişkinlerinkinden ayrıştırılmış alanlarda, sadece çocuğa odaklanmak yerine, aile görüşmeleri, okul ziyaretleri, hobi ve serbest zaman aktiviteleri dahil olmak üzere hayatlarının her alanına dokunmayı amaçlayan bütüncül bir yaklaşım sergilenmektedir.

Türk Denetimli Serbestlik Sistemi 20'nci yılında, kurulduğu günden bu yana verilen 8 milyondan fazla karardan da anlaşılacağı üzere, suç olgusuyla karşılaşmış her birey için çalışmayı sürdürmektedir. Bu süreçte ortaya konan paradigma değişimlerinin etkisinin görünür hale gelmesi ve sonuçlarının alınması amacıyla da aynı istikrarla yoluna devam etmektedir.

KUMAR; DİJİTAL OYUN BAĞIMLILIĞI, ÇEVRİMİÇİ KUMAR; ÇEVRİMİÇİ KUMAR BAĞIMLILIĞI, DENETİMLİ SERBESTLİK YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Hasan Hüseyin TAYLAN[1], Yusuf GENÇ[2], Cengizhan AYNACI[3]

Özet

Problem
Araştırmanın temel problemi, "Sakarya Denetimli Serbestlik yükümlülerinde çevrimiçi kumar bağımlılığı oranı ne düzeydedir?", "Kullanım alışkanlıkları profili ne durumdadır?" ve "Kullanıma etki eden faktörler nelerdir?" şeklindedir.

Konu, Amaç ve Önem
Dijitalleşmenin hızlanmasıyla birlikte kumar faaliyetleri de çevrim içi ortama taşınmış ve çevrimiçi/online kumar (iGaming") olarak adlandırılan yeni bir bağımlılık alanı ortaya çıkmıştır. Çevrimiçi kumar, erişim kolaylığı, anonimlik ve 7/24 kullanım imkânı sayesinde hızla yaygınlaşmaktadır. Bu durum özellikle risk gruplarında bağımlılık eğilimlerini artırmakta ve bireylerin sosyal, ekonomik ve ailevi yaşamlarında ciddi sorunlara yol açmaktadır. Türkiye'de çevrimiçi kumar bağımlılığı üzerine yapılan akademik çalışmalar sınırlı olup, özellikle denetimli serbestlik altındaki bireylerde bu olgunun yaygınlığı ve etkileri yeterince araştırılmamıştır. Bu çalışma, öncelikle söz konusu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu çalışma, çevrimiçi kumar bağımlılığının azaltılması ve önlenmesi için ihtiyaç duyulan gerekli eğitim modeli önerisinin temelini oluşturacaktır.

Yöntem
Araştırma nicel veri toplama tekniklerinden alan taraması (survey) ile yürütülülecektir. Evreni Sakarya ilinde denetimli serbestlik tedbiri altında bulunan yükümlüler oluşturmaktadır. Örneklemde 400 kişi yer almakta ve veriler yüz yüze anket yöntemiyle toplanmaktadır. Soru formu; İnternet Kumar Bağımlılığı Ölçeği, Katılımcıların demografik ve aile özelliklerine ilişkin sorular ve kumar, internet, sosyal medya ve oyun oynama alışkanlıklarını ölçmeye yönelik ek anket sorularından oluşmaktadır.

Bulgular (Beklenen)
Araştırmada erkeklerde, internet ve sosyal medya yoğun kullananlarda ve dijital oyun oynayanlarda bağımlılık eğiliminin daha yüksek olduğu öngörülmektedir. Ayrıca aile özelliklerinin koruyucu veya risk artırıcı faktörler olarak ortaya çıkacağı beklenmektedir.

Sonuç ve Tartışma
Çalışma, çevrimiçi kumarın denetimli serbestlik altındaki bireyler için ciddi bir sosyal sorun oluşturduğunu ve bu alanda önleyici politikaların geliştirilmesinin gerekliliğini ortaya koyacaktır. Bulgular hem akademik literatüre katkı sağlayacak hem de denetimli serbestlik hizmetleri, bağımlılıkla mücadele programları, çevrimiçi kumar bağımlılığını önleyici eğitim programları ve aile temelli sosyal hizmet müdahaleleri için yol gösterici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kumar, Dijital Oyun Bağımlılığı, Çevrimiçi Kumar, Çevrimiçi Kumar Bağımlılığı, Denetimli Serbestlik Yükümlülükleri

[1] Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Profesör Doktor, htaylan@sakarya.edu.tr
[2] Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Profesör Doktor, ygenç@sakarya.edu.tr
[3] Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Doktor Araştırma Görevlisi, cengizhanaynaci@sakarya.edu.tr

GENDER-BASED VIOLENCE AND PROBATION: INTEGRATING VICTIM-CENTERED APPROACHES AND DIGITAL INNOVATION IN COMMUNITY SANCTIONS

Olga TEŠOVIĆ[1]

Abstract

Probation systems across the world are increasingly confronted with the challenges of addressing gender-based violence (GBV), particularly domestic and intimate partner violence. While traditionally focused on offender supervision, contemporary probation practice has the potential to become a vital space for rehabilitation, prevention, and protection, if equipped with the appropriate gender-sensitive, trauma-informed, and digitally-enhanced approaches. This paper examines the intersections between probation and GBV prevention, with a particular focus on the integration of multidisciplinary expertise and innovative technological tools that can strengthen both offender accountability and victim safety.

Drawing on comparative case studies from the United Kingdom, Sweden, Spain, and Canada - jurisdictions recognized for their diverse yet effective responses to GBV within the context of community sanctions, this presentation highlights adaptable practices that demonstrate institutional empathy, interagency coordination, and the effective use of digital systems. These countries were intentionally selected due to their distinctive legal frameworks, operational cultures, and levels of technological integration. Together, they offer a multidimensional view of how probation services can transcend their supervisory roots and become key actors in GBV prevention ecosystems.

Core practices explored include: structured behavioral change programs for perpetrators of violence; mandatory training for probation officers in coercive control, trauma communication, and gender dynamics; and permanent collaboration with psychologists, social workers, victim advocates, and gender-based violence specialists. These components have proven critical to identifying patterns of reoffending, personalizing interventions, and preventing secondary victimization.

In parallel, the presentation emphasizes the emerging role of digital technologies in expanding the reach, efficiency, and responsiveness of probation systems. Tools such as geo-fencing linked to restraining orders, AI-supported risk assessment models, mobile applications for safe reporting and support, and platforms for real-time interagency information sharing represent cutting-edge innovations with transformative potential. When used within clear legal and ethical frameworks, such technologies can reduce reoffending risks, increase institutional agility, and empower both victims and professionals. In particular, Spain's extensive use of electronic monitoring in domestic violence cases, the UK's development of victim-support apps, and Sweden's investment in digital infrastructure for remote behavioral programs provide valuable insight into scalable solutions.

The paper also engages with the limitations and ethical concerns associated with these developments, including privacy, data security, digital exclusion, and the risk of over-surveillance. It argues that while technology offers significant promise, it must remain subordinate to a human rights-based framework that centers the needs and agency of victims. Successful integration of digital tools requires not only financial investment but also shifts in professional culture, inter-ministerial collaboration, and ongoing evaluation.

[1] Judicial Academy in Belgrade, Doktor Öğretim Görevlisi, otolgates@gmail.com

In a broader policy context, this research underscores the strategic importance of embedding GBV specific approaches into probation reforms worldwide. Rather than treating GBV cases as a subcategory within general offender management, probation systems should develop specialized units or protocols that reflect the complexity and relational nature of such violence. This includes enhanced coordination with family courts, shelters, social services, and health providers, ensuring that probation is not a siloed institution, but part of a larger social response to violence.

The presentation concludes by reflecting on Türkiye's ongoing efforts to modernize its probation system. With recent advances in electronic monitoring, structured behavioral programs, and national policies aimed at reducing domestic violence, Türkiye is well-positioned to benefit from a deeper integration of GBV expertise and victim-centered innovation into its probation services. By leveraging international experiences and adapting them to local realities, Turkish institutions can contribute meaningfully to a future-oriented, restorative model of justice.

Ultimately, this presentation advocates for a paradigm shift in how probation systems engage with gender-based violence, moving from reactive offender management to proactive, victim-centered protection and rehabilitation. By integrating technological innovation, interdisciplinary practice, and international learning, probation can evolve into a transformative mechanism that not only reduces recidivism but actively contributes to social justice. This session invites critical reflection on the institutional, cultural, and technological conditions required to support this evolution, particularly within Türkiye's own reform trajectory, which holds substantial potential to lead in this area.

Key Words: Probation, Gender-Based Violence, Digital Innovation, Restorative Justice, Victim Protection, Trauma-Informed Practice, International Models

THE JUSTICE FOR CHILDREN SYSTEM REFORM AND THE CRIMINAL RESPONSIBILITY OF CHILDREN IN REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA: IS THERE A NEED FOR REVISION?

Aleksandra DEANOSKA TRENDAFILOVA[1]

Abstract

The justice system for children in the Republic of North Macedonia began to undergo significant reform in 2007, when, for the first time, children were separated from the Criminal Code and the criminal-legal treatment applied to adults. The reform of Macedonian legislation concerning children, specifically in the field of juvenile justice, actually began much later than the general criminal law reform following the independence of the Republic of Macedonia and was not part of the initial phase when the first Criminal Code was adopted. This raises the question of whether the system was not ready for reform or whether the legislator ignored the new trends of restorative justice and the different approach to juvenile delinquency.

Before the reform, children were treated based on the principles of the former Yugoslav legislation, meaning that children were held responsible depending on the criterion of discernment. The division between younger (14 to 16 years old) and older minors (16–18 years old) dates back to 1951, and in 1959 the category of younger adults was introduced, allowing individuals between 18 and 21 years to be treated under the legal regime applicable to children. Since then, the age of criminal responsibility for children has been set at 14, and this remains the case to this day. Since the adoption of the first Law on Juvenile Justice in 2007, followed by the new Law on Justice for Children in 2013 and 2024, accompanied by multiple amendments over the years, the Republic of North Macedonia has continuously continued the reform of the justice system for children. The goal has been to align it with international standards, comparative experiences, and best practices in the treatment of children who commit offenses.

The author will explain the categories of children at risk and children in conflict with the law, showing how their unlawful actions incite social and institutional responses. The discussion will also cover the measures of assistance and protection and their (in)effectiveness in preventing juvenile delinquency. In recent times, large-scale criminal events in the region committed by children have raised questions about the criminal responsibility of children and the age of criminal liability. This prompts consideration of whether a revision of the criminal responsibility system regarding the age of child offenders is necessary.

The author of this paper will provide a brief overview of comparative solutions regarding the age of criminal responsibility for children and will elaborate on the criminal-legal concepts in Macedonian criminal law related to criminal liability, as well as relevant provisions from the Law on Justice for Children and the Criminal Code. Furthermore, will open a discussion on whether current solutions should or should not be changed and whether the responsibility for juvenile delinquency lies solely with the children themselves. The author particularly emphasizes that the focus should be on the prevention of juvenile delinquency, early identification of risk factors, and the responsibility of society and institutions for the untimely and ineffective fulfillment of their obligations in creating a healthy environment in which children can grow, develop, and be educated.

Key Words: Criminal Liability, Age, Child Offenders, Justice For Children

[1] University Ss. "Cyril and Metodius", Professor, a.deanoskatrendafilova@pf.ukim.edu.mk

"ADALETİN SESSİZLERİ": DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİ İÇERİSİNDE YAŞLILAR VE GEREKSİNİMLERİ

Esin ZENGİN TAŞ[1]

Özet

Bu çalışma ile yaşlanan bir nüfus ve yaş ayrımcılığının hâkim olduğu bir toplumsal bağlamda, denetimli serbestlik hizmetlerinin yaş dostu olmasına katkı sağlamak amacıyla; adalet sistemi içerisinde görünürlüğü az olan yaşlıların değişen ve başka dezavantajlarla kesişimselleşen gereksinimlerine dikkat çekilmesi ve uygulayıcılara, politika yapıcılara ve hizmet sağlayıcı kurumlara yönelik pratik öneriler sunulması amaçlanmaktadır.

Yaşlıların çeşitliliği ve ileri yaşta görülen kayda değer sosyal ve mekânsal eşitsizlikler göz önüne alındığında, yalnızca kronolojik yaşa dayanan genel yaklaşımlar bazı gruplar için orantısız dezavantajlar yaratma olasılığı taşımaktadır. Denetimli serbestlik hizmetlerinin odağı ve yapılan akademik çalışmaların yoğunluğuna bakıldığında; çocuklar ve gençlerin yetişkin denetimli serbestlik sistemine geçiş süreçlerine daha fazla dikkat çekilmesine rağmen, yaş spektrumunun diğer ucundaki yaşlılar için benzer bir yaklaşım benimsenmemiştir. Bu durum, "suç işlemeyi bırakmamış" ya da "hayatlarının ilerleyen dönemlerinde ilk kez ceza adalet sistemine dahil olmuş bireyler" için ne yapılması gerektiği sorusunu gündeme getirmektedir. Adalet sistemi içerisinde yaşlılar "sessiz" bir gruptur. Adına sınırlı sayıda akademik çalışma bulunan bu grubun "yaşlanan dünya" içerisinde gereksinimlerini görmezden gelmek ya da yeterince tartışmamak, sosyal ve onarıcı adalet anlayışının kapsayıcılığı ile çelişmektedir. Belki de en önemlisi, suç ve yaşlılık döneminin bir araştırma ve politika alanı olarak ihmal edilmesi, dolaylı olarak yaş ayrımcılığının tekrarlanmasına ve yaşlanan nüfusun deneyimlerini dışlayan ve geçersiz kılan güç hiyerarşisinin yeniden üretilmesine sebep olabilir. Ayrıca, bugüne kadar cezaevi ve denetimli serbestlik alanında yapılan araştırmaların çoğunluğunun, ceza adaleti sistemindeki yaşlı kadın sayısının azlığı nedeniyle yaşlı erkeklere odaklanması, toplumsal cinsiyet bağlamında da ele alındığında araştırılması ihmal edilen bir alan olarak kalmaktadır.

Yaş ve yaşlanma, yaşlanan bir toplumda yaşıyor olmamız nedeniyle önemli konulardır. Türkiye'de yaşlı nüfus oranının 2030 yılında %12,9; 2040 yılında %16,3 olacağı öngörülmektedir. Bu demografik dönüşüm, kurumların hizmet sunduğu bireyler açısından önemli politika yansımaları doğurmaktadır. Toplumumuzda adalet sistemi ile ilişki içerisinde bulunan birey sayısının azımsanmayacak sayısı ile demografik dönüşümün etkileri denetimli serbestlik hizmetlerinin de konuya ilişkin politikalarında yapacağı iyileştirmeleri önemli hale getirmektedir. Bir başka değişle yaşlanan bir toplumda yaşıyor olmamız, denetimli serbestlik hizmetlerinin hizmet alan yaşlı bireyler bağlamında dönüştürülmesini zorunlu kılmaktadır.

Yaşlı müracaatçıların sayısının artmasıyla birlikte, bu bireylerin özel ihtiyaçlarını göz ardı etmek giderek daha da güçleşecektir. Denetimli serbestlik uygulamaları, bu demografik dönüşümü bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik özel programların uygulanmasını yoğunlaştırmak için bir fırsat olarak değerlendirebilir. Yaşamları boyunca birikmiş dezavantajları nedeniyle 'iyi yaşlanamayan' yaşlı müracaatçılar da olacağı gerçeğinden hareketle bu ihtiyaçlar oldukça kapsamlıdır. Denetimli serbestlik sistemi içerisinde bulunan birçok yaşlı bireyin yaşam deneyimleri, kötü mental ve fiziksel sağlık, güvencesiz mali durumlar ve konaklama sorunları gibi sorunlarla iç içe geçmiş olabilir; bu durumlar yaş aldıkça sağlık ve refahlarını şekillendirir. Kesişimselleşen gereksinimleri bağlamında yaşlılar yoksulluk, ruh sağlığı, etnisite, hastalık ve engellilik ile suç türü gibi birçok "dışlanmış" kimliği bir arada taşıyabilmektedirler. Sağlık, sosyal işlevsellik, iş gücü piyasasına erişim ve aile ilişkilerine dair sorunlar, yaşlanmayla birlikte daha da

[1] İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu, Doçent Doktor, esin.tas@kavram.edu.tr

derinleşmekte ve ceza adaleti sistemine dâhil olan bireyler için kritik önem taşımaktadır. Bu tür sorunlar, bireylerin hizmetlere katılımını, denetim koşullarını başarıyla tamamlama yetilerini doğrudan etkileyebilmektedir. Ayrıca, yaşlı yükümlülerin uyuşturucu kullanma olasılıkları daha düşük olmakla birlikte, alkolle ilgili sorunlar yaşama olasılıkları daha yüksektir. Madde kullanımının ileri yaşa kadar devam etmesi, fiziksel ve zihinsel sağlıkla ilgili risk faktörlerini de beraberinde getirmektedir. Yaş arttıkça yeniden suça yönelme oranlarının azaldığı gerçeğinden de hareketle; yaşlılar için risk ve suç işleme eğilimi (kriminojenik ihtiyaç) ötesinde; bireyin bütünsel ihtiyaçlarını dikkate alan "öncelikli yaş" yaklaşımının benimsenmesi uygun olabilir.

Sonuç olarak hali hazırda başlamış olan ve gelecekte de devam edeceği öngörülen demografik dönüşüm ve yaşlanan toplumumuzda denetimli serbestlik alanında yaşa uygun müdahaleler geliştirmek birtakım zorluklar barındırsa da "kapsayıcı adalet" anlayışı gereği geleceğin zorunlu alanlarından birisi olacaktır. Bu yüzden politika ve uygulama geliştirilirken bireysel ihtiyaçlara, güçlü yönlere ve yaşanmış deneyimlere odaklanan; yaş temelinde homojenlik varsayımından kaçınılarak geliştirilecek yaş dostu müdahalelerin önemli olduğu düşünülmektedir. Yaşlı bireyler arasında çeşitliliği tanımak ve bu çeşitliliği ayrıştırmak önemlidir. Çünkü yaşlanma; etnisite, cinsiyet, suç türü ve sosyoekonomik statü gibi diğer etkenlerle kesişmektedir. Tüm bu sebeplerle; denetimli serbestlikteki yaşlı bireylerin ihtiyaçlarıyla ilgili kanıta dayalı bir bilgi tabanının geliştirilmesi, bölgesel denetimli serbestlik uygulamaları, diğer hizmet sunucuları ile ortak entegre bakım kurullarının oluşturulması, denetimli serbestlikteki yaşlı bireylerin çeşitli ve kesişen ihtiyaçlarını tespit etmek ve yanıt vermek için sistematik bir yaklaşım uygulamayarak farklı boyutların da araştırılması (örneğin yalnızlık, dayanıklılık ve yas sürecinin etkisi gibi diğer ihtiyaçların bütünsel olarak ele alınması), sosyal bakım alanlarının desteklenmesi, yerel, bölgesel ve ulusal gönüllü ve toplum kuruluşlarıyla ortaklıklar geliştirilmesi, yaşlılarla çalışma konusunda uzmanların güçlendirilmesi, yaş dostu fiziki koşulların oluşturulması, esnek denetleme mekanizmalarının seçenek olarak kullanımı, teknolojik uyarlamaların sisteme entegre edilmesi ancak teknolojik altyapı kullanımı hakkında yaşlıların desteklenerek güçlendirilmesi, yaşlı yükümlülere bakım verenlerin desteklenmesi ve bilinçlendirilmesi, erişilebilir ruh sağlığı hizmetlerinin planlanması, toplumsal sermayenin gelişimini destekleyebilecek topluluk kaynaklarının haritalanması yaşlı yükümlüler için etkin müdahale planlamasında önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşlılık, Denetimli Serbestlik, Yaşlıların Gereksinimleri, Sosyal Hizmet

DENETİMLİ SERBESTLİKTE YAPAY ZEKÂNIN KULLANILMASI ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Şaban Cankat TAŞKIN[1]

Özet

Yapay zekâ hukukun pek çok alanında kullanılmaya başlanmıştır. Son yıllarda farklı ülkelerde yapay zekânın iş hukuku, medeni hukuk, ticaret hukuku hatta ceza ve ceza muhakemesi hukuku alanında kullanıldığına ilişkin çok sayıda örnek bulunmaktadır.

Yapay zekânın infaz hukuku ve bu hukuk dalının bir alt başlığı olan denetimli serbestlik alanında uygulanması da mümkün olabilir. Zira, hukuk alanında çok tartışmalı sonuçlara yol açmışsa da bir tür yapay zekâ algoritmasıyla çalışan Compas yazılımı, yapay zekânın infaz hukuku alanında da uygulanabileceğini ortaya koymuştur.

Bu alandaki en tartışmalı davalardan biri de Loomis v. Winconsin Kararı olarak bilinen "State v. Loomis, 881 N.W.2d 749 (2016)" kararıdır. Esasen bu karar ceza muhakemesi hukukundaki masumiyet karinesini tehlikeye atan yönüyle eleştirilmekteyse de Neuralink adlı şirket tarafından geliştirilen ve "Telepati" adıyla anılan "beyin çipi" teknolojisinin ilk kez bir Alzheimer hastası üzerinde denenerek olumlu sonuç alınması, yapay zekâ temelli beyin çipi teknolojisinin bir tür yalan makinesi olarak kullanılma tehlikesini de beraberinde getirmiştir.

Diğer yandan, eğer bu teknoloji olumlu kullanılabilirse, ileride denetimli serbestlik ve hükümlüyü topluma kazandırma, izleme gibi alanlarda da önemli etkiler doğurabilecektir. Ne var ki yapay zekâ uygulamalarının hem ceza muhakemesi hukukunun hem de infaz hukukuyla denetimli serbestliğe hâkim olan temel ilkelerine aykırı sonuçlar doğurabilme riski de bulunmaktadır. Bu nedenle, yapay zekânın infaz hukuku ve denetimli serbestlik alanına dahil edilmesinin ortaya çıkarabileceği olumlu ve olumsuz etkileri dikkatle değerlendirilmelidir.

Ne olursa olsun, infaz hukukunun klasik kalıplarından sıyrılması, Kriminoloji biliminin verilerini de kullanarak yapay zekâ temelli yazılımları özellikle denetimli serbestlik alanında kullanması gerekliliktir. Gelişen teknolojinin, Dünya üzerinde uygulanan örnekleri de incelenerek Türk İnfaz Hukuku sistemine dahil edilmesi yararlar sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, İnfaz Hukukunda Yapay Zekânın Kullanılması, State V. Loomis, Denetimli Serbestlik ve Yapay Zekâ

[1] İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor, sctaskin@gmail.com

TÜRK HUKUKUNDA DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİNİN HUKUKİ DAYANAKLARI

Bilal TUNÇ[1]

Özet

Denetimli serbestlik sistemi, Türk Ceza Hukuku içerisinde önemli bir yer tutmakta olup; ciddi bir biçimde uygulanmaktadır. Denetimli serbestlik, şüpheli, sanık ve hükümlülerin toplum içinde denetim ve takibinin yapıldığı, iyileştirilmeleri için ihtiyaç duyulan hizmet, program ve kaynakların sağlandığı, yeniden suç işlenmesini önlemeyi ve toplumun korunmasını amaçlayan bir ceza ve infaz sistemidir. Bu tanımdan da açık bir biçimde anlaşılabileceği üzere denetimli serbestlik, suç işleyen kişilerin topluma yeniden uyum sağlamalarını ve sosyalleşme açısından alışma sürecini kolaylaştıran, geniş anlamda denetim ve yardımın birleşmesi ile sosyo-pedagojik temelde tanımlanan bir yaptırım metodudur. Bu bağlamda denetimli serbestlikte şüpheli ya da sanığa belirlenecek olan deneme süresi içerisinde, sosyal çevreden bağları koparılmaksızın, bu kişilere toplumda kalma şansı verilmektedir. Bunun da suçluların iflahı ve topluma kazandırılmaları açısından son derece önemli olduğu bir gerçektir.

Yukarıda verilen bilgi bağlamında Türk Ceza Hukuku Sistemi içerisinde denetimli serbestliğin birtakım hukuki dayanakları bulunmaktadır. Söz konusu hukuku dayanaklar 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun, 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 5402 Sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu ve 5402 Sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Yönetmeliğidir. Türk hukuk sistemi içerisinde adı geçen kanun ve yönetmeliklerle denetimli serbestlik uygulanmaktadır.

"Türk Hukukunda Denetimli Serbestlik Sisteminin Hukuki Dayanakları" adlı bildirinin hazırlanmasındaki temel amaç, denetimli serbestlik sisteminin adli makamların talimatları doğrultusunda toplumda suç ve suçluların izlenmesi, yeniden suç işleme riskinin azaltarak toplumun korunması, onarıcı yargı süreci ve uzlaştırma yoluyla mağdur olan kişilere yardımcı olunması ve etkin izleme yoluyla suçluların ıslah edilmesinde adı geçen kanunların ne ölçüde etkili olduğunun ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda denetimli serbestlik sistemine bağlı olarak yürütülen hizmetlerin geliştirilmesi için söz konusu kanunlarda ne gibi düzenlemelerin olması gerektiği hususunun da ayrıntılı bir biçimde ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Bu amaç ve hedefler doğrultusunda hazırlanacak olan bildiri, telif eserlerden ve hukuki metinlerden istifade edilerek oluşturulacaktır. Son olarak söz konusu bildiri metni, nitel bir çalışma olup; burada doküman analizi tekniği kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, Çocuk Koruma Kanunu

[1] Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Profesör Doktor, btunc@agri.edu.tr

DENETİMLİ SERBESTLİKTE MADDE BAĞIMLILIĞINA YÖNELİK MÜDAHALE PROGRAMLARI: MEVCUT DURUM VE ÖNERİLER

Özge GAMSIZ TUNÇ[1]

Özet

Madde kullanımı; bireysel bir sağlık sorununun ötesinde, toplumsal güvenlik, kamu sağlığı ve suçun önlenmesi açısından küresel ölçekte önemli bir problemdir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) raporları, son on yılda madde kullanımında ve buna bağlı suç oranlarında ciddi artış olduğunu göstermektedir. UNODC verilerine göre, 2023 yılında dünya genelinde yaklaşık 316 milyon kişi uyuşturucu madde kullanmış, 64 milyon kişi ise madde kullanım bozukluğu yaşamıştır. Avrupa Uyuşturucu Raporu 2025 verilerinde ise, esrarın en yaygın madde olmaya devam ettiği, ancak madde piyasalarının küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle çeşitlendiği ortaya konulmuştur. Türkiye'de Türk Ceza Kanunu'nun 191. maddesi kapsamında "tedavi ve denetimli serbestlik" tedbirleri uygulanmaktadır. 2023 yılında gerçekleşen 251.851 uyuşturucu olayının %82,6'sı bu kapsamda değerlendirilmiştir. 30 Haziran 2025 itibarıyla denetim altındaki 451.659 yetişkinin 105.988'i uyuşturucu nedeniyle denetimli serbestlik tedbiri almıştır. Bu veriler, denetimli serbestliğin bağımlılık ile suçun kesişiminde üstlendiği kritik rolünü göstermektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, denetimli serbestlik kapsamında madde bağımlılığına yönelik mevcut uygulamaları tartışmak, uluslararası iyi örnekleri incelemek ve Türkiye bağlamında iyileştirme çalışmalarına ilişkin öneriler sunmaktır. Uluslararası düzeyde madde kullanımına bağlı suçluluğu azaltmaya yönelik çok sayıda kanıta dayalı müdahale modeli bulunmaktadır. Bunlar arasında uyuşturucu tedavi mahkemeleri, bilişsel-davranışçı temelli programlar, motivasyonel görüşme temelli yaklaşımlar, acil durum yönetimi, uzun süreli iyileşmeyi destekleyen karşılıklı yardım uygulamaları, dirençli vakalara yönelik psiko-sosyal müdahaleler ve davranışsal pekiştirme ile ödüle dayalı yöntemler öne çıkmaktadır. Ayrıca problem çözme yaklaşımları ile toplum temelli ve kültürel adalet modelleri, yeniden suç işlemeyi azaltma ve topluma adaptasyonu kolaylaştırmada etkili sonuçlar sunmaktadır. Alan yazında bilişsel-davranışçı terapi ve motivasyonel görüşme, bağımlılık tedavisinde güçlü yaklaşımlar olarak öne çıkmaktadır. Benzer şekilde Türkiye'deki tez çalışmaları da bu yöntemlerin, yükümlülerin sosyal uyumunu desteklediğini göstermektedir. Türkiye'de denetimli serbestlik uygulamalarında bireysel görüşmeler, grup çalışmaları ve seminerler yer almaktadır. Bu kapsamda kullanılan en yaygın program ise Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Müdahale Programı (SAMBA)'dır. Ancak denetimli serbestlikteki iyileştirme çalışmalarında hedefe göre düzenlenmiş ve farklı kuramsal temelle desteklenerek yapılandırılmış çeşitli müdahalelere duyulan ihtiyaç artmaktadır. Risk-ihtiyaç-uygunluk modeli, yüksek riskli bireylere yoğun hizmet sunulmasını, suç davranışına yol açan ihtiyaçlara odaklanılmasını ve müdahalelerin bireylerin öğrenme stilleri ile motivasyonlarına göre uyarlanmasını önermektedir. Bu bağlamda bireysel farklılıklara dayalı programların geliştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'de özellikle madde kullanımı nedeniyle denetimli serbestlik tedbiri almış kadınlara özgü iyileştirme çalışmalarının sınırlı olduğu görülmektedir. Kadınlarda madde bağımlılığına eşlik eden ruhsal bozukluklar ve karmaşık travmatik deneyimler göz önünde bulundurulduğunda, denetimli serbestliklerde cinsiyete duyarlı ve travma bilgili yaklaşımların yaygınlaştırılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Türkiye'de denetimli serbestliklerde farklı grup modellerinin uygulanması, tedavi ile yargı süreci koordinasyonunun güçlendirilmesi, tedavi sonrası bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve CRAFT (Community Reinforcement and Family Training) gibi aile temelli yaklaşımlar ile sistemik aile terapi modellerinin sisteme entegrasyonu önerilmektedir. Ayrıca gençlere yönelik süreklilik odaklı yaklaşımların, duygu düzenleme becerilerini artıran terapötik yöntemlerin yanı sıra gerçeklik terapisi, diyalektik

[1] İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Doktor Öğretim Üyesi, ozge.tunc@bilecik.edu.tr

davranış terapisi, şema terapi, sanat/drama terapisi ve bilinçli farkındalık temelli farklı uygulamaların denetimli serbestlik sisteminde yer alması önem taşımaktadır. Türkiye'de ayrı bir uyuşturucu mahkemesi bulunmasa da benzer işleyiş mevcuttur; ancak kurumsal kapasite, uzmanlık, ödül-ceza sistemleri ve aile katılımı açısından geliştirilmesi gereken yönler vardır. Ayrıca denetimli serbestlikte risk-ihtiyaç-uygunluk modeli benimsenmiş olsa da uygulamada programların çeşitlendirilmesi ve uluslararası iyi örneklerin uyarlanması stratejik bir öncelik taşımaktadır. Türkiye'de denetimli serbestlik sisteminin 20. yılı, uluslararası deneyimlerin yerel koşullara aktarılması ile bağımlılıkla mücadelede sürdürülebilir ve kanıta dayalı politikaların geliştirilmesi için önemli bir fırsat sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Madde Bağımlılığı, İyileştirme Çalışmaları, Cinsiyete Duyarlı Yaklaşımlar, Uluslararası İyi Örnekler

BAĞIMLILIKTA KARANLIK ALAN: DENETİMLİ SERBESTLİKTE TRAVMA ODAKLI PSİKOLOJİK MÜDAHALELERİN ROLÜ

Ahmet Fatih TUNCAY[1] , Yunus İÇER[2]

Özet

Bağımlılık kişinin kendisi, sosyal çevresi ve kamu güvenliği açısından önemli bir sorun alanı olarak değerlendirilmektedir. Adli sürecinde bir konusu olan madde bağımlılığı oldukça uzun ve birden fazla disiplinin bir arada çalışmasını zorunlu kılan karmaşık bir tedavi süreci gerektirmektedir. Madde kullanım bozukluğu, literatürde yalnızca bir bağımlılık sorunu olarak değil, çok boyutlu bir biyo-psiko-sosyal problem olarak ele alınmaktadır. Çeşitli etiyolojik faktörlerin bir araya gelmesiyle gelişen madde kullanım bozukluğu, genetik yatkınlık, çevresel stresörler, travmatik yaşantılar, sosyal dışlanma ve psikiyatrik eş tanılar gibi birçok etiyolojik faktörün etkileşimiyle ortaya çıkmakta ve bireyin yaşamında karmaşık, süreğen ve yıkıcı bir sürece dönüşebilmektedir. Özellikle adli sürece dahil olan bireylerde madde kullanım bozukluğu, yalnızca bireyin kendisini değil, aynı zamanda ailesini, sosyal çevresini ve kamu güvenliğini etkileyen çok yönlü toplumsal bir sorun hâlini almaktadır. Denetimli serbestlik sistemi içerisine dahil olan kişilerde de sıklıkla madde kullanım bozukluğu görülmekle birlikte madde kullanım bozukluğuna bağlı olarak işledikleri farklı suç türlerinden de adli sistem içerisine dahil olabilmektedirler. Literatür, madde bağımlılığı ile travmatik yaşam olayları arasında çift yönlü bir etkileşim olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bir yandan, bireyin geçmişte yaşadığı travmatik yaşam olayları özellikle çocukluk çağı travmaları, fiziksel ve duygusal istismar, ihmal, ebeveyn kaybı, aile içi şiddet gibi olaylar bağımlılığın gelişiminde önemli bir risk faktörü oluştururken; diğer yandan bağımlılığın kendisi de bireyin yeni travmalar yaşamasına neden olabilmektedir. Bu döngüsel yapı, bireyin ruhsal bütünlüğünü zedeleyen ve zamanla kronikleşen bir sürece zemin hazırlamaktadır. Madde kullanım bozukluğu ile travma geçmişi arasındaki çift yönlü ilişki, denetimli serbestlik sisteminde yer alan birçok yükümlü için bütüncül ve çok katmanlı müdahale modellerini zorunlu kılmaktadır.

Çocukluk çağı travmaları, fiziksel ve duygusal istismar, toplumsal dışlanma, yoksulluk ve cezaevi deneyimi gibi birçok faktör hem bağımlılık gelişimine hem de suç davranışlarına zemin hazırlayabilmektedir. Bu nedenle, denetimli serbestlik uygulamalarında kullanılan psikolojik müdahale yaklaşımlarının yalnızca madde kullanımına değil; bireyin geçmişinde yer alan travmatik deneyimlere de duyarlılık göstermesi oldukça önemlidir. Bu bireylerle yürütülen psikolojik destek ve rehabilitasyon süreçlerinin bütüncül, travma odaklı ve kişiselleştirilmiş bir yaklaşımı esas alması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca travmatik yaşantılarla yüzleşemeyen bireylerde, psikolojik iyileşme çoğu zaman yüzeysel düzeyde kalmakta; birey yalnızca kısa süreli ve geçici baskılayıcı savunma mekanizmalarına başvurarak iyilik hâli sergilemektedir. Bu durum, tedavi ve iyileşme sürecinin derinleşmesini engellemekte ve nüks oranlarının yüksek kalmasına yol açmaktadır. Uzun vadede bakıldığında, sadece davranışsal düzeyde hedeflenen değişimler, bireyin iç dünyasında gerekli dönüşümü sağlamamakta; bu da hem bireyin iyilik hâlini hem de kamusal güvenliği tehdit eden bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak, denetimli serbestlik sistemi içinde madde kullanım bozukluğu olan bireylere yönelik psikolojik müdahalelerin, yalnızca bağımlılığa değil; bağımlılığı besleyen ve sürdüren travmatik arka plana da duyarlılık göstermesi gerekmektedir. Bu bağlamda, ruh sağlığı uzmanlarının bireyin geçmiş yaşam öyküsünü detaylı bir şekilde analiz ederek, travma odaklı psikoterapi yaklaşımlarını içeren ve bireyselleştirilmiş müdahale planları oluşturması hem etik açıdan hem de terapötik etkililik açısından elzemdir. Travmaya duyarlı uygulamaların yaygınlaştırılması, yalnızca bireyin

[1] Adana Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Uzman Psikolog, fatihtuncay5@hotmail.com
[2] İstanbul Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Doktor Klinik Psikolog, yunusicer@icloud.com

rehabilitasyonunu desteklemekle kalmayacak; aynı zamanda suçun yeniden ortaya çıkma riskini azaltarak, toplumun genel refahına da katkı sağlayacaktır.

Yöntem

Bu derleme çalışması, bağımlı yükümlülerle çalışırken uygulanan psikolojik müdahale modellerini özellikle travma odaklı terapi, duygu düzenleme temelli yaklaşımlar ve entegre modelleri literatür temelinde incelemektedir. Travma-bağımlılık döngüsünü kırmayı amaçlayan güncel yaklaşımlar ve uygulama sınırlılıkları literatür üzerinden değerlendirilmektedir.

Bulgular

Literatür, klasik bağımlılık tedavi yaklaşımlarının (ör. BDT) tek başına travma geçmişi olan yükümlülerde yetersiz kaldığını göstermektedir. Özellikle kronik travma öyküsü olan bireylerde, yalnızca bağımlılığa odaklanmak yeniden travmatizasyon riskini artırabilmektedir. Buna karşın travma duyarlı psiko-eğitim, EMDR, mindfulness tabanlı müdahale ve travma odaklı BDT gibi yaklaşımlar daha umut verici sonuçlar ortaya koymaktadır.

Sonuç

Denetimli serbestlikte görev alan psikologların müdahalelerinde travma duyarlılığının temel ilke hâline getirilmesi gerekmektedir. Travma-bağımlılık-suç sarmalının çözümü, sadece bireysel değil aynı zamanda sistemsel düzeyde çok katmanlı müdahaleleri zorunlu kılmaktadır. Bu derleme çalışması, mevcut uygulamaların bir analizini sunarak, gelecek projeksiyonuna katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Travma, Madde bağımlılığı, Denetimli serbestlik, Psikolojik müdahale, Travma odaklı terapi, Bağımlılık tedavisi, EMDR, Madde kullanım bozukluğu. Adli görüşme, Uyuşturucu madde.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARINDA BİR İNFAZ REJİMİ OLARAK ÖNGÖRÜLEN DENETİMLİ SERBESTLİK UYGULAMALARI

Hüseyin TURAN[1]

Özet

Anayasa Mahkemesi norm denetimi yoluyla kanunların anayasaya aykırılığını, bireysel başvuru yoluyla ise idari ve yargısal uygulamaların anayasada yer alan temel hak ve özgürlüklerden bir veya birkaçının ihlal edildiği iddialarını inceleyip karara bağlamaktadır. Kanunların uygulanmasından kaynaklanan anayasaya aykırılıkların mahkemeler tarafından Anayasa Mahkemesine taşınması itiraz yoluyla olurken, siyasi parti grubu veya milletvekilleri tarafından taşınması ise iptal yoluyla olmaktadır. Bireysel başvuru yolunda ise adından da anlaşılacağı üzere her bir birey kendisiyle ilgili bir hakkın ihlal edildiği iddiasını mahkemeye taşımaktadır.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 105/A maddesinde öngörülen denetimli serbestlik tedbiriyle hürriyeti bağlayıcı cezaların infazına ilişkin yeni bir aşama getirilmiştir. Bu infaz usulünden faydalanabilmek için iyi halli olma ve belli bir sürenin ceza infaz kurumunda geçirilmesi gerekmektedir. Böylelikle hükümlülerin topluma uyum sağlamalarının kolaylaştırılması ve yeniden suç işleme risklerinin azaltılması sağlanmakta; salıverildikten sonra bu amaçları sağlamak için kişiye göre belirlenmiş bazı kontrol tedbirleri uygulanmaktadır.

5/4/2012 tarihli ve 6291 sayılı kanunla infaz usulü olarak kabul edilen denetimli serbestlik tedbiriyle ilgili zaman içinde değişiklikler yapılmış, bu değişiklerin bizatihi kendisinin ve kanunun uygulanmasının anayasaya aykırı olduğu Anayasa Mahkemesi önüne getirilmiştir. Denetimli serbestlikten yararlanma koşullarını sağladığı halde bu haktan yararlandırılmama, yararlandığı halde denetim planına uyulmadığından denetimli serbestliğe ayrılma kararı geri alınma ve belirlenen yükümlülüklerin kapsamı nedeniyle bireysel başvurular yapılmıştır.

Bildiride bu yüzden iki ana başlık tercih edilecek; ilk başlıkta norm denetiminde itiraz ve iptal yoluyla ne tür anayasaya aykırılık iddialarının ileri sürüldüğüne değinilecek; Mahkemenin ise bu tür başvuruları hangi haklardan ve ilkelerden incelediği anlatılacaktır. İkinci başlıkta ise bireysel başvuru sistemine ve denetimli serbestlikten yararlanmanın koşullarına kısaca değinildikten sonra koşullarından olan iyi halli olmayla ilgili bazı değerlendirmeler yapılacak; infaz hakimliğinin bunu değerlendirip değerlendirmeyeceği ele alınacaktır. Denetimli serbestlik tedbirinden yararlandırılmamanın hangi hak başlığı altında incelendiği anlatılacaktır. Denetimli serbestlik tedbiriyle salıverilen hükümlülerin denetim kurallarına uymadıklarından dolayı tekrar ceza infaz kurumuna alınmalarının ve kişiye uygun belirlenmiş kontrol tedbirlerinin hangi anayasal haktan incelendiğine değinilecektir.

Özet olarak şu hususlar söylenebilir. Norm denetiminde konuyla ilgili ileri sürülen anayasal aykırılıkların Mahkemece genel olarak eşitlik ilkesi, masumiyet karinesi ve suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile hukuk devleti ilkesi başlıklarından incelendiği görülmektedir. Bu tür incelemede düzenlemelerin anayasaya aykırı olup olmadığı ele alınmakta, uygun olduğu belirlendiğinde iptal ve itiraz başvurusunun reddine karar verilmektedir. Tespit edilebildiği kadarıyla genel olarak konuyla ilgili düzenlemelerin anayasaya uygun olduğu görülmektedir.

Bireysel başvuruda ise denetimli serbestlikten iyi halli olmadığından dolayı yararlandırılmayan hükümlülerin çok sayıda başvuruları olmakta; bu başvuru yoluyla hükümlü salıverilmeyi talep etmekte; salıverildiğinde belli bir yükümlülük yüklenmesine karşılık hükümlü özgürlüğüne

[1] Anayasa Mahkemesi, Doçent, Hâkim/Anayasa Mahkemesi Raportörü, huseyin.turan@anayasa.gov.tr

kavuşmakta; bu yüzden anılan iddialar kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmektedir. Denetimli serbestlikten yararlanarak tahliye edilen hükümlülerin, belirlenen yükümlülüklere uyulmadığı nedeniyle denetimli serbestliği kaldırılması üzerine yaptıkları başvurular da yine kişi hürriyeti ve güvenliği hakkından incelemektedir. Zira geri alma kararıyla özgürlüğünden tekrar yoksun kalmaktadır. Son olarak, uygulanan yükümlülüklerin özellikle il sınırları dışına çıkmama ve elektronik kelepçeyle takip gibi tedbirler nedeniyle yapılan başvurular ise özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmektedir. Denetimli serbestlikten yararlandırılmama nedeniyle ceza infaz kurumundan yapılan başvurularda çok sayıda anayasal hak (adil yargılanma hakkı, masumiyet karinesi, eşitlik ilkesi, eğitim hakkı, çalışma hakkı, mülkiyet hakkı, maddi ve manevi varlığın korunması hakkı, kötü muamele yasağı vb.) zikredilmekte ise de mahkeme bu tür iddiaları kendisi nitelendirip bir sonuca bağlamaktadır.

Bireysel başvuruda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkından ele alına başvurularda iyi halli olduğu tespitine idare ve gözlem kurulunca karar verildiği, infaz hakimliğinin bu karara dayandığı; süre yönünden ise şekli bir denetim öngörüldüğü dikkate alındığında infaz hakimlikleri tarafından yapılan değerlendirmeye Anayasa Mahkemesince fazla müdahale edilmemekte; bir başka ifadeyle hakimliğin takdirine karışılmamaktadır. Bunun sınırını ise açıkça keyfilik veya bariz takdir hatası oluşturmaktadır. Bugüne değin verilen kararlarda bir ihlal tespitine varılmamıştır. Denetimli serbestlik tedbirinin geri alınmasına ilişkin kararlarda tedbire uyulmadığı genellikle şekli bir tespite dayanıldığından (yeni bir suç işlenmiş olması, süresinde kuruma başvurulmaması gibi) bir ihlal tespiti yapılmamıştır. Son olarak belirtmek gerekirse hakkında il sınırı dışına çıkmama ve elektronik kelepçe ile takip kararı verilen hükümlünün, belirtilen yükümlülüklerin özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini konu alan başvuruda Mahkeme, il sınırı dışına çıkmama tedbiri kapsamında hükümlünün sosyal bir hayat sahip olduğu, şehir dışından ziyaretine gelinmesine karışılmadığı, sadece dış dünyayla ilişkilerini sürdürme bakımından sınırlı bir şekilde müdahale edildiği; elektronik kelepçe uygulamasında ise kişiye ait konum bilgisine ulaşılabildiği, bu bilgilerin sistematik olarak depolandığı ve ifşa edildiği veya kamu tarafından başka amaçlarla kullanıldığına dair bir durumun bulunmadığı, bu takip işleminin hükümlünün bilgisi dâhilinde ve nispeten kısa bir süre için gerçekleştirildiği dikkate alındığında tedbirin keyfi olmadığı ve kişinin uğradığı zararın kaçınılmaz olandan ağır olmadığı, anılan tedbirin kurumun uygulanmasının doğal bir sonucu olduğu belirtilerek özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmiştir (bkz. *Serkan Gölge (2)* [2. B.], B. No: 2019/33644, 6/9/2023).

Bildiride gerek norm denetiminde gerekse bireysel başvuruda denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yapılan düzenlemelerin ve uygulamaların Anayasa Mahkemesince nasıl görüldüğü ve değerlendirildiği gösterilmeye çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anayasa Mahkemesi, Norm Denetimi, İtiraz ve İptal Başvurusu, Bireysel Başvuru, Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı, Eşitlik İlkesi, Özel Hayata Saygı Hakkı, Denetimli Serbestlik Tedbiri, Açığa Ayrılma, İyi Halli Olma

TÜRKİYE'DE DENETİMLİ SERBESTLİKTE PERSONEL REJİMİ: MEVZUAT, STRATEJİK PLAN VE FAALİYET RAPORLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hakan TURAN[1]

Özet

Denetimli serbestlik, kişinin toplum içinde denetlenerek ıslahı ve kişiyi topluma yeniden kazandırmayı amaçlayan çağdaş bir infaz yaklaşımıdır. Gerek rehabilitasyon gerekse topluma yeniden kazandırma aşamalarında denetimli serbestlik personeline önemli sorumluluk düşmektedir. Bu kapsamda denetimli serbestlik personelinin mesleki bilgi ve becerisinin geliştirilmesi, iş doyumu, stres yönetimi gibi konularda desteklenmesi zorunludur. Zira Labrecque vd. (2023) tarafından yapılan araştırma eğitimli memurların gözetimindeki kişilerin yeniden suç işleme oranlarında azalma olduğunu ortaya çıkarmıştır.
İlgili mevzuatta sistemin hukuksal ve idari çerçevesi belirlenmiş olmakla birlikte kurumsallaşma, insan kaynağı planlaması, görev tanımları, uzmanlaşma gibi konularda düzenleme açısından eksiklikler göze çarpmaktadır. Bununla birlikte personele ilişkin Adalet Bakanlığının stratejik planlarında insan kaynağının artırılması ve eğitimini öncelikleyen; faaliyet raporlarında ise personele verilen eğitimlere ilişkin niceliksel bilgiler yer almaktadır.

Çalışmanın amacı denetimli serbestlik personel yapısını hukuki çerçeve, stratejik plan ve faaliyet raporları üzerinden analiz edilmesidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışma; konuyla ilgili literatür, mevzuat ve belgelerin değerlendirilmesini kapsamaktadır.

I. DENETİMLİ SERBESTLİK PEROSNELİNE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

A. 5402 Sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu

Denetimli serbestlik sistemine ilişkin temel hukuki düzenleme niteliğinde olan 5402 sayılı Kanun, Denetimli Serbestlik müdürlüklerinde yer alan denetimli serbestlik personelini 21. maddede müdür, şef, psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, öğretmen ve benzer personel ile diğer personel şeklinde sıralamıştır (Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu, 2005). 10. maddde de ise benzeri personel yerine *benzeri alanlarda eğitim alan personel ile bu alanda özel hizmet içi eğitim almış diğer unvanlardaki personel ve yönetim hizmetlerini yönetecek görevliler* şeklinde genişletmiştir. Ayrıca *personelin eğitimi* başlıklı 24. madde de personele hizmet içi eğitim uygulanması vurgusu yapılmıştır.

B. Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği

Denetimli serbestlik personeline ilişkin daha detaylı düzenlemeler Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog ve öğretmen "denetimli serbestlik uzmanı"; infaz ve koruma memuru ile diğer görevliler "denetimli serbestlik memuru" denetimli serbestlikle ilgili görev yapan bütün çalışanlar ise denetimli serbestlik personeli kategorisinde değerlendirilmiştir (Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği, 2021). Yönetmeliğe göre yükümlülerin topluma kazandırılması ve iyileştirilmesi için uzmanlar çeşitli etkinlikler yapmak ve belirlenen çalışmaları yapmakla sorumlu tutulmuştur (Gün ve Önder Erol, 2023). Denetimli serbestlik uzmanları görevlerini ifa ederken özel hayatın gizliliği ilkesine de dikkat ederek yükümlünün çevresiyle iş birliği yapmak durumundadır (Gamsız Tunç, 2023).

[1] Hitit Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Doktor Öğretim Üyesi, hakanturan19@hotmail.com

Ayrıca Yönetmelik denetimli serbestlik alanında "gönüllü çalışan" sistemi oluşturarak sadece profesyonel personelin değil toplumun da gönüllülük esasına dayalı katkısıyla işleyecek bir yapıya dönüştürmüştür. Yönetmelikte ayrıca uzman personele sosyal araştırma raporu hazırlama, rehberlik ve iyileştirme faaliyeti, proje hazırlama, planlama yapma, gerektiğinde çocuklara refakat etmek, bürokratik işleri yürütmek gibi çok farklı görev ve sorumluluklar da yüklenmiştir.

II. STRATEJİK PLANLAR VE FAALİYET RAPORLARI ÇERÇEVESİNDE DENETİMLİ SERBESTLİK PERSONELİ

A. Adalet Bakanlığı 2024-2028 Stratejik Planı

Denetimli serbestlik personeline ilişkin uygulamaya yönelik somut içerikler Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan stratejik planlar ve faaliyet raporlarında yer almaktadır. Bu kapsamda 2024-2028 Stratejik Planında denetimli serbestlik müdürlüklerinin idari kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik ihtiyaç tespit edilmiştir. Ayrıca personel eğitim merkezlerinin sayısı artırılarak devamlılığı olan ve zorunlu hizmet içi eğitim anlayışı uzmanlığı da önceleyecek şekilde verilmesi hedeflenmiştir. Hizmet içi eğitim ve hizmet öncesi eğitimin kalitesinin artırılması ve eğitim alan personel sayısının artırılması yine ihtiyaçlar arasında gösterilmiştir (Adalet Bakanlığı Stratejik Planı, 2023).

Diğer taraftan insan kaynağının güçlendirilmesi adına meslek etiği ilkelerinin belirlenmesi, norm kadro kriterlerinin yeniden düzenlenmesi ve tayinlere ilişkin standartların belirlenmesi hedeflenmiştir. İnsan Hakları dersleri temel eğitim programlarının hepsine uygulanacağı da vurgulanmıştır. Engellilerin de erişimine yönelik bir eğitim modülünün hazırlanacağı plan da yer almaktadır (Adalet Bakanlığı Stratejik Planı, 2023).

B. Faaliyet Raporları

Çalışma kapsamında denetimli serbestlik sisteminin yürürlüğe girmesini takip eden 2006 yılından günümüze (2024 yılına) kadarki 19 yıla ait bütün faaliyet raporları denetimli serbestlik personeli kapsamında incelenmiştir. Faaliyet raporlarında yer alan veriler denetimli serbestlik personel sisteminin hem niteliksel hem de niceliksel açıdan gelişimini ortaya çıkarmaktadır. 2006 yılında denetimli serbestlik ve yardım merkezlerinde 1.274 personelin görev yaptığı ve bu görevlilerin şube müdürü (133), infaz ve koruma memuru (826) ve uzman olarak nitelenen psikolog(31), sosyal çalışmacı(50), öğretmen (125) ve sosyolog (109) olduğu görülmektedir (Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2007). 2009 yılında Türkiye'de Denetimli Serbestlik Hizmetlerinin Geliştirilmesi Eşleştirme Projesi ile gerçekleştirilen faaliyetler arasında yeterli sayıda uzman personel alındığı 69 eğitim faaliyeti ile 1447 kişinin eğitim aldığı ifade edilmektedir (Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2010). 2011 yılında ise 20 eğitim programında 487 personel eğitim almıştır (Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2012). 2015 yılı faaliyet raporunda denetimli serbestlik sisteminin bir temele oturtulması, hakim, savcı ve avukatların bilgilendirilmesi ve akademik açılım bağlamında üniversitelerde lisans-yüksek lisans-doktora düzeyinde ders açılması için YÖK ile yazışmalar yapıldığı belirtilmektetir (Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2016). 2016 yılında 24 programda 547 personel hizmet içi eğitim almıştır. Ayrıca personele verilen eğitim istatistiğinin tutulması ve personelin eğitime katılmasına ilişkin de vurgu yapılmıştır (Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2017). 2017 Faaliyet Raporu personele ilişkin en net şekilde niceliksel bilgilerin verildiği yıl olarak karşımıza çıkmaktadır. 80 müdür, 63 müdür yardımcısı, 900 denetimli serbestlik uzmanı, 2.671 denetimli serbestlik memuru ve 364 diğer personel olmak üzere toplam 4.078 personel görev yapmaktadır (Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2018). Personel sayısı, 2018 yılında 4994'e (Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2019), 2019 yılında ise 5.216'ya (Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2020) ulaşmıştır. 2020 ve 2021 yıllarına faaliyet

raporlarında hizmet içi eğitimde hedeflenen sayıya ulaşma durumuna ilişkin sayısal veriler paylaşılmış ve 2020 yılında %38 (Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2021), 2021 yılında ise %49 civarında oranlarla eğitimdeki hedeflere ulaşmada problemler yaşandığı gözükmektedir (Adalet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2022). Elbette COVID-19 döneminde yaşanan gelişmeler de bu duruma neden olarak sayılabilir. Keza 2022 yılında %103 ile hedefin üzerine çıkılmış, 2023 yılında %96 ve 2024 yılında ise %82 ile hedeflere kısmen ulaşılmıştır.

Hizmet içi eğitim ve insan kaynağının gelişimi vurgusu 2006 yılından itibaren personele ilişkin en çok vurgulanan konulardan olmuştur. Eryalçın ve Karataş (2023) denetimli serbestlik personelinin uzman ve diğer personelin kendine yansıtma ve içgörü düzeylerini arttırmayı hedefleyen eğitimlerin faydalı olabileceği çıkarımında bulunmaktadır. Denetimli serbestlik hizmetlerinde psikolog, öğretmen, sosyolog vb. farklı meslek gruplarından çalışanlar bulunmaktadır. Bu nedenle geçmişte farklı alanlarda eğitim almış personelin hizmet içi eğitimlerle sistemin kalitesinin artırılmaya çalışılması, insan kaynağının güçlendirilmesi ve işte standartlaşmanın sağlanması önemlidir (Tuncer ve Duru, 2011). Aksi halde bundan sonra yayınlanacak faaliyet raporlarında da personel açısından eğitimi ihtiva eden niceliksel verilerin dışında somut bilgiye rastlanmayacaktır.

Sonuç

Türkiye'de denetimli serbestlik sistemi açısından Adalet Bakanlığı tarafından 2006 yılından günümüze yayınlanan faaliyet raporları değerlendirildiğinde, personel planlaması ile hizmet içi eğitimin sistemin gelişimi açısından belirleyici bir rol üstlendiği görülmektedir. 2006 yılında 1.274 personel ile başlayan süreç zamanla hem niceliksel olarak artmış hem de meslek çeşitliliği ve uzmanlaşma ile birlikte niteliksel olarak da bir gelişim yoluna girmiştir. Keza uzman personel olarak nitelendirilen psikolog, sosyolog, öğretmen, sosyal çalışmacı gibi personelin sistemde yer alması denetimli serbestliğin sadece gözetim fonksiyonunu değil rehabilitasyon ve topluma kazandırma fonksiyonunu da güçlendirmiştir.

Personele verilen hizmet içi eğitimlere ilişkin sayısal veriler faaliyet raporlarında son yıllarda düzenli olarak verilmiştir. Eğitim açısından niceliksel olarak bir başarı ivmesi olsa da eğitimin niteliğine ilişkin bir değerlendirme bulunmamaktadır. Sonuç olarak denetimli serbestlik sistemini daha etkin kılmak için insan kaynağını güçlendirmek ve hizmet içi eğitimlerin nitelikli bir şekilde yürütülmesini sağlamak büyük önem taşımaktadır. Stratejik planlarda yer alan zorunlu hizmet içi eğitimlerin, meslek etiği ilkelerinin ve norm kadroya ilişkin düzenlemelerin uygulamaya koyulması sistemin ileride daha etkin bir yapıya kavuşmasına zemin hazırlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Personel Rejimi, Hizmet İçi Eğitim, Stratejik Plan, Faaliyet Raporu

CEZASIZLIK ALGISI VE ONARICI ADALET ANLAYIŞI BAĞLAMINDA DENETİMLİ SERBESTLİK

Faruk Yasin TURİNAY[1]

Özet

Denetimli serbestlik sistemi modern ceza hukukunun ve bilhassa ceza infaz hukukunun kapsamı giderek genişleyen bir uygulama alanıdır. Modern, hümanist ceza hukukunda geçerli olan onarıcı adalet paradigmasının çok önemli bir tezahürü olan denetimli serbestlik, geniş kapsamlı içeriği dikkate alınırsa kamuoyunda cezai adalet sisteminin işleyişinin algılanma şekli açısından da önem taşımaktadır. Hukuki açıdan, denetimli serbestlik sistemi, yalnızca ceza muhakemesi sürecinin sona ermesinden sonra cezaların infazında ve koşullu salıverilme ile sınırlı olarak değil, ceza muhakemesinin soruşturma ve kovuşturma evrelerinde de uygulanmaktadır. Denetimli serbestlik sisteminin uygulama alanı cezai adalet mekanizmasının işleyişinde süreç ve evre bakımından geniş olduğu gibi, uygulanma şekli ve bağlamı bakımından da oldukça geniş ve karmaşıktır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda denetimli serbestlik, belirli suç tiplerinde tedavi gibi yükümlülükler ya da etkin pişmanlık, hapis cezasının ertelenmesi, keza güvenlik tedbirleri çerçevesinde belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma, suçta tekerrür, özel tehlikeli suçlular ve sınır dışı edilme bağlamında düzenlenmiştir. Denetimli serbestlik teşkilatının görevleri, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu çerçevesinde adli kontrol yükümlülüklerinin yanı sıra özellikle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi halinde uygulanacak tedbirlerin yerine getirilmesini sağlamayı kapsamaktadır. Keza bu teşkilat 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun çerçevesinde, bazı hükümlülerin cezalarının infazının ertelenmesi üzerine kararlaştırılan tedbirlerin denetimi, genel bir infaz biçimi olarak denetimli serbestlik uygulanması kapsamındaki tedbirlerin denetimi, bazı hallerde ödenmeyen adli para cezalarının infazının ve genel bir uygulama olarak koşullu salıverilme halinde uygulanacak tedbirlerin denetimi gibi çok çeşitli görevlere sahiptir. Bu tablo karşısında, denetimli serbestliğin onarıcı adalet anlayışının hayata geçirilmesinde ne kadar geniş bir tesir alanına sahip olduğu kendiliğinden anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, Türk kamuoyunda varlığı gözlemlenen cezasızlık algısı, cezai adalet sisteminin güvenilirliği ve istikrarlı işleyişi bakımından hem hukuki, hem toplumsal bir risk oluşturmaktadır. Belirtilen hususlar çerçevesinde, bu çalışmada öncelikle denetimli serbestlik sisteminin hukuki kapsamı ve işlevleri ortaya konulmuştur. Ardından kamuoyunda oluşan cezasızlık algısının muhtemel nedenleri ve onarıcı adalet anlayışı ile cezasızlık algısı arasındaki ilişki incelenmekltedir. Çalışmanın son kısmında denetimli serbestlik sistemi kapsamındaki uygulamaların kamuoyunda cezasızlık algısının azaltılmasında kullanılıp kullanılamayacağı tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Cezasızlık Algısı, Onarıcı Adalet, Ceza Infaz Hukuku

[1] Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor, f.turinay@gmail.com

ORTAK AKIL: YANLIŞ MÜDAHALENİN MATEMATİĞİ VE OPERASYONEL VERİMLİLİK

Tayfun TUTAK[1]

Özet

Bu çalışmada, denetimli serbestlik (DS) personeline yönelik tasarlanan "Karar Hataları Matematiği" programının etkililiği değerlendirilmiştir. Program; temel istatistik, Bayesçi akıl yürütme ve yöneylem araştırması (OR) içeriklerini, kurum verilerinden üretilen vaka simülasyonlarıyla bütünleştirerek yanlış müdahale (yanlış pozitif) ve kaçırılan müdahale (yanlış negatif) kararlarının toplumsal maliyetini görünür kılmayı amaçlamaktadır. Risk değerlendirme araçları ve elektronik izleme (EM) uygulamalarının hızla yaygınlaştığı DS ekosisteminde kararlar çoğu zaman belirsizlik, veri kusurları ve adalet kaygıları altında verilmektedir. Farklı hata türlerinin maliyetinin sistematik biçimde ölçülememesi, bireysel ve kurumsal düzeyde sorunlara yol açmaktadır. Alan yazındaki kalibrasyon ve adalet tartışmaları ile kayıt sistemlerine ilişkin veri kalitesi eleştirileri bu ihtiyacı güçlendirmektedir. Ayrıca, EM ve gözetim müdahalelerinin maliyet çerçevesinde değerlendirilmesinin kamu harcamalarını azaltma ve yeniden suç işleme oranlarını düşürme potansiyeline sahip olduğu vurgulanmaktadır.

Bu bağlamda araştırma, kurumsal verilerle oluşturulan senaryolarda verilen hatalı kararların muhtemel maliyetini (cost-sensitive) nicel olarak hesaplayarak DS personelinin belirsizlik koşullarında karar verme yeterliklerini (temel olasılık, taban oranı duyarlılığı, ROC eşik yönetimi, Bayes güncellemesi) ve operasyonel verimliliklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Çalışma, deney ve kontrol gruplu yarı deneysel tasarımla yürütülmüştür. Gruplar, benzer iş yüküne sahip DS büroları/ekiplerinden seçilmiştir. Deney grubu dört haftalık (toplam 24 saat) uygulama programına katılırken, kontrol grubu olağan işbaşı eğitimine devam etmiştir. Çalışma grubunu en az bir yıllık saha deneyimi olan denetim memurları, EM merkez personeli ve danışmanlardan oluşan 30 çalışan oluşturmaktadır. Güç analizi ($\alpha = .05$, güç = .80) orta etki için her kolda 15 katılımcı öngörmüştür.

Uygulama yedi modülden oluşmaktadır: belirsizlik ve taban oranı (M1); Bayes güncellemesiyle ihlal uyarısı değerlendirme (M2); ROC eğrileri, eşik ve adalet ölçütleri (yanlılık–etik boyutlarıyla) (M3); OR temelleri: görev çizelgeleme, triyaj, kapasite sınırlamaları (M4); hata maliyeti defteri: kurumun belirlediği FP/FN maliyet parametreleriyle beklenen maliyet hesapları (M5); kurum verisinden türetilmiş senaryo simülasyonları (anonimleştirilmiş olay akışları, EM uyarı günlüğü, ziyaret/raporlama ihlali kayıtları) (M6); yansıtıcı uygulama ve eşik kalibrasyonu (M7). Simülasyon temelli yaklaşım, güvenlik ve adalet alanlarında karar becerilerini geliştirmede etkili bir yöntem olarak raporlanmaktadır.

Etki değerlendirmesi için her iki gruba da ön test ve son test olarak Sundu ve Yaşar (2020) "Doğal Karar Verme Ölçeği", EM ve raporlama ihlallerini içeren beş senaryoda "müdahale et/izle/ertele" kararlarını ve gerekçelerini toplayan yarı yapılandırılmış form ve Abu Radi (2013), Türkçe uyarlaması Özkan ve Salepçioğlu (2025) olan "Operasyonel Rekabetçi Yetenekler (ORY) Ölçeği" uygulanmıştır. Nicel veriler SPSS'e aktarılarak betimsel istatistikler ve normallik analizleri yapılmış, verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Bu doğrultuda parametrik testler (t-testi, ANOVA) kullanılmıştır. Senaryo görevlerinden elde edilen veriler içerik analiziyle çözümlenmiş, kararların kurumsal ve toplumsal maliyet parametreleriyle beklenen maliyetleri hesaplanmış ve gruplar arası karşılaştırmalar gerçekleştirilmiştir.

[1] Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Doçent Doktor, tayfuntutak@hotmail.com

Bulgular, deney grubunun doğal karar verme ve operasyonel rekabetçi yetenekler puan ortalamalarının kontrol grubuna kıyasla daha yüksek olduğunu; deney grubunda ön testten son teste anlamlı artışlar bulunduğunu göstermektedir. Senaryo temelli uygulamalarda deney grubunun karar maliyetlerini düşürdüğü, kalibrasyon düzeyini artırdığı ve zaman kaybı ile gereksiz eskalasyonların azaldığı saptanmıştır. Uygulama sonrasında DS çalışanlarının salt doğruluk odaklı kararlar yerine adalet ölçütleri çerçevesinde maliyet duyarlı kararları tercih ettikleri görülmüştür.

Sonuç olarak, DS'de doğruluk temelli yaklaşımlar yerine adalet ölçütleriyle kalibre edilmiş maliyet duyarlı kararların benimsenmesi hem toplumsal hem de kurumsal maliyetler açısından anlamlı avantajlar sunmaktadır. Programın farklı birimler ve örneklemlerle yinelenerek sınanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Matematik Eğitimi, Karar Hataları, Maliyet-Duyarlı Karar Verme, Elektronik Izleme (EM)

ZITLIKLARIN UYUMU, İKİLEMİN GÜCÜ: DENETİMLİ SERBESTLİĞE EDEBÎ PENCEREDEN BAKIŞ

Mehmet ULUCAN[1] , Erhan ZEREN[2]

Özet

21. yüzyılın başlarında dünyada ve Türkiye'de yeni ve modern ceza sistemleri geliştirilmiştir. Bunların en önemlilerinden biri olan Denetimli serbestlik sistemi, bir infaz basamağı olarak bireyin topluma yeniden kazandırılmasını hedefleyen çok boyutlu bir yapılan(dır)ma sürecini ifade etmektedir. "Denetimli serbestlik sistemi, ceza adalet sistemi içerisinde yer alan, şüpheli, sanık veya hükümlü bireylerin ceza infaz sürecinin bir bölümünü toplum içinde geçirmelerini sağlayan, aynı zamanda bireyin denetim, takip, rehberlik ve rehabilitasyon süreçlerine tabi tutulduğu çok boyutlu bir rehabilitasyon ve infaz mekanizmasıdır". Bu bağlamda şüpheli, sanık veya hükümlü, tıpkı Klasik Türk şiirindeki âşık (figürü) gibi devam etmekte olan sürecin fâili olarak özgürlüğe ve toplumsal bütünleşmeye ulaşmak için çaba sarf eder. Sürecin önündeki engeller toplumsal önyargılar, psikolojik dirençler, alışkanlıkların baskısı, işsizlik, bağımlılık, kişisel zafiyetler ise rakip rolünü üstlenir. Böylece denetimli serbestlik süreci; başrolde yükümlü bireyin olduğu, klasik edebiyatın aşk mesnevilerindeki yolculuğa benzer bir "imtihan ve terbiye" sahnesi olarak yorumlanabilir.

Türk edebiyatının klasik döneminde, özellikle mesnevilerde öne çıkan âşık-maşuk-rakip üçgeni, bireyin ideallerine ulaşma yolunda karşılaştığı engelleri ve sabrı simgeleyen zengin mecazlar sunmaktadır. Âşık, bütün varlığını maşuka ulaşmaya adayan, maşuk, ulaşılması arzulanan hakikat yahut kemâl, rakip ise bu kavuşmayı geciktiren, zorlaştıran, hatta zaman zaman imkânsız kılan unsurlardır. Bu edebî kurgu, bireyin sosyal hayatta ve iç dünyasında yaşadığı sınav(lar)ın sembolik bir yansımasıdır.

Klasik Türk edebiyatının yüzyıllar önce sunduğu bu sembolik yapı, modern ceza hukukunun insanî boyutunu anlamlandırmada güçlü bir araç hâline gelebilir. Klasik Türk edebiyatında özellikle aşk konulu mesnevilerdeki rakip, çoğu zaman kavuşmayı engelleyen bir unsur olarak görülse de aslında âşığın kemâle ermesini sağlayan sınavların sembolik kontrolörüdür. Bu bakış açısı, modern ceza infaz sisteminde karşılaşılan zorlukların bireysel gelişim fırsatı olarak değerlendirilmesine imkân vermektedir.

Denetimli serbestlik, ceza infaz sisteminin hem özgürlük hem kısıtlama boyutunu aynı anda bünyesinde barındıran çağdaş bir uygulamadır. Bu ikilemli yapı, klasik Türk edebiyatının temel figürleri olan âşık-maşuk-rakip ilişkisinde sıkça görülen "zıtlıkların uyumu" ilkesiyle dikkat çekici bir paralellik göstermektedir. Âşık, ulaşmak istediği maşuka doğru yürürken rakip tarafından sürekli gözetlenir hatta engellenir; ancak bu engeller, âşığın hislerini derinleştirir, arzusunu daha yoğunlaştırır ve hikâyeyi daha anlamlı ve dramatik hale getirir. Denetimli serbestlik sürecindeki kişi/hükümlü, özgürlük alanında olmakla beraber sürekli bir denetimin gölgesinde yaşar, bu gölge, özgürlüğün değerini artırırken toplumsal düzenin devamlılığına da katkı sağlamaktadır.

Denetimli serbestlik uygulamaları, yalnız hukuki yükümlülüklerin yerine getirilmesiyle sınırlı olmayıp bireyin sosyal, psikolojik ve kültürel açıdan güçlendirilmesini de hedeflemektedir. Bu bağlamda, bibliyoterapi ve sanat temelli iyileştirme yaklaşımları, denetimli serbestlik sürecine güçlü katkılar sunabilecek potansiyele sahiptir. Bibliyoterapi, yükümlünün kendini tanıma, duygudaşlık kurma ve değerler dünyasını yeniden inşa etme becerilerini geliştirir. Ülke

[1] Fırat Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Doçent Doktor, ulucanmho@firat.edu.tr

[2] Fırat Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Yüksek Lisans Öğrencisi, erhan.zeren@adalet.gov.tr

genelinde ceza infaz kurumları ve denetimli serbestlik birimlerinde yürütülecek okuma programları, şiir atölyeleri, hat sanatı, tiyatro çalışmaları ve görsel sanat etkinlikleri; suçluluk hissinin işlenmesi, öfke kontrolünün sağlanması, iletişim becerilerinin artırılması ve (yeniden) suç işleme oranlarının azaltılmasında olumlu sonuçlar vereceği beklenmektedir.

Denetimli serbestlik hizmetlerinin yirminci yılında yapılacak olan bu edebî yaklaşım ve yorumlar, hukuk ve edebiyat disiplinleri arasında yeni bir diyalog zeminin oluşturulmasını hedeflemektedir. Çalışma, uygulayıcılara hükümlülerin yaşadığı sosyal ve psikolojik süreçleri daha iyi kavrama imkânı sunarken akademik dünyaya da disiplinler arası ilişkilerde kullanılabilecek yeni ve zengin bir analojik çerçeve kazandıracaktır.

Bildirimiz, Klasik Türk edebiyatı metinlerinden seçilen örnekler aracılığıyla denetimli serbestlik sürecinin edebî ve sembolik boyutlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Âşık-maşuk-rakip kurgusu üzerinden, bireyin toplumla yeniden bütünleşme sürecindeki duygusal ve zihinsel dinamikleri anlamlandırmak, denetimli serbestlik uygulamalarına kültürel ve psikolojik derinlik kazandıracaktır. Böyle bir yaklaşım, hukuk ve edebiyat disiplinleri arasında sıkı bir bağ kurarak hem akademik hem uygulamaya dönük yeni yorum imkânları sunacaktır.

Sonuç olarak, âşık ile maşuk arasındaki yolculuğun rakip figürü aracılığıyla zenginleşen hikâyesi, Klasik Türk edebiyatından çağdaş infaz sistemine uzanan bir köprü kurmaktadır. Bu köprü, denetimli serbestliğin yirmi yıllık serüvenine edebî bir gözle bakarak hem geçmişin birikim ve hikmetini hem geleceğin ümit ve vizyonunu bir arada değerlendirme fırsatı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Klasik Türk Edebiyatı, Âşık-Maşuk-Rakip, Mesnevi, Bibliyoterapi, Toplumla Yeniden Bütünleşme, İyileş(tir)me

DENETİMLİ SERBESTLİĞİN TOPLUMSAL GEÇERLİLİĞİNE SOSYOLOJİK BİR BAKIŞ: TÜRKİYE, KOCAELİ ÖRNEĞİ

Burhan ULUCANLI[1]

Özet

Sosyolojik perspektiften suç, toplumsal düzene zarar veren sosyal bir olgudur. Modern ceza adalet sisteminde sosyolojik olgu olarak cezalandırma ise bir suç eylemiyle bozulan toplumsal düzeni ve adaleti, toplum adına yetkili organ tarafından belirlenen normlar ve bu normlara dayalı uygulanan çeşitli yaptırımlarla yeniden kurmayı amaçlamaktadır. Ancak ceza adalet sisteminde amaçlanan başarıya ulaşılması veya krizlerin çıkmaması, cezalandırmaya yönelik uygulamaların toplumun bütün kesimlerinde geçerliliğinin kabul edilmesine ve mutabakat halinde yürütülmesine bağlıdır. Dolayısıyla ceza adalet sisteminde yer alan hukuksal düzenlemelerin ve cezalandırmaya yönelik uygulamaların/sistemlerin bütün süreçlerinin toplumun bütün kesimleri nezdinde toplumsal geçerlilik (social legitimacy) durumunun anlaşılması önemli bir gerekliliktir. Uygulanan ceza adalet sistemine ve bu sistemin içinde yer alan bir cezalandırma uygulamasının toplumsal geçerlilik durumuna, araştırmacının "Bir Cezalandırma Sistemi Olarak Denetimli Serbestliğe Toplumun ve Uzmanların Bakışı: Kocaeli Örneği" başlıklı (2025) doktora tezinin ulaşılan sonuçları üzerinden geliştirdiği "cezalandırma sosyolojisi" yaklaşımıyla bakmak mümkündür. Bu yaklaşıma göre, modern toplumlarda ceza adalet sistemi ve bu sistem içinde yer alan bir cezalandırma uygulaması/sistemi, devletin bir "anlayışı/ideolojisi"ne bağlı ceza adalet politikasıyla düzenlenmektedir. Cezalandırma sistemleri, Devletin bu politikası çerçevesinde belirlediği hukuksal mevzuatlar üzerinden teşkilat yapılanması, kurumlar/binalar, ceza aygıtları, personel kaynakları, pratikler vb. somut araçlarla uygulanmaktadır. Bu saptamadan yola çıkılan cezalandırma sosyolojisi yaklaşımında, ceza adalet sisteminin veya bunun içinde yer alan bir cezalandırma uygulamasının amacına ulaşabilmesi için, onun "ceza adalet politikası"na ve "somut koşulları"na yönelik "toplumsal geçerliliğin" bulunması gerektiği öne sürülmektedir. Burada toplumsal geçerlilikten kastedilen, bir cezalandırma uygulamasına/sürecine dair toplumda adalet duygusunun tatmin edilmesi, ahlaki geçerliliğin bulunması, hukuka uygun olması ve toplum tarafından kabul görmesidir. Cezalandırma sosyolojisi perspektifinden, genel olarak ceza adalet sistemine veya bu sistem içinde yer alan bir cezalandırma uygulamasının/sürecinin toplumsal geçerlilik durumunun anlaşılmasına yönelik genel olarak şu üç toplum kesimi üzerinden araştırma yapmak mümkündür: "suç mağdurunun da dahil olduğu toplum", "avukat, hâkim, savcı ve ceza adalet sistemi kapsamındaki bütün çalışanlar" ve "bir suçtan dolayı ceza yaptırımına tabi tutulanlar".

Bu çalışmanın amacı, Türkiye denetimli serbestlik sisteminin toplumsal geçerlilik (social legitimacy) durumunu Kocaeli örneğinde, sisteme tabi olmamış toplumdan katılımcılar ve ceza hukuku profesyonelleri nezdinde incelemektir. Çalışmada, araştırmacının yukarıda değinilen doktora tezinin bir kısım araştırma bulguları kullanılmaktadır. Sözü geçen araştırmada katılımcıların duygu ve düşüncelerini derinlemesine anlamayı sağlayan nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Ceza sosyolojisi perspektifiyle oluşturulan sorular üzerinden, Kocaeli'nde toplumdan denetimli serbestliğe tabi olmamış 47 yetişkin ve ceza hukuku alanında çalışan avukat, hâkim ve savcılardan oluşan 28 uzman katılımcıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, doktora tezi kapsamında yapılan görüşmelerde ortaya çıkan "Türkiye'de cezaların denetimli serbestlik kapsamında çekilmesine toplumun ve ceza hukuku uzmanlarının bakışı" ve "toplumun ve ceza hukuku uzmanlarının bakışından Türkiye'de denetimli serbestliğin sosyal işlev durumu" adlı temaların bulgularından yararlanılmaktadır. Çalışmada bu bulgular üzerinden, denetimli serbestliğin yukarıda değinilen cezalandırma sosyolojisi yaklaşımı çerçevesinde

[1] Kocaeli Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Sosyolog, burhanulucanli@hotmail.com

toplumsal geçerliliği incelenmektedir. Çalışmanın, toplum ve ceza hukuku profesyonelleri nezdinde, denetimli serbestliğin toplumsal geçerliliğini objektif bir şekilde anlamaya katkı sağlayacağı ve alana önemli bir zenginlik katacağı ümit edilmektedir.

Araştırmanın bulgularında, toplumdan katılımcıların çoğunluğu ve ceza hukuku uzmanlarının neredeyse yarısı sadece ilk defa ve hafif suç işleyenlerin denetimli serbestlik sistemine tabi olmasını istemekte; terör, taciz, kasten insan öldürme gibi ağır suç işleyenlerin denetimli serbestliğe tabi olmasını istememektedir. Araştırmada ceza hukuku uzmanlarının neredeyse diğer yarısının ise her türden suç işleyenin sisteme tabi olmasını doğru bulmaktadır. Ayrıca bulgularda, toplumdan katılımcıların çoğunluğu, iyimser bir bakışla denetimli serbestliğin suça bulaşanları yeniden toplumsal yaşama uyumlu dönüşlerini sağlamada işlevsel olabileceğini düşünürken ceza hukuku uzmanlarının büyük kısmı, sistemi toplumsal yaşama yeniden uyumlu dönüşlerini sağlamada işlevsiz, önemli bir kısmı da bozuk işlevlere sahip görmektedir.

Elde edilen bulgular cezalandırma sosyolojisi yaklaşımına göre değerlendirildiğinde, toplumdan katılımcıların büyük çoğunluğu ile ceza hukuku profesyonellerinin yarısının nezdinde, denetimli serbestlik sistemine ağır suç işleyenlerin tabi olması yönünden ceza adalet politikasının toplumsal geçerliliğinin bulunmadığı, sadece ilk defa veya hafif suç işleyenler yönünden bulunduğu anlaşılmaktadır. Ceza hukuku uzmanlarının diğer yarısının nezdinde ise her türden suç işleyenlerin sisteme tabi olması açısından ceza adalet politikasının toplumsal geçerliliğinin olduğu görülmüştür. Ayrıca, toplumdan katılımcıların çoğunluğunun denetimli serbestlik sisteminin suç işleyenleri yeniden toplumsal yaşama uyumlu dönüşlerini sağlayabileceğini düşünmesi, onların nezdinde sistemin somut koşullar açısından toplumsal geçerliliğinin olduğunu; ancak ceza hukukçusu katılımcıların çoğunluğunun sistemin yeniden sosyal yaşama döndüremediğini ve önemli kısmının bozuk işlevleri olduğunu düşünmesi, onların nezdinde somut koşullar açısından toplumsal geçerliliğinin olmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Cezalandırma Sosyolojisi, Toplumsal Geçerlilik

SUÇ TÜRÜNE DUYARLI MANEVİ MÜDAHALE YAKLAŞIMLARI: DENETİMLİ SERBESTLİKTE MAREP'İN ŞİDDET FAİLLERİNE YÖNELİK YENİDEN TASARIMI

Mustafa USLU[1]

Denetimli serbestlik, cezanın toplum içinde infazını sağlayan bir yaptırım modeli olmanın ötesinde, bireyin yeniden topluma kazandırılmasını amaçlayan çok yönlü bir iyileştirme sürecidir. Bu süreç; denetim, gözetim, sorumluluk yükleme ve sosyal destek mekanizmalarının yanında, bireyin davranışsal dönüşümünü hedefleyen eğitimsel, psiko-sosyal ve rehabilite müdahaleleri de içermektedir. Denetimli serbestlik kapsamındaki bireylerle yürütülen bu müdahale programları, sadece suçu önleme değil, aynı zamanda hem bireyin bilişsel ve duyuşsal gelişimini hem de iç dünyasına yönelerek **değer temelli bir yeniden inşa süreci** yürütmeyi amaçlar. Bu bağlamda, bireyin suçla yüzleşmesi, sorumluluk alması ve yaşamında anlamlı değişiklikler yapabilmesi için **eğitim, danışmanlık, manevi rehberlik ve bireysel destek** gibi uygulamalar hayati önemdedir.

Bu çerçevede Adalet Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığının iş birliği protokolü doğrultusunda uygulanan Manevi Rehberlik Programı (MAREP), bireylerin dini ve manevi yönelimlerini desteklemeyi, içsel muhasebe yapmalarını teşvik etmeyi ve ahlaki sorumluluk bilincini geliştirmeyi amaçlamaktadır. MAREP, bireylerin maneviyat üzerinden kendilerini yeniden inşa etmelerine imkân tanıyan önemli bir araç olmakla birlikte, tüm suç türlerine aynı içerikle sunulması, bireysel ihtiyaçları göz ardı eden bir tekdüzelik yaratmakta ve programın etkililiğini sınırlamaktadır.

Oysa denetimli serbestlik uygulamalarında, suçun türüne özgü geliştirilmiş programların örnekleri mevcuttur. Örneğin, madde kullanımına bağlı suçlar için SAMBA, şiddet temelli suçlar için ÖFKE programları gibi suç türüne özgü müdahale programları kullanılmaktadır. Bu örnekler, suç türüne göre yapılandırılmış müdahalelerin çok daha işlevsel sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaktadır. MAREP'in benzer şekilde suç türüne göre farklılaştırmayı yansıtamaması, özellikle şiddet failleri gibi yüksek risk gruplarında bireyin duygusal, ahlaki ve manevi yapısına erişmeyi güçleştirmektedir.

Şiddet suçu, yalnızca fiziksel bir eylem ve hukuki bir ihlal değil; aynı zamanda empati eksikliği, vicdan zayıflığı, ahlaki çözülme ve manevi yabancılaşmanın da bir yansımasıdır. Bu nedenle, şiddet faillerine yönelik uygulanacak manevi müdahalelerin, genel geçer dini içeriklerle sınırlı kalmaması; bunun yerine bireyin suça özgü ihtiyaçlarına hitap eden, ahlaki sorumluluğu derinleştiren, vicdanı harekete geçiren ve içsel farkındalığı artıran yapılandırılmış içeriklerle zenginleştirilmesi gerekmektedir. MAREP'in bu noktada yeniden yapılandırılması, bireyin **vicdanını harekete geçiren, sorumluluğunu derinleştiren ve ahlaki farkındalığını artıran** bir anlayışla mümkün olacaktır. Bu çalışmamızın amacı, mevcut programın sınırları eleştirel ve kuramsal bir çerçevede tartışmak ve şiddet failleri özelinde geliştirilmiş bir manevi müdahale model örneği sunmaktır. Nitekim MAREP'in mevcut yapısı, şiddet failleri için yetersiz olup suç türüne özel duyarlı, manevi ve ahlaki farkındalık temelli yeni bir içerik modeline ihtiyaç duyulmaktadır. Dini referansların ve manevi yönelimin, bireyin içsel dünyasını dönüştürme gücüne sahip olduğu dikkate alındığında, çalışmamızın hem bireysel iyileşmeye hem de toplumsal güvenliğe katkı sunabilecek bir adım olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Denetimli Serbestlik, Manevi Rehberlik, Şiddet Failleri, Maneviyat

[1] Konya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Manevi Rehber, uslumstff@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİK ALTINDAKİ BAĞIMLI BİREYLERDE SPİRİTÜEL MÜZİK TERAPİ UYGULAMASININ DEPRESYON, KAYGI VE BENLİK SAYGISI ÜZERİNE ETKİSİ

Gonca ÜSTÜN[1] , Ahmet Hakkı TURABİ[2] , Mehmet KIZILKAYA[3] , Mehmet TOPAL[4]

Özet

Denetimli serbestlik sürecindeki bireylerin topluma yeniden kazandırılmasına ilişkin çalışmaların önemi giderek artmaktadır. Özellikle toplumsal uyumu sağlamanın güç olduğu bağımlı gruplarda rehabilitasyon çalışmaları kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda spiritüel müzik terapinin, maneviyat temelli yaklaşımıyla, ruhsal iyilik hâlini destekleyeceği öngörülmektedir. Bu çalışmanın amacı, denetimli serbestlik altındaki bağımlı bireylerde spiritüel müzik terapi uygulamasının depresyon, kaygı ve benlik saygısı üzerindeki etkilerini incelemektir.

Yöntem

Ön test-son test kontrol gruplu deneysel araştırma desenindeki bu çalışma, Nisan 2024-Mart 2025 tarihleri arasında Amasya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde uygulanmıştır. Örneklem grubunu Türk Ceza Kanunu'nun 191. Maddesi gereğince denetimli serbestlik uygulanan 18 yaş üstü 91 bağımlı birey oluşturmaktadır. Müdahale (n=46) ve kontrol grubu (n=45) rastgele atandı. Müdahale grubundaki bireylere beş grup halinde, haftada bir gün 90 dakikalık altı oturum spiritüel müzik terapi uygulanmıştır. İlk oturumda müzik, müzikle tedavi ve tarihi hakkında bilgiler verilmiştir. Sonraki beş oturumda sırasıyla Hicaz, Hüseyni, Segâh, Uşşak ve Rast makamları kanun, bendir ve su sesi eşliğinde dinletilmiştir. Makamların müzikal ve terapötik durumu hakkında bilgi verilerek, ilgili makama ilişkin üç ilahi eser öğretildi, seslendirildi ve eserin manevi mesajları, bestekarı ve söz yazarı hakkında bilgiler verilmiştir. Aynı zamanda ilgili makama eşlik etmek üzere bendir ile ritim çalışmaları yapılmıştır. Spiritüel müzik terapi uygulamasının öncesinde ve sonrasında her iki gruba da Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve Beck Depresyon Envanteri uygulandı. Verilerin analizi için SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Çalışma için Amasya Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu (2024/84 sayılı karar) ve Amasya Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nden (2024/926 sayılı karar) yazılı izin alınmıştır.

Bulgular

Müdahale grubundaki bireylerin %89,1'i erkek, %60,9'u lise mezunu, %60,9'u bekar, %84,8'i çalışıyor ve yaş ortalaması 30,89±9,67'dir. Kontrol grubundaki bireylerin %93,3'ü erkek, %44,4'ü lise mezunu, %46,7'si bekar, %86,7'i çalışıyor ve yaş ortalaması 32,04±8,82'dir. Spiritüel müzik terapi uygulanan müdahale grubunda durumluk kaygı (t=2,946; p=0,005), sürekli kaygı (t=2,626; p=0,012) ve depresyon düzeyi (t=2,580; p=0,013) uygulama öncesine göre anlamlı düzeyde azalmıştır. Uygulama sonrası müdahale grubunun benlik saygısı düzeyinde anlamlı bir fark saptanmamıştır (t=-0,285; p=0,777). Müdahale grubunda durumluk kaygı (t=2,195; p=0,031) ve depresyon puanları (t=3,219; p=0,002) kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde azalmıştır. Gruplar arasında sürekli kaygı (t=0,921; p=0,360) ve benlik saygısı (t=-0,313; p=0,755) açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır

[1] Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doçent Doktor, gonca.ustun@amasya.edu.tr
[2] Amasya Üniversitesi Rektör/Profesör Doktor, ahmet.turabi@amasya.edu.tr
[3] Amasya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Profesör Doktor, mehmet.kizilkaya@amasya.edu.tr
[4] Amasya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Profesör Doktor, mehmet.topal@amasya.edu.tr

Sonuç

Spiritüel müzik terapi uygulanan grupta durumluk kaygı, sürekli kaygı ve depresyon düzeyi uygulama öncesine göre önemli düzeyde azalmıştır. Spiritüel müzik terapi, denetimli serbestlik altındaki bağımlı bireylerde depresyon ve kaygı düzeylerini azaltmada etkili bir müdahale yöntemi olarak uygulanabilir. Bu bağlamda araştırma sonuçları hem denetimli serbest bireylerin iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması faaliyetlerine hem de bağımlılıkla mücadele çalışmaları kapsamında yapılan rehabilitasyon hizmetlerine ışık tutacaktır. Aynı zamanda çalışma sonuçlarının spiritüel müzik terapi kavramının gelişimine öncülük edeceği ve ilki Amasya'da gerçekleştirilen bu uygulamanın sürdürülmesine ve yaygınlaştırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

**Bu bildiri özeti; Amasya Valiliği, Cumhuriyet Başsavcılığı ve Amasya Üniversitesi iş birliğinde "Bağımsızlık Türkünü Söyle" Projesi kapsamında yürütülen karma yöntemli bir araştırmanın nicel sonuçlarını sunmaktadır.*

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Denetimli Serbestlik, Müzikle Tedavi, Spiritüel Müzik Terapi, Depresyon, Kaygı, Benlik Saygısı

DIGITALIZATION AND AI-SUPPORTED PROBATION MODELS

Asaf VAROL[1]

Abstract

This paper explores the integration of digitalization and artificial intelligence (AI) into probation systems to increase their effectiveness, and to evaluate the innovative model proposals enabled by these technologies within the justice framework.

The study employs a literature review and comparative analysis approach. It examines digital monitoring systems, data analytics, machine learning models, and public interaction platforms, assessing system architectures and practical case studies.

Digitalization in probation practice facilitates digital monitoring of offenders, compliance checks, and feedback loops. Mobile applications, online reporting tools, and cloud-based data platforms have become essential enablers of this transformation.

Artificial Intelligence through data analytics optimizes risk assessment processes and enables more accurate offender profiling. Machine learning algorithms can create recidivism risk scores for individual offenders and suggest appropriate interventions. In addition, surveillance models that detect symptomatic behavioral changes can form early warning systems.

Integrating AI-based sensor analytics with electronic monitoring systems allows not only geolocation data but also behavioral insights such as movement patterns, social interactions, and communication behavior. This expands the capacity for predictive risk assessment beyond physical location alone.

Benefits include reduced human error, accelerated digital workflow, lower system costs, and enhanced social reintegration of offenders. Nonetheless, challenges such as data security, privacy concerns, algorithmic fairness, social inequality, and technological infrastructure limitations must be acknowledged.

Digitalization and AI-enabled probation models offer substantial potential to bolster system efficiency and support offender reintegration. However, carefully addressing ethical, legal, and societal dimensions is essential for achieving sustainable and equitable implementation.

This paper examines selected AI-based probation models currently implemented in the United States. A comparative analysis will be conducted to evaluate the diverse applications of AI-enhanced probation practices, and a set of policy recommendations will be proposed to inform future adaptation strategies.

Key Words: Probation, Digitalization, Artificial Intelligence, Electronic Monitoring, Risk Assessment, Machine Learning, Early Warning Systems, Ethics, Data Security, Social Reintegration

[1] University of Tennessee at Chattanooga, Proffesor Doctor, asaf-varol@utc.edu

INFERENCE-BASED ABC TRAINING AMONG PROBATION PARTICIPANTS: DESIGN AND PRELIMINARY FINDINGS FROM A RANDOMIZED CONTROLLED TRIAL

Reinout WIERS[1] , Duygu ALTIN[2]

Abstract

Alcohol use disorder (AUD) is a major factor contributing to relapse and reoffending among individuals under probation. In probation settings, alcohol use is not only associated with increased health risks but also with heightened likelihood of violating probation conditions and re-entering the criminal justice system. Conventional treatment approaches often have limited effectiveness in this high-risk population. Over the past decade, cognitive bias modification (CBM) approaches have emerged as promising mechanisms for addressing automatic cognitive processes underlying addictive behaviors. Recent advances in CBM have led to the development of inference-based ABC Training, which aims to restructure automatic drinking-related cognitions by linking antecedents, alternative behaviors, and consequences. Rather than focusing only on reaction time or attentional shifts, this approach emphasizes inferential reasoning, offering a potentially more sustainable pathway for behavior change.

This randomized controlled trial will investigate the effectiveness of ABC Training among adult probation participants with a history of alcohol use within the past 12 months. Participants will be randomly assigned to either the ABC Training group or a control condition. Primary outcomes include changes in alcohol-related expectancies and drinking motives, assessed through validated self-report instruments such as the Drinking Motives Questionnaire-Revised and expectancy questionnaires adapted from prior CBM studies (Cooper, 1994; Van Dessel et al., 2023). Secondary outcomes include actual alcohol consumption levels measured through self-report and follow-up assessments. Data will be analyzed using independent and paired t-tests, chi-square tests for categorical variables, and regression models as appropriate.

This study is among the first to test inference-based CBM interventions in a probation context, thereby contributing to both clinical and forensic psychology literature. At the time of the symposium, preliminary results on expectancy changes and drinking behavior will be presented. These findings are expected to provide insights into the feasibility and potential impact of implementing ABC Training within probation services, offering a scalable and low-cost early intervention strategy in forensic settings.

Key Words: Alcohol Use Disorder, Probation, ABC Training, Cognitive Bias Modification, Randomized Controlled Trial

[1] University of Amsterdam, Professor, R.W.H.J.Wiers@uva.nl
[2] Yalova Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Psikolog, duygu.altin@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİKTE YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI: DİJİTAL ADALETİN OLANAKLARI VE SINIRLARI

Celalettin YANIK[1]

Özet

Günümüzde ceza adalet sistemleri, hukuki düzenlemeler ve cezalandırma mekanizmaları üzerinden olmamakla birlikte, dijitalleşme süreçleriyle de yeniden biçimlenmektedir. Yine bu çerçevede dijital teknolojilerin yargı ve infaz süreçlerine entegrasyonu, kurumsal işleyişin hızlandırılması veya kaynak kullanımının optimize edilmesi gibi teknik avantajlar sağlamakla kalmamakta; adaletin kavramsal sınırlarını, toplumsal meşruiyetini ve birey-devlet ilişkilerini de yeniden tanımlamaktadır. Bu dönüşümün en çarpıcı ve aynı zamanda en tartışmalı yansımalarından biri, denetimli serbestlik uygulamalarında yapay zekâ (YZ) teknolojilerinin giderek artan biçimde kullanılmaya başlanmasıdır.

Denetimli serbestlik, klasik ceza infaz rejimlerinin dışında, bireyin topluma yeniden kazandırılması amacıyla geliştirilen bir ara model olarak işlev görmekte, bu bağlamda davranış izleme, risk tahmini ve yükümlülük denetimi gibi çok katmanlı uygulamaları içermektedir. Yapay zekâ ise bu süreçleri daha sistematik, öngörülebilir ve ölçülebilir kılmak amacıyla hem kamu otoriteleri hem de teknoloji şirketleri tarafından yeni bir araç olarak devreye sokulmaktadır. Ne var ki, bu entegrasyon saf haliyle teknik bir yenilik olarak değil; adaletin tarafsızlığı, etik sınırlar, bireysel mahremiyet ve toplumsal eşitlik gibi temel ilkeleri de doğrudan etkileyen çok boyutlu bir mesele hâline gelmektedir.

Bu bildiride, denetimli serbestlik mekanizmalarına yapay zekâ teknolojilerinin dahil edilmesi; işlevsel katkıları, uygulamadaki çeşitlenmeleri ve potansiyel faydalarının yanı sıra, bu teknolojik dönüşümün beraberinde getirdiği riskler ve etik gerilimler üzerinden ele alınacaktır. Böylece adaletin dijitalleşmesinin bir yönetim meselesi olmaktan daha çok, felsefi ve sosyopolitik bir problem alanı olduğu da ortaya konacaktır.

Yukarıda ifade edilenler bağlamında denetimli serbestlikte YZ kullanımı, yükümlülerin davranışlarının tahmini, risk derecelendirme algoritmaları, ihlal takibi ve dijital gözetim araçları gibi çeşitli alanlarda uygulanmaktadır. Bu uygulamalar, karar süreçlerinde nesnellik ve verimlilik iddiasını taşırken, aynı zamanda adaletin tarafsızlığı, kişisel mahremiyetin korunması ve algoritmik önyargı gibi ciddi sorunları da beraberinde getirmektedir. Özellikle COMPAS gibi örneklerde görüldüğü üzere, algoritmaların sosyo-ekonomik veya etnik temelli önyargılar üretmesi, dijital araçların nötr olmadığını göstermektedir.

Bu çalışmada, yapay zekâ teknolojilerinin denetimli serbestlik sistemlerindeki mevcut ve potansiyel kullanım alanları sistematik bir biçimde ele alınmaktadır. Özellikle yükümlülerin risk profillemesi, davranışsal uyum izleme, ihlal tahminleme sistemleri ve dijital gözetim altyapıları gibi uygulama alanları üzerinden yapay zekânın işlevsel kapasitesi analiz edilmektedir. Bununla birlikte, bu teknolojik araçların yönetsel verimlilik veya maliyet-etkinlik ilkeleri doğrultusunda olmamak koşuluyla bireyin hak ve özgürlükleri, yargı süreçlerinin meşruiyeti ve cezalandırma etiği açısından da değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, yapay zekâ destekli sistemlerin şeffaflık, hesap verebilirlik, algoritmik tarafsızlık ve veri güvenliği gibi temel ilkelerle ne derece uyumlu olduğu tartışma konusu yapılmaktadır.

Çalışmada Türkiye'de denetimli serbestlikte dijital dönüşüme dair kurumsal ve teknik düzeydeki mevcut durum kısaca özetlenmekte; bu bağlamda geliştirilen pilot uygulamalar ve mevzuat

[1] Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Profesör Doktor, celalettinyanik@uludag.edu.tr

zeminine değinilmektedir. Ardından, özellikle ABD, Birleşik Krallık ve Kanada gibi ülkelerde uygulanan yapay zekâ temelli sistemler (örneğin COMPAS, HART vb.) karşılaştırmalı bir perspektifle incelenerek, küresel düzeyde öne çıkan eğilimler, başarılar ve eleştiriler ortaya konmaktadır.

Ayrıca, bu tür teknolojik müdahalelerin bireyin sürekli izlenen, kategorize edilen ve algoritmik karar süreçlerine tabi tutulan bir varlık hâline geldiği gözetim toplumuna dair eleştiriler bağlamında nasıl kavramsallaştırılabileceği de tartışılmaktadır. Bu noktada Fanon'un sömürgeleştirilmiş beden anlayışı, Foucault'nun panoptik iktidar ve biyopolitika kavramları ile Zuboff'un "gözetim kapitalizmi" çözümlemeleri, yapay zekâ tabanlı denetimli serbestlik sistemlerinin yalnızca teknik değil, aynı zamanda ideolojik ve politik içerimlerini de açığa çıkarmak üzere kuramsal bir çerçeve olarak kullanılmaktadır.

Sonuç olarak, yapay zekânın denetimli serbestlik sistemine katkıları yadsınamaz olsa da bu katkının "daha adil bir dijital adalet sistemi" için şeffaflık, hesap verebilirlik, çok-disiplinli denetim ve etik ilkeler çerçevesinde yapılandırılması gerektiği savunulmaktadır. Bildiri, teknoloji ile adalet arasındaki ilişkinin sadece teknik değil, aynı zamanda ahlaki ve kamusal bir tartışma olarak ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Yapay Zekâ, Gözetim, Dijital Adalet Sistemi

ŞİDDET İLE MÜCADELEDE AİLE DİZİMİ TERAPİSİ VE AİLE DANIŞMANLIĞI UYGULAMASININ KULLANILMASI

Gülden YARDIMCI[1]

Özet

Toplumsal şiddet günbegün artmaktadır. Devletler, ulusal ve uluslararası kuruluşlar, sivil toplum örgütleri şiddetle mücadele edebilmek için gerek hukuki ve gerekse sosyal alanda çeşitli tedbirler almakta ancak başarılı olamamaktadır. Bunun sebebi hiç şüphesiz ki şiddetin toplumun en küçük yapı taşı olan ailede kovuşlanmasıdır.

Ailenin yapısında oluşan sosyo-ekonomik bozulmalar bireyleri koruma ve eğitme görevi de görmesi beklenen bu mühim yapının yetiştirdiği bireyleri suça ve şiddete eğimli hale getirmektedir. Birey dahil olduğu bu yapının kendisine sunduğu zararlı ve yanlış davranış şekillerini akıl süzgecinden geçirip ahlaki olmayanları eleme, ahlaki olanları davranış haline getirme becerisine muktedir olamadan o davranışın bir parçası olmakta ve suç işlemeyi hayatın akışı içinde normal sanmaktadır. Hayatta başarı gösterdiği tek alan olan suç sahası ise onu daha büyük suçlar işleyip başarı kazanma motivasyonuna itmektedir. Zaman içerisinde suçun meslek halini alması ve geçimini kazanması, bulunduğu sosyal çevrenin destekleyici, sosyal çevresinin dışındaki bireylerin damgalayıp itici hareketleri bireyi mevcut sosyal çevresinin gayriahlaki yasalarına hizmet etmeye mecbur bırakmaktadır.

Mevcut ceza adalet sistemleri suçun artış hızı ve miktarı karşısında suçu önleme ve suçla mücadele anlamında yetersiz kalmıştır. Suçla mücadele yerine suçluyla mücadele etme üzerine kurulu olan adalet sistemi bireyi suça hazırlayan ve bireyin suça hazırladığı hedef kitleleri tümüyle göz ardı etmese de görmezden gelmek durumunda kalmıştır. Oysa kişiyi suça hazırlayan kendisi değil içinde bulunduğu sosyal yapı; ailedir. Suç ile mücadelenin başarıya ulaşması da bireyden ziyade ailenin yaydığı risklerin yok edilmesine yönelik yürütülecek çalışmalar marifetiyle olacaktır.

Bu çalışmanın amacı hükümlü üzerinde yapılacak çalışmalar marifetiyle taşıdığı toplumsal tehditleri en doğru şekilde fark etme ve bunları ona kazandıran yapılarla mücadele etmenin yöntemini belirlemektir.

Çalışmada sosyal görüşme tekniği kullanılacak olup suç türlerinin dağılımını anlama açısından nicel verilerden de faydalanılacaktır.

Üzerinde çalışma yapılacak evreninin genişliği göz önünde bulundurularak çalışmada aile içi şiddet suçları üzerinde çalışılacaktır. Yine sürenin yetersizliği ve hükümlüler ile görüşmenin belli başlı izinlere tabi olması nedeniyle konu üzerinde daha önce yapılan çalışmalar değerlendirilerek çalışma nihayetlendirilecektir.

Çalışmada aile dizimi terapisinin ve aile danışmanlığı uygulamasının suçun önlenmesi ve suçlu bireyin iyileştirilmesindeki tesiri araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aile Danışmanlığı, Aile Dizimi, Suç ile Mücadele

[1] Dumlu 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, İnfaz ve Koruma Memuru, gldn.kln@gmail.com

ŞİDDET İLE MÜCADELEDE EVCİL HAYVANLARIN KULLANILMASININ İYİLEŞMEYE ETKİSİ

Gülden YARDIMCI[1]

Özet

Şiddet ülkeler üstü bir mesele halini almıştır. Her şiddet türü hemen hemen her ülkede görülmektedir. Sosyal medyanın da yaygın şekilde kullanılmasıyla birlikte şiddet sosyal medya üzerinden yayılan, öğrenilen ve sosyal medya öncülüğünde yürütülen bir mesele halini almıştır. Haliyle şiddeti ulusal değil uluslararası bir mesele olarak görmek ve mücadelede bireysel değil devletler bazında beraber bir mücadele yöntemi geliştirmek, başka ülkelerde denenen ve başarıya ulaşan yöntemleri kendi ülkemizde de uygulayarak şiddetle zaman kaybetmeden mücadele etmeliyiz.

Son yıllarda bazı ülkelerde suçlunun ıslahı ve topluma kazandırılmasında meslek edindirilmesi kadar merhamet duygusunun kazandırılmasının ön plana çıktığı çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bunun için dini ve manevi rehberlik, empati yöntemleri, onarıcı adalet kavramları öncelikle değerlendirilen seçenekler haline gelmiştir.

Ülkemizde 5275 sayılı İnfaz Kanunu, İnfaz Yönetmeliği ve Emanet Eşya Yönetmeliği doğrultusunda koğuş ve odalara birer çift kafes kuşu verilmektedir. Bunun hükümlü üzerindeki olumlu sonuçları azımsanamayacak boyuttadır. Aynı şekilde açık ceza infaz kurumlarında yürütülen iş yurdu faaliyetlerinde tarım ve hayvancılık faaliyetinde çalışan hükümlülerin meslek edinme yanında cezaya katlanma motivasyonu daha yüksektir. Benzer tecrübelerden yola çıkarak bazı Avrupa ve Amerika ülkelerinde hükümlünün ıslahında kullanılan kedi, köpek gibi hayvanların yardımın hafife alınmayacak bir fayda sağladığı görülmüştür.

Koğuş ve odanın içine verilmeden etkinlik saatlerinde hayvanlarla iletişim kuran hükümlülerin merhamet duygusu daha gelişmiş ve hayvanlarla iletişimini sürdürebilmek için iyi hal gösterme eğilimleri artmaktadır. Hatta hayvanlara mama almak için gönüllü olarak ceza infaz kurumu işlerinde çalıştıkları görülmüştür. Tüm bu verilerden yola çıkarak ceza infaz kurumlarının bir bölümünde barındırılacak sokak hayvanlarının hükümlünün iyileştirilmesi ve suçun ıslahı açısından katkısının ve etkisinin ne olacağı araştırmamın konusunu oluşturup olumlu verilerin elde edilmesi durumunda uygulama önerisinde bulunmak amaçlanmaktadır. Araştırmada dünya ülkelerindeki iyileştirme uygulamaları incelenerek içlerinden evcil hayvanları içerenlerin başarı oranları değerlendirilecektir. Araştırma literatür taraması, resmi kurumların paylaştıkları istatistiki veriler ve ıslah sisteminde kanun ve yönetmelikle yürürlükte olan uygulama örneklerinin incelenmesi yöntemini yöneliktir ve sonrasında evcil hayvanların ceza infaz kurumlarında iyileştirme faaliyetlerinde kullanılması üzerine bir projeye dönüştürülecektir. Çalışma, nitel ve nicel veriler birlikte kullanılarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İyileştirme, Evcil Hayvan, Kedi, Köpek

[1] Dumlu 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, İnfaz ve Koruma Memuru, gldn.kln@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİK SÜRECİNDE DİJİTAL OYUN TERAPİSİNİN ROLÜ

Hüseyin YASLI[1]

Özet

Denetimli serbestlik, suç işlemiş gençlerin toplumsal uyumlarını ve bireysel sorumluluk bilincini geliştirmeyi amaçlayan, toplum temelli bir ceza adalet sistemi uygulamasıdır. Bu sistem, yükümlülerin topluma entegrasyonunu desteklerken, aynı zamanda rehabilitasyon süreçlerinde psiko-sosyal ve eğitsel müdahaleler sunarak bireylerin suç tekrarını önlemeyi hedeflemektedir. Son yıllarda, gençlerin bilişsel, duygusal ve sosyal becerilerini güçlendirmek için geliştirilen dijital oyun terapisi uygulamaları, denetimli serbestlik süreçlerinde kullanılabilecek yenilikçi yöntemlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Dijital oyun terapisi, oyun tabanlı etkileşimler aracılığıyla motivasyonu artırma, problem çözme becerilerini geliştirme, duygusal düzenleme ve öfke kontrolü sağlama, sosyal becerileri güçlendirme ve gençlerin sorumluluk bilincini artırma gibi bir dizi psikososyal kazanımı desteklemektedir.

Bu çalışma, dijital oyun terapisi uygulamalarının teorik temelleri, psikososyal etkileri ve denetimli serbestlik süreçlerine entegrasyon potansiyelini kapsamlı bir şekilde incelemeyi hedeflemektedir. Literatürde yer alan çalışmalar, dijital oyun terapisi ile gençlerin riskli davranışlarında anlamlı azalmalar gözlendiğini ve grup veya bireysel uygulamalarda olumlu sonuçlar elde edildiğini göstermektedir. Özellikle, aile katılımının sağlanması ve sistemler arası iş birliği ile desteklenen uygulamalarda, terapi etkinliği daha yüksek bulunmuştur.

Ayrıca çalışma, Denetimli Serbestlik Müdürlüklerinde dijital oyun terapisi pilot programlarının uygulanabilirliği üzerinde durmakta ve bu uygulamanın saha koşullarında karşılaşabileceği zorlukları ele almaktadır. Eğitimli terapistler, sosyal hizmet uzmanları ve psikologların rolü, aile katılımının sağlanması, oyun materyallerinin seçimi ve müdahale sürecinin izlenmesi gibi faktörler, programın başarısı için kritik öneme sahiptir. Bulgular, dijital oyun terapisi uygulamalarının, gençlerin psiko-sosyal iyiliğini destekleme, riskli davranışları azaltma ve toplumsal uyumlarını güçlendirme açısından etkili bir müdahale yöntemi olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Bu derleme, denetimli serbestlik süreçlerinde dijital oyun terapisi uygulamalarının potansiyel faydalarını ortaya koyarken, gelecekte yapılacak deneysel araştırmalar için öneriler sunmakta ve programların etkinliğinin izlenmesi ile sonuçların bilimsel olarak değerlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Dijital Oyun Terapisi, Psiko-sosyal Rehabilitasyon, Aile Katılımı, Gençler

[1] Hatay Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Psikolog, huseyin.yasli@adalet.gov.tr , hcyasli13@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİK SÜRECİNDE MADDE BAĞIMLILIĞI OLAN BİREYLERDE ERGOTERAPİNİN ROLÜ

Hüseyin YASLI[1]

Özet

Bu derleme çalışması, denetimli serbestlik sürecinde madde bağımlılığı olan yükümlülerin rehabilitasyonunda ergoterapinin üstlenebileceği rolü kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Denetimli serbestlik, hükümlülerin cezalarını toplum içinde gözetim, denetim ve destek mekanizmalarıyla infaz etmelerini sağlayan; eğitim, psikososyal destek ve rehabilitasyon süreçlerini bir araya getiren çağdaş bir infaz yöntemidir. Bu sistem yalnızca cezalandırma işlevini değil, suç tekrarının önlenmesini ve bireylerin topluma yeniden kazandırılmasını da hedefler. Özellikle madde bağımlılığı ile ilişkili suçlar göz önüne alındığında, denetimli serbestlik uygulamaları bireylerin toplumsal bağlarını koparmadan tedaviye ve rehabilitasyona katılmalarını sağlayarak kamu güvenliğine önemli katkılar sunar.

Madde bağımlılığı; yoğun arzu, kontrol kaybı, tolerans gelişimi, yoksunluk belirtileri ve sosyal işlevsellikte belirgin bozulma ile seyreden, kronik ve nüks etme eğilimi yüksek bir bozukluktur. Uzun süreli madde kullanımı bilişsel, duygusal ve davranışsal süreçlerde bozulmalara, dürtü kontrolünde zayıflamaya, mesleki ve sosyal rollerin kaybına neden olabilir. Bu durum, yalnızca farmakolojik tedaviler veya psikoterapi ile değil, bireyin günlük yaşamına, becerilerine ve çevresine yönelik bütüncül bir müdahale yaklaşımı gerektirir.

Ergoterapi, birey merkezli değerlendirme ve aktivite temelli müdahaleler yoluyla bireyin anlamlı uğraşlara katılımını artırmayı, bağımsızlığını ve sosyal uyumunu güçlendirmeyi hedefleyen bir sağlık mesleğidir. Madde bağımlılığı bağlamında ergoterapi; öz-bakım ve günlük yaşam becerilerinin yeniden kazandırılması, mesleki iyileştirme, yapılandırılmış serbest zaman etkinlikleri, sosyal beceri eğitimleri, grup terapileri ve duyusal işlemleme stratejilerini kapsayan çok boyutlu bir yaklaşım sunar. Bu uygulamalar, bireyin yalnızca madde kullanımını sonlandırmasını değil, işlevselliğini yeniden kazanmasını ve topluma üretken bir şekilde katılım göstermesini destekler.

Denetimli serbestlik müdürlüklerinde ergoterapinin uygulanabilirliği, disiplinlerarası ekip çalışması, standart değerlendirme araçlarının kullanımı ve bireyselleştirilmiş müdahale planlarının geliştirilmesi ile mümkündür. Mesleki atölyeler, işe yerleştirme destekleri, grup terapileri ve kriz müdahale protokollerinin bu sürece entegre edilmesi, yükümlülerin sosyal uyumunu artırarak suç tekrarını önleyebilir. Ayrıca bu müdahalelerin izlenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi, sürecin sürekli iyileştirilmesine katkı sağlar.

Sonuç olarak, ergoterapinin denetimli serbestlik sürecine entegre edilmesi, madde bağımlılığı olan yükümlülerin hem bireysel işlevselliklerini artırmakta hem de toplum güvenliği ve sosyal bütünleşmeye katkıda bulunmakta önemli bir potansiyel taşımaktadır. Sistematik olarak uygulandığında, bu yaklaşım yükümlülerin rehabilitasyon sürecinde kalıcı ve sürdürülebilir iyileşme sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Madde Bağımlılığı, Ergoterapi, Rehabilitasyon, Sosyal Uyum, Suç Tekrarının Önlenmesi

[1] Hatay Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Psikolog, huseyin.yasli@adalet.gov.tr , hcyasli13@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRLERİNİN ZAMAN BAKIMINDAN UYGULANMASI

Ercan YAŞAR[1]

Özet

Bilindiği üzere gelişen ve değişen topluma ayak uydurabilme adına kanun koyucu tüm kanun düzenlemelerinde olduğu gibi suç hukuku ve infaz hukukuna ilişkin kanun düzenlemelerinde de belirli aralıklarla değişikliklere gitmektedir. Bu değişikliklerin varlığı bir bütün olarak suç hukukunun dinamik bir yapısının olduğuna işaret etmektedir. Bu sebeple suç hukuku alanında yapılan bu değişikliklerin zaman bakımından uygulanması hususunun açıklığa kavuşturulması kişilere uygulanacak kanunun tespitinde önem arz etmektedir.

Kural olarak kanunlar yürürlüğe girdikten sonra üç farklı şekilde etki doğurabilirler. Bunların ilki geriye etkili olacak şekilde başlayıp şimdiki zamana ve gelecek zamana etki eden kanunlardır. Burada geriye etki edebilme ilgili değişikliğin lehe olması şartına tabi tutulur (buna lehe kanunun şimdiki zaman ve gelecek zamana ek olarak geriye yürütülmesi de denilebilir). İkinci olarak kanunlar geriye doğru herhangi bir etki doğurmayıp derhal uygulanabilirler. Burada lehe-aleyhe olduğuna bakılmaksızın koşulları taşıyan herkese ilgili değişiklik derhal uygulanır. Son olarak kısa zaman dilimlerinde uygulanan ancak etkileri ilgili özel durum ortadan kalktıktan sonra da devam eden süreli veya geçici kanunlar (ileriye yürüyen kanunlar) şeklinde de etki doğurabilirler.

Maddi suç hukukunu ilgilendiren hususlarda kural kanunların geriye yürütülmesinin yasak olduğudur (Rückwirkungsverbot), bunun istisnası ise lehe kanunların geriye yürütülmesi ilkesidir. Şekli suç hukukunda ve infaz hukukunda ise kural lehe veya aleyhe olduğuna bakılmaksızın normun derhal uygulanmasıdır, bu durumda yeni norm aleyhe ve veya lehe olacak şekilde geriye de etki edebilmektedir. Ancak maddi ve şekli suç hukuklarında olduğu gibi infaz hukuku alanında da bu hususlara istisna getirildiği görülmektedir. Bildiri konumuz denetimli serbestlik tedbirlerine ilişkin olduğundan burada infaz hukukunun altında değerlendirilen denetimli serbestlik tedbirlerinin zaman bakımından uygulanması hususuna değinmekle yetinilecektir.

Suç hukukunu ilgilendiren kanun düzenlemelerinin zaman bakımından uygulanması hususu 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 38. maddesi (AY) ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinde (TCK) düzenleme altına alınmıştır. Denetimli serbestlik tedbirlerinin zaman bakımından uygulanması boyutuyla AY m. 38'in "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır. (…)", TCK m. 7'nin " (…) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.

Hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverilme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç; infaz rejimine ilişkin hükümler, derhal uygulanır. (…)" hükümleri gündeme gelebilir.

Bu iki düzenlemede de doğrudan denetimli serbestlik tedbirlerine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Anayasa düzenlemesinden ve koşullu salıverilmeye ilişkin TCK düzenlemesinden yola çıkarak denetimli serbestlik tedbirlerine ilişkin hükümlerde de lehe

[1] Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent, ercanyasar279@gmail.com

kanunun geriye yürümesi (aleyhe kanun değişikliklerinin geriye etki etmemesi) gerektiği sonucuna kıyasen ulaşabiliriz. Ancak denetimli serbestlik tedbirlerinin de çeşitli olduğu görülmektedir. Bu tedbirlerin bir kısmı hakkında mahkûmiyet hükmü kesinleşen kişilere uygulanmakta iken diğer bir kısmı henüz şüpheli ve veya sanık konumunda olan kimselere uygulanmaktadır. Anılan sebeplerle zaman bakımından uygulama açısından da bu hususlar Anayasa ve Türk Ceza Kanunu'nda belirtilen güvencelerin ilgili tedbiri kapsayıp kapsamadığı konusunda farklı değerlendirme ve sonuçlara götürebilecek niteliktedir.

Bildiri sunumunda denetimli serbestlik tedbirlerinin çeşitleri de dikkate alınarak denetimli serbestlik tedbirlerine zaman bakımından uygulanacak kanunun tespitine ilişkin açıklamalara yer verilmesi, kanuni ve hukuki gerekçelere yer verilerek konunun derinleştirilmesi ve son olarak katılımcıların katkı sunması için konunun tartışmaya açılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Denetimli Serbestlik Tedbirleri, Koşullu Salıverilme, Yükümlülük, İnfaz

TÜRKİYE'DE DENETİMLİ SERBESTLİK MÜMKÜN MÜDÜR? 20. YILINDA BİR CEZA ADALET KURUMU OLARAK TÜRK DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİNİN GÖRÜNÜMÜ ÜZERİNE

Hakan A. YAVUZ[1]

Özet

Türkiye'de Denetimli Serbestlik mümkün müdür? Bu soruyu 2015 yılında yapılan Denetimli Serbestlik 10. Yıl Uluslararası Yaklaşımlar Sempozyumunda sunduğumuz tebliğin sonunda sormuş ve "şüphesiz evet" cevabını vermiş ancak yolun henüz çok başında olduğumuzu ve biraz daha zamana ihtiyacımız olduğunu da eklemiştik. 20. yıla geldiğimizde denetimli serbestliğin kurumsal olarak çok önemli bir mesafe kat ettiğini ayrıca toplum nezdinde de artık çok daha anlaşılır ve kabul edilebilir hale geldiğini görmekteyiz.

2005 yılında Türk Ceza Adalet Sisteminde, tarihin en kapsamlı reformu yapılmış, üç temel ceza kanunu yeniden yazılmıştır. Bunun bir parçası olarak da denetimli serbestlik, yaptırım ve infaz sisteminin tamamlayıcı bir unsuru olarak sistemi içindeki yetini almıştır. Bu evrede kurumsal yapının inşası sonraya bırakılmış, bu nedenle ilk beş yıllık periyodda uygulayıcının haklı olarak temkinli ve isteksiz bir yaklaşım sergilediği görülmüştür. 2010 yılından sonra ise kurumsal yapının yerleşmesiyle birlikte uygulamadaki gönülsüzlük azalmış, infaz kanununda yapılan değişikliklerle birlikte denetimli serbestlik geniş bir uygulama alanına dönüşmüştür.

2010 sonrası süreçte uzun denetimli serbestlik tarihinde birçok ülkede benzerine rastlandığı gibi Türkiye'de de denetimli serbestlik sürekli artan cezaevi nüfusu sorununu hızlıca çözmek için kullanılan pragmatik bir enstrümana dönüşmüştür. Bu kullanışlı enstrüman 2013, 2014, 2020 ve 2023'te yeniden ve yeniden kullanılmış ve muhtemelen 2025 yılında da tekrar kullanılacaktır.

Denetimli serbestlik 2005 yılında kimi kanunlarda kullanılan kelimelerden ibaretken, şu anda ne olduğu büyük ölçüde anlaşılmış bir ceza hukuku kurumudur ve bu kurum çok sayıda düzenlemenin uygulamasını yapan büyük bir organizasyona sahiptir.

2000'li yıllar ceza adaleti bakımından, "alternatif arayışları çağı" olarak adlandırılabilir. Suçu önlemek için alternatif olarak ne yapmalıyız? Suçu soruşturmak ve kovuşturmak için alternatif olarak ne yapmalıyız? Suçlulara alternatif olarak ne yapmalıyız? Bu arayışların bir ürünü ve bu sorulara bir cevap olarak günde güne önemini artıran bir kurumdur denetimli serbestlik.

Bu tebliğde söz konusu sorulara yönelik cevap arayışının bir parçası olarak denetimli serbestliğin Türk Ceza Adalet Sistemindeki serüveni değerlendirilecek ve gelecek için bir perspektif sunulmaya çalışılacaktır. Bu değerlendirme kapsamında d*enetimli serbestlik nasıl anlaşılmalıdır;* ***denetimli serbestlik bir cezalandırma biçimi midir; yoksa salt bir iyilik, bir yardım faaliyeti midir; denetimli serbestlik ceza adalet sistemindeki her derde deva mıdır; denetimli serbestlikte kimler, nasıl görev almalıdır*** şeklindeki hayati sorulara verilecek cevaplar aranacaktır.

Anahtar Kelimeler: Alternatif Arayışları, Rehabilitasyon, Ceza Adaleti, Toplumsal Beklenti, Cezalandırmacı Yaklaşım

[1] Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doçent Doktor, hayavuz@gmail.com

FORMS AND CONTENT OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT FOR PROBATION STAFF AT THE PENITENTIARY ACADEMY OF UKRAINE

Serhii YERMAK[1]

Abstract

Introduction. In 2025, the Probation Service of Ukraine marked the tenth anniversary of its establishment. Its activities are aimed at working with offenders who have committed crimes but have the potential for rehabilitation without imprisonment. The effectiveness of supervisory, socio-educational, and reintegration functions directly depends on the level of professional training of its personnel. One of the key factors in ensuring the quality of the probation service's performance is the systematic professional development of its staff, which is based on modern scientific and methodological approaches, national legislation, and international standards.

Methods. Professional development of probation officers is carried out in the educational institutions of the State Criminal-Executive Service of Ukraine, with the Penitentiary Academy of Ukraine playing the leading role. The training system combines theoretical and practice-oriented forms of learning, including:

- thematic seminars on risk assessment, resocialization, and work with juveniles;
- training sessions aimed at developing communication skills, mediation, and crisis response;
- case method, which involves the analysis of real situations from probation practice;
- simulation exercises, such as role-playing and modeling professional interviews;
- blended learning technologies that combine in-person and distance learning;
- peer-to-peer learning, which promotes professional exchange of experience among colleagues.

Results. The implementation of the professional development system ensures:

- updating probation officers' knowledge of the legislative and regulatory framework in the field of probation;
- improving skills in assessing the risk of reoffending, including among juvenile probationers;
- developing abilities to prepare individual plans of work with convicted persons;
- enhancing competencies in the use of modern probation tools, including electronic document management and the Unified Register of Convicts and Persons Taken into Custody;
- strengthening communication, psychological, managerial, and leadership skills;
- mastering ethical standards of activity, principles of confidentiality, and professional responsibility;
- acquiring skills in risk management, time management, and personal safety;
- developing self-regulation and stress management abilities, as well as preventing professional burnout;
- improving oral and written business communication skills in accordance with modern Ukrainian orthography;
- applying innovative methods such as mentoring and storytelling to increase professional motivation and self-awareness.

Conclusions. The system of professional development for probation officers in Ukraine is based on a comprehensive combination of theoretical preparation and practical skills. Its methodological framework complies with international standards while being adapted to the needs of the national probation service. The introduction of innovative educational technologies and the expansion of international cooperation contribute to the formation of highly qualified,

[1] Penitentiary Academy of Ukraine, Associate Professor Director of the Institute of Professional Development, sergey.yermak@gmail.com

competent, and stress-resistant specialists who are results-oriented in the field of offender resocialization.

Key Words: Probation Service of Ukraine, Professional Training, Professional Development, Penitentiary Academy Of Ukraine, Resocialization, Innovative Teaching Methods, International Standards

DENETİMLİ SERBESTLİK TEDBİRLERİYLE DESTEKLENEN ADLİ TEVBİHİN ÇOCUK CEZA ADALETİ SİSTEMİNDE UYGULANABİLİRLİĞİ

Erdi YETGİN[1]

Özet

765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 26. ve 27. maddelerinde düzenlenen *"Adli Tevbih",* 2005 yılındaki Türk Ceza Hukuku reformunun ardından sistemimizde artık resmî olarak yer almamaktadır. Bununla birlikte Türk ceza adaleti sisteminde önemli bir fonksiyon gören Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, büyük ölçüde adli tevbihin işlevini görmektedir ve dolayısıyla Türk hukukunun adli tevbihe geçmişten günümüze yabancı olmadığı söylenebilir. Artan nüfusa ve karmaşıklaşan sosyal hayat ilişkilerine bağlı olarak günümüzde adli tevbihe nazaran hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının daha işlevsel olduğu da pekâlâ savunulabilir. Mamafih, adli tevbihte fail tarafından gerçekleştirilen haksızlığın hukuken kabul edilmediği temelindeki *"hukuki tekdir"* bilhassa çocuk ceza adaleti bakımından faydalı olabilir.

Bildirimizde adli tevbih kurumunun çocuk ceza adaleti sisteminde hükmün açıklanmasının geri bırakılması yerine ya da yanında uygulanabilirliği değerlendirilecektir. Adli tevbih kurumuna yönelik izahatı esasen 765 sayılı Türk Ceza Kanunu çerçevesinde gerçekleştireceğiz. Çocuk ceza adaleti sisteminde adli tevbihin uygulanabilirliği bakımından ise Alman hukukundaki bilgilerden yararlanılacaktır. *"Alman Gençlik Mahkemeleri Kanunu (Jugendgerichtsgesetz – JGG)"* m. 14 hükmünde *"Tevbih (Verwarnung)", "Tevbih ile gençlere fiilin haksızlığı, şiddetli bir şekilde ayıplanarak ifade edilir"* biçiminde düzenlenmiştir. Alman gençlik ceza adaleti sistemin tevbih, bir *"Disiplin Tedbiri (Zuchtmittel)"* niteliğindedir ve uygulamada *"Yükümlülük (Auflagen)"* disiplin tedbiriyle birlikte uygulanmak suretiyle önemli bir işlev görmektedir. Keza Alman gençlik sisteminde JGG m. 45/3 hükmünde düzenlenen *"Kınama (Ermahnung)"* ile de tevbih benzeri bir uyarı ile çocuk ceza adaleti sisteminde diversiyonu mümkün kılmaktadır.

Bildirimizdeki temel amacımız, belirli şartlar dâhilinde cezai hükmün damgalayıcı ve ceza mahkûmiyetinin olumsuz sonuçlarına mâni olan adli tevbih ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumlarını karşılaştırarak hangisinin çocuk ceza adaleti bakımından daha işlevsel olacağını değerlendirmektir. Her ne kadar hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildiğinde denetimli serbestlik tedbirlerinden bazılarının uygulanması mümkünse de (Ceza Muhakemesi Kanunu m. 231/8) denetimli serbestlik tedbirleri ile desteklenen adli tevbihin çocuk ceza adaleti bakımından daha faydalı olacağı kanaatindeyiz. Bilhassa adli tevbihin, fiilin haksızlığı nedeniyle ayıplama biçimindeki uyarının ayrı bir duruşmada gerçekleştirilmesi suretiyle infaz edilmesinin ve denetimli serbestlik düzenlemesinin çeşitlendirilerek etkili bir şekilde uygulanması ile hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun hâlihazırdaki uygulamasına nazaran çocuk ceza adaletinin temel ilkelerinin gerçekleştirilmesi bakımından daha işlevsel olacağını ileri sürmekteyiz. Netice itibariyle bildirimizde 765 sayılı Türk Ceza Hukukundaki adli tevbih kurumu ele alınarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması ile mukayesesi gerçekleştirilecek, akabinde Alman gençlik ceza adaletindeki adli tevbih ve kınama kavramları izah edilecek ve en nihayetinde Türk çocuk ceza adaleti sistemi bakımından adli tevbih kurumunun uygulanabilirliği tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Adli Tevbih, Çocuk Ceza Adaleti, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması, Diversiyon

[1] İstanbul Gedik Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doktor Öğretim Üyesi, erdiyetkinn@gmail.com

AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİNİN DENETİMLİ SERBESTLİK HAKKINDA TAVSİYE KARARLARI

Yakup YILDIRIM[1]

Özet

Avrupa Konseyi (AK), 5 Mayıs 1948'da Londra'da imzalanan Statü ile kurulmuştur. Avrupa'da ve dışında insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü sağlamak için çalışmalar yapan, yasal standartlar oluşturan ve anlaşmalar kabul eden uluslararası bir kuruluştur. Günümüzde 46 üyesi bulunan Avrupa Konseyi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi temelinde üye devletler açısından ortak bir hukuk alanı ve standart oluşturmak için çok boyutlu çalışmalarda bulunmaktadır.

AK'nın ana karar alma organı olan Bakanlar Komitesi, AK Statüsünün 15.b maddesi uyarınca üye devletlere tavsiye niteliğinde kararlar alabilir. Komite, üye devletlerin bu tavsiyelerle ilgili aldıkları önlemleri kendisine bildirmelerini isteyebilir.

AK yolsuzluk, siber suçlar, ayrımcılık, ırkçılık, terörizm ile mücadele, ifade özgürlüğü, insan hakları eğitimi, yapay zekâ gibi konularda standart belirleme çalışmalarını bünyesindeki çeşitli Komiteler aracılığıyla sürdürmektedir.

Cezaların ve denetimli serbestlik tedbirlerinin infazında temel ilkelerin belirlenmesi, iyi uygulamaların ve standartların teşvik edilmesi AK Ceza İnfaz İşbirliği Konseyi (Council for Penological Co-operation PC-CP) tarafından sağlanmaktadır.

Denetimli serbestlik sisteminin kapsamının gelişmesi ve çeşitlenmesi, AK'nin bu alanda üye devletlere standart belirleme, ceza infaz politikası geliştirilmesi ve uygulanması çalışmalarının önemini de arttırmıştır.

Bu doğrultuda Bakanlar Komitesi tarafından, denetimli serbestlik kurumu hakkında üye devletlere çeşitli tavsiye kararları almıştır. Bu kararlardan biri Bakanlar Komitesinin 20 Ocak 2010 tarihli toplantısında kabul edilen "Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Konseyi Denetimli Serbestlik Kurallarına İlişkin CM/REC (2010)1 Nolu Tavsiye Kararı"dır. Tavsiye kararında, denetimli serbestlik hedefinin, suçların meydana gelmesini önleyerek ve azaltarak kamu güvenliğinin yanı sıra adil bir cezai adalet sürecine katkıda bulunmak olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, denetimli serbestlik kurumunun adaletin temel kurumları arasında olduğu ve çalışmalarının ceza infaz kurumu nüfusunun azaltılmasına etki ettiği belirtilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, Tavsiye Kararı ile denetimli serbestlik kurumlarının kurulmasına ve düzgün bir şekilde işlemesine rehberlik edecek kurallar belirlenmiştir.

Tavsiye kararında, denetimli serbestlik kurumlarının işleyişinde yer alması gereken temel ilkeler belirlenmiştir. Ayrıca denetimli serbestlik kurumlarının sorumluluğu ve görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmek için diğer adalet sistemi kurumlarıyla işbirliği konularına yer verilmiştir. Denetimli serbestlik kurumlarının çalışmaları ve uygulamalarına ilişkin şikâyetlerin değerlendirilme süreçleri ve usulleri hakkında ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir.

Bakanlar Komitesinin üye devletlere bir diğer tavsiye kararı ise 9 Ekim 2024 tarihinde kabul ettiği "Cezaevi ve denetimli serbestlik hizmetleri tarafından yapay zekâ ve ilgili dijital teknolojilerin kullanımının etik ve organizasyonel yönlerine ilişkin CM/Rec (2024)5 sayılı Tavsiye Kararı" dır.

[1] Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı, Tetkik Hâkimi, yakupyildirim@adalet.gov.tr , yakupyildirim44@gmail.com

Bu tavsiye kararı, cezaevlerinde ve denetimli serbestlik hizmetlerinde yapay zekâ ve ilgili dijital teknolojilerin kullanımının etik ve örgütsel yönleriyle ilgili rehberlik sağlamayı amaçlamaktadır. Yapay zekâ hızla gelişen bir alan olduğundan, kamu otoritelerinin, yapay zekâ kullanıcılarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına ilişkin ek standartları benimsemeleri ve bunlara uymaları istenmektedir. Tavsiye Kararında, insan hakları ve temel haklara saygı ilkesi, yasalara uygunluk, hukuki kesinlik ve sorumluluk ilkesi, eşitlik ve ayrımcılık yapmama ilkesi, orantılılık ve gereklilik ilkesi gibi bazı temel ilkelerin yapay zekâ kullanımında dikkate alınması önerilmektedir.

Bakanlar Komitesi son olarak 26 Şubat 2025 tarihinde, "Mahkûmların ve denetimli serbestlik altındaki kişilerin ruh sağlığının geliştirilmesi ve ruhsal bozukluklarının yönetimi ile ilgili CM/Rec (2025)2 sayılı Tavsiye Kararı"nı kabul etmiştir.

Tavsiye Kararında genel bir ilke olarak, mahkûmların ve denetimli serbestlik altındaki kişilerin genel nüfusa sağlanan ruh sağlığı hizmetleriyle aynı kalitede ruh sağlığı hizmetlerine erişebilmeleri gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, tüm mahkûmların ve denetimli serbestlik altındaki kişilerin ruh sağlığını korumak için alınacak önlemleri teşvik etmekte ve bu kişilerden bazılarının özel ilgi ve tedaviye ihtiyaç duyduğu durumları ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Konseyi, Denetimli Serbestlik, Bakanlar Komitesi Tavsiye Kararları

DENETİMLİ SERBESTLİK KURUMUNDAN HİZMET ALANLARIN AİLE PROFİLİNE SOSYAL HİZMET AÇISINDAN YAKLAŞIM (IĞDIR ÖRNEĞİ)

Neşide YILDIRIM[1]

Özet

İnsan unsuruna ağırlık veren sosyal hizmet, bireyin çevresi ve içinde bulunduğu sosyal hayatı ile sürekli etkileşimden kaynaklanan problemlerin çözümünde önemli bir yere sahiptir. Aile, sosyal hayatın ve yakın çevrenin odak noktasıdır. Dolayısıyla odak nokta olan ailenin, mahkûm olmuş bireylerinin iyileştirilmesi ve toplumsal hayata kazandırılması sosyal refah devleti için gereklilik arz etmektedir. Ceza, sosyal hizmet açısından amaç değil, araçtır. Aynı şeyin ceza hukuku açısından da söz konusu olduğunu düşünülmektedir. Ceza, ıslah amacını elde etmek için kullanılan bir araç olmalıdır. Bireylerin gelecekte başka bir suç işlemesini engellemek önemli olmakla birlikte, en önemli ve esas olan amaç ise ceza alanların, yani mahkûmların yeniden sosyalleştirilmesi ve topluma kazandırılmasıdır. Hedef bu olmalıdır. Bu sebeple cezayı infaz ettirmede sadece ıslahı, terbiye etmeyi, korkutmayı vb. öngören anlayış geride bırakılmıştır. Bunun yerine ceza alanların yeniden sosyalleştirilip sağlıklı bireyler olarak ailelerine, toplumsal hayata geri dönmeleri hedeflenmektedir. Sosyal hizmetin eğilimi böyle bir yaklaşımı öngörmektedir.

Hukukta Denetimli Serbestlik yaklaşımının amacı da budur. Mahkûmları sosyalleştirme hedefine yönelik olarak hayatlarında değişimi gerçekleştirmektir. Değişim, bireylerin isteğiyle olacaktır. Sosyal hayata hızlıca adapte olabilmeleri, sosyal sorumluluk bilinci içinde suçtan uzak kalarak hayatlarını sürdürebilmeleri, yakın ve uzak çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri sosyal hizmetin ve sosyal refah devletinin temel amacıdır. Mahkûmların sosyalleştirilmesini amaç edinmeyen bir hukuk sistemi korkuya, zorbalığa ve şiddete dayalı bir anlayışı tetikler.

Denetimli serbestlik; ceza hukukunda suçlu üzerinde sınırlı-serbest gözetim dönemini ifade eder. Kişinin işlediği suçtan tutuklanması veya suçu dolayısıyla mahkûmiyet kararı verilmesi sonucunda cezasının bir kısmını Ceza İnfaz Kurumunda (Cezaevi) geçirmesi yerine, toplum içinde gözetim ve denetim altında tamamlaması demektir. 03.07.2005 tarihli ve 5402 sayılı "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu" ismiyle Türk mevzuatında yer almıştır. "Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği" nin 17. Maddesi "Eğitim ve İyileştirme Bürosu" başlığını taşımaktadır. Büroda görev yapan uzmanların eğitim-öğretim, rehberlik olarak neler yapabileceği ayrıntılı bir şekilde maddeler halinde sıralanmıştır. Maddelerde yer alan ayrıntıların hemen tamamı yükümlülerin topluma kazandırılması için "eğitim ve iyileştirme,", "rehberlik," "müdahale," "aile, okul ve iş yerleriyle iş birliği", "sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ile eğitim programlarını" yönlendirmekle ilgilidir.

Aile kurumu, toplumsal sermayenin en önemli kaynaklarından biri olmakla beraber 20. yüzyılın ortalarında sanayileşme ile birlikte büyük bir değişime uğramıştır. Sanayileşme ve buna bağlı olarak ortaya çıkan çarpık şehirleşme, çağımızdaki hızlı teknolojik gelişmeler sonucu toplumlarda ve aile yapısında önemli değişimler olmuş, bazı durumlarda da bu değişmeler yozlaşmaya kadar gidebilmiştir. Bu değişimler ailelerin küçülmesine, dağılmasına, çözülmesine hatta aile kurma düşüncesinden uzaklaşmaya neden olmuştur. Birbirine bağımlı, baba otoriteli, çocukların aile içinde bakılıp yetiştirildiği, aile üyelerinin psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılandığı geleneksel "geniş aile tipi" (üç kuşağın bir arada yaşadığı) yerini daha küçük ve aile içerisindeki herkesin söz sahibi olduğu "çekirdek aile" (anne, baba ve çocuklardan oluşan) tipine bırakmıştır.

[1] Iğdır üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Profesör Doktor, nyildirim@sakarya.edu.tr , neside.yildirim@igdir.edu.tr

Bu aile yapısında, ağırlaşan hayat şartları karşısında aile bireylerinin ezilmesi, yalnızlaşması, çocukların yeterli ilgiye sahip olamamaları, iletişim zayıflığı ve günümüzün sosyal medya bağımlılığı vb. nedenlere bağlı olarak birtakım sıkıntılar yaşanmakta ve bu sıkıntılar zaman zaman bireyi istemeyerek de olsa suça sürükleyebilmektedir.

Araştırmanın örneklemini Iğdır özeli dikkate alınarak Denetimli Serbestlik hizmetinden yararlanan mahkûmların aile yapıları açısından incelenmesi oluşturmaktadır. Katılımcıların seçilmesinde amaçlı rasgele örneklem yöntemi kullanılacaktır. Çalışma, kaynak taraması ve uygulamalı olarak yürütülecektir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Denetimli Serbestlik, Sosyal Hizmet

DENETİMLİ SERBESTLİK PERSONELİNDE TÜKENMİŞLİKLE MÜCADELE VE PSİKOLOJİK DAYANIKLILIĞI GÜÇLENDİRME STRATEJİLERİ

Murat YILDIRIM[1]

Özet

Denetimli serbestlik sistemi, suç işlemiş bireylerin toplum içinde rehabilitasyonunu amaçlayan, yüksek düzeyde duygusal ve mesleki yük barındıran bir kamu hizmetidir. Bu sistemde görev yapan personel hem bireylerle doğrudan temas kurmakta hem de yoğun bürokratik süreçleri yürütmektedir. Bu durum, çalışanların tükenmişlik sendromu yaşama riskini artırmakta ve psikolojik dayanıklılıklarını zorlamaktadır. Tükenmişlik, özellikle duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve düşük kişisel başarı hissi ile karakterize edilen, iş performansını ve yaşam kalitesini olumsuz etkileyen bir durumdur. Bu çalışmada, denetimli serbestlik personelinin karşılaştığı tükenmişlik riskleri kuramsal ve uygulamalı düzeyde ele alınmakta; bireysel ve kurumsal düzeyde uygulanabilecek önleyici ve iyileştirici stratejiler sistematik biçimde tartışılmaktadır. Psikolojik dayanıklılık kavramı, pozitif psikoloji ve travma bilgisi ekseninde değerlendirilerek, personelin mesleki sürdürülebilirliğini artırmaya yönelik öneriler sunulmaktadır. Ayrıca Türkiye ve uluslararası örnekler üzerinden iyi uygulama modelleri paylaşılmakta, müdahale öncesi-sonrası bulgulara yer verilmektedir. Çalışmanın temel amacı, denetimli serbestlik personelinin ruh sağlığını korumaya yönelik sürdürülebilir yaklaşımların geliştirilmesine katkı sağlamak; kurumların bu alandaki stratejik planlamalarına bilimsel bir zemin sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Tükenmişlik, Psikolojik Dayanıklılık, Pozitif Psikoloji, Kurumsal Destek, Stres Yönetimi

[1] Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Doçent Doktor, muratyildirim@agri.edu.tr

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARININ SUÇA SÜRÜKLENEN KIZ ÇOCUKLARININ REHABİLİTASYONUNA ETKİSİ: DENETİMLİ SERBESTLİK SÜRECİNDE TRAVMA DUYARLI YAKLAŞIMLAR

Aykut YILDIRIM[1]

Özet

Suça sürüklenen çocuklarla çalışmanın temel amacı, yeniden suç işlemeyi önlemek ve topluma sağlıklı bireyler kazandırmaktır. Denetimli serbestlik, bu sürecin önemli bir bileşenidir. Ancak mevcut uygulamalar çoğunlukla işlenen suça odaklanmakta, çocukların yaşadığı çocukluk çağı travmaları göz ardı edilmektedir. Özellikle kız çocuklarında, duygusal istismar, fiziksel ihmal ve cinsel istismar gibi travmalar suça sürüklenmede kritik rol oynamaktadır. Bu çalışma, çocukluk çağı travmalarının kız çocuklarının rehabilitasyonuna etkisini ortaya koymayı ve denetimli serbestlik sürecine yönelik travma duyarlı öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma, 01/02/2023–24/11/2023 tarihleri arasında Adli Tıp Kurumu'na ceza sorumluluğu değerlendirmesi için yönlendirilen 73 kız çocuk üzerinde yürütülmüştür. Katılımcılara sosyodemografik bilgi formu, Çocukluk Çağı Ruhsal Travmalar Ölçeği, Güçler ve Güçlükler Anketi ile Weiss İşlevsellikte Bozulma Ölçeği uygulanmış; elde edilen veriler istatistiksel analizlerle değerlendirilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların %97'sinde en az bir çocukluk çağı travması saptanmıştır. En sık görülen travmalar sırasıyla duygusal istismar, fiziksel ihmal ve cinsel istismardır. Katılımcıların %57'sinin psikiyatrik hastalık öyküsü, %43'ünün kendine zarar verme davranışı ve %38'inin intihar girişimi olduğu belirlenmiştir. Bulgular, travma türleri ile davranışsal ve duygusal sorunlar arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur.

Sonuç

Bu araştırmanın bulguları, denetimli serbestlik programlarının sadece gözetim ve denetimden ibaret olmadığını; suça sürüklenen kız çocuklarının yaşadığı çocukluk çağı travmalarını da dikkate alan bütüncül bir rehabilitasyon yaklaşımına ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle aile eğitimi bu sürecin en önemli basamaklarından biridir; çünkü travmaların büyük bölümü aile içi ilişkilerden kaynaklanmakta, ebeveynlerin travma duyarlı bir yaklaşımla bilinçlendirilmesi çocukların yeniden suça sürüklenme riskini azaltmaktadır. Bununla birlikte okul temelli müdahaleler de kritik öneme sahiptir; öğretmenlerin travma belirtilerini erken fark etmesi, rehberlik servislerinin güçlendirilmesi ve okul-aile iş birliğinin artırılması, çocuğun sosyal uyumunu desteklemektedir. Çocuklara yönelik bireysel ve grup eğitimleri ile öfke kontrolü, empati, problem çözme ve sosyal beceri gelişimi sağlanarak riskli davranışların önüne geçilebilmektedir. Dijital çağda sosyal medya kullanımı ayrıca göz ardı edilemez; çocukların çevrimiçi istismar, zorbalık ve riskli davranışlardan korunabilmesi için güvenli internet ve sosyal medya kullanımı eğitimlerinin denetimli serbestlik programlarına entegre edilmesi gerekmektedir. Psikososyal destek ise travmaların duygusal etkilerini azaltmada önemli bir rol oynamaktadır; sanat terapisi, yaratıcı drama ve grup terapisi gibi yöntemler çocukların duygularını sağlıklı biçimde ifade etmelerine katkı sunmaktadır. Son olarak, bu sürecin etkinliği, personelin eğitimiyle doğrudan ilişkilidir; denetimli serbestlikte görev yapan uzmanların travma

[1] Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu, Uzman Doktor/Adli Tıp Uzmanı, draykut34@gmail.com

duyarlı yaklaşımlar konusunda eğitilmesi, çocuklarla kurulan iletişimin kalitesini artırmakta ve programların başarısını güçlendirmektedir. Tüm bu unsurlar bir arada değerlendirildiğinde, denetimli serbestlik sürecinde travma duyarlı, aile ve okul merkezli, sosyal medya risklerini gözeten ve psikososyal destekle zenginleştirilmiş bir yaklaşımın, kız çocuklarının topluma yeniden kazandırılmasında ve suçun tekrarının önlenmesinde etkili bir yol haritası sunduğu sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Travmaları, Suça Sürüklenen Çocuklar, Denetimli Serbestlik Rehabilitasyon Programları, Aile Eğitimi, Travma Duyarlı Yaklaşım

ADALET SİSTEMİNDE OKUPASYONEL ADALET: DENETİMLİ SERBESTLİKTEN YARARLANAN BİREYLERİN OKUPASYONEL DENGELERİNİN İNCELENMESİ

Ebru YILDIZ[1] , Esra AKI[2]

Özet

Amaç

Okupasyon, bireyler tarafından vakit geçirmek ve hayata anlam katmak için adlandırılmış, organize edilmiş, değer ve anlam verilmiş günlük yaşam aktiviteleri ve görevleri olarak tanımlanır. Temel günlük yaşam aktiviteleri, yardımcı günlük yaşam aktiviteleri, üretici aktiviteleri (iş), serbest zaman aktiviteleri, eğitim, oyun, dinlenme/uyku, sağlık yönetimi ve sosyal katılım bireyin okupasyon alanlarını oluşturur. Okupasyonel profil, bireyin okupasyonel geçmişinin ve deneyimlerinin, günlük yaşam paternlerinin, ilgi alanlarının, değerlerinin ve ihtiyaçlarının bir özetidir. Bireylerin özgün ve çeşitli ihtiyaçları olduğunu savunan okupasyonel adalet ise her bireyin temel ihtiyaçlarını karşılayabilme ve potansiyeline ulaşmak için eşit fırsatlara ve yaşam şansına sahip olma hakkı olarak tanımlanır. Bu çalışmada denetimli serbestlikten yararlanan bireylerin okupasyonel profillerini ve okupasyonel dengelerini inceleyerek karşılaştıkları okupasyonel katılım zorluklarının ve okupasyonel adaletsizlik ile deneyimlerinin açıklanması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma Ankara Batı Denetimli Serbestlik Müdürlüğü'nde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya Türk Ceza Kanunu (TCK)'nun 191. maddesinde yer alan suçlar dolayısıyla haklarında denetimli serbestlik (DS) kararı verilmiş 15 birey (grup 1) ile bu madde dışındaki suçlar dolayısıyla haklarında DS kararı verilmiş 15 birey (grup 2) dahil edilmiştir. Katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Okupasyonel Profil Şablonu, Okupasyonel Adalet Sağlık Anketi ve Okupasyonel Denge Anketi yüz yüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır.

Bulgular

Grup 1'in yaş ortalaması 33,06±9,52 iken grup 2'nin yaş ortalaması 28,26±7,59 bulunmuştur. Okupasyonel denge puanlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiş olsa da ($p>0.05$) grup 2'nin puan ortalamasının grup 1'e göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Gruplar arasında okupasyonel profili oluşturan faktörlerde farklılık görülebileceği gibi benzerliklerin de görülebileceği tespit edilmiştir. Okupasyonel adalet kapsamında temel ihtiyaçlar; sosyal, fiziksel ve mental iyilik hali; sağlık ve refah için yeterli yaşam standardı; kültürel inançlar, gelenekler ve yerel etkinlikler; okupasyon yoluyla sağlık ve iyilik hali alanları değerlendirilmiş olup çalışmamızın sonucunda her iki gruptaki bireylerin de en fazla "politik" ve "ekonomik" nedenlerle okupasyonel adaletsizlik yaşadıkları bulunmuştur.

Sonuç

Denetimli serbestlikten yararlanan bireylerde, suç türünden bağımsız olarak, okupasyonel profillerin ve okupasyonel dengelerin politik ve ekonomik güçlükler başta olmak üzere birçok faktörden olumsuz etkilendiği ve bu durumun bireylerin okupasyonel adaletsizlik deneyimlerini artırdığı görülmüştür. Okupasyonel denge puanlarında ortalama farklılıkları, bireysel ve bağlamsal çeşitliliğin müdahale planlarında dikkate alınmasını ve okupasyonel profil sonuçlarına

[1] Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Araştırma Görevlisi, ebru.yildiz@sbu.edu.tr
[2] Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Profesör Doktor, esraaki@hotmail.com

göre özellikle grup 1 için planlanacak müdahale programlarında sosyal çevre ve serbest zaman aktivitelerine katılımın desteklenmesi gerekliliğini göstermektedir. Bulgular, denetimli serbestlik hizmetlerine entegre edilecek ergoterapi yaklaşımlarının; zaman ve rutin yönetimi, üretici ve serbest zaman aktivite katılımının artırılması, sağlık yönetimi ve sosyal katılımın kolaylaştırılması ile istihdam olanaklarının güçlendirilmesine odaklanan adalet yönelimli ve çok paydaşlı programlar biçiminde tasarlanmasını desteklemektedir. Politika düzeyinde istihdama erişim, ekonomik destekler ve toplumsal katılımı artırıcı düzenlemelerin güçlendirilmesi, okupasyonel adaletin ve dengenin artırılması için önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ergoterapi, Günlük Yaşam Aktiviteleri, Serbest Zaman Aktiviteleri, Toplumsal Katılım, Okupasyonel Adalet, Okupasyonel Denge, Denetimli Serbestlik

DENETİMLİ SERBESTLİK ALANI İLE SANATIN TERAPÖTİK İLİŞKİSİ

Burhan YILMAZ[1]

Özet

Ülkemizde denetimli serbestlik kurumunun faaliyetlerine bakıldığında, çeşitli etkinliklerinin yanında resim, seramik, tekstil, müzik gibi sanat derslerinin verildiği görülmektedir. Bu derslerin sonucunda kursiyerlerin üretmiş olduğu eserler sergi ve konser gibi etkinliklerle kamuya sunulmaktadır. Bu araştırmada Denetimli Serbestlik Kurumu kapsamında sanat etkinliklerinin suça karışmış bireylerde nasıl bir etki yaptığı araştırılmaktadır. Burada öncelikle sanatın iyileştirici- olumlu gücü hakkında bilgi toplanacak, sonra da resim disiplini özelinde sanatın söz konusu etkinliklerde bireylerdeki etkileri incelenecektir.

Sanat, tarih boyunca estetik bir ifade biçimi ve bireylerin ruhsal ve toplumsal dönüşümünde güçlü bir araç olarak görülmektedir. Alain de Botton ve John Armstrong'un (2013) Art as Therapy adlı eserinde sanatın yedi işlevi –hatırlatma, umut verme, acıyı telafi etme, kendini tanıma, empati geliştirme, denge kurma ve takdir etme– sanatın yaşamla kurduğu çok katmanlı ilişkiyi ortaya koyar. Sanata atfedilen bu işlevler, denetimli serbestlik kurumlarında uygulanan sanat kurslarının rehabilite edici etkilerini anlamada önemli bir kuramsal zemin oluşturmaktadır.

Suça eğilimli bireyler, öfke kontrolü, empati eksikliği, aidiyet duygusunun zayıflığı ve travmatik geçmiş deneyimleri nedeniyle toplumla sağlıklı bağlar kurmakta zorlanırlar. Sanat etkinlikleri, bireylere hem kendilerini ifade etme hem de başkalarının bakış açılarını anlama fırsatı sunarak, yeniden toplumsallaşma süreçlerine katkı sağlar. Dolayısıyla sanat, denetimli serbestlikte yalnızca boş zaman uğraşı değil, bireyin psiko-sosyal iyileşmesine destek olan ve suçun tekrarını önlemeye yönelik bir müdahale alanı niteliği taşır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Literatür taraması yoluyla Botton ve Armstrong'un (2013) sanatın yedi işlevine ilişkin teorik çerçevesi incelenmiş, denetimli serbestlik kurumlarında uygulanan sanat kursları üzerine yapılan araştırmalardan elde edilen bulgularla ilişkilendirilmiştir. Ayrıca resim, heykel, seramik gibi atölye ve sergiler üzerinden sanatın işlevlerinin bireylerde nasıl karşılık bulduğu tartışılmaktadır.
Araştırma bulguları, sanatın yedi işlevinin denetimli serbestlik kurumlarındaki sanat etkinliklerinde farklı şekillerde ortaya çıktığını göstermektedir:

- Kendini Tanıma: Resim yapan bireyler, bastırılmış öfke ve travmalarını görselleştirerek kendi duygusal durumlarını fark edebilmektedir.

- Empati Geliştirme: Tiyatro atölyelerine katılanlar, farklı rollere bürünerek suç mağdurlarının bakış açılarını deneyimleyebilir, bu da empati becerilerini artırmaktadır.

- Denge Kurma: Seramik ve heykel çalışmaları, yoğun dikkat ve sabır gerektirdiğinden, öfke kontrolü ve içsel sakinlik kazandırmaktadır.

- Umut ve Hatırlatma: Resim, Seramik, Müzik kurslarına katılan bireyler, geleceğe dair yeni bir yön bulabilme inancı geliştirmiş ve sanatın yaşamın anlamını hatırlatan yönünden faydalanmaktadır.

[1] Düzce Üniversitesi, Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Profesör Doktor, burhanyilmaz12@gmail.com

- Takdir Edilme: Ortaya çıkan eserlerin sergilenmesi, bireylerin toplum tarafından yalnızca "suçlu" değil, aynı zamanda üretken ve yaratıcı kişiler olarak görülmelerine olanak sağlamaktadır.

Sanatın bu işlevleri, denetimli serbestlik kurumlarında suça eğilimli bireylerin yeniden topluma kazandırılmasında önemli bir araç olarak kullanılabilmektedir. Sanat kursları, bireylere duygusal ifade, empati, umut ve aidiyet duygusu kazandırarak suç davranışının tekrarını azaltıcı bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda sanat, estetik bir uğraş olmanın ötesinde, rehabilitasyon ve toplumsal bütünleşme için güçlü bir terapötik yöntemdir. Gelecekte yapılacak uygulamalı çalışmaların, sanatın işlevlerini farklı toplumsal bağlamlarda daha ayrıntılı biçimde incelemesi, sanat temelli rehabilitasyon programlarının etkinliğini artıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Denetimli Serbestlik, Birey, Rehabilitasyon, Sanat Terapisi

PSİKOLOJİK DEĞERLENDİRME, MÜDAHALE VE YENİDEN TOPLUMA KAZANDIRMA SÜRECİNDE KLİNİK PSİKOLOGLARIN ROLÜ: CEZA İNFAZ SİSTEMİ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Tuğba YILMAZ[1] , Tuğba ÜNSEL AYDIN[2]

Özet

Bu çalışmada, ceza infaz sistemi içerisinde yer alan klinik psikologların rolü, psikolojik değerlendirme, müdahale ve yeniden topluma kazandırma süreçleri çerçevesinde ele alınmaktadır. Suçun bireysel ve toplumsal yönleri göz önünde bulundurulduğunda, mahkûmların ruh sağlığı ihtiyaçlarının çok yönlü bir şekilde değerlendirilmesi ve uygun psikolojik müdahalelerin sağlanması hem bireysel iyileşme hem de toplumsal güvenlik açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, klinik psikologlar yalnızca tanı koyan ve müdahale eden profesyoneller değil, aynı zamanda bireyin yeniden topluma uyumunu kolaylaştıran kilit aktörlerdir. Bölümde, mevcut ceza infaz sistemi uygulamaları incelenmekte; özellikle denetimli serbestlik sürecinde klinik psikologların karşılaştıkları zorluklar, etik sorumluluklar ve kurumsal sınırlılıklar tartışılmaktadır. Ayrıca, psikolojik hizmetlerin sürekliliği, bütüncüllüğü ve çok disiplinli iş birliği gerekliliği vurgulanarak sistemin rehabilite edici işlevinin güçlendirilmesine yönelik önerilere yer verilmektedir. Bu değerlendirme, denetimli serbestlik sistemi kapsamında ruh sağlığı hizmetlerinin yapısal olarak nasıl geliştirilebileceğine dair bir farkındalık oluşturmayı hedeflemektedir.

Not: Bu çalışma Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ve Kriter Yayınevi tarafından yayımlanmış "Kolluk Psikolojisi" isimli kitapta yer alan "Denetimli Serbestlik ve Psikososyal Rehabilitasyon" başlıklı kitap bölümünden hareketle hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Klinik Psikoloji, Ceza İnfaz Sistemi, Denetimli Serbestlik, Psikolojik Değerlendirme, Psikolojik Müdahale, Topluma Kazandırma, Ruh Sağlığı Hizmetleri

[1] Marmara Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Doçent Doktor, tugba.yilmaz.psy@gmail.com
[2] Denizli Denetimli Serbestlik Müdürlüğü, Psikolog, tugbaunsel@gmail.com

DENETİMLİ SERBESTLİK SİSTEMİ GÖREVLİLERİNDE İKİNCİL TRAVMATİK STRES: KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ YOLLAR

Tuğba YILMAZ[1]

Özet

Bu çalışma, denetimli serbestlik sisteminde görev yapan personelin ikincil travmatik stres (İTS) düzeylerini ve buna etki eden koruyucu ve önleyici faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Faillerle, travma mağdurlarıyla ya da travmatik dosya içerikleri, görüntüler ve dosyalar ile düzenli temas halinde olan denetimli serbestlik görevlilerinin, dolaylı travmatik yaşantılara maruz kalma riski oldukça yüksektir. Bu dolaylı travmatik yaşantılara üstlenilmiş travma ve ikincil travmatik stres gibi farklı içerikteki kavramlarla yaklaşılmaktadır.

İkincil travmatik stresle ilgili yapılan çalışmalar, çalışanların kendi travmatizasyon seviyelerinin, bunlarla ilgili olan algılarının, stres ve travmayla baş etme şekillerinin, işle ilgili travmatik deneyimlerin, organizasyonun travmatik etkileri sağaltmak için aldığı tedbirlerin ve hem organizasyonel hem de kişisel sosyal destek kaynaklarının önemine işaret etmektedir. Bu anlamda travmaya duyarlı iklime sahip kurumların önemine ve bunun koruyucu rolüne değinilecektir.

Bu bağlamda araştırmada, çalışanların psikososyal kaynakları, kurumsal destek algıları ve bireysel baş etme mekanizmalarının İkincil travmatik stres (İTS) üzerindeki rolleri ele alınmaktadır. Bulgular, güçlü sosyal destek, travma duyarlı kurumsal yaklaşımlar ve psikolojik esneklik gibi faktörlerin İTS riskini azalttığını ortaya koymaktadır. Sonuçlar, denetimli serbestlik sisteminde görev yapan profesyonellerin ruhsal iyi oluşunu desteklemeye yönelik uygulamalar geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu çerçevede, kurumlara yönelik travma duyarlı politika ve eğitim programları ile bireysel düzeyde psikoeğitim ve öz-bakım stratejilerinin önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klinik Psikoloji, İkincil Travma, Üstlenilmiş Travma, Koruyucu Faktörler

[1] Marmara Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Doçent Doktor, tugba.yilmaz.psy@gmail.com

SUÇ TEKRARININ MAKİNE ÖĞRENMESİ MODELLERİYLE TAHMİNİ

Ümit YILMAZ[1]

Özet

Suç tekrarı riskinin öngörülmesi, özellikle tutuklama, şartlı tahliye ve cezalandırma uygulamalarında adalet sistemi açısından giderek daha önemli hale gelmiştir. Yeniden suç işleme riskinin doğru şekilde değerlendirilmesi yalnızca kamu güvenliğini etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda adalet süreçlerinde hakkaniyetin ve orantılılığın sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, bireylerin iki yıl içinde yeniden suç işleyip işlemeyeceklerini sınıflandırmak amacıyla makine öğrenmesi yöntemlerinin kullanımını incelemekte hem tahmin performansına hem de adalet boyutuna odaklanmaktadır.

Florida, Broward County'ye ait 18.316 ceza davasını içeren veri seti; demografik değişkenler, önceki suç geçmişi, çocuk suç kayıtları, mevcut suç özellikleri ve risk göstergeleri dahil edilerek analiz edilmiştir. Kapsamlı veri ön işleme ve özellik mühendisliği adımlarının ardından dört sınıflandırma modeli—Random Forest, XGBoost, Destek Vektör Makineleri (SVM) ve k-En Yakın Komşu (KNN)—eğitilmiş ve katmanlı çapraz doğrulama ile grid search kullanılarak optimize edilmiştir. Değerlendirme, doğruluk (accuracy), kesinlik (precision), duyarlılık (recall), F1-skoru ve ROC eğrisi altında kalan alan (ROC-AUC) ölçütleri ile yapılmıştır.

Deneysel sonuçlar, modern makine öğrenmesi yöntemlerinin yüksek doğruluk sağladığını göstermektedir. Modeller arasında en iyi performansı KNN sınıflandırıcısı elde etmiş; yaklaşık %83 doğruluk ve 0,92 ROC-AUC değerine ulaşarak Random Forest modelini hafif bir farkla geçmiştir. Random Forest biraz daha yüksek doğruluk oranına ulaşsa da KNN daha yüksek ROC-AUC ve recall değerleri sayesinde en iyi model olarak değerlendirilmiştir. Bu durum, modelin yeniden suç işleyen bireyleri ayırt etme ve yakalama konusunda daha hassas olduğunu göstermektedir. En etkili değişkenler; önceki suç sayısı, yaş kategorisi, risk seviyesi ve çocukluk suç geçmişi olup, bu bulgular suç bilimi literatürüyle de uyumludur. Sonuçlar, gelişmiş algoritmaların doğrusal olmayan örüntüleri yakalayabildiğini ve kural tabanlı geleneksel araçlardan daha başarılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte, adalet analizi model tahminlerinde belirgin ırksal farklılıklar olduğunu göstermiştir. Tahmin doğruluğu artsa da demografik parite ve eşitlenmiş hata oranı ölçütleri farklı ırk grupları arasında eşitsizliklere işaret etmektedir.

Sonuç olarak, makine öğrenmesi teknikleri geleneksel yöntemlere kıyasla tahmin doğruluğunu artırmakta, ancak önyargıyı kendiliğinden ortadan kaldırmamaktadır. Bu bulgular, adalet sisteminde algoritmik risk değerlendirmesi uygulamalarında adalet kısıtlarının, şeffaflık mekanizmalarının ve etik hususların mutlaka dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suç Tekrarı, Risk Değerlendirmesi, Makine Öğrenmesi, Sınıflandırma, Adalet, Önyargı

[1] Balıkesir Üniversitesi Bigadiç Meslek Yüksekokulu, Doktor Öğretim Üyesi, umityilmaz@balikesir.edu.tr,

TÜRK CEZA ADALETİ SİSTEMİNDE YENİLİKÇİ BİR YAKLAŞIM: DENETİMLİ SERBESTLİK HİZMETLERİNİN TÜRK CEZA ADALETİ SİSTEMİNİN GENELİNE SİRAYETİ

Semih YUMAK[1]

Özet

Ceza adaleti sistemleri, modern hukuk devleti yapılanmalarının en bastırıcı örgütlenmelerini ve temel haklara müdahaleci yanını oluşturmaktadır. Bu durumun meşru zeminini, hukuk toplumunun ceza işlerinde adalet duygusunu tatmin, güvenlik hissiyatını temin ve temel hakları koruma oluşturmaktadır. Suç şüphesi ile işlemeye başlayan faaliyetler kamu davasına dönüşebilmekte ve suçlu olduğu ceza mahkemesi kararı ile kesinleşen kişilerin cezaları infaz edilmekte ve bu kişiler hükümlü sıfatını alabilmektedirler. Hümanizmin ve insan odaklı yaklaşımın gelişmesi doğrultusunda, günümüz ceza adaleti sistemi anlayışı değişime uğramıştır. Bu doğrultuda sistemin işletilmesi demek, her durumda bastırıcı ve zorlayıcı olacağı anlamına gelmemektedir. Cezanın amacı teorilerinde failin suç işlemeyecek bir biçimde topluma dahil edilmesi amacının (pozitif özel önleme) öncelik olarak vurgulanması, fail-mağdur uzlaşmasının bazı durumlarda sistem tarafından desteklenmesi (onarıcı adalet anlayışı), bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Suçu önlemek ve suçla mücadele etmek adına harekete geçen ceza adaleti kurumlarının yetkilileri, suç ve yaptırım öğretisi ışığında fiil ve fail tahlili gerçekleştirmek ve ilgili kurumları hukuka uygun bir biçimde hayata geçirmekle görevlidirler. Failin konu olmaktan çıkıp özne haline geldiği bu alanda gelişen bir diğer müessese ise denetimli serbestliktir. Önceleri hapis cezasına seçenek bir polis gözetimi olarak ortaya çıkan denetimli serbestlik, zaman içerisinde kendisine yaptırım öğretisinde güvenlik tedbiri olarak yer bulmuştur. Failin kendi kendini kısıtlamaya yönelik özgür iradesi, negatif suçluluk varsayımı üzerine özgürlük içerisinde denetime tabi tutulması ve faile geçiş sürecinde bastırıcı olmayan anlayış üzerinden rehberlik edilmesi ve de bazı durumlarda mahkeme kararı olmadan doğrudan uygulanabilir olması, denetimli serbestliği diğer kurumlardan ayıran özgün yanlardır. Hapis cezasına seçenek kurumların ve alternatif muhakeme usullerinin ve de suçla ve suçlulukla daha etkin mücadele politikalarının ceza ve ceza muhakemesi kanunlarına sirayeti ile birlikte bu müessese, ceza adaleti sisteminin bütününe yayılmış bir hal almıştır. Türk ceza adaleti sisteminin dönüm yılı olan 2005 yılında yürürlüğe giren 5402 sayılı kanun, denetimli serbestlik hizmetlerinin temel dayanağını oluşturmaktadır. Bu kanunda açıkça görülmektedir ki adalet komisyonu teşkilatının olduğu yerlerde Cumhuriyet başsavcılıklarına bağlı olarak denetimli serbestlik müdürlükleri ve koruma kurulları kurulabilecektir. Bu müdürlüklerin soruşturmaya (m. 12 ve m. 12/A), kovuşturmaya (m. 13) ve kovuşturma evresi sonrası (m. 14) ve de salıverilme sonrasına (m. 15) ilişkin görevleri açıkça belirtilmiştir. Bütün bunlar, denetimli serbestlik faaliyetlerinin ülke sathına yayıldığını ve ceza adaleti sistemi işleyişinin tümüne sirayet ettiğini ortaya koymaktadır. Türk ceza adaleti sistemi içerisinde ifade edilen denetimli serbestlik, bütün bu gelişmelerin sonunda, insanilik ilkesinin ve insan onurunun odak noktası yapıldığı sürekli bir hizmet alanı haline gelmiştir. Çalışmamızda bu tablo tarihsel gelişim içerisinde ve mevcut Türk ceza adaleti sistemi normları ve müesseseleri çerçevesinde ele alınacak ve ortaya konulacaktır. Türk kanun koyucu tarafından geliştirilmiş bu kapsayıcı bakış açısının devam ettirilmesi gerektiği, gerekçeleri ile açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ceza Adaleti, Denetimli Serbestlik, İyileştirme, Güvenlik, Suçla Mücadele

[1] Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Doktor Öğretim Üyesi, semihyu@gmail.com

POSTER BİLDİRİLERİ

POSTER BİLDİRİ: 1

Gelişen Yetişkinlik ve Ceza Adaleti: Genç Yetişkinlere Yönelik Denetimli Serbestlik Modelleri Üzerine Uluslararası Bir İnceleme

Sudiye AKSOY

Bakırköy Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Özet:

Bu çalışma, 18-25 yaş arası genç yetişkinlerin gelişimsel farklılıklarını ve ceza adaletinde özel yaklaşımlara duyulan ihtiyacı ele almaktadır. Sistematik literatür taraması yöntemiyle uluslararası denetimli serbestlik modelleri incelenmiştir. Bulgular, nörobilimsel kanıtların bu yaş grubuna ayrı bir muameleyi zorunlu kıldığını ve Almanya ile Hollanda gibi ülkelerdeki rehabilitasyon odaklı, uzmanlaşmış birimlerin başarılı olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, kamu güvenliğini artırmak için hem evrensel ilkelerin yasal olarak tanındığı hem de özel hizmet birimlerinin kurulduğu hibrit bir reform stratejisi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelişen Yetişkinlik, Denetimli Serbestlik, Ceza Adaleti, Nörobilim, Suçtan Uzaklaşma, Rehabilitasyon, Kanıta Dayalı Uygulamalar, Olgunluk Açığı

POSTER BİLDİRİ: 2

Psychopathology and Life History of Sexual Offenders From the Perspective of the Dark Triad

Selen ÇAKIRHAN

İstanbul University

Abstract:

This study examined 223 men convicted of sexual crimes in Türkiye using personal information forms and the Turkish SD3, followed by interviews with 26 participants scoring in the highest or lowest fifteen. Analyses revealed that SD3 total scores differed between married and separated/divorced/widowed participants, and psychopathy scores differed between single and married ones. High scorers reported more maternal physical violence, while low scorers described more positive relationships with teachers.

Key Words: Sexual Offenses, Psychology, Dark Triad, Psychopathy, Narcissism, Machiavellianism, Türkiye

POSTER BİLDİRİ: 3

Professional Development of Probation Officers in Ukraine: Flexibility, Innovation, Practicality

Oksana DZHENDZHERO[1], *Kristina SIRENKO*[2], *Petrovska YULIIA*[3]

Abstract:

The poster presents modern approaches to professional training of probation officers in Ukraine, carried out by the Penitentiary Academy of Ukraine. The goal is to form and improve the competencies of probation specialists in accordance with European standards. Educational programs and trainings are aimed at increasing the level of legal, communicative and social competencies, developing leadership qualities and preventing professional burnout. The results of the probation officer survey and the conclusions confirm that innovative professional training of probation officers is the key to the successful integration of Ukrainian probation into the European space.

Key Words: Professional Development of Probation Officers, Training Programs for Probation Officers, Probation Programs, Online Training, Developing Hard Skills, Soft Skills And Life Skills

POSTER BİLDİRİ: 4

SAMBA ile Bağımlılığa Müdahale

(Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanan Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi Programının (SAMBA) Aşerme (Craving) ve Dürtüsellik Üzerine Etkisinin İncelenmesi)

Fatma Dilek ŞEKER[4], *Pınar ALTINTAŞER DOĞAN*[5]

Özet:

Amaç: Araştırmada madde kullanım davranışı bulunan hükümlülere yönelik uygulanan SAMBA'nın aşerme ve dürtüsellik üzerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Yarı deneysel desende tasarlanan çalışma, İzmir ilinde bulunan iki farklı ceza infaz kurumunda, deney grubu (n=44) ve kontrol grubu (n=44) olmak üzere 88 hükümlü ile 8 oturumda gerçekleştirilmiştir. Müdahale öncesi ve sonrası, BAPİ, PMAÖ ve BDÖ uygulanmıştır.

Bulgular: BAPİ motivasyon puanlarında deney grubunda müdahale öncesi-sonrası anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak motivasyonda artış ve dürtüsellikte azalma eğilimleri,

[1] Penitentiary Academy of Ukraine
[2] Penitentiary Academy of Ukraine
[3] Penitentiary Academy of Ukraine
[4] Trabzon Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
[5] İzmir Açık Ceza İnfaz Kurumu

müdahalenin olası etkilerine işaret etmektedir. Ayrıca gruplar arasında ‘denetimli serbestlik tedbiri alma’ değişkeninde anlamlı fark saptanmıştır ($p<0.05$).

Sonuç: SAMBA Tedavi Programının madde kullanım davranışı olan bireylerin dürtüsellik ve motivasyon kaynaklarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Hükümlü, Madde Kullanımı, Müdahale Programı, SAMBA

POSTER BİLDİRİ: 5

Denetimli Serbestlik Sürecinde Madde Bağımlılığı Olan Bireylerde Ergoterapinin Rolü

Hüseyin YASLI

Hatay Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Özet:

Bu derleme çalışması, denetimli serbestlik sürecinde madde bağımlılığı olan yükümlülerin rehabilitasyonunda ergoterapinin üstlenebileceği rolü kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Denetimli serbestlik, hükümlülerin cezalarını toplum içinde gözetim, denetim ve destek mekanizmalarıyla infaz etmelerini sağlayan; eğitim, psikososyal destek ve rehabilitasyon süreçlerini bir araya getiren çağdaş bir infaz yöntemidir. Bu sistem yalnızca cezalandırma işlevini değil, suç tekrarının önlenmesini ve bireylerin topluma yeniden kazandırılmasını da hedefler. Özellikle madde bağımlılığı ile ilişkili suçlar göz önüne alındığında, denetimli serbestlik uygulamaları bireylerin toplumsal bağlarını koparmadan tedaviye ve rehabilitasyona katılmalarını sağlayarak kamu güvenliğine önemli katkılar sunar.

Madde bağımlılığı; yoğun arzu, kontrol kaybı, tolerans gelişimi, yoksunluk belirtileri ve sosyal işlevsellikte belirgin bozulma ile seyreden, kronik ve nüks etme eğilimi yüksek bir bozukluktur. Uzun süreli madde kullanımı bilişsel, duygusal ve davranışsal süreçlerde bozulmalara, dürtü kontrolünde zayıflamaya, mesleki ve sosyal rollerin kaybına neden olabilir. Bu durum, yalnızca farmakolojik tedaviler veya psikoterapi ile değil, bireyin günlük yaşamına, becerilerine ve çevresine yönelik bütüncül bir müdahale yaklaşımı gerektirir.

Ergoterapi, birey merkezli değerlendirme ve aktivite temelli müdahaleler yoluyla bireyin anlamlı uğraşlara katılımını artırmayı, bağımsızlığını ve sosyal uyumunu güçlendirmeyi hedefleyen bir sağlık mesleğidir. Madde bağımlılığı bağlamında ergoterapi; öz-bakım ve günlük yaşam becerilerinin yeniden kazandırılması, mesleki iyileştirme, yapılandırılmış serbest zaman etkinlikleri, sosyal beceri eğitimleri, grup terapileri ve duyusal işlemleme stratejilerini kapsayan çok boyutlu bir yaklaşım sunar. Bu uygulamalar, bireyin yalnızca madde kullanımını sonlandırmasını değil, işlevselliğini yeniden kazanmasını ve topluma üretken bir şekilde katılım göstermesini destekler.

Denetimli serbestlik müdürlüklerinde ergoterapinin uygulanabilirliği, disiplinlerarası ekip çalışması, standart değerlendirme araçlarının kullanımı ve bireyselleştirilmiş müdahale

planlarının geliştirilmesi ile mümkündür. Mesleki atölyeler, işe yerleştirme destekleri, grup terapileri ve kriz müdahale protokollerinin bu sürece entegre edilmesi, yükümlülerin sosyal uyumunu artırarak suç tekrarını önleyebilir. Ayrıca bu müdahalelerin izlenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi, sürecin sürekli iyileştirilmesine katkı sağlar.

Sonuç olarak, ergoterapinin denetimli serbestlik sürecine entegre edilmesi, madde bağımlılığı olan yükümlülerin hem bireysel işlevselliklerini artırmakta hem de toplum güvenliği ve sosyal bütünleşmeye katkıda bulunmakta önemli bir potansiyel taşımaktadır. Sistematik olarak uygulandığında, bu yaklaşım yükümlülerin rehabilitasyon sürecinde kalıcı ve sürdürülebilir iyileşme sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Denetimli Serbestlik, Madde Bağımlılığı, Ergoterapi, Rehabilitasyon, Sosyal Uyum, Suç Tekrarının Önlenmesi